

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 13470

CALL No. ~~910/1 St~~ 910.1/St

D.G.A. 79

~~11-11-1916~~
~~9416~~

NOT TO BE ISSUED

STRABONIS
GEOGRAPHICA

RECOGNOVIT

Vol. I

AUGUSTUS MEINEKE

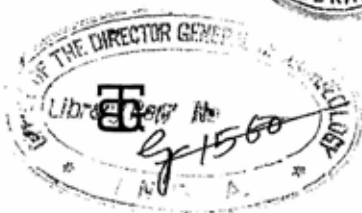
13470

VOLUMEN PRIMUM

EDITIO STEREOXYPA

910.1
Sty

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MCMIII

1903

**CENTRAL AFRICAN REGIONAL
LIBRARY, NEW DELHI**

Acc. No 13470

Date 14.7.67

Call No. 912.1 *val*

str

(1)

PRAEFATIO

Quo melius intellegatur quid in hac nova Strabonis editione praestiterim, certe praestare voluerim, indicavi in sequentibus nostrae lectionis a contextu Krameriano discrepantias, hac tamen lege servata, ut quae Kramerus in criticis commentariis recte emendasset, sed in verborum ordinem inferre non ausus esset, ea non magis in discrepantiarum numero ponerem quam operarum errores a Kramero ipso indicatos. Fontes et causas mutationum a nobis factarum praeter eos quos dixi commentarios nostrae aperient Vindiciae Strabonianae, his ipsis diebus publici iuris factae. Quos libros qui inspexerit, facili opera quo quacque auctore immutata sint intellet; hoc loco receptae lectionis auctores commemoravi nullos, paucis locis exceptis, quorum emendatio cum fere novissimis demum temporibus tentata esset, a Kramero non indicata est.

Meliorum librorum fidem ubicunque fieri potuit presse secutus sum; at cum corruptissimi sint Strabonis codices, in refigenda scriptoris oratione paulo plus libertatis mihi concessum putavi; cavi tamen ne quam libertatem dixi in licentiam verteret.

Quae praeterea lectorem scire interest haec sunt. Interpolatorum emblemata sive a Kramero indagata sive a me ipso animadversa, ne minoribus quidem supplementis omissis, in inferiorem marginem reieci; uncis inclusa a codicibus abesse scito; corruptis locis et quorum nullum suppetebat remedium, stellulas appinxi, quibus sero intellexi me parcius usum esse quam volebam; in orationis distinctione et verborum *τοιαῦτα* quae sive novata sive errata sunt, eorum damnum si quod est ego praestabo; denique quas in exterioro margine indicatas vides paginas, paginae sunt editionis Casaubonianae.

Ceterum si quid in hac Strabonis editione ad meliorem rationem revocasse iudicabor, id totum Kramero deberi lubens fateor. Hunc enim virum iniquus sit oportet qui non optime de Strabone meritum esse et emendandi corruptissimi scriptoris viam praeclaro exemplo munisse ultro fateatur.

Berolini Idibus Iuliis a. MDCCCLII.

Augustus Meineke.

[Γεωγραφικῶν] Ita consentiens cum libris Strabonis epitome Athenaei 3 p. 121 a. Γεωγραφούμενα appellant Strabonis opus Athenaeus 14 p. 657 f. schol. Apollonii Rh. 2, 942, Harpocration v. *Λίχαιον* et *Λευκάς*. 1, 15. τὰ πολιτικά] τὰς πολιτικάς Spengel 2, 16. inter δόξα et καὶ τοῦ add. versus Homeri, a nobis in marginem relictus 28. πῆλαι [ἀνθρώποισιν] οὐ νεφέτος ib. πολὺς [οὐτε πορ' ὄμβρος] ἀλλ' 20. λιγυπνεύοντες 3, 7. Αἰθίοπας 29. ἐσπερας 4, 12. προσβορέους 26. λίγοντι 6, 25. διακρατήσαντας] Fort. διακριβώσαντας vel διασαφήσαντας 7, 5. Τρωάδος et sic semper ib. ἡμῶν et sic semper ib. † ἀπασῶν 8, 17. αὐτήν om. 24. ἦ 25. οὗτος δὲ ib. φησιν. Ἀπαντίς [τε], ὅσοι] Corr. Spengel 9, 28. μῆθ' ἔν 10, 28. ἐκ δὲ 11, 4. τὰς πολιτικάς] καὶ τὰς ἡγεμονικάς add. Spengel ib. καὶ ἡ θάλαττα 27. οὐδ' οὐχ Spengel 28. καὶ προσήκει 12, 22—24 πλήρης—στρατιάν] Haec fortasse delenda sunt 13, 7 τὰς χεῖρας· ἐτι δὲ καὶ 14, 19. ἐπὶ 20. ἐπισημηνάμενον 28. ἐξηκόμενοι] Imo ἐξημένοι 16, 6. πῶς 7. ἐνταῦθα; 13—17. οὕτως—προσῆκε post λόγων 26 30. αὐτή 17, 5. γε 22. καθάπερ—στρατιάν] συνίβη post καθάπερ excidisse suspicatur Groskurdus, quod non sufficit 26. μέχρις 18, 15. Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ποσειδώνιον καὶ Ἰππάρχον] Transposuit Spengel 17. πρότερον] Corr. Spengel 19. οὐχ 25. καὶ ante κατ' add. 27. μᾶλλον προσετίον] Spengel μᾶλλον πειστίον (m. s. A πειστίον) vel μάλιστα προσετίον 30. ἀνθ' αὐτῶν 20, 24. προσεξεργάζεται] προσπεριεργάζεται Toupinus ad Long. 3, 3. γε] Malim δὲ 21, 12 post ἔγνω add. quae in margine posui praecedente Spengello 22, 5. πότερον] Correxii Spengel 7. λόγων; 9. ὥς ἡ 23, 5. † τοῦτο 6. ἦν ἡ εἰρη' λόγος 9. ὁδὸς [ἦν], τὸ αἰεθεῖν *αὐτοῖς* τὸ αὐτὸ] Spengel ὁδὸς ὥπληξε παρ' ἑκείνοις, τὸ αἰεθεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν 28. ἀνθρώπος 24, 26. τε 28. προκαλέσασθαι 26, 21. σημαῖα post τινα 23. 24. *τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημαῖα* 27, 17. ἐνδίδωκεν] Malim παραδίδωκεν 23. τις om. 28, 27. Κύριον ib. οὐδέ δ' 30. Σύρρεντον 29, 4. οὐτ' 30, 6. γλώτταν 7. τρόπον] τύπον Kramerus in Addendis 9. καὶ pro καὶ, quod repenendum

- esse vidit Spengel 14. *Αἰολον* et sic semper 17. *καθάπερ*] Fort.
 καὶ praemittendum 32, 6. καὶ] An ὥς? 33, 24. *δηλοῦνται*
 27. post *ὁρθῶς* quae in marginem relecti 29. *δικαιοσύνη* et ita
 constanter ib. *Οὐδισυνία* 35, 4. *Εὐριπίδους* 38, 22. τοῦ
λίαν ἢ *γνώριμα* ὄντα *φαιή* *δόξιν* *ἄξια* 39, 13. 14. *Αἰθίοπας*
 42, 14. *ἀποπιδῶν* 28. *Αἰθίοπας* 30. δὲ 43, 18. *ἐπὶ* 22.
φαιενῶς 44, 10. *δέξιν*] Imo *δεξι* 48, 7. *ἀγνοίας* *χάρειν* *σημείον*
γὰρ *δήπου*· οὐδὲ *γὰρ* τὰ *περὶ* 50, 1. *μὴ* om. ib. *τὴν* *ἔξω* *θά-*
λασσαν 2. *ἐντὸς* 15. *λεγονομένης* 51, 1. [*οἶδε* *μὲν*] post
τῶν 52, 28. *εὐτυχίας* [καὶ] ante *εὐτεχνίας* add. Corr. Spengel
 54, 7. *Ἀρμενίου*] καὶ] Haec recte deleri voluerunt Coraes et Krame-
 rus 55, 18. οὐδ' 57, 2. 3. καὶ ὁ ποιητὴς — *τετραχθῶ*] Fort.
 delenda 58, 24. καὶ [τὴν *Ἀλκίσιαν*] τὴν 25. *ἀρχιστῆν*] καλλι-
 στῆν Spengel 28. *μὲν* post *τῶν* add. 32. *ἀρχῆς*] ἦν add. Spen-
 gel sic totum locum constituens: *ὅτι* *ἐξ* *ἀρχῆς* ἦν ὁ *πλοῦς* *ἐπὶ* *Φάσιν*,
ἔχει *πιθανόν* *τι* τοῦ *Πελοῦ* *στειλάντος*, καὶ ἡ *ἐπὶ* *ἀνάδοξος*... *καθάπερ*
καὶ τῷ *Ὀδυσσεῖ* καὶ τῷ *Μενελάῳ* *ἔστιν* *ἐκ* τῆς *Ὀμήρου* *φωνῆς*, *ἐκ*
τῶν *ἔτι* *τῶν* *δεικνυμένων* καὶ *παριστοιμένων* 59, 11. καὶ ante
δικαίαν 18. *ταύτην*? 25. *λέγων*] Addendum fortasse *ἐν* *ἐπιγείᾳ*
ἢ *ἀρχῇ* 27. *Ἰλλυρικοῖο* 28. *ὅστις* pro *τάφιος* 29. τὸ *μὲν*
Φυγάδων 60, 2. 3. τὰ δὲ ib. *οὐκ* *ἀπιθάνως*] Fort. *ἐπιθάνως*.
 Spengel οὐτε *πιθανῶς* οὐδ' οὐτ' Spengel 8. *Ἀλῆν* pro *Ἀλῶν*
 29. *χαλεπήρης*] Typothetae error pro *χαλεπήρης* 61, 9. *Βεργαίων*
ἢ *τὸν* *Μισσηνίων* *Εὐήμερον* 64, 13. *λιμνοθάλασσαν* 65, 26.
αἰγιαλοῖς om. Fortasse sufficiebat addere *τοῖς* cf. 17 p. 809 66, 9.
 τὸ om. 68, 3. *δεῖ* om. 14. οὐτε pro τὸ 69, 1. 2. *εὐνο-*
δίνης 13. *δηλοῖ* 17. ὁ om. ib. ἡ *ἐπιμαρτυρούμενον* [*δ'*] *ἔχει*
 23. post *αὐτῇ* quae in margine leguntur 27. *ἡ* τ' 29. *τὴν* *γῆν*
 70, 11. *Σαρδωνίου* 13. *πὺν* *χίλων* 19. *ἀποιδήσεις* 71,
 16. *διακόψει* 22. *δὲς* *τε* *γὰρ* 32. *τε* 72, 7. *λόγον*, κατὰ τὴν
τῶν *ὑπόθεσιν* *τοσοῦτον* 8. οὐδὲ 15. **γὰρ** ante *ἂν* 73, 8.
ἔστιν] Pro puncto pone comma 9. *σύνεγγυς*] Corr. Spengel 74,
 31. οὐδ' 75, 5. [*Ἰστρον*] Scripsi *Ἰστρον*, sed fort. delendum *Ἰστρον*,
 aut ante *λαβεῖν* transponendam 22. *τίσασθαι* 25. καὶ add. ante
συνετιθέμενην 76, 18. *ἐκθλίψιν* 23. lacunae signa om. 77,
 25. *εὐδῶδες* add. ante *ἐκλάμπον* 78, 7. *Ἡεῖδος* 79, 10. *ἀνα-*
στραφῆναι 15. *Σκάρφην* 80, 16. *εἰσιν* 23. ἡ *ἐκείνων* *τι*
ἔθνος] Haec ante *Τρῆρας* transponi voluit Franckius de Callino p. 110
 83, 17. *Πυθίας* om. Add. Spengel 23. *εὐροι* 32. *τῶν* *ἄλλων*
 84, 1. τὸ om. 26. **φησὶ** ante *προσάρκεια* 30. 31. τὸ *πλῆρον*
ἢ *ἡμῖν* *τοῦ* *μήκου* *τὸ* *πλάτος* *εἶναι*] v. Bernhardy *Erat.* p. 64 86,
 21. *μήρη* add. ante *τρία* 87, 8. *δεῖ* *ἔσται* 10. καὶ *ἴσας* δὲ 24.
Ἀριανούς] Fort. *Ἀρμενίους* 89, 1. 2. *τοιαύτην* 31. οὐτε 90,
 4. *γε* 6. *τοὺς* om. 7. *ἐπιμαρτυροῦντας* 93, 5. ὁ *αὐτός*
 10. *εὐλογεῖτο* 12. *μέχρις* 23. *ἕσπερον* 95, 4. *χελώνια*] Ma.

ἡμ χλίσωσα 17. προσβόρων 96, 26. tolle distinctionem post
 ἀμπελος 27. ἐπιθαλατταίοις 97, 8. Στράτιος 98, 5. τῆς
 αὐτῆς 25. δι γὰρ ὁ 99, 4. ἐννακισχιλίους 5. καὶ add. ante
 κατὰ 7. † νοτιώτερα 24. καὶ om. 100, 18. ὅσην 24.
 ἀπὸ 101, 7. τῶν om. 20. οἴονται εἰ πιστεύοντες 22. ταῦτα
 add. ante τὰ 103, 4. ἡϊότας ποιούσῃ 18. ὁλοσχερώτερον] Ma-
 lim ὁλοσχερεστέραν 104, 11. ἃ add. ante φῃσιν 12. συνάγειν
 13. ὦν om. 107, 17. οὐδὲ 109, 32. ὀρθῶσαι 110, 1. ση-
 μειώδει lb. post σημειώδη add. quae in marg. leguntur 3. ποιῆ-
 σαι 17. δὲ post τῇ addit Kramerus la Corrigendis 23. * ἔθνος *
 ante ἐνός 29. οὐκῶ] Correxerit Spengel 111, 16. μέντοι] Spengel
 μέν. Malim μὲν τῷ 18. ἡκιστα ἄν] Libri ἡκιστα δ' ἄν. Malim igitur
 ἡκιστα γ' ἄν 113, 22. γὰρ 25. αἱ διαβόροι 114, 1. ἐν-
 νακισχιλίων 15. ἐννακοσίους 116, 13. εἶναι om. 16. τὸ
 om. 117, 9. δισχιλίοις 11. παρατίθεμεν 28. Θανάκου
 29. Πηλουσίον 120, 3. οὐ πλείοσιν] Spengel μικρὰ πλείοσιν. Si
 quid mutandum, malim οὐ [πολλὰ] πλείοσιν 31. καὶ τοῦ Κασπίου.
 πολὺ ἐλάττω] [δ'] ἀφαιρῶνται] Correxerit locum et supplevit Spengel
 121, 1. τῆς Θανάκου om. Supplevit Spengel 123, 11. τρι-
 χιλίοις 124, 17. † ἡπαιρωτίν lb. πάλιν pro παραλίαν 125,
 23. οἰκῆσιμον] Scribendam οὐκ οἰκῆσιμον, ut vidit Kramerus 126,
 2. τὸ δ' ἐξῆς, μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ λίγῳ, δεικνύται 127, 11. τοῦ-
 τῶν] Corrige τούτων 16. καὶ τοῖς ἐπεροσίους om. 23. * ἡμισυ-
 σταλῆς 129, 1. ὁμοιοειδῶν] Malim ὁμοειδῶν 21. τὸ καὶ τὰς
 130, 15. Γάλλων] Malim Γάλλων 17. καὶ fort. delendum 20.
 acunae signa om. γενέσθαι] Fort. καὶ addendum 131, 15. ἀκρό-
 πωρον et sic etiam in seq. 22. ἐς 26. πρώταις 132, 1.
 Δικαιορχίαν 5. 0. [οἷς] ἐμβιβάζεσθαι μουσικὰ 16. ἀπογέγρα-
 πται lb. τε post οὐ add. 31. στρογγύλον 133, 7. τῆσδε pro
 δεῦρο 28. 29. ἀπολομένους 135, 1. φιλέκδημον] Fort. φιλεί-
 δημον 31. κατὰ ἡγεσίαν om. lb. οὐ om. 32. οὐκ ante
 ἀκρόαν add. 136, 15. ἐπίπτουσιν lb. τε 31. † καὶ pro
 Κράττηα δ' 138, 25. καὶ ταῦτα δὲ μήτε 26. μήτε 139,
 12. οὐδὲ 23. Σαρδώνιον 140, 22. δυσμικώτερα 29. καὶ
 ante ἀπὸ delendum videtur 143, 4. δὲ om. 5. οὐδὲ — οὐδὲ
 145, 32. καὶ pro ἡ 146, 25. αὐτῶν. 26. αὐταῖς 149, 20.
 τῶν πόλων] τοῦ πόλου Spengel, et ita etiam 23 et 27 150, 12. δὲ]
 Corr. Spengel 30. μείοντες et sic ubique 151, 2. 3. τὸ δὲ πλά-
 τος Spengel 8. lacunae signa om. 155, 15. 16. οἰκημάτων.
 157, 7. οὗς ἐτυχὲ τόπους post ἰδοῦσι 159, 13. ἀπὸ 32. καὶ
 Ἰβήρας] Ἀν Καβείρους? 160, 1. post ὀρεῖσθαι lacuna 161, 17.
 συνεχόμεθα 162, 2. ἐμφανιστέον, [ἡ] πολὺ μὲν 163, 21. τε
 164, 20. Σαρδώνιον 25 et 26. Πανδαταρία 30. αἱ τε Γυναικῶν
 31. οὐδὲ πρὸ 166, 27. καὶ Κύπρον add. post Κρήτης 168, 5.
 ἰσοχῆς 16. 17. Θερσίον Βόσπορον asteriscis incl. 169, 30. Σιδη-

ἡν] Ib. Φαρνακίας 32. post τρισχιλίων add. που 171, 24. πλευ-
 ρόν [ἐφ' ὃν], ὅρος ἡ καλουμένη Πυρήνη] Fortasse πλευρὸν τὸ πρὸς τῇ
 καλουμένη Πυρήνῃ 25. αὐτῇ sine asterico. Fort. λοιπῇ 174, 26.
 † Δουκίονες 175, 1. † νοτιωτάτῃ 177, 32. τὰ om. 178, 6. καὶ
 addit Kramerus in Corrigendis 179, 27. αὐτῇ τε] τε delendum vide-
 tur 180, 4. † ἐπὶ τὰ προ τρία 11. Βαβυλωνίος 14. Σιδόνα 181,
 7. 8. Αὐσιμαχίας 182, 20. ὅμως δὲ] Ἀν ὅμως γὰρ? 184, 9. πρόσβο-
 ρος 185, 24. οὐτ' ἄλλου 27. ψευδοποιησάμενων 31. ἐπιβάλ-
 λειν] Malim ἐπιβαίνειν 186, 5. διὰ τὸ ἐμπέπτειν εἰς τὸν βυθόν]
 Haec fort. delenda 18. δι' αὐλῶν 187, 6. εἰς τὴν ἐσπίραν] Fort.
 add. θυαίς cf. p. 187, 20 31. ἐτῶν 188, 20. Ἡρακλείαν 22.
 Μενλαρία 32. οὐθὲν 190, 28. Μούνδα et sic semper 20.
 Ἀλγωνα] Volebam Ἑσγωνα vel Ἑσκωνα cum Casaubono 191, 1. ἐς
 6. † Μιλήτωρ 192, 1. τούτου 12. ναυκληριῶν 193, 14.
 ταῖς ναυκληρίαις κατακοιμώμεναις 15. ἀνακοιμώμεναις 194,
 4. διτιγγομέναις ὑπὸ 5. πλωτοῦς] Libri πλωτόν. Fortasse igitur καὶ
 πλωτόν [τὸ πεδίον] 9. τὸν τε om. 20. γῆς] Fort. delendum
 195, 1. Κοραζῶν 5. ἀρθονία] Scripsi εὐπορία. possis etiam εὐ-
 θηνία, nisi praesiat cum Epit. 9. σχεδόν] Addendum τε 17. πα-
 ρίαισιν 20. Δικαιοαρχίαν 196, 22. ἐκ ante θάμενον add. 25.
 ἡ δ' ἐντός] Malim ἐν τῇ δ' ἐντός 27. ἐκέρπειν 30. πλεῖον
 31. παρὰ] Fort. ὅσπερ 197, 1. ὑπ' αὐτῆς] Malim ἀπ' αὐτῆς 10.
 τε 13. οὐ τε 25. 26. Γαλάται † τὰ] Correxist Kramerus in notis,
 nisi quod κάλλιστα praetulit 26. 27. τὰ τε om. 28. πλεῖον
 198, 31. λόγῳ] Fort. πλούτῳ 199, 2. 3. προσδοκῶντας 7. 8.
 κοχλίας. τὸν δόλον] Fort. κοχλίας τὸν θολόν 8. τούτοις που καὶ]
 Codd. fere τούτοις ποτὲ καί. Fort. τούτοις τὸ τέ[λος] καὶ 11. λυσι-
 τελεῖ 13. τοῖς δὲ ἀργυρεύουσι τῶν ἰδιωτῶν 21. ἀργυρεῖω Ib.
 χρυσίῳ 22. ἀργυρομυγῆς 24. ἐπὶ pro εἰς 200, 6 et 11. μο-
 λύβδου 8. οὕτε δὲ ἐνταῦθα 9. μετέτασαν 14. ἀποθεν
 18. ἐντακοσίους 201, 9. δι' ἀλαφροίαν add. post πιστεύας 18.
 δῆλον add. post πλησιάζον 202, 10. καὶ] Recte omittit A 29.
 καὶ τοῖς Ἑλλήσι add. post τρέπεσθαι 203, 5. καὶ † Ὀδυσσεὺς add.
 post Μενελάου 15. λιγυπνεύοντας 19. φραμν 26. στρατείαν
 add. post ὡσαύτως 25. χρύσεια 27. ἀποθεν 30. καὶ] Adden-
 dum γὰρ cum Corae, vel scribendum ὡς 204, 3. μέχρις 9. ὀνο-
 μασθῆναι] Fortasse νομισθῆναι 14. post Ἀργανθώνιον add. quae nos
 in marginem reiecit 17. [ἦ] ὡς εἰρηκε 25. Παξάνγουστα 26.
 Ἀγγουστα 27. Καισαράγγουστα 205, 2. τογάτοι 8. ἐμβολαὶ
 12. post λακκαῖα add. ὄδατα. 15. γένωνται 20. εὐαλδὲς
 29. πλευροῖς] Servanda erat quamvis corrupta librorum scriptura πλι-
 θροῖς 30. Ὀλυσιπ[ῶνα] ὡς ἂν ἔχει 31. 32. ὥστε καὶ] Malim
 ὥστ' εἰσὶν 206, 7. ὁρῶν 9. τε 11. Ἀκοντίαν 14. αὐτοῖ]
 Malim οὗτοι 26. τοῖς νῦν 207, 6. καὶ τὴν Μαυρουσίαν add.
 post παραλίαν 8. ἄκρας 9. 10. ἀνταποδιδούσας * τῇ Ἰβηρίᾳ*.

τάναντία γὰρ θινώδεις 28. καὶ add. ante αὐτόν 208, 7. καὶ
 om. Fortasse tamen praesentat παροικουῖται δ' αὐτοῖς Καίτοι 14. ἀγο-
 ρυθῆναι 209, 15. καθαρῶς 29. post ἑλληνικῶς add. quae in
 margine leguntur 210, 1. διακροβολισμῷ 5. γενόμενον 10.
 11. ζυλίνους — Καίτοι post στιβαδοκκοιτοῦσι 16 10. ζυλίνους] Libri
 κηρίνους. Fort. χηλίνους 14. ἀνδράσι προσαντιλαμβανόμεναι 16.
 ἀνθινῶς 18. παθεῖ 20. ἢ τῶν πόλεων post δρῶν 27. ὥσπερ]
 Recte Cornes ὥσπερ 28. λέγω] Recte δὲ addit Cornes 211, 12.
 τοιαύτης δ' οὐδης] Fortasse τοιούτοις δ' οὐδεῖ 13. ὁρῶν] Malim
 αἰρῶν 20. πλὴν Τυνίσοι 212, 7. λοιπῶν 213, 8. Ψυκέλ-
 λαν 9. Οὐέλα 27. πολυμαθίᾳ 214, 6. ἔμοι γε 10. προσ-
 βόρων 18. δὲ 215, 6. ἐρυστότητι καὶ κατασκευασμένῳ]
 Malim κατασκευασμένη 10. μείζον 17. ἑλαττον om. 18. [ἦτ-
 τον] ante ἢ 19. εἰσὶν 20. ἀποθεν 25. καὶ om. 30. Σκορ-
 βουαρίαν 216, 29. τετρακισχιλίους 32. Ροδόπη 217, 1.
 κτίσμα post τινὲς δὲ 9. διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διαωρισμέ-
 νον add. post χάριν 18. τὰ om. 24. Βεττίρων 218, 15. εἰς
 add. ante τὸν ib. Μούθαν 19. μέχρις 219, 1. Καισαραγοῦ-
 στα 8. ἀποθεν 9. 10. Καλάγουσι 12. καὶ [περὶ] Ἰλέρδαν
 22. Ἀκουιτανίας 220, 4. Τπερβάλλοντι 5. τοι om. 16. Βαρ-
 θυταῖς 17. Βαρδυλούς 30. διακατέρησαν 222, 10. πλη-
 θύνουσιν ὄρεσις δὲ 16. καθρίαν 17. ἐν add. ante Ἰβηρίᾳ 18.
 μὴ add. ante μελαινάς 26. om. lacunae signa 27. πρόσβορος
 223, 2. δὲ 5. προσβόρους 6. θύειν om. 20. πολλὰ καὶ]
 Fort. πολλὰ καὶ [ἄλλα] 224, 8. τήν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ] Hæc
 recte delere videtur Groskurdus 11. † αὐταὶ 225, 1. ἐπαισίνιζον
 5. καὶ om. 7. γυναικονομασίαν 9. εἶναι om. 21. οἱ λα-
 λίστατοι πάντων γεγονασιν add. post Ἑλλήνων 226, 6. ἄλλοι δ'
 Ἰβηρίαν om. 10. 11. ὁμωνύμως 20. ἀπ' αὐτοῦ 26. δὲ om.
 32. ὄρη 227, 3. Νούγα 5. παρόρεσιον] Malim παρώριον 6.
 ἐπισκοπεῖ δὲ ὁ τρίτος 22. καὶ] Omittit Epit. probante Spengelio, qui
 locum ita scribendum putat: εἰς δὲ πλάγιοι καὶ μάλλον αἱ Πενουό-
 σοι πρὸς ἐσπέραν 228, 1. ἐλάσων 5. † χοιραδωδεις] Fort. εὐ-
 λίμενοι, [οἱ δὲ λιμένες] χοιραδωδεις κατὰ 12. αἰεῖ ante ἐπιβουλευό-
 μενος add. Bekkerus 17. lacunae signa om. 21. μελαγκραῖνας
 231, 1. lacunae signa om. 26. ὄρος ἐκ τῆς] Ita scribendum; ἐκ οpe-
 rarum errore exiit 234, 18. πότιμον om. 19. post ὠδω add.
 πότιμον 236, 30. ἐνιανσίας 237, 11. δὲ pro altero μὲν 239,
 12. μόλιρδον 240, 6. Ἀκυϊτανούς et hic et in sequentibus 29. τοῦ
 Κερμίνου] Typothetae error; corrige τῆς Κερμίνης. Fortasse τῆς Κερ-
 μινικῆς 241, 8. Λεύκηρος et sic semper 19. τῆς Κερμίνης]
 Typothetae error; corrige τοῦ Κερμίνου 29. ὥσπερ εἰρηται] Hæc
 post οὐσαν transponenda, ut voluit iam Cornes 242, 1. οὐσπερ
 26. Οὐαρον 31. καὶ ante τοῦτο add. 243, 23. καὶ ante ἢ add.
 24. εἰκοσι ὀκτώ 28. αὐτῇ 245, 9. προσελάβοντο 10.

ἀποθεν 27. Ἀβεντίω 246, 4. οὐτ' 17. πόλεις asteriscis inclusum ib. μισθούμενοι 247, 14. Ἀελάτς et sic etiam in seq. 27. ἐπὶ 30. δὲ om. 32. Παύραρις 248, 12. ἐνίστανται 16. καταθίσθαι 18. ἀπὸ 25. ὁμοίως πρὸς om. 28. οὐ καθ' αὐτούς] Haec fortasse delenda 31. ἢ παρ' ἄλλου λαβὼν] Haec etiam perinecipia sunt; nec videntur a Strabone scripta esse 249, 6. σ' ὁ Ζεὺς 24. 25. ἀπειργάσατο 252, 25. † Δουρίωνα 254, 5. ἐμπορείω 255, 9. Τεκτοσύγης et hic et in sequentibus 27. οὐτ' om. 256, 3. Σκιπίωνος 8. Σκιπίωνα 258, 16. Ἀκουιτάνων et sic constanter in seqq. 27. τὰ om. 259, 2. τι om. 32. συγκλύδων 260, 29. Δομήτιον 261, 7. Δομήτιον 262, 8. ἀνδριᾶς om. 263, 12. Ἀλπίων et sic constanter 264, 18. Ἀλδοῦοι 265, 20. Μορινοί et sic semper 266, 27. Βόιοι] Rectius fortasse Βοῖοι vel Βοιοί 267, 23. αὐτῶν, ἔκ [τε] τῶν 268, 27. γιγνώσκων] Fort. add. ποδῶν 28. μέχρι 29. μακρομάλλος 32. ὑποδιφθίρας 270, 9. lacunae signa om. 11. οἱ om. 26. πρῶτος] Imo πρῶτος 31. δὲ pro γὰρ 271, 11. 12. ἐξελουμένως 21. τοῦτο 272, 7. φιλόνηκοι 273, 17. τε om. 25. ἡθῆ 275, 8. δὲ pro primo τε 24. ἱκανῶς [ἀν] δόξειε 25. lacunae signa om. 28. ἄλλοις 29. γίγνεται] Imo γίνεται 276, 10. Ἀπέννινον] Reliqui hanc temorem in quo libri consentire videntur; sed rectius scribi puto Ἀπέννινον 21. τοῖς Ἀλπίσι 277, 1. καὶ pro ἔκ 17. λεγυστινοί] Scripsi λεγυστινοί, nisi praestat λεγυστινοί τε] Malim δὲ 278, 2. Ἀνενίωνος] Ita praecedente Manerto Kramerus; nec dubium est quin id verum sit, sed rectius scribitur Ἀνενίωνος, ut supra editur 15. φόβον] Malim φόρον 279, 3. ἀποθεν 4. εἰς] Libri ἰστίον, quod fortasse revocandam 10. πρῶτος 18. Ταυρινοί 20. Ἰδίσσον 281, 6. στερουμένους 25. καὶ add. ante τῶν γυμναστικῶν 282, 6. Αὔγουσαν 283, 20. 21. Ἰσάραν 23. Ἀθηνίδες 284, 20 et 23. Πάμπορτον 24. Κορκόρας om. 286, 27. Τύκινον 287, 24. 25. συγχωρεῖσθαι — βάσιν om. 290, 25. ἱκποτρόφιον Kramerus in Corrigen- dis 291, 9. δ' ὁ Πάθος] Malim δὲ Πάθον, ut coniecit Kramerus; nisi aliquid excludit 17. ποτὲ] Malim cum Xylandro πόλει, commen- datum etiam a Kramero 28. Μαντούα 292, 7. Νοβομακίμου 293, 4. τέτρασιν 5. Ἀλτινον 7. Σπίνα 9. 10. Σπινι- τῶν 27. 28. τοῖς — καὶ om. 294, 23. ἀπηγερωμέναις? 295, 4. 5. παρατοχεῖν 25. τό κεν φυγάδων μὲν 26. Καλλίμαχος] 29 et 31. Κενομάνοι 30. Σύμβροι 296, 1. 2. Σύμβρους 4. ἐγκυκλοῦνται 6. Γαισάται et 7. Γαισατῶν 14. ἐπιδιδύβαινον 23. † οἱ ἐγγυτέρω γὰρ ἦσαν 297, 2. † Ἀναρα 12. Τύκινον 16. βαρεθροώδης] Malim χαρεθροώδης propter sequentia 19. post Χελ- τικῇ add. ea quae in marginem reieci 298, 1. 2. διαφυγαῖς πλω- ταῖς — μέχρι Παρμηστῶν 29. ξύλινοι] Fort. οἱ ξύλινοι 31. εὐώ- νητον 299, 2. Σύμβρων 4. 5. γαύσαποι 18 — 21. εὐάνδρεϊ

— εὐσταθῆν om. 27. τῷ 302, 23. ἐκπέπλῃσεν 303, 20. ἢ
 pro καὶ 304, 11. Κόσσαν 12. lacunae signa om. 12. 13. οὐκ
 ἐν καὶ] Libri οὐκ εἶναι, Kramerus οὐκ ἐν 14. Λούνα 32. πρὸς
 — Λούνα om. 303, 4. Πίσα 9. Αἰσαρος 30. βαθαίᾳ· λόφος
 306, 7. Θάλασσαν 12. νεωσοίκους· διὸ καὶ 16. πρὸς 21.
 ἢ om. 22. γὰρ add. ante τῇ 307, 29. ἔλπει τῶν ἀνδραπόδων
 309, 13. Κόσσαι et hic et in seqq. 20. Ῥοτίαν 21. Φε-
 γήνα 310, 1. Ῥοτίαν 7. Βιλήρα] Rectius Βιλήρα 311, 3.
 καὶ * ἡ * πρὸς 12. τῷ πλησίον εἶναι τῆς Ῥώμης add. post Τυρρη-
 νίαν 13. τὸ 19. καὶ Μάρινον asteriscis incl. 20. Κιγγοῦλον
 22. εἰσὶ 313, 6. Ναμέντου μέγχις 12. Κύθη 314,
 8. Ῥουτοῦλοι 28. Αἰβαίην 315, 11. Σιλουίαν 14. 15. μυ-
 θεύονται] Spengel correxit 20. Ῥέμον 28. πρὸς] Letronnus cor-
 rexīt 316, 9. Ῥέμον 317, 9. Καρμέντιν 14. Αἰκούων 19.
 Αἰκούοι 21. Σοῖσσαν 23. ἀποθεν 25. ὁμόγλωσσοι 318,
 14. Ταρρακίαν Κιρχαῖον] Malim Κίρχαιον 319, 19. Λαύρεν-
 τον 320, 13. Ταρρακίνα ib. Τραχινὴ 16. Αὐφιδος 21. μὲν
 pro τε 321, 14. Πανδαταρία 20. Σητινός 322, 2. Κουρι-
 τον 5. τε 11. Κουρίνον 12. Σερούος 323, 11. καὶ add.
 ante διὰ 326, 6. Τοῖσκούλον] Hoc revocandum 10. Φερέντινον
 ib. Φρουσίαν 11. Ἀνδύον] Corrige typothetae errorem Ἀκονδύον
 14. Κάσινον 25. Σίγνιον 25. πρὸ 26. ταύτης ib. Δύσσα] Malim Σύσσα 327, 7. 8. Πραϊνέστον] Ita semper 11. Κερταῖα
 καὶ Σάρα 25. ἐν om. 328, 32. Τοῖσκούλον] Hoc revocandum
 329, 17. Θάλασσα 30. ἢ om. 330, 2. ὑπερύκτον 331, 13.
 ἦτοι 21. εὐπυροφόρος 332, 20. Σούλμον 29. τίσαρας
 334, 11. Σουφρεντίνος 25. Σικελικῶν] Malim Σικελιωτῶν 27.
 τῇν om. 30. ἢ τε πόλις om. 335, 18. Βάται et in eadem in seqq.
 25. αὐτῇν 336, 2. ὁ om. 5. 6. αἶ καὶ δεισιδαιμονίαν [τῷ
 τόπῳ παρεσκευάζον] καὶ κατασκευίον? 9. ἀπὸ 12. γε οἱ προθυ-
 σόμενοι καὶ λιασόμενοι 15. ποταμίον 17. Ἰδρυτο 21. ἀργύλ-
 λας] Rectius ἀργύλας 337, 6. ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νῆαν πόλιν] Dixit
 de his sed non persuasit Jacomo Rucca Interpretazione di un luogo di
 Strabone Napoli 1850 7. Δικαιορχίας 17. 18. ἀχρηστος, τῶν
 ὁστρέων] An ἀχρηστος εἰν, ὁστρέων? 22. καὶ τὸ Μισητόν [Μιση-
 νοῦ] add. post τινός ib. Δικαιορχίαν 27. γὰρ om. 28. ὅτι add.
 ante θεῖον 338, 11. βρομαῖδες 339, 26. Οὐσσοῖον 340,
 32. Σερφάκουσιν] In huius nominis scriptura ubique libros secutus
 sum 341, 19. Ἐκωμέα 342, 11. Κασίλινον 15. ὡς· ἐπὶ
 λιμοῦ] Fortasse ὡς· ἐπὶ λιμοῦ 16. † μεδίμου pro μύδος 26. 27.
 Σουσεσῦλα 343, 6. 7. ὁμοφούντας 10. καὶ γὰρ τοι 20. Βοίαν-
 τον 344, 30. ἐν ἐτρώφῃσιν pro ἐξετρώφῃσιν 345, 15. post
 κειμένη add. quae reieci in p. 346, 7—12 21. † Καρπανίαν pro
 Ἰταλίαν 346, 6. Ἀργονίας 7—12. Σβαρῖται — ἀναγνώμενοι
 post κειμένη p. 345, 15 31. ἐνιοι δὲ τοῦτομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλλήντος

add. post κρίσαι 347, 15. ταύτην τὴν Λῶον] Libri ταύτην λαοί.
 scribendum igitur aut τὴν Λῶον, aut ταύτην, omisso Λῶον 348, 3.
 αὐτὸν om. 30. φρουρίοις 349, 7. Καλασάρνα 15. ὑπὸ 31.
 Ναπιτίνον 350, 24. γὰρ 32. πρὸς τ' αὐτούς, μηδεὶς τὸν 351,
 6. Ταμασοῦ 7. ἀμφοτέρως τὸ ἐς Τιμίσην μετὰ χαλκοῦ· καὶ 15.
 lacunae signa om. 24. Οὐβῶναν 352, 2. ἀρχὴ τοῦ ἐπιστρέφειν
 15. ποταμοῦ τ' Μίταυρος ἑτερος 22. ἄκρα ποιοῦσα 353, 17.
 τοιοῦτον 354, 11. τούτων add. ante τῶν 355, 9. δὲ Πέρρου
 ἢ 18. ὃν om. 26. Συρακουσῶν 356, 2. lacunae signa om.
 4. Ἑσῶπιν 5. ἐγγραπτοῖς 7. Συρακουσίαν 9. νυμφοστολισθί-
 σης 10. ὀλοπτέρους 357, 3. τὰς δὲ ζημίας om. δεῖν δ' εἶναι
 4. τ' αὐτῶν post τῶν 358, 8. Σάγρας 21. ἐν Σικελίᾳ 26
 μέρος ὤρισεν 359, 23. ὧν 360, 3. ἐπώνυμοι τῶν Τρώων ἐγί-
 νοντο ib. post ἐγίνοντο add. quae in marginem reieci 4. φή-
 σαντος 8. εἰ δοτὸν εἴη 10. σέθεν pro θεῶν 11. κλάσματα
 ἐρῶν pro δῶρον 23. ὑγίαν 24. διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀθλητῶν
 add. post. φορὸν 361, 17. ὁ Ἰσ... Ἑλιντὸς] Scripsi Ἰσος. sufficere
 videtur Ἰς 19. ὡς ib. ὑπὲρ 21. ἐστράτευσαν 31. signa la-
 cunae om. 362, 28. ὥστε μὴ καταμῦσαι] Malim ὡς μὴ καταμῦσαι
 ib. φαινόμενον 29. τὸ add. ante ἐν 363, 1. Σιρίτιδι] Quod
 et hic et in seqq. revocandum 13. τεσσαράκοντα 17. 18. Νηληΐ-
 δων 364, 28. Θρινακίς 365, 14. τεσσαρακοσίων] Rectius τε-
 τρακοσίων 16. δὲ pro μὲν 22. Ἀλγεσίων 366, 2. γὰρ add.
 post τὸν 3. τε 8. post οὐδέμιᾳ fortasse addendum πλεονεξίᾳ
 11. ἐν τοῖς] Delendum videtur 14. ὃν om. φανέν ἄμα om.
 15. βλέπουσαν· ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν 16. δεῖ] Fort. δοκεῖ
 367, 14. Συρακουσαι 15. Συρακουσῶν 16. συνελθοῦσαι πάν-
 των 18. Ξιφονίας 368, 8. ζάγκλιον 18. εὐφρῶς 24. δὲ
 369, 2. Συρακουσίων 6. κατὰ 18. 19. ὅταν τῷ Ποσειδῶνιος
 γίνηται 370, 8. Συρακούσας 11. 12. τὸν Ἀρχίαν χρηστηριαζό-
 μενον, ἐρεσθαι [δὲ] τὸν θεῶν 20. ἐγγίνοντο] Fort. ἐλίκοντο 20.
 Συρακούσας ἀπιδόντας· ὑψέθη 371, 27. οὐα 372, 15. post
 γλυκὲ add. quae in margine leguntur 26. οὐχ ὅπως τοσούτῃ 373,
 6. post Ἀνταίου add. quae in marginem reieci 16. καίνται 374.
 3. Ἀλγεσίων ib. Κεφαλοίδιον 8—17. οἰκεῖται—ἀξιόλογον post
 πλείους 24 20. πάσαν 29. Γύλαν δὲ Ρόδιοι om. 30. πεκά-
 κωται—ἀεὶ post Ἐναν 370, 4 375, 4. ἐξηλείφθησαν] Hoc for-
 tasse revocandum 377, 3. ἀποθεν 9. καταρριφθεῖν 20. Νευ-
 ρώδη 26. καὶ τὰ κατὰ Ἰμέραν 378, 30. εὐπρόσδοτος 32. ἡ
 Θέμισσα add. post Σικελίας 379, 11. ἄλλως γέ πως 17. post
 νηπιμαίης quae in margine leguntur 28. ante τῶν adde asteriscum
 380, 3. Αἰόλον et hic et in seqq. 4. post ἱκανῶς ea quae in
 marg. 7. αὐτῇ 13. 14. ἐν Αἰπάρῃ εἰς Σικελίαν 20. Ἰερᾶς
 381, 26. πρόσθοροι 31. ἐστὶ δὲ πως χειρρονησιάζουσα? 382.
 3. 4. εἰκοσὶν om. 383, 5. βουλῆς ὀνομασθῆναι] Fort. ἐτοιμα

οθαίαι 7. ἡνίκα τῶν 10. ἐξαγγέλλαντες ib. λάθρα 12. μὴ
 ἂν περιθείσθαι 386, 2—5. πρὸς δὲ— βασιλέα post πρότερον 7
 11. ἦσαν 18. κατὰ pro καὶ 25. ἐς 27. Βάριν 387, 23.
 'Ρωδαίαι ei hic et in seqq. 25. δυνατῶν 28. αὐτήν 30. εἰδ'
 ante of add. 388, 18. Βρεντέσιον 23. Κελία 389, 7. διπλοῦς
 add. post πλοῦς 31. Ἀργυρικπηναῶν 390, 3. ἐλάττους εἶναι
 8. Λουχιφία 391, 3. Οὔρετιον 20. μεμιλιᾶσθαι 27. Σίλαν
 392, 2. λέγομεν 393, 28. ὑγείαν 20. τε 394, 3. Ἀσίας,
 Fortasse Λιβύης 395, 34. ἢ om. 396, 11. διὰ om.

ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

Α

Ὅτι οὐκ ἐκτὸς φιλοσοφίας ἡ γεωγραφικὴ πραγματεία, ὅτι καὶ Ὁμήρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐπῶν φαίνεται χρῶμενος. ὅτι οἱ πρότερον αὐτῇ χρῆσάμενοι ἑλλিপῶς ἢ ἀναρθρώτως ἢ ἐσφαλμένως ἢ ψευδῶς ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀσυμφώνως εἰρήκασιν. ἑλεγχοὶ καὶ ἀποδείξεις τοῦ εἰκότως αὐτὸν οὕτω κρίνειν, κεφαλαιώδεις λόγοι πάσης οἰκουμένης συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν, πίστις εἰκότων καὶ τεκμηρίων βεβαίῳ τοῦ κατὰ πολλὰ μέρη τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἐνηλίσχθαι καὶ εἰς ἀλλήλας μετατεθῆναι.

Β

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ ἑρατοσθένους διατῆ καὶ διελίγχει ὅσα μὴ ὀρθῶς εἰρηται ἢ διήρηται ἢ διαγέγραπται· καὶ Ἰππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μνησκεται ἐπιλαμβανόμενος, καὶ ἐπὶ τέλει ἐκτίσεις σύντομος καὶ τρόπον τινα σύντοψις τῆς ὅλης πραγματείας, τοῦτ' ἔστι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

Γ

λείπει

Δ

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ ὅσα διέργουσιν αἱ Ἀλπεις τῆς Ἰταλίας ἐνδον, ἐν οἷς καὶ Βρεττανία καὶ τῶν ὠκεαντιδῶν νήσων τινές, ὅσαι καὶ δοκοῦσιν οἰκίσθαι, καὶ βαρβάρων χώραν καὶ ἔθνη παροικοῦντα τοῦ Ἰστροῦ πέραν.

Ε

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ὑπώρειας τῶν Ἀλπεων μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ Ταρρακίνου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου, εἰς οἷς Βενετία, Λιγουρία, Πικηνόν, Τουσκία, Ρώμη, Καρπανία, Λυκαονία, Ἀπουλία, καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάσῃ παράκεινται ἀπὸ * Γενουσῶν μέχρι Σικελίας.

Σ

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἐφεξῆς τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ Ἀδρια μέχρι Μακεδονίας, ἐν οἷς Ἀπουλία Καλαβρία καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον ἅμα ταῖς παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας ἕως τῶν Κεραυνίων, καὶ τοῦ ἄλλου μέρους ἕως Καρχηδόνης καὶ τῶν ταύτῃ παρακειμένων νησιδίων.

Z

Ἐν τῷ ἰσθμῷ λέγει τῆς Εὐρώπης τὰ λειπόμμενα μέρη· ἔστι δὲ τὰ πρὸς ἰσθμὸν τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Ταναΐδος καὶ τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν ἀριστερῶν τῆς Ποντικῆς Θαλάσσης μερῶν ἀπολαμβάνει πρὸς νότον μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Προποντίδος ὁ Ἰστρὸς, ἐν οἷς καὶ Μακεδονία πάσα.

H

Ἐν τῷ ὁμόῳ λέγει τὰ τῆς Εὐρώπης, Μακεδονίας τὰ λειπόμμενα καὶ Ἑλλάδα πᾶσαν· ἐν ᾗ καὶ ἐγγραφίζετο διὰ τὸ πολέγνωστον τῆς χώρας, διακριθῶν καὶ ἐκκριθῆ ποιῶν τὰ ἀδιακρίτως καὶ ἀδιορίστως ὑπὸ τῶν ποιητῶν τε καὶ ἱστορικῶν περὶ τῶν ταύτῃ πόλεων εἰρημένα καὶ μάλιστα ἐν καταλόγῳ τε καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως.

Θ

Ἐν τῷ ἐνάτῳ περὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθηνῶν μάλιστα πανηγυρικῇ ἐκφρασίῃ, καὶ Βοιωτίαν καὶ Θετταλίαν μετὰ τῆς παραλίης ταύτης.

I

Τὸ δέκατον περιέχει Ἀιτωλίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους, ἔτι δὲ Κρήτην πᾶσαν, ἣ καὶ μάλιστα ἐγγραφίζετο, νόμιμά τε αὐτῆς διηγούμενος καὶ τῶν Κουρήτων, πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰθαίων δακτύλων τὴν ἐν αὐτῇ γένεσιν καὶ τιμῇ καὶ ὄργια ἐπεξιών· καὶ τὸ ἴδιον δὲ γένος Στραβῶν ἀπὸ Κρήτης λέγει· ἔτι δὲ καὶ τὰς περὶ Κρήτην νήσους πολλὰς ὅσας περιέχει τὸ βιβλίον, ἐν αἷς εἰσι καὶ αἱ Σποράδες καὶ τῶν Κυκλάδων ἐνιστά.

IA

Τὸ ἐνδέκατον ἀρχεται μὲν τῆς Ἀσίας, τοῦ Ταναΐδος ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν ἀνωθεν ἀρχομένου διαιρεῖν τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀσίας. περιέχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ τὰ παρακείμενα ἔθνη ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν, ἣ καὶ Ἀσία ἐστίν. ἔστι δὲ τῆδε ἔθνη βάρβαρα τὰ τῷ βιβλίῳ ἐγκείμενα ὅσα παροικεῖ τὸ Καννασίον ὄρος, ἐν οἷς Ἀμαζόντις τε καὶ Μασσαγέται, Σκύθαι καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβηρες, Βακτριανοὶ, Κάσπιοι, Μῆδοι, Πέρσαι, Ἀρμενῖαι δύο ἰσθμὸς τῆς Μεσοποταμίας· ἔχει δὲ καὶ Τρωγλοδύτας καὶ Ἠνιόχους οὕτω λεγόμενα ἔθνη, καὶ Σκηπτόχους, Σόανας, Ἀσσυρίους, Πολυφάγους, Νοβιανούς, Σιρακούς, Ταχύρους. ἐπεμνήσθη δὲ Ἰάσονος καὶ Μηδείας καὶ ὧν ἔκτισαν πόλεις· ἔτι δὲ Πέριπλου καὶ Μιθριδάτου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου.

IB

Τὸ δωδέκατον περιέχει τὰ ὑπόλοιπα τῆς Ποντικῆς χώρας καὶ ἐπεξῆς Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Βιθυνίαν, Μυσίαν, Φρυγίαν, Μαιονίαν, καὶ πρὸ τούτων Σινωπίδα, πόλιν Ποντικὴν, καὶ Ἡράκλειαν

καὶ Ἀράσειαν· ἔτι Ἰσαυρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, Κιλικίαν μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ ὄρων καὶ ποταμῶν.

II

Τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει τῆς Ἀσίας τὰ ἀπὸ τῆς Προποντίδος κατῶθεν, ἀπὸ Κυζίκου ἀρχόμενον, καὶ ἐφειξῆς τὴν ταύτην παραλίαν πᾶσαν καὶ εἰ τινες νῆσοι ὑπάρχουσιν· ἐγγχρονίζω δὲ μάλιστα τῇ Τροίᾳ, εἰ καὶ ἔρημος, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτῆς καὶ πολυθρύλητον ἐκ τοῦ πολέμου.

II

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον περιέχει τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν ἀντιπέραν χώραν, ἐν ᾗ Παμφυλία Ἰσαυρία Λυκία Πισιδία Κιλικία ἕως Σιλευκίας τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας * τῆς ἰδίας Ἰωνίας λεγομένης.

IE

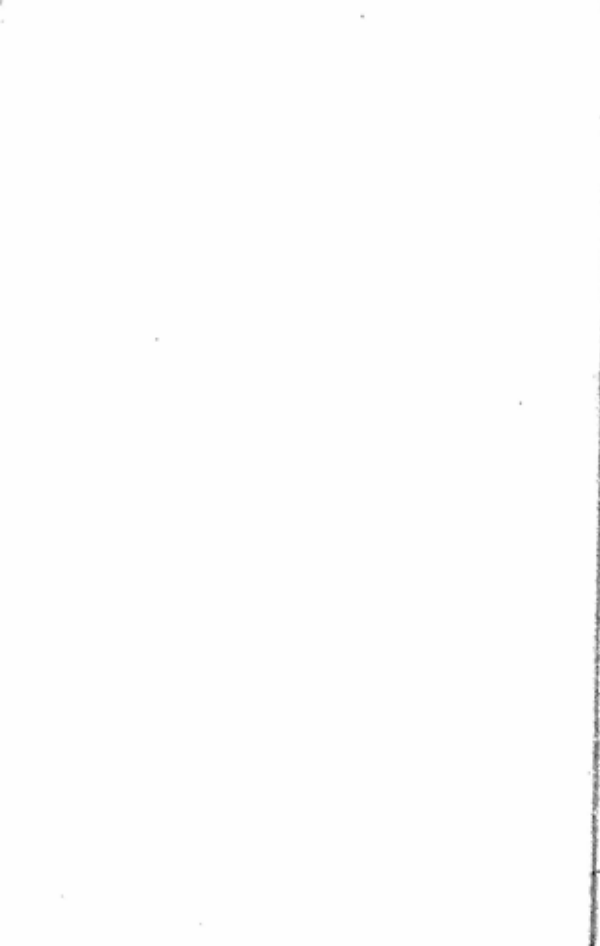
Τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει Ἰνδίαν καὶ Περσίδα.

Ic

Τὸ ἑκκαιδέκατον περιέχει τὴν Ἀσσυρίαν χώραν, ἐν ᾗ Βαβυλῶν καὶ Νίσιβις, πόλεις μέγισται, καὶ τὴν Ἀδισβηνὴν καὶ Μεσοποταμίαν, Συρίαν πᾶσαν, Φοινίκην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν πᾶσαν καὶ ὅσα τῆς Ἰνδικῆς τῇ Ἀραβίᾳ συνάπτει, καὶ τὴν Σαρακηνῶν, ἣν Σκηνητίαν (leg. Σκηνῆτιν) καλεῖ, καὶ πᾶσαν τὴν παρακειμένην τῇ τε νεκρᾷ θαλάσῳ καὶ τῇ ἐρυθρᾷ.

IZ

Τὸ ἑπτακαιδέκατον περιέχει Αἴγυπτον πᾶσαν καὶ Λιβύην πᾶσαν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομίζο-
μεν, εἰπερ ἄλλην τινά, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν
προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν. ὅτι δ' οὐ φαύλως νομίζομεν
ἐκ πολλῶν δῆλον· οἱ τε γὰρ πρῶτοι θαυρήσαντες αὐ-
5 τῆς ἄψασθαι τοιοῦτοί τινες ὑπῆρξαν, Ὅμηρός τε καὶ
Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος καὶ Ἐκαταῖος, ὁ πολίτης αὐ-
τοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
δὲ καὶ Εὐδοξος καὶ Δικαίαρχος καὶ Ἐφορος καὶ ἄλλοι C. 2
πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους, Ἐρατοσθένης τε καὶ
10 Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, ἄνδρες φιλόσοφοι. ἥ τε
πολυμάθεια, δι' ἧς μόνης ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου
δυνατόν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ
ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος, ὧν περ τὴν φιλοσοφίαν ἐπι-
στήμην φασίν. ὥς δ' αὖτως καὶ ἡ ὠφέλεια ποικίλη τις
15 οὐσα, ἡ μὲν πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς ἡγεμονικὰς
πράξεις, ἡ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων καὶ
τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρ-
πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἰδεῖν παρ' ἐκάστοις ἐστι, τὸν
αὐτὸν ὑπογράφει ἄνδρα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν
20 βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.

Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοπῶμεν τῶν 2
εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. καὶ πρῶτον ὅτι ὀρθῶς ὑπει-
λήφαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, ὧν ἐστι καὶ Ἰπ-
παρχος, ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας
25 Ὅμηρον, ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιήσιν ἀρετῇ
πάντας ὑπερβέβληται τοὺς πάλαι καὶ τοὺς ὕστερον,

ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῇ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρία τὸν πολιτικόν, ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκεῖνος, ὅπως ὅτι πλείστας γνῶνῃ καὶ παραδώσει τοῖς ὕστερον ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόπους τοὺς τε καθ' ἑκάστα καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην γῆν τε καὶ θάλατταν· οὐ γὰρ ἂν μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνήμῃ κύκλῳ περιούων.

- 3 Καὶ πρῶτον μὲν τῷ ὠκεανῷ περιέκλυστον, ὥσπερ ἔστιν, ἀπέφαινε αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαζε τὰ δὲ ὑπὸνείκετο τεκμηρίοις τισί, 10
 βύην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς, οὓς εἰκὸς λέγειν Τρωγλοδύτας Ἀραβας, ζητῶς λέγων, τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσιν αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ τῷ ὠκεανῷ κλύζεσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ δυσόμενον εἰς τοῦτον, ὥς δ' αὖ- 15
 τως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λειουμένους ἐξ ὠκεανοῦ λέγει.

- 4 Τῶν δ' ἐσπερίων ἀνδρῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπυσμένος, ὥς ἔοικε, τὸν Ἰβηρικὸν πλοῦτον, ἐφ' ὃν καὶ 20
 Ἡρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοίνικες ὕστερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείστην ἀρχήν, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι· ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ ξιφύρου πνοαί, ἐνταῦθα
 3 δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον ὃ ποιητῆς, εἰς ὃ πεμφθήσεσθαι φησι τὸν Μενέλαον ὑπὸ τῶν θεῶν „ἀλλὰ 25
 „σ' εἰς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι „πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθους, τῇ περ φηίστη „βιοτὴ πέλει· οὐ νυφετός, οὔτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς, ἀλλ' „αἰεὶ ξιφύροιο λιγὺ πνείοντας ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησι.“

16: post ἄστρα: „ἥλιος μὲν ἔπειτα νίον προσέβαλλεν „ἀροτῆραις ἐξ ἀκαλαφρείας βαθυρόου ὠκεανοῖο. ἐν δ' ἔπεισ' „ὠκεανῷ λαμπρὸν φῶς ἡλίοιο, ἔλκον νύκτα μέλαιναν.“

Καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρου- 5
σίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συν-
τρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτην πέρας· ἐκ δὲ τοῦ
ὀνόματος δηλὸν ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαίμονας
5 διὰ τὸ πλησιάζειν τοιούτοις χωρίοις.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ 6
ἐσχατοὶ, δηλοῖ· ὅτι μὲν ἐσχατοὶ „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ
δεδαίεται, ἐσχατοὶ ἀνδρῶν.“ οὐδὲ τοῦ „διχθὰ δεδαί-
ται“ φανύλως λεγομένου, ὡς δειχθήσεται ἕστερον· ὅτι
10 δ' ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμο-
νας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ θαῖτα.“ ὅτι δὲ καὶ ἡ
πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἐσχατιὰ παρωκεανίτις ἐστίν, οὕτως
ἠνέξατο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου „οἷη δ' ἄμμορός ἐστι
λοετρῶν ὠκεανοῖο.“ διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς
15 ἀμάξης τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ· οὐ γὰρ ἀντοσουύτων ἀστέ-
ρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων τῷ αἰε φανερωῷ
οἷην ἄμμορον εἶπε λοετρῶν ὠκεανοῖο. ὥστ' οὐκ εὖ
ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὡς μίαν ἄρκτον ἀντὶ
δυεῖν εἰδότος· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν πῶ τὴν ἑτέραν ἡστρο-
20 θετῆσθαι, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο καὶ
ἐχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἑλλη-
νας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερενίκης
πλόκαμον καὶ τὸν Κάνωβον ἐχθὲς καὶ πρώην κατωνο-
μασμένον, πολλοὺς δ' ἐτι νῦν ἀνωνύμους ὄντας, κα-
25 θάπερ καὶ Ἀρατὸς φησιν. οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς
γράφει „οἷος δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν,“ φεύγων τὰ
μὴ φευκτά. βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ ὁμηρικώτερος,
ὁμοίως ἀντὶ τοῦ ἀρκτικοῦ τὴν ἄρκτον ὀνομάζων
„ἡοὺς καὶ ἐσπέρης τέρματα ἢ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς
30 ἄρκτου οὐρὸς αἰθρίου Διός.“ ὁ γὰρ ἀρκτικός ἐστι
δύσεως καὶ ἀνατολῆς ὄρος, οὐχ ἡ ἄρκτος. διὰ μὲν δὲ C. 4
τῆς ἄρκτου, ἣν καὶ ἄμαξαν καλεῖ καὶ τὸν Ὠρίωνα

δοκευειν φησί, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τὸν ὀρίζοντα, εἰς ὃν καὶ ἐξ οὗ τὰς θύσεις καὶ τὰς ἀνατολάς ποιεῖται. εἰπὼν δὲ αὐτοῦ στρέφεσθαι καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ ὠκεανοῦ οἶδεν ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἀρκτικός. ἀκο- 5
λουθῶς δὴ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντες τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφείλομεν δέχεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκείως τῷ ὠκεανῷ, τὸν δ' ἀρκτικὸν τῆς γῆς ἀπτόμενον ὥς ἂν πρὸς αἰσθησιν κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκήσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν 10
τῷ ὠκεανῷ κατ' αὐτόν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβόρρους μάλιστα, οὓς ὀνομαστὶ μὲν οὐ δηλοῖ (οὐδὲ γὰρ νῦν που κοινὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται πᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, νομάδας αὐτοὺς ὑπογράφων καὶ ἀγανοὺς ἱππημολγοὺς γαλακτοφάγους 15
ἀβίους τε.

- 7 Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φῇ ἡ Ἥρα „εἰμι γὰρ ὀψομένη πολυφύρβου πείρατα γαίης Ὁκεανόν τε θεῶν „γένεσιν.“ τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν ὠκε- 20
ανόν, τὰ δὲ πέρατα κύκλῳ περικεῖται. ἐν τε τῇ ὀπλοποιᾷ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθῃσι τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τῆς ἱτιος. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγμοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὰς ἀμπώτεις ἀφορροῦν ὠκεανοῖο, 25
λέγοντα καὶ „τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίσιν ἐπ' ἡματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.“ καὶ γὰρ εἰ μὴ τρὶς ἀλλὰ δῖς, τάχα τῆς ἱστορίας παραπιδόντος ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης, ἀλλ' ἢ γε προαίρεσις τοιαύτη. καὶ τὸ „ἐξ ἀκαλαρρεῖταιο“ δὲ ἔχει τινὰ ἐμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης 30
την ἐπίβασιν πρᾶξαν καὶ οὐ τελέως ῥοσώδη. Ποσειδώνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλου λέγειν τοτὲ μὲν κα-

- λυπτομένους τοτὲ δὲ γυμνουμένους καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν
φάναι τὸν ὠκεανὸν εἰκάξει τὸ ῥωῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ
τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
εὖ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμὶφ
5 ῥεύματι ἔοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις, πολὺ δὲ
μᾶλλον ἢ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη, ὅ τε τοῦ Κράτῃτος
λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. βαθύρρουν μὲν γὰρ
καὶ ἄψορρον λέγει, ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν τὸν ὅλον
ὠκεανόν· λέγει δὲ καὶ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ τι ποταμὸν C. 5
- 10 καὶ ποταμοῖο ῥέον, οὐ τοῦ ὅλου ἀλλὰ τοῦ μέρους,
ὅταν οὕτω φῇ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥέον ὠκεα-
„νοῖο νηῦς, ἀπὸ δ' ἴκετο κῦμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.“
οὐ γὰρ τὸν ὅλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ ποταμοῦ
ῥέον μέρος ὄντα τοῦ ὠκεανοῦ, ὃν φησιν ὁ Κράτῃς
- 15 ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νότιον πόλον ἀπὸ
τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. τοῦτον γὰρ δύ-
ναιτ' ἂν τις ἐκλιπὼν ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὠκεανῷ, τὸν δὲ
ὅλον ἐκλιπόντα ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ οὐχ οἷόν τε. Ὅμη-
ρος δὲ γε οὕτω φησί „ποταμοῖο λίπεν ῥέον, ἀπὸ δ'
- 20 ἴκετο κῦμα θαλάσσης,“ ἥτις οὐκ ἄλλη τίς ἐστιν ἀλλὰ
ὠκεανός. γίνεται οὖν, εἰάν ἄλλως δέχη, ἐκβὰς ἐκ τοῦ
ὠκεανοῦ ἦλθεν εἰς τὸν ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
κροτέρως ἐστὶ διαίτης.
- Ὅτι δὲ ἡ οἰκουμένη νησός ἐστι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς 8
- 25 αἰσθήσεως καὶ τῆς πείρας ληπτέον. πανταχῇ γάρ,
ὅπου ποιοῦν ἐφικτὸν γέγονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχα-
τα τῆς γῆς προσελθεῖν, εὕρισκται θάλαττα, ἣν δὴ
καλοῦμεν ὠκεανόν. καὶ ὅπου δὲ τῇ αἰσθήσει λαβεῖν
οὐχ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσιν. τὸ μὲν γὰρ ἐωθινὸν
- 30 πλευρόν, τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἐσπέριον, τὸ
κατὰ τοὺς Ἰβήρας καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλεῖ-
ται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε νοτίου μέρους καὶ τοῦ βο-

ρείου· τὸ δὲ λειπόμενον ἄπλουν ἡμῖν μέχρι νῦν τῷ μὴ
 συμμῖξαι μηδένας ἀλλήλοις τῶν ἀντιπεριπλεόντων οὐ
 πολὺ, εἰ τις συντίθῃσιν ἐκ τῶν παραλλήλων διαστη-
 μάτων τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. οὐκ εἰκὸς δὲ διθάλαττον
 εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειργόμενον δ
 οὕτω στενοῖς τοῖς καλύουσι τὸν περίπλουν, ἀλλὰ
 μᾶλλον σύρρουν καὶ συνεχές· οἳ τε γὰρ περιπλεῖν
 ἐγχειρήσαντες, εἴτα ἀναστρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἡπείρου
 τινὸς ἀντιπιπτούσης καὶ καλυούσης τὸν ἐπέκεινα
 πλοῦν ἀνακρουσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ 10
 ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἐχούσης τὸν πό-
 ρον. τοῖς τε πάθεσι τοῦ ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώ-
 τεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον·
 πάντῃ γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρ-
 χει καὶ τῶν αὐξήσεων καὶ μειώσεων, ἧ οὐ πολὺ παραλ- 15
 λάττων, ὥς ἂν ἐπὶ ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδι-
 δομένης καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

- 9 Ἰππαρχος δ' οὐ πιθανὸς ἐστὶν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ
 C. 6 ταύτῃ, ὥς οὐθ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ ὠκεανοῦ παν-
 τελῶς οὐτ', εἰ δοθείη τοῦτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ 20
 σύρρουν εἶναι πᾶν τὸ κύκλῳ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν,
 πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ
 τῷ Βαβυλωνίῳ. ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
 τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον
 ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδωρον, ἱκανῶς * διακρατή- 25
 σαντας τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ
 τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὕτω
 βέλτιον νομίσαι, τὰ τε οὐράνια συνέχοι' ἂν κρείττον
 ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλεον εἴη τὸ ὑγρὸν
 περιεχυμένον. 30

- 10 Ὡσπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλῳ τῆς οἰκουμε-
 νης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς

θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στηλῶν
 ἀρξαμένοις Λιβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς
 δὲ ἡ περίξ τῆς Κύπρου, εἴτα Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ
 Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς
 5 Τρωάδος ῥῶν καὶ αἱ προκαίμεναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων
 μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ
 τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρα-
 τείας. καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδε τοὺς
 Κιμμερίους εἰδῶς, οὐ δὴπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμ-
 10 μερίων εἰδῶς αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν, οἳ κατ' αὐτὸν ἡ μι-
 κρόν προ αὐτοῦ μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν τὴν
 ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν. αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς
 χώρας αὐτῶν ξοφῶδες ὅν, καὶ ὥς φησὶν „ἥρι καὶ
 „νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἡέλιος φά-
 15 „θων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νύξ ὅλοή τέταται.“ γνω-
 ρίζει δὲ καὶ τὸν Ἰστρον, μεμνημένος γε Μυσῶν, ἔθνους
 Θρακίου παροικοῦντος τὸν Ἰστρον. καὶ μὴν καὶ τὴν
 ἐξῆς παραλίαν οἶδε, Θρακίαν οὖσαν μέχρι Πηνειοῦ,
 Παϊονίας τε ὀνομάζων καὶ Ἀθω καὶ Ἀξιὸν καὶ τὰς
 20 προκαίμενας τούτων νήσους. ἐξῆς δὲ ἐστὶν ἡ τῶν Ἑλ-
 λήνων παραλία μέχρι Θισπρωτῶν, ἧς ἀπάσης μέμνη-
 ται. καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τεμέσην κα-
 λῶν καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα καὶ τὴν
 εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρτίως ἔφαμεν. εἰ δέ τινα ἐν
 25 τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνώμη τις ἂν·
 καὶ γὰρ ὁ γεωγραφῶν ὄντως πολλὰ παρήσι τῶν ἐν
 μέρει. συγγνώμη δ' ἂν καὶ εἰ μυθώδη τινὰ προσπέ-
 πλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς καὶ διδασκαλικῶς,
 καὶ οὐ δεῖ μέμφεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀληθές ἐστίν, ὃ φησιν
 30 Ἐρατοσθένης, ὅτι ποιητῆς πᾶς στοχάζεται ψυχαγω- C. 7
 γίας, οὐ διδασκαλίας· τάναντία γὰρ οἱ φρονιμώτατοι
 τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθεγξαμένων πρῶτην τινὰ λέ-

γουσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. ἀλλὰ πρὸς Ἐρατο-
σθένη μὲν αὐτίς ἐροῦμεν διὰ πλειόνων, ἐν οἷς καὶ
περὶ τοῦ ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

- 11 Νυνὶ δὲ ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν,
ἀρκεῖται τὰ λεχθέντα. φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἐπακολου-
θήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκεῖοι φιλοσο-
φίας, ὧν τοὺς πρῶτους μεθ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρα-
τοσθένης, Ἀναξίμανδρόν τε θαλοῦ γεγονότα γνώ-
ριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταλὸν τὸν Μιλήσιον· τὸν
μὲν οὖν ἐκδούναι πρῶτον γεωγραφικὸν πῖνακα, τὸν 10
δὲ Ἐκαταλὸν καταλιπεῖν γράμμα, πιστούμενον ἐκείνου
εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.
- 12 Ἀλλὰ μὲν ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας,
εἰρήκασι συχνοί. εὖ δὲ καὶ Ἰππαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρα-
τοσθένην διδάσκει, ὅτι παντὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ τῷ φιλο- 15
μαθοῦντι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης,
ἀδύνατον [αὐτὴν] λαβεῖν ἄνευ τῆς τῶν οὐρανίων καὶ
τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλε-
ξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ, πότερον ἀρκτικωτέρα
Βαβυλῶνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ' 20
ὁπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπι-
σκέψεως. ὁμοίως τὰς πρὸς ἑω παρακεχωρηκίας ἢ πρὸς
θύσιν μᾶλλον καὶ ἥττον οὐκ ἂν γνοίη τις ἀκριβῶς πλὴν
εἰ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ σελήνης συγκρίσεων.
- 13 Οὗτός τε δὴ ταῦτά φησι, καὶ πάντες, ὅσοι τό- 25
πων ιδιότητας λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσά-
πτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας. σχήματα
καὶ μεγέθη καὶ ἀποστήματα καὶ κλίματα δηλοῦντες
καὶ θάλην καὶ ψύχην καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος
φύσιν. ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάζων οἰκοδόμος ταῦτα 30
ἂν προορῶτο καὶ πόλιν κτιζὼν ἀρχιτέκτων, μὴ τί γε
ὅλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην ἀντὶ· πολὺ γὰρ

τούτῳ προσήκει μᾶλλον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χω-
 ρίοις τὸ πρὸς ἄρκτους ἢ πρὸς νότον κεκλίσθαι παραλ-
 λαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει, ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς
 οἰκουμένης πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέχρι τῶν ὑστάτων ἐστὶ
 5 τῆς Σκυθίας ἢ τῆς Κελτικῆς, μέχρι δὲ τῶν ὑστάτων
 Αἰθιοπῶν τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει
 διαφοράν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν ἢ παρ'
 Ἰβηρσιν· ὧν τοὺς μὲν ἐφόους μάλιστα τοὺς δὲ ἐσπε- C. 8
 ρίους, τρόπον δὲ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοις ἴσμεν.

10 Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλ- 14
 λων ἄστρον κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον καὶ ἐπὶ τῆς ἐπὶ
 τὸ μέσον φορᾶς ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρα-
 νὸν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἐκάστοις ἡμῶν τῶν
 οὐρανίων· ἐν δὲ τούτοις ἐξαλλάξεις ὁρῶνται παμμε-
 15 γέθεις τῶν οἰκήσεων. τίς ἂν οὖν διαφορὰς τόπων
 ἐκτιθέμενος καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσκοι, μὴ φρον-
 τίσας τούτων μηθενὸς μηδ' ἐπὶ μικρόν; καὶ γὰρ εἰ
 μὴ δυνατόν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα
 ἀκριβοῦν διὰ τὸ εἶναι πολιτικωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦ-
 20 τον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν,
 προσήκοι ἂν εἰκότως.

Ὁ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοιαν οὐδὲ τῆς 15
 ὅλης ἀπέχεται γῆς· φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰ-
 κουμένην γλιχόμενος σαφῶς ἐξεῖπειν τῶν μὲν οὐρα-
 25 νίων ἐτόλμησεν ἄψασθαι καὶ χρῆσασθαι πρὸς τὴν δι-
 δασκαλίαν, τὴν δ' ὅλην γῆν, ἧς μέρος ἡ οἰκουμένη,
 μὴθ' ὁπόση μὴθ' ὁποία τις μὴθ' ὅπου κειμένη τοῦ
 σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε, μὴδ' εἰ καθ'
 ἕν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς ἢ κατὰ πλείω
 30 καὶ πόσα· ὥς δ' αὕτως καὶ τὸ ἀοίκητον αὐτῆς πό-
 σον καὶ ποῖόν τι καὶ διὰ τί. ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ
 τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνῆφθαι τὸ τῆς

γεωγραφίας εἶδος τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις συνάπτον
εἰς ἓν, ὥς ἐγγυτάτω ὄντα ἀλλὰ μὴ διεστῶτα τοσοῦτον
„ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.“ φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ
πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, ὅλον
ζώων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα ἢ δύσ- 5
χρηστα φέρεи γῇ τε καὶ θάλασσᾳ· οἶμαι γὰρ ἐναργὲς
αὖν γενέσθαι μᾶλλον ὃ λέγω.

- 16 Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῷ παραλαβόντι
τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἐκτε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον
καὶ ἐκ τοῦ λόγου. οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιμωτάτους 10
τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολ-
λαχοῦ καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθενται
τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄσπετα καὶ νόον γνῶναι.
καὶ ὁ Νέστωρ σεμνύνεται διότι τοῖς Λαπίθαις ὤμι-
λησεν, ἐλθὼν μετὰπεμptos „τηλόθεν ἐξ ἀπείης 15
γαίης· κατέσαντο γὰρ αὐτοί.“ καὶ ὁ Μενέλαος ὡσαύ-
τως „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
„θεις Αἰθίοπας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς
„καὶ Λιβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,“
προσθεὶς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας „τρεῖς γὰρ τίκτει 20

- C. 9 μῆλα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτόν.“ πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα
παρασκευαί τινες εἰς φρόνησιν μεγάλαί τῳ μαθεῖν τῆς
χώρας τὴν φύσιν καὶ ζώων καὶ φυτῶν ιδέας προσ-
θεῖναι δὲ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίβιοι γὰρ τρό-
πον τινὰ ἴσμεν καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι ἢ θαλάττιοι. 25
καὶ τὸν Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε
καὶ ἱστορίας λεχθῆναι „μεγάλων ἐπίστορα ἔργων.“
ἐκ τε δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυ-

21. post ἐνιαυτόν: ἐπὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν
„τῇ παλαιστᾷ φέρεи ζεῖδωρος ἄρουρα“ καὶ „αἰθ' ἐνατόμπυλοι
εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν' ἐκάστην ἀνέρες ἐξοιχνεύει σὺν ἵπποι-
σιν καὶ ὄχεσιν.“

ρεῖται τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν, διαφερόντως
 δ' ἐπάγεσθαι δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ἐκείνος ὁ λόγος,
 διότι τῆς γεωγραφίας τὸ πλεον ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας
 τὰς πολιτικάς. χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θά-
 5 λαττα, ἣν οἰκοῦμεν, τῶν μὲν μικρῶν μικρὰ τῶν δὲ με-
 γάλων μεγάλη, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἣν περ ἰδίως
 καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων
 αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι
 δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις
 10 συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικὴν.
 δῆλον οὖν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις
 ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικάς, διατιθεῖσα ἡπείρους καὶ
 πελάγη τὰ μὲν ἐντὸς τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς συμπάσης οἰκου-
 μένης. πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθεσις, οἷς διαφέρει ταῦτα
 15 ἔχειν οὕτως ἢ ἑτέρως καὶ γνώριμα εἶναι ἢ μὴ γνώρι-
 μα. βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν
 χώραν ὀπόση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τίνας
 διαφορὰς ἰσχουσα τὰς τ' ἐν τῷ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν
 αὐτῇ. ἄλλων δὲ κατ' ἄλλα μέρη δυναστευόντων καὶ
 20 ἀπ' ἄλλης ἐστίας καὶ ἀρχῆς τὰς πράξεις προχειριζομέ-
 νων καὶ ἐπεκτεινόντων τὸ τῆς ἡγεμονίας μέγεθος, οὐκ
 ἐπ' ἰσῆς δυνατόν οὔτ' ἐκείνοις ἅπαντα γνωρίζειν οὔτε
 τοῖς γεωγραφοῦσιν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺ
 ἐν ἀμφοτέροις καθορᾶται τοῦτοις. μόλις γὰρ [ἂν] τὸ
 25 ἐπ' ἰσῆς πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαίῃ τῆς συμπάσης οἰ-
 κουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπηγμένης·
 ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρί-
 ζοιτο. κἂν προσήκοι ταῦτα διὰ πλειόνων ἐμφανίζειν,
 ἔν' εἴη γνώριμα· ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω
 30 ἐστίν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν
 Ἰνδοῖς προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοψιν, ἄλ-
 λος δὲ Ἑλληνσι καὶ Ρωμαίοις. τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' C 10

Ἰνδοῖς γεωγράφῳ καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν ὥς Ὅμηρος „οἷθ' Ἱρήν ἐνέμοντο καὶ Ἀντίδα πετρή-
εσαν Σχοῖνόν τε Σκῶλόν τε;“ ἡμῖν δὲ προσήκει, τὰ δὲ παρ' Ἰνδοῖς οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὐκέτι· οὐδὲ γὰρ ἡ χρεία ἐπάγεται· μέτρον δ' αὕτη μάλιστα 5 τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

- 17 Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δῆλόν ἐστιν, οἷον ἐν τοῖς κυνηγεσίῳις· ἄμεινον γὰρ ἂν θηρεύσειέ τις εἰδὼς τὴν ὕλην ὅποια τις καὶ πόση, καὶ στρατοπεδεύ-
σαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ τοῦ εἰδότος ἐστὶ καὶ ἐνεδρεῦσαι 10 καὶ ὀδεῦσαι· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐστὶ τηλαυγέστε-
ρον, ὅσῳ περ καὶ τὰ ἄθλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. ὁ μέντοι Ἀγαμέμνο-
νος στόλος τὴν Μυσίαν ὥς τὴν Τρωάδα πορθῶν ἐπα-
λινδρομήσεν αἰσχροῦς. Πέρσαι δὲ καὶ Αἰβυες τοὺς πορ- 15
θμοὺς ὑπονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς στενωπούς, ἐγγὺς μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων, τρόπαια δὲ τῆς ἀγνοίας κατέλιπον, οἱ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ
εὐρέῳ τῷ Χαλκιδικῷ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν ὥς καθοδηγήσαντος φανύως ἀπὸ Μαλιέων ἐπὶ τὸν εὐ- 20
ριπον τὸν στόλον, οἱ δὲ τὸ τοῦ Πελώρου μνημα καὶ τούτου διαφθαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· πλήρης τε ναυαγίων ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρα-
τείαν. καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν. ὁμοίως δὲ 25
καὶ κατορθώματα, ὅπου τι κατορθωθῆναι συνέβη παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ
Θερμοπύλας στενοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται δείξας τὴν διὰ τῶν ὀρέων ἀτραπὸν τοῖς Πέρσαις ὑποχειρίους αὐ-
τοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα καὶ δέξασθαι τοὺς 30
βαρβάρους εἰσω Πυλῶν. εἰσας δὲ τὰ παλαιὰ τὴν νῦν Ῥωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρθυαίους ἱκανὸν ἡγοῦμαι

τούτων τεκμήριον· ὥς δ' αὐτως τὴν ἐπὶ Γερμανοῦς
καὶ Κελτοῦς, ἐν ἔλσεσι καὶ δρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε
τοπομαχούντων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω
ποιούντων τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπικρυπτομέ-
5 νων καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεόν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγε- 18
μονικοὺς βίους καὶ τὰς χρείας ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῆς
ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεόν περὶ τοὺς
ἡγεμονικοὺς βίους. σημεῖον δέ· τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν
10 διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν
ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν
καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ τὴν C. 11
δημοκρατίαν. τοσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζο-
μεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὥς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρ-
15 χὴν ἐχούσας τῆς εἰδοποιίας· ἄλλος γὰρ νόμος τὸ τοῦ
βασιλέως πρόσταγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων καὶ
τὸ τοῦ δήμου. τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος.
διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἰπόν τινες τὸ τοῦ κρείτ-
τονος συμφέρον. εἴπερ οὖν ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία περὶ
20 τοὺς ἡγεμόνας τὸ πλεόν ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία
περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρείας, ἔχει ἂν τι πλεονέκτημα
καὶ αὐτὴ παρὰ τοῦτο.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πρά- 19
ξεις· ἔχει δέ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φαύλην ἢ πραγμα-
25 τεία, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν,
τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην οὐδὲν
οὔσι πρὸς τὰς πράξεις· οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν
Ὀδυσσεύος πλάνην καὶ Μενελάου καὶ Ἰάσονος, εἰς φρό-
νησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δόξειεν, ἣν ὁ πράτ-
30 των ζητεῖ, πλὴν εἰ καταμίσγοι καὶ τῶν γενομένων
ἀναγκαίων τὰ παραδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ'
ὁμως πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ

τους τόπους τοὺς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες διὰ τὸ ἐνδοξον καὶ τὸ ἡδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· μᾶλλον γὰρ σπουδαζουσιν, ὥς εἰκός, περὶ τὰ χρήσιμα. διόπερ καὶ τῷ γεωγράφῳ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκείνων ἐπιμελητέον. ὥς δ' αὖτως ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον αἰετ μᾶλλον ληπτέον καὶ τὸ πιστότερον.

- 20 Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ δεῖ 15 μὲν ὥς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκεία οὐχ οἷόν τε λαβεῖν καλῶς ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. ἀλλ' ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὅλης γῆς ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑποθέσθαι δεῖ καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεῖ δει- 15 χθεῖσιν.. ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῇ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῇ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔτι δὲ τούτων πρότερον τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωμάτων φοράν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεὶ τῆς αἰσθήσεως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐγγύς ἐστιν... εἰ ἄρα, ἐπισημηνάμενοι ἐπὶ 20 κεφαλαίῳ μικρά· οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδής, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς πόρρωθεν ἢ ὑπόμνησις καὶ τοῦ ἑκάστου σώμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νεύειν, ἐκ δὲ τῶν
- C. 12 κατὰ πειράγῃ καὶ τὸν οὐρανὸν φαινομένων ἐγγύθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐπιμαρτυρεῖν δύνатаι καὶ ἡ κοινὴ 25 ἔννοια. φανερώς γὰρ ἐπιπροσθεῖ τοῖς πλείουσι ἡ κυρτότης τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρω φέγγεσι τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρημένοις τῇ ὄψει. ἐξαρθέντα γοῦν πλεον τῆς ὄψεως ἐφάνη, καίτοι πλεον ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὴ μετεωρισθεῖσα 30 εἶδε τὰ κικρυμμένα πρότερον. ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ ποιητής· τοιοῦτον γάρ ἐστι καὶ τό „ὄξυ μάλα προιδών,

μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθαίς. “ καὶ τοῖς προσπλέουσι
δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνοῦται τὰ πρόσγεια μέρη
καὶ τὰ φανέντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξαίρεται μᾶλλον.
τῶν τε οὐρανίων ἡ περιφορὰ ἐναργής ἐστι καὶ ἄλ-
5 λως καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν· ἐκ δὲ τούτων εὐθὺς
ὑποτείνει καὶ ἡ ἐννοια, ὅτι ἐρριζωμένης ἐπ’ ἄπειρον
τῆς γῆς οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. καὶ τὰ
περὶ τῶν κλιμάτων δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκήσεων δεί-
κνυται.

- 10 Νυνὶ δὲ ἐξ ἐτοιμοῦ δεῖ λαβεῖν ἓνια, καὶ ταῦθ’ ὅσα 21
τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ στρατηλάτῃ χρήσιμα. οὔτε γὰρ
οὕτω δεῖ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν
τῆς γῆς, ὥστ’ ἐπειδὴν γένηται κατὰ τόπους, καθ’ οὓς
ἐξήλλακται τινα τῶν φαινομένων τοῖς πολλοῖς ἐν τῷ
15 οὐρανῷ, ταράττεσθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν· „ὦ φίλοι, οὐ
„γάρ τ’ ἴδμεν ὅπῃ ζόφος, οὐδ’ ὅπῃ ἡώς, οὐδ’ ὅπῃ ἡέλι-
„ος φαιεσίμβροτος εἶσ’ ὑπὸ γαῖαν, οὐδ’ ὅπῃ ἀννεῖται.“
οὔθ’ οὕτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατο-
λὰς τε καὶ συγκαταδύσεις καὶ συμμεσουρανήσεις καὶ
20 ἐξάρματα πόλων καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεία καὶ ὅσα
ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων
ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα ἀπαντᾷ, τὰ μὲν
πρὸς τὴν ὄψιν τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν ἀπαντα·
ἀλλὰ τὰ μὲν μὴδ’ ὅλως φροντίζειν, πλὴν εἰ θέας φι-
25 λосоφου χάριν, τοῖς δὲ πιστεῦειν, ἂν μὴ βλέπη τὸ διὰ
τί. καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνου, τῷ δὲ πο-
λιτικῷ σχολῆς οὐ τοσαύτης μέτεστιν ἢ οὐκ αἰεὶ. οὐ μὲν
οὐδ’ οὕτως ὑπάρχειν ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ
γραφῇ ταύτῃ καὶ ἀργόν, ὥστε μὴδὲ σφαῖραν ἰδεῖν,
30 μὴδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ τοὺς μὲν παραλλήλους τοὺς C. 13
δ’ ὀρθίους πρὸς τούτους τοὺς δὲ λοξούς, μὴδὲ τρο-

πικῶν τε καὶ ἰσημερινοῦ καὶ ζωδιακοῦ θέσιν, δι' οὗ φε-
ρόμενος ὁ ἥλιος τρέπεται καὶ διδάσκει διαφορὰς κλιμά-
των τε καὶ ἀνέμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζον-
τας καὶ τοὺς ἀρκτικούς καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην
ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθήματα παραδίδονται κατανοή- 5
σας τις ἄλλως πῶς δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγο-
μένοις ἐνταῦθα. ὁ δὲ μὴδ' εὐθείαν γραμμὴν ἢ περι-
φερῇ μὴδὲ κύκλον εἰδώς, μὴδὲ σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν
ἢ ἐπίπεδον, μὴδ' ἐν τῷ οὐρανῷ μὴδὲ τοὺς ἐπὶ τῆς
μεγάλῃς ἀρκτου ἀστέρας καταμαθὼν μὴδ' ἄλλο τι τῶν 10
τοιούτων μὴδὲν, ἢ οὐκ ἂν δέοιτο τῆς πραγματείας ταύ-
της ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχὼν πρότερον, ὧν
χωρὶς οὐκ ἂν εἴη γεωγραφίας οἶκος. οὕτως δὲ καὶ οἱ
τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πρᾶγμα-
τευθέντες ἀτελῇ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστι- 15
θέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων
συνάπτειν προσήκεν.

- 22 Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ
καὶ πολιτικὸν καὶ δημοφελὲς ὁμοίως ὥσπερ τὴν τῆς
ἱστορίας γραφὴν. κακεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν 20
παντάπασιν ἀπαιδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε
ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ
τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύ-
ναιτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης
ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτε μὴδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ 25
φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων.

- 23 Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ
χρήσιμα, ὥς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πο-
λιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε
τὴν σύνταξιν· ὁμοειδὴς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς 30
αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς.
ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπι-

φανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ ἡδὺ διατρίβειν. καθάπερ τε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς τὸ ὅλον, οὕτως κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. κολοσσουργία C. 14 γάρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει καὶ 10 τὰ ὅλα, πλὴν εἰ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν φιλειδημόνα καὶ τὸν πραγματικόν, ὅτι μὲν οὖν σπουδαῖον τὸ προκείμενον ἔργον καὶ φιλοσόφῳ πρέπον, ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δὲ πολλῶν προειπόντων ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐ- 2
15 τοὶ λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὐπω μεμπτέον, ἂν μὴ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέγοντες. ὑπολαμβάνομεν δ' ἄλλων ἄλλο τι κατορθωσάντων ἄλλο πολὺ μέρος εἶναι τοῦ ἔργου λείπεσθαι· πρὸς οἷς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνηθῶμεν, ἱκανὴν δεῖ 20 εἶθεσθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ γὰρ δὴ πολὺ τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτεια καὶ τῶν Παρθυαίων τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας προσδέδωκε, καθάπερ τοῖς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὥς φησιν Ἐρατοσθένης· ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν καὶ 25 τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰστροῦ· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἰσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι Ἀλβίος ποταμοῦ τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαιροῦντος τὰ τε πέραν Ἰστροῦ τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἐπικείμενα μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης 30 παραλίας Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε γνῶριμα καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς

ὑπὲρ τούτων Σκύθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἦττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· ὥστε ἔχομεν ἂν τι λέγειν πλείον τῶν πρὸ ἡμῶν. ὁρᾷν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἦττον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατο-5 σθένη καὶ αὐτὸν ἐκείνον· οὓς εἰκὸς ὁσπερ πολυμαθέστεροι τῶν πολλῶν γεγόνاسι, τοσούτῳ δυσελεγκτοτέρους εἶναι τοῖς ὕστερον, ἂν τι πλημμελῶς λέγωσιν. εἰ δ' ἀναγκασθῇσόμεθα πού τοις αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην 10 ἔχειν· οὐ γὰρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς εἶναι, οἷς μὴδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον, ἐκείνους δὲ διαιτᾶν, οὓς ἐν τοῖς πλείστοις κατωρθωκότας ἴσμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξιον, πρὸς Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ἰππαρχον καὶ Ποσειδῶ- 15 νιον καὶ Πολύβιον καὶ ἄλλους τοιούτους καλόν.

Q. 15
2

Πρῶτον δ' ἐπισκεπτέον Ἐρατοσθένη παρατιθέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππαρχου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογία· ἔστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐθ' οὕτως εὐκατατρόχαστος ὥστε μὴδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν, ὅπερ Πολέ- 20 μων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὐτ' ἐπὶ τοσούτον πιστὸς ἐφ' ὅσον παρεδέξαντό τινες, καίπερ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς εἶρηκεν αὐτός, ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. „ἐγένοντο γάρ“ φησὶν „ὡς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑφ' ἑνα περὶ βολον καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίστωνα καὶ Ἀρκεσί- 25 λαον ἀνθήσαντες φιλόσοφοι.“ οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κρίνειν καλῶς οἷς μᾶλλον προσιτίον. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαον καὶ Ἀρίστωνα τῶν καθ' αὐτὸν ἀνθησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῷ πολὺς ἔστι καὶ Βίων, ὃν φησὶ πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν 30 φιλοσοφίαν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εἰπεῖν ἂν τινα ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο „οἶην ἐκ ῥακίων ὁ Βίων.“ ἐν αὐταῖς γὰρ

ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει
 τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ἢ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως
 γνώριμος γενόμενος Ἀθήνησι τῶν μὲν ἐκείνον διαδε-
 ξαμένων οὐδενὸς μέμνηται, τοὺς δ' ἐκείνῳ διενεχθέν-
 5 τας καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμία σώζεται, τούτους ἀνθῆ-
 σαί φησι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον. ὅηλοι δὲ καὶ ἡ περὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγματεία καὶ με-
 λέται καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, διότι
 μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ
 10 θαρροῦντος ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύ-
 την, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προλόντος, ἢ καὶ πα-
 ράβασιν τινα ταύτην ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων
 πεπορισμένου πρὸς διαγωγὴν ἢ καὶ παιδιάν· τρόπον
 δέ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐκεῖνα
 15 ἐάσθω, πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητέον ὅσα θύναιτ' ἂν
 ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν, καὶ πρῶτον ὅπερ ἀρτίως
 ὑπερεθέμεθα.

Ποιητὴν γὰρ ἔφη πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγωγ- 3
 γίας, οὐ διδασκαλίας. τούναντίον δ' οἱ παλαιοὶ φιλο-
 20 σοφίαν τινα λέγουσι πρῶτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγου-
 σαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσαν ἥθη
 καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡθονῆς· οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ
 μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο
 καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρῶτιστα διὰ
 25 τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δῆ-
 πουθεν ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ C. 18
 μουσικοὶ ψάλλειν καὶ λυρίζειν καὶ αὐλεῖν διδάσκοντες
 μεταποιοῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γὰρ
 εἶναί φασι καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν. ταῦτα δ' οὐ
 30 μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων,
 ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλεος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὅμη-
 ρος δὲ τοὺς ἀοιδοὺς σωφρονιστὰς εἴρηκε, καθάπερ τὸν

τῆς Κλυταιμνήστρας φύλακα „ὦ πόλλ' ἐπέτελλεν
 Ἀτρεΐδης Τροίηνδε κιὼν εἰρυσθαι ἄκοιτιν,“ τὸν τε
 Αἰγισθον οὐ πρότερον αὐτῆς περιγενέσθαι πρὶν ἢ
 „τὸν μὲν ἀοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἐρήμην κάλλιπεν· τὴν
 δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὅνδε δόμονδε.“ χωρὶς 5
 δὲ τούτων ὁ Ἐρατοσθένης ἑαυτῷ μάχεται· μικρὸν γὰρ
 πρὸ τῆς λεχθείσης ἀποφάσεως ἐναρχόμενος τοῦ περὶ
 τῆς γεωγραφίας λόγου φησὶν ἅπαντας κατ' ἀρχὰς φι-
 λοτίμως ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοι-
 ούτων ἱστορίαν. Ὅμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰθιοπῶν 10
 ὅσα ἐπύθετο καταχωρίσαι εἰς τὴν ποιήσιν καὶ περὶ τῶν
 κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα
 καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους καὶ λίαν περιέργως ἐξενη-
 νοχέαι, πολυτρήρωνα μὲν τὴν Θίσβην λέγοντα, Ἀλί-
 αρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατώσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Αἰλαιοιαν 15
 δὲ πηγῆς ἐπὶ Κηφισσοῖο, καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κε-
 νῶς ἀπορρίπτειν. πότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχα-
 γωγοῦντι ἔοικεν ἢ διδάσκοντι; νῆ Δία, ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὕτως εἰρηκε, τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθήσεως καὶ οὗτος
 καὶ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν. οὐκ- 20
 οὖν ἐχρῆν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυ-
 χαγωγίας χάριν μόνον ἐκφέρει τὰ δὲ διδασκαλίας· ὁ
 δ' ἐπήνεγκεν ὅτι ψυχαγωγίας μόνον, διδασκαλίας δ'
 οὐ. καὶ προσεξεργάζεται γε, πυνθανόμενος τί συμβάλ-
 λεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων 25
 ἔμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς ἢ οἷα
 δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; τὸ μὲν οὖν
 ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ προεκπίπτοντος ἂν τις
 θεῇ τῇ φιλοτιμίᾳ, ὥς ἂν εἰ τις, φησὶν ὁ Ἰκπαρχος,
 Ἀττικῆς εἰρεσιώνης κατηγοροίη καὶ ἃ μὴ δύναται φέ- 30
 ρειν μῆλα καὶ ὄγχνας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα καὶ
 πᾶσαν τέχνην. τοῦτο μὲν δὴ ὁρθῶς ἂν λέγοις, ὦ Ἐρα-

τόσθενες· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς, ἀφαιρούμενος αὐτὸν τὴν τοσαύτην πολυμάθειαν καὶ τὴν ποιητικὴν γραῶδὴ μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἣ δέδοται πλάττειν, φησὶν, ὃ C. 17
 5 τοῖς ἀκροωμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν; λέγω δὲ τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἐμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς, ἅπερ ἢ ἀκρόασις, ὥς εἰκός, περιποιεῖ.

Ἄλλὰ μὴν ταῦτά γε πάντα ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεὺς 4
 10 προσῆψεν, ὃν τῶν πάντων μάλιστα ἀρετὴ πάσῃ κοσμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ „πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὲν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,“ οὗτος δ' ὁ πτολίπορθος αἰεὶ λεγόμενος καὶ τὸ Ἴλιον ἐλὼν „βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἡπεροπιδι τέχνη.“ „τούτου γ' ἐσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰ-
 15 θομένοιο ἄμφω νοστήσαιμεν,“ φησὶν ὁ Διομήδης. καὶ μὴν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σεμνύνεται· καὶ γὰρ ἐν ἀμειψῷ „ἐν ποίῃ δρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπὲς ἔχοιμι, καὶ δὲ σὺ τοῖον ἔχοις“ καὶ ἐν ἀρύτῳ, „τῷ κέ μ' ἰδοῖς, εἰ ὧλκα διηνεκία προταμοίμην.“ καὶ οὐχ Ὅμηρος μὲν οὕτω
 20 φρονεῖ περὶ τούτων οὐχὶ δὲ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι μάρτυρι χρῶνται τῷ ποιητῇ ὥς ὀρθῶς λέγοντι περὶ τοῦ τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν μάλιστα.

Ἡ δὲ ῥητορικὴ φρόνησις ἐστὶ δῆπου περὶ λόγους, 5
 25 ἣν ἐπιδείκνυται παρ' ὅλην τὴν ποίησιν Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ διαπίρᾳ, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐν ἣ φησὶν „ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἶη καὶ ἔπεια νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίησιν, οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσσὴν γ' ἐρίσσεις βροτὸς ἄλλος.“ τίς ἂν οὖν ὑπολάβοι

12. post ἔγνω: οὗτος τε ὁ εἰδὼς παντοίους τε δόλους καὶ μῆδεα πυννά.

τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσάγειν ῥητορεύοντας ἐτέρους καὶ στρατηγοῦντας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιδεικνυμένους τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα αὐτὸν εἶναι τῶν φλυάρων ἓνα καὶ τῶν θαυματοποιῶν, γοητεύειν μόνον καὶ κολακεύειν τὸν ἀκροατὴν δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; προτέραν 5 δ' οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ λέγοιμεν ἂν ἦντινοῦν ἄλλην ἢ τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων. πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο ἄπειρος ὢν τοῦ βίου καὶ ἄφρων; οὐ γὰρ οὕτω φαμέν τὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὥσει τεκτόνων ἢ χαλκέων· ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδενὸς ἔχεται καλοῦ καὶ σεμνοῦ, ἡ δὲ 10 ποιητοῦ συνέξενται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν μὴ πρότερον γεννηθέντα ἄνδρα ἀγαθόν.

- 6 Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφαιρῆσθαι τὸν ποιητὴν τελέως ἀφειδουῦντος ἡμῶν ἐστὶ. τί γὰρ οὕτω ῥη- 15
C. 18 τορικὸν ὥς φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμείνων Ὀμήρου φράσαι; νῆ Δία, ἀλλ' ἐτέρα φράσις ἡ ποιητικὴ. τῷ γε εἶδει, ὥς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ ἡ τραγικὴ καὶ ἡ κωμικὴ, καὶ ἐν τῇ πεζῇ ἡ ἱστορικὴ καὶ ἡ δικανικὴ. ἄρα γὰρ οὐδ' ὁ λόγος ἐστὶ γενικὸς, οὐ εἶδη 20 ὁ ἔμμετρος καὶ ὁ πεζός; ἢ λόγος μὲν, ῥητορικὸς δὲ λόγος οὐκ ἐστὶ γενικὸς καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; ὥς δ' εἰπεῖν, ὁ πεζὸς λόγος, ὃ γε κατεσκευασμένος, μίμημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστὶ. πρῶτιστα γὰρ ἡ ποιητικὴ κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· 25 εἰτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τὰλλα δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κάδμου καὶ Φερεκύδη καὶ Ἑκαταῖον· εἰτα οἱ ὕστερον ἀφαιροῦντες αἰετὶ τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κατήγαγον ὥς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ 30 τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τραγωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς

τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. καὶ τὸ αἰεῖδεν δὲ ἀντὶ
 τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλοι ταὐτὸ τοῦτο
 ἐκμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευ-
 ασμένης καὶ ῥητορικῆς ὑπῆρξεν ἡ ποιητικὴ. αὕτη γὰρ
 5 προσεχορήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ'
 ἦν ὥδῃ ἢ λόγος μεμελισμένος, ἀφ' οὗ δὴ φραφιδίαν τ'
 ἔλεγον καὶ τραφιδίαν καὶ κωμφιδίαν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ
 φράζειν πρῶτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγετο φράσεως,
 αὕτη δὲ μετ' ὥδης* τὸ αἰεῖδεν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν
 10 ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. καταχρησαμένων δ' αὐτῶν θα-
 τέρω καὶ ἐπὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ θάτερον ἢ κα-
 τάχρησις διέβη. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεζὸν λεχθῆναι τὸν
 ἄνευ τοῦ μέτρου λόγον ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς
 καταβάντα καὶ ὀχήματος εἰς τοῦδαφος.
 15 Ἄλλ' οὐδὲ τὰ σύνεγγυς μόνον, ὥσπερ Ἑρατοσθέ-
 νης εἰρηκε, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρ-
 ρω πολλὰ λέγει καὶ δι' ἀκριβείας Ὅμηρος καὶ μᾶλλον
 γε τῶν ὕστερον μυθολογεῖται, οὐ πάντα τερατενόμε-
 νος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιστήμην ἀλληγορῶν ἢ διασκευ-
 20 ἄζων ἢ δημαγωγῶν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσείως
 πλάνην, περὶ ἧς πολλὰ διαμαρτάνει τοὺς τ' ἐξηγητὰς
 φλυάρους ἀποφαίνων καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν· περὶ
 ὧν ἄξιον εἰπεῖν διὰ πλείονων.

Καὶ πρῶτον ὅτι τοὺς μύθους ἀπεδέξαντο οὐχ οἱ 8
 25 ποιηταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ C. 19
 οἱ νομοθέται τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ
 φυσικὸν πάθος τοῦ λογικοῦ ζῴου· φιλειδήμων γὰρ
 ἄνθρωπος, προοίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐν-
 τεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παιδία ἀκροᾶσθαι καὶ κοινω-
 30 νεῖν λόγων ἐπὶ πλείον. αἴτιον δ', ὅτι καινολογία τίς
 ἐστὶν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθιστηκότα φράζων ἀλλ' ἑτε-
 ρα παρὰ ταῦτα· ἡδὺ δὲ τὸ καινὸν καὶ ὃ μὴ πρότερον

ἔγνω τις· τοῦτο δ' αὐτό ἐστὶ καὶ τὸ ποιοῦν φιλειδη-
 μονα. ὅταν δὲ προσῇ καὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ τὸ τερα-
 τῶδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονὴν, ἥπερ ἐστὶ τοῦ μανθάνειν
 φίλτρον. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιοῦτοις δελé-
 ασι χρῆσθαι, προεούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν 5
 ὄντων μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρρωμένης καὶ
 μηκέτι δεομένης κολάκων. καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ
 ἀπαιδευτος τρόπον τινὰ παῖς ἐστὶ φιλομυθεῖ τε ὡσαύ-
 τως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαιδευμένος μετρίως· οὐδὲ
 γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ, πρόσσεστι δὲ καὶ τὸ ἐκ 10
 παιδὸς ἔθος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡδὺ ἀλλὰ καὶ φοβερὸν
 τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐστὶ τῶν εἰδῶν χρεῖα πρὸς
 τε τοὺς καὶδας καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· τοῖς τε γὰρ παισὶ
 προσφέρομεν τοὺς ἡδέεις μύθους εἰς προτροπὴν, εἰς
 ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἢ τε γὰρ Λάμια μῦθος 15
 ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.
 οἳ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προ-
 τροπὴν ἄγονται τοῖς ἡδέεσι τῶν μύθων, ὅταν ἀκούωσι
 τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων,
 οἷον Ἡρακλέους ἄθλους ἢ Θησέως, ἢ τιμὰς παρὰ θεῶν 20
 νειμομένας, ἢ νῆ Δία ὁρῶσι γραφὰς ἢ ξόανα ἢ πλά-
 σματα τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυ-
 θώδη· εἰς ἀποτροπὴν δέ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν
 καὶ φόβους καὶ ἀπειλὰς ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ τύπων ἀο-
 ράτων τινῶν προσδέχονται, ἢ καὶ πιστεύωσι περιπε- 25
 σεῖν τινας. οὐ γὰρ ὄχλον γε γυναικῶν καὶ παντὸς χυ-
 δαίου πλήθους ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατόν φιλοσόφῳ
 καὶ προσκαλέσασθαι πρὸς εὐσέβειαν καὶ ὁσιότητα καὶ
 πίστιν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διὰ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ
 ἄνευ μυθοποιίας καὶ τερατείας. κεραυνὸς γὰρ καὶ αἰ- 30
 γλῆς καὶ τρίαίνα καὶ λαμπάδες καὶ δράκοντες καὶ θυρ-
 σόλογχα τῶν θεῶν ὅπλα μῦθοι καὶ πᾶσα θεολογία

ἀρχαϊκή· ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατα-
 στησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τοὺς νηπιόφρο- α 20
 νας. τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης καὶ καταστρε-
 φούσης εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου
 5 σχῆμα καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν
 παιδικὴν ἀγωγὴν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικι-
 ῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἱκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν
 ἡλικίαν ὑπέλαβον· χρόνοις δ' ὕστερον ἢ τῆς ἱστορίας
 γραφῇ καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον.
 10 αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἡ δὲ ποιητικὴ δημωφελε-
 στέρα καὶ θέατρα πληροῦν δυναμένη, ἡ δὲ δὴ τοῦ
 Ὁμήρου ὑπερβαλλόντως· καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοὶ
 καὶ φυσικοὶ μυθογράφοι.

Ἄτα δὲ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος τοὺς μύθους 9
 15 ἀναφέρων ὁ ποιητὴς ἐφρόντισε πολὺ μέρος τάληθους,
 ἐν δ' ἐτίθει καὶ ψεῦδος, τὸ μὲν ἀποδεχόμενος τῷ δὲ
 δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν τὰ πλήθη. „ὥς δ' ὅτε τις
 χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνὴρ,“ οὕτως ἐκείνος ταῖς
 ἀληθείαι περιπετείαις προσεπιτίθει μῦθον, ἡδύνων
 20 καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν, πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
 ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος βλέπων. οὕτω δὲ
 τὸν τε Ἰλιακὸν πόλεμον γεγονότα παραλαβὼν ἐκόσμη-
 σε ταῖς μυθοποιαῖς, καὶ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην ὡσαύ-
 τως· ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τερατο-
 25 λογίαν οὐχ Ὀμηρικόν. προσπίπτει γάρ, ὥς εἰκός, ὥς
 πιθανώτερον ἢ οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμίσγοι τι
 καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιος φησι
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
 καὶ τό „ἴσχε ψεῦδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.“
 30 οὐ γὰρ πάντα ἀλλὰ πολλὰ, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα. ἔλαβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. καὶ
 γὰρ τὸν Αἰόλιον δυναστεῦσαι φασὶ τῶν περὶ τὴν Αἰπιά-

ραν νήσων καὶ τῶν περὶ τὴν Αἰτίνην καὶ Λεοντίνην Κύκλωπας καὶ Λαιστρυγόνας ἀξένους τινάς· διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε καὶ τὴν Χάρυβδιν καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγο- 5 μένων ἐν ἄλλοις τόποις ἱστοροῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον πρὸς βορρᾶν καὶ βορρῶδε μετήγαγεν οἰκείως εἰς σκοτεινόν τινα τόπον τὸν καθ' ἑαυτὴν, χρήσιμον ὄντα πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. ὅτι δ' οἶδεν 10 αὐτοὺς, οἱ χρονογράφοι δηλοῦσιν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ τὴν τῶν Κιμμερίων ἐφοδὸν ἢ κατ' αὐτὸν ἀναγράφοντες.

Γ. 21
10

Ὡσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἰάσονος πλοῦν τὸν εἰς Αἶαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδεί- 15 ας μυθειόμενα καὶ ἱστορούμενα περὶ τῆς φαρμακείας καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας συγγενείας τε ἐπλασε τῶν οὕτω διωκισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Πόντου τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἔξωκεανισμὸν ἀμφοῖν, τάχα καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δεῖ- 20 κνυται γάρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ περὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα. προσέδοσαν δέ τι καὶ αἱ Κυάνειαι, ὥσπερ Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιοῦσαι 25 τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ στόματος· ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἶαν ἢ Αἰαίην, παρὰ δὲ τὰς Συμπληγάδας αἱ Πλαγκταὶ καὶ ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰάσονος πιθανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ 30 τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινὰ ὠκεανὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλείοντας ἐκείσε ὁμοίως

ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ
 προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομιζε-
 το, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγό-
 ρεον, ὡς ποιητὴν Ὅμηρον. ἴσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο
 5 μετήνεγκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐ-
 παράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ
 τῶν Σολύμων τ' ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Λυκί-
 αν ἕως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότατα καὶ τὰς
 ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας πα-
 10 ρεχόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ
 τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἐξεκε-
 ανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ
 „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων Ἐννοσίχθων τηλό-
 „θεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν.“ τάχα δὲ καὶ τοὺς μον-
 15 οματίους Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας με-
 τενήνοχε· τοιούτους γάρ τινας τοὺς Ἀριμασπούς φα-
 σιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπειοῖς ἐπεσιν ἐνδεδωκεν Ἀρι-
 στίας ὁ Προκορινήσιος.

Δεῖ δὲ ταῦτα προϋποθέμενον σκοπεῖν τί λέγουσιν 11
 20 οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ
 Ὀδυσσεὶ τὴν πλάνην καθ' Ὅμηρον· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως
 τοῦτο δέξασθαι, καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον· βέλτιον μὲν,
 ἂν οὕτω[τις] δέχεται ὅτι πεισθεὶς ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ
 Ὀδυσσεὶ γενέσθαι, λαβὼν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν C. 22
 25 ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκείως ἂν λέγοιτο
 περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γε περὶ Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ
 μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Ἰβηρίας ἐστὶν εὐρεῖν ἰχνη τῆς
 ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων πλειόνων. χεῖρον δέ, ἐάν
 τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἱστορίαν δέχεται, ἐκείνου
 30 ὠκεανὸν καὶ ἄδην καὶ Ἥλιον βόας καὶ παρὰ θεατῆς

ξενίας καὶ μεταμορφώσεις καὶ μεγέθη Κυκλώπων καὶ
 Λαιστρυγόνων καὶ μορφὴν Σκύλλης καὶ διαστήματα
 πλοῦ καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφούντος φα-
 νερώς. οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν οὕτω
 φανερώς καταψευδόμενον τοῦ ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' 5
 εἰ φαίη τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς τὴν Ἰθά-
 κην κατάπλουν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὴν μνησθηροφο-
 νίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ συστάσαν μάχην τοῖς Ἰθα-
 κησίοις πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸν δεξιόμενον οἰκείως
 προσπλέκεισθαι δίκαιον.

10

- 12 Ὁ Ἐρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφά-
 σεις ἀπήντηκεν οὐκ εὖ· πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι
 πειράται διαβάλλειν φανερώς ψευδῇ καὶ οὐκ ἄξια λό-
 γου διὰ μακρῶν, πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε
 ἅπαντα ἀποφήνας φλύαρον καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν 15
 μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε
 μύθων τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημι-
 σμένων, ὅλον ἐν Ἰλίῳ καὶ Ἰδῇ καὶ Πηλίοῳ, τῶν δὲ ἐν πε-
 πλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες ἢ ὁ Γηρυό-
 νης, ταύτης φησὶ τῆς ἰδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν 20
 Ὀδυσσέως πλάνην λεγομένους, τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι
 λέγοντας ἄλλ' ὑποκαῖσθαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν
 ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γοῦν Σειρήνας τοὺς μὲν
 ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου καθιδρύειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σει-
 ρηνοῦσσῶν πλείους ἢ δισχιλίους διεχουσῶν σταδίους· 25
 εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον διείργοντα τὸν
 Κυμαῖον καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. ἄλλ' οὐθ' ὁ σκό-
 πελος οὗτος ἐστὶ τρικόρυφος οὐθ' ὅλως κορυφούται
 πρὸς ὕψος, ἀλλ' ἀγκῶν τις ἔκκεται μακρὸς καὶ στενὸς
 ἀπὸ τῶν κατὰ Συρρεντὸν χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Κα- 30
 πρίας πορθμόν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὀρεινῆς τὸ τῶν
 Σειρήνων ἱερὸν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ πρὸς τῷ Ποσει-

δωριάτη κόλπῳ νησίδια τρία προκείμενα ἔρημα πε-
 τρώδη, ἃ καλοῦσι Σειρήνας, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ
 τὸ Ἀθῆναιον, ὥπερ ὁμωνυμεῖ καὶ ὁ ἀγκῶν αὐτός.

Ἄλλ' οὐδ' εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν 13
 5 τόπων παραδιδόντες, εὐθὺς ἐκβάλλειν δεῖ τὴν σύμπα-
 σαν ἱστορίαν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιστοῦσθαι τὸ καθό-
 λου μᾶλλον ἔστιν. οἷόν τι λέγω, ζητουμένου εἰ κατὰ Σι-
 κελίαν καὶ Ἰταλίαν ἡ πλάνη γέγονε καὶ εἰ αἱ Σειρῆνες
 ἐνταυθά που λέγονται· ὁ μὲν φήσας ἐν τῇ Πελωριάδι
 10 πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνούσσαις διαφωνεῖ, ἀμφοτέρω C. 23
 δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ δια-
 φωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείζω πίστιν παρέχουσιν, ὅτι
 καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρίον φράζοντες ὁμῶς οὐκ ἐκβε-
 βήκεσάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν. ἐὰν δὲ
 15 προσθῇ τις ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δαίκνυται
 μνημα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐτι πλείων προσεγέ-
 νετο πίστις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τούτου
 τοῦ τόπου. ἀλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ τῷ ὑπὸ Ἐρα-
 τοσθένους λεχθέντι Κυμαίῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρη-
 20 νοῦσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἱδρυταί, βεβαιωτέως πι-
 στεύομεν τὸ περὶ τούτους τοὺς τόπους γεγενῆσθαι τὰς
 Σειρήνας· οὔτε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα πυ-
 θέσθαι, οὔθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές·
 οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν ὥς ὑπολαμβάνειν καὶ μη-
 25 δὲν πεπυσμένον περὶ τῆς πλάνης, μήθ' ὅπου μήθ'
 ὅπως γέγνηται, ῥαψῶδειν.

Ἐρατοσθένης δὲ Ἡσίοδον μὲν εἰκάζει πεπυσμένον 14
 περὶ τῆς Ὀδυσσεύς πλάνης ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰτα-
 λίαν γέγνηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ μὴ μόνον τῶν
 30 ὑφ' Ὀμήρου λεγομένων μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἰτνῆς
 καὶ Ὀρτυγίας τοῦ πρὸς Συρακούσαις νησίου καὶ Τυρ-
 ρηνῶν· Ὀμηρον δὲ μήτε εἰδέναι ταῦτα μήτε βούλε-

σθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. πότερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ καὶ Χάρυβδις καὶ Κίρκαιον καὶ Σειρηνοῦσσαι οὐ πάνυ; ἢ καὶ Ἡσιόδῳ μὲν ἔπρεπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὀμήρῳ δὲ πᾶν ὃ τι ἂν 5 ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἱη κελαδεῖν; χωρὶς γὰρ τῶν λεχθέντων περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρεπούσης Ὀμήρῳ μυθοποιίας καὶ τὸ πλήθος τῶν συγγραφέων τῶν ταῦτα θρυλούντων καὶ τῆς κατὰ τοὺς τόπους ἐπιχωριαζούσης φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιη- 10 τῶν πλάσματα ἐστὶν οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γεγεννημένων ἔχνη καὶ προσώπων καὶ πράξεων.

- 15 Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης· τὸν γὰρ Αἰόλον τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἐκπλους ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὔσι 15 καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν τε εἰρῆσθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νενομίσθαι φησί, καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὕδρεϊα τὰ ἐν Ἀργεὶ παραδείξαντα, Ἀτρεΐα δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντεις τε καὶ ἱεροσκοπούμενους ἀποδείκνυσθαι 20

- α. 24 βασιλέας, τοὺς δ' ἱερεῖας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίους καὶ Μάγους σοφίᾳ τινὶ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, οὗτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γενόμενον τιμᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομη- 25 σάμενος οὐκ ἔσθ' τὸν Αἰόλον ἐν μύθου σχήματι ἀκούεσθαι οὐδ' ὅλην τὴν Ὀδυσσεύς πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμνηθεῖσθαι καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ περιχώρια 30 λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν,

διότι φησὶ τότε ἂν εὔρεῖν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλανηται, ὅταν εὔρῃ τὸν σκυτεῖα τὸν συρράφαντα τὸν τῶν ἀνέμων ἀσκόν. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμβαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γαλεωτῶν τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης „αὐτοῦ δ' ἰχθυῖα σκόπελον περιμαιμώσωσα δελφίνάς τε κύνας τε, καὶ εἰ ποθὶ „μεῖζον ἔλῃσι κῆτος.“ τοὺς γὰρ θύνουνας ἀγελήδον φερομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν ἐμπέσωσι καὶ κωλυθῶσι τῆς Σικελίας ἄψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μείζοσι τῶν ξύων, οἷον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων κητωδῶν, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γαλεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησί· συμβαίνειν γὰρ ταῦτόν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νεῖλου καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς 15 καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία φεύγειν τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ βορὰν γίνεσθαι τοῖς κρείττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγεῖται τῶν γαλεωτῶν θήραν, 16 ἢ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκεν κοινὸς ὑφορμουσιν ἐν δικώποις σκαφίδιαις πολλοῖς, 20 δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἕστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ τρίτον μέρος ἔξαλον τὸ ξύον. συνάψαντος δὲ τοῦ σκάφους, ὁ μὲν ἐπληξεν ἐκ χειρός, εἴτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρῶδης τε γὰρ ἐστὶ καὶ χαλαρῶς ἐνήρμοσται τῷ δόρατι ἐπίτηδες, καλῶδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ' ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι τέως ἕως ἂν κάμῃ σφαδάζον 30 καὶ ὑποφεύγον· τότε δ' ἔλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, εἰ μὴ μέγα ἢ τελείως τὸ σῶμα. καὶ ἐκπέσῃ δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ

ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἐκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης, ὥστε βαπτιζομένου τοῦ δρυϊνοῦ βάρει μετέωρον εἶναι C. 25 τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβαίνειν δέ ποτε καὶ τιτρώσκεισθαι διὰ τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλεωτῶν καὶ τὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ ξίφους συναγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. ἐκ τε δὴ τῶν τοιούτων εἰκάξοι τις ἂν, φησί, περὶ Σικελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅτι τῇ Σκύλλῃ προσήψε τὴν τοιαύτην θήραν ἢ μάλιστα ἐπιχώριός ἐστι τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρύ- 10 βδεως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ πορθμοῦ πάθεσι. τὸ δὲ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνέησιν“ ἀντὶ τοῦ δῖς, γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα ἢ ἱστορικόν.

- 17 Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων εἰρημένοις συμφωνεῖν. εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, 15 μεταβολὰς αἰτιασθαι δεῖν ἢ ἄγνοιαν ἢ καὶ ποιητικὴν ἐξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέσεως καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι τέλος, ὥς ἐν νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μὲν πετρήσ- 20 σαν τὴν δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρήρωνα, τὴν δ' ἀγχίαλον· τῆς δὲ διαθέσεως ἐνέργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὥς ὅταν μαχομένους εἰσάγῃ, μύθου δὲ ἡδονὴν καὶ ἐκπληξιν. τὸ δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθανόν, οὐδ' Ὀμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποιήσιν φιλο- 25 σόφημα πάντας νομίζειν, οὐχ ὥς Ἐρατοσθένης φησί, κελύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα, μηδ' ἱστορίαν ἀπ' αὐτῶν ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὁλοοῖς ἀνέμοισιν“ ἐν βραχεὶ διαστήματι δέχεσθαι (οἱ γὰρ ὁλοοὶ οὐκ εὐθύ- 30δρομοι) ἢ ἐξωκεανύζειν, ὥς ἂν οὐρίων πνεόντων συνελθῶς. συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ στήλας

σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ-
 φησί, τοῦτο θείημεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέραις διηγύσθαι
 ἰσοταχῶς, ἐκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι στα-
 δίων δισχιλίων πεντακοσίων. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐκ *Λυ-*
κίας ἢ *Ῥόδου* δευτεραλόν τινα ἀφιγμένον εἰς *Ἀλεξάν-*
δρειαν, ὅντος τοῦ διαστήματος σταδίων τετρακισχι-
 λίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας πῶς τρις εἰς *Σικε-*
λίαν ἔλθων οὐδ' ἅπαξ διὰ τοῦ πορθμοῦ πέπλευκεν
Ὀδυσσεύς, ἀπολογεῖται διότι καὶ οἱ ὕστερον ἐφρευγον
 10 ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον.

Τοιαῦτα μὲν εἶρηκεν. ἔστι δὲ τὰλλ'· μὲν εὖ λεγό- 18
 μενα· ὅταν δ' ἀνασκευάξῃ τὸν ἔξωκεανύζομενον καὶ C. 26
 πρὸς ἀκριβῆ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγῃ καὶ
 διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνομολο-
 15 γίας. ἅμα μὲν γὰρ παρατίθησιν τὰ τοῦ ποιητοῦ ἔπη „ἐν-
 θεν δ' ἐννῆμαρ φερόμην ὀλοοῖς ἀνέμοισιν,“ ἅμα δ' ἐπι-
 κρύπτεται· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ „αὐτὰρ ἐπεὶ
 ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο νηῦς,“ καὶ τὸ „νῆσφ' ἐν
Ὠγυγίῃ, ὅθι τ' ὀμφαλὸς ἔστι θαλάσσης,“ καὶ ὅτι ἐν-
 20 ταῦθα οἰκεῖ *Ἀτλαντος* θυγάτηρ, καὶ τὸ περὶ τῶν
Φαιάκων, „οἰκόμεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόν-
 „τρ' ἔσχατοι· οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.“
 ταῦτα γὰρ πάντα φανερώς ἐν τῷ *Ἀτλαντικῷ* πελάγει
 πλαττόμενα δηλοῦται. ὁ δὲ ταῦτ' ἐπικρυπτόμενος τὰ
 25 φανερώς λεγόμενα ἀναιρεῖ. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὖ· τὸ
 δὲ περὶ *Σικελίαν* καὶ *Ἰταλίαν* γεγενῆσθαι τὴν πλάνην
 ὀρθῶς, ἐπεὶ τίς ἐπεισε ποιητῆς ἢ συγγραφεὺς *Νεαπο-*
λίτας μὲν λέγειν μνῆμα *Παρθενόπης* τῆς *Σειρήνος*,
 τοὺς δὲ ἐν *Κύμῃ* καὶ *Δικαιαρχείᾳ* καὶ *Βισβίῳ* *Πυρι-*
 30 *φλεγέθοντα* καὶ *Ἀχερουσίαν* λίμνην καὶ νεκυομαντεῖον

27. post ὀρθῶς: καὶ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ βεβαιούται.
 STRABO I.

τὸ ἐν τῷ Ἀόρνῳ καὶ Βάιον καὶ Μισσηνὸν τῶν Ὀδυσσεύος
ἑταίρων τινάς; οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ Σειρηηνούσας καὶ
τὰ περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν καὶ
Αἰόλον· ἅπερ οὐτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ οὐτ' ἄρριζα
καὶ ἀνέστια εἶναι, ἀληθείας μὴδὲν προσαπτόμενα μὴδ' ὡ-
φελείας ἱστορικῆς.

- 19 Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονοήσας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης,
ὑπολάβοι τις ἄν, φησί, τὸν ποιητὴν βούλεσθαι μὲν ἐν
τοῖς προσεσπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεὶ
ποιεῖν, ἀποστῆναι δ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν 10
οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ προελόμενον οὐ-
τως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δεινότερον καὶ τὸ τερατοειδέστερον
ἕκαστα ἐξάγειν. τοῦτο μὲν αὐτὸ εὖ, τὸ δ' οὐ χάριν
τοῦτ' ἐποίει κακῶς δεξάμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ'
ὡφελείας χάριν. ὥστε δίκαιός ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ 15
περὶ τούτου καὶ διότι φησὶ τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι
μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατάφρεστον. πολλοστὸν γὰρ μέρος
ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμενα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἷα δὴ τὰ κατὰ τοὺς Ἡρακλέους
ἄθλους καὶ Θησέως καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ μν- 20
θεύμενα καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
θαιρῶνα καὶ Ἐλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον καὶ
C. 27 τὴν Ἀττικὴν ὅλην καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ
τῶν μύθων ἄγνοιαν αἰτιάται τῶν μυθοποιῶν. ἐτι δὲ
ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν, ἀλλὰ πλείω προσμυθεύ- 25
ουσι, καὶ μάλιστα Ὅμηρος, ὁ ζητῶν τί οἱ παλαιοὶ προσ-
μυθεύουσιν οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθεύμενα ὑπῆρ-
ξεν ἢ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον οἷς προσμυθεύεται τό-
ποις ἢ προσώποις, περὶ ἐκείνων ζητεῖ τάληθές, οἷον
τὴν Ὀδυσσεύος πλάνην, εἰ γέγονε καὶ ποῦ. 30

- 20 Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὖ τὸ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν εἰς ἓν
συνάγειν τῇ τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τε τᾶλλα καὶ εἰς

αὐτὰ τὰ νῦν προκαίμενα τὰ τῆς γεωγραφίας καὶ μη-
 δὲν αὐτῷ πρεσβεῖον ἀπονέμειν. καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο,
 τὸν γε Τριπτόλεμον τὸν Σοφοκλέους ἢ τὸν ἐν ταῖς
 Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα καὶ πα-
 5 ραβαλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν,
 ῥᾶον ἢν αἰσθῆσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἢ τὴν διαφορὰν.
 ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὧν μέμνηται τόπων, φυλάττει
 τὴν τάξιν ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν
 ἁπλωθεν. „Ὅσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐ-
 10 „τὰρ ἐπ' Ὀσση Πήλιον εἰνοσίφυλλον.“ „Ἥρη δ' αἶψα
 „λίπεν ῥίον Οὐλύμποιο, Πιερίην δ' ἐπιβάσα καὶ Ἥμα-
 „θίην ἐρατεινὴν σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων Θρηκῶν ὄρεα
 „νιφόεντα· ἐξ Ἀθόω δ' ἐπὶ πόντον.“ καὶ ἐν τῷ κατα-
 λόγῳ τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγ-
 15 καίον· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἁπλω-
 θεν. „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθὲς
 „Αἰθιοπὰς θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς καὶ
 „Λιβύην.“ ὅπερ καὶ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται. οἱ δ' ἐφ'
 ὧν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Διόνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη
 20 φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασπειρομένην
 γῆν, τὰ μὲν πολὺν διεστῶτα συνάπτουσιν ἐγγύς, τὰ δὲ
 συνεχῇ διασπῶσι. „λιπὼν δὲ Λυδῶν τὰς πολυχρύσους
 γύας Φρυγῶν τε Περσῶν θ' ἡλιοβλήτους πλάκας Βάκ-
 τριά τε τείχη, τὴν τε δύσχειμον χθόνα Μῆδων ἐπελ-
 25 θὼν Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα.“ τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτό-
 λεμος ποιεῖ. κἀν τοῖς κλίμασι δὲ κἀν τοῖς ἀνέμοις δια-
 φαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν Ὀμη-
 ρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλα-
 χού· „αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ πανυπερτάτη εἰν ἄλλ' κεῖται C. 28
 30 „πρὸς ζόφον· αἱ δὲ τ' ἀνενθε πρὸς ἥω τ' ἡέλιόν τε.“
 „δύω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσίν, αἱ μὲν πρὸς βορέαν, αἱ δ' αὖ
 „πρὸς νότον.“ „εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἥω τ' ἡέλιόν τε,

„εἰτ' ἐπ' ἀριστερά τοί γε ποτὶ ζόφον.“ καὶ μὴν τὴν
 ἄγνοϊάν γε τῶν τοιούτων τελείαν ἡγείται σύγχυσιν
 τῶν ἀπάντων· „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος
 οὐδ' ὅπῃ ἡώς, οὐδ' ὅπῃ ἥελιός.“ κἀνταῦθα δ' εἰπόν-
 τος εὐ τοῦ ποιητοῦ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρή-
 κῃθεν ἄητον,“ οὐκ εὐ δεξιόμενος ὁ αὐτὸς συκοφαντεῖ
 ὡς καθόλου λέγοντος, ὅτι ὁ ζέφυρος ἐκ Θράκης πνεῖ,
 ἐκείνου λέγοντος οὐ καθόλου, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν
 Θρακίαν θάλατταν συμπέσωσι περὶ τὸν Μέλανα κόλ-
 πον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὔσαν. ἐπιστροφὴν γὰρ 10
 λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριάζουσα ἡ Θράκη καθ'
 ἃ συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προπίπτουσα εἰς τὸ
 πέλαγος τοὺς ζεφύρους ἐντεῦθεν πνέοντας ἀποφαίνει
 τοῖς ἐν Θάσῳ καὶ Αἰῶνι καὶ Ἰμβρῳ καὶ Σαμοθράκῃ
 καὶ τῇ περὶ αὐτὰς θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ 15
 ἀπὸ τῶν Σκυριωνίδων πετρῶν, ἀφ' ὧν καὶ Σκυρίωνες
 καλοῦνται οἱ ζέφυροι, καὶ μάλιστα οἱ ἀργέσται. οὐκ
 ἐνόησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὁμῶς. αὐ-
 τὸς γοῦν ἐξηγείται τὴν ἐπιστροφὴν ἣν λέγω τῆς χώ-
 ρας· ὡς καθόλου οὖν δέχεται, εἰτ' ἀπειρίαν αἰτιάται 20
 τοῦ ποιητοῦ, ὡς τοῦ ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας
 πνέοντος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θράκης ἐκείσε μὴ
 διατεινούσης. πότερον οὖν τὸν ζέφυρον ἄγνοεῖ ἀπὸ
 ἐσπέρας πνέοντα; ἀλλ' ὅταν οὕτω φῇ, φυλάττει τὴν
 οἰκείαν αὐτοῦ τάξιν „σὺν δ' εὐρὸς τε νότος τε πέσον 25
 ζέφυρός τε δυσαῆς καὶ βορέης.“ ἢ τὴν Θράκην οὐκ
 οἶδε μὴ προπίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν καὶ Θερ-
 ταλικῶν ὄρων; ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς
 Θράκας εἰδὼς καὶ κατονομάζων τὴν τε παραλίαν καὶ
 τὴν μεσόγειαν Μάγνητας μὲν τινας καὶ Μαλιεῖς καὶ 30
 τοὺς ἐφεξῆς Ἑλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίοσι τοὺς ὁμόρους Δόλοπας καὶ

Σελλοὺς περὶ Λαδώνην μέχρις Ἀχελώου· Θρακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἐγγυτάτην καὶ γνωριμωτάτην ἐαυτῷ θάλατταν, ὥς καὶ ὅταν φῇ „κινήθη δ' ἀγορὴ ὥς κύματα μακρὰ C. 29
5 θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο.“

Εἰσὶ δέ τινες οἱ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους 21
ἀνέμους βορέαν καὶ νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μικρὰν ἐγκλισιν διαφέρειν, τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν εὐρον χειμερινῶν δὲ ἀπηλιώτην, δύσεων δὲ
10 θερινῶν μὲν ξέφυρον χειμερινῶν δὲ ἀργέστην. τοῦ δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας Θρασύαλκην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τῷ τὸν μὲν ἀργέστην τῷ νότῳ προσνέμειν „ἀργεστῆος Νότοιο,“ τὸν δὲ ξέφυρον τῷ βορέᾳ „βορέης καὶ ξέφυρος, τῷ τε Θρη-
15 κῆθεν ἄητον.“ φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδένα οὕτως παραδεδοκέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, ὅλον Ἀριστοτέλη Τιμοσθένη Βίωνα τὸν ἀστρολόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν καικίαν, τὸν δὲ τούτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον λίβα ἀπὸ δύ-
20 σεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμερινῆς ἀνατολῆς εὐρον, τὸν δ' ἐναντίον ἀργέστην· τοὺς δὲ μέσους ἀπηλιώτην καὶ ξέφυρον. τὸν δὲ ποιητὴν θυσᾶν μὲν ξέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα ξέφυρον τὸν ὑφ'
25 ἡμῶν ξέφυρον, ἀργέστην δὲ νότον τὸν λευκόνοτον· οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ νότου ὀλεροῦ πως ὄντος. „ὥς ὅποτε ξέφυρος νέφια στυφελίξῃ, ἀργεστῆος νότοιο βαθεῖν λαίλαπι τύπτων.“ τὸν γὰρ θυσᾶν ξέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἰώθε διασκιδνάναι τὰ
30 ὑπὸ τοῦ λευκονότου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέτως τοῦ νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου. ταῦτα μὲν

δὴ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν γεωγραφικῶν εἰρημένα τοιαύτην τινα τὴν ἐπανόρθωσιν ἔχει.

- 22 Ἐπιμένων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑποληφθεῖσι καὶ ταῦτά φησιν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νεῖλου στόματα οἶδε πλείω ὄντα οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα, Ἡσίοδος δὲ οἶδε· μέμνηται γάρ. τὸ μὲν οὖν ὄνομα εἰκὸς μήπω λέγεσθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ στόματα εἰ μὲν ἦν ἀφανῆ καὶ ὀλίγοις γνώριμα ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἓν, δοίη τις ἂν μὴ πεπύσθαι αὐτόν· εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ γνωριμώτατον καὶ παραδοξότατον καὶ μάλιστα πάντων 10 μνήμης ἄξιον καὶ ἱστορίας ὁ ποταμὸς καὶ ἦν καὶ ἐστίν, ὥς δ' αὐτως αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ στόματα, τίς ἂν ἢ τοὺς ἀγγέλλοντας αὐτῷ ποταμὸν Αἴγυπτον καὶ χώραν καὶ Θήβας Αἰγυπτίας καὶ Φάρον ὑπολάβοι μὴ C 30 γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ λέγειν, πλὴν εἰ μὴ 15 διὰ τὸ γνώριμον; ἔτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ τὴν μὲν Αἰθιοπίαν ἔλεγε καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ τὴν ἔξω θάλατταν καὶ τὸ διχθὰ δεδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας, τὰ δ' ἔγγυς καὶ γνώριμα μὴ. εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων, οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτοῦ 20 πατρίδος ἐμνήσθη οὐδὲ πολλῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ λίαν γνώριμα ὄντα φαίη τις ἂν δοῖναι μὴ ἄξια μνήμης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότες.

- 23 Οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῷ το περὶ τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὥς κατ' 25 ἄγνοίαν λέγοντι· τὸναντίον γὰρ καὶ μαρτυροῦν χρησάιτο τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ τῶν εἰρημένων ἀρτίως περὶ τὴν Αἴγυπτον. γνοίης δ' ἂν οὕτως· ἀλαζὼν δὴ πᾶς ὁ πλάνην αὐτοῦ διηγούμενος· τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μενέλαος, ὃς ἀνα- 30 βεβηκὼς μέχρις Αἰθιοπῶν ἐπέπυστο τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νεῖλου καὶ τὴν χοῦν ὅσῃν ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ

τὸν πρὸ τῶν στομάτων πόρον ὅσον ἤδη προσχώσας
 τῇ ἡπείρῳ προστέθεικεν, ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
 δότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέ-
 γεσθαι· καὶ εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῷ Δέλτα τὴν
 5 κάτω χώραν προσαγορευομένην. ἰστόρησε δὲ καὶ τὴν
 Φάρον πελαγίαν οὖσαν τὸ παλαιόν· προσεψεύσατο δὲ
 καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὖσαν.
 ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων ὁ ποιητὴς ἦν· ὥστ' ἐκ τούτων
 εἰκάξειν ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἤδει καὶ τὰ στόματα
 10 τοῦ Νείλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἁμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν 24
 ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Ἀραβίου κόλπου καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι „Αἰ-
 θίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται ἔσχατοι ἀνδρῶν.“ καὶ γὰρ
 15 τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον
 οὐκ εὖ. τοσούτου γὰρ δεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἀγνο-
 εῖν Ὅμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτον, ὥστε ἐκείνον μὲν φημι
 μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἀντικρὺς,
 τοὺς δὲ γραμματικούς μηδὲ λέγοντος ἐκείνου αἰσθά-
 20 νεσθαι ἀπὸ Ἀριστάρχου καὶ Κράτητος τῶν κορυφαίων
 ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ. εἰπόντος γὰρ τοῦ ποιητοῦ „Αἰ-
 θίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,“ περὶ
 τοῦ ἐπιφερομένου ἔπους διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσταρ-
 χος γράφων „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνι-
 25 ὄντος,“ ὁ δὲ Κράτης „ἡμὲν δυσομένου Ὑπερίονος, ἡδ'
 ἀνιόντος,“ οὐδὲν διαφέρον πρὸς τὴν ἑκατέρου ὑπό- C. 31
 θεσιν οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν
 τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι δοκοῦσι τὴν διακεκαυμέ-
 νην ζώνην κατέχεσθαι φησιν ὑπὸ τοῦ ὤκειανου· παρ'
 30 ἑκάτερον δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκρατον, τὴν τε καθ'
 ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. ὥσπερ οὖν οἱ παρ'
 ἡμῖν Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κε-

κλιμένοι παρ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐσχατοὶ τῶν ἄλλων παροικοῦντες τὸν ὠκεανόν, οὕτως οἰεῖται δεῖν καὶ πέραν τοῦ ὠκεανοῦ νοεῖσθαι τινὰς Αἰθίοπας ἐσχάτους τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ, παροικοῦντας τὸν αὐτὸν τοῦτον ὠκεανόν· διτι τοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ δεδάσθαι ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. προσκεισθαι δὲ τὸ „ἡμὲν δυσομένου Ὑπερίονος, ἢ δ' ἀνιόντος,“ ὅτι τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος αἰετῶ ἐν τῇ γῇ ζωδιακῶ, τοῦτου δ' οὐκ ἐκβαίνοντος ἔξω τῆς Αἰθιοπίας ἀμφοῖν τῇ λοξώσει, ἀνάγκη καὶ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου πᾶσαν ἐν τῷ πλατεί τούτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις συμβαίνειν ἐνταῦθα ἄλλας ἄλλοις καὶ κατ' ἄλλα ἢ ἄλλα σημεῖα. εἰρηκε μὲν οὕτως ἀστρονομικώτερον νομίσας· ἦν δὲ καὶ ἀπλούστερον εἰπεῖν αὐτὸ σῶζοντα τὸ οὕτω διηρησθαι δίχα τοὺς Αἰθίοπας, ὥς εἰρηται, ὅτι ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως ἐφ' ἑκάτερα παροικοῦσι τῷ ὠκεανῷ Αἰθίοπες. τί οὖν διαφέρει πρὸς τὸν νοῦν τοῦτον ἢ οὕτως εἰπεῖν ὥσπερ αὐτὸς γράφει, ἢ ὥς Ἀρίσταρχος „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ καὶ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ὠκεανοῦ οἰκεῖν. ὁ δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐκβάλλει τὴν ὑπόθεσιν, δίχα δὲ μεμερισμένους οἰεῖται λέγεσθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς Αἰθίοπας τοὺς τοῖς Ἑλλήσι πρὸς μεσημβρίαν ἐσχάτους. τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι δίχα ὥστε εἶναι δύο Αἰθιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν τὴν δὲ πρὸς δύσιν, ἀλλὰ μίαν μόνην τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς Ἑλλήσιν, ἰδρυμένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. τοῦτο δὲ ἀγνοοῦντα τὸν ποιητὴν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἰρηκεν Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ νεῶν καταλόγου δευτέρῳ, καταψεύσασθαι τῶν τόπων τὰ μὴ ὄντα.

οὐδὲν ὄντος πρὸς τὰ νῦν. Ἀριστάρχου δὲ τοῦτο μὲν ἐπαινῶμεν, διότι τὴν Κρατήτειον ἀφελὺς ὑπόθεσιν δεχομένην πολλὰς ἐνστάσεις περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπίας ὑπονοεῖ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ δ' ἄλλα ἐπισκο-
 5 πῶμεν. καὶ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολογεῖται μάτην περὶ τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ ἂν ἐκατέρως γράφηται, δύναται ἐφαρμόττειν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. τί γὰρ διαφέρει C. 32 λέγειν ἢ οὕτως „δύο εἰσὶ καθ' ἡμᾶς Αἰθίοπες, οἱ μὲν „πρὸς ἀνατολὰς οἱ δὲ πρὸς δύσεις,“ ἢ οὕτως „καὶ γὰρ
 10 „πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσεις;“ ἔπειθ' ὅτι ψευδοὺς προΐσταται δόγματος. φέρε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀγνοεῖν μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς δὲ κατ' Αἰγυπτὸν Αἰθιοπίας μεμνησθαι ὅταν φῇ „Αἰθιοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται.“ πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίαται οὕτως, ἀλλ' ἀγνοῶν οὐ-
 15 τως εἰρηκεν ὁ ποιητής; πότερ' οὐδ' ἡ Αἰγυπτὸς, οὐδ' οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ Αἰλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς Συήνην ὑπὸ τοῦ Νείλου δίχα διήρηνται „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ τί δ' ἄλλο ἢ Αἰγυπτὸς ἐστὶ πλην ἡ ποταμία, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ;
 20 αὕτη δ' ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ κεῖται πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. ἀλλὰ μὴν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ τῇ Αἰγύπτῳ καὶ παραπλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. καὶ γὰρ αὕτη στενὴ τέ ἐστι καὶ μακρὰ καὶ ἐπικλυστος. τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπι-
 25 κλύστου ἐρημὰ τε καὶ ἄνυδρα καὶ σπανίως οἰκεῖσθαι δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἔω τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα. πῶς οὖν οὐχὶ καὶ δίχα διήρηνται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Λιβύης διαιροῦσιν ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐπὶ τὴν μεσημ-
 30 βρίαν πλειόνων ἢ μυρίων σταδίων, πλάτος δέ, ὥστε

καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάδους, ὧν μεγίστη ἡ Μερὸς τὸ βασίλειον καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπῶν, αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐχ ἱκανὸς ἦν διαιρεῖν δέχα; καὶ μὴν οἷ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἡπείρους τῷ ποταμῷ διαφυγεῖν τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προφέ- 5 ρουσιν αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπῶσι καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἑκατέρας αὐτῶν Λιβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαφυγεῖν τὰς ἡπείρους ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

26 Χωρὶς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰ- 10 θιοπίαν. πάντες γὰρ οἱ παραπλεύσαντες τῷ ὠκεανῷ τὴν Λιβύην, οἱ τε ἀπὸ τῆς Ἑρυθρᾶς καὶ οἱ ἀπὸ τῶν σιτηλῶν, μέχρι ποσοῦ προσελθόντες εἴτα ἀνέστρεψαν ὑπὸ πολλῶν ἀποριῶν κωλυόμενοι, ὥστε καὶ πίστιν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὥς τὸ μεταξὺ διεύροιοτο ἰσθ- 15 μῷ· καὶ μὴν σύφρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλαττα, καὶ μάλιστα ἡ κατὰ μεσημβρίαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλείοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ

Ο. 33 προσηγόρευσαν καὶ ἀπήγγειλαν οὕτως. τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὅμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεῖς δέχα διήρει, 20 τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολὴν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύσιν, τῶν μεταξὺ οὐ γινωσκομένων εἴτε εἰσὶν εἴτε μὴ εἰσὶν; ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν εἴρηκεν παλαιὰν Ἐφορος, ἣ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὅμηρον. λέγεσθαι γάρ φησιν ὑπὸ τῶν Ταρτησίων Αἰθιοπᾶς τὴν Λιβύην 25 ἐπελθόντας μέχρι ἀνάσεως τοὺς μὲν αὐτοῦ μῆναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δ' ἐκ τούτου καὶ Ὅμηρον εἰπεῖν οὕτως „Αἰθιοπᾶς, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“

27 Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρίσταρχον λέγοι ἂν τις 30 καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικέστερα, ἀφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφαιρήσεται

τοῦ ποιητοῦ. φημὶ γὰρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλή-
 νων δόξαν, ὥσπερ τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη τὰ γνώριμα
 ἐνὶ ὀνόματι Σκύθας ἐκάλουν ἢ νομάδας, ὡς Ὅμηρος,
 ὕστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων Κελτοὶ
 5 καὶ Ἰβήρες ἢ μικτῶς Κελτίβηρες καὶ Κελτοσκύθαι
 προσηγορεύοντο, ὅφ' ἐν ὄνομα τῶν καθ' ἑκαστα
 ἔθνῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν, οὕτω τὰ μεσημ-
 βρινὰ πάντα Αἰθιοπίας καλεῖσθαι τὰ πρὸς ὠκεανῷ.
 μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. ὅ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμη-
 10 θεῖ τῷ λυομένῳ φησὶν οὕτω „φοινικώπεδόν τ' ἔρυ-
 „θρᾶς ἱερὸν χεῦμα θαλάσσης, χαλκοκέραννόν τε παρ'
 „ὠκεανῷ λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν, ἣν ὁ παντ-
 „όπτας Ἥλιος αἰεὶ χρῶτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἵππων
 „θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.“ παρ'
 15 ὅλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ ὠκεανοῦ ταύτην
 πρὸς τὸν ἥλιον ἴσχοντος τὴν χορίαν καὶ τὴν σχέσιν,
 παρ' ὅλον καὶ τοὺς Αἰθιοπᾶς τάττων φαίνεται. ὅ
 τ' Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαέθοντι τὴν Κλυμένην δοθῆναι
 φησι „Μέροπι τῆσδ' ἀνακτι γῆς, ἣν ἐκ τεθρίππων ἀρ-
 20 „μάτων πρώτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χουσέα βάλλει
 „φλογί· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἔω
 „φαεννὰς Ἥλιου θ' ἱπποστάσεις.“ νῦν μὲν δὴ κοινὰς
 ποιεῖται τὰς ἱπποστάσεις τῇ τε Ἑοῇ καὶ τῷ Ἠλίῳ, ἐν δὲ
 τοῖς ἑξῆς πλησίον αὐτὰς φησὶν εἶναι τῇ οἰκῇ τοῦ
 25 Μέροπος· καὶ ὅλη γε τῇ δραματουργίᾳ τοῦτο παρα- C. 34
 πέμπεται, οὐ δὴ που τῆς κατ' Αἴγυπτον ἰδιον ὄν,
 μᾶλλον δὲ τῆς παρ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διη-
 κούσης παραλίας.

Μηνύει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιὰν περὶ τῆς Αἰ- 28
 30 θιοπίας δόξαν, ὅς φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης
 λόγῳ, τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων εἰς
 τέτταρα μέρη διηρημένων, τὸ πρὸς τὸν ἀπηλιώτην Ἰν-

δοὺς ἔχειν, πρὸς νότον δὲ Αἰθιοπας, πρὸς δύσιν δὲ
 Κελτούς, πρὸς δὲ βορρᾶν ἄνεμον Σκυθας. προστίθῃσι
 δ' ὅτι μείζων ἢ Αἰθιοπία καὶ ἡ Σκυθία· δοκεῖ γάρ,
 φησί, τὸ τῶν Αἰθιοπῶν ἔθνος παρατείνειν ἀπ' ἀνατο-
 λῶν χειμερινῶν μέχρι δυσμῶν, ἡ Σκυθία δ' ἀντίκει- 5
 ται τούτῳ. ὅτι δ' ὁ ποιητὴς ὁμολογῶς τούτοις, καὶ ἐκ
 τῶνδε δηλὸν ὅτι ἡ μὲν Ἰθάκη κεῖται „πρὸς ζόφον“
 (ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον), „αἱ δὲ τ' ἄνευθε πρὸς ἡῶ
 τ' ἡέλιόν τε.“ ὅλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων.
 καὶ ἔτι, ὅταν φῇ· „εἰτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν 10
 „τε, εἰτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἡερόεντα.“ καὶ
 πάλιν „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἰδμεν, ὅπῃ ζόφος, οὐδ'
 „ὅπῃ ἡῶς, οὐδ' ὅπῃ ἡέλιος φαισίμβροτος εἰς' ὑπὸ
 „γαίαν, οὐδ' ὅπῃ ἀνναῖται.“ περὶ ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς
 περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον. ὅταν οὖν φῇ 15
 „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθι-
 ζὸς ἔβη,“ κοινότερον δεκτέον καὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν
 καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς
 Αἰθιοπας· ὃ γὰρ ἀντόπῳ τοῦδε τοῦ κλίματος προσβά-
 λης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἔσῃ καὶ ἐπὶ τῇ 20
 Αἰθιοπίᾳ. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν
 ἀνιῶν τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν,“ ἴσον τῷ ἀπὸ
 μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ
 Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὥς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύ-
 μους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλέοντα ἐν 25
 τῇ σχεδίᾳ καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὥς ἂν Αἰθιο-
 πας, ὥς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Αἰγύπτου Αἰθιοπας. οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν
 γεράνων λόγον κοινὸν ποιούμενός φησιν „αἱ τ' ἐπεὶ
 „οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὕμβρον, κλαγγῇ 30
 0. 35 „ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων, ἀνδράσι Πυγ-
 „μαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.“ οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς

κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη ἡ γέρανος
ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Ἰβη-
ρίαν οὐδαμῶς ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτρια-
νὴν. κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ
5 ὠκεανοῦ παρατείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμοφυ-
γούντων, δέχεσθαι δεῖ καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμυθεν-
μένους κατὰ πᾶσαν. εἰ δ' οἱ ὕστερον τοὺς Αἰθίοπας
ἐπὶ τοὺς κατ' Αἴγυπτον μόνους μετήγαγον καὶ τὸν
περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὰ πά-
10 λαι. καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν
φάμεν τοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον, Ὅμηρος δὲ καλεῖ
πάντας. παραπλήσιον δὲ ἐστὶν ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν
δίχα διηρημένων Αἰθιοπῶν, ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς
παρ' Ὀλυν διατείνοντας τὴν ὠκεανῆτιν ἀφ' ἡλίου ἀνι-
15 όντος μέχρι ἡλίου δυομένου. οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι
Αἰθίοπες δίχα διήρηνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ,
ὥς ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμήματι ἀξιολόγῳ, ποτα-
μοῦ δίκην ἐν μήκει σχεδόν τι καὶ πεντακισχιλίων στα-
δίων ἐπὶ τοῖς μυρίοις, πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων
20 μείζονι τῷ μεγίστῳ· πρόσσεστι δὲ τῷ μήκει καὶ τὸ τὸν
μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ Πηλούσιον
θαλάττης τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν [ὁδόν], ἣν ἐπέχει ὁ
ἰσθμός. καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων
τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης ὄρον εὐφυνέστερον ἡγοῦν-
25 ται τοῦτον τῶν ἡπείρων ἀμφοῖν τὸν κόλπον ἢ τὸν
Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διήκειν παρ' ὀλίγον παντελῶς
ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν, τὸν δὲ Νεῖλον πολλαπλά-
σιον ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν τὴν
Ἀσίαν πᾶσαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω
30 τὸν τρόπον καὶ γὰρ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ'
ὄλυν τὴν οἰκουμένην δίχα διηρησθαι νομίσαι τὸν

ποιητὴν τῷ κόλπῳ τούτῳ. πῶς οὖν ἡγνόνει τὸν ἰσθμόν,
ὃν οὗτος ποιεῖ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος;

- 29 Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελείως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυ-
πτίους Θήβας ἥδει σαφῶς, αἱ διέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς
θαλάττης σταδίους μικρὸν ἀπολείποντας ἀπὸ τῶν πεν- 5
τακισχιλίων, τὸν δὲ μυχὸν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μὴ
ἥδει, μὴδὲ τὸν ἰσθμόν τὸν κατ' αὐτόν, πλάτος ἔχοντα
οὐ πλείονων ἢ χιλίων σταδίων· πολὺ δ' ἂν ἀλογώτε-
ρον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ἥδει ὁμωνύμως τῇ το-
σαύτῃ χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ ἐώρα τούτου· 10

- Ο. 36 μάλιστα γὰρ ἂν προσπίπτει τὸ ῥηθὲν ὑφ' Ἡροδότου
διότι θῶρον ἦν ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο
ἡξιούτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. ἄλλως τε τῶν παρ' ἐκά-
στοις ἰδίων ταῦτ' ἐστὶ γνωριμώτατα, ἃ καὶ παραδο-
ξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερῷ πᾶσιν ἐστὶ· τοιοῦτον 15
δ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Νεῖλου ἀνάβασις καὶ ἡ πρόσχωσις
τοῦ πελάγους. καὶ καθάπερ οἱ προσαχθέντες πρὸς τὴν
Αἰγύπτον οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι περὶ τῆς χώρας,
ἢ τὴν τοῦ Νεῖλου φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μῆτε
καινότερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, 20
μῆτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς· τῷ γὰρ ἱστο-
ρήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ κατάδηλος καὶ ἡ χώρα γίνε-
ται πᾶσα ὅποια τίς ἐστίν· οὕτω καὶ οἱ πόρρωθεν
ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι τούτου. προσ-
τίθει οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλείδημον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ 25
φιλέκδημον, ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὸν βίον
ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιη-
μάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιούτου. οὗτος μὲν
οὖν ἐκ πλείονων ἐλέγχεται καὶ εἰδὼς καὶ λέγων ῥητῶς
τὰ ῥητὰ καὶ σιγῶν τὰ λίαν ἐκφανῆ ἢ ἐπιθέτως λέγων. 30

- 30 Θαυμάζειν δὲ δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων,
πρὸς οὓς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος

τα παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνιᾶσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοιαν
 αἰτιῶνται, ἢ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. ἀπλῶς
 δὲ τὸ μὴ λέγειν οὐ τοῦ μὴ εἰδέναι σημεῖόν ἐστιν· οὐδὲ
 γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ εὐρίπου λέγει οὐδὲ τὰς Θερμοπύ-
 5 λας οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἑλλη-
 σιν, οὐ μὴν ἡγνώνει γε. ἀλλὰ καὶ λέγει, οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς
 ἐθελοκωφοῦσιν, ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. ὁ ποιητὴς
 τοῖνυν διυπετέας καλεῖ τοὺς ποταμούς, οὐ τοὺς χει-
 μάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας κοινῶς, ὅτι πλη-
 10 ροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ
 κοινὸν ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἰδιον γίνεται. ἄλλως γὰρ
 ἂν τὸν χειμάρρουν ἀκούοι τις διυπετῇ καὶ ἄλλως τὸν
 ἀέναον· ἐνταῦθα δὲ διπλασιάζει πως ἡ ἐξοχή. καὶ κα-
 θάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὥς τὸ κου-
 15 φότερον εἶναι φελλοῦ σκιᾶς, δειλότερον δὲ λαγῶ Φρυ-
 γός, ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἀγρὸν ἐπιστολῆς Λακω-
 νικῆς· οὕτως ἐξοχὴ ἐπὶ ἐξοχῇ συντρέχει ἐπὶ τοῦ διυπετῇ
 τὸν Νεῖλον λέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ χειμάρρους ὑπερβέ-
 βληται τοὺς ἄλλους ποταμούς τῷ διυπετέας εἶναι· ὁ δὲ
 20 Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους ἐπὶ τοσοῦτον πληροῦμε-
 νος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ καὶ γνώριμον
 ἦν τὸ πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ ποιητῇ, ὥς παραμεμν- C. 37
 θήμεθα, καὶ κέχρηται τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ κατ' αὐτοῦ,
 οὐκ ἄλλως δεκτέον ἢ ὥς εἰρήκαμεν. τὸ δὲ πλείοσι στό-
 25 μασιν ἐκδιδόναι κοινὸν καὶ πλείονων, ὥστ' οὐκ ἄξιον
 μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότας· καθάπερ
 οὐδ' Ἀλκαῖος, καίτοι φήσας ἀφιγθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἰ-
 γυπτον. αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν
 δύνανται ὑπονοεῖσθαι καὶ ἐξ ὧν δὲ εἶπε περὶ τῆς Φά-
 30 ρου. ὁ γὰρ ἱστορῶν αὐτῷ περὶ τῆς Φάρου, μᾶλλον δὲ
 ἢ κοινῇ φήμῃ, διότι μὲν τότε τοσοῦτον ἀπείχεν ἀπὸ τῆς
 ἠπείρου ὅσον φησί, δρόμον νεῶς ἡμερήσιον, οὐκ ἂν

εἰη διατεθρυλημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐφευσμένως. ὅτι δ' ἡ ἀνάβασις καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦταί τινες, κοινόταρον πεπύσθαι εἰκὸς ἦν· ἐξ ὧν συνθελὺς ὁ ποιητὴς ὅτι πλείον ἢ τότε ἀφειστήκει τῆς γῆς ἡ νήσος κατὰ τὴν Μενελάου παρουσίαν, προσέθηκε παρ' ἑαυτοῦ πολλὰ-δ πλάσιον διάστημα τοῦ μυθώδους χάριν. αἱ δὲ μυθοποιίαι οὐκ ἀγνοίας σημεῖον δῆπου· οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ Πρωτίως καὶ τῶν Πυγμαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις, οὐδ' εἰ τι ἄλλο τοιοῦτον οἶ. ποιηταὶ πλάττουσιν· οὐ γὰρ κατ' ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται, 10 ἀλλ' ἡδονῆς καὶ τέφσεως χάριν. πῶς οὖν καὶ ἄνδρον οὔσαν φησὶν ὕδωρ ἔχειν; „ἐν δὲ λιμὴν εὐορμος, ὅθεν „τ' ἀπὸ νῆας εἰσας ἐς πόντον βάλλουσιν ἀφυσσάμενοι „μέλαν ὕδωρ.“ ἀλλ' οὔτε τὸ ὕδρευον ἐκλιπεῖν ἀδύνατον οὔτε τὴν ὑδρείαν ἐκ τῆς νήσου γενέσθαι φησὶν, 15 ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην διὰ τὴν τοῦ λιμένος ἀρετὴν, τὸ δ' ὕδωρ ἐκ τῆς περαιᾶς ἀρύσασθαι παρῆν, ἐξομολογουμένου πως τοῦ ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ μυθοποιίαν. 20

- 31 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς πλάνης τῆς Μενελάου λεχθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἔπεισι τούτοις ζητούμενα προεκθεμένους ἅμα ταῦτά τε διαστεῖλαι καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἀπολογήσασθαι καθαρώτερον. 25 φησὶ δὲ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος θαυμάσαντα τὸν τῶν βασιλείων κόσμον „ἢ γὰρ πολλὰ παθὼν καὶ πόλλ' „ἐπαληθεῖς ἠγαγόμην ἐν νηυσί, καὶ ὀγδοάτῳ ἔτει ἤλ- „θον Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς, „Αἰθιοπὰς θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ 30 „Αἰβύην.“ ζητοῦσι δὲ πρὸς τίνας ἤλθεν Αἰθιοπὰς πλέ-

Ο. 38 ὡν ἐξ Αἰγύπτου· οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ

οἰκοῦσί τινες Αἰθίοπες, οὔτε τοῦ Νεῖλου τοὺς κατα-
 ράκτας ἦν διελθεῖν ναυσί· τίνες τε οἱ Σιδόνιοι· οὐ
 γὰρ οἱ γε ἐν Φοινίκῃ· οὐ γὰρ ἂν τὸ γένος προθῆις τὸ
 εἶδος ἐπήνεγκε· τίνες τε οἱ Ἑρεμβοί· καινὸν γὰρ τὸ
 5 ὄνομα. Ἀριστόνικος μὲν οὖν ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς
 ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης πολλῶν ἀναγέγρα-
 φεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων
 κεφαλαίων· ἡμῖν δ' ἀρκέσει κἂν ἐπιτέμνοντες λέγω-
 μεν. οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φήσαντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν
 10 οἱ μὲν περίπλουν τῶν διὰ Γαδείρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς
 εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῇ πλάνῃ συνοικει-
 οῦντες, ὃν φησιν ὅτι ὀγδοάτῃ ἔτει ἤλθον, οἱ δὲ διὰ
 τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον, οἱ δὲ διὰ
 τῶν διωρύνων τινός. οὔτε δ' ὁ περίπλους ἀναγκαῖος,
 15 ὃν Κράτης εἰσάγει, οὐχ ὥς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ
 [οὐδ'] ἢ Ὀδυσσεὺς πλάνῃ ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε
 πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος οὔτε
 πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης. καὶ γὰρ ἀκούσιοι διατρι-
 βαὶ κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσπλοίας, φήσαντος ὅτι ἀπὸ
 20 ἐξήκοντα νεῶν πάντε ἐλείφθησαν αὐτῷ, καὶ ἐκούσιοι
 χρηματισμοῦ χάριν· φησὶ γὰρ ὁ Νέστωρ „ὥς ὁ μὲν
 „ἐνθα πολὺν βίον καὶ χρυσὸν ἀγείρων, ἡλᾶτο ξὺν
 „νηυσί· Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
 „θεῖς.“ ὁ τε διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρύνων λε-
 25 γόμενος μὲν ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι, μὴ λεγό-
 μενος δὲ περιττῶς καὶ ἀπιθάνως εἰσάγοιτο ἂν. ἀπιθά-
 νως δὲ λέγω, ὅτι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδεμία ἦν
 διωρυξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι Σίσωστριν
 ἀποστῆναί φασι, μετεωροτέρην ὑπολαβόντα τὴν τῆς
 30 θαλάττης ἐπιφάνειαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ ἰσθμὸς ἦν
 πλόιμος· ἀλλ' εἰκάξει ὁ Ἑρατοσθένης οὐκ εἶναι. μὴ γάρ
 πω τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ τὰς στήλας γεγονέναι νομίζει·

ᾧστε ἐνταῦθα μὴ συνάπτειν τὴν εἰσω θάλατταν τῇ ἐκτὸς καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεωροτέραν οὖσαν, τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι καὶ ἀνακαλύφαι τὴν γῆν τὴν κατὰ τὸ Κάσιον καὶ τὸ Πηλούσιον μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς. τίνα οὖν ἔχομεν ἱστορίαν περὶ τοῦ⁵

- Q. 39 ἐκρήγματος τούτου διότι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐπω ὑπῆρχεν, ἴσως δ' ὁ ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεῖα ταύτῃ διακπλέοντα εἰς τὸν ὠκεανὸν πεποίηκεν ὥς ἦδη ἐκρήγματος γεγονότος, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τὸν Μενέλαον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυστολεῖ ὥς οὐπω γε-¹⁰γονότος. ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτέα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ „ἀλλὰ σ' εἰς Ἡλύσιον πεδῖον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι πέμψουσι.“ ποῖα οὖν; καὶ ὅτι ἐσπείριόν τινα λέγει τόπον τοῦτον ἔσχατον ὁ ξέφυρος παρατεθεὶς δηλοῖ „ἀλλ' αἰεὶ ξεφύροιο λιγὺ πνείοντας ἀήτας ὠκεανὸς¹⁵ ἀνίησι.“ ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.

- 32 Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρουν ποτὲ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν τοῦτον ὁ ποιητὴς ἱστορῇκει, πόσῳ μείζονα ἂν ἔχοιμεν πίστιν τοῦ τοῦς Αἰθίοπας διχθὰ διηρησθῆαι, πορθμῷ τηλικούτῳ διειργομένους; τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς πα-²⁰ρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν Αἰθίοπων; ἅμα μὲν γὰρ θαυμάζουσι τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ Τηλέμαχον τὸ πλῆθος ὃ ἐστὶ „χρυσοῦ τ' ἡλέκτρον τε καὶ ἀργύρου ἡδ' ἐλέφαντος.“ τούτων δ' οὐδενὸς πλὴν ἐλέφαντος εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἐστίν, ἀπορωτάτοις²⁵ τῶν ἀπάντων οὖσι τοῖς πλείστοις καὶ νομάσι. νῆ Δία, ἀλλ' ἡ Ἀραβία προσῆν καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τούτων δ' ἡ μὲν εὐδαίμων κέκληται μόνη τῶν ἀπασῶν, τὴν δέ, εἰ καὶ μὴ ὀνομαστὶ καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμβάνουσί γε καὶ ἱστοροῦσιν ὥς εὐδαιμονιστάτην. τὴν³⁰ μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος (εἰδὼς δὲ ἐμέμνητο αὖν), τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσαγορεύ-

ουσιν οἱ νῦν, τότε δ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ
 ἄπορος καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς σκηνιτῶν ἀνδρῶν· ὀλίγη
 δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τοῦνομα εὑρετο
 ἡ χώρα διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν
 5 τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. νυνὶ μὲν οὖν εὐ-
 ποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι
 πυκνὴν καὶ θαψιλῇ, τότε δ' οὐκ εἰκός. αὐτῶν δὲ χάριν
 τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἂν
 τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μενελάῳ δὲ
 10 λαφύρων ἢ θωρεῶν ἔδει παρὰ βασιλέων καὶ δυναστῶν,
 ἐχόντων τε ἃ δώσουσι καὶ βουλομένων [διδόναι] διὰ
 τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλείαν. οἱ μὲν οὖν Αἰγύ-
 πτιοι καὶ οἱ πλησίον Αἰθίοπες καὶ Ἀραβες οὐθ' οὔτω
 τελείως ἄβιοι οὐτ' ἀνήκοοι τῆς τῶν Ἀτρειδῶν δόξης,
 15 καὶ μάλιστα διὰ τὴν κατόρθωσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέ-
 μου, ὥστ' ἐλπίς ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας· καθάπερ
 ἐπὶ τοῦ θῶρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται „τόν
 „ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι· πεύθετο γὰρ
 „Κύπρουδε μέγα κλέος.“ καὶ δὴ καὶ τὸν πλείω χρόνον
 20 τῆς πλάνης λεκτέον μὲν ἐν τοῖς κατὰ Φοινίκην καὶ Συ-
 ρίαν καὶ Αἰγυπτὸν καὶ Αἰθύνην γενέσθαι καὶ τὰ περὶ
 Κύπρον χωρία καὶ ὅλως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν καὶ
 τὰς νήσους· καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις καὶ τὸ βίᾳ καὶ
 τὸ ἐκ λεηλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν
 25 συμμαχησάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. οἱ δ' ἐκτὸς
 καὶ πόρρω βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον
 ἐλπίδα. εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφ' ἧς λέγεται ὁ Με-
 νέλαος, οὐχ ὅτι μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἰ-
 γύπτῳ. τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαίτεροι ἦσαν ταῖς Θῆ-
 30 βαις οἱ τότε ὄροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσίν, οἱ
 κατὰ Σὺνῃν καὶ τὰς Φίλας· ὧν ἡ μὲν τῆς Αἰγύπτου
 ἐστίν, αἱ δὲ Φίλαι κοινὴ κατοικία τῶν Αἰθιόπων καὶ

τῶν Αἰγυπτίων. ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφικόμενος εἰ καὶ μέχρι τῶν ὄρων ἀφῆκτο ἢ καὶ περαιτέρω τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ ταῦτα τῇ βασιλικῇ ξενίᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον. οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφίχθαι φησιν ὁ Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προεληλυθὼς ἀπὸ θαλάσσης· ἐπ' ἐσχατιᾷς γὰρ ἰδρῦσθαι πού λέγει. καὶ εἰς Αἰολίαν δὲ καὶ Λαιστρυγόνας καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπου ποτὲ καὶ καθωρμίσατο, ἐκεῖσε φησιν ἀφίχθαι. καὶ ὁ Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ εἰς Αἰβύην, ὅτι προσέσχε τόποις τισίν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ 10 κατὰ τὴν Ἀρδανίαν λιμὴν τὴν ὑπὲρ Παραϊτονίου Μενέλαος καλεῖται.

- 33 Εἰ δὲ Φοίνικας εἰπὼν ὀνομάζει καὶ Σιδωνίους τὴν μητρόπολιν αὐτῶν σχήματι συνήθει χρῆται, ὥς „Τρωᾶς τε καὶ Ἑκτορα νηυσὶ πέλασσε,“ καὶ „οὐ γὰρ 15 „ἔτ' Οἰνήος μεγαλήτορος νῆες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ' „αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος,“ καὶ „Ἰδην „δ' ἴκανε καὶ Γάργαρον,“ καὶ „οἳ δ' Εὐβοίαν ἔχον „καὶ Χαλκίδα τ' Εἰρέτριάν τε.“ καὶ Σαπφώ „ἢ σε Κύ- „προς ἢ Πάφος ἢ Πάνορμος.“ καίτοι καὶ ἄλλο τι ἦν τὸ 20 ποιῆσαν καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης ἰδίως πάλιν καὶ τὴν Σιδῶνα συγκαταλέξει. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ ἐφεξῆς ἔθνη καταλέξει ἱκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν „Κύ- „προν Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς Αἰθιοπίας C. 41 „δ' ἰκόμην“ ἵνα δ' ἐμφάνῃ καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδωνίοις 25 ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλεόν γενομένην, καλῶς εἶχεν εἰτ' ἀναλαβεῖν εἴτε καὶ παραλαβεῖν· ἐμφαίνει [δὲ] διὰ τῶν ἐπαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτεχνίας καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην προεξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρου· διό- 30 περ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκαίμενα

λέγει „ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμπούκιλοι, ἔργα γυναι-
 „κῶν Σιδονίων, ἃς αὐτὸς Ἀλέξανδρος Θεοειδὴς ἤγαγε
 „Σιδονίηθεν τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε.“ καὶ
 παρὰ τῷ Μενελάῳ· λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον „δῶ-
 5 „σω τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δὲ ἐστὶν ἅπας,
 „χρυσῷ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράανται. ἔργον δ' Ἑφαιστοιο·
 „πόρεν δὲ ἑ φαίδιμος ἦρως Σιδονίων βασιλεύς, ὃθ' εἰς
 „δόμος ἀμφικάλυψε καὶ σέ με νοστήσαντα.“ δεῖ δὲ δέ-
 ξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ Ἑφαιστου ἔρ-
 10 γον, ὡς λέγεται Ἀθηνᾶς ἔργα τὰ καλὰ καὶ Χαρίτων
 καὶ Μουσῶν. ἐπεὶ ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλιτέχνη,
 δηλοῖ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνεως ἔδωκεν ἀντὶ
 Ἀνκάονος· φησὶ γὰρ „κάλλει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 „πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυθαῖδαλοι εὖ ἤσκησαν, Φοί-
 15 „νικες δ' ἄγον ἄνδρες.“

Περὶ δὲ τῶν Ἑρεμβῶν πολλὰ μὲν εἴρηται, πιθα- 34
 νώτατοι δ' εἰσιν οἱ νομίζοντες τοὺς Ἀραβας λέγεσθαι.
 Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως „Αἰθιοπίας θ'
 ἰκόμεν καὶ Σιδονίους Ἀραβὰς τε.“ τὴν μὲν οὖν γρα-
 20 φὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὖσαν· αἰτιασθαι δὲ
 βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν πολλὴν καὶ ἐπι-
 πολαίαν οὖσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀμέλει δὲ καὶ
 ποιοῦσί τινες παραγραμματίζοντες. ἄριστα δ' ἂν δό-
 ξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδάωνιος κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν
 25 ἔθνων συγγενείας καὶ κοινότητος ἐτυμολογῶν. τὸ γὰρ
 τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων
 πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διάλεκτον καὶ
 τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτηῆρας, καὶ
 μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. δηλοῖ δ' ἡ Μεσοπο-
 30 ταμία ἐκ τῶν τριῶν συνεστῶσα τούτων ἔθνων· μάλι-
 στα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. εἰ δὲ τις
 παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προσβόρροισ

ἐπὶ πλείον πρὸς τοὺς μεσημβρινοὺς καὶ τούτοις πρὸς
 μέσους τοὺς ὄρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοινόν. καὶ οἱ
 C. 42 Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παραπλησίως πως ἔχουσι
 καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰκάζει γὰρ δὴ καὶ
 τὰς τῶν ἔθνων τούτων κατονομασίας ἐμφερεῖς ἀλλή- 5
 λαις εἶναι. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους
 ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους, καὶ Ἀραμμαίους
 καλεῖσθαι· τούτῳ δ' εἰοικέναι τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς
 Ἀραβας καὶ Ἑρεμβοὺς, τάχα τῶν πάλαι Ἑλλήνων οὕτω
 καλούντων τοὺς Ἀραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνερ- 10
 γούντος πρὸς τοῦτο. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαί-
 νειν τοὺς Ἑρεμβοὺς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοί,
 οὓς μεταλαμβάνοντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρω-
 γλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ
 θάτερον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ 15
 πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία. τούτων δ' εἰκὸς μεμνη-
 σθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτους ἀφίχθαι λέγειν τὸν
 Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰ-
 θίοπας· τῇ γὰρ Θηβαϊδί καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν·
 ὁμοίως οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων 20
 ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μή-
 κους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδόξου· ἐνδοξον γὰρ
 τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „πολλῶν ἀν-
 θρώπων ἰδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,“ καὶ τὸ „ἥ γὰρ
 πολλὰ παθὼν καὶ πόλλ' ἐπαληθιεύς ἠγαγόμην.“ Ἡσίο- 25
 δος δ' ἐν Καταλόγῳ φησί „καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν
 „Ἑρμάων ἀκάκητα γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βήλοιο
 „ἄνακτος.“ οὕτω δὲ καὶ Στησίχορος λέγει. εἰκάζειν
 οὖν ἐστὶν ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἦδη
 τότε ὀνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ἥρωας τυχὸν ἴσως 30
 οὕπω.

35 Οἱ δὲ πλάττοντες Ἑρεμβοὺς ἰδιόν τι ἔθνος Αἰθιο-

πικὸν καὶ ἄλλο Κηφήνων καὶ τρίτον Πυγμαίων καὶ
 ἄλλα μυρία ἦντον ἂν πιστεύοιντο, πρὸς τῷ μὴ αξιο-
 πίστῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ
 ἱστορικοῦ σχήματος. ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σι-
 5 δονίους ἐν τῇ κατὰ Πέρσας θαλάττῃ διηγουμένοι ἢ
 ἄλλοθι πού τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλά-
 νην ἐξωκεανίζοντες· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Φοίνικας. τῆς
 δ' ἀπιστίας αἴτιον οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι τὸ ἐναντιοῦσθαι
 ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Σιδονί-
 10 οὺς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκους εἶναι τῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ
 φασί, προστιθέντες καὶ διὰ τί Φοίνικες ἐκαλοῦντο, ὅτι
 καὶ ἡ θάλαττα ἐρυθρά· οἱ δ' ἐκείνους τούτων. εἰσὶ δ'
 οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην με-
 τάγουσι καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόπῃ συμβῆ- C. 43
 15 ναί φασιν· οὐ δὴ πού κατ' ἄγνοιαν τοπικὴν καὶ τούτων
 λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθου μᾶλλον σχήματι· καθάπερ
 καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ προφέρει ὁ
 Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὃν τρόπον παρατίθῃσι τοῖς Ὀμή-
 ρου ταῦτα εἰδώς. τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου τὰ περὶ τὸν
 20 Πόντον καὶ τὴν Αἴγυπτον παρατίθῃσιν ἄγνοιαν αἰ-
 τιώμενος, ὥς λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέ-
 γοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα ὥς ὄντα κατ'
 ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἂν τις αἰτιάσαιτο ἄγνοιαν,
 ἡμίकुνας λέγοντος καὶ μακροκεφάλους καὶ πυγμαί-
 25 οὺς· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ὧν
 εἰσὶ καὶ οὗτοι οἱ πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμᾶνος στεγανό-
 ποδας ἱστοροῦντος, οὐδ' Αἰσχύλου κυνοκεφάλους καὶ
 στερνοφθάλους καὶ μονομάτους, ὅπου γε οὐδὲ
 τοῖς περὶ συγγράφουσιν ἐν ἱστορίας σχήματι προσέχο-
 30 μεν περὶ πολλῶν, καὶ μὴ ἐξομολογῶνται τὴν μυθο-
 γραφίαν. φαίνεται γὰρ εὐθὺς ὅτι μύθους παραπλέ-
 κουσιν ἐκόντες οὐκ ἀγνοῖα τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει

τῶν ἀδυνάτων τερατείας καὶ τέφσεως χάριν. δοκοῦσι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι μάλιστα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν ἀδῆλων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἱρεῖ, κρεῖττον ἢ ὥς Ἡρόδοτος καὶ 5 Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

- 36 Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὠκεανοῦ παθῶν εἴρηται μὲν ἐν μύθου σχήματι· καὶ γὰρ τούτου στοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητὴν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμώπειων καὶ τῶν πλημμυρί- 10 δων ἢ Χάρυβδις αὐτῷ μεμύθειται, οὐδ' αὐτὴ παντάπασιν Ὀμήρου πλάσμα οὔσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη. εἰ δὲ δις τῆς παλιρροίας γινομένης καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκείνος τρίς εἴρηκε „τρίς μὲν γάρ τ' 15 „ἀνίσιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ,“ λέγοιτ' ἂν καὶ οὕτως· οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον λέγεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγωδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμύγνυσθαι. ἐν αὐτοῖς 20 γοῦν τοῖς ἔπεισι τούτοις εἴρηκε μὲν οὕτως ἡ Κίρκη „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίσιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ „δαινόν· μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ῥοιβδῇσεις· οὐ „γάρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπὲκ κακοῦ οὐδ' Ἐννοσίχθων.“ καὶ μὴν παρ' ἐτύχε τε τῇ ἀναροιβδῇσει ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ 25 C. 44 οὐκ ἀπώλετο, ὥς φησιν αὐτός „ἡ μὲν ἀνεροιβδῆσε „θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρὸν „ἔρινεόν ὑπόσ' ἀερθεῖς, τῷ προσφύς ἐχόμεν, ὥς νυκτε- „ρίς.“ εἰτα περιμείνας τὰ ναυάγια καὶ λαβόμενος πάλιν αὐτῶν σώζεται, ὥστ' ἐφεύσατο ἡ Κίρκη. ὥς οὖν τοῦ- 30 το, κἀκεῖνο τὸ „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίσιν ἐπ' ἡματι“ ἀντὶ τοῦ δις, ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνή-

θους πᾶσιν οὔσης, τρισμακαρίους καὶ τρισαθλίους λε-
 γόντων· καὶ ὁ ποιητὴς „τρισμακάρες Δαναοί,“ καὶ
 „ἀσπασίη τριλλιστος,“ „τριχθαί τε καὶ τετραχθαί.“ ἴσως
 δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήραιτο, ὅτι ὑπαινίττε-
 5 ται πῶς τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐφαρμόττοι τῷ δις
 γενέσθαι τὴν παλίσροϊαν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον,
 τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρις τοσοῦτον χρόνον
 μεῖναι τὰ ναυάγια ὑποβρύχια, ὅψε δὲ ἀναβληθῆναι
 ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις
 10 „νωλεμέως δ' ἐχόμην, ὅφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω ἰστὸν
 „καὶ τρόπιν αὐτίς, ἐελδομένῳ δέ μοι ἦλθεν ὅψ' ἡμός
 „τ' ἐπὶ δῦρπον ἀνὴρ ἀγορῇθεν ἀνέστη, κρίνων νείκεα
 „πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν, καὶ τότε δὴ μοι δοῦρα Χα-
 „ρῦβδιος ἐξεφαάνθη.“ πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς
 15 ἔμφασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέ-
 ραν ἐπιτείνειν, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἥνίκα ὁ δικαστὴς
 ἀνίσταται, ἀλλ' ἥνίκα κρίνων νείκεα πολλὰ, ὥστε
 βραδῦναι πλέον τι καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέ-
 τεινε τῷ ναυαγῷ τὴν ἀπαλλαγὴν, εἰ πρὶν ἀποσπα-
 20 σθῆναι πολὺ καὶ ἀντίκα εἰς τοῦπίσω παλίσρους μετέ-
 πιπτεν.

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγο- 37
 ρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἑρατοσθένη, διότι καίπερ γραμμα-
 τικὸς ὢν παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἐξω-
 25 κειανισμόν τῶν τόπων, περὶ οὗς τὴν πλάνην φράζει,
 Γαῦδον καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. ἀλλ' εἰ μὲν μηδαμοῦ
 γέγονεν ἡ πλάνη, ἀλλ' ὅλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου
 τοῦτο, ὀρθὴ ἢ ἐπιτίμησις· ἢ εἰ γέγονε' μὲν, περὶ ἄλ-
 λους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθὺς καὶ περὶ τίνας, ἐπ-
 30 νορθοῦμενον ἅμα τὴν ἄγνοιαν. μήτε δὲ ὅλου πλάσμα-
 τος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν,

μήτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίστιν μείζω δεικνυμένων,
ἀπολύουσιν ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλιμάχος.

C. 45
38

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ
Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἐνίων αἰτιος ἐκαίνος κατ-
έστη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέ- 5
ρως ἀντιλέγων εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλείοντες
εἰς Φᾶσιν τὸν ὑφ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογού-
μενον πλοῦν ἰδρύνσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερὰ
περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μὴδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν
ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον 10
τοῖς ὑφ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ. φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλεὺς Λέσβον μὲν πορθη-
σαι καὶ ἄλλα χωρία, Αἴημον δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν
πλησίον νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν
Εὐνείων συγγένειαν τότε τὴν νῆσον κατέχοντα. πῶς 15
οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ἤδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμο-
εθνεῖς ἢ γείτονες ἢ ὁπωσοῦν οἰκτεῖοι ὑπῆρχον ὃ τε Ἀχιλ-
λεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ
Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν
Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαΐδος ὑπάρχον), 20
τοῦτο δ' ἠγνόει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσωνι, Θετταλῷ καὶ
Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν κατα-
λιπεῖν διαδοχὴν, Αἴημον δὲ καταστῆσαι κύριον τὸν
υἱόν; καὶ Πελίαν μὲν ἤδει καὶ τὰς Πελιάδας καὶ τὴν
ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐμηλον, τὸν ὑπ' 25
„Ἀδμήτῳ τέκε διὰ γυναικῶν Ἀλκηστis, Πελῖαο θυγα-
„τρῶν εἶδος ἀρίστη,“ τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάν-
των καὶ τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμο-
λογουμένων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ὥκει-
νῷ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττειν, ἀρχὴν μηδεμίαν 30
ἐξ ἱστορίας λαβών;

39 Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ

πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελίου στείλαν-
 τος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁση-
 δὴ ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἡ ἐπὶ πλεόν γενηθεῖσα πλά-
 νη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν
 5 ἔτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων ἐστὶν ἐκ τῆς
 Ὀμήρου φωνῆς. ἡ τε γὰρ Αἴα δέικνυται περὶ Φᾶσιν
 πόλιν, καὶ ὁ Αἰήτης πεπίστευται βασιλεῦσαι τῆς Κολ-
 χίδος, καὶ ἔστι τοῖς ἐκεῖ τοῦτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἡ τε
 Μήδεια φαρμακίς ἱστορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεῖ
 10 χώρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων
 δικαίαν τινὰ ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας,
 καθ' ἣν καὶ Φρέξος πρότερον ἔστειλε τὸν πλοῦν τοῦ-
 τον· καὶ ἔστιν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας τό-
 τε Φρέξειον τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ
 15 τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασόνεια, ἃ πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἀρ-
 μενίας καὶ τῆς Μηδίας καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς
 τόπων δέικνυται. καὶ μὴν καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν C. 40
 ταύτης παραλίαν καὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλη-
 σποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Ἀἴμνον τόπων λέγεται
 20 πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φρέ-
 ξου· τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐπιδιωξάντων Κόλχων
 καὶ μέχρι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἀδρίου,
 ὧν ἕνια καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν
 „Αἰγλήτην Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα Θήρην“ λέ-
 25 γων „ἄρχμενος, ὡς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου αὐτὶς
 „ἐς ἀρχαίην ἐπλεον Αἰμονίην,“ τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλ-
 χων „οἳ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοῖο πόρου σχάσσαντες ἐρετμὰ
 „λᾶα πάρα ξανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον ἐκτίσαν-
 „το, τό κεν φυγάδων τις ἐνίσποι Γραικός, ἀτὰρ κείνων
 30 „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πόλας.“ τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἰστρον ἀνα-
 πλεῦσαι φασι μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα, οἳ
 δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἳ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τό-

πων, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἰστρον ἐκ τοῦ μεγάλου Ἰστροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τὰ δὲ οὐκ * ἀπίθανως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

- 40 Τοιαύταις δὴ τισὶν ἀφορμαῖς ὁ ποιητὴς χρησάμενος τὰ μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσμυθεύει 5 δὲ τούτοις, ἔθος τι φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον. ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν Αἰήτην ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν Ἀργὴν λέγῃ, καὶ παρὰ [τὴν Αἶαν] τὴν Αἰαΐην πλάττῃ, καὶ τὸν Εὐνείων ἐν Αἴμῳ καθιδρύῃ, καὶ ποιῇ τῷ Ἀχιλλεῖ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μή- 10 δειαν τὴν Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ „αὐτοκασιγνήτην ὀλοόφρονος Αἰήταο.“ προσμυθοποιεῖ δὲ τὸν ἐξωκεισμοὺν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμβάντα τὴν ἀπ' ἐκείνου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ κακεῖνο ὑποκειμένων μὲν τούτων εὐ λέγεται „Ἀργὴ πασιμέλουσα,“ ὥς ἐν γνωρίμοις 15 τόποις καὶ εὐανδροῦσι τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ δ', ὥσπερ ὁ Σκήψιός φησι παραλαβὼν μάρτυρα Μίμνερμον, ὅς ἐν τῷ ὠκεανῷ ποιήσας τὴν οἰκησιν τοῦ Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναί φησιν ὑπὸ τοῦ Πελείου τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος, οὗτ' 20 ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρος ἐκείσε πομπὴ πιθανῶς λέγοιτο εἰς ἀγνωστας καὶ ἀφανεῖς τόπους, οὐθ' ὁ δι' ἐρήμων καὶ ἀοίκων καὶ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετοπισμένων πλοῦς οὗτ' ἐνδοξος οὔτε πασιμέλων.

- 8 Οὐδὲ τοῦτ' εὐ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἀνδρῶν οὐκ 25 ἄξιων μνήμης ἐπὶ πλείον μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ

C. 47 24. post πασιμέλων: „οὐδὲ κοτ' ἂν μέγα κῶας ἀνήγαγεν „αὐτὸς Ἰήσων ἐξ Αἴης, τελέσας ἀλγινόεσσαν ὁδόν, ἰβριστη „Πελὶν τελέων χαλεπηγὲς ἀεθλον, οὐδ' ἂν ἐπ' ὠκεανοῦ κα- „λὸν ἔκοντο ὄσον.“ καὶ ὑποβάς „Αἰήταο πόλιν, τόθι τ' „ἄκίος ἡέλιος ἀκτῖνες χρυσῆφ κείσεται ἐν θαλάμῳ ὠκεανοῦ „παρὰ χεῖλός, ἵν' ᾤχετο θεῖος Ἰήσων.“

- δὲ πιστεύων καὶ μάρτυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δα-
 μάστη καὶ τοιούτοις ἄλλοις. καὶ γὰρ εἴ τι λέγουσιν ἀλη-
 θές, οὐ μάρτυσί γε ἐκείνοις χρηστέον περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ
 πιστευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν
 5 μόνων τῷ τοιούτῳ τρόπῳ χρηστέον, οἱ πολλὰ μὲν εἰ-
 ρήκασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν ἢ οὐχ ἱκα-
 νῶς ἐξεῖπον, οὐδὲν δ' ἐψευσμένως. ὁ δὲ Δαμάστη χρώ-
 μενος μάρτυρι οὐδὲν διαφέρει τοῦ καλοῦντος μάρτυρα
 τὸν Βεργαῖον Εὐήμερον καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς
 10 εἰρηκε διαβάλλων τὴν φλυαρίαν. καὶ τούτου δ' ἕνα
 τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν Ἀράβιον κόλπον λί-
 μνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι, Διότιμον δὲ τὸν Στρομ-
 βίχου πρεσβείας Ἀθηναίων ἀφηγούμενον διὰ τοῦ
 Κύδνου ἀναπλεῦσαι ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην
 15 ποταμόν, ὃς παρὰ τὰ Σοῦσα ῥεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τετ-
 ταρακοσταῖον εἰς Σοῦσα· ταῦτα δ' αὐτῷ διηγῆσασθαι
 αὐτὸν τὸν Διότιμον. εἰτα θαυμάζειν εἰ τὸν Εὐφράτην
 καὶ τὸν Τίγριν ἦν δυνατόν διακόψαντα τὸν Κύδνον
 εἰς τὸν Χοάσπην ἐκβαλεῖν.
- 20 Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἄν τις ἐπισημήναιτο, ἀλλ' ὅτι 2
 καὶ περὶ τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν πῶ γινώριμα
 εἶναι φησι τὰ καθ' ἕκαστα ἀκριβολογούμενα, καὶ κε-
 λεύσας ἡμῖν μὴ ῥαδίως τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, καὶ
 τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδοῦς δι' ἃς οὐδὲ πιστευ-
 25 τέον, οἷον περὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν,
 αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἰσι-
 κὸν κόλπον ἐπίστευσεν ἑωθινώτατον τῆς καθ' ἡμᾶς
 θαλάττης σημείον, τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ
 τοῦ Πόντου μυχῷ σχεδόν τι καὶ τρισχιλίους σταδίους
 30 ἑωθινωτέρον ὄντος καὶ κατ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σταδιασμοῦ

οὐ φησί· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἐσχατα διεξιὼν οὐθενὸς ἀπέχεται μυθώδους. πεπίστευκε δὲ καὶ περὶ τῶν ἐξω στηλῶν Ἑρακλείων πολλοῖς μυθώδεσι, Κέρνην τε νήσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων

- Q. 48 τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ δεικνυμένους, περὶ ὧν μνησθῆσθό- 5
μεθα καὶ ὕστερον. εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν καὶ κατὰ ληστειάν ἢ ἐμπορίαν, μὴ πελαγίζειν δέ, ἀλλὰ παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα, ὅνπερ καὶ μέχρι τῆς Ἀρμενίας καὶ Μηθίας ἐκ τῶν Κόλχων στρατεῦσαι ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν 10
Εὐξείνιον θαρρεῖν τινα πλεῖν οὔτε παρὰ Λιβύην καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι τοὺς πρὸ τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμης, οὐδὲν ἐμοὶ μέλει περὶ ἐκείνων λέγειν, οὔτ' εἰ ἐπλεον οὔτ' εἰ μὴ· εἰ δὲ περὶ τῶν μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν ὥς οἱ 15
παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕστερον, εἰ χρή προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οἷον Διόνυσος καὶ Ἑρακλῆς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. καὶ Θησεία δὲ καὶ 20
Πειρίθουν μακρὰς εἰκὸς ἐστὶ στρατείας ὑπομείναντας καταλιπεῖν δόξαν περὶ ἑαυτῶν ὥς εἰς Αἶδου καταβάντας, τοὺς δὲ Διοσκουρούς ἐπιμελητὰς τῆς θαλάττης λεχθῆναι καὶ σωτήρας τῶν πλεόντων. ἢ τε Μίνω θαλαττοκρατία θρυλεῖται καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία, οἷ 25
καὶ τὰ ἐξω τῶν Ἑρακλείων στηλῶν ἐπῆλθον καὶ πόλεις ἐκτίσαν κάκει καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παραλίας μικρὸν τῶν Τρωικῶν ὕστερον. Αἰνείαν δὲ καὶ Ἀντήνορα καὶ Ἑνετοὺς καὶ ἅπλως τοὺς ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 30
ἄξιον μὴ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων νομίσαι; συνέβη γὰρ δὴ τοῖς τότε Ἕλλησιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάροις

διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ
καὶ τῇ στρατείᾳ πορισθέντα· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου
καταστροφὴν τοὺς τε νικῆσαντας ἐπὶ ληστειαν τραπέ-
σθαι διὰ τὰς ἀπορίας καὶ πολὺν μᾶλλον τοὺς ἡττηθέν-
5 τας καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. καὶ δὴ καὶ πό-
λεις ὑπὸ τούτων πλείσται κτισθῆναι λέγονται κατὰ
πᾶσαν τὴν ἕξω τῆς Ἑλλάδος παραλίαν, ἔστι δ' ὅπου
καὶ τὴν μεσόγαιαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὅπόσον προὔβη τὰ τῆς οἴκου- 3
10 μένης εἰς γινώσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ κατ' αὐτὸν
ἦδη, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον,
οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἰκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῷ
περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπάσης γῆς· δεῖ μὲν
γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. εἰπὼν οὖν
15 ὅτι σφαιροειδὴς ἡ σύμπασα, οὐχ ὥς ἐκ τόρνου δέ, ἀλλ' C. 49
ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλῆθος τῶν ἐν μέρει
μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἳ συμβαίνουσιν ἐκ τε ὕδα-
τος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων καὶ
ἄλλων τοιούτων, οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων.
20 τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
τοῦ ὅλου ἕξεως συμβαίνει, οἳ δὲ τοιοῦτοι μετασχημα-
τισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαλλάττουσιν· ἐν γὰρ
τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρά· τῆς δὲ
οἰκουμένης διαθέσεις ἐτέρας καὶ ἐτέρας τινὰς ἀπερ-
25 γάζονται καὶ τὰς προσεχέας αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας
ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησι ζήτησιν παρασχεῖν πῶς ἐν δις- 4
χιλίοις καὶ τρισχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σταδίοις κατὰ
τὴν μεσόγαιαν ὁράται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὀστρέων
30 καὶ χηραμύδων πλῆθος καὶ λιμνοθάλατται, καθάπερ
φησὶ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ

ὁδὸν τρισχιλίων σταδίων οὕσαν· πολλὴν γὰρ εἶναι
 χύσιν ὀστρέων, ἅλας τε καὶ νῦν ἐτι εὐρίσκεσθαι πολ-
 λούς, ἀναφυσθήματα τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν·
 πρὸς ᾧ καὶ ναυάγια θαλαττίων πλοίων δαίκνυσθαι, ἃ
 ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκβεβράσθαι, καὶ ἐπὶ στυλι- 5
 δίων ἀνακεισθαι δελφίνας ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρη-
 ναίων θεωρῶν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Στράτωνος ἐπαι-
 νεῖ δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἐτι Ξάνθου τοῦ Λυδοῦ·
 τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι
 μέγαν ἀνῆμὸν ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς καὶ λίμνας καὶ 10
 φρέατα· αὐτόν τε εἰδέναι πολλαχὴ πρόσω ἀπὸ τῆς θα-
 λάττης λίθον τε κογχυλιώδη καὶ τὰ κτενώδεα καὶ χη-
 ραμύδων τυπώματα καὶ λιμνοθάλατταν ἐν Ἀρμενίοις
 καὶ Ματιηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω, ὧν ἕνεκα πεί-
 θεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θάλατταν γενέσθαι. τοῦ δὲ 15
 Στράτωνος ἐτι μᾶλλον ἀπομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι
 φησὶν οἰεσθαι τὸν Εὐξείνιον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ
 Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμούς βιάσασθαι καὶ
 ἀνοῖξαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας, εἰτ' ἐκπείσειν τὸ
 ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. τὸ 20
 δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἐκραγῆναι πόρον,
 πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης, κατὰ
 δὲ τὴν ἑκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότε-
 ρον. φέρει δ' αἰτίαν πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἔξω θαλάττης 25
 καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἑτερόν ἐστιν, ἔπειθ' ὅτι καὶ
 νῦν ἐτι ταινία τις ὕφαλος διατέτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 C. 50 πης ἐπὶ τὴν Λιβύην, ὥς ἂν [μὴ] μιᾶς οὔσης πρότερον
 τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός. καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ
 περὶ τὸν Πόντον, τὸ δὲ Κρητικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ 30
 Σαρδῶν πέλαγος σφόδρα βαθύ· τῶν γὰρ ποταμῶν
 πλείστων καὶ μεγίστων ῥεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ

τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα
 δὲ μένειν βαθέα. διὸ καὶ γλυκυτάτην εἶναι τὴν Πον-
 τικὴν θάλατταν τὰς τ' ἐκρύψειςις γίνεσθαι εἰς οὓς ἐγκέ-
 κλινται τόπους τὰ ἰθάφη. δοκεῖν δὲ καὶ χωσθῆναι τὸν
 5 Πόντον ὅλον εἰς ὕστερον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιφρύσεις
 τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίξειν τὰ ἐν ἀριστερᾷ
 τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησσὸν καὶ τὰ καλούμενα
 στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἰστρον καὶ τὴν
 Σκυθῶν ἐρημίαν. τάχα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ἀμμωνος ἱερὸν
 10 πρότερον ἐπὶ τῆς θαλάττης ὃν ἐκρύψεως γενομένης
 νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κείσθαι. εἰκάξει τε τὸ μαντεῖον
 εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γενέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνώ-
 ριμον ἐπὶ θαλάττῃ ὃν, τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτο-
 πισμόν ἀπὸ τῆς θαλάττης οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν
 15 οὔσαν ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν· τὴν τε Αἴγυπτον τὸ πα-
 λαιὸν θαλάττῃ κλύζεσθαι μέχρι τῶν ἑλῶν τῶν περὶ τὸ
 Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος καὶ τὴν Σιρβωνίδα
 λίμνην· εἰ γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῆς ἀλ-
 μυρίδος ὀρυττομένης ὑφάμμου καὶ κογχυλιώδεις εὐ-
 20 ρίσκεισθαι τοὺς βόθρους, ὥς ἂν τεθαλαττωμένης τῆς
 χώρας καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον καὶ
 τὰ Γέφρα καλούμενα τεναγίζοντος, ὥστε συνάπτειν
 τῷ τῆς Ἑρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδούσης δὲ τῆς θαλάττης
 ἀνακαλυφθῆναι, μένειν δὲ τὴν Σιρβωνίδα λίμνην, εἴτ'
 25 ἐκραγῆναι καὶ ταύτην ὥστε ἐλώδη γενέσθαι. ὥς δ' αὖ-
 τως καὶ τῆς Μοίριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς]
 θαλάττης μᾶλλον ἢ ποταμοῦ προσεικέναι. τὸ μὲν οὖν
 ἐπικλύζεσθαι ποτε πολὺ μέρος τῶν ἡπείρων ἐπὶ και-
 ροὺς τινας καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι δοιή τις ἂν· ὥς
 30 δ' αὖτως καὶ τὸ τοῖς ἰθάφεσιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν γῆν
 ἅπασαν τὴν νῦν ὕφαλον, καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
 ἑξαλον, ἐν ᾗ οἰκοῦμεν, τοσαύτας δεχομένην ὅσας αὐτὸς

Ἐρατοσθένους εἰρηκε μεταβολάς· ὥστε πρὸς γε τον
 Ξάνθου λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

- 5 Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνα λέγοιτ' ἄν, ὅτι πολλῶν
 αἰτίων ὄντων ἀφαιρὲς ταῦτα τὰ μὴ ὄντα αἰτιᾶται. πρῶ-
 την γὰρ αἰτίαν φησίν, ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς 5
 C. 51 ἐκτὸς οὐ ταῦτόν τὸ ἔδαφος καὶ ὁ βυθός. πρὸς γὰρ τὸ
 μετεωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ ἐπικλύ-
 ζειν τόπους τινὰς καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν οὐ τοῦτό
 ἐστὶν αἰτιον [τὸ] ἄλλα καὶ ἄλλα ἐδάφη τὰ μὲν ταπεινό-
 τερα εἶναι τὰ δὲ ὑψηλότερα, ἄλλὰ τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη 10
 ποτὲ μὲν μετεωρίζεσθαι ποτὲ δ' αὖ ταπεινοῦσθαι καὶ
 συνεξαίρειν ἢ συνενδιδόναι τὸ πέρατος· ἐξαρθέν μὲν
 γὰρ ἐπικλύσαι ἄν, ταπεινωθέν δὲ ἀναδράμοι ἂν εἰς τὴν
 ἀρχαίαν κατάστασιν. εἰ γὰρ [οὐχ] οὕτω, δεήσει πλεονα-
 σμῷ τῆς θαλάττης αἰφνιδίῳ γενομένῳ τὴν ἐπικλυσιν 15
 συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι τῶν ποταμῶν,
 ποτὲ μὲν ἐπενεχθέντος ἐτέρωθεν ποτὲ δ' αὐξηθέντος
 τοῦ ὕδατος. ἀλλ' οὐθ' αἱ αὐξήσεις ἀθροαὶ καὶ αἰφνιδιοὶ
 γίνονται, οὐθ' αἱ πλημμυρίδες τοσοῦτον ἐπιμένουσι
 χρόνον οὐδ' ἄτακτοὶ εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμετέραν 20
 ἐπικλύζουσι θάλατταν οὐδ' ὅπου ἔτυχε. λοιπὸν οὖν
 αἰτιᾶσθαι τὸ ἔδαφος ἢ τὸ τῇ θαλάττῃ ὑποκείμενον ἢ
 τὸ ἐπικλυζόμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ὑφαλον. πολὺ γὰρ
 εὐκρινέστερον καὶ μεταβολὰς θάπτους δέξασθαι δυνά-
 μενον τὸ ἐνυγρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων 25
 τῶν τοιούτων αἰτιον πλεον ἐνταῦθα. ἀλλ', ὥς εἶπην,
 τῶν τοιούτων ἀπεργαστικόν ἐστι παθῶν τὸ τὰ αὐτὰ
 ἐδάφη ποτὲ μὲν ἐξαίρεσθαι ποτὲ δὲ ὑψίξῃσιν λαμβά-
 νειν, οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλὰ τὰ δὲ ἥττον· ὁ δὲ τοῦτο
 λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει 30
 τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾷ, τὸ ἀπὸ τῶν με-
 τεώρων τόπων εἶναι τὴν ῥύσιν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦ κατὰ

Βυζάντιον ῥοῦ τὸ ἔδαφος ἤτιᾱτο, λέγων ὑψηλότερον
 τὸ τοῦ Εὐξείνου ἢ τὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἑξῆς
 πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προστιθείς· ἀπὸ γὰρ τῆς
 ἰλῦος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένης πληροῦ-
 5 σθαι τὸν βυθὸν καὶ βραχὺν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
 ῥεῖν εἰς τὰ ἐκτός. τὸν δ' αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
 τέραν θάλατταν σύμπασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἐκτός,
 ὡς καὶ ταύτης μετεωρότερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ
 ὑποκειμένου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ
 10 πολλῶν ποταμῶν πληροῦται καὶ τὴν ὑποστάθμην τῆς
 ἰλῦος δέχεται τὴν ἀνάλογον. ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν εἰσρουν
 ὁμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ στήλας
 καὶ τὴν Κάλπην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἰῶ· ἐροῦσι γὰρ κάκει
 τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώτεων
 15 καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἐπικρύπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι τί ἐκώλυε, πρὶν ἀνιωγέαι 6
 τὸ στόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον ὢν τὸ τοῦ
 Εὐξείνου ἔδαφος τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἑξῆς C. 52
 θαλάττης πληρωθῆναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, εἴτε θάλατ-
 20 ταν οὐσαν καὶ πρότερον εἴτε λίμνην μείζω τῆς Μαιώ-
 τιδος; εἰ γὰρ τοῦτο συγχωροῖτο, προσερέησομαι καὶ
 τοῦτο· ἄρά γε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ
 τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχεν ὥστε, μέχρι μὲν
 ἡ αὕτη ἦν, μὴ βιάζεσθαι πρὸς ἑκρυσιν διὰ τὴν ἐξ ἴσης
 25 ἀντίρρυσιν καὶ θλίψιν, ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἡ ἐν-
 τός, βιάσασθαι καὶ ἀπερᾶσαι τὸ πλεονάζον, ἐκ δὲ τού-
 του γενέσθαι σύρρουν τὸ ἔξω πέλαγος τῷ ἐντός καὶ
 τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνῳ λαβεῖν, εἴτε θαλαττίῳ
 εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὄντι, θαλαττίῳ δὲ ὕστερον,
 30 διὰ τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπικράτειαν; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο
 δώσουσιν, ἡ μὲν ἑκρυσὶς οὐκ ἂν κωλύοιτο ἡ νῦν, οὐκ

ἀπὸ ὑπερτίρου δὲ ἰδάφους οὐδὲ ἐπικλινούς, ὅπερ
ἡξίου Στρατῶν.

- 7 Ταῦτα δὲ [δεῖ] μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν
καθ' ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, μὴ ἐν τοῖς ἰδάφεσι
καὶ ταῖς ἐπικλίσεσιν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἔκρου τιθε- 5
μένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον κατ'
αὐτούς, οὐδ' εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λί-
μνην πρότερον εἶναι συνέβαινε πληρουμένην ὑπὸ
τῶν ποταμῶν, ἐπιπολάσασαν ἐκπεσεῖν ἔξω διὰ τῶν
κατὰ στήλας στενωῶν ὡς ἐκ καταράκτου, ἐπανυξομένην 10
δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύρρουν γενέσθαι ὑπ'
αὐτῆς τῷ χρόνῳ καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν,
ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. οὐ φυσικὸν
δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάζειν τὴν θάλατταν· οἱ
μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινεῖς ῥεῖθρον, ἡ δὲ ἀκλι- 15
νῆς ἔστηκεν. οἱ δὲ πορθμοὶ ρευματίζονται κατ' ἄλλον
τρόπον, οὐ διὰ τὸ τὴν ἰλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσ-
χοῦν τὸν τοῦ πελάγους βυθόν· ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ
αὐτὰ συνίσταται τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, οἷον περὶ
μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰ λεγόμενα στήθη καὶ ἡ Σκυθῶν 20
ἐρημία καὶ ὁ Σαλμυδησσός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συν-
εργούντων πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος ἡ
Κολχικὴ παραλία διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακὴ
οὕσα, περὶ δὲ τὸν Θερμώδοντα καὶ τὸν Ἰριν ὅλη Θε-
μίσκυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον, καὶ τῆς Σιδηνῆς 25
τὸ πλεόν· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἅπαντες γὰρ
μιμοῦνται τὸν Νεῖλλον ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν
πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἥττον· ἥττον μὲν οἱ μὴ
πολλὴν καταφέροντες τὴν ἰλὺν, μᾶλλον δὲ οἱ πολλὴν
τε καὶ μαλακόγειον χώραν ἐπιόντες καὶ χειμάρρους 30
δεχόμενοι πολλούς, ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Πύραμος ὁ τῇ Κιλι-
κίᾳ πολὺ μέρος προσθείς, ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκέ

τι τοιούτον „ἔσεται ἔσσομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυ- C. 53
 „ροδίνης ἡμίονα προχίον ἱερὴν ἐς Κύπρον ἱκνται.“ ἐκ
 μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταονίας πεδίων ἐνεχθεὶς πλω-
 τὸς καὶ διεκπαισάμενος διὰ τῶν τοῦ Ταύρου στενῶν
 5 εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκδίδωσιν εἰς τὸν πρὸ ταύτης τε καὶ
 τῆς Κύπρου πόρον.

Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλα- 8
 γος προλοῦσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην
 τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦπίσω, πα-
 10 λιτροοῦσαν φύσει· ἔοικε γὰρ τοῖς ζώοις, καὶ καθάπερ
 ἐκεῖνα συνεχῶς ἀναπνεῖ τε καὶ ἐκπνεῖ, τὸν αὐτὸν τρό-
 πον καὶ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς ἑαυτὴν συνεχῶς πα-
 λινδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. θῆλον δὲ τῷ ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ ἔστωι κατὰ τὴν κυμάτων· ἅμα γὰρ
 15 κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται καὶ πάλιν κλύζον-
 ται, καὶ τοῦτο συνεχῶς· τῷ δὲ κλύδωνι καὶ κύμα ἐπι-
 τρέχει, [δ] καὶ γαληνότατον ἢ ἐπιφερόμενον ἔχει τινὰ
 βίαν πλεῖω καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν
 γῆν „πολλὸν δὲ παρὲς ἅλα φῦκος ἔχευε.“ μᾶλλον μὲν
 20 οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν νηνεμίᾳ
 καὶ ἐν ἀπογαίοις πνεύμασιν· οὐδὲν γὰρ ἦττον ἐπὶ γῆν
 φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὥς ἂν ἰδίαν
 τινὰ τῆς θαλάττης κίνησιν συγκινούμενον αὐτῇ.

Ἡ μὲν οὖν ἔφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινὰ βίαν 9
 25 ὥστ' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. καὶ δὴ καὶ κάθαρσιν
 τινα τῆς θαλάττης ταύτην φασί, καθ' ἣν καὶ τὰ νεκρὰ
 σώματα καὶ τὰ ναυάγια εἰς γῆν ἐκκυμαίνεται. ἡ δ' ἀνα-
 χώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν ὥστε νεκρὸν ἢ ξύλον
 ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος εἰς γῆν

23. post αὐτῇ: τοιούτον δὲ καὶ τὸ „ἀμφὶ δὲ τ' ἄκρας
 „κυρτὸν ἰὸν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἄλως ἄχνην.“ καὶ τὸ
 „ἡμίονος βοάσιν ἱερουργομένης ἄλως ἔξω.“

ἀναβληθῆναι, οὕτω δὲ καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς τόπων
 εἰς τὸ πέλαγος προπείσειν ὑποληφθέντων ὑπὸ τοῦ κύ-
 ματος. οὕτω δὲ καὶ τὴν χοῦν καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθο-
 λωμένον ὕδωρ ἐκκυμαίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βά-
 ρους ἅμα συνεργοῦντος ὥστε θάπτον κατενεχθῆναι 5
 πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω πελαγίσαι. καὶ
 γὰρ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία παύεται μικρὸν προσελθοῦσα
 τοῦ στόματος. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωσθῆναι
 τὸ πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρξάμενον, ἂν συν-
 εχεῖς ἔχη τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρροῦσεις. τοῦτο δ' ἂν 10
 συμβαίη, καὶ τοῦ Σαρδονίου πελάγους βαθύτερον
 C. 54 ὑποθώμεθα τὸν Πόντον, ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρη-
 θέντων βαθύτατον χιλίων πού ὀργυιῶν, ὡς Ποσει-
 δώνιός φησι.

10 Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις 15
 ἀποδέξαιτο· μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων καὶ τῶν
 καθ' ἡμέραν τρόπων τινὰ ὀρωμένων ἀναπτέον τὸν λό-
 γον· καὶ γὰρ κατακλυσμοὶ καὶ σεισμοὶ καὶ ἀναφυσθή-
 ματα καὶ ἀνοιδήσεις τῆς ὑφάλου γῆς μετεωρίζουσι καὶ
 τὴν θάλατταν, αἱ δὲ συνιζήσεις ταπεινοῦσιν αὐτήν· 20
 οὐ γὰρ μύδροι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται καὶ μικραὶ
 νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἡπειροὶ δ' οὐ.
 ὁμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι γέ-
 νοιντ' ἂν, εἴπερ καὶ χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων
 καὶ κατοικιῶν. ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης καὶ ἄλ- 25
 λων πλειόνων, ὑπὸ σεισμοῦ γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σι-
 κελίαν οὐδέν τι μᾶλλον ἀπορροῶγα τῆς Ἰταλίας εἰκάζοι
 τις ἂν ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ
 βυθοῦ συμμεῖναι· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς Αἰπαραίων νή-
 σους καὶ Πιθηκούσας. 30

11 'Ο δ' οὕτως ἡδύς ἐστιν ὥστε καὶ μαθηματικὸς ὢν
 οὐδὲ τὴν Ἀρχιμήδους βεβαιοὶ δοῖξαν, ὅτι φησὶν ἐκεῖνος

ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀχουμένων, παντὸς ὕγρου καθεστη-
 κότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι,
 σφαίρας ταὐτὸ κέντρον ἐχούσης τῇ γῇ· ταύτην γὰρ
 τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πῶς
 5 ἀφάμενοι. ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντὸς θάλατταν, καίπερ μίαν
 οὖσαν, ὥς φησιν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τε-
 τάχθαι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς σύνεγγυς τόποις. καὶ μάρτυράς
 γε τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιεί-
 ται, καὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέ-
 10 ρος τῆς μαθηματικῆς ἀποφηναιμένων. φησὶ γὰρ καὶ
 Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοπον-
 νησίων ἰσθμὸν πρὸς τὸ παρὰσχεῖν διάπλουν τοῖς στό-
 λοις, κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων ἀναμετροη-
 σάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῷ
 15 Κορινθιακῷ κόλπῳ θάλατταν τῆς κατὰ Κεγχρεὰς εἶναι,
 ὥστε, εἰ διακόψει τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐπικλυσθῆναι ἂν
 ἅπαντα τὸν περὶ Αἰγίναν πόρον καὶ αὐτὴν Αἰγίναν
 καὶ τὰς πλησίον νήσους, καὶ μηδὲ τὸν διάπλουν ἂν γε-
 νέσθαι χρήσιμον. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους ῥωά-
 20 δεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν
 φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλημυ-
 ρίσι τε καὶ ἀμπώτεσι· δις γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοὺν
 ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καθάπερ τὸν ὠκεανὸν δις
 μὲν πλημμυρεῖν δις δὲ ἀναχωρεῖν. τῇ μὲν οὖν πλημ- C. 55
 25 μυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον ὥς ἂν ἐκ μετεωροτέρας
 ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ κατιόντα ὀνομάζεσθαι, ὁμολογεῖν
 δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύε-
 ται καθ' ὃν αἱ πλημμυρίδες ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν
 30 ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν, λήγει δ' ὅταν
 συνάπτη τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρω, τῇ τε ὑπὲρ γῆς καὶ
 τῇ ὑπὸ γῆς· τῇ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν ἐξίοντα

καλεῖσθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς σελήνης ἀμφοτέ-
ραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπώταις, ταῖς δὲ συν-
άψει ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς καὶ δύσεις πανόμενοι.

- 12 Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώ-
τεων εἰρήκασιν ἱκανῶς Ποσειδωνίος τε καὶ Ἀθηνόδω- 6
ρος· περὶ δὲ τῆς τῶν πορθμῶν παλιρροίας, ἐχόντων
καὶ αὐτῶν φυσικώτερον λόγον ἢ κατὰ τὴν νῦν ὑπό-
θεσιν, τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόχρη, ὅτι οὔτε εἰς τρόπος
τοῦ ῥοαῖναι εἶναι τοὺς πορθμούς, ὃ γε κατ' εἶδος (οὐ
γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλ- 10
λεν, ὥς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἐπτάκις, ὁ δὲ
κατὰ Βυζάντιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διετέλει τὸν
ἐκρουν μόνον ἔχων τὸν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς
τὴν Προποντίδα, ὥς δὲ Ἰππαρχος ἱστορεῖ, καὶ μονὰς
ποτε ἐποιεῖτο), οὔτ' εἰ τρόπος εἰς εἴη, ταύτην ἂν ἔχοι 15
τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἡ ἐφ' ἐκά-
τερα θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ
γὰρ ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ κατα-
ράκτας ἔχουσιν· ἔχοντες δὲ οὐ παλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ
τὸ ταπεινότερον αἰεὶ φέρονται. καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει 20
διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ ῥεῦμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ· ὥστ' οὐχ ὅτι παλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθε-
στῶτας καὶ μένοντας, συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης,
μὴ μιᾶς δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ τῆς μὲν ὑψηλοτέρας τῆς
δὲ ταπεινοτέρας. πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη κεκλιμένην 25
ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
ὑποθέσεις τὰ τέτταρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φα-
μέν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ γῆ κατὰ ἕξιν ἐσχημάτισται στε-
ρεὰ οὖσα, ὥστε καὶ κοιλάδας ἔχειν συμμενούσας καὶ
ἀναστήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κατὰ το 30
βάρος ῥοπῇ τὴν ὀχῆσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται καὶ τοιαυ-
τὴν λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησιν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἀμμωνος καὶ τῆς Αἰγύ- 13
 πτου ῥηθείσιν, ὅτι δοκοῖη καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περι-
 κλύεσθαι θαλάττῃ καὶ πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν
 τὰ καλούμενα Γέρρα, καθ' ἑκαστα τεναγίζειν συνά- C. 56
 5 πτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνελθούσης δὲ τῆς
 θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι. τὸ δὴ τεναγίζειν τὸν λε-
 χθέντα τόπον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ,
 ἀμφίβολόν ἐστιν· ἐπειδὴ τὸ συνάπτειν σημαίνει καὶ τὸ
 συνεγγίζειν καὶ τὸ ψαύειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἴη, σύρρουν
 10 εἶναι θάτερον θατέρῳ. ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι καὶ τὸ
 συνεγγίζειν τὰ τεναγῇ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἕως ἀκμὴν
 ἐκέκλειστο τὰ κατὰ τὰς στήλας στενά, ἐκραγέντων
 δὲ τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμε-
 15 τέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἐκρυσιν. Ἰπ-
 παρχος δὲ ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν ταυτόν τῳ σύρ-
 ρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θάλατταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ
 τὴν πλήρωσιν, αἰτιάται τί δὴ ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς
 στήλας ἐκρῦσει μεθισταμένη ἐκείσε ἢ καθ' ἡμᾶς θά-
 λαττα συμμαθίστα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην
 20 τὴν Ἐρυθράν, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφανείᾳ, μὴ
 ταπεινουμένη· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη τὴν
 ἐκτὸς θάλατταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν
 ἐσπέριον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι. τοῦτο
 δ' εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ ἀκόλουθον, τὸ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν
 25 τὴν τε ἔξω στηλῶν θάλατταν καὶ τὴν Ἐρυθράν καὶ εἶ-
 τὴν ταύτῃ γεγονυῖαν σύρρουν.

Ἄλλ' οὐτ' εἰρηκέναι τοῦτό φησιν Ἐρατοσθένους, 14
 το σύρρουν γεγονέναι κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ,
 ἄλλα συνεγγίσει μόνον, οὐτ' ἀκολουθεῖν τῇ μιᾷ καὶ
 30 συνεχεῖ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν
 ἐπιφανειαν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία
 τὴν κατὰ τὸ Λέχαιον καὶ τὴν περὶ Κεγχρεάς. ὅπερ καὶ

αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ· εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὸν λεγέτω, καὶ μὴ ἐξ ἑτοίμου λαμβανέτω, ὥς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἕξω θάλατταν σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια. 5

- 15 Ψευδῇ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς δελφίσι ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν, ὅτι ἡ μὲν τῆς Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ μαντεῖον οὐδεὶς μέμνηται ἐπὶ θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν Ἰστορεῖ, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων, ἐξ ὧν εἰκάζομεν παράλιόν ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἳ τε δελφῖνες ἀντετέθησαν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων θεωρῶν; συγχωρήσας δὲ τῷ μετεωρισμῷ τοῦ ἐδάφους συμμετεωρισθεῖσαν καὶ τὴν θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι 15 τοῦ μαντείου τόπους, πλέον ἀπὸ θαλάττης διέχοντας

- C. 57 τῶν τρισχιλίων σταδίων, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσοῦτου μετεωρισμὸν ὥστε καὶ τὴν Φάρον ὅλην καλυφθῆναι καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου, ὥσπερ οὐχ ἱκανοῦ ὄντος τοῦ τοσοῦτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι. 20 φήσας δέ, εἴπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτον ἡ καθ' ἡμᾶς θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ στήλας γενέσθαι, ἐφ' ὅσον εἰρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χρῆναι καὶ τὴν Αἰβύην πᾶσαν καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πολλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει διότι καὶ ὁ 25 Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ σύρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινας τόπους, ἅτε δὴ τοῦ Ἰστροῦ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου καὶ ῥέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἀλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ 30 τάναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὄρων· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν ῥεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μό-

νον, σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς στόμασι. κοινὴν δέ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην ἠγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναι τινα ὁμώνυμον τῷ Ἰστροῦ ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεσχισμένον ὁ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰστρων, δι' οὗ φέρεται, λαβεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτῃ ποιήσασθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλουν.

Πρὸς δὲ τὴν ἀθανασίαν τῶν τοιούτων μεταβολῶν, οἷας ἔφαμεν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων καὶ τῶν τοιούτων παθῶν, οἷα εἴρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ τὰς Αἰόλου νήσους καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παραθεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων ἢ γενομένων ὁμοίων τούτοις. ἀθρόα γὰρ τὰ τοιαῦτα παραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα παύσει τὴν ἐκ-
 15 πληξιν. νυνὶ δὲ τὸ ἄηθες ταράττει τὴν αἰσθησιν καὶ δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων καὶ τοῦ βίου παντός, οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ Θήραν καὶ Θηρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ πόρῳ Κρήτης καὶ τῆς Κυρηνάας, ὣν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς
 20 Κυρήνης, καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ πολλὰ μέρη τοιαῦτα τῆς Ἑλλάδος. ἀνὰ μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκπεσοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέτταρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγισθαι τὴν θάλατταν, ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρομένην ὥς ἂν ὀργανι-
 25 κῶς συντιθεμένην ἐκ μύδρων νήσον· ἐπέχουσαν δώδεκα σταδίῳ τὴν περίμετρον. μετὰ δὲ τὴν παῦλαν τοῦ πάθους ἐθάρρησαν πρῶτοι Ρόδιοι θαλαττοκρατοῦντες ἐπιπροσπλεῦσαι τῷ τόπῳ καὶ Ποσειδῶνος Ἀσφαλίου ἱερὸν ἰδρῦσασθαι κατὰ τὴν νῆσον. ἐν δὲ τῇ C. 68
 30 Φοινίκη φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ καταποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδῶνος, καὶ αὐτῆς δὲ Σιδῶνος σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἀλλ' οὐκ

ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δέ πως. διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινας νήσους τὰς τῆς Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συν- 5 χναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθὲν ἐν τῷ Ἀηλάντῳ πεδίῳ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

- 17 Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, 10 ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σκηψίου Δημητρίου συνηγμένα οἰκείως παρατεθέντα. μνησθεὶς γὰρ τῶν ἐπαῶν τούτων „κρουνῶ δ' ἴκανον καλλιρρόω, ἐνθα τε πηγαὶ δοιαὶ „ἀναΐσσουνσι Σκαμάνδρου δινήεντος. ἡ μὲν γάρ θ' „ὔδατι λιαρῶ, ἡ δ' ἐτέρη θέρει προορείει εἰκνυῖα χαλάζῃ,“ 15 οὐκ ἐὰν θαυμάζειν, εἰ νῦν ἡ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ, ἡ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὁράται. δεῖν γάρ φησιν αἰτιασθαι τὴν ἐκλειψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. μιμνήσκεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμους τινὰς μεγάλους τοὺς μὲν πάλαι περὶ 20 Ἀυδίαν γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος ἱστοροῦντος, ὅφ' ὧν καὶ καῶμαι κατεπόθησαν καὶ Σίπυλος κατιστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν. . . . καὶ ἐξ ἐλαῶν λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κύμα. ἡ δὲ Φάρος ἡ κατ' Αἴγυπτον ἦν ποτε πελαγία, 25 νῦν δὲ τρόπον τινὰ χειρόνησος γέγονεν· ὥς δ' αὐτῶς καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. ἡμῶν δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, περὶ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετεωρισθὲν τὸ πέλαγος ἐπέκλυσε τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος, ὥστε πλωτὴν γενέσθαι 30 τὴν παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν τὴν εἰς Φοινίκην. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ποτε διαστάς ὁ ἰσθμὸς ἢ Ἱζμη λα-

βῶν ὁ διείργων το Αἰγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης ἀποφανεῖ πορθμὸν καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν ἐκτὸς θάλατταν τῇ ἐντὸς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ συνέβη. εἰρηται δὲ περὶ τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας, ἃ δεῖ συμφέρειν εἰς ἐν καὶ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν κατασκευάζειν τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων καὶ τῶν ἄλλως γινομένων μεταβολῶν.

- Τόν τε Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν 18
 10 τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι· ὑπε- C. 59
 ναντίως δ' ἡ Λευκάς Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακο-
 ψάντων νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὕσα· περὶ
 ταύτης γάρ φασι λέγειν τὸν Λαέρτην „οἶος Νῆριτον
 „εἶλον ἐνκτίμενον πτολίεθρον, ἀκτὴν ἡπειροιο.“ ἐν-
 15 ταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γεγόνασιν, ἀλλα-
 χόθι δὲ προσχώσεις ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς
 πρὸς Συρακούσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστιν ἡ συν-
 ἀπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἡπειρον, πρότερον δὲ χῶμα,
 ὥς φησιν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν.
 20 Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλίκη ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος ἡ δ' ὑπὸ κύ-
 ματος ἠφανίσθη. περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐρμιο-
 νικῷ κόλπῳ ὄρος ἑπταστάδιον τὸ ὕψος ἀνεβλήθη γε-
 νηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν
 ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὀσμῆς,
 25 νύκτωρ δ' ἐκλάμπον πόρρω καὶ θερμαίνον ὥστε
 ζεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολερὰν δ'
 εἶναι καὶ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέ-
 τραις ἀπορροῶσι πύργων οὐκ ἐλάττωσιν. ὑπὸ δὲ τῆς
 Κωπαῖδος λίμνης ἥ τε Ἄρνη κατεπόθη καὶ Μίδεια, ἃς
 30 ὠνόμακεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ „οἷ τε πολυστά-
 „φυλον Ἄρνην ἔχον, οἷ τε Μίδειαν.“ καὶ ὑπὸ τῆς Βι-
 στονίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίτιδος λίμνης εἰκόασι κα-

τακεκλῦσθαι πόλεις τινὲς Θρακῶν, οἱ δὲ καὶ Τρηαῶν,
ὥς συνοίκων τοῖς Θραξίν ὄντων. καὶ ἡ πρότερον δὲ
Ἀρτεμίτα λεγομένη μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἡπειρος
γέγονε· καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχελῶον νησίδων·
τὸ αὐτὸ πάθος φασὶ παθεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ
προχώσεως τοῦ πελάγους, συγχοῦνται δὲ καὶ αἱ λοι-
παί, ὥς Ἡρόδοτός φησι. καὶ Αἰτωλικαὶ δὲ τινες ἄκραι
εἰσὶ νησιζουσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἀστερία ἡλλακται,
ἣν Ἀστερίδα φησὶν ὁ ποιητής, „ἔστι δὲ τις νήσος μέσση
„ἀλλ' πετρήεσσα, Ἀστερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ 10
„ναύλοχοι αὐτῇ ἀμφίδυμοι.“ νυνὶ δὲ οὐδ' ἀγκυροβό-
λιον εὐφυὲς ἔχει. ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδὲν ἔστιν αὐτρον
τοιοῦτον οὐδὲ νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὅμηρος· βέλ-
τιον δὲ αἰτιασθαι μεταβολὴν ἢ ἄγνοιαν ἢ κατάψευσιν
C. 60 τῶν τόπων κατὰ τὸ μυθώδες. τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφὲς ὅν 15
[ἐὼ] ἐν κοινῷ σκοπεῖν.

- 19 Ἡ δὲ Ἀντισσα νήσος ἦν πρότερον, ὥς Μυρσίλος
φησὶ· τῆς δὲ Αἰσβου καλουμένης πρότερον Ἴσσης, καὶ
τὴν νήσον Ἀντισσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς
Αἰσβου πόλις ἐστίν. οἱ δὲ καὶ τὴν Αἰσβον τῆς Ἰδης 20
ἀπερρωγένηαι πεπιστεύκασιν, καθάπερ τὴν Προχύτην
καὶ τὴν Πιθηκοῦσσαν τοῦ Μισσηνοῦ, τὰς δὲ Καπρείας
τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ῥηγίνης, τὴν Ὀσ-
σαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. γεγόνασιν δὲ καὶ περὶ ταῦτα
τοιαῦται μεταβολαί. καὶ ὁ Λαίδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπεί- 25
σχε ποτὲ τὸ ῥεῦμα. Δοῦρις δὲ τὰς Ῥάγας τὰς κατὰ Μη-
δίαν ἀνομάσθαι φησὶν ὑπὸ σεισμῶν ῥαγείσης τῆς περὶ
τὰς Κασπίους πύλας γῆς, ὥστε ἀνατραπῆναι πόλεις
συχναὶ καὶ κώμας καὶ ποταμοὺς ποικίλας μεταβολὰς
δέξασθαι. Ἴων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ 30
Σατύροις „Εὐβοῖδα μὲν γῆν λεπτὸς εὐρίπου κλύδων
„Βοιωτίας ἐχώρισ', ἀκτὴν ἐκτεμῶν προβλήτα πορθμῷ.“

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν 20
 Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμοὺς διηγούμενος τῶν
 τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ κατα-
 δύναι φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῷ καὶ Θερμοπύ-
 λαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ῥυτῆναι, τὰ
 δ' ἐν Αἰδηψῷ καὶ καθ' ἑτέρας ἀναρραγῆναι πηγὰς·
 Ὀρεοῦ δὲ τὸ πρὸς θαλάττῃ τείχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ
 ἑπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνου τε καὶ Φαλάρων καὶ
 Ἡρακλείας τῆς Τραχίνος, τῶν μὲν πολὺ μέρος πεσεῖν,
 10 Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπῆναι τὸ κτίσμα.
 παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμειῦσι καὶ Λαρι-
 σαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ θεμελίων ἀναρριφῆναι,
 καὶ καταδύναι σώματα χιλίων καὶ ἑπτακοσίων οὐκ
 ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων· κῦμά τε
 15 ἐξαρθὲν τριχῇ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι καὶ
 Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πε-
 δῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Λαφνουῦντος, πηγὰς τε ποτα-
 μῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχεῖον
 ἀλλάξαι τὸ ῥεῖθρον καὶ ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν
 20 δὲ Βοάργιον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, καὶ Ἀλό-
 πης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαβῆναι
 μέρη, Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατρα-
 πῆναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τείχους καταρραγῆναι μέρος,
 περὶ δὲ Ἀλπωνον θεισμοφορίων ὄντων πέντε καὶ εἰκοσι
 25 παρθένους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἐλλιμενίων
 κατὰ θεῖαν, πεσόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν καὶ αὐτὰς
 εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς
 πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μέσα ῥήγματος γενομένου διάπλουν C. 61
 δέξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἔνια καὶ μέχρι εἰκοσι
 30 σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεω-
 ρίων ἐξαιρεθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τείχους.

Προστιθέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μεταστάσεων μετα- 21

βολὰς ἐπὶ πλεόν τὴν ἀθαυμαστίαν ἡμῖν κατασκευάζειν
 ἐθέλοντες, ἣν ὑμνεῖ Δημόκριτος καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι
 πάντες· παράκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ καὶ ἀταράχῃ καὶ
 ἀνεκπλήκτῳ. οἷον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς
 ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετωκισμέ- 5
 νων (οὓς ὁ Ἀράξης, ὥς φησιν Ἀπολλόδορος, ἀπὸ τῆς
 Ἀρμενίας ὀρίζει, Κῦρος δὲ μᾶλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μο-
 σχικά), Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους, Ἐνε-
 τῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. ἅπερ καὶ ἐπὶ
 τῶν Ἑλληνικῶν ἐθνῶν συνέβη, Ἰώνων καὶ Δωριέων 10
 καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων· καὶ Αἰνιᾶνες οἱ νῦν Αἰτωλοῖς
 ὁμοιοὶ περὶ τὸ Δώτιον ὄκουν καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ
 Περγραιβῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περγραιβοὶ μετανάσται τινές.
 πλήρης δὲ ἐστὶ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἡ νῦν
 ἐνεστώσα πραγματεία. τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς 15
 πολλοῖς ἐστὶν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν καὶ Τρηρῶν καὶ Τεύ-
 κρων μεταναστάσεις καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν
 ἡγεμόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδυνός τε τοῦ
 Σκυθικοῦ καὶ Τσαρκῶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ Κῶβου τοῦ
 Τρηρὸς καὶ Σεσώστριος καὶ Ψαμμιτίχου τῶν Αἰγυ- 20
 πτίων καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ξέρξου οὐχ
 ὁμοίως ἐν ἐτοίμῃ πᾶσιν εἰσιν. οἳ τε Κιμμέριοι, οὓς καὶ
 Τρηρας ὀνομάζουσιν, ἢ ἐκείνων τι ἔθνος, πολλάκις
 ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ τὰ συνεχῇ
 αὐτοῖς, τοτὲ μὲν ἐπὶ Παφλαγόνας τοτὲ δὲ καὶ Φρύγας 25
 ἐμβαλόντες, ἥνίκα Μίδαυ αἷμα ταύρου πίνοντα φασὶν
 ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεῶν. Αὐγάμις δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων
 μέχρι Ανδίας καὶ Ἰωνίας ἤλασε καὶ Σάρδεις εἶλεν, ἐν
 Κιλικίᾳ δὲ διαφθάρη. πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ
 οἱ Τρηρες ἐποίήσαντο τὰς τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ 30
 Τρηρας καὶ Κῶβον ὑπὸ Μάδυνος τὸ τελευταῖον ἐξε-
 λαθῆναι φασὶ τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως. ταῦτα μὲν

εἰρήσθω πρὸς ἅπασαν κοινῇ τὴν περίοδον τῆς γῆς
ἔχοντα οἰκείαν ἱστορίαν.

Ἐπάννυμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρέβημεν. τοῦ 22
γὰρ Ἡροδότου μηδένας ὑπερβορείους εἶναι φήσαντος,
5 μηδὲ γὰρ ὑπερνοτίους, γελοίαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπό-
δειξιν καὶ ὁμοίαν ὁ Ἐρατοσθένης τῷ σοφίσματι τούτῳ, C. 62
εἰ τις λέγοι μηδένας εἶναι ἐπιχαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ
ἐπιχαιραγάθους. κατὰ τύχην τε εἶναι καὶ ὑπερνοτίους·
κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ πνεῖν νότον, ἀλλὰ κατω-
10 τέρω. θαυμαστόν δ' εἰ καθ' ἕκαστον κλίμα πνέοντος
ἀνέμου καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου προσ-
αγορευομένου, ἔστι τις οἰκησις ἐν ἣ τοῦτο μὴ συμβαί-
νει. τούναντίον γὰρ οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἂν τὸν
καθ' ἡμᾶς νότον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ
15 ἰσημερινοῦ. εἰ δ' ἄρα, τοῦ Ἡροδότου τοῦτ' ἔχρην αἰ-
τιᾶσθαι, ὅτι τοὺς ὑπερβορείους τούτους ὑπέλαβε λέ-
γεσθαι, παρ' οἷς ὁ βορέας οὐ πνεῖ. καὶ γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ
μυθικώτερον οὕτω φασίν, οἳ γ' ἐξηγουμένοι τὸ ὑγιὲς
ἂν ἀκούσαιεν, ὑπερβορείους τοὺς βορειοτάτους λέγε-
20 σθαι. ὅρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων
ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὅρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερώς πεπλασμένα 23
καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι τὰ
δ' ἱστορίας, περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνησθαι· οὐδ' ἐκεῖ-
25 νον ἔχρην ἐν ὑποθέσει τοιαύτῃ φλυάρους ἐπισκοπεῖν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διέξοδος αὐτῷ τῶν ὑπομνημά- 24
των τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πειράται διόρθωσιν τινα
ποιεῖσθαι τῆς γεωγραφίας καὶ τὰς ἑαυτοῦ λέγει ὑπολή-
ψεις, πρὸς αἷς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέον
30 προσφέρειν. τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις
εἰσάγειν καὶ φυσικὰς εὖ λέγεται, καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδὴς

ἡ γῆ καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιοικεῖται, καὶ τὰ ἄλλα
τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ τηλικαύτη ἡλίκην αὐτὸς εἴρηκεν, οὐχ
ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐπαινοῦσι τὴν ἀναμέ-
τρησιν· ὁμῶς δὲ πρὸς τὴν σημειῶσιν τῶν κατὰ τὰς
οἰκῆσεις ἐκάστας φαινομένων προσχρῆται τοῖς διαστή- 5
μασιν ἐκείνοις Ἰππαρχος ἐπὶ τοῦ διὰ Μερόης καὶ Ἀλε-
ξανδρείας καὶ Βορυσθένους μεσημβρινοῦ, μικρὸν πα-
ραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ περὶ τοῦ
σχήματος δ' ἐν τοῖς ἑξῆς διὰ πλειόνων [λέγων] καὶ δει-
κνύς, ὅτι σφαιροειδὴς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑγρᾷ φύσει καὶ 10
ὁ οὐρανός, ἀλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ
ἐπὶ μικρόν.

- 2 Ἐξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φη-
σιν ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ
C. 63 μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθένδε εἰς τὸν 15
Ἑλλήσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἰτ' εἰς Βο-
ρυσθένη πεντακισχιλίους, εἰτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ
Θούλης (ἣν φησι Πυθείας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἑξ
ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἐγγὺς δ' εἶναι
τῆς πεπηγνίας θαλάττης) ἄλλους ὥς μυρίους χιλίους 20
πεντακοσίους. ἐὰν οὖν ἐτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Με-
ρόην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν
Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κινναμομοφόρον
καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσεσθαι σταδίους τρισμυρίους
ὀκτακισχιλίους. 25

- 3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διαστήματα δεδόςθω αὐτῷ·
ὁμολόγηται γὰρ ἱκανῶς· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους
ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; ὅ
τε γὰρ ἱστορῶν τὴν Θούλην Πυθείας ἀνὴρ ψευδίστατος
ἑξήτασται, καὶ οἱ τὴν Βρεττανικὴν [καὶ] Ἰέρωνην ἰδόν- 30
τες οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νήσους λέ-
γοντες μικρὰς περὶ τὴν Βρεττανικὴν· αὐτὴ τε ἡ Βρετ-

τανικη τὸ μῆκος ἴσως πῶς ἐστὶ τῇ Κελτικῇ παρεκτετα-
 μένη, τῶν πεντακισχιλίων σταδίων οὐ μειζων καὶ τοῖς
 ἄκροις τοῖς ἀντικειμένοις ἀφοριζομένη. ἀντίκειται γὰρ
 ἀλλήλοις τὰ τε ἑῷα ἄκρα τοῖς ἑῷοις καὶ τὰ ἐσπέρια τοῖς
 5 ἐσπερίοις, καὶ τὰ γε ἑῷα ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστὶ μέχρις
 ἐπόψεως, τὸ τε Κάντιον καὶ αἱ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. ὁ
 δὲ πλειόνων ἢ δισμυρίων τὸ μῆκος ἀποφαίνει τῆς νή-
 σου, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινων πλοῦν ἀπέχειν τῆς
 Κελτικῆς φησι· καὶ τὰ περὶ τοὺς Ὠστιμίους δὲ καὶ τὰ
 10 πέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρι Σκυθῶν πάντα κατέψευ-
 σται τῶν τόπων. ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωριζομένων
 τόπων τοσαῦτα ἐψευσται, σχολῇ γ' ἂν περὶ τῶν
 ἀγνωστούμενων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναίτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθένους παράλληλον τὸν αὐ- 4
 15 τὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρεττανικῆς εἰκάξουσιν Ἰππαρχὸς
 τε καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαν-
 τίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἰρηκε [Πυθίας]
 τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γινώμονος πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν
 καὶ Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὑρεῖν ἐν
 20 τῷ Βυζαντίῳ φησίν. ἐκ Μασσαλίας δὲ εἰς μέσην τὴν
 Βρεττανικὴν οὐ πλέον τῶν πεντακισχιλίων ἐστὶ στα-
 δίων. ἀλλὰ μὴν ἐκ μέσης τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλέον
 τῶν τετρακισχιλίων προελθὼν εὖροις ἂν οἰκήσιμον
 ἄλλως πως (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν Ἰέρην), ὥστε
 25 τὰ ἐπέκεινα, εἰς ἃ ἐκτοπίζει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκή-
 σιμα. τίτι δ' ἂν καὶ στοχασμῷ λέγοι τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ
 Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένους μυρίων καὶ χιλίων
 πεντακοσίων, οὐχ ὁρῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους ἡνάγκασται καὶ τοῦ ^{C. 64}
 30 μῆκους ἀστοχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ ⁵
 γινώριμον μῆκός ἐστι τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολο-
 γοῦσι καὶ οἱ ὕστερον καὶ τῶν παλαιῶν οἱ χαριέστατοι·

λέγω δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα
 τῆς Ἰβηρίας, τοῦ ἀπ' Αἰθιοπῶν ἕως τοῦ κατὰ Ἰέρην
 κύκλου. ὀρίσας δὲ τὸ λεχθέν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχά-
 των Αἰθιοπῶν μέχρι τοῦ δια Θούλης ἔκτειναι πλεον ἢ
 διττὸν τὸν μήκος, ἵνα ποιήσῃ πλεον ἢ διπλάσιον τοῦ λε- 5
 χθέντος πλάτους. φησὶ δ' οὖν τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι
 τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ στενώτατον σταδίων μυρίων
 ἑξακισχιλίων (τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τείνον τρισχι-
 λίους εἶναι μεῖζον), τὸ δὲ ἐνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας
 μυρίων τετρακισχιλίων, εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυ- 10
 ρίων, ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισ-
 χιλίων, ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κα-
 νωβικοῦ στόματος, εἴτα μέχρι τῆς Καρχηδόνης μυρίους
 τρισχιλίους πεντακοσίους, εἴτα μέχρι στηλῶν ὀκτακισ-
 χιλίους τοῦλάχιστον· ὑπεραίρουν δὲ τῶν ἑπτὰ μυριά- 15
 δων ὀκτακοσίους. δεῖν δὲ εἶτι προσθεῖναι τὸ ἐκτὸς Ἡρα-
 κλείων στηλῶν κύρτωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντικείμενον
 μὲν τοῖς Ἰβηρσι προπεπτωκὸς δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν,
 οὐκ ἔλαττον σταδίων τρισχιλίων, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ
 τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠστιμίων, ὃ καλεῖται Κάβαιον, καὶ 20
 τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην
 φησὶ Πυθίας ἀπέχειν ἡμερῶν τριῶν πλοῦν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν τὰ τελευταῖα οὐδὲν πρὸς τὸν μήκος συντεί-
 νοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν
 Ὠστιμίων καὶ τῆς Οὐξισάμης καὶ ὧν φησι νήσων· 25
 ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτιά ἐστι καὶ Κελτικά, οὐκ
 Ἰβηρικά, μᾶλλον δὲ Πυθίου πλάσματα. προστίθησί
 τε τοῖς εἰρημένοις τοῦ μήκους διαστήμασιν ἄλλους
 σταδίους δισχιλίους μὲν πρὸς τὴν δύσει, δισχιλίους δὲ
 πρὸς τὴν ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλεον ἢ διπλάσιον τὸ 30
 μήκος τοῦ πλάτους εἶναι.

6 Παραμυθούμενος δ' ἐπὶ πλεον, ὅτι κατὰ φύσιν

ἐστὶ τὸ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύοσιν διάστημα μείζον λέ-
 γειν, κατὰ φύσιν φησὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἕως πρὸς τὴν
 ἐσπέραν μακροτέραν εἶναι τὴν οἰκουμένην, καθάπερ
 εἰρήκαμεν· ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, κύκλον
 5 συνάπτειν, συμβάλλουσιν αὐτὴν ἑαυτῇ, ὥστ' εἰ μὴ
 τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκώλυε, καὶ
 πλεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τοῦ αὐ-
 τοῦ παραλλήλου, τὸ λοιπὸν μέρος παρὰ τὸ λεχθὲν διά- C. 65
 στημα ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος ὅν τοῦ ὅλου κύκλου·
 10 εἴπερ ὁ δι' Ἀθηνῶν ἐλάττων ἐστὶν εἰκοσι μυριάδων,
 ὅπου πεποιήμεθα τὸν εἰρημένον σταδιασμὸν ἀπὸ τῆς
 Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. οὐδὲ ταῦτα οὖν εὖ λέγει· οὐ-
 τος γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου καὶ καθ' ἡμᾶς
 ζώνης λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἥς μέρος ἢ
 15 οἰκουμένη ἐστί, περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης καλοῦμεν
 γὰρ οἰκουμένην ἣν οἰκοῦμεν καὶ γνωρίζομεν· ἐνδέχε-
 ται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ δύο οἰκουμένας
 εἶναι ἢ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγὺς τοῦ δι' Ἀθη-
 νῶν κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
 20 φομένου. πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ
 τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμήσεως ἂν τυγ-
 χάνοι. ὥς δ' αὐτως καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον οὐ παύεται
 περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόμενος.

Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἡπείρων εἰπὼν γεγονέναι πολὺν 7
 25 λόγον, καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτὰς τῷ
 τε Νεῖλῳ καὶ τῷ Τανάιδι νήσους ἀποφαίνοντας, τοὺς
 δὲ τοῖς ἰσθμοῖς τῷ τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς
 Ποντικῆς θαλάσσης καὶ τῷ μεταξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ
 τοῦ Ἐκρήγματος, τούτους δὲ χειρρονήσους αὐτὰς λέ-
 30 γειν, οὐχ ὁρᾶν φησι πῶς ἂν εἰς πράγματα κατα-
 στρέφοι ἢ ζήτησις αὕτη, ἀλλὰ μόνον ἔριν διαιτῶν-
 των κατὰ Δημόκριτον εἶναι. μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν

ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, ὅλον στηλῶν ἢ
 περιβόλων, τοῦτο μὲν ἔχειν φάναι ἡμᾶς ὅτι τουτὶ μὲν
 ἐστὶ Κολυττός τουτὶ δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ
 ἔχειν εἰπεῖν. διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεις πολλάκις περὶ
 χωρίων τινῶν, καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμο- 5
 νίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ
 Ωρωποῦ. ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους
 ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ'
 εἰς τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικὴν,
 ἐφ' ἣ νῦν Ἴωνες καὶ οἱ ἑξῆς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλέον 10
 προϊόντας αἰεὶ καὶ πλειόνων γνωριζομένων χωρῶν εἰς
 τοῦτο καταστρέφαι τὴν διαίρεσιν. πότερον οὖν οἱ
 πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχάτων
 ἄρξωμαι διαιτῶν τὴν ἔριν, μὴ κατὰ Δημόκριτον ἀλλὰ
 κατ' αὐτόν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ 15
 τῆς ἀντικειμένης τῆς τῶν Καρῶν διορίσαι ζητοῦντες;
 ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενόουν μόνην καὶ τὴν Κα-
 ρίαν καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῇ, οὔτε δ' Εὐρώπην οὔτε
 C. 66 Ἀσίαν ὡσαύτως οὔτε Λιβύην, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπιόντες
 ὅση ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐπίνοιαν, 20
 οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τρία διαιροῦντες; πῶς οὖν οὐ τῆς
 οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρεσιν; τίς δὲ τρία μέρη λέ-
 γων καὶ καλῶν ἡπειρον ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ προσ-
 επινοεῖ τὸ ὅλον, οὐ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπι-
 νοεῖ μὲν μὴ τὴν οἰκουμένην, μέρους δὲ τίνος αὐτῆς 25
 τὸν μερισμὸν ποιεῖτο, τίνος ἂν τις μέρους τῆς οἰκου-
 μένης μέρος εἶπε τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ ὅλως
 ἡπειρον; ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερῶς.

8 Ἐτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὁρᾶν εἰς
 τί πραγματικὸν καταστρέφει τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, πα- 30
 ραθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἰτ' εἰς τὰ-
 ναντία περιτρέπεσθαι. εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρεῶν καὶ

Ὁρωποῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων ἀγνοίας ἀπέβησαν, εἰς πραγματικόν τι καταστρέφον τὸ διαχωρίζειν τὰς χώρας· ἢ τοῦτο λέγει, ὥς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων καὶ νῆ Δία τῶν καθ' ἑκαστα ἐθνῶν πραγματικόν τὸ διορίζειν 5 ἀκριβῶς, ἐπὶ δὲ τῶν ἡπείρων περιττόν; καίτοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἦττον οὐδέν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμφισβήτησις, τῷ μὲν ἔχοντι τὴν Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Λιβύην, ὁποτέρου δὴ ἐστὶν ἡ Αἴγυπτος, δηλονότι ἢ κάτω λεγομένη τῆς Αἰγύπτου χώρα. 10 καὶν ἑαση δέ τις τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως φατέον διαιρεῖσθαι τὰς ἡπείρους κατὰ μέγαν διορισμόν καὶ πρὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν οὐδὲ τούτου φροντιστέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορίζαντες ἀπολείπουσιν τινα χωρία ἀδιόριστα, τῶν ποτα- 15 μῶν μὴ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ διηκόντων μηδὲ νήσους ὥς ἀληθῶς ἀπολείπόντων τὰς ἡπείρους.

Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαινέσας 9 τοὺς δόξα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πληθος εἰς τε Ἑλληνας καὶ βαρβάρους, καὶ τοὺς Ἀλεξάν- 20 δρον παραινοῦντας τοῖς μὲν Ἑλλησιν ὡς φίλοις χρησθαι τοῖς δὲ βαρβάροις ὡς πολεμίοις, βέλτιον εἶναι φησιν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαφεῖν ταῦτα. πολλοὺς γὰρ καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς καὶ τῶν βαρβάρων ἀστέιους, καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἐτι δὲ Ῥω- 25 μαίους καὶ Καρχηδονίους οὕτω θαυμαστῶς πολιτευομένους. διόπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἀμελήσαντα τῶν παραινούντων, ὅσους οἷόν τ' ἦν ἀποδέχεσθαι τῶν εὐδοκίμων ἀνδρῶν καὶ εὐεργετῶν· ὥσπερ δι' ἄλλο τι τῶν 30 τιθεμένων, ἢ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκεῖον, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων,

ἀλλ' ἀποδεξάμενος τὴν γνώμην τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει, πρὸς τὴν διάνοιαν σκοποῦν τὴν τῶν ἐπισταλκόντων.

1 Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν καθιστάμενος τὸν τῆς οἰκουμένης πῖνακα γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ 10 γραμμῇ, πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους στήλας, ἐπ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ στηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν μεσημβρινῶν 15 ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰσσημοῦ κόλπου. μέχρι μὲν δὲ δεῦρο διὰ τῆς θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἡπείρων (καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν οὕτως ἐπὶ μήκος τετά- 20

C. 68 σθαι μέχρι τῆς Κιλικίας), εἶτα ἐπ' εὐθείας πῶς ἐκβάλλεσθαι παρ' ὅλην τὴν ὀρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μήκος, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιοῦντα τὸ δὲ 25 νότιον, ὥσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι δεῦρο θάλατταν.

2 Ταῦτα δ' εἰπὼν οἶεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πῖνακα· πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους 30 παραλλάττειν τὰ ἑωθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτόν, συνεπισπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἢ

- δεῖ γινομένην. πίστιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύτην, ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμολογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερόην ἀνταίρειν τόποις, ἀπὸ τε τῶν αἰρῶν καὶ τῶν οὐρανίων τεκμαιρόμενοι,
- 5 ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύεσθαι δίκαιος διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ διὰ τὸ μὴ ἰδιώτης εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸν
- 10 δι' Ἀθηνῶν παράλληλον τοσοῦτόν πῶς ἐστίν ὥστε τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρκτηα μέρη συνάπτοντα τοῖς Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον. ἄλλην δὲ πίστιν φέρει τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσ- 3
- σικοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν Πον- 3
- 15 τικὴν τρισχιλίων πῶς ἐστὶ σταδίων πρὸς ἄρκτον ἰόντι καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τῶν ὁρῶν λέγεται· ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρῶτον μὲν ἡ Κολχίς ἐστίν, ἔπειτα ἡ ἐπὶ τὴν Ὑγκανίαν θάλατταν ὑπέρθεσις
- 20 καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύθας ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἡ γραμμὴ διὰ Ἀμισοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος ἐστὶ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχι-
- 25 λίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευροῦ τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προστεθέντων τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχιλίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ πλάτους ἦσαν τῶν ὁρῶν οἱ δὲ τῆς Ἰνδικῆς.
- 30 Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντι- 4
λέγει διαβάλλων τὰς πίστεις· οὐδὲ γὰρ Πατροκλέα πιστὸν εἶναι, δυεῖν ἀντιμαρτυροῦντων αὐτῷ Δημάχου

- C. 69 τε καὶ Μεγασθένους, οἱ καθ' οὓς μὲν τόπους δισμυ-
ρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημα φασὶ τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ
μεσημβρίας θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυρίων·
τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνα-
κας τούτοις ὁμολογεῖν. ἀπίθανον δὴ πού νομίζει τὸ 5
μόνον δεῖν πιστεύειν Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς τοσοῦ-
τον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ, καὶ διορθοῦσθαι παρ'
αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας, ἀλλὰ μὴ ἔαν οὕ-
τως, ἕως ἄν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γνῶμεν.
- 6 Οἶμαι δὴ πολλὰς ἔχειν εὐθύνας τοῦτον τὸν λό- 10
γον. πρῶτον μὲν ὅτι πολλαῖς μαρτυρίαις ἐκείνου χρη-
σαμένου μᾶλλον φησὶ τῇ Πατροκλείους αὐτὸν χρῆσθαι.
τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς
Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην; τίνες δ' οἱ τὸ
ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλ- 15
λήλου [τοσοῦτον] λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν
ὄρων πλάτος τοσοῦτον, ἢ οἱ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ
τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγοντες; τίνες δὲ οἱ [τὸ]
ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Τρκανίας μέχρι Βακ-
τρίων καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἑφάν θάλατταν κα- 20
θηκόντων ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες καὶ ἐπ' ἰσημε-
ρινὰς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὰ ὕψη ἐν δεξιᾷ ἔχοντι αὐτά;
ἢ πάλιν τὸ ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ,
διότι ἐπὶ τὴν Προποντίδα ἐστὶ καὶ τὸν Ἑλλήσποντον;
ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρατοσθένης λαμβάνει πάντα ὥς καὶ 25
ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις γενομένων,
ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν εὐπόρεϊ βιβλιο-
θήκην ἔχων τηλικαύτην ἡλέκην αὐτὸς Ἰππαρχός φησι.
- 6 Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλείους πίστις ἐκ πολλῶν
μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευ- 30
κότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχήν, τῶν ἐπακολουθησάν-
των αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, ὧν αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος

κατονομάξει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἑλεγκοὶ πίστεις τῶν
 ὑπὸ τοῦτου λεγομένων εἰσίν. οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον
 τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρα-
 τεύσαντας ἐπιδρομάδην ἱστορῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ
 5 Ἀλεξάνδρῳ ἀκριβῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώ-
 ραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ
 δοθῆναί φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαζοφύ-
 λακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἰππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι 7
 10 αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατρο-
 κλέους πίστιν ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ
 τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν,
 τοῦ μὲν Μεγασθένους λέγοντος σταδίων μυρίων ἑξακισ-
 χιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίοις λείπειν φαμένον·
 15 ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σταθμῶν ὀρμηθέντα τοῖς
 μὲν ἀπιστεῖν διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνη δὲ προσέχειν. εἰ
 οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλής, C. 70
 καίτοι παρὰ χιλίους σταδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης,
 πόσῳ χρημᾶλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρὰ ὀκτακισχιλίους
 20 ἡ διαφορά ἐστὶ, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφω-
 νοῦντας ἀλλήλοις, τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς
 πλάτος δισμυρίων σταδίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δις-
 χιλίων;

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ ψιλὴν τὴν διαφωνίαν ἤτιά- 8
 25 σατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν
 ἀξιοπιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν. οὐ θαυμα-
 στὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ
 αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦ-
 μεν, ὅταν παρὰ τινος τεθῇ τι βεβαιότερον. γελοῖόν τε
 30 τὸ τὴν παρὰ πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νο-
 μίσαι τοὺς διαφωνοῦντας· τοῦναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ
 μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μᾶλλον ἔοικε. παρὰ μικρὸν

γὰρ ἡ πλάνη συμβαίνει μᾶλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείοντι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἄν, ὁ δ' ἐπιστημονικώτερος ἦτον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιστεύεται θᾶπτον.

- 9 Ἀπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαν- 5
τες ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγónασι, καθ' ὑπερ-
βολὴν δὲ *Δηίμαχος*, τὰ δὲ δεύτερα λέγει *Μεγασθένης*,
Ὀνησίκριτος δὲ καὶ *Νέαρχος* καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παρα-
ψελλίζοντες ἦδη. καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλείον κατι-
δεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς *Ἀλεξάνδρου* πρᾶ- 10
ξεις· διαφερόντως δ' ἀπιστεῖν ἄξιον *Δημάχω* τε καὶ
Μεγασθένει. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ
τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἱστοροῦντες μονοφθάλ-
μους τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους· ἀνε-
καίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν *Πυγμαίων* γερανο- 15
μαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυ-
σωρύχους μύρμηκας καὶ *Πᾶνας* σφηνοκεφάλους ὄφεις
τε καὶ βουῖς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας·
περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ *Ερατο-*
σθένης φησὶν. ἐπέμφθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ *Παλίμ-* 20
βοθρα, ὁ μὲν *Μεγασθένης* πρὸς *Ξανδρόκοπτον* ὁ δὲ
Δηίμαχος πρὸς *Ἀλλιτροχάδην* τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ
πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον
τοιαῦτα, ὅφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. *Πατρο-*
κλῆς δὲ ἦκιστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ 25
ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ *Ερατοσθένης*.

- 10 εἰ γὰρ ὁ διὰ *Ρόδου* καὶ *Βυζαντίου* μεσημβρινὸς
ὁρθῶς εἰληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς *Κιλικίας* καὶ *Ἀμισοῦ*
ὁρθῶς ἂν εἰη εἰλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον
C. 71 ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπειλέγχηται. 30

- 11 Ὅ τε ἐξ *Ἀμισοῦ* πλοῦς ἐπὶ τὴν *Κολχίδα* ὅτι ἐστὶν
ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται

καὶ ὄραις καὶ καρποῖς καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὥς
 δ' αὐτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις καὶ ἡ ἐφε-
 ξῆς ὁδοὺς μέχρι Βάκτρων. πολλαχοῦ γὰρ ἡ ἐνάργεια
 καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφωνούμενον ὄργάνου πιστότε-
 5 ρόν ἐστίν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ στηλῶν
 μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας καὶ
 ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ
 γεωμετρικῶς ἔλαβεν, ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι
 πορθμοῦ τοῖς πλείουσιν ἐπίστευσεν. ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνο
 10 εὐλόγει τό „ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὐθ' ἡμέρας με-
 „γίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον οὔτε γνώμονος
 „πρὸς σκιὰν ἐπὶ τῇ παρωρεῖα τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι
 „Ἰνδῶν, οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λό-
 „ξωσις ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἔαν ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυ-
 15 „λάξαντες, ὥς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες παρέχουσι.“ πρῶτον
 μὲν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταυτόν ἐστι τῷ ἐπέχειν, ὃ
 δ' ἐπέχων οὐδετέρωσε ῥέπει, ἔαν δὲ κελεύων, ὥς οἱ
 ἀρχαῖοι, ἐκείσε ῥέπει. μᾶλλον δ' ἂν τὰκόλουθον ἐφύ-
 λαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ
 20 γὰρ τῶν ἄλλων ὁρῶν τὰς θέσεις, οἷον Ἀλπεων καὶ τῶν
 Πυρηνναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερ-
 μανικῶν, οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. τίς δ' ἂν ἡγήσαιτο πι-
 στοτέρους τῶν ὑστέρων τοὺς παλαιοὺς τοσαῦτα πλημ-
 μελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὐ διαβέ-
 25 βληκεν Ἑρατοσθένης, ὧν οὐδενὶ ἀντιέρηκεν Ἰππαρχος;

Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. 12
 ὅρα γάρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίῃ τις τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰν-
 δικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην,
 μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ στόμα τὸ κατὰ
 30 τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὅκτα-
 κισχιλίους, ποιοίῃ δὲ τρισμυρίων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημ-
 βρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὁρῶν, ὅσα ἂν συμβαίῃ ἄτοπα.

- τὸ πρῶτον μὲν γὰρ εἶπερ ὁ αὐτός ἐστι παράλληλος ὁ
 διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας, καθάπερ εἰρηκεν
 Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθέα, ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρι-
 νός ἐστιν ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος, δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ 5
 ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σταδίου
 εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους, τοσούτοι ἂν εἴεν καὶ οἱ
 C. 72 ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παράλληλον,
 ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσού-
 τους γὰρ πῶς διελθόντες συνάπτουσι τῷ ὠκεανῷ. 10
- 13 Πάλιν δ' ἐπεὶ τὴν Κινναμωμοφόρον ἰσχάτην
 ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρ-
 χον αὐτὸν ὁ δι' αὐτῆς παράλληλος ἀρχὴ τῆς εὐκράτου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ἐστί, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ
 περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σταδίους· ἐπεὶ 15
 οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους
 διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σταδίους, εἴεν
 ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀριζοντος τὴν διακεκαυμένην
 καὶ τὴν εὐκράτον εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς
 Κελτικῆς παρωκεανίτιδος στάδιοι δισμύριοι πεντακισ- 20
 χίλιοι διακόσιοι. ὁ δέ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρ-
 κτον πλοῦς ἔσχατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν
 Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὖσαν τῆς Βρεττανικῆς, ἀθλίως
 δὲ διὰ ψυχῆς οἰκουμένην, ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν
 ἀόικητα. οὐ πλέον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην διέχειν 25
 φασὶ τῶν πεντακισχιλίων, ὥστε περὶ τρισμυρίους εἴεν
 ἂν ἡ μικρῇ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκου-
 μένης ἀφορίζοντες.
- 14 Φέρε δὴ ἐπὶ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κινναμωμο-
 φόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἕω κειμένην 30
 ὑποβῶμεν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἡ
 δὲ Ταπροβάνη πεπίστευται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς

πρόκειται πελαγία μεγάλη νῆσος πρὸς νότον, μηκύνε-
 ται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους
 σταδίους, ὥς φασιν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα κομίζεσθαι
 πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια καὶ χελώνεια καὶ ἄλ-
 5 λον φόρτον. ταύτῃ δὴ τῇ νήσῳ πλάτος προστεθὲν τὸ
 ἀνάλογον τῷ μήκει καὶ διάγραμμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἰνδικῆς τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον
 ποιήσεις διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ὅρου τῆς οἰ-
 10 κουμένης εἰς Μερόην, εἴπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδι-
 κῆς ἀνταίρειν τῇ Μερόῃ· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ
 πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. εἰ δὴ τοῦτο προσθεῖη
 τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησιν ὁ Δημάχος μέχρι τῆς
 εἰς Βακτριούς καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι
 ἂν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐ-
 15 κράτους. τίς ἂν οὖν θαρρήσειε ταῦτα λέγειν, ἀκούων
 καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐ-
 καρπίαν λεγόντων πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσβόρων
 Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἴρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ
 καὶ ἐφεξῆς τῇ τε Μαργιανῇ καὶ τῇ Βακτριανῇ; ἅπασαι
 20 γὰρ αὗται προσεχεῖς μὲν εἰσι τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ
 Ταύρου, καὶ ἡ γε Βακτριανὴ καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰν- C. 73
 δούς ὑπερθέσει, τοσαύτῃ δ' εὐδαιμονία κέχρηται
 ὥστε πάμπολύ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικήτου. ἐν μὲν γε τῇ
 Ἴρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετρητὴν οἴνου φέρειν φασί,
 25 τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἐξήκοντα, τὸν δὲ σῖτον ἐκ τοῦ
 ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλάμης πάλιν φύεσθαι, ἐν
 δὲ τοῖς δένδροις σμηνουργεῖσθαι καὶ τῶν φύλλων
 ἀπορρεῖν μέλι, ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηδίας ἐν
 τῇ Ματιανῇ καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασσηνῇ καὶ τῇ
 30 Ἀραξηνῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπ' ἰσῆς θαυμαστόν,
 εἴπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ἴρκανίας καὶ εὐκρασία δια-
 φέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μᾶλλον. ἐν δὲ τῇ

Μαργιανῇ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεισθαι τῆς ἀμπέλου πολλάκις θυεῖν ἀνδρῶν ὄργαναὶς περιληπτόν, τὸν δὲ βότρυν δάπηχυν. παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν Ἀρίαν, εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν, ἐν ἧ γε καὶ εἰς τριγένειαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οὐ-
νον· πάμπορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν πλὴν ἐλαίου, πλησίον τῇ Ἀρίᾳ παρακειμένην.

- 15 Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐστίν, ὅσα ὑψηλὰ καὶ ὄρεινά, οὐδὲν δεῖ θαυμάζειν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐστὶ, καὶ 10 καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, καὶ πεδία ἤ. τῆς γοῦν Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερα ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαγαθανία, πεδῖον ἐξαίσιον μεταξὺ πίπτον τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ τοῦ Ταύρου, σπάνιον εἰ πού τι τῶν καρπίμων δέν- 15 δρων φύοι, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης σταδίοις τρισχιλίοις, τὰ δὲ τῆς Σινώπης προάστεια καὶ τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλεόν ἐλαιόφυτά ἐστι. καὶ τὸν Ὠξὸν δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν Βακτριανὴν ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι ὥστε 20 τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν ῥαδίως εἰς τὴν Ἰρκανίαν κατάγεισθαι καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους μέχρι τοῦ Πόντου διὰ τῶν ποταμῶν.

- 16 Τίν' [ἀν] οὖν τοιαύτην εὐροῖς εὐδαιμονίαν περὶ Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρωκσιαντίν; ὅπου 25 μὴδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νοτιωτέροις τούτων καὶ ἐπιθαλαττιδίοις καὶ τοῖς κατὰ Βόσπορον τελεσφορεῖ, ἐν μικροκαρπία δέ, καὶ τοῦ χειμῶνος κατορύττεται. οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοί τινες εἰσιν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος. 30 ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἱππομαχῶν ἐπὶ τῷ

παγῶ, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος
 τοῦ πάγον. ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τοῦ πύγραμμα προ- C. 74
 φέρεται τὸ ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ τῷ Παντικαπαίεων ἐπὶ
 τῇ ῥαγείῃ χαλκῇ ὑδρίᾳ διὰ τὸν πάγον „εἰ τις ἄρ' ἀν-
 5 „θρώπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῶν γίνεται, εἰς
 „τῇνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν· ἣν οὐχ ὥς ἀνάθημα θεοῦ
 „καλόν, ἀλλ' ἐπίδειγμα χειμῶνος μεγάλου θῆχ' ἱερεὺς
 „Στρατίος.“ ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκρι-
 τέον τὰ ἐν τοῖς διαριθμηθεῖσι τόποις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς
 10 ἐν Ἀμισῷ καὶ Σινώπῃ (καὶ γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέ-
 ρους ἂν εἴποι τις), σχολῇ γ' ἂν παραβάλλοιτο τοῖς
 κατὰ Βορυσθένη καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς. μόλις γὰρ
 ἂν ταυτοκλινεῖς εἴεν τοῖς κατ' Ἀμισὸν καὶ Σινώπην
 καὶ Βυζάντιον καὶ Μασσαλίαν, οἳ τοῦ Βορυσθένους
 15 καὶ τῶν Κελτῶν ὠμολόγηται νοτιώτεροι σταδίοις
 τρισχιλίοις καὶ ἑπτακοσίοις.

Οἱ δέ γε περὶ Ἀθήμαχον τοῖς τρισμυρίοις ἔαν προσ- 17
 λάβωσι τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς
 διακεκαυμένης, οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων
 20 θετέον, ἐκτοπιούσι τὰ τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς
 τοὺς ἀπέχοντας τύπους τῆς διακεκαυμένης σταδίου
 τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὅσους ἀπὸ τοῦ ἰση-
 μερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἰππαρχος. ἐκ-
 πεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένους
 25 καὶ τῆς Κελτικῆς σταδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακο-
 σίοις, ὅσοις νοτιώτερός ἐστιν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρίζον-
 τος κύκλου τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον, ὣν
 φάμεν διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου μάλιστα γράφεσθαι.
 ἡμεῖς δέ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκή-
 30 σιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ οὐ πλείω τῶν
 πεντακισχιλίων ἐστίν. οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος τῆς
 Ἰέρνης εἶναι βορειότερον εἶναι τινα κύκλον οἰκήσιμον

σταδίους τρισχιλίους ὀκτακοσίους. ἔσται δὲ Βάκτρα καὶ τοῦ στόματος τῆς Κασπίας θαλάττης εἴτε Ὑρκανίας πάμπολύ τι ἀρκτικώτερα, ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενικῶν καὶ Μηδικῶν ὄρων διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους, καὶ δοκεῖ αὐτῆς τῆς παραλίας ὅ-
 μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτικώτερον εἶναι σημεῖον καὶ περί-
 πλοιν ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατόν, ὥς φησιν ὁ τῶν
 τόπων ἡγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. ἔτι τοίνυν ἡ
 Βακτριανὴ χίλια στάδια ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ
 δὲ τῶν Σκυθῶν [ἔθνη] πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χω- 10

- C. 75 ραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βορείον θάλατταν, νομαδικῶς μὲν ζῶντα δ' ὅμως. πῶς οὖν, εἴπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει; εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῆς βορείας θαλάττης τῇ διὰ Βάκτρων ὀλίγῃ πλειόνων ἢ τετρακισ- 15 χιλίων. ταῦτα δὴ προστεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρνης ἐπὶ τὰ βόρεια σταδιασμῷ ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς αἰκῆς τοῦ διαστήματος ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης σταδιασμοῦ σταδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειέ τις τοὺς τετρακισχιλίους σταδίους, αὐτὰ γε τὰ πρὸς τῷ Καυ- 20 κάσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς ἔσται βορειότερα τῆς Ἰέρνης σταδίοις τρισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένους ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους.

- 18 Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν 25 Κελτικὴν ἐν ὅλαις ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περιστώμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν, ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλεῖστον μεταωρίζεσθαι τὸν ἡλίου ἐπὶ πῆχεις ἑννέα, ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίους καὶ τριακοσίους 30 (οὓς ἐκεῖνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρεττανοὺς εἶναι, βορειότερους τῆς Κελτικῆς στα-

δίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμ-
 βαίνειν. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις ἑξ, τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσα-
 λίας ἐνακισχιλίους σταδίους καὶ ἑκατόν, ἐλάττους δὲ
 5 τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἳ κατὰ τὸν ἡμέτερον λό-
 γον πολὺ ἂν εἰεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. οὗτος δὲ
 Πυθία πιστεύων κατὰ τὰ ἀρκτικώτερα τῆς Βρεττανι-
 κῆς τὴν οἰκησιν ταύτην τίθησι, καὶ φησιν εἶναι τὴν
 μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν ὥρων ἰσημερινῶν δέκα
 10 ἐννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ ὅπου τέτταρας ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις· οὗς φησιν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἐα-
 κισχιλίους καὶ ἑκατόν σταδίους, ὥσθ' οἱ νοτιώτατοι
 τῶν Βρεττανῶν βορειότεροι τούτων εἰσίν. ἤτοι οὖν
 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Καυκάσῳ
 15 Βακτρίοις ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἰρηται γὰρ ὅτι
 κατὰ τοὺς περὶ Σηίμαχον συμβήσεται βορειοτέρους
 εἶναι τῆς Ἰέρνης τοὺς πρὸς τῷ Καυκάσῳ Βακτρίους
 σταδίοις τρισχιλίους ὀκτακοσίοις· προστεθέντων δὲ
 τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύ-
 20 ριοι δισχιλίοι πεντακόσιοι. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐν τοῖς
 ἐκεῖ τόποις (λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα) τοῦτο τὸ μῆκος
 τῶν μεγίστων ἡμερῶν ἢ τὸ ἔξαγμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ
 τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὀφθαλ-
 μοφανῇ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτῃ καὶ οὐ δεόμενα
 25 μαθηματικῆς σημειώσεως, ὥστε συνέγραψαν ἂν πολ- C. 76
 λοι καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικὰ ἱστορούντων καὶ
 τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα
 εὐδαιμονία τῶν τόπων ὁμολόγητο τοῖς τοιούτοις ἐν τῷ
 οὐρανῷ φαινομένοις; ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δηλον ὥς
 30 καὶ σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὥς ἰσοδυνα-
 μούντων τῶν ζητουμένων λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀπο-
 δεῖξαι τὸ ζητούμενον.

- 19 Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Δῆμαχον ἰδιώτην ἐνδείξα-
σθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἰεσθαι
γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κείσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς
ἰσημερίας καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθέ-
νει τε ἀντιλέγειν φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς ὁ
Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιὰς
ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰν-
δικῆς συμβαίνειν· ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγε-
σθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἱαρινῆς δια-
φέρειν οἰεσθαι κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τρο- 10
πὰς ἀμαθές, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ τῆς
ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπι-
κοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὃν μεταξὺ τίθῃσι τὴν Ἰνδι-
κὴν ἐκεῖνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἐλάτ-
τονος τῶν δισμυρίων σταδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' 15
αὐτὸν ἐκείνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὁ ἐκεῖνος· διεῖν
μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὖσαν τὴν Ἰνδικὴν οὐδὲ
πεσεῖν μεταξὺ τοσούτου διαστήματος, ὅσων δ' αὐτὸς
εἶρηκε, πεσεῖν ἂν· τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ
μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀποκρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρ- 20
κτους μηδὲ τὰς σκιὰς ἀντιπίπτειν, ὅτε γε καὶ πεντα-
κισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας εὐθύς συμ-
βαίνειν ἄρχεται· ταῦτα δὲ εἰπόντος, εὐθύς πάλιν
οὐκ εὖ ὁ Ἰκπαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
πικοῦ τὸν θερινὸν δεξιόμενος, εἰτ' οὐκ οἰόμενος δεῖν 25
μάρτυρι χρῆσθαι τῶν μαθηματικῶν ἀναστρολογήτω
ἀνθρώπῳ, ὥσπερ τοῦ Ἐρατοσθένους προηγουμένως
τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντας, ἀλλ' οὐ κοινῶ τι-
νι ἔθει χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. εἰς γὰρ
τις τῶν πρὸς τοὺς ματαίως ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, 30
ὅταν αὐτὴν τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν, ὅποια ποτὲ ἐστὶ,
δείξωμεν ἡμῖν συνηγοροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰν- 20
 δικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασι πολ-
 λοὶ καὶ πεπιστεύκασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα
 ἄτοπα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑποθέ- C. 77
 5 σει ταύτῃ νυνὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι
 οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον. φησὶ
 τοίνυν ἀνταιρόντων ἀλλήλοις [τῶν] ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πα-
 ραλλήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἡ μέγα διά-
 στημα, μὴ δύνασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἰσὶν
 10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν
 κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ θάταρον τὸν τόπον. τὸ
 μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα Φίλωνά τε τὸν συγγρά-
 ψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἱστορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τετταράκοντα ἡμερῶν τῆς θερινῆς τροπῆς
 15 κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος, λέγειν δὲ καὶ τοὺς λό-
 γους τοῦ γνώμονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιάς καὶ τὰς
 ἰσημερινάς, αὐτόν τε Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα
 τῷ Φίλωνι, τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίμα μηδένα ἱστορεῖν,
 μηδ' αὐτόν Ἐρατοσθένη. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ
 20 ἀμφότεραι, ὥς οἴεται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς
 περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατόν εἶναι ἐπὶ ταύτου παραλλή-
 λου κείσθαι τὴν τε Μερόην καὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.
 εἰ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀπο-
 κρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθέ-
 25 νης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀπο-
 φαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος
 περὶ τοῦ κλίματος ἐστίν. εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται,
 ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. οὐ συναποφαίνεται δέ γε, ἀλλὰ
 τοῦ Δημάχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μήτ'
 30 ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους μήτ' ἀντιπίπτειν τὰς
 σκιάς, ἅπερ ὑπέειλεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐ-
 τοῦ καταγινώσκει, τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψευ-

δος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς ψευδὸς ἐμπέπλεται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Συνήνης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν φαίνεται.

5

- 21 Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν ἡ ταῦτά λέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἡ λήμμασι προσχρῆται ψευδέσιν, ἡ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν. οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θάψακον εἶναι σταδίους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς 10 τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμένια ὄρη [δισ]χιλίους ἑκατόν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ ἐπὶ τὰ ἄρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἑξακισχιλίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη [δισ]χιλίων καὶ C. 78 ἑκατόν φησιν Ἐρατοσθένης, ἀλλ' εἶναί τι λοιπὸν ἀκα- 15 ταμέτρητοι, ὥσθ' ἡ ἐξῆς ἐφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο· οὔτ' ἀπεφήνατο οὐδαμῶς Ἐρατοσθένης τὴν Θάψακον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρκτους κείσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίοις σταδίοις.

20

- 22 Ἐξῆς δὲ συνηγορῶν ἐτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν οὐ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους προσφέρεται περὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ἀλλ' ἑαυτῷ κεχαρισμένως πλάττει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένῃ τοῦ τε Ταύρου 25 καὶ τῆς ἀπὸ στηλῶν θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον μέρος τὸ δὲ νότιον, πειρᾶται τούτων ἑκάτερον τέμνειν πάλιν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας. καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρώτῃν εἰπὼν σφραγίδα τὴν 30 Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπερίγραφον, ἰσχυσεὺς ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος

καὶ πλάτος, τρόπον δέ τινα καὶ σχῆμα, ὡς ἂν γεωμε-
τρικός. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ὁμοβοειδῇ φησι διὰ τὸ
τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττῃ κλύεσθαι τῇ τε νοτίῳ
καὶ τῇ ἐφ' ἧ, μὴ πάνυ κολπώδεις ἦοντας ποιούσαις, τὰς δὲ
5 λοιπὰς τὴν μὲν τῷ ὄρει τὴν δὲ τῷ ποταμῷ, κάνταυθα
τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπό τι σωζομένου· τὴν
δ' Ἀριανὴν ὁρῶν τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσιν εὐφυ-
εῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν
δ' ἑσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίσαι διὰ τὸ ἐπαλ-
10 λάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὁμῶς δηλοῖ τῇ
ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τε-
λευτώσῃ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.
ἑσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρόν, ἐφ' ὃν δὲ τὸ
παρὰ τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοι-
15 πὰ, τό τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ
μόνον τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὁλοσχερεῖ τινα τύπῳ τὴν δευτέραν ἀπο- 23
διδούς σφραγίδα πολὺ ταύτης ὁλοσχερέστερον ἀποδί-
δωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. πρῶ-
20 τὴν μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισται ἡ
ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἥτις κοινὴ ἐστὶ
τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρά· ἔπειθ'
ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικός ἐμπίπτει κόλ-
πος, ὅπερ καὶ αὐτὸς φησιν, ὥστ' ἠνάγκασται τὴν ἐκ
25 Βαβυλῶνος λαβεῖν γραμμὴν ὡς ἂν εὐθείαν τινα διὰ
Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρ- C. 79
μανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἥ δυνατὸς ἦν εὐρεῖν μεμε-
τρημένην ὁδόν, σταδίων οὖσαν τὴν ὅλην μικρῷ πλει-
όνων ἢ ἑνακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευράν,
30 παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. δηλον δ' ὅτι οὐδ'
ὁ Εὐφράτης, ᾧ τὸ ἑσπέριον ἀφορίζει πλευρόν, σύνεγ-
γύς ἐστιν εὐθείᾳ γραμμῇ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν

μεσημβρίαν ὥρῃς εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἕω καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς. ὅλοι δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιοῦσι συμπίπτοντες εἰς ἓν ὃ τε Τύγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπερσείω παραπλήσιον, ὥς 5 φησι. καὶ μὴν οὐδὲ πᾶν μεμετρημένον ἔχει τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ φησὶ τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς ὄρεσι μὴ ἔχειν [εἰπεῖν] πόσον ἐστὶ διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶναι. διὰ δὴ ταῦτα πάντα τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι 10 τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματά φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοὺς σταθμοὺς πραγματευσαμένων, [ὧν] τινὰς καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. ἀγνωμονεῖν δὴ δόξειεν ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὁλοσχέριαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ᾗ χάριν εἰδέ- 15 ναι δεῖ τοῖς καὶ ὁπασοῦν ἀπαγγέλλασιν ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν. ὅταν δὲ δὴ μὴδ' ἐξ ὧν ἐκεῖνος λέγει λαμβάνῃ τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις ἄλλ' ἑαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο.

- 24 Ὁ μὲν δὴ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς 20 ἀποδίδοσθαι μυρίων σταδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὥς ἀναγεγραμμένην εὗρε τὴν μέτρησιν οὕτω τίθησιν, ἐμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος καὶ τῆς κατὰ θάψακον διαβάσεως αὐτοῦ. μέχρι μὲν δὴ τοῦ Τύ- 25 γριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος διέβη, σταδίους [δισ]χιλίους καὶ τετρακοσίους γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβατάνων, ᾗ Δαρεῖος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἐφυγε μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τρια- 30

κοσίους μόνον πλεονάσας. το μὲν δὴ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ, οὐ παράλληλον τοῖς ὄρεσι θεῖς οὐδὲ τῇ διὰ στηλῶν καὶ Ἀθηναίων καὶ Ῥόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θάψακος πολὺ τῶν ὁρῶν ἀφίστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ
6 τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θαψάκου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύ-
λας. καὶ τὰ γε προσάρχτια μέρη τοῦ ὄρου ταῦτ' ἐστίν.

C. 80
25

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν, „τὸ δὲ νότιον“
φησί „παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν διὰ τὸ
„τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον, ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ
10 „διὰ Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὁρίων τῆς τε
„Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας σταδίου εἶναι ἑνακισχι-
„λίου καὶ διακοσίου,“ νότιον μὲν λέγων, παράλληλον
δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. τὴν δὲ διαφωνίαν τοῦ
μήκους φησί συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλε-
15 ροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς
πρὸς μεσημβρίαν ὅθεντα πρὸς τὴν ἕω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἐσπερίαν λέγει 26
πρῶτον, ἣν ὅποια τις ἐστίν, εἴτε μία εἴτε δύο, ἐν μέσῳ
πάρεστι σκοπεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θάψακόν φησι
20 διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην εἰς μὲν Βαβυλῶνα στα-
δίους εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δ'
ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα
τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θαψάκου πρὸς τὰς ἄρκτους
μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετροῦσθαι καὶ
25 εἶναι ὡς χιλίους ἑκατόν, τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ
Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὴ παραλείπειν αὐτούς. τοῦ δὲ
πρὸς ἕω πλευροῦ τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μήκος
ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς ἐπὶ Μηδίαν καὶ τὰς ἄρκτους οὐκ
ἐλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων, ἀπὸ δέ τινων
30 ἄκρωτηρίων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν
διὰ τῆς Παραιτακηνῆς καὶ Μηδίας ἐπὶ Κασπίους πύ-
λας ὡς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τίγριν ποταμὸν καὶ τὸν

Εὐφράτην ῥέοντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλομένους καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλήν τὴν Μεσοποταμίαν ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολήν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλεον δὲ τὸν Εὐφράτην· γενόμενον δὲ τοῦτον ἔγγιον αἰὲ τοῦ Τίγριδος κατὰ τὸ Σεμιράμιδος διατείχισμα καὶ κώμην καλουμένην Ὡπιν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίους καὶ ῥυέντα διὰ Βαβυλῶνος ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. „γίνεται δὴ“ φησί „τὸ σχῆμα τῆς 10
 „Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ὑπηρεσίῳ παραπλή-
 „σιον.“ ὁ μὲν δὴ Ἑρατοσθένης τοιαύτ' εἰρηκε.

- 27 Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος καὶ ἄλλα μὲν τινα ἁμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ὧν ἐπισκεψόμεθα, ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάνυ. σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. 15
 βουλόμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐ μεταθε-
 τέον τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὥσπερ Ἑρατοσθέ-
 νης ἀξιοί, σαφὲς ἂν γενέσθαι τοῦτο μάλιστα φησιν ἐξ
 ὧν αὐτὸς ἐκείνος προφέρεται· τὴν γὰρ τρίτην μερίδα

- C. 81 κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορίζεσθαι ὑπὸ 20
 τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς
 σταδίων μυρίων οὔσης, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν ὅτι τὸ
 νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς τοὺς ὄρους τῆς
 Καρμανίας μικρῷ πλειόνων ἐστὶν ἢ ἑνακισχιλίων, τὸ
 δὲ πρὸς θύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφρά- 25
 τὴν ἐστὶν εἰς Βαβυλῶνα τετρακισχίλιοι ὀκτακόσιοι
 στάδιοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχίλιοι, τὰ δὲ πρὸς
 ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου τὸ μὲν ἀπομεμέτρηται μέχρι χι-
 λίων ἑκατόν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκέτι. „ἐπεὶ τοίνυν“ φησί
 „τὸ μὲν βόρειόν ἐστι πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὡς μυ- 30
 „ρίων, ἢ δὲ τούτῳ παράλληλος ἀπὸ Βαβυλῶνος εὐθεία
 „μέχρι ἀνατολικοῦ πλευροῦ συνελογίσθη μικρῷ πλει-

„όνων ἢ ἐνακισχιλίων, δῆλον ὅτι ἡ Βαβυλὼν οὐ πολλῶ
 „πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα τῆς
 „κατὰ Θάψακον διαβάσεως.“

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς 28
 5 εὐθείας ἐπ' ἀκριβὲς ἐλαμβάνοντο αἱ τε Κάσπιοι πύλαι
 καὶ οἱ ὅροι τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὀρθὰς
 τε ἦγοντο ἀπὸ τῆς λεχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας ἢ
 τε ἐπὶ Θάψακον καὶ ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα, συνέβαινεν ἂν
 τοῦτο. ἢ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ διὰ Βαβυλῶνος
 10 μέχρι τῆς διὰ Θάψακον εὐθείας μεσημβρινῆς ἴση ἂν
 ἦν πρὸς αἰσθησιν ἢ πάρισός γε τῇ ἀπὸ Κασπίων πυ-
 λῶν εἰς Θάψακον, ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατο-
 λικωτέρα ἢ Βαβυλὼν τῆς Θάψακον, ἢ ὑπερέχει ἢ ἐκ
 Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων
 15 ὄρων εἰς Βαβυλῶνα. ἀλλ' οὔτε τὴν διορίζουσιν γραμ-
 μὴν ἐσπέριον πλευρὸν τῆς Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ
 κειμένην εἰρηκεν Ἐρατοσθένους, οὔτε τὴν ἀπὸ Κασπίων
 πυλῶν ἐπὶ Θάψακον πρὸς ὀρθὰς τῇ διὰ τῶν Κασπίων
 πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μάλλον τὴν τῷ ὄρει γραφο-
 20 μένην, πρὸς ἣν ἢ ἐπὶ Θάψακον γωνίαν ποιεῖ ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ σημείου κατηγμένη ἀφ' οὗ καὶ ἡ τοῦ ὄρους
 γραμμὴ· οὐθ' ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἠγμένη ἀπὸ τῆς Καρ-
 μανίας παράλληλος εἰρηται τῇ ἐπὶ Θάψακον ἠγμένη·
 οὐδ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ [πρὸς] ὀρθὰς δὲ τῇ διὰ Κα-
 25 σπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν ἐγίνετο πλεον
 πρὸς τὸν συλλογισμόν.

Ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου καὶ δείξας, ὥς οἰε- 29
 ται, διότι ἡ Βαβυλὼν κατὰ Ἐρατοσθένη Θάψακον ἀνα-
 τολικωτέρα ἐστὶ μικρῶ πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις, πά- C. 82
 30 λιν ἄλλως πλάττει λῆμμα ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδει-
 ξιν καὶ φησιν, ἐὰν ἐννοηθῇ ἀπὸ Θάψακον ἐπὶ μεσημ-
 βρίαν εὐθεῖα ἀγομένη καὶ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ ταύτην

κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον ἔσεσθαι, συνεστηκὸς ἐκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλευρᾶς καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου ἐπὶ τὴν διὰ Θαψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡγμένης καὶ αὐτῆς τῆς διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. τούτου δὲ τοῦ τριγώνου 5 τὴν μὲν ὑποτείνουσαν τῇ ὀρθῇ τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα τίθῃσιν, ἣν φησι τετρακισχιλίαν ὀκτακοσίῳ εἶναι, τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν κάθετον μικρῶ πλειόνων ἢ χιλίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκον πρὸς τὴν 10 μέχρι Βαβυλῶνος· ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται πολλαπλάσιον οὔσαν τῆς λεχθείσης καθέτου· προστίθῃσι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θαψάκου πρὸς ἄρκτον ἐκβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμενίων ὁρῶν, ἥς τὸ μὲν ἔφη μεμετρηθῆσαι Ἐρατοσθένους 15 καὶ εἶναι χιλίων ἑκατόν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἑᾶ. οὗτος δ' ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τὸ συνάμφω δισχιλίαν καὶ ἑκατόν γίνεσθαι, ὃ προσθεὶς τῇ ἐπ' εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς ἐκ Βαβυλῶνος πολλῶν χιλιάδων λογίζεται διάστημα 20 τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὁρῶν καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἣτις ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρυνται. τὸ δέ γε ἀπὸ τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος δείκνυσιν οὐ μείζον ὃν σταδίων δισχιλίαν τετρακο- 25 σίων, ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τοσούτων σταδίων, ὅσων Ἐρατοσθένους φησὶν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμένια καὶ τὰ τοῦ Ταύρου ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὥς Ἐρατοσθένους, ἀλλὰ πολλαῖς χιλιάσι σταδίων ἀρκτικώτερα κατ' αὐτὸν ἐκεῖ- 30 νον. ἐνταῦθα δὴ πρὸς τῷ τοῖς ἀνεσκευασμένοις λήμμασι προσχρησθῆσαι πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώ-

νου τάξιν καὶ τοῦτο λαμβάνει τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν
 ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμ-
 μὴν εὐθείαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σταδίοις τετρα-
 κισχιλίοις ὀκτακοσίοις. παρὰ τε γὰρ τὸν Εὐφράτην
 5 φησὶν εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ τὴν
 Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ πε-
 ριέχεσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρι-
 δος, τὸ πλεον δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμ-
 βαίνειν φησὶν· ὥσθ' ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα C. 83
 10 εὐθεῖα οὐτ' ἂν παρὰ τὸν Εὐφράτην εἴη οὐτ' ἂν το-
 σοῦτων σταδίων οὐδ' ἐγγύς. ἀνατίτραπται οὖν ὁ συλ-
 λογισμός· καὶ μὴν εἰρηταί γε, ὅτι οὐχ οἷόν τε θυεῖν
 δεδομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατὰ-
 γεσθαι τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκου τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμε-
 15 νίων ὄρη τὰ κατάλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θα-
 ψάκου τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον δισχι-
 λίους καὶ ἑκατὸν σταδίους, ἀμφοτέρως παραλλήλους
 εἶναι καὶ ἀλλήλαις καὶ τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον
 πλευρὰν Ἐρατοσθένης ἐκάλεσεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ
 20 ἔχων καταμετρημένην εἰπεῖν τὴν παρὰ τὰ ὄρη ὁδόν,
 τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε
 καὶ προσέθηκε τὸ ὥς τυπωδῶς εἰπεῖν· ἄλλως τε τῷ
 βουλομένῳ τὸ μῆκος εἰπεῖν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέ-
 χρι Εὐφράτου χώρας οὐ πολὺ διάφερε ταύτην ἢ ἐκεί-
 25 νην καταμετρεῖν. ὁ δ' ὥς παραλλήλους ὑπακούων
 λέγεσθαι τελέως ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν
 ἀμαθίαν ἀνθρώπου.

Ταῦτα μὲν οὖν εἰδὼν ὥς παιδικά. ἂ δ' ἂν 30
 τις αἰτιάσαιτο τοῦ Ἐρατοσθένους τοιαυτὰ ἐστὶ. κα-
 30 θάπερ γὰρ ἢ κατὰ μέρος τομὴ τῆς ἄλλως κατὰ μέ-
 ρος διαφέρει (διότι ἢ μὲν καὶ τὰ μέρη λαμβάνει πε-
 ριγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τινὶ καὶ τύπῳ

σημειώδη, ἣ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' οί-
 κείως ἑκατέρα τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρεῖαν σκοποῦντες,
 οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν δεῖ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι
 τῶν μερῶν τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντας, μιμῆσθαι δὲ τὰς
 κατὰ μέλος τομὰς μᾶλλον ἢ τὰς ὡς ἐτυχε. τὸ γὰρ ση- 5
 μειῶδες καὶ τὸ εὐπεριόριστον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὐ
 χρεῖαν ἔχει ὁ γεωγράφος· εὐπεριόριστον δέ, ὅταν ἡ
 ποταμοῖς ἢ ὄρεσιν ἢ θαλάττῃ δυνατὸν ἦ, καὶ ἔθναι δὲ
 ἢ ἔθνεσι καὶ μεγέθει ποσῶ καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο
 δυνατὸν. πανταχοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς 10
 καὶ ὁλοσχερῶς ἱκανόν. μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἔστιν,
 ἂν τὸ μέγιστον εἰς πηγὸς μήκος καὶ πλάτος, ὡς τῆς οἰκου-
 μένης ἐπὶ τὰ μυριάθων εἰς τύχοι μήκος, πλάτος δ' ἐλατ-
 τὸν ἢ ἡμισυ μικρῶ τοῦ μήκους· σχῆμα δ', ἂν τῶν γεω-
 μετρικῶν τινὲ σχημάτων εἰκάσῃς, ὡς τὴν Σικελίαν τρι- 15
 γώνῳ, ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τινὲ σχημάτων, οἷον
 τὴν Ἰβηρίαν βύρσῃ, τὴν Πελοπόννησον πλατάνου
 C. 84 φύλλῳ· ὅσῳ δ' ἂν μείζον ἢ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδε καὶ
 ὁλοσχερῶς πρέποι ἂν ποιεῖσθαι τὰς τομὰς.

31 Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρῳ 20
 καὶ τῇ ἐπὶ στήλας θαλάττῃ καλῶς. καὶ τοῦ νοτίου μέ-
 ρους ἡ μὲν Ἰνδικὴ περιώριστα πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει
 καὶ ποταμῷ καὶ θαλάττῃ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ὡς ἐνὸς ἔ-
 θνους· ὥστε καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται καὶ ῥομ-
 βοειδής. ἡ δ' Ἀριανὴ ἦν τὸν μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει 25
 διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκεχύσθαι, διώριστα
 δ' ὅμως ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ
 ὀνόματι ὡς ἂν ἐνὸς ἔθνους. ἡ δὲ τρίτη σφραγὶς τελέως
 ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἢ τε γὰρ
 κοινὴ πλευρὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ συγκέχυται, ὡς 30

1. post σημειώδη: καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἰρηται „τὸν δὲ διὰ
 μελεῖσθαι τομῶν“ 22. post ὡς: ἔθνος

προείρηται, καὶ ἡ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἰληπται·
 οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐ-
 τῆς βαδίζουσα καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νό-
 τον, οὔτε μήκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον (τὸ γὰρ προσ-
 5 ἀρκτιον πλευρὸν μεῖζον), οὐδ' ὁ Εὐφράτης ἐσπείριον
 ἐστὶ πλευρὸν οὐδ' εἰ ἐπ' εὐθείας ῥέοι, τῶν ἄκρων
 αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ καιμένων. τί
 γὰρ μᾶλλον ἐσπείριον ἢ νότιον; χωρὶς δὲ τούτων, ὁλί-
 γης οὔσης τῆς ἐπὶ θαλάτταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ
 10 τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν
 σφραγίδα οὐ πιθανόν, τῆς τε Σεμιράμιδος καὶ τοῦ
 Νίνου Σύρων λεγομένων, ὧν τῆς μὲν ἡ Βαβυλῶν
 κτίσμα καὶ βασιλείον, τοῦ δὲ Νίνου ὡς ἂν μητρόπολις
 τῆς Συρίας. καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν διαμενου-
 15 σης τῆς αὐτῆς τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
 ἐντός, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιοῦτον μερισμῷ διασπᾶν
 ἔθνος γνωριμώτατον καὶ τὰ μέρη συνάπτειν τοῖς ἄλ-
 λοεθνέσιν ἥκιστα ἂν πρέποι. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους
 ἀπηναγκάσθαι λίγοι ἂν· καὶ γὰρ τὸ μέχρι θαλάττης
 20 οὐ μὴν πῶς ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῇ
 Ἀριανῇ, προσλαβὼν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαί-
 μονος Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου· ὥστε πολὺ κρεῖττον
 ἦν μέχρι δεῦρο προσελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφρα-
 γίδος τοσαύτη προσθήκη τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς θα-
 25 λάττης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνος εἶπεν
 ἔχον, οὐδ' ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Καρμανίας εὐ-
 θύς τὴν δεξιὰν παραλίαν εἰσπλέοντι τὸν Περσικὸν
 κόλπον μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
 ταῦτα τοῖς ὀρίοις τῆς Μισήνης καὶ τῆς Βαβυλωνίας
 30 συνάπτει, ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζον-
 τος τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου,
 εἰτ' ἐφεξῆς αὐτὸν τοῦτον διεξιόν, διηκόν τε μέχρι τοῦ C. 85

μυχού τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ Πηλουσίου, καὶ ἐπὶ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νείλου· τοῦτο μὲν το νότιον πλευρόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον τὴν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

- 82 Τετάρτη δ' ἂν εἴη σφραγὶς ἡ συννεστώσα ἐκ τε τῆς 5 εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Αἰγύπτου πάσης καὶ τῆς Αἰθιοπίας. ταύτης δὲ τῆς μερίδος μήκος μὲν ἴσται τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν μεσημβρινῶν· ὁ μὲν γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτάτου σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐωθινωτάτου· 10 πλάτος δὲ τὸ μεταξὺ δυεῖν παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γράφεται διὰ τοῦ βορειοτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νοτιωτάτου· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάτων σχημάτων, ἐφ' ὧν πλευραῖς οὐ δυνατόν ἀφορίσαι πλάτος καὶ μήκος, οὕτω τὸ μέγεθος ἀφοριστέον. καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ 15 ὡσαύτως λέγεται μήκος καὶ πλάτος ἐπὶ ὅλου καὶ μέρους· ἀλλ' ἐφ' ὅλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται μήκος, τὸ δ' ἑλάττω πλάτος, ἐπὶ μέρους δὲ μήκος μὲν τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὅλου μήκει τμήμα ἐκείνου, ὁπότερον ἂν ᾖ μείζον, καὶ τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ 20 πλάτει μείζον ἢ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήματος. διὸ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν μηκυνομένης, ἀπὸ δὲ ἄρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης, καὶ τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινὸς τῷ ἰσημερινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, 25 δεῖ καὶ τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι μήκη μὲν τὰ παράλληλα τῷ μήκει τμήματα αὐτῆς, πλάτη δὲ τὰ τῷ πλάτει. οὕτω γὰρ ἂν ἄμεινον ὑπογράφοιτο πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔπειτα καὶ ἡ διάθεσις καὶ τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν καθ' ἃ δὲ 30 πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παραθέσει.

- 33 Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει

μήκος ἐπὶ τῆς διὰ στηλῶν καὶ Κασπίων πυλῶν καὶ
 Καυκάσου γραμμῆς, ὥς ἂν εὐθείας, τὸ δὲ τῆς τρίτης
 μερίδος ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ Θαψάκου, τὸ
 δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πό-
 5 λειως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ Νεῖλου, (ἦν)
 ἀνάγκη καταστρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωβον καὶ Ἀλε-
 ξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γάρ ἐστι τὸ ἔσχατον στόμα
 τὸ καλούμενον Κανωβικόν τε καὶ Ἡρακλειωτικόν. εἰτ'
 οὖν ἐπ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μήκη τίθησιν, εἰθ' ὥς ἂν
 10 γωνίαν ποιοῦντα κατὰ Θάψακον, ἀλλ' ὅτι γε οὐ πα-
 ράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανε-
 ρόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκεν αὐτός. τὸ μὲν γὰρ τῆς C. 86
 οἰκουμένης μήκος διὰ τοῦ Ταύρου γράφει καὶ τῆς ἐπ'
 εὐθείας μέχρι στηλῶν θαλάττης κατὰ γραμμὴν τὴν
 15 διὰ τοῦ Καυκάσου καὶ Ῥόδου καὶ Ἀθηνῶν, ἀπὸ δὲ
 Ῥόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημ-
 βρινὸν οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων φησὶν
 εἶναι σταδίων, ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέ-
 χοιεν ἂν ἀλλήλων ὅ τε διὰ Ῥόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξαν-
 20 δρείας. ὁ δ' αὐτός πῶς ἐστι τούτῳ ὁ διὰ τῆς Ἡρώων
 πόλειως, ἣ νοτιωτέρός γε τούτου, ὥσθ' ἡ συμπίπτουσα
 γραμμὴ τούτῳ τε τῷ παραλλήλῳ καὶ τῷ διὰ Ῥόδου
 καὶ Κασπίων πυλῶν, εἰτ' εὐθεῖα εἴτε κεκλασμένη, οὐκ
 ἂν εἴη παράλληλος οὐδέτερά. οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνε-
 25 ται τὰ μήκη, οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ αἱ βόρειοι λαμβάνονται
 μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον πρότερον ἐπανιόντες τὰ 34
 ἐξῆς ἰδωμεν. πάλιν γὰρ πλάσας ἑαυτῷ λήμματα γεω-
 μετρικῶς ἀνασκευάζει τὰ ὑπ' ἐκείνου τυπωδῶς λεγό-
 30 μενα. φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς μὲν
 Κασπίους πύλας διάστημα σταδίων ἑξακισχιλίων ἑπτα-
 κοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὅρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος

πλειόνων ἢ ἑνακισχιλίων, ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κείται
 πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθείας ἀγομένης· γίνεσθαι
 δὲ ταύτην κάθετον ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε
 δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ὥστε κατ' αὐτὸν
 συνίστασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον ὀρθὴν ἔχον τὴν 5
 πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποτεινούσαν
 εἶναι ἐλάττω μιᾶς τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν ἔχουσῶν· δεῖν
 οὖν τὴν Περσίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. πρὸς
 ταῦτα δ' εἴρηται ὅτι οὐθ' ἡ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Καρ-
 μανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐθ' ἡ διορίζουσα 10
 εὐθεῖα τὰς σφραγίδας μεσημβρινὴ εἴρηται· ὥστ' οὐδὲν
 εἴρηται πρὸς αὐτόν. οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον [εὐ]· εἰρηκό-
 τος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλῶνα τοὺς
 λεχθέντας, εἰς δὲ Σοῦσα σταδίους εἶναι τετρακισχιλίους
 ἑνακοσίους, ἀπὸ δὲ Βαβυλῶνος τρισχιλίους τετρακοσί- 15
 οὺς, πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθεὶς ὑποθέσεων ἀμβλυ-
 γώνιον τρίγωνον συνίστασθαι φησι πρὸς τε ταῖς Κασ-
 πίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλῶνι, τὴν ἀμβλείαν
 γωνίαν ἔχον πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ
 ἐκκαίμενα· εἰτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ 20
 τὰς ὑποθέσεις ταύτας τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημ-
 βρινὴν γραμμὴν ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων
 παραλλήλου δυσμικωτίραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς
 87 κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ Κασ-
 πίων πυλῶν καθηκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς 25
 τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος πλείοσι τῶν τετρα-
 κισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὴ τι πρὸς τὴν διὰ
 Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡμίσειαν ὀρθῆς
 ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων
 τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, καὶ νεύειν αὐτὴν 30
 ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνα-
 τολῆς· ταύτη δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἰνδὸν ποτα-

μόν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὁρῶν οὐκ ἐπὶ μεσημβρίαν εἶναι, ὥς φησιν Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς ἀρχαίοις πίναξι καταγέγραπται. τίς οὖν συγχωρήσει
 5 τὸ νῦν συσταθὲν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλώνος εἰς Σοῦσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλείαν περιεχουσῶν, τὴν ὅλην μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδῷ
 10 παράλληλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας; ὧν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμός. χωρὶς δὲ τούτων κάκιστος εἰρηκεν, ὅτι δομοειδὲς ἐστὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἡ ἑωθινὴ πλευρὰ παρῆσπασται πολὺ πρὸς ἔω, καὶ μάλιστα τῷ
 15 ἰσχάτῳ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μεσημβρίαν προπίπτει πλέον παρὰ τὴν ἄλλην ἡόνα, οὕτω καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἰνδὸν πλευρὰ. πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς ἐλέγχων, οὐ πιθανῶς.

Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπενέγκας ἀπολύει- 35
 20 ται φήσας, εἰ μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν ὁ ἔλεγχος, συγγνωῖναι ἂν ἦν· ἐπειδὴ δὲ παρὰ χιλιάδας σταδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ εἶναι συγγνωστά· καίτοι ἐκεῖνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίους σταδίους αἰσθητὰ ἀποφαίνεσθαι τὰ παραλλάγματα, ὥς ἐπὶ τοῦ
 25 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ῥόδου. ἐστὶ δὲ τὸ πρὸς αἰσθησιν οὐχ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλάτει μείζονι τὸ δ' ἐν ἐλάττονι· μείζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀρθαλμῷ πιστεύωμεν ἢ καρποῖς ἢ κράσεσιν ἀέρων πρὸς τὴν τῶν κλιμάτων κρίσιν, ἐλάττονι δ', ἂν δι' ὀργάνων
 30 γνωμονικῶν ἢ διοπτρικῶν. ὁ μὲν οὖν δι' Ἀθηνῶν παράλληλος γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Καρίας, εἰκότως ἐν σταδίοις τοσούτοις αἰσθητὴν ἐποίησε

- τὴν διαφορὰν. ὁ δ' ἐν πλάτει μὲν τρισχιλίων σταδίων, μήκει δὲ καὶ τετρακισμυρίων ὄρους, πελάγους δὲ τρισμυρίων λαμβάνων τὴν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἰσημερινὰς
 C. 88 ἀνατολὰς γραμμὴν, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος τὰ μὲν νότια ὀνομάζων τὰ δὲ βόρεια, καὶ ταῦτα πλινθία 5 καλῶν καὶ σφραγίδας, νοεῖσθω πῶς καὶ ταῦτα λέγει καὶ πλευρὰ τὰ μὲν ἀρκτικά τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς τὰ μὲν ἐσπέρια τὰ δὲ ἐσθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρτανόμενον παρορῶν ὑπεχέτω λόγον (δίκαιον γάρ), τὸ δὲ παρὰ μικρὸν οὐδὲ παριδὼν ἐλεγκτέος ἐστίν. ἐνταῦθα δ' οὐδετέρως αὐτῷ προσάγεται τις ἐλεγχος· οὔτε γὰρ τῶν ἐν τοσούτῳ πλάτει γεωμετρικὴ τις δύναται ἂν [εἶναι] ἀποδείξεις, οὔτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ γεωμετρεῖν ὁμολογουμένοις χρῆται λήμμασιν, ἀλλ' ἐαυτῷ πλάσας.
- 36 Βέλτιον δὲ περὶ τῆς τετάρτης λέγει μερίδος, προσ- 15 τίθησι δὲ καὶ [τὸ] τοῦ φιλαίτιου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παραπλησίων. τοῦτο μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐπιτιμᾷ διότι μήκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου μέχρι Αἰγύπτου γραμμὴν, ὥσπερ εἴ τις παραλληλογράμμου τὴν διάμετρον μήκος 20 αὐτοῦ φαίη· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κεῖται ἢ τε Θαψάκος καὶ ἢ τῆς Αἰγύπτου παραλία, ἀλλ' ἐπὶ διεστώτων πολὺ ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ διαγωνίῳ πως ἄγεται καὶ λοξή ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἴγυπτον. τὸ δὲ θαυμάζειν, πῶς ἐθάρρησεν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων 25 σταδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θαψάκον, πλειόνων ὄντων ἢ ὀκτακισχιλίων, οὐκ ὀρθῶς. λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παράλληλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλείοσιν ἢ δισχιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἑρατοσθένη δὲ (ὡς 30 οἰεταί), διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἀρκτικώτερος τετρακισχιλίοις ὀκτακοσίοις, συμπίπτειν

φησὶ πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. πῶς οὖν κατ' Ἐρα-
 τοσθένη δαίκνυται ἡ τοσαύτη ἀπόστασις τοῦ διὰ Βα-
 βυλῶνος παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου, ζητῶ. ὅτι
 μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν,
 5 εἰρηκεν ἐκεῖνος· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἐκατέρου πα-
 ραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ θατέρου, οὐκ εἰρηκεν· οὐδὲ γάρ,
 ὅτι ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἐστὶν ἡ Θάψακος καὶ ἡ
 Βαβυλῶν. τάναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος εἰδείξε κατ'
 Ἐρατοσθένη πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις συμβαίνειν
 10 ἀνατολικωτέραν εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου.
 ἡμεῖς τε παρετίθεμεν τὰς Ἐρατοσθένους ἀποφάσεις,
 ἐν αἷς τὸν Τίγγριν καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν
 τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλεον γέ
 τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν· ἀπὸ γὰρ τῶν C. 89
 15 ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν ὄνεντα ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς
 ἀνατολάς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. ἡ μὲν οὖν ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς ὥς ἂν μεσημβρινοῦ
 τινός ἐστιν, ἡ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολάς ἐπιστροφὴ καὶ ἐπὶ
 τὴν Βαβυλῶνα ἐκνευσίς τέ ἐστιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ
 20 καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἐγκύκλωσιν. τὴν
 δὲ γέ ὁδὸν εἰρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων στα-
 δίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐ-
 φράτην προσθεῖς, καθάπερ ἐπίτηδες, τοῦ μὴ τινα εὐ-
 θεῖαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξὺ θυεῖν
 25 παραλλήλων διαστήματος. μὴ διδομένου δὲ τούτου,
 κενὸν ἐστὶ καὶ τὸ ἐφεξῆς δαίκνυσθαι δοκοῦν, ὅτι συν-
 ισταμένου ὀρθογωνίου τριγώνου πρὸς τε Πηλουσίῳ
 καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε διὰ Πηλουσίου παραλ-
 λήλου καὶ τοῦ διὰ Θαψάκου μεσημβρινοῦ, μία τῶν
 30 περὶ τὴν ὀρθήν, ἡ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, μείζων ἐστὶ
 τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθήν, τῆς ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλούσιον.
 κενὸν δὲ καὶ τὸ συνάπτον τούτῳ, ἀπὸ μὴ συγχωρου-

μένον λήμματος κατασκευαζόμενον. οὐ γὰρ δὴ δίδεται
 τὸ ἀπὸ Βαβυλωνος ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν με-
 σημβρινὸν εἶναι διάστημα τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων.
 ἐλήλεκται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν μὴ συγχωρουμένων
 ὑπ' Ἑρατοσθένους κατεσκευακότα τοῦτο τὸν Ἰππαρ- 5
 χον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ἢ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον,
 λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἑννακισχιλίους ἐκ Βαβυλῶ-
 νος ἐπὶ τὴν ἐκ Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμ-
 μήν, ὥς ἐκεῖνος εἴρηκεν, ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Καρμα-
 νίας, ἐδείκνυε τὸ αὐτό. 10

- 37 Οὐ τοῦτο οὖν λεκτέον πρὸς τὸν Ἑρατοσθένη,
 ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ
 σχημάτων εἶναι τι δεῖ μέτρον καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον
 ὅπου δὲ ἔλαττον, συγχωρητέον. ληφθέντος γὰρ τοῦ
 τῶν ὁρῶν πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς 15
 ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ
 τῆς θαλάττης τῆς μέχρι στηλῶν, μᾶλλον ἂν τις συγ-
 χωρήσειεν ὥς ἐπὶ μιᾷ γραμμῇ ἐξετάζεσθαι τὰς πα-
 ραλλήλους ἐκείνης ἐν τῷ αὐτῷ πλάτει ἀγομένης ἢ τὰς
 συμπιπτούσας, καὶ τῶν συμπιπτουσῶν τὰς ἐν αὐτῷ 20
 ἐκείνῳ τῷ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἐχούσας ἢ τὰς ἐκτός·
 ὡσαύτως καὶ τὰς διισταμένας μέχρι τοῦ μὴ ἐκβαίνειν
 τοῦ πλάτους ἢ τὰς ἐκβαινούσας, καὶ τὰς ἐν μείζονι
 μήκει μᾶλλον ἢ τὰς ἐν ἐλάττονι. καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης
 τῶν μηκῶν συγκρύνπτει· ἂν μᾶλλον καὶ ἡ ἀνομοιότης 25
 C. 90 τῶν σχημάτων· οἷον ἐν τῷ πλάτει τοῦ Ταύρου παντὸς
 καὶ τῆς μέχρι στηλῶν θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχι-
 λίων σταδίων, νοεῖται ἕν τι παραλληλόγραμμον χωρίον,
 τὸ περιγράφον τὸ τε ὅρος ἅπαν καὶ τὴν λεχθεῖσαν θά-
 λατταν. εἰαν οὖν διέλῃς εἰς πλείω παραλληλόγραμμα 30
 τὸ μήκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβῃς καὶ
 τῶν μερῶν, ὅσων ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λο-

γισθείη τῇ κατὰ τὸ μήκος πλευρᾷ ἥπερ ἡ ἐν τοῖς μέ-
 ροισι· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἔλαττον ἦ τὸ παραλληλόγραμμον
 τὸ ληφθὲν ἐν μέρει, τοσῷδε μᾶλλον τοῦτ' ἂν συμβαί-
 νοι. ἢ τε γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελλέγχεται
 5 καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκους ἐν τοῖς μεγάλοις, ὥστ' οὐδ'
 ἂν ὀκνήσειας ἐπ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μήκος
 τοῦ σχήματος. ἐὰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσης μᾶλ-
 λον, ὥστε ἐκπεσεῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἑκατέρας ἢ τῆς
 γε ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως ἔτι ταῦτα συμβαίνοι· τοιοῦ-
 10 τον δὴ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων.
 ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν
 ὁρῶν λαμβάνων ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου παραλλήλου μέχρι
 στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀπονεύουσαν εἰς Θαψάκον
 εὐθύς ἔξω πολὺ τῶν ὁρῶν, καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου
 15 προσεκβάλλων ἄλλην μέχρι Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπι-
 λαμβάνουσιν πλάτος, εἴτα τῷ μήκει τῷ ταύτης κατα-
 μετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μήκος, διαμέτρῳ τετραγώνου
 καταμετρεῖν ἂν δόξειε τὸ τοῦ τετραγώνου μήκος. ὅταν
 δὲ μὴδὲ διάμετρος ἦ ἀλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμὴ,
 20 πολὺ μᾶλλον ἂν δόξειε πλημμελεῖν· κεκλασμένη γάρ
 ἐστὶν ἡ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν
 Νεῖλον ἀγομένη. πρὸς μὲν Ἐρατοσθένει ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον κάκεινο, ὅτι ἐχρῆν, ὡς 38
 κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων,
 25 οὕτω καὶ ἐπανόρθωσιν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτη-
 μένων· ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἐκεῖνος δ' εἰ καὶ πού
 τούτου πεφρόντικε, καλεῖται ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πίναξι
 προσέχειν, δεομένοις παμπόλλῳ τινὶ μείζονος ἐπαν-
 ορθώσεως ἢ ὁ Ἐρατοσθένης πίναξ προσδίδται. καὶ
 30 τὸ ἐπιφερόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἔχεται μο-

1. ποτὶ λογισθείη: παραλλήλος τε καὶ ἴση

χθονίας. λαμβάνει γὰρ ἐν λήματι τὸ ἐκ τῶν μὴ διδο-
μένων κατασκευασθέν, ὥς ἡλέξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θα-
ψάκου Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν οὐ πλείοσιν ἢ
χιλίοις σταδίοις· ὥστ' εἰ καὶ πάνυ συνάγεται τὸ πλείο-
σιν ἢ δισχιλίοις καὶ τετρακοσίοις σταδίοις ἀνατολικω-
τέραν αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐρα-
τοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν τοῦ Τύγριδος διάβασιν, ἢ Ἀλέ-
ξανδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ σύντομος σταδίων
c. 91 δισχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τύγρις καὶ ὁ Εὐφράτης
ἐγκυκλωσάμενοι τὴν Μεσοποταμίαν,· τίως μὲν ἐπ' 10
ἀνατολὰς φέρονται, εἰτ' ἐπιστρέφουσι πρὸς νότον καὶ
πλησιάζουσι τότε ἀλλήλοις τε ἄμα καὶ Βαβυλῶνι, οὐ-
δὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.

- 39 Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐξῆς ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ
συνάγειν βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους 15
πύλας ὁδόν, ἣν μυρίων σταδίων Ἐρατοσθένης εἰρηκεν,
οὐκ ἐπ' εὐθείας ἀναμετρομένην ὥς ἐπ' εὐθείας πα-
ραδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ ἐλάττωτος οὕσης. ἢ δ' ἐφο-
δός ἐστιν αὐτῷ τοιαύτη. φησὶν εἶναι κατ' Ἐρατοσθένη
τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν τὸν τε διὰ τοῦ Κανωβικοῦ 20
στόματος καὶ τὸν διὰ Κυανέων, διέχῃν δὲ τοῦτον τοῦ
διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σταδίους, τὰς
δὲ Κυανέας τοῦ Κασπίου ὅρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσί-
ους, ὃ κεῖται κατὰ τὴν ὑπέφθεσιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον
πέλαγος ἐκ Κολχίδος, ὥστε παρὰ τριακοσίους σταδίους 25
τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ τοῦ διὰ Κυανέων μεσημ-
βρινοῦ ἐπὶ τε Θαψάκον καὶ ἐπὶ τὸ Κάσπιον· τρόπον δὲ
τινα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κείσθαι τὴν τε Θαψά-
κον καὶ τὸ Κάσπιον· τούτῳ δ' ἀκολουθεῖν τὸ ἀφιστά-
ναι ἴσον τὰς Κασπίους πύλας Θαψάκου τε καὶ τοῦ 30
Κασπίου, [τοῦ δὲ Κασπίου] πολὺ ἐλάττωτος ἀφιστάναι
τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν ἀφιστάναι Ἐρατοσθένης τῆς

- Θαψάκου, [τῆς Θαψάκου] ἄρα πολὺ ἐλάττους ἢ μυρίους ἀφεστάναι τοὺς ἐπ' εὐθείας. κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι τοὺς μυρίους, [οὓς] λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον. ἐροῦμεν δὲ πρὸς αὐτόν, 5 ὅτι τοῦ Ἑρατοσθένους ἐν πλάτει λαμβάνοντος [τὰς] εὐθείας, ὅπερ οἰκεῖόν ἐστι γεωγραφίας, ἐν πλάτει δὲ καὶ τὰς μεσημβρινὰς καὶ τὰς ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτὸν εὐθύνει καὶ ὥς ἂν δι' ὀργάνων λάβοι τις τούτων ἕκαστον, οὐδὲ αὐτὸς δι' ὀργάνων ἀλλὰ μᾶλλον στοχασμῷ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς 10 ὀρθὰς καὶ τὸ παραλλήλους. ἐν μὲν δὴ τοῦθ' ἀμάτημα· ἕτερον δὲ τὸ μηδὲ τὰ κείμενα παρ' ἐκείνῳ διαστήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μηδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν ἐλεγχὸν προσάγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλατ- 15 τόμενα. διόπερ πρῶτον μὲν ἐκείνου τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἐπὶ Φᾶσιν εἰπόντος σταδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ προσθέντος τοὺς εἰς Διοσκουριάδα ἐνθένδε ἑξακοσίους, τὴν δ' ἀπὸ Διοσκουριάδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπερθεσιν ἡμερῶν πέντε, ἥτις κατ' αὐτὸν Ἰππαρχὸν εἰκά- 20 ζεται λέγεσθαι ὅσον χιλίων σταδίων, ὥστε τὴν σύμψαν κατ' Ἑρατοσθένη κεφαλαιουῖσθαι ἐννακισχιλίων ἑξακοσίων· αὐτὸς συντέτμηκε καὶ φησὶν ἐκ μὲν Κυα- C. 92 νείων εἰς Φᾶσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ Κάσπιον ἐνθένδε ἄλλους χιλίους· ὥστ' οὐ κατ' Ἑρα- 25 τοσθένη συμβαίνειν ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πῶς μεσημβρινοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θάψακον, ἀλλὰ κατ' αὐτόν. φέρε δ' οὖν κατ' Ἑρατοσθένη· πῶς οὖν τούτῳ ἔπεται τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίους πύλας ἴσην εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον;
- 30 Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν πάλιν 40 τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὄρων τῶν κατὰ τὸν Ταῦρον, περὶ ὧν ἱκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς

τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἰτ' ἐκτίθεται τὰ λε-
 χθέντα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόν-
 τον τόπων, ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων κα-
 θήκειν· μίαν μὲν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν
 δὲ τὴν Ἰταλικήν, τρίτην δὲ τὴν Λιγυστικὴν, ὑφ' ὧν δ
 κόλπους ἀπολαμβάνεσθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν
 Τυρρηνικόν. ταῦτα δ' ἐκθέμενος καθόλου πειρᾶται
 τὰ καθ' ἕκαστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμε-
 τρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. ἔστι δὲ τοσοῦτον τῶν
 ἡμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ 10
 πλῆθος, καὶ ὑπὸ Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγ-
 γράφαντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἄλ-
 λων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλεῖστα),
 ὥστ' οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι διαιτᾶν οὔτ' ἐκείνους ἐπὶ το-
 σοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰππαρ- 15
 χον. καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἡμαρτημέ-
 νων τὰ δ' οὐκ ἐπανορθοῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι
 ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. αἰτιάσαιτο μὲν γὰρ καὶ
 τοῦτ' ἂν ἴσως τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης,
 μίαν μὲν τιθεὶς τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γάρ 20
 τι πολυσχιδές· καὶ γὰρ τὸ Σούνιον ἀκρωτηριάζει ὁμοί-
 ως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἥττον μεσημβρινώτερον ὢν
 τῶν Μαλειῶν καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον.
 καὶ ἡ Θρακία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σού-
 νιον τὸν τε Μέλανα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μα- 25
 κεδονικοὺς. εἰ δ' οὖν παρήημεν τοῦτο, καὶ τῶν δια-
 στημάτων τὰ πλεῖστα φανερώς ψευδογραφούμενα ἐλέγ-
 χει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσιν καὶ οὐ
 δεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 αὐτόθεν ἐκμαρτυρεῖσθαι δυναμένων· οἷον ὅτι ἐξ Ἐπι- 30
 δάμνου πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον ἢ ὑπέρβασις ἔστι
 πλειόνων ἢ δισχιλίων σταδίων· ὁ δ' ἐνακοσίαν φη-

σίν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίους C. 93
καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἐννακισχιλίων,
εἶπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστὶ κατὰ τοῦτον τῇ
μὲν Ἀλεξανδρείᾳ Καρία καὶ Ῥόδος, τῇ δὲ Καρχηδόνι
5 ὁ πορθμός· πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλειόνων εἶναι
τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ πορθμὸν πλοῦν σταδίων ἢ ἐνα-
κισχιλίων· ὃ τε μεσημβρινὸς ἐν μεγάλῳ μὲν τιτι δια-
στήματι λαμβανόμενος δοθείη ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τοσοῦ-
τον δυσμικώτερος πρὸς τὸν ἑωθινώτερον ὅσον ἢ Καρ-
10 χηδῶν ἐστὶ τοῦ πορθμοῦ πρὸς δύσει μᾶλλον, ἐν δὲ
τετρακισχιλίοις σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἔλεγχον.
ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥώμην τιθεὶς ἐπὶ ταύτῃ μεσημβρινοῦ
τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερ-
βολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀπειρίας καὶ τού-
15 των καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσιν μέχρι στηλῶν.

Ἰππάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι ἀλλ' ἐξετά- 41
ζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τῇ Ἐρατοσθένους
οἰκεῖον ἦν ἐπὶ πλεον τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνειν. ἡμεῖς
δ' ἐν οἷς μὲν κατορθοῖ, τὸ πλεον δ' ἐτι ὅπου καὶ πλημ-
20 μελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκεῖον λόγον φήθημεν δεῖν
προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ὧν δ' ἀπο-
λυόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου,
καὶ αὐτὸν τὸν Ἰππάρχον συνεξετάζομεν, ὅπου τι φι-
λαιτίως εἴρηκεν. ἐν δὲ τούτοις ὁρῶντες ἤδη τὸν μὲν τε-
25 λέως παραπαίοντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἀρ-
κεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ
ὄντα λέγοντες ἐπανορθώμεν αὐτόν. ἐφ' ὧν γὰρ συν-
εχῇ καὶ ἐπιπολάζοντά ἐστι τὰ ἀμαρτανόμενα, κρεῖτ-
τον μὴδὲ μεμνήσθαι πλὴν εἰ σπάνιόν τι καὶ καθόλου,
30 ὅπερ πειρασόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. καὶ νῦν
δ' εἰρήσθω ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἐρατοσθένης καὶ
οἱ ἐτι τούτων πρότεροι τελέως ἠγνόουν τὰ τε Ἰβηρικά

καὶ τὰ Κελτικά, μυρῖον δὲ μᾶλλον τὰ Γερμανικά καὶ τα Βρεττανικά, ὥς δ' αὐτως τὰ τῶν Γετῶν καὶ Βασταρ-
 νῶν. ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγχανον ἀφιγμένοι καὶ
 τῶν κατ' Ἰταλίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ τὸν Πόντον καὶ
 τῶν ἐφεξῆς προσαρκτιῶν μερῶν· εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα
 ἴσως φιλαίτια. τοῦ γὰρ Ἐρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω
 διεστηκότων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος ἔρεῖν δια-
 στήματα, μὴ δυσχυριζομένου δὲ καὶ λέγοντος ὥς παρέ-
 λαβε, προστιθέντος δ' ἔστιν ὅπου τὰ ἐπ' εὐθείας μᾶλ-
 λον καὶ ἦττον, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον
 τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διαστήμασιν·
 ὅπερ ποιεῖν πειρᾶται ὁ Ἰππαρχος ἐν τε τοῖς πρότερον
 λεχθεῖσι καὶ ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν Ἱρκανίαν μέχρι Βακ-
 τριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐθνῶν ἐκτίθεται διαστήματα,
 καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν Ἱρκανίαν θάλατταν. 15
 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἐξεταστέον αὐτὸν καὶ ἐπὶ
 τῶν κατὰ τὴν ἡπειρώτιν παραλίαν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεω-
 μετρικῶς, ὅπερ ἔφην, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μᾶλλον.
 αἰτιασάμενος δ' οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει 20
 τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος τῶν πρὸς τὴν Ἐρατοσθέ-
 νους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῷ τρίτῳ φησὶ τὴν
 μὲν πλείω θεωρίαν ἔσεσθαι μαθηματικὴν, ἐπὶ ποσὸν
 δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μοι
 ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, 25
 διδόντος καὶ τοῦ Ἐρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφα-
 σιν. πολλαχοῦ γὰρ ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπιστημονικώτε-
 ρον τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐκπεσὼν δὲ οὐκ ἀκρι-
 βεῖς ἀλλ' ὀλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον
 τινὰ ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικὸς ἐν δὲ 30
 τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικὸς ὢν, ὥστε πρὸς ἄμφω
 δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ

ὑπομνήματι καὶ δικαίᾳς καὶ οὗτος καὶ ὁ Τιμοσθένης,
ὥστ' οὐδ' ἡμῖν καταλείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀρ-
κεῖσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰσπάρχου λεχθεῖσιν.

Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον ἃ φησιν ἐν τοῖς περὶ 2
5 ὠκεανοῦ· δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν,
τὰ μὲν οἰκείως τὰ δὲ μαθηματικώτερον. οὐκ ἄτοπον
οὖν ἔνια καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων διαιτῆσαι, τὰ
μὲν νῦν τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὡς ἂν ὑποπίπτῃ,
μέτρου τινὸς ἐχομένους. ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεω-
10 γραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαι-
ροειδῇ καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέ-
ξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ'
ἔστι καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὲ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας διαι- 2
15 ρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκεῖνον
μὲν σχεδὸν τι διπλάσιον ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν
διακεκαυμένην ὑπερπίπτουσιν ἑκατέρων τῶν τροπι-
κῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτοις· Ἀριστοτέλῃ
δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ με-
20 ταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκράτους. ἀμ-
φοτέροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως· διακεκαυμένην γὰρ λέ- C. 95
γεσθαι τὸ ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν
τροπικῶν πλεον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν
ἔστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου στοχαζομένοις Αἰθιοπῶν,
25 εἴπερ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἐστὶν ὃ διαιρεῖ
ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός, τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς
Συήνης, ἥπερ ἐστὶν ὄριον τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, εἰς
Μερόην εἰσὶ πεντακισχίλιοι, τὸ δ' ἐνθένδε ἕως [τοῦ]
τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἐστὶν ἀρχὴ
30 τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. τοῦτο μὲν οὖν τὸ διά-

17. post διακεκαυμένην: τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν

στημα πᾶν ἐστὶ μετρητόν, πλεῖται τε γὰρ καὶ ὀθεύεται· τὸ δ' ἐξῆς μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λόγῳ δέικνυται κατὰ τὴν ὑπ' Ἑρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς ὅτι ἐστὶ σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακοσίων· ὃν δὴ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἑξακισχίλια ὀκτα- 5
κόσια πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια [ὀκτακόσια], τοῦτον ἂν ἔχοι τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. καὶ τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγεται ἡ ἐλαχίστην ποιοῦσα τὴν γῆν, οἷαν ὁ Ποσειδώνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὐ- 10
σαν, περὶ ἡμισὺ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ μικρῇ τοῦ ἡμίσεος μείζονα, ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. τοῖς τε ἀρκτικοῖς οὔτε παρὰ πᾶσιν οὔσιν οὔτε τοῖς αὐτοῖς παντα-
χοῦ τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκράτους, αἵπερ εἰσὶν ἀμε- 15
τάπτωτοι; τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτικούς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· δεῖ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν εὐκρατον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὓσπερ καὶ λέγεται μόνους εὐκρατος. τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς εἰληπται. 20

- 3 Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας πέντε μὲν φησιν εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια, τούτων δὲ περι-
σχίους δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικούς, ἑτεροσχίους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύ-
ταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμ- 25
φίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν· πρὸς δὲ τὰ ἀνθρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενὰς τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πῶς μηνὸς κατὰ κορυφὴν ἐστὶν ὁ ἥλιος, δέχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν.
ἔχειν γὰρ τι ἰδίον τὰς ζώνας ταύτας, αὐχμηράς τε ἰδίως 30
καὶ ἀμώδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου καὶ πυρωδῶν τινῶν καρπῶν συγκεκαυμένων· ὄρη γὰρ

μὴ εἶναι πλησίον ὥστε τὰ νέφη προσπίπτοντα ὀμβροὺς ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι· διόπερ C. 96
οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως καὶ προχείλους καὶ πλατύρρινας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφεσθαι·
5 καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. ὅτι δὲ ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων, δηλοῦν φησὶ τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρατότερον καὶ τὴν γῆν καρπιμωτέραν καὶ εὐνδροτέραν.

Πολύβιος δὲ ποιεῖ ζώνας ἑξ, δύο μὲν τὰς τοῖς B
10 ἄρκτικοῖς ὑποπιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν, [καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων] καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. ἡ μὲν οὖν εἰς πέντε διαίρεσις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς εἰρησθαι· φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τὴν τοῦ
15 περιέχοντος κρᾶσιν· πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοῖς περισκήοις [καὶ τοῖς ἑτεροσκήοις] καὶ τοῖς ἀμφισκήοις οὕτως ἂν ἄριστα διοριζομένοις συνδιορίζεται καὶ τὰ περὶ τὴν θείαν τῶν ἄστρον, ὁλοσχερεῖ τιμι μερισμῷ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχον-
20 τος κρᾶσιν, ὅτι τῆς τούτου κράσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης διαφορὰι τρεῖς εἰσιν αἱ γενικώταται καὶ συνεχίνουσαι πρὸς τε τὰς τῶν ζώων καὶ φυτῶν συστάσεις καὶ τῶν ἄλλων *ἡμισυσταλεῖς τῶν ὑπὸ τῷ ἀέρι καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ, ὑπερβολὴ θάλαπous καὶ ἔλλειψις καὶ
25 μεσότης. αὕτη δὲ τῷ εἰς τὰς ζώνας μερισμῷ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἱ τε γὰρ κατεψυγμέναι δύο τὴν ἔλλειψιν τοῦ θάλαπous ὑπαγορεύουσιν εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι, αἱ τε εὐκρατοι παραπλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν
30 ἡ λοιπὴ μία καὶ διακεκαυμένη. ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικός ἐστὶν ὁ μερισμός, δῆλον· ζητεῖ γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς

ἐτέρας τῶν εὐκρατών ἀφορίσαι τὸ οἰκούμενον ὑφ' ἡμῶν
 τμήμα· πρὸς δύοσι μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θάλαττά ἐστιν
 ἡ περατοῦσα, πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἀήρ, ὁ
 μὲν μέσος εὐκρατος ὢν καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, ὁ δ' ἐφ'
 ἑκάτερα δύσκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τοῦ θάλ- 5
 πους. εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέησε τῆς εἰς
 πέντε ζώνας διαιρέσεως· τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα
 δίχα ἡ σφαῖρα τῆς γῆς εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον,
 ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ τὸ νότιον ὑπέγραψε τὰς τρεῖς
 διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ δια- 10
 κεκαυμένῃ ζώνῃ διὰ καῦμα ἀοίκητά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς
 τῷ πόλῳ διὰ ψύχος, τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκρατα καὶ τὰ οἰ-
 κήσιμα. ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προστιθεὶς οὐκ
 ἀνὰ λόγον ταῖς πέντε ταύτας προστίθῃσιν οὐδ' ὁμοίᾳ

C. 97 κεχρημένης διαφορᾶ, ἀλλ' ὥς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἔθνικαῖς 15
 διαφοραῖς ἀπέφαινε ζώνας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπι-
 κήν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικὴν καὶ Κελτικὴν, τρίτην δὲ
 τὴν ἀνὰ μέσον.

2 Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ τὸ ποιεῖν τινὰς
 ζώνας τοῖς ἀρκτικοῖς διοριζομένας, δύο μὲν τὰς ὑπο- 20
 πιπτούσας αὐτοῖς δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν
 τροπικῶν· εἴρηται γὰρ ὅτι τοῖς μεταπίπτουσι σημείοις
 οὐχ ὀριστέον τὰ ἀμετάπτωτα. οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ
 τῆς διακεκαυμένης ὁροῖς χρηστέον· καὶ [γὰρ] τοῦτ' εἴ-
 ρηται. τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν πρὸς 25
 οὐ φαύλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκινημένος, πρὸς ἣν
 καὶ ὅλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυνῶς τὴν γῆν εἰς τε τὸ βό-
 ρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δῆλον,
 γὰρ ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἡ διακε-
 καυμένη, [καὶ] ποιεῖ τινὰ ἐπιτηδειότητα, ὥστε καὶ τὸ 30
 ἡμισφαίριον ἑκάτερον ἐξ ὅλων συντετάχθαι τριῶν ζώ-

- νῶν ὁμοιοειδῶν τῶν ἐν θατέρῳ. ἡ μὲν οὖν τοιαύτη
 τομὴ δέχεται τὴν εἰς ἕξ ζώνας διαίρεσιν, ἡ δ' ἑτέρα οὐ
 πάνν. εἰ γοῦν τῷ διὰ τῶν πόλων δέχα τέμνοις τὴν γῆν,
 οὐκ ἂν εἰκότως ἐκάτερον τῶν ἡμισφαιρίων, τό τε ἐσπέ-
 5 ριον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοις εἰς ζώνας ἕξ, ἀλλὰ ἡ
 εἰς πέντε ἀρκοῦσα ἂν εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθὲς τῶν
 τμημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ
 ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι περιττὴν καὶ περιέρχον
 ἀποφαίνει τὴν τομὴν, ὁμοιοειδῶν μὲν οὐσῶν καὶ τῶν
 10 εὐκράτων καὶ τῶν κατέψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμέ-
 νων· οὕτως οὖν καὶ τὴν ὅλην γῆν ἐκ τῶν τοιούτων
 ἡμισφαιρίων ἐπινοουμένην ἀρκούντως ἂν εἰς πέντε
 διαιροίης. εἰ δ', ὥσπερ Ἑρατοσθένης φησὶν, ἡ ὑπο-
 πίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκρατος, καθάπερ καὶ
 15 Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθῃσι δ' οὗτος καὶ διότι ὑψη-
 λοτάτῃ ἐστὶ· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων
 νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκεῖ τοῖς ἀναστήμασι προσ-
 πιπτόντων πλείστον), πολὺ κρεῖττον τρίτην εὐκρατον
 ταύτην ποιεῖν στενὴν τινα, ἢ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς
 20 εἰσάγειν. συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν
 μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ ἐκεῖ τὰς μεταστάσεις
 ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὥς δ' αὐτὼς καὶ τὰς
 ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γὰρ αἱ
 κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.
 25 Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι 3
 φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκῆσιν ὑψηλοτάτην· οὐ-
 δὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ὕψος
 διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ C. 98
 ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον πεδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπι-
 30 φανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλλον
 ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὀρῶν συμβαίνειν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγχωρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν
 STRABO I.

ὄρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ Ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἐκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκρατῶν ἀμφοῖν προσπίπτοντα τὰ νέφη ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὀρεινῆν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ Ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτειν ἂν δόξειεν· οἱ γάρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἰδρύουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νησους τινας βούλονται λέγειν. ὅπως δὲ [δὴ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἔξε- 10 τάζειν.

- 4 Μνησθεὶς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Αἰβύνην, Ἡρόδοτον μὲν οἴεσθαι φησιν ὑπὸ Λαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλουν· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέλωνι μάγον τινὰ περιπλεῦσαι φάσκοντα. ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὐδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορείων ἀγῶνος ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεύτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν· 20 καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. τυχεῖν δὴ τινα Ἰνδὸν κομισθέντα ὥς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λερόντων εὐρεῖν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηί, τίς δ' 25 εἶη καὶ πόθεν ἀγνοεῖν μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἐλληνίζειν. ἐκμαθόντα δὲ διηγῆσασθαι διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπίεσοι πλάνη καὶ σωθείη δεῦρο τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῷ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰν- 30 δοὺς πλοῦν ἡγήσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχειρισθείσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξόν. πλεύ-

σαντα δὴ μετὰ δώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον
 ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέ-
 ρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὀρυκτοὺς
 εὐρίσκουσι πεπηγότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλ- C. 99
 5 λινα παρ' ἡμῖν· διαψευσθῆναι δὲ τῶν ἐλπίδων· ἀφε-
 λίσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην.
 τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλειοπάτρην τὴν
 γυναικα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ
 ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὐδοξον μετὰ μείζονος παρα-
 10 σκευῆς. ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν
 Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δέ τισι τόποις ἐξοικειου-
 σθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σιτίων τε καὶ οἴνου
 καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετὴν, ἀντὶ δὲ τούτων
 ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαι
 15 τε τῶν ῥημάτων ἑνία. εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλι-
 νον ἐκ ναυαγίου ἵππον ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πυθόμε-
 νον ὥς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλεόντων τινῶν εἴη τὸ ναυά-
 γιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἴ-
 κειον πλοῦν. σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκέτι τῆς
 20 Κλειοπάτρας ἡγουμένης ἀλλὰ τοῦ παιδός, ἀφαιρεθῆ-
 ναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον
 πολλά. τὸ δ' ἀκρόπρωρον προφέροντα εἰς τὸ ἐμπόριον
 δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γινῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν·
 τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα,
 25 τοὺς δὲ πένητας μικρά, ἃ καλεῖν ἵππους ἀπὸ τῶν ἐν
 ταῖς πρῶταις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ
 Αἰξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἀλιευομένους.
 ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρω-
 ρον ἐνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Αἰξου ποταμοῦ πορρωτέρου
 30 πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. ἐκ δὲ τούτου
 συμβαλόντα τὸν Εὐδοξον ὥς δυνατὸς εἴη ὁ περίπλους
 ὁ Λιβυκός, πορευθέντα οἰκαδὲς τὴν οὐσίαν ἐνθήμενον

πᾶσαν ἐξορμῆσαι. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιάρχειαν,
 εἰτ' εἰς Μασσαλίαν ἐλθεῖν καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν μέχρι
 Γαδείρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ
 χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ
 ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, ἐμβιβᾶσαι τε 5
 μουσικὰ παιδισκάρια καὶ λατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας,
 ἐπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ξεφύροις συνε-
 χέσι. καμνόντων δὲ τῷ πλῶ τῶν συνόντων, ἄκουτα
 ἐπουρίσαι πρὸς γῆν δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ
 τὰς ἀμπώτεις. καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδίδει· κα- 10
 θίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δέ, ὥστε μὴδ' ἀνθρώπῳ δια-
 λυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ
 τῶν ξύλων τὰ πλεῖστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπη-
 ξάμενον πεντηκοντόρω πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρώ-
 C.100 ποῖς συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγομένοις, ἅπερ 15
 πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτό τε γινῶναι ὅτι
 οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοιοθνεῖς εἰεν τοῖς Αἰθίοφιν
 ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῖεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. ἀφέντα
 δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παρά-
 πλῳ νῆσον εὐνδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα ση- 20
 μειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθέ-
 μενον τοὺς λέμβους περὶ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον
 καὶ συμβουλευεῖν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανελέσθαι
 ταύτην, ἰσχύσαι δ' εἰς τὰναντία τοὺς φίλους ὑποτί-
 νοντας φόβον μὴ συμβῇ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γε- 25
 νέσθαι, δειχθείσης παρόδου τοῖς ἑξωθεν ἐπιστρατεύειν
 ἐθέλουσιν. ὥς δ' ἐπύθετο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἑα-
 τὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθη-
 σόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, φυγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων
 ἐπικράτειαν κάκειθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαῖραι. πάλιν 30
 δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν
 πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν τῷ δὲ πειρᾷ-

σθαι τῆς γῆς, ἐνθήμενον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλου, διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμάσαι τῇ προεσκεμμένῃ νήσῳ, καὶ σπείραντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

„Ἐγὼ μὲν οὖν“ φησὶ „μέχρι [δεῦρο] τῆς περὶ τὸν 5
 „Εὐδοξὸν ἱστορίας ἤκω· τί δ' ὕστερον συνέβη τοὺς ἐκ
 „Γαδεύρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι.“ ἐκ πάντων
 10 δὴ τούτων φησὶ δείκνυσθαι διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ
 περιφρεῖται τῷ ὠκεανῷ· „οὐ γάρ μιν δεσμὸς περιβάλλεται
 ἢ πείροιο, ἀλλ' ἐς ἀπειρεσίην κέχυται· τό μιν οὔτι
 „μιαίνει.“ θαυμαστός δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσειδώνιος,
 15 τὸν μὲν τοῦ μάγου περίπλου, ὃν Ἡρακλείδης
 εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Λα-
 ρεῖου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τὸ δὲ Βεργα-
 ῖον διήγημα τοῦτο ἐν πίστει μέρει τιθεῖς, εἰδ' ὑπ'
 αὐτοῦ πεπλασμένον εἶτ' ἄλλων πλασάντων πιστευ-
 θέν. τίς γάρ ἢ πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν
 20 Ἰνδὸν περιπετείας; ὁ γὰρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ
 δίκεν στενός ἐστι καὶ μακρὸς [πεντακισχιλίους] ἐπὶ μυ-
 ρίοις πού σταδίους μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τούτου
 στενοῦ παντάπασιν ὄντος· οὐκ εἰκὸς δ' οὔτ' ἔξω πού
 τὸν πλοῦν ἔχοντας εἰς τὸν κόλπον παρῶσθῃναι τοὺς
 25 Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην (τὰ γὰρ στενὰ ἀπὸ τοῦ στόματος
 δηλώσειν ἔμελλε τὴν πλάνην), οὔτ' εἰς τὸν κόλπον
 ἐπίτηδες καταχθεῖσιν ἐτι πλάνης ἢν πρόφασις καὶ ἀνέ-
 μων ἀστάτων. λιμῶ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας ἀπολ- C.101
 λυμένους σφᾶς πλὴν ἑνός; περιγεγόμενός τε πῶς ἱκα-
 30 νὸς ἦν μόνος κατευθύνειν τὸ πλοῖον οὐ μικρὸν ὃν τά
 γε τηλικαῦτα πελάγη διαίρειν θυνάμενον; τίς δ' ἡ ὄξυ-
 μάθεια τῆς διαλέκτου, ἀφ' ἧς ἱκανὸς ἦν πείσαι τὸν βα-

σιλέα, ὥς δυνάμενος τοῦ πλοῦ καθηγῆσασθαι; τίς δ' ἢ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθηγεμόνων, ἤδη γνωριζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς ταύτης θαλάττης; ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς ἄφεις τὴν πόλιν εἰς Ἰνδοὺς ἐπλει; πῶς δὲ ἐπιστεύθη 5
 τηλικαύτην χρεῖαν; πῶς δ' ἐπανιῶν ἀφαιρεθεῖς πάντα παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἀτιμωθεῖς ἐτι μείζονα ἐπιστεύθη παρασκευὴν δώρων; ἐπανιῶν δὲ καὶ παρενεχθεῖς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεγράφετο, ἢ τὸ ἀκρόπρωρον ἐπυνθανέτο τῆς ἀλιάδος πό- 10
 θεν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως πλεόντων ἦν ναυάγιον οὐδενὸς ἐμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνο-
 δον. ἐλθὼν δ' οὖν εἰς Ἀλεξανδρείαν, φωραθεὶς ὥς νε-
 νοσφισμένος πολλά, πῶς οὐκ ἐκολάσθη, ἀλλὰ καὶ πε- 15
 ριῇ τοὺς ναυκλήρους διαπυνθανόμενος, δεικνὺς ἅμα τὸ ἀκρόπρωρον; ὁ δὲ γνωρίσας οὐχὶ θαυμαστός; ὁ δὲ πιστεύσας οὐ θαυμασιώτερος καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην ἐπανιῶν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ μετοικισμὸν ἐκείθεν ποιη-
 σάμενος εἰς τὰ ἔξω στηλῶν; ἀλλ' οὐδ' ἐξὸν ἦν ἄνευ 20
 προστάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι, καὶ ταῦτα νενοσφισμένῳ βασιλικὰ χρήματα. οὐδέ γε λαθεῖν ἐκ-
 πλεύσαντα ἐνεδέχετο τοσαύτη φρουρὰ κεκλεισμένου τοῦ λιμένος καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσῃν καὶ νῦν ἐτι δια-
 μένουσαν ἔγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 25
 πολὺν χρόνον, καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνεῖται, Ῥωμαίων ἐχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότε-
 ραι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπῆρεν εἰς τὰ Γάδαιρα καὶ ναυπηγη-
 σάμενος ἐπλει βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοί-
 ου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ; 30
 πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὐρὼν τοὺς ἐσπερίους Αἰθίο-
 πας τοῖς ἐφοῖς ὁμογλώττους οὐκ ὠρέχθη διανύσαι τὸν

ἐξῆς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ὢν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μικρὸν ἔχειν ἐλπίδας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἀφείς ταῦτα τῆς διὰ Βόγου ναυστολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ' ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλὴν; C. 102
 5 τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόγῳ πλεονέκτημα ὁ τάνθρωπου ἀφανισμός, ἐξὸν ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνούς δὲ τὴν ἐπιβουλὴν πῶς ἐφῆθη φυγῶν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; ἔκαστον γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χαλεπὸν καὶ σπανίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ'
 10 εὐτυχεῖν αἰετὶ συνέβαινεν εἰς κινδύνους καθισταμένῳ συνεχεῖς. πῶς δ' οὐκ ἔδωκεν ἀποδράς τὸν Βόγον πλεῖν πάλιν παρὰ τὴν Λιβύην σὺν παρασκευῇ δυναμένη συνοικίσει νῆσον; οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα τῶν Πυθίου καὶ Εὐημέρου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμάτων.
 15 τῶν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτηδεύουσιν, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδεικτικῶ καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι καὶ περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ, τίς αἶν συγγνώμη; ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὔ.

Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ λήματα λαμβάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ ἡμεῖς, ὀρθῶς κεῖται παρ' αὐτῷ· πρὸς δ' καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὐ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλάσμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς
 25 ἐκεῖνος ἱστορῆσαι Σόλωνά φησι πεπυσμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὥς ὑπάρχουσά ποτε ἀφανισθεῖν, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἡπείρου· καὶ τοῦτο οἴεται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἠφάνισεν, ὥς ὁ ποιητὴς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος. εἰκάξει
 30 δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἐξαναστασιν ἐκ τῆς οἰκείας [κατὰ ληστειάν] γενέσθαι, οὐ κατὰ θαλάττης ἐφοδὸν ἀθρόαν συμβᾶσαν. ὑπονοεῖ δὲ

τὸ τῆς οἰκουμένης μήκος ἑπτὰ πού μυριάδων σταδίων
 ὑπάρχον ἡμῖν εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ' ὃν εἰλη-
 πται, ὥστε (φησὶν) ἀπὸ τῆς δύσεως εὖρω πλέων ἐν το-
 σαύταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἰνδοὺς.

- 7 Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιάσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἡπείρους 5
 διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ,
 δι' ὧν ἔμελλον ἐξαλλάξεις δείκνυσθαι ζώων τε καὶ φυ-
 τῶν καὶ ἀέρων, τῶν μὲν τῇ κατεφνυγμένη συναπτόντων
 τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένη, ὥστε οἶονεῖ ζώνας εἶναι τὰς
 ἡπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γί- 10
 νεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὖσαν διαίρεσιν, θετικὴν
 ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. αἱ γὰρ
 τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ
 οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραί, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ

- Q.103 κατὰ περίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχναι δὲ καὶ θυ- 15
 νάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις ἀρξάντων τινῶν κρατοῦσιν
 αἱ πλείους ἐν ὁποῖοῦν κλίματι. ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ
 κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἐστὶν ἐπιχώριά τισι τὰ δ'
 ἔθει καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλο-
 γοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ καὶ οἱ ἐτι ἑγγυτέρω Θηβαῖοι, 20
 ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φιλόσοφοι
 φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἱπ-
 πων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζώων οὐ τόποι μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ συγγχεῖ ταῦτα·
 ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἡπείρων, οἷα 25
 νῦν ἐστὶ, παραδείγματι χρῆται τῷ τοὺς Ἰνδοὺς τῶν
 Αἰθιοπῶν διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· εὐερνεστέρους
 γὰρ εἶναι καὶ ἥττον εὐεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχον-
 τος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθιοπᾶς δίχα
 διελεῖν „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,“ 30
 Κράτιστα δ' εἰσάγοντα τὴν ἑτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ
 οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔδει (φησί)

μεταγράφειν οὕτως „ἡμὲν ἀπερχομένου Ὑπερίονος,“
οἷον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες καὶ 8
αὐτοὶ δέχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσὶν
5 οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. ἔπειθ'
Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ τοὺς Αἰθίοπας, ὅτι τοὺς
Ἰνδοὺς ᾗδαι τοιοῦτους τινὰς τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ
ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἰνδοὺς εἰκὸς Ὅμηρον, ὅπου γε
οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξειον μῦθον ᾗδαι τὰ
10 κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν),
ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον
διαίρεσιν. ἐκαὶ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου
διηγήσαμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως γρά-
φειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησί, κρεῖττον δ' οὐ-
15 τως εἶναι μεταθεῖναι „ἡμὲν ἀπερχομένου.“ τί οὖν δια-
φέρει τοῦτο τοῦ „ἡμὲν δυσομένου;“ πᾶν γὰρ τὸ τμήμα
τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύοσιν δύσιν καλεῖται, κα-
θάπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ
Ἄρατος ἐπισημαίνεται „ἥχι περ ἄκραι μίσγονται δύ-
20 σιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.“ εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατη-
τείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φήσει τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρι-
σταρχείου δεῖν. τοσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον· πολλὰ
γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκού- C.104
σης διαίτης, ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπι-
25 σκεπτέον ἐν ἄλλοις ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γάρ ἐστι
τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῶ καὶ τὸ Ἀριστοτελεῖζον, ὅπερ
ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρυψιν τῶν αἰτιῶν.

Πολύβιος δὲ τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν τοὺς μὲν 11
ἀρχαίους ἑᾶν φησι, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετά-
30 ζειν Δικαίαρχόν τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον
πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθέαν,
ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς, ὅλην μὲν τὴν Βρετ-

τανικὴν ἐμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν δὲ περιμέ-
 τρον πλειόνων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος τῆς
 νῆσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης
 καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ καθ' αὐτὴν
 ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε θάλαττα οὔτ' αἴθρ, ἀλλὰ σύγκριμά 5
 τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ ἐοικὸς, ἐν ᾧ φησι τὴν
 γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα,
 καὶ τοῦτον ὥς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὅλων, μήτε πορευ-
 τὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα· τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι
 ἐοικὸς αὐτὸς ἰωρακέναι, τὰλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. 10
 ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθίου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-
 θένδε πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρωικανίτιν τῆς Εὐρώπης
 ἀπὸ Γαδείρων ἕως Τανάιδος.

- 2 Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο,
 πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ τοσαῦτα διαστή- 15
 ματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἐρατοσθένη
 διαπορησάντα εἰ χρή πιστεύειν τούτοις, ὅμως περὶ τε
 τῆς Βρεττανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα
 καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δὲ φησι βέλτιον τῷ Μισσηνίῳ
 πιστεύειν ἢ τούτῳ. ὁ μέντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν 20
 Παγχαῖαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κό-
 σμου περάτων κατωπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς
 Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἑρμῇ πιστεύσαι τις
 λέγοντι. Ἐρατοσθένη δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον
 καλεῖν, Πυθίαν δὲ πιστεύειν, καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρ- 25
 χου πιστεύσαντος. τὸ μὲν οὖν μηδὲ Δικαιάρχου πι-
 στεύσαντος γελοῖον, ὥσπερ ἐκείνῳ κανόνι χρῆσασθαι
 προσήκον, καθ' οὗ τοσούτους ἐλέγχους αὐτὸς προφε-
 ρεται. Ἐρατοσθένους δὲ εἴρηται ἡ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ
 τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ 30
 Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους
 ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-

γνοίη; ἀλλὰ μὴν Πολύβιός γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς
καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν τούτοις
τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ'
οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων. τοῦ γοῦν Δι- C.105
5 καιάρχου μυρίους μὲν εἰπόντος τοὺς ἐπὶ στήλας ἀπὸ
τῆς Πελοποννήσου σταδίου, πλείους δὲ τούτων τοὺς
ἐπὶ τὸν Ἀθρίαν μέχρι τοῦ μυχοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στήλας τὸ
μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισχιλίους ἀποδόντος, ὥς γίνε-
σθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι
10 στηλῶν· τοὺς μὲν τρισχιλίους ἔαν φησιν εἰτ' εὐ λαμ-
βάνονται εἴτε μὴ, τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως,
οὔτε τὴν παραλίαν ἐκμετροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου
τοῦ πελάγους. τὴν μὲν γὰρ παραλίαν εἰκέναι μάλιστ'
ἀμβλεία γωνία, βεβηκυία ἐπὶ τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν
15 στηλῶν, κορυφὴν δ' ἐχούσῃ Νάρβωνα, ὥστε συνίστα-
σθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐ-
θείαν, πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λε-
χθεῖσαν, ὧν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβωνος
μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις,
20 ἡ δὲ λοιπὴ μικρῷ ἐλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων· καὶ μὴν
πλείστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λι-
βύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος στα-
δίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ
λαμβάνειν συναγωγὴν. ἀλλ' ἔστω, φησί, καὶ ἐκεῖνο
25 τρισχιλίων, προειληφθῶ δ' ἐπὶ τούτοις δισχιλίων στα-
δίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρβωνα, ὥς ἂν
κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυ-
γωνίου· δῆλον οὖν, φησὶν, ἐκ τῆς παιδικῆς μετρή-
σεως, ὅτι ἡ σύμπασα παραλία ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ
30 στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας

πεντακοσίους σταδίους. προστεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαίαρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δεήσει, φησί, τι-5 θέναι κατ' ἐκείνον.

- 3 Ἄλλ' ὃ φίλε Πολύβιε, φαίη τις ἄν, ὥσπερ τούτου τοῦ ψεύσματος ἐναργῆ παρίστησι τὸν ἑλεγχον ἢ πείρα ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς 10 Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραύνια τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα· οὕτως κάκεινα ψεύσματά ἐστιν ἀμφοτέρω, καὶ ὁ Δικαίαρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορ- 15 θμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὁ σὺ δοκεῖς ἀποδειξαι· ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων, συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης. μάλιστα γὰρ εἶναι φασὶ μυριάδων ἑπτά· 20

- C. 106 τούτου δὲ τὸ ἐσπέριον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας, ἅπερ δυσμικαῖτά ἐστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τρισμυρίων. συντιθέασι δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ροδίας πεντακισχιλίους, ἐνθεν δ' ἐπὶ Σαλμώνιον τῆς 25 Κρήτης, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἑβὼν ἄκρον, χιλίους, αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μήκος πλείους ἢ δισχιλίους ἐπὶ Κριοῦ μέτωπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Πάχυνον τῆς Σικελίας τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου δὲ ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους, εἴτα τὸ διάστημα τὸ ἐπὶ στή- 30 λας ἀπὸ πορθμοῦ μυρίους δισχιλίους, ἀπὸ στήλων δὲ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἰεροῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἰβηρίας

περὶ τρισχιλίους. καὶ ἡ κάθετος δὲ οὐ καλῶς εἰληπται,
 εἴπερ ἡ μὲν Νάρβων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου σχε-
 δόν τι ἴδρυνται τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη τε τῷ διὰ Βυ-
 ζαντιου, καθάπερ καὶ Ἰππαρχος πεῖθεται, ἡ δὲ διὰ
 5 τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τῷ διὰ πορθμοῦ καὶ
 τῆς Ῥοδίας, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Βυζάντιον ὥς ἂν ἐπὶ
 τοῦ αὐτοῦ μισημβρινοῦ κειμένων ἀμφοῖν περὶ πεντα-
 κισχιλίους, ὥς εἰρήκασι, σταδίους· τοσοῦτοι γὰρ ἂν
 εἶεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένης καθέτου. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μέγι-
 10 στον διάγραμμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐπὶ τὴν Λιβύην πεντακισχιλίων που σταδίων λέ-
 γουσιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ
 μοι πεπλανημένως λέγεσθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Λιβύην
 κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσνεύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον καὶ
 15 συνάπτειν τῷ διὰ τῶν στηλῶν παραλλήλῳ. καὶ τοῦτο
 οὐκ εὖ λέγεται τὸ πλησίον τῆς Σαρδόνος τὴν λεχθεῖσαν
 κάθετον τελευτᾶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ πολὺ
 δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάγραμμα τοῦτο τῆς Σαρδόνος,
 ὅλον σχεδόν τι ἀπολαμβάνον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τῷ
 20 Σαρδονίῳ τὸ Λιγυστικὸν πέλαγος· καὶ τῆς παραλλίας
 δὲ τὰ μήκη πεπλεόνασται, πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε.
 Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ μὲν 4
 εὖ τὰ δὲ χεῖρον λέγων ἢ ἐκείνος. ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ
 εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰπόντος, πλείους φησὶν
 25 εἶναι τῶν ἑνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμου δὲ εἰς Θεσσαλο-
 νίκειαν ἑνακοσίους ἀποδόντος, πλείους τῶν δισχι-
 λίων φησί· ταῦτα μὲν εὖ. ἀπὸ δὲ Μασσαλίας ἐπὶ στή-
 λας λέγοντος ἑπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης ἑξακισ-
 χιλίους, αὐτὸς λέγει χεῖρον πλείους ἢ ἑνακισχιλίους·
 30 τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης μικρὸν ἐλάτ-
 τους ἢ ὀκτακισχιλίους· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκεί-
 νος εἴρηκεν. οἱ γὰρ νῦν ὁμολογοῦσιν, εἰ τις τὰς τῶν

- ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ μείζω τῶν ἑξακισχι-
λίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν
C.107 ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἑσπερίου πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν
τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μῆκος ἀπὸ
τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐ δὴ πού τὸ σὺν τοῖς 5
σκολιώμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ'
εὐθείας λέγων, καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἱ τοῦ Τάγου
πηγαὶ πλείον διέχουσιν ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ
τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικὰ
ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἑσθ' ὅπου τὰ 10
μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε μέχρι Γαδείρων ὑπὸ
Γαλατῶν περιρικεῖσθαι φήσας [τὰ] ἔξωθεν αὐτῆς, εἰ γε
τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσιν
ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας
περίοδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται. 15
- 6 Τὸ [τε] μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἑλαττόν ἐστι τοῦ
συνάμφω τῆς τε Αἰβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθείς, οὐκ
ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ
κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν
ἰστίν, ὁ δὲ Τάναϊς ῥεῖ ἀπὸ θαρινῆς ἀνατολῆς· ἑλατ- 20
τοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μήκους τῷ μεταξὺ τῆς θαρι-
νῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία
προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς
τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς
ἐν πράγμασιν εὐαποδότοις καὶ ψευδὸς ἐστὶ τὸ ἀπὸ θα- 25
ρινῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν ῥεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἑμ-
πειροὶ τῶν τόπων ἀπὸ τῶν ἄρκτων ῥεῖν φασιν εἰς τὴν
Μαιώτιν, ὥστε τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ τῆς
Μαιώτιδος καὶ αὐτὸν τὸν ποταμόν, ἐφ' ὅσον γνώριμός
ἐστίν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κεῖσθαι. 30
- 6 Οὐκ ἄξιοι δὲ λόγου τινὲς οἱ μὲν εἶπον ἀπὸ τῶν κατὰ
τὸν Ἰσθμὸν τόπων αὐτὸν τὰς ἀρχὰς ἔχειν καὶ ἀπὸ τῆς

ἰσπέρας, οὐκ ἐνθυμηθέντες ὥς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ
 Βορυσθένης καὶ Ἰππᾶνις μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς
 τὸν Πόντον, ὁ μὲν τῷ Ἰσθρῷ παράλληλος οἱ δὲ τῷ Τα-
 νάϊδι· οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν κατωπτευμένων
 5 οὔτε τοῦ Βορυσθένους οὔτε τοῦ Ἰππᾶνιος, πολὺ ἂν εἴη
 ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι'
 ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπι-
 στρέφων ἐπ' αὐτήν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερώς ἐν τοῖς
 προσαρκτίοις μέρεσι τῆς λίμνης δείκνυνται καὶ τοῦ-
 10 τοῖς τοῖς ἐσθινωτάτοις), πλαστός ἂν τις εἴη καὶ ἀπέ-
 ραντος λόγος. ὥς δ' αὐτως ἀπέραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ
 Καυκάσου πρὸς ἄρκτον φήσας ῥεῖν, εἴτ' ἐπιστρέφειν
 εἰς τὴν Μαιῶτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. ἀπὸ μέντοι
 τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἴρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει
 15 οὕτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῷ Νεῖλῳ καὶ τρόπον τινὰ C.108
 κατὰ διάμετρον ῥεῖν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ χαριέστε-
 ροι, ὥς ἂν ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἢ παρακειμένου
 τινὸς τῆς ῥύσεως οὔσης ἑκατέρῳ ποταμῷ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτρησις κατὰ 7
 20 παραλλήλου τῷ ἰσημερινῷ ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἐπὶ
 μῆκος οὕτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκάστης
 οὕτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μῆκος μεταξὺ μεσημβρινῶν
 δυεῖν κείμενον. τὰ τε μέτρα τῶν μηκῶν σταδιασμοί
 εἰσιν, οὓς θηρεῦομεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες ἢ
 25 τῶν παραλλήλων ὁδῶν ἢ πόρων. ὁ δὲ τοῦτον ἀφείς
 τὸν τρόπον καινὸν εἰσάγει τὸ μεταξὺ τῆς τε θερινῆς
 ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμῆμά τι τοῦ ἀρκτικοῦ
 ἡμικυκλίου. πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς κανόσι καὶ
 μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτώτοις οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην
 30 καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτὰ καὶ
 * διαφοράν. τὸ μὲν οὖν μῆκος ἀμετάπτωτον καὶ καθ'
 αὐτὸ λέγεται, ἀνατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύσις, ὥς δ'

αὐτως θερινή τε καὶ χειμερινή, οὐ καθ' αὐτήν ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοτ' ἄλλη μεταχωρούντων, ἄλλοτ' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεών εἰσι καὶ ἀνατολῶν ἰσημερινῶν τε καὶ τροπικῶν, τὸ δὲ μήκος μένει ταυτόν τῆς ἡπείρου. Τάναϊν μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἄτοπον πέρας 5 ποιεῖσθαι, θερινὴν δ' ἀνατολὴν ἢ ἰσημερινὴν καινόν.

- 8 Προπεπτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄκραις πλείοσι, βέλτιον μὲν οὗτος εἰρηκεν περὶ αὐτῶν Ἐρατοσθένους, οὐπω δὲ ἱκανῶς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἐφη, τὴν ἐπὶ τὰς 10 στηλάς καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλίας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πάντ' ἔθνη καὶ τοῦ Ταναΐδος. οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλίας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίς 15 καὶ τῆς Θράκης τινὰ, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρακίαν χειρρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστόν καὶ Ἀβυδὸν στενά (ἔχουσι δ' αὐτὴν Θράκες), πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος. τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτέον· ἀπλοῖς γὰρ 20 τισι περιλαμβάνονται κόλποις, ἡ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, ἐν ᾧ τὰ Γάδαιρα, καὶ τῷ μεταξὺ στηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἡ δὲ τούτῳ τε καὶ τῷ Ἀδρίᾳ, καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύγων ἄκρα C 109 παρεμπόπτουσα καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρυφον ποιοῦσα 25 ἔχει τινὰ ἀντέμφασιν· αἱ λοιπαὶ δ' ἐτι ἐναργέστερον ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὔσαι ζητοῦσιν ἄλλην διαίρεσιν. ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ ἡ εἰς ἕξ διαίρεσις τὴν ὁμοίαν ἐνστασιν ἀκολουθῶς ταῖς ἄκραις διειλημμένη. ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν προσή- 30 κουσαν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ διημάρτηται καὶ ἐν τῇ τῆς Αἰβύτης

περιοδεία. νῦν δ' ἀρχέσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοῖς
 πρὸ ἡμῶν, ὅσους φήθημεν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέν-
 τας ἐκμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ
 αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον τοσαύτης ἐπανορθώσεως
 5 καὶ προσθήκης δεόμενον.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχῆς ἐστίν 8
 ἡ ἐγχείρησις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀρ-
 χὴν ἑτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχει-
 ροῦντα πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγο-
 10 μένων ὑποθέσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε
 καὶ πίστιν τὰ ἐξῆς πραγματεύεσθαι. εἰρηται γάρ, ὅτι
 οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρύ-
 σαι καλῶς οἷός τε γένοιτ' ἂν ἀπρονοήτως ἔχων κλι-
 μάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ σχημάτων τε καὶ
 15 μεγεθῶν καὶ θάλπους καὶ ψύχους καὶ ἄλλων τοιού-
 των, μὴ τί γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. αὐτὸ
 γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν καὶ τὴν
 αὐτὴν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ μῆσα του-
 των, καὶ μηδὲν ἦττον δύσεις καὶ ἀνατολὰς ἀφορίζειν
 20 καὶ μεσουρανήσεις ὥς ἂν κοινὰς πᾶσι, τῷ μὲν προει-
 πινοήσαντι τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάθεσιν τε καὶ κίνησιν
 καὶ λαβόντι, ὅτι σφαιρικὴ μὲν ἐστὶν ἡ κατ' ἀλήθειαν
 τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλάττεται δὲ νῦν ἐπίπεδος πρὸς
 τὴν ὕψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν, τῷ δ' ἄλ-
 25 λως, οὐ γεωγραφικὴν. οὐ γὰρ ὥσπερ διὰ πεδίων ἰοῦσι
 μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους πα-
 ρίσταται τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐκ πλα-
 γίων ἐπίπεδα, καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς
 τὰ οὐράνια καὶ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις
 30 πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, οὕτω καὶ γεωγρα-
 φοῦσιν παρίστασθαι ἀεὶ δεῖ τὰ ὅμοια. ὁ μὲν γὰρ πε-
 λαγίζων ἢ ὁδεύων διὰ χώρας πεδιάδος κοινὰς τισι

φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαίδευτος καὶ ὁ πολιτικὸς ἐνεργεῖ ταῦτά, ἅπειρος ὢν τῶν οὐρανίων
 C.110 καὶ τὰς πρὸς ταῦτα ἀντεμφάσεις ἀγνοῶν. ἀνατέλλοντα
 μὲν γὰρ ὄρε' ἥλιον καὶ δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα,
 τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ· οὐδὲ γὰρ χρήσιμον
 αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ παράλλη-
 λον εἶσθαι τῷ παρεστῶτι ἢ μὴ· τάχα δ' ἐπισκοποῖ
 μὲν ἂν τι, δόξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις,
 καθάπερ οἱ ἐπιχωριοί· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα δια-
 πτώματα. ὁ δὲ γεωγραφικὸς οὐκ ἐπιχωρίῳ γεωγραφεῖ, 10
 οὐδὲ πολιτικῷ τοιούτῳ, ὅστις μηδὲν ἐφρόντισε τῶν
 λεγομένων ἰδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ θεωριστῇ καὶ
 σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν ἔχειν
 οὕτω τὴν ὅλην, ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. κελεύει τε τοῖς 15
 προσιοῦσιν ἐκεῖνα προενθυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν·
 ἐκείνοις γὰρ τὰ ἀκόλουθα εἶρεῖν, ὥστε μᾶλλον ποιήσα-
 σθαι τῶν παραδιδομένων ἀσφαλῆ τὴν χρῆσιν τοὺς
 ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς, τοῖς δ' ἄλ-
 λως ἔχουσιν οὐ φησι γεωγραφεῖν. 20

2 Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πιστεῦσαι δεῖ περὶ
 τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς τοῖς ἀναμετρήσασιν τὴν
 ὅλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς,
 ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. ἡ δὲ φυσικὴ ἀρετὴ τις· τὰς
 δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν ἐξ αὐτῶν ἡρτημένας, 25
 καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς περὶ τού-
 των πίστεις. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεικνύ-
 μενα τοιαῦτά ἐστι· σφαιροειδὴς μὲν ὁ κόσμος καὶ ὁ
 οὐρανός, ἡ ῥοπή δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρέων· περὶ
 τοῦτο τε συνεστῶσα ἡ γῆ σφαιροειδῶς ὁμόκεντρος τῷ 30
 μὲν οὐρανῷ μένει καὶ αὐτὴ καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ
 τοῦ οὐρανοῦ μέσου τεταμένος, ὁ δ' οὐρανὸς περιφέρει-

ται περί τε αὐτήν καὶ περὶ τὸν ἄξονα ἀπ' ἀνατολῆς
 ἐπὶ δύσιν, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ὁμοταχεῖς
 τῷ πόλῳ. οἱ μὲν οὖν ἀπλανεῖς ἀστέρες κατὰ παραλλή-
 λων φέρονται κύκλων· παράλληλοι δ' εἰς γνωριμώ-
 5 τατοι ὅ τε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο καὶ οἱ ἀρκτι-
 κοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀστέρες καὶ ἥλιος καὶ σελήνη κατὰ
 λοξῶν τινῶν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ζωδιακῷ. τούτοις
 δὲ πιστεύσαντες ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ
 ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις καὶ περιόδους καὶ
 10 ἐκλείψεις καὶ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις καὶ ἄλλα μυρία·
 ὥς δ' αὐτῶς οἱ τὴν γῆν ὅλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι
 προστίθενται ταῖς τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν
 δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι.
 Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανόν, ^{C.111}
 15 πεντάζωνον δὲ καὶ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς
 ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς
 εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι
 κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἐκα-
 τέρωθεν αὐτοῦ, δυσι μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν
 20 διακεκαυμένην, δυσι δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν
 τῇ διακεκαυμένῃ τὰς εὐκράτους δύο ποιοῦσι, πρὸς δὲ
 ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεψυγμένας. ὑποπίπτει δ' ἐκά-
 στῳ τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῷ,
 καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῇ ζώνῃ. εὐκράτους μὲν οὖν
 25 φασὶ τὰς οἰκείσθαι δυναμένας, ἀοικήτους δὲ τὰς ἄλ-
 λας, τὴν μὲν διὰ καῦμα τὰς δὲ διὰ ψυχρῶς. τὸν δ' αὐ-
 τὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν,
 παρ' οἷς εἰσὶν ἀρκτικοί, διορίζουσιν ὁμωνύμως τοῖς
 ἄνω τοὺς ἐπὶ γῆς ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐκάστοις ὑπο-
 30 πίπτοντας. τοῦ δ' ἰσημερινοῦ δίχα τέμνοντος τὸν ὅλον
 οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν
 αὐτῇ ἰσημερινοῦ. καλεῖται δὲ τῶν ἡμισφαιρίων ἐκά-

τερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὸ μὲν βόρειον
 τὸ δὲ νότιον· οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης ὑπὸ τοῦ
 αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης τὸ μὲν ἔσται βόρειον
 αὐτῆς μέρος τὸ δὲ νότιον· δηλὸν δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκρά-
 των ζωνῶν ἡ μὲν ἔσται βόρειος ἡ δὲ νότιος ὁμωνύμως 5
 τῷ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἔστι. καλεῖται δὲ βόρειον μὲν
 ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκρατον ἐκείνην περιέχον, ἐν ᾗ
 ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ
 μὲν ἔστιν ὁ πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἡ ἐν ᾧ
 πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστι δύσις 10
 ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή, νότιον δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον·
 ὥστε δηλὸν ὅτι ἡμεῖς ἐσμεν ἐν θατέρῳ τῶν ἡμισφαι-
 ρίων, καὶ τῷ βορείῳ γε, ἐν ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἶόν τε·
 „μέσσω γὰρ μεγάλοι ποταμοί, ὠκεανὸς μὲν πρῶτα,
 ἔπειτα ἡ διακεκαυμένη. οὔτε δὲ ὠκεανὸς ἐν μέσῳ τῆς 15
 καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἐστὶ τέμνων ὅλην, οὔτ' οὖν δια-
 κεκαυμένον χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται
 τοῖς κλίμασιν ὑπεναντίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ
 βορείῳ εὐκράτῳ.

- 4 Λαβὼν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος 20
 τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις, ἐν οἷς οἱ τε
 παράλληλοι τῷ ἰσημερινῷ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἑκά-
 στην τὴν οἰκισιν καὶ οἱ πρὸς ὀρθὰς τέμνοντες τούτους,
 γραφόμενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν
 οἰκήσιμον ἰμβατεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν 25
 ἀποστάσεων. οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ
 ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου, ὅπερ ἐστὶ τεταρτη-
 C.112 μόριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο
 ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πε-
 ρίμετρος τῆς γῆς. ὥσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμε- 30
 τρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομικοῦ ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ
 ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ

καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμειτρηκότος ὅλην
 τὴν γῆν ὁρμηθέντα, πιστεύσαντα τούτῳ καὶ οἷς ἐπί-
 στευσεν οὗτος, πρῶτον μὲν ἐκθέσθαι τὴν οἰκουμένην
 καθ' ἡμᾶς πόση τις καὶ ποία τὸ σχῆμα καὶ τὴν φύσιν
 5 οἷα ἐστὶ καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὅλην γῆν (ἰδίον γὰρ
 τοῦ γεωγράφου τοῦτο), ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα
 τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ποιήσασθαι
 τὸν προσήκοντα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ
 ἱκανῶς εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευ-
 10 μένοις ἀρίστοις γεγονέναι περὶ ταῦτα.

Ἵποκείσθω δὴ σφαιροειδῆς ἡ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, 5
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἰσχοῦσα τοῖς πελάγεσι.
 συγκρύνπτοιτο γὰρ ἂν τὸ ἐξέχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσοῦτῳ
 μεγέθει μικρὸν ὅν καὶ λανθάνειν δυνάμενον, ὥστε τὸ
 15 σφαιροειδὲς ἐπὶ τούτων οὐχ ὥς ἂν ἐκ τόρνου φαμέν,
 οὐδ' ὥς ὁ γεωμέτρης πρὸς λόγον, ἀλλὰ πρὸς αἰσθήσιν
 καὶ ταύτην παχυτέραν. νοείσθω δὴ πεντάζωνος καὶ ὁ
 ἰσημερινὸς τεταγμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τού-
 τῳ παραλλήλος, ὀρίζων τὴν κατεψυγμένην ἐν τῷ βο-
 20 ρεῖῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τις τέμνων τού-
 τος πρὸς ὀρθάς. τοῦ δὴ βορείου ἡμισφαιρίου δύο
 περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερι-
 νὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων, ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπο-
 λαμβάνεται τετράπλευρον χωρίον, οὗ ἡ μὲν βόρειος
 25 πλευρὰ ἡμισυ τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἐστίν,
 ἡ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμισυ, αἱ δὲ λοιπαὶ πλευ-
 ραὶ τμήματά εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων ἀντικείμενα ἄλ-
 λήλοις, ἴσα τὸ μήκος. ἐν θατέρῳ δὲ τῶν τετραπλεύρων
 τούτων (ὅποτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δόξειεν)
 30 ἰδρῦσθαί φαμεν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην περιέκλυ-
 στον θαλάττῃ καὶ ἰοικυῖαν νήσῳ· εἴρηται γὰρ ὅτι καὶ
 τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δείκνυται τοῦτο. εἰ δ' ἀπι-

- στεί τις τῷ λόγῳ τούτῳ, διαφέροι ἂν πρὸς τὴν γεωγραφ-
 ωσαν οὐδὲν νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβο-
 μεν τούτῳ συγχωρεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἡοῦς ἐκατέρω-
 θεν περίπλους ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλὴν ὀλίγων
 τῶν μέσων χωρίων. ταῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττη 5
 περατοῦσθαι ἢ γῆ ἀοικήτῳ· ὁ γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ
 τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν, τὰ δ' ἄγνωστα
 C.113 ἐᾷ καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. ἀρκέσει δ' ἐπιξενύξασιν
 εὐθείαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέρω-
 θεν παράπλου τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομέ- 10
 νης νήσου.
- 6 Προκείσθω δὴ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῷ λεχθέντι τετρα-
 πλεύρῳ. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμε-
 νον, ἀφελόντας ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ
 ἡμισφαίριον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἥμισυ, 15
 ἀπὸ δ' αὐτοῦ πάλιν τὸ τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ τὴν
 οἰκουμένην κείσθαι φάμεν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τοῦ
 σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ τὸ φαινόμενον τοῖς ὑποκει-
 μένοις ἐφαρμόττοντας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ ἰση-
 μερινοῦ καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς 20
 τῷ πόλῳ τμήμα τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου σπόνδυλός
 ἐστὶ τὸ σχῆμα, ὁ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ
 ἡμισφαίριον δίχα τέμνει καὶ τὸν σπόνδυλον καὶ ποιεῖ
 τὸ τετράπλευρον, ἔσται δῆλον ὅτι σπονδύλου ἐπιφα-
 νείας ἡμισυ τὸ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ Ἄτλαν- 25
 τικὸν πέλαγος, ἢ δ' οἰκουμένην χλαμυδοειδῆς ἐν τούτῳ
 νῆσος, ἔλαττον ἢ ἡμισυ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὖσα.
 φανερόν δὲ τοῦτο ἐκ τε γεωμετρίας καὶ τοῦ πλήθους
 τῆς περιεχυμένης θαλάττης, καλυπτούσης τὰ ἄκρα
 τῶν ἡπείρων ἐκατέρωθεν καὶ συναγούσης εἰς μύου- 30
 ρον σχῆμα, καὶ τρίτου τοῦ μήκους καὶ πλάτους τοῦ
 μεγίστου, ὧν τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς μυριάδων σταδίων ἐστίν,

ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττῃ μηκέτι πλεῖ-
σθαι δυναμένη διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐρημίαν, τὸ* δ'
ἐλάττον τριῶν μυριάδων ὀριζόμενον τῷ ἀοικίτῳ διὰ
θάλαπος ἢ ψυχῆς. αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θάλαπος ἀοικίτητον
5 τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ
ὀκτακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδι
δωδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμῖς τοῦ ἰσημε-
ρινου πλέον ἂν εἴη τὸ λοιπόν.

Τούτοις δὲ συνωδὰ πῶς ἐστὶ καὶ τὰ ὑπὸ Ἰππάρ- 7
10 χου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὑποθέμενος τὸ μέγε-
θος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἐρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν
ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ
διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκά-
στην τὴν οἰκησιν οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὥς
15 οἱ ὕστερον ἀποδεδώκασιν. ὄντος δὲ κατ' Ἐρατοσθένη
τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ
εἴκοσι καὶ δισχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἑξ μυ-
ριάδης καὶ τρισχιλίοι· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον πεντεκαίδεκα ἑξηκοντάδων,
20 οἷον ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἐξήκοντα, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν τεττάρων· οὗτος C.114
δ' ἐστὶν ὁ διὰ Συήνης γραφόμενος παράλληλος· συλ-
λογίζεται δὲ τὰ καθ' ἑκαστα διαστήματα ἐκ τῶν φαι-
νομένων μέτρων· τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Συήνην
25 κείσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερινὰς
τροπὰς ἄσκιός ἐστιν ὁ γνώμων μέσης ἡμέρας· ὁ δὲ διὰ
τῆς Συήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς
τοῦ Νείλου ῥύσεως ἀπὸ Μερῆς ἕως Ἀλεξανδρείας·
στάδιοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίους· κατὰ μέσον δὲ τὸ
30 διάστημα τὴν Συήνην ἰδρυῖσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐν-
τεῦθεν ἐπὶ Μερῶν πεντακισχιλίοι. προΐοντι δ' ἐπ'
εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίους ἐπὶ μεσημβρίαν

οὐκέτ' οἰκήσιμα τᾶλλά ἐστι διὰ καῦμα, ὥστε τὸν διὰ τούτων τῶν τόπων παράλληλον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου, πέρασ καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθεσθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πρὸς μεσημβρίαν. ἐπεὶ οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσιν οἱ ἀπὸ Σύννης εἰς Με- 5 ρύην, ἄλλοι δὲ προσγεγόνασι τρισχίλιοι, εἰεν ἂν οἱ πάντες ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι. ἐπὶ δέ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Σύννης μύριοι ἑξακισχίλιοι ὀκτακόσιοι (τοσοῦτοι γάρ εἰσιν οἱ τῶν τεττάρων ἑξηκοντάδων, τεθείσης ἑκάστης τετρακισχιλίων καὶ 10 διακοσίων), ὥστε λοιποὶ εἰεν ἂν ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δισμύριοι χίλιοι ὀκτακόσιοι. πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' εὐθείας τῇ φύσει τοῦ Νείλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ῥόδον πλοῦν 15 κάντεῦθεν δὲ τὸν τῆς Καρίας παράπλουν καὶ Ἰωνίας μέχρι τῆς Τρωάδος καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους. λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα γνώριμα καὶ πλεόμενα σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ μέχρι τίνος οἰκήσιμά ἐστι, καὶ παρὰ τοὺς 20 προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν Ῥωξολανοί, νοτιώτεροι ὄντες τῶν ὑπὲρ τῆς Βρεττανικῆς ἐσχάτων γνωριζομένων· ἤδη δὲ τὰπέκεινα διὰ ψυχὸς ἀοίκητά ἐστι· νοτιώτεροι δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς 25 Μαιώτιδος Σαυρομάται καὶ Σκυθῆται μέχρι τῶν ἐφ' ὧν Σκυθῶν.

- 8 Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθίας τὰ περὶ Θούλην τὴν βορειοτάτην τῶν Βρεττανίδων ὕστατα λέγει, παρ' οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἀρκτικῷ ὁ θερινὸς τροπικὸς κύ- 30 κλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐθ' ὅτι Θούλη νήσός ἐστί τις οὐτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο οἰκήσιμά

ἐστίν, ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νο-
 μίζω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἴκου-
 μένης πέρας τὸ προσάρκτιον· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες^{C. 115}
 περαιτέρω τῆς Ἰέρνης οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς
 5 ἄρκτον πρόκειται τῆς Βρεττανικῆς πλησίον, ἀγρίων
 τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψυχῆς,
 ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρας εἶναι θετερόν. τοῦ δὲ
 παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου διὰ Μασσαλίας πως
 ἰόντος, ὡς φησιν Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθίᾳ (φησὶ
 10 γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γνώμονος
 πρὸς τὴν σκιάν, ὃν εἶπεν ὁ Πυθίας ἐν Μασσαλίᾳ), τοῦ
 δὲ διὰ Βορυσθένους ἀπὸ τούτου διέχοντος περὶ τρισ-
 χιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἴη ἂν ἐκ τοῦ διαστήματος
 τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν ἐνταῦθά που
 15 πίπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθένους κύκλος. πανταχοῦ δὲ
 παρακρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθίας κἀνταῦ-
 θά που διέψευσται· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ στηλῶν γραμ-
 μὴν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ῥόδον
 τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κεῖσθαι ὡμολόγηται
 20 παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται δὲ ὅτι καὶ διὰ μέσου πως
 τοῦ πελάγους ἐστὶν ἡ ἀπὸ στηλῶν ἐπὶ τὸν πορθμὸν. οἱ
 δὲ πλείοντες τὸ μέγιστον διάγραμμα ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐπὶ
 τὴν Λιβύην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου στα-
 δίων πεντακισχιλίων, τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον
 25 πλάτος τοῦ πελάγους, ὥστ' εἴη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθεί-
 σης γραμμῆς ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σταδίων δισχι-
 λίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νο-
 τιωτέρα γὰρ ἐστὶν ἡ Μασσαλία τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου.
 τὸ δέ γε ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐστὶ τετρα-
 30 κισχιλίων που καὶ ἑνακοσίων σταδίων, ὥστε πολὺ

ἀρκτηκώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσα-
 λίας. τὸ δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν δύναται συμ-
 φωνεῖν τῷ ἀπὸ Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένει· τὸ δ' ἐκεῖ-
 θεν ἐπὶ τὴν Ἰέρην οὐκέτι γινώριμον πόσον ἂν τις
 θείη, οὐδ' εἰ περαιτέρω ἐτι οἰκῆσιμά ἐστιν, οὐδὲ δεῖ 5
 φροντίζειν τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι [προσέχοντας]· πρὸς
 τε γὰρ ἐπιστήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
 νοτίων μερῶν, ὅτι ὑπὲρ Μερῶς μέχρι τρισχιλίων στα-
 δίων προελθόντι τῆς οἰκῆσίμου τίθεσθαι [πέρας] προσ-
 ἦκεν (οὐχ ὥς ἂν τούτου ἀκριβεστάτου πέρας ὄν- 10
 τος, ἀλλ' ἐγγύς γε τάκριβους), οὕτω καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλείους τούτων θετέον ἢ μικροῦ
 πλείους, ὅλον τετρακισχιλίους. πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς
 χρεῖας οὐδὲν ἂν εἴη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρί-
 ζειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ μάλιστα εἰ νῆ- 15
 σους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἱ μὴτε λυπεῖν μὴτ' ὠφελεῖν
 ἡμᾶς δύνανται μηδὲν διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον· καὶ γὰρ
 τὴν Βρεττανικὴν ἔχιν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐστίν
 C.116 (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον ὥστ' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν) 20
 οὔτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. πλέον γὰρ ἐκ
 τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρεισθαι νῦν ἢ ὁ φόρος δύναται
 συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δα-
 πάνης τὸ φρουρησὸν καὶ φορολογῆσον τὴν νῆσον·
 πολὺ δ' ἂν ἐπιγένοιτο τὸ ἄχρηστον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν 25
 περὶ ταύτην νήσων.

- 9 Εἰ δὲ προστεθείη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βο-
 ρυσθένους διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένους ἐπὶ τὰς
 ἄρκτους τῶν τετρακισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνε-
 ται τὸ πᾶν μύριοι δισχιλίοι ἐπτακόσιοι στάδιοι, τὸ δ' 30
 ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρας ἐστὶ τῆς οἰκουμέ-
 νης μύριοι ἑξακισχιλίοι ἑξακόσιοι, ὥστε τὸ σύμπαν

πλάτος τῆς οἰκουμένης εἴη ἂν ἔλαττον τῶν τρισμυρίων ἀπὸ νότου πρὸς ἄρκτον· τὸ δέ γε μῆκος περὶ ἐπὶ τὰ μυριάδας λέγεται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα 5 τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμετρημένον. ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχθέντος τετραπλεύρου τὸ μῆκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν παραλλήλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν δῆλον, ὥστε πλεόν ἢ διπλάσιόν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μῆκος. λέγεται δὲ καὶ χλαμν- 10 δοειδὲς πως τὸ σχῆμα· πολλὴ γὰρ συναγωγὴ τοῦ πλάτους πρὸς τοῖς ἄκροις εὐρίσκεται καὶ μάλιστα τοῖς ἐσπερίοις, τὰ καθ' ἑκάστα ἐπιόντων ἡμῶν.

Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπι- 10 φανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμένην· καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμήτων σχημάτων μιμούμενον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαῖραν τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κρατήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολαβόντα τὸ τετράπλευρον ἐντὸς τούτου τιθέναι τὸν πίνακα τῆς γεωγραφίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλης δεῖ σφαί- 20 ρας, ὥστε πολλοσθημόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθὲν τμήμα ἱκανὸν γενέσθαι δέξασθαι σαφῶς τὰ προσήκοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκίαν παρασχεῖν ὅψιν τοῖς ἐπιβλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευάσασθαι τηλικαύτην οὕτω ποιεῖν βέλτιον· ἔστω δὲ μὴ 25 μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον· τῷ δὲ μὴ δυναμένῳ τηλικαύτην ἢ μὴ πολλῷ ταύτης ἐνδεδιστέραν ἐν ἐπιπέδῳ καταγραφτέον πίνακι τοῦλάχιστον ἐπὶ ποδῶν. διοίσει γὰρ μικρόν, ἐὰν ἀντὶ τῶν κύκλων τῶν τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλί- 30 ματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασαφοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν, τῶν μὲν

παρὰλληλων παρὰλληλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκεί-
 C.117 νους ὀρθάς, τῆς διανοίας ῥαδίως μεταφέρειν δυναμέ-
 νης τὸ ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπι-
 φανείᾳ σχῆμα καὶ μέγεθος ἐπὶ τὴν περιφερῆ τε καὶ
 σφαιρικὴν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων 6
 καὶ εὐθειῶν φάμεν. εἰ δ' οἱ μεσημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκά-
 στοις [διὰ] τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύου-
 σιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ
 γε οὐ διοίσει πίνακι τὰς εὐθείας μικρὰς συννευούσας
 ποιεῖν μόνον τὰς μεσημβρινάς· οὐδὲ γὰρ πολλαχοῦ 10
 τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανής ἐστιν ὥσπερ ἡ περι-
 φέρεια οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν
 γραμμῶν εἰς τὸν πίνακα τὸν ἐπίπεδον καὶ γραφομέ-
 νων εὐθειῶν.

- 11 Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὥς ἐν ἐπιπέδῳ πίνακι 15
 τῆς γραφῆς γινομένης ἐκθῆσομεν. ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν
 ἐπιελθόντες αὐτοὶ τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ
 πιστεύσαντες τοῖς εἰκοῦσιν ἢ γράψασιν. ἐπήλθομεν
 δὲ ἐπὶ δύσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῶν κατὰ
 Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρηνίας, ἐπὶ μεσημβρίαν δὲ 20
 ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων·
 οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς αὐτὴν εὐρεθείᾳ τῶν γεωγρα-
 φησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπιηλυθὼς τῶν
 λεχθέντων διαστημάτων, ἀλλ' οἱ πλεονάσαντες περὶ
 τὰ δυσμικὰ μέρη τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦ- 25
 τον ἦψαντο, οἱ δὲ περὶ τὰναντία τῶν ἐσπερίων ὑστέ-
 ρησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ τὰς
 ἄρκτους. τὸ μέντοι πλεόν κάκεινοι καὶ ἡμεῖς ἀκοῇ
 παραλαβόντες συντίθεμεν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγε-
 θος καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν 30
 τρόπον ὥνπερ ἡ διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθησι
 τὰ νοητά· σχῆμα γὰρ καὶ χρῶαν καὶ μέγεθος μήλου καὶ

ὁδὸν καὶ ἀφὴν καὶ χυμὸν ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθή-
 σεις, ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διάνοια τὴν τοῦ μῆ-
 λου νόησιν· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχημάτων τὰ
 μέρη μὲν αἰσθησις ὁρᾷ, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὁραθέντων
 5 ἡ διάνοια συντίθησιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄν-
 ῥωες ὥσπερ αἰσθητηρίοις πιστεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ
 πλανηθεῖσιν οὕς ἐτυχε τόπους ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη
 τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης
 οἰκουμένης ὕψιν· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντα μὲν αὐ-
 10 τοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρεισιν, ἀλλὰ πλεῖ-
 στα κατορθοῦσι δι' ἐτέρων, ἀγγέλοις πιστεύοντες καὶ
 πρὸς τὴν ἀκοὴν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προστάγ-
 ματα. ὁ δ' ἀξίῳ μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ
 τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἥτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλ-
 15 μοῦ πολὺν κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἄμεινον ἔχοιεν ἂν τι λέγειν 12
 περὶ τῶν κατὰ Βρεττανοὺς καὶ Γερμανοὺς καὶ τοὺς
 περὶ τὸν Ἰστρον τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς Γέτας τε C.118
 καὶ Τυρεγέτας καὶ Βαστάρνας, ἐτι δὲ τοὺς περὶ τὸν
 20 Καύκασον, οἷον Ἀλβανοὺς καὶ Ἰβηρας. ἀπήγγελλται
 δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικὰ συγγραψάντων, τῶν
 περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηνόν, ἃ πολλῶν ἐκεῖ-
 νοι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὴν
 Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα
 25 Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ στρατιᾶς νεωστί, ἧς ἡγεῖτο
 ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἐταῖρος Αἰλῖος Γάλλος, καὶ τῶν
 ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων στόλοις ἤδη πλεόντων
 διὰ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς
 Ἰνδικῆς, πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἐγνωσται τοῖς νῦν ἢ
 30 τοῖς πρὸ ἡμῶν. ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύ-
 πτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβάντες μέχρι Συήνης
 καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἱστοροῦμεν, ὅτι καὶ ἑκατὸν

και εἴκοσι νῆες πλέοιεν ἐκ Μῦθς ὄρμον πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βασιλέων ὀλλύγων παντάπασι θαρρύντων πλεῖν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεύεσθαι φόρτον.

- 13 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ πρὸς ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικὰς ταῦτα, σχῆμα καὶ μέγεθος εἰπεῖν ὡς ἀπλούστατα ἐγχειρεῖν τὸ πῖπτον εἰς τὸν γεωγραφικὸν πίνακα, συμπαραδηλοῦντα καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόστον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστὶ· τοῦτο μὲν γὰρ οἰκεῖον τῷ γεωγράφῳ, τὸ δὲ καὶ περὶ 10 ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ σπονδύλου παντὸς ἧς λέγομεν ζώνης ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης ἐστίν, οἷον εἰ περιοικεῖται καὶ κατὰ θάτερον τεταρτημόριον ὁ σπόνδυλος· καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων γε οἰκεῖται τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἰκου- 15 μένην θετεῖον, ὅπερ ἐστὶ πιθανόν. ἡμῖν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ταύτῃ λεκτέον.

- 14 Ἔστι δὴ τι χλαμυδοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης, οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ τοῦ Νείλου γραμμῇ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ 20 τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων τῶν φυγάδων νήσου μέχρι τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης παραλλήλου, τὸ δὲ μήκος ἢ ταύτῃ πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας διὰ στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰσσηικοῦ κόλπου, παρὰ τὸν 25 Ταῦρον ἰοῦσα τὸν διεξωκότα τὴν Ἀσίαν καὶ καταστρέφοντα ἐπὶ τὴν ἐφ' ἡν θάλατταν μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. δεῖ δὴ νοῆσαι παραληλόγραμμόν τι, ἐν ᾧ τὸ χλαμυδοειδὲς σχῆμα ἐγγέγραπται οὕτως ὥστε τὸ μήκος τῷ μήκει ὁμολογεῖν καὶ 30 ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον καὶ τὸ πλάτος τῷ πλάτει. τὸ μὲν δὴ χλαμυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη ἐστὶ· τὸ δὲ πλάτος

ὀρίζεσθαι ἔφαμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις παραλλήλοις
 πλευραῖς, ταῖς διοριζούσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς καὶ τὸ C.119
 αἰκίητον ἐφ' ἐκάτερα. αὗται δ' ἦσαν πρὸς ἄρκτοις
 μὲν ἢ διὰ τῆς Ἰέρνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκαυμένη ἢ διὰ
 5 τῆς Κινναμωμοφόρου· αὗται δὲ προσεκβαλλόμεναι
 ἐπὶ τε τὰς ἀνατολὰς καὶ ἐπὶ τὰς δύσεις μέχρι τῶν ἀν-
 ταιρόντων μερῶν τῆς οἰκουμένης ποιήσουσί τι παραλ-
 ληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιzeugνυούσας διὰ τῶν ἄκρων
 αὐτάς. ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη, φα-
 10 νερόν ἐκ τοῦ μήτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον ἔξω
 πίπτειν αὐτοῦ μήτε τὸ μήκος· ὅτι δ' αὐτῆς χλαμυδοει-
 δὲς τὸ σχῆμά ἐστιν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μνουρίζειν τὰ τοῦ
 μήκους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ
 ἀφαιρεῖν τοῦ πλάτους· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περι-
 15 πλευσάντων τὰ τε ἑῷα μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρω-
 θεν. τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νοτιωτέραν πολὺ τὴν Ταπρο-
 βάνην καλουμένην νῆσον ἀποφαίνουσιν, οἰκουμένην
 εἶτι καὶ ἀνταίρουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ καὶ τῇ
 τὸ κιννάμωμον φερούσῃ γῇ· τὴν γὰρ κραῖσιν τῶν ἀέ-
 20 ρων παραπλησίαν εἶναι· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυ-
 θίας τῆς ὑστάτης ἀρκτικώτερά ἐστι τὰ κατὰ τὸ στόμα
 τῆς Τρικανίας θαλάττης καὶ εἶτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν
 Ἰέρνην. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἔξω στηλῶν λέγεται·
 δυσμικώτατον μὲν γὰρ σημεῖον τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν
 25 Ἰβήρων ἀκρωτήριον ὃ καλοῦσιν ἱερὸν· καίται δὲ κατὰ
 τὴν γραμμὴν πῶς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ στηλῶν καὶ
 τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοθίας. συμφωνεῖν
 γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς
 ἐκατέρωσε φοροὺς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν
 30 τε καὶ νυκτῶν· ἐστὶ γὰρ τετταρεσκαίδεκα ὥρων ἰσημε-
 ρινῶν [καὶ ἡμίους ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυ-
 κτῶν. ἐν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ *Ἰβηράς

ποτε ὀραῖσθαι. Ποσειδώνιος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἐκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾷ⁵ αὐτὸν καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδῳ· τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκεῖνος ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ ταύτη πα-¹⁰ραλία.

- 15 Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλείουσιν ἡ Λιβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικαῖτα μικρῶ τῶν Γαδείρων πρόκειται μᾶλλον, εἰτ' ἄκραν ποιήσαντα C.120 στενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἕω καὶ νότον, καὶ πλατύνεται 15 κατ' ὀλίγον ἕως ἂν τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοφι συνάψῃ. οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοντες τῇ διὰ τῆς Κινναμομοφόρου γραμμῇ. εἰς δὲ τάναντία πλείουσιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ²⁰ πρὸς ἄρκτον ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἰθ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἕω πᾶς ἀμβλεῖαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευτῶντων εἰς τὸν ὠκεανόν. τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρεττανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκειν-²⁵ται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιτερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγαια κατὰ τὸ Βρεττανικόν πως κλίμα ἰδρυμένοι· ὥστε δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου πελάγους εἰς στενόν.

- 16 Τιοῦτου δὲ ὄντος τοῦ καθόλου σχήματος, χρήσιμον φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ τέμνουσαι πρὸς

ὁρθὰς ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἦξει τοῦ μεγίστου παντός ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ μὲν τῶν παραλλήλων ἔσται μία ἡ δὲ τῶν μεσημβρινῶν· ἔπειτα ταύταις παραλλήλους ἐπινοοῦντας ἐφ' ἑκάτερα διαιρεῖν κατὰ ταύτας τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, ἡ χρώμενοι τυγχάνομεν. καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν καταφανὲς γένοιτο ὅποιον εἰρήκαμεν, κατὰ τὸ μέγεθος τῶν γραμμῶν ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσιν τῶν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, καὶ τὰ κλίματα ἀποδη-
 10 λωθήσεται βέλτιον τὰ τε ἑωθινὰ καὶ τὰ ἑσπέρια, ὥς δ' αὐτως τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. ἐπεὶ δὲ διὰ γνωρίμων τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν ἐλήφθησαν ἤδη, λέγω δὲ τὰς μέσας δύο τὴν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθείσας πρότερον, αἱ
 15 δ' ἄλλαι ῥαδίως γνωρίζοιεν' ἂν διὰ τούτων· τρόπον γάρ τινα στοιχείοις χρώμενοι τούτοις τὰ παράλληλα μέρη στοχαζόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων τὰς τ' ἐπὶ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλεῖστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφεῖ καὶ σχηματίζει 17
 20 τὴν γῆν, κόλπους ἀπεργαζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθμούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χειρρονήσους καὶ ἄκρας· προσλαμβάνουσι δὲ ταύτῃ καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη. διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἡπειροὶ τε καὶ ἔθνη καὶ πόλεων θέσεις εὐφρεῖς ἐνενοήθησαν καὶ τὰλλα ποικίλματα,
 25 ὧσων μιστός ἐστιν ὁ χωρογραφικὸς πίναξ. ἐν δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν νήσων πλήθος ἐστὶ κατεσπαρμένον ἐν τε τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πᾶσαν. ἄλλων δ' ἄλλας ἀρετάς τε καὶ κακίας καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρηστίας, τὰς μὲν φύσει τὰς δὲ C.121
 30 ἐκ κατασκευῆς, τὰς φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γάρ,

αἱ δ' ἐπίθετοι δέχονται μεταβολάς. καὶ τούτων δὲ τὰς
 πλείω χρόνον συμμένειν δυναμένας ἐμφανιστέον, ...
 μὴ πολὺ μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἐχούσας τινὰ καὶ
 δόξαν, ἣ πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον παραμένουσα τρό-
 πον τινὰ συμφυῇ τοῖς τόποις ποιεῖ καὶ μηκέτι οὖσαν κα- 5
 τασκευήν, ὥστε δῆλον ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνήσθαι.
 περὶ πολλῶν γάρ ἐστι πόλεων τοῦτ' εἰπεῖν, ὅπερ εἶπε
 Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμπον, ἃς οὕτως ἤφρανί-
 σθαι φησὶν ὥστε μηδ' εἰ πώποτε ῥηκίσθησαν γινῶναι ἂν
 τινὰ ἐπελθόντα. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους 10
 καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ γ' ἔχνη ποθοῦν-
 τες ἰδεῖν τῶν οὕτω διανομασμένων ἔργων, καθάπερ
 καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. οὕτω δὲ καὶ
 νομίσμων καὶ πολιτειῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὐσῶν,
 ἐνταῦθα καὶ τῆς ὠφελείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν 15
 τρόπον ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἡ γὰρ ζήλου χά-
 ριν ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιούτων.

- 18 Λέγομεν δ' ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτυ-
 πώσεως ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ περίρρητος
 οὖσα δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάτ- 20
 τος κατὰ τὸν ὠκεανὸν πολλούς, μεγίστους δὲ τέτταρας·
 ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θάλαττα (οἱ δ' Ἑρ-
 κανίαν προσαγορεύουσιν), ὁ δὲ Περσικὸς καὶ Ἀράβιος
 ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχίονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας
 κατ' ἀντικρὺ μάλιστα ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς, τὸν δὲ τέ- 25
 τартон, ὅσπερ πολὺ τούτους ὑπερβέβληται κατὰ τὸ
 μέγεθος, ἡ ἐντὸς καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θάλαττα
 ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λαμβά-
 νουσα καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ,
 μηχανομένη δ' εἰς τὸ πρὸς ἔω μέρος ἐν ἄλλῳ [καὶ ἄλλῳ] 30
 πλάτει, μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς
 δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὅνπερ

Εὐξεινον πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν
 συγκείμενον ἐκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Παμφυλίου καὶ τοῦ Ἰσσοικοῦ. ἅπαντες δ' οἱ λεχθέντες
 κόλποι ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης στενὸν ἔχουσι τὸν εἰς-
 5 πλουν, μᾶλλον μὲν ὃ τε Ἀράβιος καὶ ὁ κατὰ στήλας,
 ἦττον δ' οἱ λοιποί. ἡ δὲ περικλείουσα αὐτοὺς γῆ τριχῇ
 νενέμηται, καθάπερ εἴρηται. ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη πο-
 λυσχημονεστάτη πασῶν ἐστίν, ἡ δὲ Αἰβὴν τάναντία
 πέπονθεν, ἡ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τὴν διά- C.122
 10 θεσιν. ἅπασαι δ' ἐκ τῆς ἐντὸς παραλίας ἔχουσι τὴν αἰ-
 τίαν τοῦ τε πολυσχήμενος καὶ τοῦ μή, ἡ δ' ἐκτὸς πλήν
 τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλῇ καὶ χλαμυδοειδῆς ἐστίν,
 ὥς εἶπον, τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορὰς ἑατέον· οὐ-
 δὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. ἔτι δ' ἐπεὶ κατὰ
 15 τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν οὐ σχήματα μόνον ζητοῦ-
 μεν καὶ μεγέθη τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἄλληλα
 αὐτῶν, ὥσπερ ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποικίλον ἡ ἐν-
 τὸς παραλία παρέχεται μᾶλλον ἢ ἡ ἐκτός. πολὺ δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ γινώριμον καὶ τὸ εὐκρατον καὶ τὸ πόλεσι καὶ
 20 ἔθνεσιν εὐνομουμένοις συνοικούμενον μᾶλλον ἐν-
 ταῦθα ἢ ἐκεῖ. ποθοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς πλεί-
 ους παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ
 τᾶλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἷ τε χρεῖται συνα-
 γουσιν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα ὧν ἐν ἐφικτῷ αἱ ἐπιπλοκαὶ
 25 καὶ κοινωνίαι· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ'
 οἰκεῖται καλῶς. πρὸς ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὥς ἔφην,
 ἡ παρ' ἡμῖν θάλαττα πλεονέκτημα ἔχει μέγα· καὶ δὴ
 καὶ ἐνθεν ἀρκτέον τῆς περιγησίσεως.

Εἴρηται δὲ ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ 19
 30 κατὰ τὰς στήλας πορθμός· τὸ δὲ στενωτάτον τούτου
 περὶ ἑβδομήκοντα σταδίου λέγεται· παραπλεύσαντι
 δὲ τὸν στενωπὸν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι σταδίων ὄντα διά-

στασιν λαμβάνουσιν αἱ ἥόνες ἀθρόαν, ἥ δ' ἐν ἀριστερα
 μᾶλλον· εἰτ' ὄψις μεγάλου φαίνεται πελάγους. ὀρίζεται
 δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῇ Λιβυκῇ παραλίᾳ μέχρι
 Καρχηδόνας, ἐκ δὲ θατίρου τῇ τε Ἰβηρικῇ καὶ τῇ Κελ-
 τικῇ κατὰ Νάρβωνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῇ 5
 Λιγυστικῇ, τελευταία δὲ τῇ Ἰταλικῇ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ. τὸ δ' ἐφ' ὃν τοῦ πελάγους πλευρὸν ἡ Σικε-
 λία ἐστὶ καὶ οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί, ὁ μὲν πρὸς
 τῇ Ἰταλίᾳ ἐπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῇ Καρχηδόνι χιλίων
 καὶ πεντακοσίων σταδίων. ἡ δ' ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐπὶ 10
 τὸ ἐπταστάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ῥόδον
 καὶ τὸν Ταῦρον, μίσον δὲ πως τέμνει τὸ λεχθὲν πέλα-
 γος· λέγεται δὲ σταδίων μυρίων καὶ δισχιλίων· τοῦτο
 μὲν δὴ τὸ μήκος τοῦ πελάγους, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον
 ὅσον πεντακισχιλίων σταδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ 15
 κόλπου μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Νάρβωνος ἐπὶ τὴν κατ'
 ἀντικρὺ Λιβύην. καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῇ Λιβύῃ πᾶν μέ-
 ρος τῆς θαλάττης ταύτης Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ δὲ πρὸς
 τῇ κατ' ἀντικρὺ γῇ τὸ μὲν Ἰβηρικὸν τὸ δὲ Λιγυστικὸν
 τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ 20
 Τυρρηνικόν. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ
 τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Λιγυστικῆς συχναί,
 C.123 μέγιστα δὲ Σαρδῶ καὶ Κύρνος, μετὰ γε τὴν Σικελίαν·
 αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ μέγιστη τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ
 ἀρίστη. πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι πελάγιοι μὲν Παν- 25
 δατερία τε καὶ Ποντία, πρόσγειοι δὲ Αἰθάλια τε καὶ Πλα-
 νασία καὶ Πιθηκοῦσσα καὶ Προχύτη καὶ Καπρίαί καὶ
 Λευκασία καὶ ἄλλαι τοιαῦται. ἐπὶ θατίτερα δὲ τῆς Λι-
 γυστικῆς αἱ πρὸ τῆς λοιπῆς ἥονος μέχρι στηλῶν οὐ
 πολλαί, ὧν εἰσὶν ἡ τε Γυμνησία καὶ Ἐβυσσος· οὐ πολ- 30
 λαὶ δ' οὐδ' αἱ πρὸ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας, ὧν εἰσι

Κόσσουρά τε καὶ Αἰγίμουρος καὶ αἱ Λιπαραίων νῆσοι,
 ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι.

Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν πορθ- 20
 μούς ἄλλα πελάγη συνάπτει, τό τε πρὸ τῶν Σύρ-
 5 τεων καὶ τῆς Κυρηναίας καὶ αὐταὶ αἱ Σύρταις καὶ τὸ
 Αὐσόιον μὲν πάλαι νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν,
 σύρρουν ἐκείνῳ καὶ συνεχές. τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρ-
 10 τεων καὶ τῆς Κυρηναίας καλεῖται Λιβυκόν, τελευταῖα
 δ' εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. τῶν δὲ Σύρτεων ἡ μὲν
 15 ἐλάττων ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σταδίων τὴν
 περίμετρον· πρόκεινται δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ στόματος
 νῆσοι Μῆνιγξ τε καὶ Κέρκινα· τῆς δὲ μεγάλης Σύρ-
 τεῶς φησὶν Ἐρατοσθένης τὸν κύκλον εἶναι πεντακισ-
 20 χιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων ἀφ' Ἐσπερί-
 15 δων εἰς Αὐτόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηναίας μεθόριον
 πρὸς τὴν ἄλλην τὴν ταύτη Λιβύην· ἄλλοι δὲ τὸν περί-
 πλουν τετρακισχιλίων σταδίων εἶπον, τὸ δὲ βάθος χι-
 λίων πεντακοσίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ στόματος.
 20 τὸ δὲ Σικελικὸν πέλαγος πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς
 20 Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἕω μέρος καὶ ἐπὶ τοῦ μεταξὺ πόρου
 τῆς τε Ῥηγίνης μέχρι Λοκρῶν, καὶ τῆς Μεσσηνίας μέ-
 χρι Συρακουσσῶν καὶ Παχύνου. αὐξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ
 πρὸς ἕω μέρος μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Κρήτης, καὶ τὴν
 Πελοπόννησον δὲ περικλύζει τὴν πλείστην, καὶ πληροῖ
 25 τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους
 δὲ ἐπὶ τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
 κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ νότια μέρη μέχρι τοῦ Ἀμ-
 βρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς συνεχοῦς παραλίας τῆς ποι-
 30 ούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς τὴν Πελοπόννη-
 30 σον. ὁ δ' Ἰόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν Ἀδρίου
 λεγομένου· τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρὰν ἡ Ἰλ-
 λυρίς ποιεῖ, τὴν δ' εὐώνυμον ἡ Ἰταλία μέχρι τοῦ μυχοῦ

- τοῦ κατὰ Ἀκυληίαν. ἔστι δὲ πρὸς ἄρκτον ἅμα καὶ πρὸς
 τὴν ἐσπέραν ἀνέχων στενὸς καὶ μακρός, μῆκος μὲν ὅσον
 ἑξακισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων
 ἐπὶ τοῖς χιλίοις. νῆσοι δὲ εἰσιν ἐνταῦθα συχναὶ μὲν αἱ
 πρὸ τῆς Ἰλλυρίδος, αἱ τε Ἀψυρτίδες καὶ Κυρικτικὴ καὶ 5
 C.124 Διβυρινίδες, ἔτι δ' Ἰσσα καὶ Τραγούριον καὶ ἡ Μέλαινα
 Κόρκυρα καὶ Φάρος, πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδαιοι.
 τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ Κρήτην ἀπὸ Παχύνου τετρα-
 κισχιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων φασί· τοσοῦτον
 δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς· τὸ δὲ ἀπὸ 10
 ἄκρας Ἰαπυγίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου
 τῶν μὲν τρισχιλίων ἐστὶν ἑλαττον, τὸ δ' ἀπὸ Ἰαπυγίας
 εἰς τὴν Διβύην πλεον τῶν τετρακισχιλίων ἐστί. νῆσοι
 δ' εἰσιν ἐνταῦθα ἡ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς
 Ἠπειρώτιδος, καὶ ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ- 15
 που Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος καὶ Ἐχι-
 νάδες.
- 21 Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος
 καὶ τὸ Σαρωνικὸν καὶ τὸ Μυρτώδον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρή-
 τος ἐστὶ καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον 20
 τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον χιλίων καὶ διακο-
 σίων σταδίων, μῆκος δ' ἑλαττον ἢ διπλάσιον. ἐν τούτῳ
 δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλανρία καὶ αἱ περὶ Αἰγίναν
 καὶ Σαλαμίνα καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. τὸ δὲ συνεχὲς
 τὸ Αἰγαῖόν ἐστιν ἤδη σὺν τῷ Μέλαινι κόλπῳ καὶ τῷ 25
 Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰκάριον καὶ Καρπάθιον μέχρι τῆς
 Ῥόδου καὶ Κρήτης καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας
 αἱ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ καὶ αἱ Σποράδες καὶ
 αἱ προκείμεναι τῆς Καρίας καὶ Ἰωνίας καὶ Αἰολίδος
 μέχρι τῆς Τρωάδος, λέγω δὲ Κῶ καὶ Σάμον καὶ Χίον 30

καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον· ὥς δ' αὐτὼς αἱ προκείμεναι
 τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὁμόρου
 Θράκης Εὐβοία τε καὶ Σκῦρος καὶ Πεπάρηθος καὶ Αἴ-
 νμος καὶ Θάσος καὶ Ἰμβρος καὶ Σαμοθράκη καὶ ἄλλαι
 5 πλείους, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δηλώσομεν. ἔστι
 δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίους
 ἢ μικροῦ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ διςχιλίους. περιέ-
 χεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
 ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον
 10 ἐχούσης τὸν πλοῦν παραλίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν
 κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χειρρονήσου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἔστι τὸ ἐπταστάδιον τὸ κατὰ Ση- 22
 στὸν καὶ Ἀβυδὸν, δι' οὗ τὸ Αἶγαλον καὶ ὁ Ἑλλήσπον-
 τος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι
 15 Προποντίδα, κάκεινο εἰς ἄλλο τὸν Εὐξείνιον προσα-
 γορευόμενον πόντον. ἔστι δὲ διθάλαττος τρόπον τινα
 οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πως ἄκραι δύο προπίπτουσιν,
 ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν ἡ δ' ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτῃ, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ τό-
 20 ρον καὶ ποιοῦσαι δύο πελάγη μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς
 Εὐρώπης ἀκρωτήριον καλεῖται Κριουῦ μέτωπον τὸ δὲ
 τῆς Ἀσίας Κάραμβις, διέχοντα ἀλλήλων περὶ χιλίους 0.125
 σταδίους καὶ πεντακοσίους. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν
 πέλαγος μῆκος ἔστιν ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι τῶν ἐκβο-
 25 λῶν τοῦ Βορυσθένου σταδίων τρισχιλίων ὀκτακοσίων,
 πλάτος δὲ διςχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι·
 τὸ δ' ἐφ' ὃν ἔστι παράμηνες εἰς στενὸν τελευτῶν μυχὸν
 τὸν κατὰ Διοσκουριάδα ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικροῦ
 πλείους σταδίους, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίους· ἡ δὲ
 30 περίμετρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἔστι διςμυρίων
 πον καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. εἰκάζουσι δὲ τινες
 τὸ σχῆμα τῆς περιμέτρου ταύτης ἐντεταμένῳ Σκυθικῷ

τόξω, τὴν μὲν νευρὰν ἱσομοιοῦντες τοῖς δεξιόις καλουμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου (ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παράπλους ὁ ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα· πλήν γὰρ τῆς Καράμβιος ἢ γε ἄλλη πᾶσα ἡδὼν μικρὰς ἔχει εἰσοχὰς τε καὶ ἐξοχὰς ὥστ' εὐ- 5 θαίᾳ εἰκέναι), τὴν δὲ λοιπὴν τῷ κέρατι τοῦ τόξου διττὴν ἔχοντι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν μὲν ἄνω περιφερειστέραν τὴν δὲ κάτω εὐθυτέρα· οὕτω δὲ κακείνην ἀπεργάζεσθαι δύο κόλπους, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θατέρου περιφερέστερός ἐστιν. 10

- 23 Ὑπέρκειται δὲ τοῦ ἰωθινοῦ κόλπου πρὸς ἄρκτον ἡ Μαιῶτις λίμνη τὴν περίμετρον ἔχουσα ἐνακισχιλίων σταδίων ἢ καὶ μικρῶ πλεόνων· ἐκδίδωσι δ' αὕτη μὲν εἰς Πόντον κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλούμενον Βόσπορον, οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θράκιον εἰς τὴν Προπον- 15 τίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν στόμα οὕτω καλοῦσι Θράκιον Βόσπορον, ὃ τετραστάδιόν ἐστιν. ἡ δὲ Προποντὶς χιλίων καὶ πεντακοσίων λέγεται τὸ μῆκος σταδίων τὸ ἀπὸ τῆς Τρωάδος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· ἀρίστων δὲ πῶς ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος. ἐνταῦθα δ' ἡ τῶν Κυζικηνῶν ἴδρου- 20 ται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία.

- 24 Τοιαύτη μὲν ἡ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη, πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἢ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ποιοῦσα καὶ τὸ Παμφύλιον καὶ τὸ Ἰσσικὸν ἐπὶ μὲν τὴν ἕω καὶ τῆς Κιλικίας κατὰ 25 Ἰσδὸν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων παρά τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίαν παραλίαν πᾶσαν. ἐντεῦθεν δὲ Συρία τε καὶ Φοινίκη καὶ Αἴγυπτος ἐγκυκλοὶ πρὸς νότον τὴν θάλατταν καὶ πρὸς δύσιν ἕως Ἀλεξανδρείας. ἐν δὲ τῷ Ἰσσικῷ κόλῳ καὶ 30 τῷ Παμφυλίῳ κεῖσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνάπτουσαν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει. ἐστὶ δ' ἀπὸ Ῥόδου

διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορέα τετρακισχιλίων πον-
 σταδίων, ὁ δὲ περίπλους διπλάσιος. ὁ δ' Ἐρατοσθένης
 ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναι φησι τὴν ὑπόληψιν
 περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λε-
 5 γόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχιλίους οὐκ ὀκνοῦντων
 εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων ἀνευ- C.126
 ρεῖν τρισχιλίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα. τούτου δὴ
 τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ καὶ
 τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη καὶ ἡ Προπον-
 10 τίς καὶ ἡ ἐφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας ποιεῖ τινα
 χειρόνησον μεγάλην καὶ μέγαν ταύτης ἰσθμόν, τὸν
 ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῶ θαλάττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισὸν καὶ
 τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδῖον τὴν Θεμίσκυραν. ἡ γὰρ ἐν-
 τὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας
 15 καὶ τῶν ἐντὸς ἄλλος νεμομένων ἐθνῶν περικλυστος
 ἅπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ἐκατέρωθεν λε-
 χθέντων τῆς θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλοῦμεν
 Ἀσίαν ταύτην ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δ' εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης 25
 20 νοτιώτατον μὲν ἐστὶ σημεῖον ὁ τῆς μεγάλης Σύρτιος
 μυχός, καὶ μετὰ τοῦτον ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια
 καὶ τοῦ Νείλου προχοαί, βορειότατον δὲ τὸ τοῦ Βορυ-
 σθένους [στόμα]· εἰ δὲ καὶ τὴν Μαιῶτιν προστιθείη
 τῷ πελάγει τις (καὶ γὰρ ἐστὶν ὥς ἂν μέρος), τὸ τοῦ
 25 Τανάιδος· δυσμικώτατον δὲ ὁ κατὰ τὰς στήλας πορθ-
 μός, ἑωθινώτατον δ' ὁ λεχθεὶς μυχός κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· Ἐρατοσθένης δ' οὐκ εὖ τὸν Ἰσικὸν κόλπον
 φησὶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἵδρυται
 ἐφ' οὗπερ ἡ τε Ἀμισὸς καὶ Θεμίσκυρα· εἰ δὲ βούλει,
 30 πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδήνην μέχρι Φαρνακείας. ἀπο
 δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἑωπλοῦς ἐστὶ πλειόνων ἢ
 τρισχιλίων σταδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὥς ἐσται μᾶλ-

λον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιοδείας φανερόν. ἡ μὲν δὲ καθ' ἡμᾶς θάλαττα τοιαύτη τις.

- 26 Ὑπογραπτέον δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν ἀφ' ὧν περ καὶ τὴν θάλατταν ὑπεγράψαμεν. εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν 5 κατὰ στήλας πορθμὸν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ Λιβύη μέχρι τῆς τοῦ Νείλου ὁύσεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ταναΐδος· τελευτῶσι δ' ἀμφοτέραι περὶ τὴν Ἀσίαν. ἀρκτέον δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχῆμων τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφυνεστάτη 10 καὶ πολιτειῶν καὶ ταῖς ἄλλαις πλείστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκήσιμός ἐστι πλήν ὀλίγης τῆς διὰ ψυχὸς ἀοικήτου. αὕτη δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις τοῖς περὶ τὸν Τάναϊν καὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Βορυσθένην. τῆς δ' οἰκήσιμου τὸ μὲν δυσχεές 15 μερον καὶ τὸ ὀρεῖνόν μοχθηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει, ἐπιμελητὰς δὲ λαβόντα ἀγαθοὺς καὶ τὰ φανύλως οἰκούμενα καὶ ληστρικῶς ἡμεροῦνται, καθάπερ οἱ Ἕλληνες

- C.127 ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες ὥκουν καλῶς διὰ πρόνοιαν τὴν περὶ τὰ πολιτικά καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἄλλην 20 σύνεσιν τὴν περὶ βίον, Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ἔθνη παραλαβόντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους ἢ τραχεῖς ὄντας ἢ ἀλιμένους ἢ ψυχροὺς ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικητούς πολλοὺς τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλλήλοις ἐπέπλεξαν καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ξὴν 25 ἐδίδαξαν. ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὁμαλῇ καὶ εὐκράτῃ τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρᾳ πᾶν ἐστὶν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπρᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεται τινὰς παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπι- 30 κουρεῖ τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθοποιίαις. φανεραὶ δὲ καὶ αἱ ἐξ ἀλλήλων βλάβαι μὴ

- ἐπικουρούντων· ἔχει δέ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ ὄπλα ἔχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. ὑπάρχει δὴ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφυὲς τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ· ὅλη γὰρ διαπεποικίλται πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε πανταχοῦ καὶ τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ μάχιμον παρακεῖσθαι· πλείον δ' εἶναι θάτερον, τὸ τῆς εἰρήνης οἰκιστὸν, ὥσθ' ὅλων ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμβάνόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἑλλήνων μὲν πρότερον Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. διὰ τοῦτο δὲ
- 10 καὶ πρὸς πόλεμον ἀνταρκεσιτάτη ἐστί· καὶ γὰρ τὸ μάχιμον πλῆθος ἄφθονον ἔχει καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν γῆν καὶ τὸ τὰς πόλεις συνέχον. διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, διότι τοὺς καρποὺς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῷ βίῳ καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα· θυνώ-
- 15 ματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἔξωθεν μέτεισιν, ὧν τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν ἢ τοῖς εὐπορουμένοις. ὥς δ' αὐτῶς βοσκημάτων μὲν πολλῶν ἀφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. τοιαύτη μὲν ἡ ἡπειρος αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστί.
- 20 Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας 27 ἡ Ἰβηρία, βύρση βοεῖα παραπλησία, τῶν ὡς ἂν τραχηλιμαίων μερῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῇ Κελτικὴν· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἑω, καὶ τούτοις ἐναποτέμνεται τὸ πλευρὸν * ὄρος ἡ καλουμένη Πυρρήνη. * αὐ-
- 25 τη δ' ἐστὶ περιόρουτος τῇ θαλάττῃ τὸ μὲν νότιον τῇ καθ' ἡμᾶς μέχρι στηλῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης. μῆκος δὲ τῆς C. 128 χῶρας ταύτης ἐστὶ περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέγιστον, πλάτος δὲ πεντακισχιλίους.
- 30 Μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ Κελτικὴ πρὸς ἑω μέχρι 28 ποταμοῦ Ῥήνου, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βρεττανικῷ κλυζομένη πορθμῷ παντί· ἀντιπαρήκει γὰρ αὐτῇ

παράλληλος ἡ νῆσος αὕτη πᾶσα πάση, μήκος ὅσον πεντακισχιλίους ἐπέχουσα· τὸ δ' ἐωθινὸν τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ περιγραφομένη παράλληλον ἔχοντι τὸ ρεῦμα τῇ Πυρρήνῃ· τὸ δὲ νότιον τὸ μὲν ταῖς Ἀλπεσι τὸ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ, καθ' ὃ 6 χωρίον ὁ καλούμενος Γαλατικὸς κόλπος ἀναχέεται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασσαλία τε καὶ Νάρβων ἴδρυνται πόλεις ἐπιφανέσταται. ἀντίκειται δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστροφὴν ἑτερος κόλπος ὁμωνύμως αὐτῷ καλούμε- 10 νος Γαλατικὸς, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν Βρεττανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ στενωτάτον λαμβάνει τὸ πλάτος ἡ Κελτική· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν ἐλαττόνων μὲν ἢ τρισχιλίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ διςχιλίων. μεταξὺ δὲ ἐστὶ ῥάχις ὄρεινὴ πρὸς ὀρθὰς τῇ Πυρρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος· τελευτᾷ δὲ 15 τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ Κελτῶν πεδία. τῶν δὲ Ἀλπεων, ἃ ἐστὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ ποιοῦντα περιφερῇ γραμμῇ, τὸ μὲν κυριὸν ἐστραπτει πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν πεδία καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, τὸ δὲ κοῖλον πρὸς τὴν Λιγυστικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἔθνη δὲ κατέχει 20 πολλὰ τὸ ὄρος τοῦτο Κελτικά πλην τῶν Λιγύων· οὗτοι δ' ἑτεροεθνεῖς μὲν εἰσι, παραπλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἀλπεων τὸ συνάπτον τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κατέχουσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ὄρεινὴ ῥάχις διὰ τοῦ μήκους 25 ὅλου τῆς Ἰταλίας διαπεφυκνῖα ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτῶσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμόν.

29 Τῆς δ' Ἰταλίας ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα μέρη τὰ ὑποπίπτοντα ταῖς Ἀλπεσι πεδία μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν πλησίον τόπων, τὰ δ' ἐξῆς ἄκρα στενὴ καὶ μα- 30 κρὰ χειρρονησιάζουσα, δι' ἧς, ὡς εἶπον, ἐπὶ μήκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος ὅσον ἐπτακισχιλίων, πλάτος

δ' ἀνώμαλον. ποιεῖ δὲ τὴν Ἰταλίαν χερρόνησον τό τε
 Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Λιγυστικοῦ
 καὶ τὸ Αὐσόνιον καὶ ὁ Ἀδρίας.

- Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς 30
 5 ἔω λοιπὰ ἔστι τῆς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰστροφ
 ποταμῷ. φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω
 καὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον ἐν ἀριστερᾷ λιπὼν τὴν τε
 Γερμανίαν ὅλην ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ τὸ Γε-
 τικὸν πᾶν καὶ τὸ τῶν Τυρρεγετῶν καὶ Βασταρῶν καὶ
 10 Σαυροματῶν μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώ-
 τιδος λίμνης, ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θράκην ἅπασαν καὶ C.129
 τὴν Ἰλλυρίδα, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα.
 πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης ἃς ἔφαμεν, ἔξω μὲν
 στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιτερίδες καὶ Βρεττανικαί,
 15 ἐντὸς δὲ στηλῶν αἱ τε Γυμνήσαι καὶ ἄλλα νησίδια
 Φοινίκων καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Λιγύων καὶ
 αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων καὶ τῆς
 Σικελίας, ὅσαι τε περὶ τὴν Ἠπειρώτιν καὶ Ἑλλάδα καὶ
 μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χερρόνησον.
 20 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ταναΐδος καὶ τῆς Μαιώτιδος ἔστι τὰ 31
 ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ, τούτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός.
 διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ ὄρους τοῦ Ταύρου δίχα
 διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἁκρῶν τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν
 ἑφάν θάλατταν κατ' Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας,
 25 τὸ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους νενευκὸς τῆς ἡπείρου μέρος
 καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς
 μεσημβρίαν ἐκτός· τὰ δὲ συνεχῆ τῇ Μαιώτιδι καὶ τῷ
 Ταναΐδι μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἔστί. τούτων δὲ
 τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάττης ἔστί
 30 καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ
 τὸν ὠκεανὸν τελευταῖοντα τὸν τε ἔξω καὶ τὸν τῆς Ῥο-
 κανίας θαλάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν, καθ' ὃ ἐγγυ-

τάτω ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Πόντου ἐπὶ τὴν Κα-
 σπίαν. ἔπειτα ἐντὸς τοῦ Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Ἰρκα-
 νίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας τοὺς
 πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἰμαῖον ὄρος. ταῦτα
 δ' ἔχουσι τὰ μὲν οἱ Μαιῶται καὶ οἱ μεταξὺ τῆς Ἰρκα- 5
 νίας καὶ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Κανκάσου καὶ Ἰβήρων
 καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται καὶ Σκύθαι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ
 Ζυγοὶ καὶ Ἡνίοχοι, τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Ἰρκανίας θαλάτ-
 τῃς Σκύθαι καὶ Ἰρκανοὶ καὶ Παρθυαῖοι καὶ Βάκτριοι
 καὶ Σογδιανοὶ καὶ τὰλλα τὰ ὑπερκείμενα μέρη τῶν 10
 Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον. πρὸς νότον δὲ τῆς Ἰρκανίας θα-
 λάττῃς ἐκ μέρους καὶ τοῦ ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύ-
 τῃς καὶ τοῦ Πόντου τῆς τε Ἀρμενίας ἡ πλείστη κεῖται
 καὶ Κολχίς καὶ Καππαδοκία σύμπασα μέχρι τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου καὶ τῶν Τιβαρανικῶν ἐθνῶν, ὅτι δὲ ἡ ἐν- 15
 τὸς Ἄλνους χώρα λεγομένη, περιέχουσα πρὸς μὲν τῷ
 Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι Παφλαγόνας τε καὶ Βιθυ-
 νοὺς καὶ Μυσσοὺς καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην
 Φρυγίαν, ἣς ἐστὶ καὶ ἡ Τρωάς, πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ
 τῇ ἐφεξῆς θαλάττῃ τὴν τε Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ 20
 Κάρϊαν καὶ Λυκίαν, ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν τε Φρυ-
 γίαν, ἣς ἐστὶ μέρος ἢ τε τῶν Γαλλογραικῶν λεγομένη
 Γαλατία καὶ ἡ Ἐπίκτητος, καὶ Λυκάονας καὶ Λυδοὺς.
 32 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου οἱ τε τὰ ὄρη κα-
 τέχοντες Παροπαμισάδαι καὶ τὰ Παρθυαίων τε καὶ 25
 Μήδων καὶ Ἀρμενίων καὶ Κιλικίων ἐθνη καὶ Κατάονες
 καὶ Πισίδαι. μετὰ δὲ τοὺς ὀρεῖους ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ
 Ταύρου. πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγι-
 στον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονέστατον, τελευτῶν πρὸς
 τε τὴν ἑφ' αὐτὴν θάλατταν καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. 30

ἐν δὲ τῇ νοτίᾳ ταύτῃ θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς
 νῆσος οὐκ ἐλάττων τῆς Βρετανικῆς ἢ Ταπροβάνη·
 μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ
 δ' ἔχουσι τὰ ὕψη χώρα ἐστὶ συχνή, φανύλως οἰκουμένη
 5 διὰ λυπρότητα ὑπ' ἀνθρώπων τελείως βαρβάρων οὐχ
 ὁμοεθνῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὄρων δια-
 τείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. ἐξῆς δέ
 εἰσι πρὸς μὲν τῇ θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βα-
 βυλώνιοι καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν
 10 καὶ τὰ περιιοκοῦντα τούτους ἔθνη μικρά, πρὸς δὲ τοῖς
 ὄρεσιν ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυαῖοι καὶ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμένιοι καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη καὶ ἡ Με-
 σοποταμία. μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐ-
 φράτου· ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πᾶσα,
 15 ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντὶ καὶ τῷ Περ-
 σικῷ, καὶ ὅσῃν οἱ Σκηνῖται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχου-
 σιν οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες καὶ τὴν Συρίαν·
 εἰθ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι Νείλου, Αἰ-
 θίοπές τε καὶ Ἀραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι
 20 καὶ Σύροι καὶ Κίλικες οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Τραχειῶται
 λεγόμενοι, τελευταῖοι δὲ Πάμφυλοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐστὶν ἡ Αἰβύη συνεχῆς οὖσα 33
 τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπίᾳ, τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς
 ἥونا ἐπ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι στηλῶν ἀπὸ
 25 Ἀλεξανδρείας ἀρξαμένην, πλὴν τῶν Σύρτεων καὶ εἰ
 πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφὴ μετρία καὶ τῶν ταύ-
 την ποιούντων ἀκρωτηρίων ἐξοχή· τὴν δὲ παρωκα-
 ντίν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὥς ἂν παράλλη-
 λον οὖσαν τῇ προτέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην
 30 ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὄξειαν ἄκραν, μικρὸν ἐξω
 στηλῶν προπεπτωκυῖαν καὶ ποιοῦσαν τραπέζιον πῶς
 τὸ σχῆμα. ἐστὶ δ', ὥσπερ οἱ τε ἄλλοι δηλοῦσι καὶ δὴ

καὶ Γναῖος Πείσων ἡγεμῶν γενόμενος τῆς χώρας διηγείτο ἡμῖν, *λοικυῖα παρδαλῇ· κατάστικτος γάρ ἐστιν οἰκήσεις περιεχομέναις ἀνύδρω καὶ ἐρήμῳ γῇ· καλοῦσι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκήσεις ἀνάσεις οἱ Αἰγύπτιοι.* τοιαύτη δὲ οὐσα ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῇ διαι- 5

C.131 ρουμένας· τῆς μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς παραλίας εὐδαίμων ἐστὶν ἢ πλείστη σφόδρα, καὶ μάλιστα ἡ Κυρηναία καὶ ἡ περὶ Καρχηδόνα [μέχρι] Μαυρουσίων καὶ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετρίως καὶ ἡ παρωκεανῆτις, ἢ δὲ μέση φανύως ἢ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἐρημος 10 ἢ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμυώδης. τὸ δ' αὐτὸ πέπονθε καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας διήκουσα τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Γεδρωσίας τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. νέμεται δ' ἔθνη τὴν Αἰθύνην τὰ πλείστα ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γὰρ ἐφο- 15 δεύεσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις οὐδ' ἄλλοφύλοις ἀνδράσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι καὶ ὀλίγοι παρ' ἡμᾶς ἀφικνοῦνται πόρρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ οὐδὲ πάντα λέγουσιν· ὅμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαῦτά ἐστι. τοὺς μὲν μεσημβρινωτάτους Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, τοὺς 20 δ' ὑπὸ τούτοις τοὺς πλείστους Γαράμαντας καὶ Φαρουσίους καὶ Νιγρίτας, τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτοις Γαιτούλους, τοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἐγγυὲς ἢ καὶ ἀπτομένους αὐτῆς πρὸς Αἰγύπτῳ μὲν Μαρμαρίδας μέχρι τῆς Κυρηναίας, ὑπὲρ δὲ ταύτης καὶ τῶν Σύρτεων Ψύλλους 26 καὶ Νασαμῶνας καὶ τῶν Γαιτούλων τινάς, εἰτ' Ἀσβύστας καὶ Βυζακίους μέχρι τῆς Καρχηδονίας. πολλὴ δ' ἐστὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ νομάδες αὐτῇ· τούτων δὲ τοὺς γνωριμωτάτους τοὺς μὲν Μασυλιεῖς τοὺς δὲ Μασαισυλλοὺς προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' 30 εἰσὶ Μαυρουῖοι. πᾶσα δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνης μέχρι στηλῶν ἐστὶν εὐδαίμων, θηριοτρόφος δέ, ὥσπερ καὶ

ἡ μεσόγαια πᾶσα. οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ νομάδας λεχθῆ-
 ναί τινας αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν διὰ τὸ πλη-
 θος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἅμα τῇ ἐμπει-
 ρίᾳ τῆς θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσ-
 5 λαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ
 τὰς θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίνονται καὶ τῶν
 θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἡπεί-
 ρων λέγομεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ 34
 10 ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὁρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμ-
 μῶν ἐκείνων, ἃ στοιχεῖα ἐκαλέσαμεν, λέγω δὲ τῆς τε τοῦ
 μήκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον καὶ τῆς τοῦ πλάτος,
 μάλιστα δὲ τῆς τοῦ πλάτος. τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς
 ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἰππαρχος ἐποίη-
 15 σεν. ἀνέγραψε γάρ, ὥς αὐτὸς φησι, τὰς γινομένας ἐν
 τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον
 τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων, λέγω C.132
 δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου.
 τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οί-
 20 κουμένης φροντιστέον, οὔτ' ἐν αὐτοῖς [τοῖς] τῆς οἰκου-
 μένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς πα-
 ραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γάρ εἰσιν. ἀλλ'
 ἀρκεῖ τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστεράς ἐκθέσθαι τῶν
 ὑπ' αὐτοῦ λεχθεισῶν, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος,
 25 εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἴκοσι πέντε μυριά-
 δων καὶ δισχιλίων, ὥς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν·
 οὐ μεγάλη γὰρ παρὰ τοῦτ' ἔσται διαφορὰ πρὸς τὰ φαι-
 νόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκήσεων διαστήμασιν. εἰ
 δὴ τις εἰς τριακόσια ἑξήκοντα τμήματα τέμῃ τὸν μέ-
 30 γιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσται ἑπτακοσίων σταδίων
 ἕκαστον τῶν τμημάτων· τούτῳ δὴ χρῆται μέτρῳ πρὸς
 τὰ διαστήματα [τὰ] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόνης μισημ-

βρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. ἐκεῖνος μὲν δὴ ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῶ οἰκούντων, καὶ λοιπὸν αἰεὶ δι' ἑπτακοσίων σταδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιὼν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν πειραταὶ λέγειν τὰ παρ' ἐκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρ- 5 κτέον. καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα ταυτὰ ἐστίν, ὥσπερ οἴονται τινες, ἰδία γέ τις οἰκουμένη αὕτη ἐστί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα στενὴ τεταμένη, οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης· ὁ δὲ γεωγράφος ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. αὕτη δ' 10 ἀφορίζεται πέρασι νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ Ἰέρνης· οὔτε δὲ τὰς τοσαύτας οἰκήσεις ἐπιτέον ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθὲν μεταξὺ διάστημα, οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένοις τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος. ἀρ- 15 κτέον δ', ὥσπερ Ἰππαρχος, ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν.

35 Φησὶ δὴ τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, ὅς ἀπέχει τῆς Μερῆς τρισχιλίους σταδίους πρὸς νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἶναι τὴν οἰ- 20 κῆσιν ἐγγυτάτω μέσῃν τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Σύνηνην· ἀπέχειν γὰρ τὴν Σύνηνην πεντακισχιλίους τῆς Μερῆς· παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν μικρὰν ἄρκτον ὅλην ἐν τῷ ἀρκτικῷ περιέχεσθαι καὶ αἰεὶ φαίνεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' 25 ἄκρας τῆς οὐρᾶς λαμπρὸν ἀστέρα, νοτιώτατον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου ὥστ' ἐφάπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῶ

C.133 παράλληλός πως παράκειται ἔωθεν ὁ Ἀράβιος κόλπος· τούτου δ' ἔκβασις εἰς τὸ ἔξω πέλαγος ἡ Κινναμωμοφό- 30 ρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἡ τῶν ἐλεφάντων γέγονε θήρα τὸ παλαιόν. ἐκπίπτει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν ἐπὶ

τοὺς νοτιωτέρους μικρὸν τῆς Ταπροβάνης ἢ ἐπὶ τοὺς
 ἰσχάτους οἰκοῦντας, τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς Λιβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερόην καὶ Πτολεμαίδα τὴν ἐν τῇ 36
 Τρωγλοδυτικῇ ἢ μεγίστῃ ἡμέρᾳ ὥρῶν ἰσημερινῶν
 5 ἔστι τρισκαίδεκα· ἔστι δ' αὕτη ἡ οἰκησις μέση πῶς τοῦ
 τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας παρὰ χιλίους
 καὶ ὀκτακοσίους τοὺς πλεονάζοντας πρὸς τῷ ἰσημε-
 ρινῷ· διήκει δ' ὁ διὰ Μερόης παράλληλος τῇ μὲν δι'
 ἀγνωρίστων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς.
 10 ἐν δὲ Συήνῃ καὶ Βερενίκῃ τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ καὶ
 τῇ Τρωγλοδυτικῇ κατὰ θειρινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ
 κορυφῆς γίνεται, ἡ δὲ μακροτάτῃ ἡμέρᾳ ὥρῶν ἰσημε-
 ρινῶν ἔστι τρισκαίδεκα καὶ ἡμιωρίου, ἐν δὲ τῷ ἄρκτικῷ
 φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδόν τι πλὴν τῶν
 15 σκελῶν καὶ τοῦ ἄκρου τῆς οὐρᾶς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ
 πλινθίῳ ἀστέρων. ὁ δὲ διὰ Συήνης παράλληλος τῇ
 μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεδρωσίαν
 καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυ-
 ρήνης πεντακισχιλίοις σταδίοις παρὰ μικρὸν.

20 Ἀπασὶ δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ 37
 καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μεταπίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ'
 ἑκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν, τοῖς δ' ἀπὸ
 Συήνης ἐκ τοῦ θειρινοῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πί-
 πτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν
 25 ἀμφίσκιοι οἱ δ' ἐτερόσκιοι. ἔστι δέ τις καὶ ἄλλη δια-
 φορὰ τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἣν προείπομεν ἐν τῷ περὶ
 τῶν ζωνῶν λόγῳ. αὐτὴ τε γάρ ἐστιν διάμμος καὶ σιλ-
 φιοφόρος καὶ ξηρά, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐνύδρων
 τε καὶ εὐκάρπων ὄντων.

30 Ἐν δὲ τοῖς [τοῦ] δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρήνης 38
 νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίοις σταδίοις, ὅπου ἡ με-
 γίστη ἡμέρα ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαεπτάρων,

κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἄρκτουρος μικρὸν ἐκκλίνων
 πρὸς νότον. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνώμων λόγον
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς
 τρία. Καρχηδόνας δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τρια-
 κοσίοις σταδίοις, εἰπερ ἐν Καρχηδόνι ὁ γνώμων λόγον 5
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἑνδεκα
 πρὸς τὰ ἑπτὰ. διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν
 διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόνας ἑνακο-
 σίοις σταδίοις μέχρι Μαυρουσίας μέσης, τῇ δὲ δι' Αἰ-
 C. 134 γύπτου καὶ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς ἄνω Συρίας καὶ 10
 Βαβυλωνίας καὶ Σουσιάδος Περσίδος Καρμανίας Γε-
 δρωσίας τῆς ἄνω μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.

- 39 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ
 Σιδῶνα καὶ Τύρον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰση-
 μερινῶν δεκατεττάρων καὶ τετάρτου· βορειότεροι δ' 15
 εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν ὥς χιλίοις ἑξακοσίοις
 σταδίοις, Καρχηδόνας δὲ ὥς ἑπτακοσίοις. ἐν δὲ τῇ Πε-
 λοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάν-
 θον τῆς Ἀνκίας ἢ τὰ μικρῶ νοτιώτερα καὶ ἔτι τὰ Συ-
 ρακοσίων νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίοις, ἐνταῦθα 20
 ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰσημερινῶν δεκατεττά-
 ρων καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι Ἀλεξαν-
 δρείας μὲν τρισχιλίους ἑξακοσίοις τετταράκοντα . . .
 διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος κατ' Ἐρατοσθένη διὰ
 Καρίας Ἀνκαονίας Καταονίας Μηδίας Κασπίων πυ- 25
 λῶν Ἰνδῶν τῶν κατὰ Καύκασον.

- 40 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωά-
 δος, κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἠπείρῳ,
 καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους βορειοτέρους δὲ Νεα-
 πόλειως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰσημερινῶν δεκα- 30

πέντε· ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὗτος τοῦ μὲν δι' Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπτακισχιλίους σταδίους πρὸς ἄρκτον, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δισμυρίους ὀκτακισχιλίους ὀκτακοσίους, τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρισ-
 5 χιλίους τετρακοσίους, πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίους πεντακοσίους, μικρόν δ' ἄρκτικώτερός ἐστιν ὁ διὰ Λυσιμαχείας, ὃν φησιν Ἐρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν περὶ Σινώπην καὶ Τρκανίαν
 10 καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα 41 ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτου, ὁ δὲ γνώμων πρὸς τὴν σκιὰν λόγον ἔχει ἐν τῇ θερινῇ τροπῇ ὅν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τετταράκοντα δύο λείπονται
 15 πέμπτῳ. ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς Ῥοδίας περὶ τετρακισχιλίους καὶ ἑνακοσίους, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίους. εἰσπλεύσασι δ' εἰς τὸν Πόντον καὶ προσελθούσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ὅσον χιλίους καὶ τετρακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται
 20 ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι ἴσον ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἄρκτικὸς κύκλος κατὰ κορυφὴν αὐτοῖς ἐστὶν, ἐφ' οὗ κεῖται ὁ τ' ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς Κασσιεπείας καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσέως
 25 μικρῷ βορειότερος ὢν.

Ἐν τε τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον 42 τρισχιλίους ὀκτακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαεῖς· ἡ οὖν δὴ Κασσιεπεία ἐν τῷ ἄρ- C. 135 κτικῷ φέρεται. εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὗτοι περὶ Βορυσθένη
 30 καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ τρισμυρίους τετρακισχιλίους ἑκατόν. ὁ δὲ κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀρίζοντος ἐν ὅλαις σχεδόν

τι ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ
 δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντιπερισταμένου τοῦ φω-
 τός. ὁ γὰρ θερινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζον-
 τος ἑνὸς ζωδίου ἡμῖς καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν
 καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύ- 5
 κτιον. καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀπο-
 σχὼν πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἤδη κα-
 ταυγάζει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν αἶρα. ἐν
 δὲ ταῖς χειμεριναῖς ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μεταωρίζεται
 πῆχεις ἑννέα. φησὶ δ' Ἐρατοσθένης τούτους τῆς Με- 10
 ρόης διέχειν μικρῷ πλείους ἢ δις μυρίους τρισχιλίους.
 διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίους,
 εἴτα πεντακισχιλίους εἰς Βυρυσθένη. ἐν δὲ τοῖς ἀπέ-
 χουσι τοῦ Βυζαντίου σταδίου περὶ ἑξακισχιλίους τρια-
 κοσίους, βορειοτέροις οὖσι τῆς Μαιώτιδος, κατὰ τὰς 15
 χειμερινὰς ἡμέρας μεταωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος
 ἐπὶ πῆχεις ἑξ, ἡ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰση-
 μερινῶν δεκαεπτὰ.

- 43 Τὰ δ' ἐπέκεινα ἤδη πλησιάζοντα τῇ αἰκίῳ διὰ
 ψυχὸς οὐκέτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐστίν. ὁ δὲ βου- 20
 λόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων
 Ἰππαρχος μὲν εἰρηκεν ἡμεῖς δὲ παραλείπομεν διὰ τὸ
 τρανότερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας,
 παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ
 περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἃ 25
 φησὶ Ποσειδώνιος. ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦ-
 τον ἐπιμνηστέον ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι καὶ
 πῇ χρησίμων πρὸς τὴν γεωγραφίαν καὶ πῇ ἄχρηστον.
 ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκίων ὁ λόγος ἐστίν, ὁ δ'
 ἥλιος πρὸς αἰσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται καθ' 30
 οὗ καὶ ὁ κόσμος, παρ' οἷς καθ' ἑκάστην κόσμου περι-
 στροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ

ἡλίου φερομένου ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τούτοις οἷ τε ἀμφίσκιοι ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. ἀμφίσκιοι μὲν ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τότε μὲν ἐπὶ τάδε πιπτούσας ἔχουσι τὰς σκιάς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ ὁ γινώμονι προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐπίπεδον, τότε δ' εἰς τὸνναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τοῦναντίον περιστῇ (τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν), ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἢ ἐπὶ τὴν ἄρκτιον αἰεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμεῖν, ἢ ἐπὶ τὰ
 10 νότια ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἑτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι· C. 136
 τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττωνα ἔχουσι τοῦ τροπικοῦ τὸν ἀρκτικόν. ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἢ μεῖζονα, ἀρχὴ τῶν περισκίων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ τῷ πόλῳ. τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου
 15 περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δῆλον ὅτι καὶ ἡ σκιά κύκλῳ περιενεχθήσεται περὶ τὸν γινώμονα· καθ' ὃ δὴ καὶ περισκίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γάρ ἐστιν οἰκήσιμα ταῦτα τὰ μέρη διὰ ψυχρός, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθίαν λόγοις
 20 εἰρήκαμεν. ὥστ' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς οἰκῆς τοῦ ταύτης φροντιστίον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτικὸν τὸν τροπικὸν ὑποπεπτώκασι τῷ γεωγραφικῷ κύκλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ τὴν τοῦ κόσμου περιστροφὴν, ὑποκείμενον τοῦ μεταξὺ διαστή-
 25 ματος τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ τεττάρων ἑξηκοστῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

Ἀποδεδωκόσι δ' ἡμῖν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεωγραφίας οἰκειὸς ἐστὶν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ'

ἕκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχόμεθα οὕτως καὶ δοκεῖ μέχρι
νῦν ὀρθῶς ἢ πραγματεία μεμερίσθαι. ἀρκτέον δὲ πάλιν
ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων
ἀφ' ὧν περ καὶ πρότερον κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

- 2 Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐσπέριον, ὡς ἔφα- 5
μεν, ἡ Ἰβηρία. ταύτης δὴ τὸ μὲν πλεον οἰκεῖται φαύ-
C.137 λως· ὕψη γὰρ καὶ θρυμνοὺς καὶ πεδία λεπτήν ἔχοντα
γῆν οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐυδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν·
ἡ δὲ πρόσβορος ψυχρά τέ ἐστι τελέως πρὸς τῇ τραχύ-
τητι καὶ παρωκεανίτις, προσειληφύτα τὸ ἄμικτον κέν- 10
επίπλεκτον τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ὑπερβάλλει τῇ μοχθη-
ρίᾳ τῆς οἰκήσεως. ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα, ἡ δὲ
νότιος πᾶσα εὐδαίμων σχεδόν τι καὶ διαφερόντως ἡ
ἔξω στηλῶν· ἐστὶ δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὑπο-
γράψασιν ἡμῖν πρότερον τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος. 15
- 3 Ἔοικε γὰρ βύρση τεταμένη κατὰ μήκος μὲν ἀπὸ
τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω τὰ πρόσθια ἐχούσῃ μέρη πρὸς
τῇ ἔφ, κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον.
ἔχει δὲ σταδίων ἑξακισχιλίων ὁμοῦ τὸ μήκος, πλάτος
δὲ πεντακισχιλίων τὸ μέγιστον, ἐστὶ δ' ὅπου πολὺ 20
ἔλαττον τῶν τρισχιλίων καὶ μάλιστα πρὸς τῇ Πυρρήνῃ
τῇ ποιούσῃ τὴν ἑῴαν πλευράν· ὄρος γὰρ διηνεκὲς ἀπὸ
νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένον ὀρίζει τὴν Κελτικὴν
ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. οὔσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου
τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ στενωτάτον τοῦ πλάτους 25
ἐκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν ὠκεανόν
ἐστὶ τὸ τῇ Πυρρήνῃ πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον
αὐτῆς τὸ μέρος καὶ ποιῶν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ
ὠκεανῷ τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μείζους
δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, 30
στενωτέρου τὸν ἰσθμὸν ποιῶντας παρὰ τὸν Ἰβηρι-
κόν. καὶ δὴ τὸ μὲν ἑῴον πλευρὸν τῆς Ἰβηρίας ἡ Πυ-

ρήνη ποιεῖ, τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θάλαττα ἀπὸ
 τῆς Πυρήνης μέχρι στηλῶν καὶ ἡ ἐκτὸς τὸ ἐξῆς μέχρι
 τοῦ ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου· τρίτον ἐστὶ τὸ
 ἐσπίριον πλευρὸν παράλληλόν πως τῇ Πυρήνῃ, τὸ
 5 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβοις
 ἄκρας ἣν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθένδε
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρήνης.

Ἀναλαβόντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἑκαστα ἀπὸ 4
 τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρξάμενοι. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ
 10 θυτικώτατον οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οὐ-
 κουμένης ἀπάσης σημεῖον. περατοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ
 τῶν δυεῖν ἡπείρων ἡ οἰκουμένη πρὸς δύσιν, τοῖς τε
 τῆς Εὐρώπης ἄκροις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Αἰβύης, ὧν
 τὰ μὲν Ἰβηρες ἔχουσι τὰ δὲ Μαυρούσιοι. προὔχει δὲ
 15 τὰ Ἰβηρικὰ ὅσον χιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις
 κατὰ τὸ λεχθὲν ἀκρωτήριον. καὶ δὴ καὶ τὴν προσεχῆ
 τούτῳ χώραν τῇ Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆ-
 να σημαίνειν βουλόμενοι. αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προ-
 πεπτωκὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτεμίδωρος εἰκάζει
 20 πλοῖον, γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ, προσλαμβάνειν C.138
 δὲ τῷ σχήματι νησίδια τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν ἔχον
 τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίους. Ἡρα-
 κλείους δ' οὐθ' ἱερὸν ἐνταῦθα δείκνυσθαι (ψεύσασθαι
 δὲ τοῦτο Ἐφορον) οὔτε βωμόν, οὐδ' ἄλλου τῶν θεῶν,
 25 ἀλλὰ λίθους συγκεῖσθαι τρεῖς ἢ τέσσαρας κατὰ πολ-
 λούς τόπους, οὓς ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων στρέφεσθαι
 κατὰ τι πάτριον καὶ μεταφέρεσθαι σπονδοποιησαμέ-
 νων· θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ νύκτωρ ἐπιβαί-
 νειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν ἐν
 30 τῷ τότε χρόνῳ, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θέαν ἦκοντας ἐν κόμῃ
 πλησίον νυκτερεύειν, εἰτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας ὕδωρ
 ἐπιφερομένους διὰ τὴν ἀνυδρίαν.

5 Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγγωρεῖ καὶ δεῖ πιστεύειν· ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἰρηκεν, οὐ πάνυ. λέγειν γὰρ δὴ φησι Ποσειδώνιος τοὺς πολλοὺς μείζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωκεανίτιδι [καὶ] μετὰ ψόφου παραπλησίως ὥσάνει σίζοντος τοῦ πελά- 5 γους κατὰ σβέσιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν. ψεῦδος δ' εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρῆμα νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρῆμα, μικρὸν δ' ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελάγεσι τοῖς μεγάλοις. ὅπου μὲν γὰρ εἰς ὄρη δύεται, πλείω 10 τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ πλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν, μὴ μέντοι μηδὲ παραχρῆμα συνάπτειν τὸ σκότος, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. τὴν δὲ τοῦ μεγέθους φαντασίαν αὐξεσθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τε τὰς δύ- 15 σεις καὶ τὰς ἀνατολάς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀναθυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ τούτων ὥς δι' ὑάλων κλωμένην τὴν ὄψιν πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξηροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα 20 τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἡνίκα καὶ ἐνερευθὲς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξει φησὶ τριάκονθ' ἡμέρας διατρέψας ἐν Γαδεύροις καὶ τηρήσας τὰς δύνσεις. ὁ δὲ γε Ἀρτεμίδωρος ἑκατονταπλασίονά φησι δύνεσθαι τὸν ἥλιον καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. 25 ὥς μὲν οὖν αὐτὸς εἶδε τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ, οὐχ ὑποληπτέον προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἔφη γὰρ νύκτωρ μηδένα ἐπιβαίνειν, ὥστ' οὐδὲ δυομένου ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνοι, εἴπερ εὐθύς ἢ νυξ καταλαμβάνει. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωκεανίτιδος· 30 καὶ γὰρ τὰ Γάδειρα ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ, καὶ ὁ Ποσειδώνιος ἀντιμαρτυρεῖ καὶ ἄλλοι πλείους.

Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίας
 ἢ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἐσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγου ποταμοῦ, ἢ δὲ τοῦ νοτίου
 μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ.
 5 φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐφ' ὧν μερῶν ἐκάτερος, ἀλλ' ὁ μὲν
 ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μεῖζον ὢν
 θατέρου, ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μεσο-
 ποταμίαν ἀφορίζων, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεον
 καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς περαιᾶς τοῦ Τάγου
 10 μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι
 καὶ Καρπητᾶνοι καὶ Ὀρητᾶνοι καὶ Ἑτετῶνων συχνοὶ
 νέμονται. αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαί-
 μων, ἢ δ' ἐφεξῆς πρὸς ἄνω καὶ κειμένη καὶ νότον ὑπερβολὴν
 οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην
 15 ἀρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν.
 αὕτη δ' ἐστὶν ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ ποταμός, ἀπὸ τῶν
 αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀφ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας
 καὶ ὁ Τάγος, μέσος πῶς ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ
 μέγεθος· παραπλησίως μέντοι τῷ Ἄνα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ
 20 τὴν ἐσπέραν ὅστις εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον καὶ κατὰ
 τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτῳ παραλίαν. καλοῦσι δ' ἀπὸ
 μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικήν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνοικούντων
 Τουρθητανίαν· τοὺς δ' ἐνοικούντας Τουρθητανούς τε
 καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν, οἱ μὲν τοὺς αὐ-
 25 τοὺς νομίζοντες οἱ δ' ἑτέρους· ὧν ἐστὶ καὶ Πολύβιος
 συνοίκους φήσας τοῖς Τουρθητανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς
 Τουρδούλους· νυνὶ δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διο-
 ρισμός. σοφώτατοι δ' ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων οὗτοι
 καὶ γραμματικῇ χρῶνται καὶ τῆς παλαιᾶς μνήμης
 30 ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα καὶ νόμους ἐμμέ-
 τρους ἑξακισχιλίων ἐπῶν, ὥς φασι· καὶ οἱ ἄλλοι δ'
 Ἰβήρες χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μὲν δ' ἰδέα· οὐδὲ γὰρ

γλώττῃ μιᾷ. τείνει δὲ ἡ χώρα αὕτη ἡ ἐντὸς τοῦ Ἄνα πρὸς ἑω μὲν μέχρι τῆς Ὀρητανίας, πρὸς νότον δὲ μέχρι τῆς παραλίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα μέχρι στηλῶν. ἀνάγκη δὲ διὰ πλειόνων περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τῶν σύγγενος τόπων, ὅσα συντείνει πρὸς τὸ μα-
 5 θεῖν τὴν εὐφυΐαν τῶν τόπων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

- 7 Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαίτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκδίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐμπίπτει τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ποιεῖ τὸν κατὰ στήλας πορθμόν, καθ' ὃν ἡ ἐντὸς θάλαττα συν-
 10 ἀπτει τῇ ἐκτός. ἐνταῦθα δὴ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βασιτηανῶν, οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἡ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ ὄρθιον ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαί-
 0.140 νεσθαι. ἐκπλέουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς
 15 τὴν ἑξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηρία πόλις ἐν τετραράκοντα σταδίοις ἀξιόλογος καὶ παλαιά, ναύσταθμόν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. ἐνιοὶ δὲ καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτήν, ὣν ἐστὶ καὶ Τιμοσθένης, ὃς φησι καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι τὸ πα-
 20 λαιόν, δείκνυσθαι τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

- 8 Εἰτα Μελλαρία ταριχείας ἔχουσα καὶ μετὰ ταῦτα Βελῶν πόλις καὶ ποταμός. ἐντεῦθεν οἱ διάπλοι μά-
 λιστά εἰσιν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρουσίας καὶ ἐμπόρια καὶ ταριχεῖαι. ἦν δὲ καὶ Ζήλις τῆς Τίγγιος ἀστυγείτων, 25 ἀλλὰ μετῴκισαν αὐτήν εἰς τὴν περαίαν Ῥωμαῖοι καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινάς· ἐπεμψαν δὲ καὶ πυρ' ἑαυτῶν ἐποίκους καὶ ὠνόμασαν Ἰουλίαν Ἰοζαν τὴν πόλιν. εἰτα Γάδειρα, πορθμῷ στενῷ διειρομένη νήσος ἀπὸ τῆς Τουρθητανίας, διέχουσα τῆς Κάλπης 30 περὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους· οἱ δὲ ὀκτακοσίους φασίν. ἐστὶ δ' ἡ νήσος αὕτη τάλλα μὲν οὐδὲν

διαφέρουσα τῶν ἄλλων, ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων
τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας καὶ φιλίας πρὸς Ῥωμαίους τοσαύ-
την ἐπίδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχευ ὥστε καίπερ
ἐσχάτη ἰδρυμένη τῆς γῆς ὀνομαστοτάτη τῶν ἀπασῶν
5 ἐστίν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ
τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Μενεσθέως καλούμενος λιμὴν 9
καὶ ἡ κατὰ Ἄσταν ἀνάχυσις καὶ Νάβρισσαν. λέγονται
δὲ ἀναχύσεις αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν
10 ταῖς πλημμυρίσι καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους εἰς τὴν
μεσόγειαν ἔχουσαι καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς πόλεις. εἴτ' εὐ-
θὺς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῇ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπο-
λαμβανομένη νῆσος ὑπὸ τῶν στομάτων ἑκατόν, ὥς δ'
ἐνιοὶ καὶ πλείονων σταδίων, ἀφορίζει παραλίαν. ἐνταῦ-
15 θα δέ που καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθέως ἐστί, καὶ
ὁ τοῦ Καίπιωνος ἰδρύεται πύργος ἐπὶ πέτρᾳ ἀμφι-
κλύστου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φά-
ρος, τῆς τῶν πλοιζομένων σωτηρίας χάριν. ἡ τε γὰρ
ἐκβαλλομένη χυῖς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βραχέα ποιεῖ καὶ
20 χοιραδῶδης ἐστὶν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος, ὥστε δεῖ σημεῖον
τινὸς ἐπιφανοῦς. ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους
ἐστὶ καὶ πόλις Ἐβροῦρα καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερὸν, ἣν
καλοῦσι Λοῦκεμ δουβίαν· εἰθ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν
ἄλλων ἀνάπλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δι-
25 στομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀνάπλους· εἰθ' ὕστα-
τον τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, διέχον τῶν Γαδεύρων ἐλάτ-
τους ἢ δισχιλίους σταδίους· τινὲς δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ
ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα στόμα ἐξήκοντα μίλια φα-
σιν, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος στόμα ἑκατόν, εἴτα
30 εἰς Γάδειρα ἑβδομήκοντα.

C.141

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκεῖσθαι 2
συμβαίνει τὴν Τουρδετανίαν, ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ πο-

ταμός. ἀφορίζει δὲ αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἐσπέραν καὶ ἄρκτον ὁ Ἄνας ποταμός, πρὸς δὲ τὴν ἕω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὀρητανοί, πρὸς νότον δὲ Βασιτητανῶν οἱ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τῶν Γαδείρων στενὴν νεμόμενοι παραλίαν, καὶ ἡ ἐξῆς θάλαττα μέχρι Ἄνα. καὶ οἱ Βασιτητανοὶ δὲ οὕς εἶπον τῇ Τουρθητανίᾳ πρόσκεινται καὶ οἱ ἐξω τοῦ Ἄνα καὶ οἱ πολλοὶ τῶν προσχώρων. μέγεθος δ' οὐ πλεῖον ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἢ δισχίλιοι στάδιοι. πόλεις δ' ὑπερβάλλουσαι τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ διακοσίας φασί· γνωριμώταται 10 δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυμέναι καὶ ταῖς ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ διὰ τὰς χρείας. πλεῖστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἠϋξῆται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις, ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸ προσθέσθαι Ῥωμαίοις κατὰ συμμαχίας, 15 ἡ δὲ χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα μέρος· ὥκησάν τε ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι· καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τοὺςδε τοὺς τόπους ἐστείλαν Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν 20 Γαδιτανῶν ἡ μὲν Ἰσπαλὶς ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἀποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἡ Βαίτις ὑπερέχει καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

2 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἰλιπα ἐπὶ τῷ Βαίτι, 25 Ἄστιγίς δ' ἀπωτέρω καὶ Κάρμων καὶ Ὀβούλκων, ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μοῦνδα καὶ Ἀτέγονα καὶ Οὕρσων καὶ Τοῦκκίς καὶ Οὐλία καὶ Αἶγωνα· ἅπασαι δ' αὗται Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. τρόπον δέ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τόπου τούτου Μοῦνδα· διέχει δὲ Καρτηίας ἢ Μοῦνδα σταδίους * χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἐφυγεν ἡττη-

θαῖς ὁ Γνατος, εἴτ' ἐκπλεύσας ἐνθεν καὶ ἐκβάς εἰς τινα
 ὑπερκειμένην θαλάττης ὀρεινὴν διεφθάρη. ὁ δ' ἀδελ-
 φὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν
 τοῖς Ἰβηρσι πολεμήσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέ-
 5 στησεν, εἴτ' ἐκπεσὼν ἐνθένδε εἰς τὴν Ἀσίαν ἀλοὺς
 ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιδαεῖᾳ κατέστρεψε
 τὸν βίον. ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖς Κονίστοργίς ἐστι γνω-
 ριμωτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἡ Ἀστα, εἰς ἣν οἱ
 Γαδιτανοὶ συνίασι μάλιστα, ὑπερκειμένην τοῦ ἐπι-
 10 νείου τῆς νήσου σταδίου οὐ πολὺ πλείους τῶν ἑκατόν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ πλείστων ὁ Βαῖτις καὶ ἀνα- 3
 πλεῖται σχεδόν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους
 ἐκ θαλάττης μέχρι Κορδύβης καὶ τῶν μικρὸν ἐπάνω
 τόπων. καὶ δὴ καὶ ἐξείργασται περιττῶς ἢ τε παραπο- C. 142
 15 ταμία καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησιδία. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ
 τῆς ὕψεως τερπνόν, ἄλσεσι καὶ ταῖς ἄλλαις φυτουρ-
 γίαις ἐκπεπονημένων τῶν χωρίων. μέχρι μὲν οὖν
 Ἰσπάλιος ὀκλάσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ στα-
 δίου οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ τὰς
 20 ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττωσι, μέχρι δὲ Κορ-
 δύβης τοῖς ποταμίοις σκάφεσι, πηκτοῖς μὲν τὰ νῦν τὸ
 παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ ἐπὶ Καστλῶ-
 νος οὐκ ἐστὶ πλόιμον· παράλληλοι δὲ τινες ῥάχαις ὁρῶν
 παρατείνουσι τῷ ποταμῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον αὐτῷ
 25 συνάπτουσαι πρὸς βορρᾶν, μετὰλλων πλήρεις. πλεῖ-
 στος δ' ἐστὶν ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἰλιπαν τόποις καὶ
 τοῖς κατὰ Σισάπωνα τὸν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν
 νέον· κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας λεγομένας χαλκός τε ἅμα
 γεννᾶται καὶ χρυσός. ἐν ἀριστερᾷ μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς
 30 ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδίων μέγα καὶ
 ὑψηλὸν καὶ εὐκαρπον καὶ μεγαλόδενδρον καὶ εὐβοτον.
 ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλου, οὔτε δὲ τηλικούτοις

σκάφεισιν οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον. ὑπέρκειται δὲ καὶ αὐτοῦ μεταλλείας ἔχοντα ὄρη, καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. τὰ μὲν οὖν τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρία ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ παράλυπρα, οἷάπερ καὶ τὰ τῇ Καρπητανίᾳ συνάπτοντα καὶ ἐτι μᾶλλον τοῖς Κελτί-⁵ βηρσι. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία ξηρὰ ἔχουσα πεδία τὰ παρήκοντα τῷ Ἀνα.

- 4 Αὐτὴ δ' ἡ Τουρδοθητανία θαυμαστῶς εὐτυχεῖ· παμφόρον δ' οὕσης αὐτῆς, ὥσαύτως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ εὐτυχήματα ταῦτα τῷ ἐκκομισμῷ· τὸ 10 γὰρ περιτετυθὲν τῶν καρπῶν ἀπεμπολεῖται ῥαδίως τῷ πλήθει τῶν ναυκληρίων. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἷ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὥς εἰπον, ἐμφερεῖς τοῖς ποταμοῖς οὔσαι καὶ ἀναπλεόμεναι παραπλησίως ἐκ θαλάττης οὐ μικροῖς μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλοις σκάφεισιν εἰς τὰς 15 ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. ἅπαντα γὰρ ἐστὶ πεδιάς ἢ ὑπὲρ τῆς παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ στηλῶν. ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσόγαϊαν ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι φάραγγι μετρίαις ἢ καὶ ρεῖθροις ἰοικυῖται ποταμίαις, ἐκτεταμέναι 20 ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις κατὰ τὰς πλημμυρίδας, ὥστ' ἀναπλεῖσθαι μῆδὲν ἥττον ἢ τοὺς ποταμούς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον·

- C.143 τοῖς γὰρ κατὰ πλοῖς ἔοικε τοῖς ποταμίαις, ἀντικόπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρίζοντος δὲ τοῦ πελάγους καθάπερ 25 τοῦ ποταμοῦ ῥεύματος διὰ τὴν πλημμυρίδα. αἱ δ' ἐπιβάσεις μείζους εἰσὶν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη στενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγάλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυρουσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰβηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα 30 μέρη τῆς γῆς εὐπετῶς. εἶναι μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κενοῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις, τινὰς δ' οὐ

- παντάπασιν ἐπιλείπει τὸ ὕδωρ, εἶναι δὲ καὶ νήσους ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. τοιαῦται μὲν οὖν εἰσιν αἱ ἀναχύσεις αἱ μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδροτέραν παρὰ τὰς ἐν 5 τοῖς ἄλλοις τόποις· ἡ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τι καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρείας τῶν πλοιζομένων· πλείους γὰρ καὶ μείζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις καὶ ἐπὶ ὀκτὼ σταδίους ἀναπλειομένης, ὥστε τρόπον τινὰ πᾶσαν πλωτὴν παρέχεται τὴν γῆν καὶ εὐπετῇ 10 πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγὰς. ἔχει δέ τι καὶ ὀχληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτιλίας διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος ἰσχυρότερον τῇ φύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνέουσιν κίνδυνον οὐ μικρόν τοις ναυκληροῖς ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις 15 τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. αἱ δὲ ἀμπώτεις ἐν ταῖς ἀναχύσεσιν εἰσι βλαβεραί· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνὰ λόγον καὶ αὐταὶ παροξύνονται, διὰ τε τὸ τάχος καὶ ἐπὶ ξηρᾷ πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. τὰ τε βροσκήματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ἀναχύσεων 20 τοτὲ μὲν οὖν καὶ ἐπεκλύσθη τοτὲ δὲ ἀπελήφθη, βιαζόμενα δ' ἐπανελθεῖν οὐκ ἴσχυσεν ἀλλὰ διεφθάρη· τὰς δὲ βοῦς φασι καὶ τετηρηκυίας τὸ συμβαῖνον περιμένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης καὶ τότε ἀπαίρειν εἰς τὴν ἡπειρον.
- 25 Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργεῖν τοῖς ποταμοῖς δυναμένους πόλεις ἔκτισαν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἄλλας κατοικίας, καθάπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν· τούτων δ' ἐστὶν ἡ τε Ἄστα καὶ Νάβρισσα καὶ Ὀνοβα καὶ Ὀσσό- 30 νοβα καὶ Μαῖνοβα καὶ ἄλλαι πλείους. προσλαμβάνουσι

δὲ καὶ διώρυγες ἐσθ' ὅπου γέγονυται τῷ πολλαχόθεν εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιθὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἔξω. καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὠφελούσι κατὰ τὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας διαχεομένας ἐπὶ τῶν διειργόντων ἰσθμῶν τοὺς πόρους καὶ πλωτοὺς ἀπερ-
 5 γαζομένας, ὥστε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὰς ἀναχύσεις κἀκείθεν δεῦρο. ἅπασα δ' ἡ ἐμπο-
 C.144 ρία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐστὶ καὶ τὴν Ῥώμην, ἔχουσα τὸν πλοῦν [τόν τε] μέχρι τῶν στηλῶν ἀγαθὸν (πλὴν εἰ τίς ἐστὶ περὶ τὸν πορθμὸν δυσκολία) καὶ τὸν πελάγιον
 10 τὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. διὰ γὰρ εὐδίου κλίματος οἱ δρόμοι συντελοῦνται καὶ μάλιστα τῷ πελαγίζοντι· τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστι ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκάσιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ πελάγιοι· πρόσ-
 15 ἑστι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν λησθηρίων καταλυθέν-
 των, ὥσθ' ἡ σύμπασα ὑπάρχει ἡσυχάζοντι τοῖς πλοῖζο-
 μένοις. ἴδιον δὲ τί φησι Ποσειδώνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν ἀνάπλουν τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὐροὶ κατ' ἐκεῖνο
 τὸ πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδῶου κόλπου πνέουσιν ἐτησίαι·
 20 διὸ καὶ τρισὶ μῆσιν εἰς Ἰταλίαν κατὰραι μόλις παραδι-
 νεχθεὶς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρ-
 δόνα καὶ τὰ ἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Λιβύης.
 6 Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρθητανίας σίτος τε καὶ οἶ-
 νος πολὺς καὶ ἔλαιον οὐ πολὺ μόνον ἀλλὰ καὶ κάλλι-
 25 στον· καὶ κηρὸς δὲ καὶ μέλι καὶ πίττα ἐξάγεται καὶ κόκ-
 κος πολλή καὶ μέλιτος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. τὰ
 τε ναυπήγια συνιστάσιν αὐτόθι ἐξ ἐπιχωρίας ὕλης,
 αἶες τε ὄρνυκτοί παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ ποταμῶν ἀλμυ-
 ρῶν ῥεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν
 ὄψων ταριχεῖα οὐκ ἔνθεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης
 30 τῆς ἐκτὸς στηλῶν παραλλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς.
 πολλή δὲ καὶ ἐσθῆς πρότερον ἤρχετο, νῦν δὲ ἔρια μάλ-

λον τῶν κοραξῶν. καὶ ὑπερβολὴ τίς ἐστὶ τοῦ κάλ-
 λους· ταλαντιαίους γοῦν ὠνοῦνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς
 ὀχείας. ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅπερ
 οἱ Σαλτιγῆται κατασκευάζουσιν. ἄφθονος δὲ καὶ βο-
 5 σκημάτων εὐπορία παντοίων καὶ κυνηγεσίων. τῶν δ'
 ὀλεθρίων θηρίων σπάνις πλὴν τῶν γεωρύχων λαγι-
 δέων, οὓς ἐνιοὶ λεβηρίδας προσαγορεύουσι· λυμαίνον-
 ται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥίξοφαγοῦντες· καὶ
 τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν, δια-
 10 τείνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας, ὅχλει δὲ καὶ τὰς νήσους.
 οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρὸς βεβή-
 σθαι ποτε πρὸς Ῥωμαίους κατὰ χώρας αἰτήσιν· ἐκβάλ-
 λεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ξύων τούτων, ἀντέχειν μὴ θυνά-
 μενοι διὰ τὸ πλῆθος. πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἴσως
 15 πόλεμον, ὃς οὐκ αἰεὶ συμβαίνει, φορὰ δέ τιμι λοιμικῇ
 καθάπερ ὄψεων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεῖα τῆς
 τοσαύτης ἐπικουρίας, πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξεύρηται
 πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῖς ἀγρίας ἃς ἡ Λιβύη
 φέρεי τρέφουσιν ἐπίτηδες, ἃς φιμώσαντες παριᾶσιν εἰς
 20 τὰς ὁπάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοῖς ὄνυξιν οὓς ἂν κα-
 ταλάβωσιν, ἢ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν, ἐκπεσόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ ἐφρεστώτες. τὴν δὲ C.145
 ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρθητανίας
 ἐμφανίζει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων·
 25 ὀλκάδες γὰρ μέγισται παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς Λι-
 καιάρχειαν καὶ τὰ Ὠστια τῆς Ῥώμης ἐπίνειον· τὸ δὲ
 πλῆθος μικροῦ δεῖν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.

Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαίας οὔσης τῆς ἐν τῇ Τουρ- 7
 θητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὗροι τις ἂν τοῖς
 30 ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς· τὰ τε γὰρ ὅστρωσθαι πάντα καὶ

κογχοειδῇ καὶ τοῖς πλήθυσιν ὑπερβάλλει καὶ τοῖς μεγέ-
 θεσι καθόλου κατὰ τὴν ἔξω θάλατταν πᾶσαν, ἐνταῦθα
 δὲ διαφερόντως, ἅτε καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν
 ἀμπώτεων ἐνταῦθα αὐξομένων, ἃς εἰκὸς αἰτίας εἶναι
 καὶ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους διὰ τὴν γυμνασίαν. 5
 ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύ-
 γων τε καὶ φαλαινῶν καὶ φυσητήρων, ὧν ἀναφυση-
 σάντων φαίνεται τις νεφώδους ὄψις κίονος τοῖς πόρ-
 ρωθεν ἀφορῶσι· καὶ οἱ γόγγροι δὲ ἀποθηριούνται πολὺ
 τῶν παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ 10
 σμύραιναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν τοιούτων ὄφρων. ἐν δὲ
 Καρτηίᾳ κήρυκας δεκακοτύλους καὶ πορφύρας φασίν·
 ἐν δὲ τοῖς ἐξωτέροις τόποις καὶ μείζους ὀγδοήκοντα
 μῶν τὴν σμύραιναι καὶ τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ
 τὸν πολὺποδα, διπλήρεις δὲ τὰς τευθίδας καὶ τὰ παρα- 15
 πλήσια. πολὺς δὲ καὶ ὁ θύννος συνελαύνεται δεῦρο
 ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἐξωθεν παραλίας πίων καὶ παχύς.
 τρέφεται δὲ βαλάνῳ δρυϊνῇ φυομένῃ κατὰ τῆς θαλάτ-
 τῃς χαμαιζήλῳ τινὶ παντάπασιν, ἀδρότατον δ' ἐκφε-
 ρούσῃ καρπὸν· ἥπερ καὶ ἐν τῇ γῇ φύεται πολλή κατὰ 20
 τὴν Ἰβηρίαν, ῥίζας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὥς ἂν τελείας
 δρυός, ἐξαιρομένη δὲ θάμνου ταπεινῆς ἤττον· τοσοῦ-
 τον δ' ἐκφέρει καρπὸν ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν
 παραλίαν [βαλάνου] εἶναι τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς
 στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσιν αἱ πλημῆαι· ἡ δ' ἐντὸς στηλῶν 25
 ἐλάττων ἀεὶ καὶ μᾶλλον εὐρίσκεται. λέγει δ' ὁ Πολύβιος
 καὶ μέχρι τῆς Λατίνης ἐκπίπτειν τὴν βάλανον ταύτην, εἰ
 μὴ ἄρα (φησί) καὶ ἡ Σαρδῶ φέρει καὶ ἡ πλησιόχωρος
 ταύτῃ. καὶ οἱ θύννοι δ' ὅσῳ πλείον συνεγγρίζουσι ταῖς
 στηλαῖς ἐξωθεν φερόμενοι, τοσῶδ' ἰσχυαίνονται πλέον 30
 τῆς τροφῆς ἐπιλειπούσης· εἶναι τε παρὰ θαλάττιον ὅν
 τὸ ζῶον τοῦτο· ἥδεσθαι γὰρ τῇ βαλάνῳ καὶ πιαίνε-

σθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς, φορᾶς τε τῆς βαλάνου
γενομένης φορὰν καὶ τῶν θύνων εἶναι.

- Τοσοῦτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κε- 8
χορηγημένης, οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἀποδέξαιτ' C.146
5 ἂν τις καὶ θαυμάσεις τὸ περὶ τὰς μεταλλείας εὐφυνές.
ἅπαντα μὲν γὰρ μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ τῶν Ἰβή-
ρων χώρα, οὐ πᾶσα δ' εὐκαρπος οὐδ' εὐδαίμων οὕτως
καὶ μάλιστα ἡ τῶν μετάλλων εὐποροῦσα. σπάνιον δ'
ἐν ἀμφοτέροις εὐτυχεῖν, σπάνιον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐτὴν
10 ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ παντοίοις πληθύνειν μετάλλοις. ἡ δὲ
Τουρδοθητανία καὶ ἡ προσεχῆς αὐτῇ λόγον οὐδένα ἄξιον
καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινεῖν βου-
λομένοις. οὔτε γὰρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ δὴ χαλ-
κός, οὐδὲ σίδηρος οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε τοσοῦτος οὐθ'
15 οὕτως ἀγαθὸς ἐξήτασται γεννώμενος μέχρι νῦν. ὁ δὲ
χρυσὸς οὐ μεταλλεύεται μόνον ἀλλὰ καὶ σύρεται· κα-
ταφέρουσι δ' οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν
ἄμμον, πολλαχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὖσαν,
ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανὴς ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύστοις
20 ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψῆγμα· καὶ τοὺς ἀνύδρους
δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι στυλπνὸν ποιοῦσι τὸ
ψῆγμα, καὶ φρέατα δ' ὀρύσσοντες καὶ ἄλλας τέχνας
ἐπινοοῦντες πλῦσει τῆς ἄμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμ-
βάνουσι, καὶ πλείω τῶν χρυσορυχείων ἐστὶ νῦν
25 τὰ χρυσοπλῦσια προσαγορευόμενα. ἀξιούσι δὲ Γα-
λάται [κράτισ]τα παρ' ἑαυτοῖς εἶναι τὰ μέταλλα τὰ
τε ἐν τῷ Κερμένῳ ὄρει καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα
τῇ Πυρήνῃ· τὸ μέντοι πλεον τάντεῦθεν εὐδοκιμεῖ.
ἐν δὲ τοῖς ψήγμασι τοῦ χρυσοῦ φαστὴν εὐρίσκεισθαι
30 ποτε καὶ ἡμιλιτριαίας βώλους ἃς καλοῦσι πάλας, μι-
κρὰς καθάρσεως δεομένας. φασὶ δὲ καὶ λίθων σχι-
ζομένων εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ

χρυσοῦ ἐφομένου καὶ καθαιρομένου στυπτηριώδει τινὶ γῇ τὸ κάθαγμα ἤλεκτρον εἶναι· πάλιν δὲ τούτου καθαιρομένου, μῖγμα ἔχοντος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν μὲν ἄργυρον ἀποκαίεσθαι τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν· εὐδιάχυντος γάρ *ὁ τύπος καὶ λιπώδης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ ἀχύνῳ τήκεται μᾶλλον ὁ χρυσός, ὅτι ἡ φλόξ μαλακῇ οὕσα συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον καὶ διαχεόμενον ῥαδίως, ὁ δὲ ἄνθραξ ἐπαναλίσκει πολὺ ὑπερτήκων τῇ σφοδρότητι καὶ ἐξαίρων. ἐν δὲ τοῖς ῥείθροις σύρεται καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἣ ὀρύττεται φρέαρ, 10 ἣ δὲ ἀνενεχθεῖσα γῇ πλύνεται. τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου καμίνους ποιοῦσιν ὑψηλάς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βώλων λιγνὺν μετέωρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γάρ ἐστὶ καὶ ὀλέθριος. τῶν δὲ χαλκουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεῖα, ἐξ ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρό- 15 τερον.

9 Ποσειδώνιος δὲ τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινῶν
C.147 καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους ῥητορείας, ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς· οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ μύθῳ φησὶν ὅτι τῶν δρυμῶν ποτε ἐμπρησθέντων ἡ 20 γῇ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρεῖτις καὶ χρυσεῖτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέξισσε διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος ὑπὸ τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευμένην. καθόλου δ' ἂν εἴπε (φησὶν) ἰδὼν τις τοὺς τόπους θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους ἢ ταμείων 25 ἡγεμονίας ἀνέκλειπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπόπλουτος ἦν (φησὶν) ἡ γῶρα, καὶ παρ' ἐκείνοις ὥς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ Αἰθῆς ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὥραίῳ σχήματι εἴρηκε περὶ τούτων, ὥς ἂν ἐκ μετάλλου καὶ αὐτὸς 30 πολλῷ χρώμενος τῷ λόγῳ. τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων τὴν τῶν μεταλλευόντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως,

ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων, οὕτω
 συντόνως ὀρύττειν τοὺς ἀνθρώπους ὥς ἂν προσδο-
 κώντων αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων
 οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φι-
 5 λεργίαν, σκολιάς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας
 καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντιῶντας ποταμοὺς πολ-
 λάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναντλούντων κοχλίοις. * τὸν
 δόλον οὐ ταῦτόν εἶναι τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ'
 ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι εἰκέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα
 10 μὲν γὰρ ἀνέλαβον (φησὶν) οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον,
 ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαν λυσitteλεῖν, τοῖς μὲν
 χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλ-
 κόν, τῶν δὲ ἀργυρευόντων τισὶν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν
 ἡμέραις Εὐβοϊκὸν τάλαντον ἐξαίρουνσι. τὸν δὲ καττί-
 15 τερον οὐκ ἐπιπολῆς εὐρίσκεσθαι φησιν, ὥς τοὺς ἱστο-
 ρικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὀρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τε
 τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Κατ-
 τιτερίσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν δὲ εἰς τὴν
 Μασσαλίαν κομίζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβροις, οἱ τῆς
 20 Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσὶν, ἐξαν-
 θεῖν φησιν τὴν γῆν ἀργύρῳ, καττιτέρῳ, χρυσῷ λευκῷ
 (ἀργυρομιγῆς γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς
 ποταμοὺς· τὴν δὲ σκαλίσαι τὰς γυναῖκας διαμώσας πλύ-
 νειν ἐν ἡθητηρίοις πλεκτοῖς εἰς κίστην. οὗτος μὲν περὶ
 25 τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἰρηκε.

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυ- 10
 ρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναι φησι, διέχειν δὲ τῆς
 πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιειληφύτα κύκλον τε-
 τρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώ-
 30 πων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ C. 148
 δῆμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ
 πεντακισχιλίας δραχμάς. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν

ἄλλην ἐῷ (μακρὰ γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρετὴν φησὶ κόπτεσθαι καὶ κοσκίνοις εἰς ὕδωρ διατιᾶσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχουμένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν, ἀπο- 5 χυθέντος τοῦ μολίβδου, καθαρὸν τὸν ἄργυρον ἐξάγειν. ἐστὶ δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημόσια οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μεθέστηκε κτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. ἐν δὲ καὶ Καστλῶνι καὶ ἄλλοις τόποις 10 ἰδιὸν ἐστὶ μέταλλον ὀρυκτοῦ μολίβδου· παραμειμκται δέ τι καὶ τοῦτο τοῦ ἀργύρου μικρόν, οὐχ ὥστε λυσιτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

- 11 Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Καστλῶνος ἐστὶ καὶ τὸ ὄρος ἐξ οὗ ῥεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυ- 15 ροῦν διὰ τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας ῥεῖν φησὶ, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἑνακοσίους σταδίους· αὐξηθέντες γὰρ οἱ Κελτιβηρες ἐποίησαν καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν ὁμώνυμον ἑαυτοῖς. εἰκόασι δ' οἱ παλαιοὶ 20 καλεῖν τὸν Βαῖτιν Ταρτησσόν, τὰ δὲ Γάδειρα καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν νήσους Ἐρύθειαν· διόπερ οὕτως εἰπεῖν ὑπολαμβάνουσι Στρησίχορον περὶ τοῦ Γηρυόνης βουκόλου διότι γεννηθεῖη „σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς „Ἐρυθείας Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παγὰς ἀπείρο- 25 „νας ἀργυρορίζους, ἐν κευθμῶνι πέτρας.“ δεῖν δὲ οὐσῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ πόλιν ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ κατοικεῖσθαι πρότερον φασίν, ἣν καλεῖσθαι Ταρτησσὸν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν Ταρτησσίδα, ἣν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. καὶ Ἐρατοσθένους 30 δὲ τὴν συνεχὴ τῇ Κάλπῃ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι φησὶ καὶ Ἐρύθειαν νήσον εὐδαίμονα. πρὸς ὃν Ἀρτεμίδω-

ρος αντιλέγων καὶ ταῦτα ψευδῶς λέγεσθαι φησιν ὑπ' αὐτοῦ καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδείρων ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλοῦν, οὐ πλειόνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἑπτακοσίων σταδίων, καὶ τὸ 5 τὰς ἀμπώτεις μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι ἀντὶ τοῦ κύκλω περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην συμβαίνειν, καὶ τὸ τὰ προσαρκτικά μέρη τῆς Ἰβηρίας εὐπαροδώτερα εἶναι πρὸς τὴν Κελτικὴν ἢ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλέουσι, καὶ ὅσα δὴ ἄλλα εἰρηκε Πυθίας πιστεύσας.

C.149

12

- 10 Ὁ δὲ ποιητὴς πολύφωνός τις ὢν καὶ πολυίστωρ δίδωσιν ἀφορμὰς ὥς οὐδὲ τούτων ἀνήκούς ἐστι τῶν τόπων, εἴ τις ὀρθῶς συλλογίζεσθαι βούλοιο ἀπ' ἀμφοῖν, τῶν τε χεῖρον λεγομένων περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἁμεινον καὶ ἀληθέστερον. χεῖρον μὲν, ὅτι πρὸς δύσιν 15 ἐσχάτη ἤκουεν αὕτη, ὅπου, καθάπερ αὐτός φησιν, εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμπίπτει „λαμπρὸν φάος ἡελίοιο, ἔλκον „νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζεῖδωρον ἄρουραν.“ ἡ δὲ νῦν ὅτι δύσφημον καὶ τῷ Ἄιδῃ πλησιάζον, ὁ δὲ Ἄιδης τῷ Τάρταρῳ, εἰκάσαι ἂν τις ἀκούοντα περὶ Ταρτησσοῦ τὸν 20 Τάρταρον ἐκεῖθεν παρονομάσαι τὸν ἐσχατὸν τῶν ὑποχθονίων τόπων, προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον τὸ ποιητικὸν σώζοντα. καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βορείοις καὶ ξοφεροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν Βόσπορον ἰδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ Ἄιδῃ, τάχα καὶ 25 κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰώνων ἐχθος πρὸς τὸ φύλον τοῦτο· καὶ γὰρ καθ' Ὅμηρον ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ λέγουσι τὴν τῶν Κιμμερίων ἑφοδὸν γενέσθαι τὴν μέχρι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Ἰωνίας. ταῖς δὲ Κυανείαις ἐποίησε παραπλησίως τὰς Πλαγκτίας, αἱ τοὺς μύθους ἀπὸ τινων 30 ἱστοριῶν ἐνάγων. χαλεπὰς γάρ τινας μυθεύει πέτρας,

9. post πιστεύσας: δι' ἀλαζονείαν. 18. post πλησιάζον: δῆλον

καθάπερ τὰς Κυανέας φασίν, ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρήθηκε δι' αὐτῶν πλοῦν· καὶ ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγκτῶν μῦθον. πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρ-
 5 τάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τῶν τόπων μνήμην τῶν περὶ Ταρτησσόν.

- 13 Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἥ τε γὰρ Ἡρακλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προσελθοῦσα καὶ τῶν Φοινίκων ὑπέγραφεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα καὶ ῥαθυμίαν 10 τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοῖνιξιν οὕτως ἐγένοντο σφόδρα ὑποχείριοι ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων νῦν οἰκείσθαι. καὶ ἡ τοῦ Ὀδυσσεύς δὲ στρατεία δοκεῖ μοι δεῦρο γεννηθεῖσα καὶ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παρα- 15 δοῦναι πρόφασιν, ὥστε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν καθάπερ καὶ τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ τῶν συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς ποιήσιν καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς μυθοποιίαν. οὐ γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τόποι καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεῖα ὑπογράφουσιν, ἀλλὰ 20 καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδύσσεια πόλις δεικνύται καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν καὶ ἄλλα μυρία ἔχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου (περι)γενομένων ἐπ' Ἰσῆς κακώσαντος τοὺς τε πολεμηθέντας καὶ
 C 150 τοὺς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι Καδμείαν νί- 25 κην ἐτύγγανον ἡρμένοι, τῶν τε οἰκῶν αὐτοῖς κατεφθαρμένων καὶ τῶν λαφύρων ὀλίγων εἰς ἕκαστον ἐλληλυθότων· συνέβη [δὴ] τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπελθοῦσιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ ληστείας τρέπεσθαι, τοῖς μὲν διὰ τὸ ἐκπεπορθησθαι τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, 30

- ἐκάστου προλαβόντος „αἰσχρόν τοι δηρὸν τε μένειν“
 ἄνευ τῶν οἰκείων „κενεόν τε νῆεσθαι“ παρ’ αὐτοῦς
 πάλιν. ἥ τε τοῦ Αἰνείου παραδέδοται πλάνη καὶ Ἄν-
 τήνορος καὶ ἡ τῶν Ἑνετῶν· ὥσαύτως καὶ ἡ Διομήδους
 5 τε καὶ Μενελάου καὶ ἄλλων πλειόνων. ὁ τοίνυν ποιη-
 τὴς τὰς τοσαύτας στρατείας ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς Ἰβηρίας
 ἱστορηκώς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλοῦτον καὶ τὰς ἄλ-
 λας ἀρετὰς (οἱ γὰρ Φοίνικες ἐδήλουν τοῦτο) ἐνταῦθα
 τὸν τῶν εὐσεβῶν ἐπλασε χῶρον καὶ τὸ Ἠλύσιον πε-
 10 δίον, οὐ φησιν ὁ Πρωτεύς ἀποικῆσειν τὸν Μενέλαον
 „ἀλλὰ σ’ ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθά-
 „νατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθους· τῇ περ
 „ῥήϊστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν· οὐ νιφετὸς οὔτ’
 „ἄρ χειμῶν πολὺς οὐδέ ποτ’ ὄμβρος, ἀλλ’ αἰεὶ ξεφύ-
 15 „ροιο λιγὺ πνείοντας ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύ-
 „χειν ἀνθρώπους.“ τό τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὐπνουν
 τοῦ ξεφύρου ταύτης ἐστὶ τῆς χώρας οἰκείον ἑσπερίου τε
 καὶ ἀλλεινῆς οὔσης, τό τε ἐπὶ τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἐφ’
 οἷς καὶ τὸν Ἀἰδην μεμυθεῦσθαι ἔφαμεν, ὃ τε Ῥαδά-
 20 μανθους παρατεθείς ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνω
 τόπον, περὶ οὐ φησὶν „ἐνθ’ ἦτοι Μίνωα ἰδὼν Διὸς
 „ἀγλαὸν υἱόν, χρύσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύ-
 „οντα νέκυσσι.“ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παρα-
 πλήσια θρυλοῦσι, τὴν τε ἐπὶ τὰς Γηρυνόου βύας στρα-
 25 τεῖαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων τὰ χρύσεια
 ὥσαύτως, καὶ μακάρων τινὰς νήσους κατονομάζον-
 τες, ἃς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴσμεν οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουσίας τῶν ἀντικειμένων τοῖς
 Γαδεύροις.
- 30 Τοὺς δὲ Φοίνικας λέγω μηνυτάς· καὶ τῆς Ἰβηρίας 14

5. ποῖ Μενελάου· καὶ Ὀδυσσεύς 26. ποῖ ὥσαύτως· στρα-
 τεῖαν

καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὗτοι κατίσχον πρὸ τῆς
 ἡλικίας τῆς Ὀμήρου καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων
 C.151 ὄντες, μέχρι οὗ Ῥωμαῖοι κατέλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν. τοῦ δ' Ἰβηρικοῦ πλούτου καὶ ταῦτα μαρτύ-
 ρια· Καρχηδόνιοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κα- 5
 τέλαβον, ὥς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φάτναις ἀργυραῖς
 καὶ πίδασι χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ. ὑπο-
 λάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακραί-
 ωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μά-
 λιστα τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρίοντα μὲν 10
 οὕτως εἰπεῖν „ἔγωγ' οὐτ' ἂν Ἀμαλθίης βουλοίμην
 „κίρας οὐτ' ἔτι πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν Ταρτησ-
 „σοῦ βασιλεῦσαι,“ Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βα-
 σιλέως καταγράψαι καλέσαντα Ἀργανθώνιον.

- 15 Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονίᾳ καὶ τὸ ἡμέρον καὶ τὸ 15
 πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρδητανοῖς, καὶ τοῖς
 Κελτικοῖς δὲ διὰ τὴν γειτνίασιν, ὥς δ' εἶρηκε Πολύ-
 βιος διὰ τὴν συγγένειαν· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἦττον· τὰ
 πολλὰ γὰρ κωμηδὸν ζῶσιν. οἱ μὲντοι Τουρδητανοὶ καὶ
 μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαίτιν τελείως εἰς τὸν Ῥωμαίων 20
 μεταβέβληνται τρόπον οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέ-
 ρας ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοί τε οἱ πλείστοι γεγόνασι
 καὶ ἐποίκους εἰλήφασι Ῥωμαίους, ὥστε μικρὸν ἀπέ-
 χουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. αἱ τε νῦν συνηκισμέ-
 ναι πόλεις, ἧς τε ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξανγοῦστα καὶ ἡ 25
 ἐν τοῖς Τουρδούλοις Αὐγοῦστα Ἡμέριτα καὶ ἡ περὶ
 τοὺς Κελτίβηρας Καισαρανοῦστα καὶ ἄλλαι ἐναι κα-
 τοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεῖσων πολιτειῶν ἐμ-

14. *prosi Ἀργανθώνιον*: ἢ γὰρ οὕτω δέξαιτ' ἂν τις ἢ ἴσον
 τούτῳ τὸ Ἀνακρίοντος, ἢ κοινότερον οὕτως „Ταρτησοῦ πολὺν
 χρόνον βασιλεῦσαι.“ ἔνιοι δὲ Ταρτησοῦν τὴν νῦν Καρτηάν προ-
 αγορεύουσι.

φανίζουσι. καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς
 ἰδέας τογᾶτοι λέγονται· ἐν δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελ-
 τίβηρες οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι.
 ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

- 5 Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ πάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν **8**
 λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας τὸ πρὸς
 τὸν Τάγον κόλπος ἐστίν· ἔπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον
 καὶ αἱ τοῦ Τάγου ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοῖα
 σταδίοι δ' εἰσὶ δέκα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις,
 10 ὧν μία ἐπὶ πλείους ἢ τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τοῦ
 λεγθέντος πύργου, καθ' ἣν ὑδρεύονται εἰς πον λακ-
 καῖα. ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ στόματος εἰ-
 κοσί πον σταδίων καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγω-
 γοῖς ἀναπλεῖσθαι. δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκει-
 15 μένοις ποιεῖται πεδίοις, ὅταν αἱ πλημαὶ γίνωνται, ὥστε **C.152**
 πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους
 καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίων, ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει
 καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σταδίων τὸ
 μῆκος, πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐ-
 20 αλσὲς καὶ εὐάμπελον. κεῖται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωνα
 πόλιν εὐ κειμένην ἐν ὄρει τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφει-
 στῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους,
 ἔχουσιν δὲ καὶ χώραν ἀγαθὴν τὴν περὶ καὶ τοὺς ἀνά-
 25 πλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλοις σκά-
 φεσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίοις· καὶ ὑπὲρ τὸν Μό-
 ρωνα δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστί. ταύτῃ δὲ τῇ
 πόλει Βροῦτος ὁ Καλλαϊκὸς προσαγορευθεὶς ὁρμητη-
 ρίῳ χρωόμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Ἀυσιτανούς καὶ
 κατέστρεψε τούτους. τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλευροῖς
 30 ἐπετείχισε τὴν Ὀλυσιπῶνα, ἣν ἔχοι τοὺς ἀνάπλους
 ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε
 καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὗται κράτισται. πο-

λύιχθυσ δ' ὁ ποταμὸς καὶ ὀστρέων πλήρης. ῥεῖ δ' ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων διὰ ὕεττωνων καὶ Καρπητανῶν καὶ Αὐσιτανῶν ἐπὶ δύσιν ἰσημερινήν, μέχρι ποσοῦ παράλληλος ὦν τῷ τε Ἄνα καὶ τῷ Βαίτι, μετὰ δὲ ταῦτα ἀφιστάμενος ἐκείνων ἀποκλινόντων πρὸς τὴν βότιον παραλίαν.

- 2 Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων μερῶν Ὁρητανοὶ μὲν εἰσι νοτιώτατοι καὶ μέχρι τῆς παραλίας διήκοντες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς στηλῶν, Καρπητανοὶ δὲ μετὰ τούτους πρὸς ἄρκτους, εἰτα ὕεττωνες καὶ Ὑακ- 10 καῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος ῥεῖ κατ' Ἀκούτιαν πόλιν τῶν Ὑακκαίων ἔχων διάβασιν, Καλλαῖκοι δ' ὕστατοι, τῆς ὀρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι ὄντες τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Αὐσιτάνους αὐτοὶ παρέσχον τὴν ἐκωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείστους 15 τῶν Αὐσιτανῶν Καλλαῖκούς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν. τῆς μὲν οὖν Ὁρητανίας κρατιστεύουσά ἐστι πόλις Καστουλῶν καὶ Ὠρία.

- 3 Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Αὐσιτανία ἐστὶ μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων καὶ πλείστοις χρόνοις 20 ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν. περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύτης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἐσπίριον καὶ τὸ ἀρκτικὸν ὁ ὠκεανός, τὸ δ' ἐωθινὸν οἷ τε Καρπητανοὶ καὶ οἱ ὕεττωνες καὶ Ὑακκαῖοι καὶ Καλλαῖκοί, τὰ γνώριμα ἔθνη· τὰλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν 25 μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίως δὲ τὰ νῦν ἔνιοι καὶ τούτους Αὐσιτάνους ὀνομάζουσιν. ὁμοροὶ δ' εἰσὶν ἐκ τοῦ πρὸς ἑω μέρους οἱ μὲν Καλλαῖκοι τῷ C.153 τῶν Ἀστούρων ἔθνει καὶ τοῖς [Κελτ]ίβηρσιν, οἱ δ' ἄλλοι τοῖς Κελτίβηρσι. τὸ μὲν οὖν μῆκος τρισχιλίων στα- 30

δίων, τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἔλαττον, ὃ ποιεῖ τὸ ἑωθινὸν
 πλευρὸν εἰς τὴν ἀντικειμένην παραλίαν· ὑψηλὸν δ'
 ἐστὶ τὸ ἑωθινὸν καὶ τραχύ, ἡ δὲ ὑποκειμένη χώρα πε-
 διας πᾶσα καὶ μέχρι θαλάττης πλήν ὀλέγων ὁρῶν οὐ
 5 μεγάλων· ἡ δὲ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδῶ-
 νιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιασθαι τὴν παραλίαν τῶν πλημυ-
 ρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν
 θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἀκτὰς ὑψηλὰς τε καὶ τραχείας εἶ-
 ναι δεχομένας τε τὸ κύμα σκληρῶς καὶ ἀνταποδιδού-
 10 σας. τάναντία γὰρ τῇ Ἰβηρίᾳ θινώδεις εἶναι καὶ τα-
 πεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα περὶ ἧς λέγομεν εὐδαίμων τέ ἐστι 4
 καὶ διαρρεῖται ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἅπα-
 σιν ἐκ τῶν ἑωθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῷ Τάγῳ·
 15 ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους οἱ πλείους καὶ ψήγμα τοῦ χρο-
 σοῦ πλείστον. γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν ἐφεξῆς
 τῷ Τάγῳ Μοῦνδας ἀνάπλους ἔχων μικροὺς καὶ Ὀα-
 κούα ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος μακρόθεν
 τε ῥέων παρὰ Νομαντίαν καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Κελ-
 20 τιβήρων καὶ Ὑακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀνα-
 πλεόμενος σκάφεισιν ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδόν τι στα-
 δίους. εἰτ' ἄλλοι ποταμοὶ καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Λή-
 θης, ὃν τινὲς Λιμαίαν οἱ δὲ Βελιῶνα καλοῦσι· καὶ οὗ-
 25 τος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Ὑακκαίων ῥεῖ καὶ ὁ μετ'
 αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιον φασί) πολὺ μέγιστος τῶν
 ἐν Λυσιτανίᾳ ποταμῶν ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀνα-
 πλεόμενος σταδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων
 αὐτὸν ῥεῖν φησί· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆ-
 30 σος καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσαι. ἐπαινεῖν δ' ἄξιον
 τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ

καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς ῥείθροις τὴν θάλατταν πλημυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχεῖσθαι μηδ' ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις. τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὗτος, περαιτέρω δ' εἶδιν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλληλοι τοῖς λεχθεῖσιν.

5

- 5 Ὅστατοι δ' οἰκοῦσιν Ἀρταβροὶ περὶ τὴν ἄκραν ἣ καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίον πλευρᾶς καὶ τῆς βορείου πέρας ἐστί. περιιοκοῦσι δ' αὐτὴν [καὶ] Κελτικοί, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἄνα. καὶ γὰρ τούτους καὶ Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκείσε στασιάσαι φασὶ 10 μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Λιμαία ποταμοῦ· πρὸς δὲ τῇ στάσει καὶ ἀποβολῆς τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, καταμεῖναι σκεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν C.154 ποταμὸν Λήθης προσαγορευθῆναι. ἔχουσι δὲ οἱ Ἀρταβροὶ πόλεις συχνὰς ἐν κόλπῳ συνοικουμένας, ὃν οἱ 15 πλείοντες καὶ χρώμενοι τοῖς τόποις Ἀρτάβρων λιμένα προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους Ἀροτρέβας καλοῦσιν. ἔθνη μὲν οὖν περὶ τριάκοντα τὴν χώραν νέμεται τὴν μετὰ τὸν Τάγον καὶ τῶν Ἀρτάβρων· εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρποὺς 20 καὶ βοσκήματα καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν παραπλησίων πλῆθος, ὅμως οἱ πλείους αὐτῶν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον ἐν ληστηρίοις διετελόν καὶ συνεχεῖ πολέμῳ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἐπαυσαν αὐτοὺς 25 Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κόμας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον. ἦρχον δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρεινοί, καθάπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κεκτημένοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμουν, οἱ δὲ ἀμυνόμε- 30 νοι τούτους ἄκυροι τῶν ἰδίων ἔργων καθίσταντο ἐξ ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ οὗτοι,

καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στείραν οὖσαν
τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκίσθαι ὑπὸ ληστῶν.

Τοὺς δ' οὖν Λυσιτανούς φασιν ἐνεδρευτικούς 6
ἐξερευνητικούς ὅξεις κούφους εὐεξελέκτους· ἀσπίδιον
5 δ' αὐτοὺς δέπουν ἔχειν τὴν διάμετρον, κοῖλον εἰς τὸ
πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρτημένον· οὔτε γὰρ πόρπακας
οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. . . . παραξιφίς πρὸς τοῦτοις ἢ
κοπίς. λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ ἄλυσιδω-
τοῖς χρῶνται καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίνοις κρά-
10 νεσιν· οἱ πεζοὶ δὲ καὶ κνημίδας ἔχουσιν, ἀκόντια δ'
ἕκαστος πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρῶνται· ἐπιδορα-
τίδες δὲ χάλκεαι. ἐνίους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ
Λουριῷ ποταμῷ λακωνικῶς διάγειν φασίν, ἀλειπτη-
ρίοις χρωμένους δις καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων,
15 ψυχρολουτροῦντας καὶ μονοτροφοῦντας καθαρείως καὶ
λιτῶς. Θυτικοὶ δ' εἰσὶ Λυσιτανοὶ τὰ τε σπλάγχνα ἐπι-
βλέπουσιν οὐκ ἐκτέμνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ
τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ φλέβας, καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαί-
ρονται. σπλαγχνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἶχμα-
20 λώτων καλύπτοντες σάγοις· εἰθ' ὅταν πληγῇ τὰ σπλάγ-
χνα ὑπὸ τοῦ ἱεροσκόπου, μαντεύονται πρῶτον ἐκ τοῦ
πτώματος. τῶν δ' ἀλόντων τὰς χεῖρας ἀποκόπτοντες
τὰς δεξιὰς ἀνατιθέασιν.

Ἄπαντες δ' οἱ ὄρειοι λιτοὶ ὑδροπόται χαμαιῶ- 7
25 ναι βαθεῖαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην γυναικῶν δί-
κην· μιτρωσάμενοι δὲ τὰ μέτωπα μάχονται. τραγοφα- C.155
γοῦσι δὲ μάλιστα, καὶ τῷ Ἄρει τράγον θύουσι καὶ τοὺς
αἶχμαλώτους καὶ ἵππους· ποιοῦσι δὲ καὶ ἐκατόμβας
ἐκάστου γένους ἑλληνικῶς. τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας
30 γυμνικούς καὶ ὀπλιτικούς καὶ ἵππικούς, πυγμῇ καὶ

20. ante τὰ: ὑπὸ 29. post ἑλληνικῶς: ὡς καὶ Πίνδαρός
φησι "πάντα θύειν ἑκατόν."

δρόμῳ καὶ ἀκροβολισμῷ καὶ τῇ σπειρηδὸν μάχῃ. οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους θρυοβαλάνῳ χρῶνται ξηράναντες καὶ κόψαντες, εἴτα ἀλέσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι ὥστ' ἀποτίθασθαι εἰς χρόνον. χρῶνται δὲ καὶ ζύθει· οἶνῳ δὲ σπανίζονται, τὸν δὲ γινόμενον ταχὺ ὁ ἀναλίσκουσι κατευωχούμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· ἀντ' ἐλαίου δὲ βουτύρῳ χρῶνται. καθήμενοί τε δειπνοῦσι περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητὰς ἔχοντες, προκαθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὸ δεῖπνον. ξυλίνοις δὲ ἀγγείοις χρῶνται, καθάπερ καὶ οἱ Κελτοί. καὶ παρὰ πότον ὀρχοῦνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα χορεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλάζοντες· ἐν Βασσητανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀναμῖξ ἀνδράσιν ἀντιλαμβάνόμεναι τῶν χειρῶν. μελανεῖμονες ἅπαντες τὸ πλεόν ἐν σάγοις, ἐν οἷσπερ καὶ 15 στιβαδοκοιτοῦσι, αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνθίναις ἐσθήσεσι διάγουσιν. ἀντὶ δὲ νομίσματος οἱ λίαν ἐν βάθει φορτίων ἀμοιβῇ χρῶνται ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδόασιν. τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι, τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων κα- 20 ταλεύουσι. γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. τοὺς δὲ ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ Ἀσσύριοι τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. διφθερίνοις τε πλοίοις ἐχρῶντο ἕως ἐπὶ Βρούτου διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τενάγη, νυνὶ δὲ 25 καὶ τὰ μονόξυλα ἤδη σπάνια. ἅλεις πορφυροὶ, τριφθέντες δὲ λευκοί. ἔστι δὲ τῶν ὀρειῶν ὁ βίος οὗτος, ὥσπερ ἔφην, λέγω τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορίζοντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαϊκούς καὶ Ἀστούρας καὶ Καντάβρους μέχρι ὁδοῦ τῆς Πυρήνης· ὁμοειδεῖς 30

γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. ὁκνῶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν
φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς, εἰ μὴ τινι πρὸς ἡδονῆς
ἐστὶν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλό-
τριγας καὶ ἄλλα χεῖρω καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα.

- 5 Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριῶδες οὐκ ἐκ τοῦ πολε- 8
μεῖν συμβέβηκε μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκτοπισμόν·
καὶ γὰρ ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς καὶ αἱ ὁδοί, δυσσε-
πίμικτοι δ' ὄντες ἀποβεβλήκασι τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ
φιλόανθρωπον. ἦττον δὲ νῦν τοῦτο πάσχουσι διὰ τὴν C.156
10 εἰρήνην καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπιδημίαν· ὅσοις δ' ἦ-
τον τοῦτο συμβαίνει, χαλεπώτεροί εἰσι καὶ θηριω-
δέστεροι. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ ἀπὸ τῶν τόπων λυ-
πρότητος ἐνίοις καὶ τῶν ὁρῶν, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν
τοιαύτην ἀτοπίαν. ἀλλὰ νῦν, ὥς εἶπον, πέπauται πο-
15 λεμοῦντα πάντα· τοὺς τε γὰρ συνέχοντας ἐτι νῦν μά-
λιστὰ τὰ ληστήρια Καντάβρους καὶ τοὺς γειτονεύοντας
αὐτοῖς κατέλυσεν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, καὶ ἀντὶ τοῦ
πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους στρατεύουσι
νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων οἱ τε Κωνιακοὶ καὶ οἱ πρὸς
20 ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβηρος οἰκοῦντες Πληντουῖσοι. ὃ τ'
ἐκείνουν διαδεξάμενος Τιβέριος τριῶν ταγμάτων στρα-
τιωτικὸν ἐπιστήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ
τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, οὐ μόνον εἰρηνικοὺς ἀλλὰ
καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγ-
25 χάνει.

Λοιπὴ δ' ἐστὶ τῆς Ἰβηρίας ἥ τε ἀπὸ τῶν στηλῶν 4
μέχρι τῆς Πυρρήνης καθ' ἡμᾶς παραλία καὶ ἡ ταύτης
ὑπερκειμένη μεσόγαια πᾶσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος
τὸ δὲ μῆκος μικρῷ πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων στα-
30 δίων· τὸ δὲ τῆς παραλίας ἐτι πλεῖον καὶ δισχιλίους στα-
δίους εἰρηται. φασὶ δὲ ἀπὸ μὲν Κάλπης τοῦ κατὰ στή-
λας ὁρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν δισχιλίους καὶ διακο-

σίους σταδίους· οἰκείσθαι δὲ τὴν ἡόνα ταύτην ὑπὸ Βαστητανῶν οὕς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ Ὠρητανῶν. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἰβηρα ἄλλους τοσοῦτους σχεδόν τι (ταύτην δ' ἔχειν Ἐδητανούς), ἐν τὸς δὲ τοῦ Ἰβηρος μέχρι Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου ἀναθημάτων χιλίους καὶ ἑξακοσίους· οἰκεῖν δὲ Ἐδητανῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικήτας μεμερισμένους τέτραχα.

- 2 Κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ Κάλπης ἀρξαμένοις ῥάχης ἐστὶν ὄρεινὴ τῆς Βαστητανίας καὶ τῶν Ὠρητανῶν δασεῖαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορίζουσα τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. πολλαχοῦ δὲ κἀνταυθα ἐστὶ χρυσεῖα καὶ ἄλλα μέταλλα. πόλις δ' ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς Κάλπης ὅσον καὶ τὰ Γάδαιρα· ἐμπόριον δ' ἐστὶν τοῖς ἐν τῇ περαιᾷ νομάσι, καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας. ταύτην τινὲς τῇ Μαινάκῃ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἣν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην παρειλήφαμεν, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτίρω τῆς Κάλπης ἐστί, κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἔχνη σώζουσα Ἑλληνικῆς πόλεως, ἣ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοινικικῇ τῷ σχήματι. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

C.157

- 3 Μετὰ ταύτην Ἀβδηρα Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτὴ. ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὄρεινῇ δεῖκνυνται Ὀδύσσεια καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδωνιὸς τε εἶρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικά καὶ περιήγησιν τινὰ τῶν ἐθνῶν ἐκδεδωκὼς τῶν ταύτη. οὗτος δὲ φησὶν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς Ὀδυσσείας ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσπεπατταλεῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. ἐν Καλλαϊκοῖς δὲ τῶν

μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ
 ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνες
 τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι, ὥς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαν-
 5 τοσ δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς
 μεσογαίας. καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δὲ τινὰς καὶ τῶν
 ἀπὸ Μεσσηνίας ἱστορησθαι φησιν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβη-
 ρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας
 καὶ οὗτός φησι καὶ ἄλλοι. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠκέλλαν
 πόλιν Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ
 10 τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. καὶ ἐν
 τῇ Λιβύῃ δὲ πεπιστεύκασί τινες τοῖς τῶν Γαδειριτῶν
 ἐμπόροις προσέχοντες, ὥς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἰρηκεν,
 ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπε-
 ρίοις Αἰθίοψι Λωτοφάγοι καλοῦνται, σιτούμενοι λω-
 15 τόν, πόαν τινὰ καὶ ῥίζαν, οὐ δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ
 ἔχοντες διὰ τὴν ἀνδρίαν, διατείνοντες καὶ μέχρι τῶν
 ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. ἄλλοι τε πάλιν καλοῦνται
 Λωτοφάγοι τὴν ἐτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς
 Σύρτιος νήσων, τὴν Μήνιγγα.

20 Οὐ δὲ θαυμάζοι τις ἂν οὔτε τοῦ ποιητοῦ τὰ περὶ 4
 τὴν Ὀδυσσεὺς πλάνην μυθογραφῆσαντος τοῦτον τὸν
 τρόπον, ὥστ' ἔξω στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ
 πολλὰ διαθέσθαι τῶν λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ
 ἱστορούμενα ἐγγὺς ἦν καὶ [τοῖς] τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις
 25 τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ ἀπίθανον
 ἐποίει τὸ πλάσμα), οὔτ' εἰ τινες αὐταῖς τε ταύταις ταῖς
 ἱστορίαις πιστεύσαντες καὶ τῇ πολυμαθείᾳ τοῦ ποιη-
 τοῦ καὶ πρὸς ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις ἐτρεψάν τὴν
 Ὀμήρου ποίησιν, καθάπερ Κράτης τε ὁ Μαλλώτης
 30 ἐποίησε καὶ ἄλλοι τινές. οἱ δ' οὕτως ἀγροίκως ἐδέξαντο
 τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοιαύτην ὥστε οὐ μόνον τὸν
 ποιητὴν σκαπανέως ἢ θεριστοῦ δίκην ἐκ πάσης τῆς

τοιαύτης ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀφαιμένους
 τῆς τοιαύτης πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον·
 συνηγορίαν δὲ ἢ ἐπανόρθωσιν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἰς
 τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων εἰσενεγκεῖν οὐκ ἐθάρρησεν
 C. 158 οὔτε τῶν γραμματικῶν οὔτε τῶν περὶ τὰ μαθήματα⁵
 δεινῶν οὐδεὶς. καίτοι ἔμοιγε δοκεῖ δυνατόν εἶναι καὶ
 συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων καὶ εἰς ἐπανόρ-
 θωσιν ἄγειν καὶ μάλιστα ταῦτα ὅσα Πυθίας παρεκρού-
 σατο τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε
 ἐσπερίων τόπων καὶ τῶν προσβόρων τῶν παρὰ τὸν¹⁰
 ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἑάσθω λόγον ἔχοντα ἰδίον
 καὶ μακρόν.

5 Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα
 ἔθνη νομῶσι τις ἂν αἴτιον τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ μέρη
 μικρὰ καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐχούσας πρὸς¹⁵
 ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν, ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς
 ἐπιόντας ἔξωθεν ἀσθενεῖς εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ αὐθαδὲς
 ἐν δὴ τοῖς Ἰβηρσι μάλιστα ἐπέτεινε προσλαβοῦσι καὶ
 τὸ πανοῦργον φύσει καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν· ἐπιθετικοὶ γὰρ
 καὶ ληστροὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο τὰ μικρὰ τολμῶντες,²⁰
 μεγάλοις δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι διὰ τὸ μέγας μὴ κα-
 τασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας. εἰ γὰρ δὴ
 συνασπίζων ἐβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδονίοις
 ὑπῆρξεν ἂν καταστρέψασθαι ἐπελθοῦσι τὴν πλείστην
 αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἴτα²⁵
 Κελτοῖς οἳ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται,
 οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ καὶ Σεργωρίῳ μετὰ ταῦτα
 καὶ εἴτινες ἕτεροι δυναστείας ἐπεθύμησαν μεζονος.
 Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἰβήρας πολεμεῖν
 καθ' ἑκάστην διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν πολὺν τινα³⁰
 διετέλεσαν χρόνον, ἄλλοι' ἄλλους καταστρεφόμενοι
 τέως ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοστῷ

σχεδόν τι ἔτει ἢ μακρότερον. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν περιήγησιν.

- Μετὰ τοίνυν Ἀβδηρα ἔστι Καρχηδών ἡ νῆα, κτί- 6
σμα Ἀσδρούβα τοῦ διαδεξαμένου Βάρκαν τὸν Ἀννίβα
5 πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτῃ πόλεων· καὶ γὰρ
ἐρυμνή τ' ἐστὶ καὶ τείχει κατεσκευασμένῳ καλῶς καὶ
λιμέσι καὶ λίμνῃ κεκόσμηται καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων
μετάλλοις, περὶ ὧν εἰρήκαμεν· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
τοῖς πλησίον τόποις πολλὴ ἡ ταριχεία· καὶ ἔστι τοῦτο
10 μέγιστον ἐμπόριον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ με-
σογαίᾳ, τῶν δ' ἐκείθεν τοῖς ἔξω πᾶσιν. ἡ δ' ἐνθενδε
μέχρι τοῦ Ἰβηρος παραλία κατὰ μέσον πως τὸ διάστη-
μα ἔχει τὸν Σούκρωνα ποταμὸν καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐ-
τοῦ καὶ πόλιν ὁμώνυμον· ἔσθ' δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὄρους
15 τῇ ὑπερκειμένῃ ῥάχει τῆς τε Μαλάκας καὶ τῶν περὶ
Καρχηδόνα τόπων, περατὸς πεζῇ, παράλληλος δὲ πως C.159
τῷ Ἰβηρι, μικρὸν δὲ [ἐλαττον] διέχει τῆς Καρχηδόνης
ἢ τοῦ Ἰβηρος. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς
Καρχηδόνης τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν ἔστιν οὐ
20 πολὺ ἄπωθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἐστὶ γνωριμώ-
τατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρῃ τῆς Ἐφισίας
Ἀρτεμίδος ἱερὸν σφόδρα τιμώμενον, ᾧ ἐχρήσατο Σερ-
τώριος ὀρμητηρίῳ κατὰ θάλατταν· ἐρυμνὸν γάρ ἐστι
καὶ ληστρικόν, κάτοπτον δὲ ἐκ πολλοῦ τοῖς προσπλέ-
25 οῦσι, καλεῖται δὲ [καὶ] Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, ἔχον
σιδηρεῖα εὐφυῆ πλησίον καὶ νησίδια Πλανησίαν καὶ
Πλουμβαρίαν καὶ λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχου-
σαν ἐν κύκλῳ σταδίους τετρακοσίους. εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρα-
κλέους νῆσος ἤδη πρὸς Καρχηδόνη, ἣν καλοῦσι Σκομ-
30 βραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρων, ἐξ ὧν τὸ

ἄριστον σκευάζεται γάρων· εἴκοσι δὲ διέχει σταδίους καὶ τέτταρας τῆς Καρχηδόνης. πάλιν δ' ἐπὶ θάτερα τοῦ Σούκρωνος ἴοντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰβηρος Σάγουντον κτίσμα Ζακυνθίων, ἣν Ἀννίβας κατασκάψας παρὰ τὰ συγκαίμενα πρὸς Ῥωμαίους τὸν δεύτερον αὐτοῖς ὁ ἐξῆψε πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους. πλησίον δὲ πόλεις εἰσὶ Χερρόνησός τε καὶ Ὀλέαστρον καὶ Καρταλίαι· ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἰβηρος Λέρτωσσα κατοικία. ρεῖ δὲ ὁ Ἰβηρ ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐπὶ μεσημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου παράλληλος τοῖς Πυρη- 10 ναίοις ὄρεσι.

- 7 Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἰβηρος ἐκτροπῶν καὶ τῶν ἄκρων τῆς Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἰδρυνταὶ τὰ ἀναθήματα τοῦ Πομπηίου, πρώτη Ταρράκων ἐστὶ πόλις, ἀλίμενος μὲν ἐν κόλπῳ δὲ ἰδρυμένη καὶ κατεσκευασμένη τοῖς 15 ἄλλοις ἱκανῶς καὶ οὐχ ἥττον εὐάνδρουσα νυνὶ τῆς Καρχηδόνης. πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἡγεμόνων ἐπιδημίας εὐφυῶς ἔχει, καὶ ἔστιν ὥσπερ μητρόπολις οὐ τῆς ἐν- τὸς Ἰβηρος μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτὸς τῆς πολλῆς. αἱ τε Γυμνήσiai νῆσοι προκείμεναι πλησίον καὶ ἡ Ἐβυσσος, 20 ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσιν εὐκαιρον τῆς πόλεως ὑπαγορεύουσιν. Ἐρατοσθένους δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν φησὶν αὐτήν, οὐδὲ ἀγκυροβολίοις σφόδρα εὐτυχούσαν, ὥς ἀντιλέγων εἶρηκεν Ἀρτεμίδωρος.

- 8 Καὶ ἡ σύμπασα δ' ἀπὸ στηλῶν σπανίζεται λιμέσι 25 μέχρι δεῦρο, ἐντεῦθεν δ' ἤδη τὰ ἐξῆς εὐλίμενα καὶ χώρα ἀγαθὴ τῶν τε Λεητανῶν καὶ Λαρτολαιητῶν καὶ ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορίου. αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασσαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετταράκοντα διέχον τῆς Πυρήνης σταδίους καὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἰβηρίας πρὸς 30 τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ εὐλί- 160 μενος. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ῥύδη πολίχνη, Ἐμπορι-

τῶν κτίσμα, τινὲς δὲ Ῥοδίων φασί· κάνταῦθα δὲ καὶ ἐν
 τῷ Ἐμπορίῳ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν τιμῶσιν· ἐροῦ-
 μεν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίαν. ᾧκουν δ'
 οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκειμένον, ὃ νῦν
 5 καλεῖται παλαιὰ πόλις, νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἡπείρῳ.
 διέπολις δ' ἐστὶ τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδι-
 κητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἳ καίπερ ἰδίᾳ πολι-
 τεύόμενοι κοινὸν ὅμως περίβολον ἔχειν ἐβούλοντο πρὸς
 τοὺς Ἑλλήνας ἀσφαλείας χάριν, τῷ χρόνῳ δ' εἰς ταῦτο
 10 πολίτευμα συνῆλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλ-
 ληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.

Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς πλησίον, ἐκ τῆς Πυρρήνης ἔχων 9
 τὰς ἀρχάς, ἥ δὲ ἐκβολὴ λιμὴν ἐστὶ τοῖς Ἐμπορίταις. λι-
 νουργοὶ δὲ ἱκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσό-
 15 γαιαν ἔχουσι τὴν μὲν ἀγαθὴν τὴν δὲ σπαρτοφόρον τῆς
 ἀχρηστοτέρας καὶ ἱλείας σχοίνου, καλοῦσι δὲ Ἰουγκά-
 ριον πεδίου· τινὲς δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρρήνης ἄκρων νέ-
 μονται [τὰ] μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,
 δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἰβηρίαν ἐκ
 20 τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τὴν Βαιτικὴν. αὕτη δ' ἡ ὁδὸς
 ποτὲ μὲν πλησιάζει τῇ θαλάττῃ ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ
 μάλιστα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. φέρεται δὲ ἐπὶ
 Ταρράκωνα, ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου διὰ
 τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου καὶ Βετέρων καὶ τοῦ Μαραθῶ-
 25 νος καλουμένου πεδίου τῇ Λατίνῃ γλώττῃ, φύοντος
 πολὺ τὸ μᾶραθον· ἐκ δὲ τοῦ Ταρράκωνος ἐπὶ τὸν πό-
 ρον τοῦ Ἰβηρος κατὰ Δίφτωσσαν πόλιν· ἐντεῦθεν διὰ
 Σαγούντου καὶ Σαιτάβιος πόλεως ἐνεχθεῖσα κατὰ μι-
 κρὸν ἀφίσταται τῆς θαλάττης, καὶ συνάπτει τῷ Σπαρ-

9. post χάριν: διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μίση διωρι-
 σμένον.

ταρίφῳ ὥς ἂν Σχοινοῦντι καλουμένῳ πεδίῳ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέγα καὶ ἄνυδρον, τὴν σχοινοπλοικὴν φύον σπάρτον ἐξαγωγὴν ἔχουσιν εἰς πάντα τόπον καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν. πρότερον μὲν οὖν διὰ μέσον τοῦ πεδίου καὶ Ἐγλαύστας συνέβαινεν εἶναι τὴν ὁδὸν 5 χαλεπὴν καὶ πολλήν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς θαλάττῃ μέρη πεποιθήκασιν αὐτήν, ἐπιψαύουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς ταῦτό δὲ τείνουσαν τῇ προτέρᾳ, τὰ περὶ Καστλῶνα καὶ Ὀβούλκωνα, δι' ὧν εἰς τε Κορδύβην καὶ εἰς Γάδειρα ἡ ὁδός, τὰ μέγιστα τῶν ἐμπορίων. διέ- 10 χει δὲ τῆς Κορδύβης ἡ Ὀβούλκων περὶ τριακοσίους σταδίους. φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἔλθειν Καίσαρα ἐκ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἥνικα ἔμελλε συνάπτειν τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον. 15

C. 161
10

Ἡ μὲν δὴ παραλία πᾶσα ἡ ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τοιαύτη. ἡ δ' ὑπερκειμένη μεσόγαια (λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρηναίων ὄρων καὶ τῆς προσαρκτίου πλευρᾶς μέχρι Ἀστύρων) δυεῖν μάλιστα ὄρεσι διορίζεται. τούτων δὲ τὸ μὲν 20 παράλληλόν ἐστι τῇ Πυρρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Καντάβρων ἔχον, τελευτὴν δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδουβίδαν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ μέσου διήκον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἐκκλίνον δὲ πρὸς νότον καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν παραλίαν· ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν γεώ- 25 λοφόν ἐστι καὶ ψιλόν, διεξιῖσι δὲ τὸ καλούμενον Σπαρτάριον πεδίον, εἰτα συνάπτει τῷ ὄρει τῷ ὑπερκειμένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μάλακαν τόπων· καλεῖται δὲ Ὀροσπέδα. μεταξὺ μὲν δὲ τῆς Πυρρήνης καὶ τῆς Ἰδουβέδας ὁ Ἰβηρ ῥεῖ ποταμός, παράλ- 30 ληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καταφερομένων ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑδά-

των. ἐπὶ δὲ τῷ Ἰβηρι πόλις ἐστὶ Καίσαραυγοῦστα κα-
λουμένη καὶ Κέλσα κατοικία τις ἔχουσα γεφύρας λιθί-
νης διάβασιν. συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλείονων ἔθνων ἢ
χωρά, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομέ-
5 νου. τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωρείας τῆς κατὰ
τὴν Πυρρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει
τοῖς περὶ Ἰλέρθαν καὶ Ὀσκαν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰλεργε-
τῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ Ἰβηρος. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι
ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερτώριος καὶ ἐν Κα-
10 λαγούρι Ὑασκῶνων πόλει καὶ τῆς παραλίας ἐν Ταρ-
ράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπίῳ μετὰ τὴν ἐκ Κελτι-
βήρων ἔκπτωσιν, ἐτελεύτα δ' ἐν Ὀσκα. κὰν Ἰλέρθα
ὕστερον Ἀφράνιος καὶ Πετρήσιος οἱ τοῦ Πομπηίου
στρατηγοὶ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ.
15 διέχει δὲ ἡ Ἰλέρθα τοῦ μὲν Ἰβηρος ὥς ἐπὶ δύσιν ἰόντι
σταδίοις ἑκατὸν ἐξήκοντα, Ταρράκωνος δὲ πρὸς νότον
περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὀσκας
πεντακοσίους τετταράκοντα. διὰ τούτων δὲ τῶν με-
ρῶν ἢ ἐκ Ταρράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἐπὶ τῷ ὠκεα-
20 νῷ Ὑάσκωνας τοὺς κατὰ Πομπέλων καὶ τὴν ἐπ'
αὐτῷ τῷ ὠκεανῷ Οἰασῶνα πόλιν ὁδὸς ἐστὶ σταδίων
δισχιλίων τετρακοσίων πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκνιτανίας
ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητάνοι δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε
μὲν Σερτώριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ
25 τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρα-
τηγούς. ὑπέρκειται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον
τὸ τῶν Ὑασκῶνων ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπέλων ὥς
ἂν Πομπηιόπολις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν 11
30 εὐδενδρόν ἐστι παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς αἰιθαλοῦς, C.162
τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν, τὰ δὲ μέσα περιέχει καλῶς οἰ-
κεῖσθαι δυναμένους αὐλῶνας. ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερ-

ρητανοὶ τὸ πλεόν τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου, παρ' οἷς πέρ-
ναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρिकाῖς ἐνάμιλ-
λοι, πρόσοδον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

- 12 Ὑπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδουβέδαν ἡ Κελτιβηρία πα-
ραχρῆμα πολλὴ καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν [τοι] πλεόν αὐ- 5
τῆς ἐστὶ τραχὺ καὶ ποταμόκλυστον· διὰ γὰρ τούτων ὅ-
τε Ἄνας φέρεται καὶ ὁ Τάγος καὶ οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ
πλείους οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν καταφερόμενοι,
τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς [Κελτ]ιβηρίας· ὧν ὁ Δούριος
φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργουντίαν, ὁ 10
δὲ Βαίτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων διὰ τῆς
Ὠρητανίας εἰς τὴν Βαιτικὴν ῥεῖ. οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν
πρὸς ἄρκτον μερῶν τοῖς Κελτίβηρσι Βήρωνες Καντά-
βροις ὁμοροὶ τοῖς Κονίσκοις, καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ
στόλου γεγονότες, ὧν ἐστὶ πόλις Ὑαρία κατὰ τὴν τοῦ 15
Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ Βαρδυή-
ταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδούλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
ρίου τῶν τε Ἀστύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαϊκῶν καὶ
Ὑακκαίων, ἔτι δὲ Ὑεττώνων καὶ Καρπητιανῶν· ἐκ δὲ
τῶν νοτίων Ὠρητανοὶ τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀροσπέ- 20
δαν οἰκοῦσι Βαστητανῶν τε καὶ Ἐδητανῶν· πρὸς ἧν δὲ
Ἰδουβέδα.

- 13 Αὐτῶν τε τῶν Κελτιβήρων εἰς τέτταρα μέρη διη-
ρημένων οἱ κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἧν εἰσὶ καὶ πρὸς
νότον οἱ Ἀρουάκοι, συνάπτοντες Καρπητιανοῖς καὶ ταῖς 25
τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐτῶν ὀνομαστοτάτη Νο-
μαντία. ἔδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ Κελτιβηρικῷ πολέ-
μῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσασετὶ γενομένῳ· πολλὰ
γὰρ στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη, τὸ δὲ τελευ-
ταῖον οἱ Νομαντῖνοι πολιορκούμενοι ἀπεκατέρθησαν 30
πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Λούσω-
νες δὲ ἐφόρ' εἰσὶ, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου

πηγαῖς. τῶν δ' Ἀρουάκων ἐστὶ καὶ Σεγήδα πόλις καὶ Παλλαντία. διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαρανούστας, ἣν ἔφαμεν ἐπὶ τῷ Ἰβηρι ἰδρῦσθαι, σταδίους ἐπὶ ὀκτακοσίους. καὶ Σεγοβρίγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις
 5 καὶ Βίλβιλις, περὶ ἃς Μέτελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέμησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Ὑακκαίων καὶ τῶν Κελτιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. φησὶ δὲ Ποσειδώνιος Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ
 10 τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτίβηρες καὶ χρημάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παράλυπρον. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν κα- C.163
 ταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον, κωμῶδων φησι
 15 τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύργους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομπαῖς. καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ἡσθίως ἐπὶ τοῦτο φέρονται τὸ ψεῦσμα καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ
 20 φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρξαι πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας κώμας πόλεις ὀνομάζοντες. οὔτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύσις πόλεων ἐπιδεκτικὴ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν καὶ τὸ ἀνήμερον, οὔθ' οἱ βίοι
 25 καὶ πράξεις αὐτῶν (ἐξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσι τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ οἱ κατὰ κώμας οἰκοῦντες· τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν Ἰβήρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμεροῦσιν οὐδ' αὐταὶ ἡσθίως, ὅταν πλεονάζῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίων
 30 οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτίβηρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τὸ 14
 ὄρος οἰκοῦντες τὴν Ὀροσπέδαν καὶ τὴν περὶ τὸν Σού-

κρωνα χώραν Ἐδητανοί, μέχρι Καρχηδόνας, καὶ Βαστη-
τανοὶ καὶ Ὀρητανοί, σχεδὸν δέ τι καὶ μέχρι Μαλάκας.

- 15 Πέλτασται δ' ἅπαντες, ὡς εἶπεν, ὑπῆρξαν οἱ
Ἴβηρες καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὀπλισμὸν διὰ τὰς ληστείας,
οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανοὺς, ἀκοντίῳ καὶ σφενδόνη 5
καὶ μαχαίρᾳ χρώμενοι· ταῖς δὲ πεζαῖς δυνάμεσι παρε-
μέμικτο καὶ ἱππεία, δεδιδαγμένων ἱππων ὀρειβατεῖν
καὶ κατοκλάζεσθαι ῥαδίως ἀπὸ προστάγματος, ὅτε τού-
του δέοι. φέρει δ' ἡ Ἰβηρία δορκάδας πολλὰς καὶ ἱπ-
πους ἀγρίους. ἐστὶ δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν 10
ὀρνέοις. εἰσὶ δὲ κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια, πολλὰ καὶ
ὠτίδες· κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί, τὸ δὲ καστό-
ριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δύναιμι τῷ Ποντικῷ· ἴδιον γὰρ
τῷ Ποντικῷ πάρεστι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις
πολλοῖς. ἐπεὶ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύπριος 15
χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καθμείαν λίθον καὶ τὸ χαλκαν-
θὲς καὶ τὸ σπόδιον. ἴδιον δ' εἴρηκεν Ἰβηρία ὁ Ποσει-
δώνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας μελαίνας εἶναι καὶ τὸ τοὺς
ἱπποὺς τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὴν
εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἰβηρίαν, μεταβάλλειν τὴν 20
χρῶαν. ἰοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς
εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

- 16 Καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλῆθος.
ἐλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ συκῆς καὶ τῶν παρα-
C. 164 πλῆσιων φυτῶν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἰβηρικὴ παραλία πάντων 25
εὐπορεῖ, συκὴν δὲ καὶ . . . τῶν ἐκτὸς ἡ μὲν παρωκεα-
νίτις ἡ πρόσβορρος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ φύχη, ἡ δ' ἄλλη τὸ
πλείον διὰ τὴν ὀλιγορίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μὴ
πρὸς διαγωγὴν ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὀρμὴν
θηριώδη μετὰ ἔθους φανύλου ζῆν· εἰ μὴ τις οἴεται πρὸς 30
διαγωγὴν ζῆν τοὺς οὕτω λουομένους ἐν δεξαμεναῖς
παλαιουμένῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας σμηχομένους καὶ αὐ-

τοὺς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντά-
βρους φασὶ καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς. καὶ τοῦτό τε καὶ
τὸ χαμευνεῖν κοινόν ἐστι τοῖς Ἰβηρσι πρὸς τοὺς Κελ-
τούς. ἔνιοι δὲ τοὺς Καλλαϊκοὺς ἀθέους φασί, τοὺς δὲ
5 Κελτίβηρας καὶ τοὺς προσβόρρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς
ἀνωνύμῳ τινὶ θεῷ (θύειν) ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ
πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορεύειν καὶ παννυχί-
ζειν. τοὺς δὲ ἔέτιπνας, ὅτε πρῶτον εἰς τὸ τῶν Ῥω-
μαίων παρήλθον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν
10 τινὰς ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπάτου χάριν,
μανίαν ὑπολαβόντας ἡγεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς
σκηνάς, ὥς δέον ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας ἢ
μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ιδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν 17
15 ἐνίων κόσμον θεῖν τις ἄν, ὃν εἰρηκεῖν Ἀρτεμίδωρος·
ὅπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾷ φορεῖν αὐτάς φη-
σιν ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς καὶ
προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου πολὺ, κατὰ τού-
των δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τὸ κά-
20 λυμμα ὥστε ἐμπετασθὲν σκιάδιον τῷ προσώπῳ παρί-
χειν, καὶ νομίζειν κόσμον· ὅπου δὲ τυμπάνιον περι-
κεῖσθαι πρὸς μὲν τῷ ἰνίῳ περιφερὲς καὶ σφίγγον τὴν
κεφαλὴν μέχρι τῶν παρωτίδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ πλά-
τος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον· ἄλλας δὲ τὰ προκόμια
25 φιλοῦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἀποστέλλειν τοῦ μετώπου
μᾶλλον· τὰς δ' ὅσον ποδιαῖον τὸ ὕψος ἐπιθεμένας στυ-
λίσκον περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χαίτην, εἶτα καλύπτειν
μελαίνῃ περιστέλλειν. πρὸς δὲ τῇ ἀηθείᾳ τῇ τοιαύτῃ
πολλὰ καὶ ἐώραται καὶ μεμύθευται περὶ πάντων κοινῇ
30 τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων, διαφερόντως δὲ τῶν προσβόρ-
ρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
ᾧμοτητα καὶ ἀπόνοιαν θηριώδη. καὶ γὰρ τέκνα μητίεσ

ἐκτεινεν πρὶν ἀλῶναι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καν-
 τάβροις, καὶ παιδίον δὲ δεδεμένον αἰχμαλώτων τῶν
 γυνέων καὶ ἀδελφῶν ἐκτεινε πάντας κελεύσαντος τοῦ
 πατρὸς σιδήρου κυριεύσαν, γυνὴ δὲ τοὺς συναλόντας.
 κληθεὶς δὲ τις εἰς μεθυσκομένους ἔβαλεν αὐτὸν εἰς 5
 C.165 πυράν. κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη καὶ
 τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά, κοινὰ δὲ καὶ [τὰ] πρὸς ἀν-
 δρείαν τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τῶν γυναικῶν.
 γεωργοῦσιν αὐταὶ τεκοῦσαι τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδρά-
 σιν ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίνασαι· ἐν τε τοῖς ἔρ- 10
 γοις πολλάκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν
 ἀποκλίνασαι πρὸς τι ῥεῖθρον. ἐν δὲ τῇ Αἰγυπτικῇ φη-
 σὶν ὁ Ποσειδάωνιος διηγήσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρ-
 μόλεων Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσαιτο ἄνδρας
 ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἐπὶ σκαφητόν, ὥδινασα δὲ μία τῶν 15
 γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ'
 ἐπανέλθοι ἐπὶ τοῦργον ἀντίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν
 μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ
 εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὁψὲ μάθοι καὶ ἀφείη δοῦς
 τὸν μισθόν· ἢ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρη- 20
 νίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν
 οἶκαδε.

- 18 Οὐκ ἴδιον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο σύνδυο ἐφ'
 ἱππων κομίζεσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἕτερον πε-
 ζὸν ἀγωνίζεσθαι. οὐδὲ τὸ τῶν μυῶν πλῆθος ἴδιον, ἀφ' 25
 οὗ καὶ λοιμικαὶ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. συνέβη
 δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ
 μισθοὺς ἄρнуσθαι μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀπο-
 δειχθέν, [καὶ] διεσώζοντο μόλις· προσελάμβανε δὲ καὶ
 ἄλλων σπάνις καὶ σίτου· ἐπισιτίζοντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκχι- 30
 τανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. τῆς δ' ἀπονοίας
 καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλόντες τινὲς

ἀναπεπηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐπαιάνιζον. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν ἀγριότητός τινος παραδείγματ' ἂν εἴη· τὰ δὲ τοιαῦτα ἦτιον μὲν ἰσως πολιτικά, οὐ θηριώδη δέ, οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις τοὺς ἄνδρας
 5 διδόναι ταῖς γυναιξὶ προῖκα [καὶ] τὸ τὰς θυγατέρας κληρονόμους ἀπολείπεσθαι τοὺς τε ἀδελφοὺς ὑπὸ τούτων ἐκδίδοσθαι γυναιξίν· ἔχει γάρ τινα γυναικοκρατίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικὸν δὲ καὶ τὸ ἐν ἔθει [εἶναι] παρατίθεσθαι τοξικὸν ὃ συντιθέασιν
 10 ἐκ βοτάνης σελίνῳ προσομοίας ἄπονον, ὥστ' ἔχειν ἐν ἐτοίμῳ πρὸς τὰ ἀβούλητα, καὶ τὸ κατασπένδειν αὐτοὺς οἷς ἂν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς τέτταρα μέρη διηρησθაί φασι 19
 15 τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἶπομεν, ἄλλοι δὲ πενταμερῇ λέγουσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὰκριβὲς ἐν τούτοις ἀποδιδόναι διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἀδοξίαν τῶν τόπων. C.166
 ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις αἱ τε μεταναστώσεις γνωρίμοι καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας καὶ αἱ μετα-
 20βολαὶ τῶν ὀνομάτων καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυλεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ὅσα δὲ καὶ βάρβαρα καὶ ἐκτετοπισμένα καὶ μικρόχωρα καὶ διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα οὗτ' ἀσφαλῆ ἐστίν οὔτε πολλὰ· ὅσα δὲ δὴ πόρρω τῶν Ἑλλήνων ἐπιτείνει
 25 τὴν ἄγνοιαν. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμουνται μὲν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἂν λέγουσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν δ' οὐ πολὺ μὲν προσφέρονται τὸ φιλειδημον ὥσθ', ὁπότεν ἑλλειψις γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ
 30 τὸ ἀναπληροῦμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων, ἄλλως τε καὶ τῶν

21. post Ἑλλήνων: οἱ λαλίστατοι πάντων γεγονάσιν.
 STRABO I

ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν· ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφινγγομένου, οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρρήνην, συνωνύμως τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἰσπανίαν· [ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον αὐτοὺς τούτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χώραν νεμομένους, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλαεινός. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλέσαντες συνωνύμως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντὸς· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

- 20 Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεῖσων τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν Ῥωμαίων, ἡ μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ' αὐτὴν ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τεθείκασι πρὸς ἡῶ πλησίον Καστωλῶνος. ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι· πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε καὶ ὑπατικός, ὁ μὲν στρατηγικὸς ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευτήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαιτικῇ καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Λουρίου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· καλοῦσι γὰρ οὕτω τὴν χώραν ταύτην ἰδίως ἐν τῷ παρόντι. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ἀγούστα Ἡμερίτα. ἡ [δὲ] λοιπὴ (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας) ὑπὸ τῷ ὑπατικῷ ἡγεμόνι στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν πον ταγμάτων καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς, ὧν ὁ μὲν δύο ἔχων τάγματα παραφρουρεῖ τὴν πέραν τοῦ Λουρίου πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους, ἣν οἱ μὲν πρότερον Λυσιτανοὺς ἔλεγον οἱ δὲ νῦν Καλλαϊκοὺς

C.167 καλοῦσι· συνάπτει δὲ τούτοις τὰ προσάρκτια μέρη

μετὰ τῶν Ἀστύρων καὶ τῶν Καντάβρων. ᾗ δὲ διὰ
 τῶν Ἀστύρων Μέλσος ποταμός, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω
 πόλις Νοίγα, καὶ πλησίον ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἀνάχυσις
 ὀρίζουσα τοὺς Ἀστυρας ἀπὸ τῶν Καντάβρων· τὴν δ'
 5 ἐξῆς παρόρειον μέχρι Πυρρήνης ὁ δεύτερος τῶν προ-
 σβευτῶν μετὰ τοῦ ἐτέρου τάγματος ἐπισκοπεῖ. ὁ δὲ
 τρίτος τὴν μεσόγαίαν, συνέχει δὲ τὰ τῶν [τογάτων] ἤδη
 λεγομένων ὡς ἂν εἰρηνικῶν καὶ εἰς τὸ ἡμέρον καὶ τὸν
 Ἰταλικὸν τύπον μετακειμένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι.
 10 οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρες καὶ οἱ τοῦ Ἰβηρος πλησίον
 ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες μέχρι τῶν πρὸς θαλάττῃ μερῶν.
 αὐτοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς ἐπιθαλατ-
 τιαίοις μέρεσι καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταρ-
 ράκωνι δικαιοδοτῶν, θέρους δὲ περιέεισιν ἐφορῶν ἀεὶ
 15 τινὰ τῶν δεομένων ἐπανορθώσεως. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτρο-
 ποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικοὶ ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ
 χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.

Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας τὰς μὲν
 Πιτυούσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσι καὶ
 20 Βαλιαρίδας) προκεῖσθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρρά-
 κωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας, ἐφ' ἧς ἴδρυνται τὸ
 Σάγουντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαι, * μᾶλλον αἱ Πιτυούσ-
 sai καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησίων. κα-
 λεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἐβουσος πόλιν ἔχουσα ὁμώνυ-
 25 μον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι στάδιοι, παρῶ-
 μαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιοῦσσα ἱερὸς
 καὶ πολὺ ἐλάττων ταύτης πλησίον κειμένη. τῶν δὲ
 Γυμνησίων ἡ μὲν μεῖζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ
 Πολεντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἑω κειμένην τὴν Πολεντίαν,
 30 τὴν δ' ἑτέραν πρὸς δύσιν. μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν
 ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακο-
 σίων· Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἶρηκε καὶ τὸ πλά-

τος καὶ τὸ μῆκος. ἡ δ' ἐλάττων ὥς [διακοσίους] ἐβδομήκοντα τῆς Πολεοντίας διέχει σταδίους· κατὰ μέγεθος μὲν οὖν πολὺ τῆς μείζονος ἀπολείπεται, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν· ἄμφω γὰρ εὐδαίμονες καὶ εὐλίμενοι, χοιραδῶδεις δὲ κατὰ τὰ στόματα, 5 ὥστε δεῖν προσοχῆς τοῖς εἰσπλέουσι. διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθάπερ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἐβουσον. κακούργων δὲ τινων ὀλίγων κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελάγισι ληστίας, διεβλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μέτελ- 10 λος ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βαλιαρικός προσαγορευθεὶς, ὅστις καὶ τὰς πόλεις ἔκτισε. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπιβουλευόμενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφενδονῆται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὥς φασι, διαφερόντως ἐξ ὅτου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. 15

C.168 οὗτοι δὲ καὶ ἐνδύσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους χιτῶνας πλατυσήμους ἄζωστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξήρσαν, αἰγίδα περὶ τῇ χειρὶ ἔχοντες * ἡ πεπυρακτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον δὲ καὶ λελογχωμένον σιδήρῳ μικρῷ. σφενδόνας δὲ περὶ τῇ κεφαλῇ τρεῖς με- 20 λαγκρανίνας ἢ τριχίνας ἢ νευρίνας, τὴν μὲν μακρόκωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύκωλον πρὸς τὰς ἐν βραχεὶ βολάς, τὴν δὲ μέσσην πρὸς τὰς μέσας. ἡσκούντο δ' ἐκ παιδων οὕτως ταῖς σφενδόναῖς ὥστ' οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ 25 τῇ σφενδόνῃ τυχεῖν. διόπερ ὁ Μέτελλος προσπλέων πρὸς τὰς νήσους δέριφεις ἔτεινεν ὑπὲρ τῶν καταστρω-

20. post τρεῖς: μελαγκρανίνας. σχοῖνον εἶδος, ἐξ οὗ πλέκεται τὰ σχοινία· καὶ Φιλητᾶς γε ἐν Ἑρμηνείᾳ „λενγαλῆος δὲ χιτῶν πεπινωμένος· ἀμφὶ δ' ἀραιή ἐξ ὅς εἰλεῖται κόμμα μελαγκρανίτον“ ὡς σχοῖνον ἑξαμένον.

μάτων σκέπην πρὸς τὰς σφενδόνας. εἰσήγαγε δὲ ἐποί-
κους τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῇ εὐκαρπείᾳ τῆς γῆς καὶ τὸ μῆδεν τῶν σι- 2
νομένων θηρίων εὐρίσκεσθαι ῥαδίως ἐνταῦθα πρόσε-
5 σтин· οὐδὲ γὰρ τοὺς λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναι φασιν,
ἀλλὰ κομισθέντων ἐκ τῆς περαιᾶς ὑπὸ τινος ἄρρε-
νος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν, ἣ τοσαύτη
κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ὥστε καὶ οἰκούς ἀνατρέπειν ἐκ τῆς
ὑπονομῆς καὶ δένδρα, καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ
10 εἶπον, ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους.
νῦν μέντοι τὸ εὐμεταχείριστον τῆς θήρας ἐπικρατεῖν
οὐκ ἔα τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελῶς οἱ ἔχοντες καρ-
ποῦνται τὴν γῆν.

Αὗται μὲν οὖν ἐντὸς στηλῶν τῶν Ἡρακλείων κα- 3
15 λουμένων. πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησίδια, ὧν θάτερον
Ἦρας νῆσον ὀνομάζουσι· καὶ δὴ τινες καὶ ταύτας στη-
λας καλοῦσιν. ἔξω δὲ στηλῶν τὰ Γάδειρα, περὶ ὧν το-
σοῦτον μόνον εἰρήκαμεν ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ
ἐπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους, τῆς δὲ ἐκβολῆς
20 τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἴδρυνται· πλείους δ' εἰσὶ λόγοι
περὶ αὐτῆς. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ τὰ πλεῖστα
καὶ μέγιστα ναυκλήρια στέλλοντες εἰς τε τὴν καθ'
ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, οὔτε μεγάλην οἰκοῦν-
τες νῆσον οὔτε τῆς περαιᾶς νεμόμενοι πολλὴν οὔτ'
25 ἄλλων εὐποροῦντες νήσων, ἀλλὰ πλεον οἰκοῦντες τὴν
θάλατταν, ὀλίγοι δ' οἰκουροῦντες ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρέ-
βοντες. ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἂν ἀπολείπεσθαι δό-
ξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἤκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν C.169
καθ' ἡμᾶς τιμῆσεων πεντακοσίους ἄνδρας τιμηθέντας
30 ἱππικούς Γαδιτανούς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰτα-
λιωτῶν πλὴν τῶν Πατασίνων. τοσοῦτοι δ' ὄντες νῆ-
σον ἔχουσιν οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τὸ

μήκος, πλάτος δ' ἔσθ' ὅπου καὶ σταδιαῖον. πόλιν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ᾤκουν παντάπασι μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην ἦν νέαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμην, οὐ πλειόνων εἰκοσι σταδίων οὔσαν τὴν περίμετρον, οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντας θαλαττεύειν τὸ πλεόν, τοὺς δὲ καὶ τὴν περαιάν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησίδος διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἦν ὥσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασι τῇ Διδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. ὀλίγοι δὲ 10 κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περαιᾷ τῆς ἡπείρου. κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἐσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἡ πόλις, προσεχὲς δ' αὐτῇ τελευταῖόν ἐστι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησίδι· τὸ δ' Ἑράκλειον ἐπὶ θάτερα τέτραπται τὰ 15 πρὸς ἑω, καθ' ὃ δὴ μάλιστα τῇ ἡπείρῳ τυγχάνει συνάπτουσα ἡ νῆσος ὅσον σταδιαῖον πορθμὸν ἀπολείπουσα. καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς πόλεως δώδεκα μίλια τὸ ἱερόν, ἴσον ποιοῦντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων ἀριθμόν· ἐστὶ δὲ μείζον καὶ σχεδόν τι τοσοῦτον 20 ὅσον ἐστὶ τὸ τοῦ μήκους τῆς νήσου· μήκος δ' ἐστὶ τῆς νήσου τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν.

4 Ἐρύθειαν δὲ τὰ Γάδεια ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν, ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον πορθμῷ 25 σταδιαῖῳ διειργομένην, τὸ εὐβοτον ὁρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρόν οὐ ποιεῖ. τυροποιοῦσί τε πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πιότητα, ἐν πεντήκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῶον, εἰ μὴ τις ἀποσχάξῃ τι τοῦ αἵματος. ξηρὰ δὲ ἐστὶν ἦν νέμονται 30 βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα· τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ[του] πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια

τοῦ Γηρυόνου· κοινῇ μέντοι συνώκισται πᾶς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδεύρων τοιαῦτα λέ- 5
 γοντες μέμνηται Γαδιτανοὶ χρησμοῦ τινος, ὃν γενέ-
 5 σθαι φασὶ Τυρίοις κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλείους στή-
 λας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ πεμφθέντας κατασκο-
 πῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένοντο τὸν
 κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέρμονας εἶναι τῆς οἰ-
 κουμένης καὶ τῆς Ἡρακλείους στρατείας τὰ ἄκρα ποι-
 10 οῦντα τὸν πορθμὸν, ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ στήλας ὀνομά- C.170
 ξειν τὸ λόγιον, κατασχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν στε-
 νῶν, ἐν ᾧ νῦν ἔστιν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα
 δὲ θύσαντας μὴ γενομένων καλῶν τῶν λερείων ἀνα-
 κάμψαι πάλιν. χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμφθέντας
 15 προελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντακο-
 σίους σταδίους εἰς νῆσον Ἡρακλείους λερὰν κειμένην
 κατὰ πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας, καὶ νομίσαντας ἐν-
 ταῦθα εἶναι τὰς στήλας θῦσαι τῷ θεῷ, μὴ γενομένων
 δὲ πάλιν καλῶν τῶν λερείων ἐπανελθεῖν οἰκαδε. τῷ
 20 δὲ τρίτῳ στόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι καὶ
 ἰδρύσασθαι τὸ λερὸν ἐπὶ τοῖς ἐσπείροις τῆς νήσου, τὴν δὲ
 πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερείοις. διὰ δὲ τοῦτο τοὺς μὲν δοκεῖν
 τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς στήλας εἶναι, τοὺς δὲ τὰ Γά-
 δειρα, τοὺς δ' ἔτι πορρωτέρων τῶν Γαδεύρων ἔξω προ-
 25 κείσθαι. ἐνιοὶ δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ
 τὴν Ἀβίλυκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Αἰβύης, ὃ φη-
 σιν Ἐρατοσθένους ἐν τῷ Μεταγωνίῳ νομαδικῷ ἔθνει
 ἰδρῦσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἐκατέρου νησιδας, ὧν τὴν
 ἐτέραν Ἥρας νῆσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν
 30 μὲν τῆς Ἥρας νῆσον καὶ λερὸν λέγει αὐτῆς, ἄλλην δὲ
 φησιν εἶναι τινα, οὐδ' Ἀβίλυκα ὄρος οὐδὲ Μεταγω-
 νιον ἔθνος. καὶ τὰς Πλλαγτιάς (δὲ) καὶ τὰς Συμπληγά-

δας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες
 στηλας, ἃς Πίνδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας
 ὑστάτας ἀφίχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλέα. καὶ Δικαίαρ-
 χος δὲ καὶ Ἐρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλείστοι
 τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στη- 5
 λας. οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ Αἰβυτες ἐν Γαδεύροις εἶναι φασίν·
 οὐδὲν γὰρ εἰκέναι στηλαῖς τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. οἱ δὲ
 τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδεύροις χαλκᾷς ὀκταπή-
 χεις, ἐν αἷς ἀναγράφεται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς
 τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασιν· ἐφ' ἃς ἐρχόμενοι 10
 οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ δια-
 βοηθῆναι παρεσκεύασαν, ὥς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ
 θαλάττης τὸ πέρας. τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ
 Ποσειδώνιος ἡγεῖται τὸν λόγον, τὸν δὲ χρησμὸν καὶ
 τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ψεῦσμα Φοινικικόν. περὶ 15
 μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων τί ἂν τις δισχυρίσαιτο πρὸς
 ἔλεγχον ἢ πίστιν, οὐδετέρως παράλογον (οὐν); τὸ δὲ
 τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκέναι στηλαῖς,
 ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στηλῶν τοὺς
 τῆς οἰκουμένης ὄρους ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλέους 20
 ἔχει μὲν τινα νοῦν· ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρχε τὸ τίθε-
 σθαι τοιοῦτους ὄρους, καθάπερ οἱ Ῥηγῖνοι τὴν στυ-
 λίδα ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι,
 καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ
 τῇ στυλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ κατὰ μέ- 25
 σην που τὴν μεταξὺ τῶν σύρσεων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ
 ἰσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στηλὴ τις ἰδρυμέ-
 νη πρότερον, ἣν ἴστησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀττικὴν σὺν τῇ
 Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον, 30
 ἐπιγράψαντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους
 „τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἰωνία,“ ἐκ δὲ θατέρου

„τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἰωνία.“ Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὄρια βωμοὺς ἔθετο ἐν τοῖς τόποις εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς Ἰνδῶν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυσον. ἦν μὲν δὴ τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκὸς ἐστὶ μεταλαμβάνειν 6 τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρόνος διαφθείρῃ τοὺς τεθέντας ὅρους. οὐ γὰρ νῦν οἱ Φιλαίνων βωμοὶ μένουσιν, ἀλλ' ὁ τόπος μετέληψε τὴν 10 προσηγορίαν. οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ στήλας φασὶν ὀραθῆναι κειμένας οὐθ' Ἡρακλέους οὔτε Διονύσου· καὶ λεγομένων μέντοι καὶ δεικνυμένων τόπων τινῶν οἱ Μακεδόνες ἐπίστανται τούτους εἶναι στήλας, ἐν οἷς τι σημεῖον εὗρισκον ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἱστορου- 15 μένων ἢ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα. κἀνταῦθα δὴ τοὺς μὲν πρώτους οὐκ ἂν ἀπιστήσαι τις ὅροις χρῆσασθαι χειροκμήτοις τισὶ βωμοῖς ἢ πύργοις ἢ στυλίσιν ἐπὶ τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἦγον τοὺς ἐπιφανεστάτους (ἐπιφανέστατοι δὲ οἱ πορθμοὶ καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη 20 καὶ αἱ νησίδες πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἰσχυριάς τε καὶ ἀρχαῆς τόπων), ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομνημάτων μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς νησίδας τις βούλεται λέγειν εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιούσας τὸν πορθμὸν. τοῦτο γὰρ ἤδη διορίσασθαι χαλεπὸν 25 ποτέροις χρὴ προσάφαι τὴν ἐπὶ κλησιν, διὰ τὸ ἀμφοτέροις εἰοικέναι τὰς στήλας. λέγω δὲ εἰοικέναι, διότι ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἴδρυνται τόποις, οἳ σαφῶς τὰς ἰσχυριάς ὑπαγορεύουσι, καθ' ὃ καὶ στόμα εἰρηται ὁ πορθμὸς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ στόμα πρὸς μὲν εἰς- 30 πλουν ἀρχή ἐστὶ, πρὸς δὲ ἐκπλουν ἰσχυρον. τὰ οὖν ἐπὶ τῷ στόματι νησίδια ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ σημειῶδες οὐ φανύλως στήλαις ἀπεικάζοι τις ἂν· ὥς δ'

αὐτως καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ καὶ ἐξοχὴν
 τινά τοιαύτην ἐμφαίνοντα οἷαν αἱ στυλίδες ἢ αἱ στη-
 C.172 λαι. καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι πύλας Γα-
 δειρίδας, εἰ ἐπὶ τοῦ στόματος νοοῖντο αἱ στηλῆαι· πύ-
 λαις γὰρ ἔοικε τὰ στόματα. τὰ δὲ Γάδειρα οὐκ ἐν τοι- 5
 οὔτοις ἱδρυταὶ τόποις ὥστε ἀποδηλοῦν ἐσχατιάν, ἀλλ'
 ἐν μέσῃ πῶς κεῖται μεγάλη παραλίᾳ κολπώδει. τὸ δὲ
 ἐπ' αὐτὰς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στηλάς τῷ
 ἐνθάδε ἦττον εὐλογον, ὥς ἐμοὶ φαίνεται· οὐ γὰρ ἐμ-
 πόρων ἀλλ' ἡγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόμα- 10
 τος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν στηλῶν. ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ
 ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα ἀλλὰ ἀναλώ-
 ματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ
 Ἡρακλείους στηλάς μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου με- 15
 γαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

7 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ
 ἐν Γαδερίοις εἶναι πότιμον, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν
 ἔχουσιν εἰς τὸ ὕδωρ, ἣν ταῖς παλιρροίαις τῆς θα-
 λάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν 20
 κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην. αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 ἐκπίπτει, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος
 κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἰργεται τῶν οἰκείων
 τοιούτων ἐξόδων· ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράτ- 25
 τει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γυ-
 μνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέ-
 βας τῆς πηγῆς ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος
 δὲ ἀντειπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινὰ θεῖς αἰ-
 τίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέ- 30
 ως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὥς ἂν ἰδιώτης περὶ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδώνιος δὲ ψευδῇ

λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶν εἶναι φρέ-
 ατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν
 τῷ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρευομένων συνε-
 χῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν καὶ διαλειπόντων τῆς
 5 ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν, τὸ δὲ μεῖζον δι' ὅλης τῆς
 ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειούμενον μέντοι, καθά-
 περ καὶ τὰλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι
 μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπέπτει κατὰ τὸν
 τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπωτις πολλάκις, πε-
 10 πιστεῦσθαι κενῶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τὴν ἀντιπά-
 θειαν. ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπίστευται, καὶ οὗτος
 εἰρηκε καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην
 παρειλήφαμεν. ἡκούομεν δὲ καὶ φρέατα εἶναι, τὰ C.173
 μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις τὰ δὲ ἐντός, διὰ
 15 δὲ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξα-
 μενάς ἐπιπολάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος· εἰ μέντοι
 καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων ἐπιδείκνυται τὴν τῆς ἀν-
 τιπαθείας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν. τὰς δ' αἰτίας, εἰ-
 περ συμβαίνει ταῦτα οὕτως, ὥς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ-
 20 χεσθαι δεῖ. εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ὥς ὁ Πολύβιος
 φησιν, εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγαίων
 νοτισθείσας ἔξωθεν χαννοῦσθαι καὶ παρέκχυσιν εἰς
 τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς ὕδασιν ἢ ἀναθλίβειν
 κατὰ τὸ ἀρχαῖον ῥεῖθρον εἰς τὴν κρήνην· νοτίζεσθαι
 25 δ' ἀναγκαῖον ἐπικλύσαντος τοῦ κύματος. εἰ δ', ὥσπερ
 Ἀθηνόδωρός φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμ-
 βαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτις
 ἴοικεν, εἶναι ἂν τινὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων, ἃ κατ'
 ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἐκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς
 30 τὴν ἐπιφάνειαν, ὧν δὴ τὰ στόματα πηγὰς καὶ κρήνας
 καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ
 τῆς θαλάττης βάθος· καὶ συνεξαίροντα μὲν ἐκείνην

ὥστε πλημμυρεῖν, ὅταν οἶον ἢ ἐκπνοὴ γίνηται, τὸ οἰκεῖον ἀπολείπει φεῖθρον, πάλιν δ' ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ οἰκεῖον φεῖθρον, ὅταν κἀκείνη λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

- 8 Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινούς ἀποφαίνων ὁ Ποσειδώνιος τοὺς Φοίνικας ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον ἢ δριμύτητα αὐτῶν κατέγνωκεν. ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ νύξ τῇ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς ὄντος τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῇ περίοδον, τὴν μὲν ἡμερήσιον ἀποδιδοῦσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνιαυσιαίαν συμπαθῶς τῇ σελήνῃ· ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου μέγεθος ὑπερέχῃ τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχεσθαι διοιδεῖν τὴν θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι μεσουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀναχωρεῖν τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον ἕως ἂν ζῳδίου ὑπερέχῃ 15 τῆς δύσεως ἢ σελήνῃ, εἰτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει χρόνον ὅσον ἡ σελήνῃ συνάπτει πρὸς αὐτὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον κινήθῃσα ὑπὸ γῆς ζῳδίου ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἰτ' ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· 20 εἰτ' ἀναχωρεῖν ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρήσασα ἡ σελήνῃ ζῳδίου τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη, μένειν δὲ μέχρι ἂν ζῳδίου ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν C.174 ἐπιβαίνειν· ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερήσιον περίοδον. τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ καλῖ- 25 ροαὶ γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἰτα μειοῦνται μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὖξονται μέχρι πανσελήνου, καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἰθ' ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζειν δὲ καὶ χρόνῳ καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ 30 τῶν ἐν Γαδεύροις πνθίσθαι φησί, λεγόντων ὥς κατὰ θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὖξοιντο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις

καὶ αἱ ἐπιβάσεις. εἰκάζει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν
 μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὐξεσθαι δὲ ἕως χειμε-
 ρινῶν τροπῶν· εἶτα μειοῦσθαι μέχρι ἑαρινῆς ἰσημε-
 ρίας· εἰτ' αὐξεσθαι μέχρι θερινῶν τροπῶν. τῶν δὲ πε-
 5 ριόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα,
 τὸν συνάμφω χρόνον δις μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θα-
 λάττης δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῶν
 ἡμερησίων χρόνων καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς οἷόν τε
 10 πολλαῖς μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώσεις τὴν πλή-
 ρωσιν τοῦ φρεάτος, μὴ πολλαῖς δὲ τὴν λειψυδρίαν;
 ἢ πολλαῖς μὲν, μὴ ἰσάκεις δέ; ἢ καὶ ἰσάκεις μὲν, τοὺς
 δὲ Γαδειρίτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι
 τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιό-
 15 δους ἐκ τῶν ἅπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι;
 ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεύει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ
 προσεικάζει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὐξήσεις
 ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τε ἐτέρας κάκειθεν πάλιν ἐπα-
 νόδους. καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκός, ὅτι τηρητικοὶ ὄν-
 20 τες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαί-
 νουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἑρυθρᾶς θα- 9
 λάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα
 λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφοράς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς
 ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σελήνης οὐσης ὁμαλίζειν τὰ
 25 πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλή-
 θει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἑκάστου κατὰ τοὺς συνεγ-
 γισμοὺς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς θε-
 ρινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσέληνόν φησιν ἐν τῷ Ἡρα-
 κλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδείροις πλείους ἡμέρας μὴ
 30 δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφοράς. περὶ

14. ποιεῖ τηρῆσαι: τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγά-
 λην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίπᾳ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς
 παρὰ τὰς ἐμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμῖς τὰς
 Q.175 ὄχθας ἔβριχε· τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ὥσθ'
 ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' Ἰλίπα 5
 τῆς θαλάττης περὶ ἐπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ
 θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βά-
 θος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ
 νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος τῆς τε
 τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χώματος, ὃ 10
 τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδεύροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα
 πήχεις καλυπτόμενον ἀναμετρησαί φησι· καὶ προσθῇ
 δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ
 παραυξήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν αὖ τὴν ἔμφασιν,
 ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυ- 15
 ρίδος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ
 πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανῆτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἰβήρος
 ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν
 γὰρ ἔσθ' ὅπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴν
 τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λί- 20
 μνην δι' ἧς ῥεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

- 10 Ἱστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδεύροις ὄξους ἔχον
 καμυπομένους εἰς ἑδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξιφοειδῆ
 πηχυαῖα τὸ μήκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. περὶ δὲ 25
 νίαν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι
 ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. τῷ μὲν οὖν ἐν Γα-
 δεύροις καὶ ἡμεῖς οἶδαμεν ὅμοιον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν
 τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον
 οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. τὰ δ' ἀκάν- 30
 θινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ δέν-
 δρον τὴν ἀκανθὰν ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαιξήλος ἡ

βοτάνῃ. τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδείροις καὶ τοῦτο
προσιστόρηται ὅτι κλάδου μὲν ἀποκλωμένου γάλα ῥεῖ,
ῥίξης δὲ τεμνομένης μιλτῶδες ὑγρὸν ἀναφέρεται. το-
σαῦτα καὶ περὶ Γαδεύρων.

- 5 Αἱ δὲ Καττιτερίδες δέκα μὲν εἰσι, κείνται δ' ἐγγὺς 11
ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος
πελάγαι· μία δ' αὐτῶν ἱερῆμος ἐστὶ, τὰς δ' ἄλλας οἰ-
κοῦσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποδήρεις ἐνδεδυκό-
τες τοὺς χιτῶνας, ἔξωσμένοι περὶ τὰ στέρνα, μετὰ
10 ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγικαῖς Ποιναῖς.
ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλέον. μέ-
ταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρου καὶ μολίβδου κέραμον
ἀντὶ τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλλάττονται καὶ ἄλλας
καὶ χαλκῶματα πρὸς τοὺς ἐμπόρους. πρότερον μὲν
15 οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἐστελλον ταύτην ἐκ
τῶν Γαδεύρων κρύπτοντες ἅπασιν τὸν πλοῦν· τῶν δὲ
Ῥωμαίων ἐπακολουθοῦντων ναυκλήρῳ τινί, ὅπως καὶ C. 176
αὐτοὶ γνοῖεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ ὁ ναύκληρος ἑκὼν
εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐ-
20 τὸν ὕλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυ-
αγίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ὣν ἀπέβαλε
φορτίων. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὅμως πειρώμενοι πολλάκις
ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσσος
διαβὰς ἐπ' αὐτοὺς ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάθους
25 ὀρυττόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιου-
σίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζεσθαι ταύτην τοῖς ἐθέ-
λουσιν ἐπέδειξε καίπερ οὐσαν πλεῖω τῆς διειργούσης
τὴν Βρεττανικὴν. καὶ περὶ μὲν Ἰβηρίας καὶ τῶν προ-
κειμένων νήσων ταῦτα.

- 1 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἀλπειων Κελτικῇ ταύτης δὲ καὶ τὸ σχῆμα ὑπογέγραπται πρότερον τυπωδῶς καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. 5 οἱ μὲν δὴ τριχῇ διήρουν Ἀκυιτανοὺς καὶ Βέλγας καλοῦντες καὶ Κέλτας, τοὺς μὲν Ἀκυιτανοὺς τελείως ἐξηλλαγμένους οὐ τῇ γλώττῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς σώμασιν ἐμφερεῖς Ἰβηρσι μᾶλλον ἢ Γαλάταις, τοὺς δὲ λοιποὺς Γαλατικοὺς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δ' οὐ 10 πάντας, ἀλλ' ἐνίοις μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτταις· καὶ πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι εἰσίν. Ἀκυιτανοὺς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένῳ ὄρει. εἰρηται γὰρ ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δύ- 15 σεως ὀρίζει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, προσαπτόμενα τῆς ἑκα- C.177 τέρωθεν θαλάττης τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός· ἀπὸ δὲ τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος παράλληλος ὢν τῇ Πυρρήνῃ· τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας τὰ μὲν ὁ ὠκεανὸς περιεῖληπεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων 20 ἄκρων τῆς Πυρρηνης μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, τὰ δ' ἐξ ἐναντίας ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θάλαττα καὶ αἱ Ἀλπεῖς ἀπὸ τῆς Αἰγυστικῆς ἀρξάμεναι μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὀρθὰς ἤκται Κέμμενον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ 25 παύεται κατὰ μέσα πλησίον Λουγδούνου, περὶ δισχίλιους ἑκταθὲν σταδίους. Ἀκυιτανοὺς μὲν τοίνυν ἔλεγον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης μέρη κατέχοντας καὶ τοῦ Κεμμένου μέχρι πρὸς τὸν ὠκεανὸν τὰ ἐντὸς Γαρούνα ποταμοῦ, Κέλτας δὲ τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κα- 30 θήκοντας καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θάλατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἀλπεινῶν ὄρων ἐνίων,

Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιπούς τε τῶν παρωκεανιτῶν
 μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου καὶ τινὰς τῶν παροι-
 κούντων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἀλπεῖς. οὕτω δὲ καὶ ὁ
 θεὸς Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰρηκεν. ὁ δὲ Σε-
 5 βαστὸς Καῖσαρ τετραγῇ διελὼν τοὺς μὲν Κέλτας τῆς
 Ναρβωνίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηνεν, Ἀκυιτανοὺς δ' οὐσ-
 περ κάκεινος, προσέθηκε δὲ τετταρασκαὶδεκα ἔθνη
 τῶν μεταξὺ τοῦ Γαροῦνα καὶ τοῦ Λίγηρος ποταμοῦ
 νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελὼν δίχα τὴν μὲν Λουγ-
 10 δούνην προσώρρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώρισται
 δεῖ λέγειν τὸν γεωγράφον καὶ ὅσα ἐθνικῶς, ὅταν ἤ καὶ
 μνήμης ἄξια, ὅσα δ' οἱ ἡγεμόνες πρὸς τοὺς καιροὺς
 πολιτευόμενοι διατάττουσι ποικίλως, ἀρκεῖ καὶ ἐν κε-
 15 φαλαίῳ τις εἴπῃ, τοῦ δ' ἀκριβοὺς ἄλλοις παραχω-
 ρητέον.

Ἄπασα μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη ποταμοῖς κατάρρυντος 2
 ἡ χώρα, τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερομένοις τοῖς
 δ' ἐκ τῆς Κεμμένης καὶ τῆς Πυρρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς
 20 τὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσι τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θά-
 λατταν. δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων, πεδία ἐστὶ τὰ
 πλαῖστα καὶ γεωλοφίαι διάρρους ἔχουσαι πλωτούς. οὐ-
 τως δ' εὐφυῶς ἴσχει τὰ ῥεῖθρα πρὸς ἄλληλα ὥστ' ἐξ
 ἑκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἑκατέραν κατακομίζεσθαι,
 25 πορευομένων τῶν φορτίων ἐπ' ὀλίγον καὶ διὰ πε-
 δίων εὐμαρῶς, τὸ δὲ πλεον τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν
 ἀναγομένων τοῖς δὲ καταγομένων. ἔχει δέ τι πλεο-
 νέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ γὰρ πολλαχό-
 θεν ἐστὶ σύρρους, ὥσπερ εἰρηται, καὶ συνάπτει πρὸς
 30 τὴν ἡμετέραν θάλατταν κρείττω τῆς ἐκτὸς οὖσαν, καὶ
 διὰ χώρας διέξεισι τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτη· C.178
 τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐκφέρει καρπούς ἡ Ναρβωνίτις ἅπα-

σα ὥσπερ ἡ Ἰταλία. προϊόντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος ἡ μὲν ἐλαιόφυτος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τὰλλα δὲ φύεται. καὶ ἡ ἄμπελος δὲ προιούσιν οὐ ῥαδίως τελειοφορεῖ· ἡ δ' ἄλλη πᾶσα σίτον φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον καὶ βοσκήματα παντοῖα, ἀργὸν δ' αὐτῆς οὐδὲν πλὴν εἰ τι ἔλσει κειώλνται καὶ θρυμοῖς· καίτοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυανθρωπία μᾶλλον ἢ ἐπιμελεία. καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυναῖκες καὶ τρέφειν ἀγαθαί, οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον ἢ γεωργοί· νῦν δ' ἀναγκάζονται γεωργεῖν καταθέμενοι τὰ ὄπλα. κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν περὶ πάσης τῆς ἐκτὸς Κελτικῆς, περὶ δὲ τῶν τεταρτημορίων ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ μεμνημένοι τυπωδῶς, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Ναρβωνίτιδος.

- 3 Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμον πῶς ἐστίν, ἐκ μὲν τῆς ἐσπέρας γραφόμενον τῇ Πυρρήνῃ πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς τὴν μὲν νότιον ἢ θάλαττα ποιεῖ μεταξὺ Πυρρήνης καὶ Μασσαλίας, τὴν δ' ἐωθινὴν αἱ Ἀλπεις ἐκ μέρους καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν Ἀλπεων ἐπ' εὐθείας αὐταῖς ληφθὲν καὶ τῶν ὑπορειῶν τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκουσῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ ποιουσῶν ὀρθὴν γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων εὐθείαν. τῷ δὲ νοτίῳ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθὲν σχῆμα ἡ ἐφεξῆς παραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλυες μέχρι Αἰγύων ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη καὶ τὸν Ἐσθρον ποταμόν. οὗτος δ' ἐστίν, ὥς εἶπον πρότερον, ὄριον τῆς Ναρβωνίτιδος καὶ τῆς Ἰταλίας· ὑπάρχει δὲ θέρους μὲν μικρὸς, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἐπτὰ σταδίων πλατυνόμενος. ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνειν 30 μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρρηναίας Ἀφροδίτης· τοῦτο δ' ἐστὶν ὄριον ταύτης τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς Ἰβηρικῆς.

ἐνιοι δὲ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ Πομπηίου τρόπαια
 ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς. ἐστὶ δ'
 ἐνθεν μὲν εἰς Νάρβωνα μίλια ἐξήκοντα τρία, ἐκείθεν
 δὲ εἰς Νεμαύσον ὀγδοήκοντα ὀκτώ, ἐκ Νεμαύσου δὲ
 5 διὰ Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα
 τὰ Σέξτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἐστί,
 πεντήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν
 Ὑάρον ποταμὸν ἐβδομήκοντα τρία, ὥστε τὰ σύμπαντα
 γίνεται μίλια διακόσια ἐβδομήκοντα ἐπτά. ἐνιοι δ' ἀπὸ
 10 τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Ὑάρου σταδίου ἀνέγρα-
 ψαν δισχιλίους ἑξακοσίους, οἱ δὲ καὶ διακοσίους προσ-
 τιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διαστημάτων.
 κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Ὑοκοντίων καὶ τῆς
 Κοττίου μέχρι μὲν Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος κοινῇ C. 179
 15 ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμαύσου, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Ὑο-
 κοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἀλ-
 πειν διὰ Δρουντία καὶ Καβαλλίωνος μίλια ἐξήκοντα
 τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ὄρους τῶν
 Ὑοκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἐνὸς δέ-
 20 οντα ἐπ' Ἐβρόδουνον κώμην· εἰτ' ἄλλα τοσαῦτα διὰ
 Βριγαντίου κώμης καὶ Σκιγγομάγου καὶ τῆς τῶν Ἀλ-
 πειν ὑπερθέσεως ἐπὶ Ὠκελον, τὸ πέρας τῆς Κοττίου
 γῆς· ἢ ἀπὸ Σκιγγομάγου δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἐστὶ
 δὲ ἐνθένδε ἐπὶ Ὠκελον μίλια εἰκοσιοκτώ.
 25 Κτίσμα δ' ἐστὶ Φωκαίων ἢ Μασσαλία, κεῖται δ' 4
 ἐπὶ χωρίου πετρώδους· ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν
 θεατροειδεῖ πέτρας βλεπούσης πρὸς νότον. τετελείχεται
 δὲ καὶ αὕτη καλῶς καὶ ἡ πόλις σύμπασα μέγεθος ἔχου-
 σα ἀξιόλογον. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφέσιον ἴδρυνται καὶ τὸ
 30 τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἱερὸν· τοῦτο μὲν κοινὸν
 Ἰώνων ἀπάντων, τὸ δὲ Ἐφέσιον τῆς Ἀρτέμιδος ἐστὶ
 νεὼς τῆς Ἐφεσίας. ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαιεῦσιν ἐκ

τῆς οἰκείας λόγιον ἐκπεσεῖν φασιν ἡγεμόνι χρησασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι· τοὺς μὲν δὴ προσαχθέντας τῇ Ἐφέσῳ ζητεῖν ὄντινα τρόπον ἐκ τῆς θεοῦ πορίσαιντο τὸ προσταχθέν. Ἀριστάρχη δὲ τῶν ἐντίμων σφόδρα γυναικῶν παραστῆναι κατ' ὄναρ τὴν θεὸν καὶ κελεῦσαι συναπαίρειν τοῖς Φωκαιεῦσιν ἀφίδρυμά τι τῶν ἱερῶν λαβούσῃ· γενομένου δὲ τούτου καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερὸν ἰδρύσασθαι καὶ τὴν Ἀριστάρχην τιμῆσαι διαφερόντως ἰέριαν ἀποδείξαντας, ἐν τε ταῖς ἀποίκιοις πόλεσι πανταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθισιν τὴν αὐτὴν καὶ τᾶλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐν τῇ μητροπόλει νενόμισται.

- 5 Διοικοῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων καταστήσαντες συνέδριον διὰ βίου ταύτην ἐχόντων τὴν τιμὴν, οὓς τιμούχους καλοῦσι. πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προιστάωτες, τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν δέδοται. πάλιν δὲ τῶν πεντεκαίδεκα προκάθηνται τρεῖς οἱ πλείστον ἰσχύοντες, τούτων δὲ εἷς· τιμούχος δ' οὐ γίνεται μὴ τέκνα ἔχων μηδὲ διὰ τριγωνίας ἐκ πολιτῶν γεγωνώς. οἱ δὲ νόμοι Ἰωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσίᾳ. χῶραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτῃ δὲ λυπροτέραν διὰ τὴν τραχύτητα, ὥστε πεποιθότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ τὸ πρὸς ναυτιλίας
- C. 180 εὐφυνὲς εἶλοντο μᾶλλον. ὕστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγαθίαις ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἐκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος παρέδωκαν τὰ 30 πάτρια ὥστε ἑλληνιστὶ θύειν, τὴν δὲ Ῥόην Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ῥοδανὸν βαρβά-

ροις, τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν
 καὶ Νίκαιαν τῷ τῶν Σαλύων ἔθνει καὶ τοῖς Λίγυσι
 τοῖς τὰς Ἀλπεις οἰκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ'
 αὐτοῖς καὶ ὀπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπο-
 5 ρία καὶ ὄπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας
 χρησίμων καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἀφ' ὧν πρὸς τε
 τοὺς βαρβάρους ἀντίσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο
 φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκεί-
 νοις κάκεινοι προσέλαβον τῆς αὐξήσεως αὐτῶν. Σίξ-
 10 τιος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλλας, οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ
 τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινὰ μεταβεβληκέναι
 φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατέθηκε Ῥω-
 μαίων, καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγού-
 15 σης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνέστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυ-
 ναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνείργειν αὐτοὺς τελέως.
 οὐδ' αὐτὸς δὲ πλέον ἰσχυσεῖν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον
 ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλίμενα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπελ-
 θεῖν τοὺς βαρβάρους ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ
 20 τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειφθεῖσαν ὑπ' ἐκεί-
 νων τοῖς Μασσαλιώταις παραδέδωκεν. ἀνάκειται δ'
 ἐν πόλει συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυμα-
 χοῦντες αἰεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδί-
 κως. πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως περὶ τε
 25 τᾶλλα καὶ περὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, ἧς πολλὰ
 ἂν τις λάβοι σημεῖα· καὶ δὴ καὶ τὸ ξόανον τῆς Ἀρτέμι-
 δος τῆς ἐν τῷ Ἀβεντίνῳ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν διάθε-
 σιν ἔχον τῷ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις ἀνέθεσαν. κατὰ
 δὲ τὴν Πομπηίου πρὸς Καίσαρα στάσιν τῷ κρατηθέντι
 30 μέρει προσθέμενοι τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβα-
 λον, ὅμως δ' οὖν ἔχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ξήλου παρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα περὶ τὰς ὀργανοποιίας

- καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευὴν. ἐξημερουμένων δ' αἱ
 τῶν ὑπερκειμένων βαρβάρων καὶ ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν
 τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας διὰ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις
 C.181 συμβαίνοι ἂν περὶ τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. θηλοῖς
 δὲ τὰ καθεστηκότα νυνί· πάντες γὰρ οἱ χαρίεντες πρὸς
 τὸ λέγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν, ὥσθ' ἡ πόλις μι-
 κρόν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνεῖτο παιδευτή-
 ριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαξε τοὺς Γαλάτας ὥστε
 καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν, ἐν δὲ τῷ πα- 10
 ρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν
 ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκείσε φοιτᾶν φιλομα-
 θεῖς ὄντας. ὁρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται καὶ ἅμα
 εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοὺς τοιού-
 τους διατίθενται βίους οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀλλὰ καὶ 15
 δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ,
 τοὺς δὲ πόλεις κοινῇ μισθούμεναι, καθάπερ καὶ ἱα-
 τρούς. τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης
 τῶν Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον ἂν τις θεῖη τοῦτο
 τεκμήριον· ἡ γὰρ μεγίστη προῖξ αὐτοῖς ἐστὶν ἑκατὸν 20
 χρυσοῖ καὶ εἰς ἑσθῆτα πέντε καὶ πέντε εἰς χρυσοῦν
 κόσμον· πλέον δ' οὐκ ἔξεστι. καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ καὶ οἱ
 μετ' ἐκείνους ἡγεμόνες πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γενη-
 θείσας ἁμαρτίας ἐμετρίασαν μεμνημένοι τῆς φιλίας
 καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἡ πό- 25
 λις, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπο-
 μένων στρατηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.
 περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.
- 6 Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλύων ὄρεινὴ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον καὶ τῆς θαλάττης ἀφίστα- 30
 ται κατὰ μικρόν, καὶ ἡ παραλία παρὰ τὴν ἐσπέραν πε-
 ρινεύει· μικρόν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν

- προειλθοῦσα ὅσον εἰς ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμε-
 γέθη πλησίον λατομιῶν τινων ἐντεῦθεν ἄρχεται κολ-
 κούσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον πρὸς τὸ
 Ἀφροδισίον τὸ τῆς Πυρρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν
 5 καὶ Μασσαλιωτικόν. ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ
 τῇ αὐτῇ περιγραφῇ δύο κόλπους ἀφορίζον ἔκκεται τὸ
 Σήτιον ὄρος, προσλαβὼν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον
 πλησίον Ἰδρυμένην· τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως
 αἰὲν καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ
 10 Ῥοδανοῦ στόμα, ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Νάρβωνα ἔστι
 μέχρι Πυρρήνης. ἡ μὲν οὖν Νάρβων ὑπέρεκται τῶν
 τοῦ Ἀτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρβωνίτι-
 δος, μέγιστον ἐμπόριον τῶν ταύτη, πρὸς δὲ τῷ Ῥοδα-
 νῷ πόλις ἔστι καὶ ἐμπόριον οὐ μικρὸν Ἀρελάτε· ἴσον
 15 δὲ πως διέχει τὰ ἐμπόρια ταῦτα ἀλλήλων τε καὶ τῶν
 εἰρημένων ἄκρων, ἡ μὲν Νάρβων τοῦ Ἀφροδισίου τὸ
 δ' Ἀρελάτε τῆς Μασσαλίας. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Νάρ-
 βωνος ἄλλοι ποταμοὶ ῥέουσιν οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων C. 181
 ὀρῶν οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρρήνης, πόλεις ἔχοντες εἰς ἃς ἀνά-
 20 πλους οὐ πολὺς ἔστι μικροῖς πλοίοις. ἐκ μὲν τῆς Πυ-
 ρρήνης ὅ τε Ῥουσκίων καὶ ὁ Ἰλίβρις, πόλιν ἔχων
 ὁμώνυμον ἑκάτερος αὐτῶν· τοῦ δὲ Ῥουσκίωνος καὶ
 λίμνη πλησίον ἔστι καὶ χωρίον ὕψυδρον μικρὸν ὑπὲρ
 τῆς θαλάττης, ἀλυκίδων μεστόν, τὸ τοὺς ὀρυκτοὺς
 25 κιστρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἡ τρεῖς ὀρύξαντι πόδας καὶ κα-
 θέντι τριόδοντα εἰς ὕδωρ ἰλυῶδες ἔστι περιπεῖραι τὸν
 ἰχθὺν ἀξιόλογον τὸ μέγεθος· τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς ἰλύος
 καθάπερ αἱ ἐγγέλεις. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρρήνης ῥέου-
 σιν οἱ ποταμοὶ μεταξὺ Νάρβωνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου.
 30 ἐπὶ θάτερα [δὲ] μέρη τῆς Νάρβωνος ἐκ τοῦ Κεμμένου
 φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν, ἐξ οὐπερ καὶ ὁ Ἀταξ ὁ
 τε Ὀρβις καὶ ὁ Ἀραυρις. τούτων ἐφ' οὐ μὲν Βαίτερρα

πόλις ἀσφαλὴς ἴδρυνται πλησίον τῆς Νάρβωνος, ἐφ' οὗ
δὲ Ἀγάθη κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

- 7 Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἢ προειρημένη παρα-
λία τὸ περὶ τοὺς ὀρυκτοὺς ἰχθυῖς, ἕτερον δὲ μείζον τοῦ-
του σχεδόν τι τὸ λεχθησόμενον. μεταξὺ γὰρ τῆς Μασ- 5
σαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδῖον ἐστὶ τῆς
θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ
τὴν διάμετρον, κυκλωτερὲς τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Λι-
θῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. μεστὸν γάρ ἐστι λίθων
χειροπληθῶν ὑποπεφυκυῖαν ἔχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, 10
ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ'
ὔδατα καὶ ἀλγκίδες συνίστανται καὶ ἄλλες. ἅπαντα μὲν
οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφε-
ρόντως δ' εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο τὸ μελαμβόρειον κατα-
γίξει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες· φασὶ γοῦν σύρε- 15
σθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίοις, καταφλάσθαι
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦ-
σθαι καὶ ὅπλων καὶ ἐσθῆτος ὑπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστο-
τέλης μὲν οὖν φησιν ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων
βρασιῶν ἐκπιδόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 20
συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Ποσειδώνιος
δὲ λίμνην οὕσαν παγῆναι μετὰ κλυδασμοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κάχληκας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας,
ὁμοίους δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις [πρὸς] τῇ ὁμοιό- 25
τητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδεδώκασιν ἀμφοτέροι. πιθανὸς
μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω
συνεστῶτας λίθους οὐ καθ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέν-
τας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων ῥήγματα συν-
εῖν λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. τὸ μέντοι δυσαπολόγη- 30
C. 183 τον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ παρ' ἄλλου λαβὼν εἰς μῦ-
θον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ κα-

θηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Κανκάσου
 πρὸς τὰς Ἑσπερίδας „ἤξεῖς δὲ Αἰγύων εἰς ἀτάρβητον
 „στρατόν, ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θεοῦρός περ
 „ῶν μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλλη λιπεῖν ἐνταῦθ'·
 5 „ἐλέσθαι δ' οὐ τιν' ἐκ γαίης λίθον ἔξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶ-
 „ρός ἐστι μαλθακός. ἰδὼν δ' ἀμμηχανοῦντά σε Ζεὺς
 „οἰκτερεῖ, νεφέλην δ' ὑποσχὼν νιφάδι γογγύλων πέ-
 „τρων ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἔπειτα σὺ βαλὼν
 „διώσει ραδίως Αἶγυν στρατόν.“ ὥσπερ οὐ κρεῖττον
 10 ὄν, φησὶν ὁ Ποσειδῶνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Αἰγυας ἐμ-
 βαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας ἢ τοσοῦτων
 δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλέα. τὸ μὲν οὖν το-
 σοῦτων ἀναγκαῖον ἦν, εἰπερ καὶ πρὸς ὄχλον παμπλη-
 θῇ· ὥστε ταύτῃ γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ
 15 ἀνασκευάζοντος τὸν μῦθον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπρω-
 σθαι φήσας ὁ ποιητὴς οὐκ ἔῃ μέμφεσθαι φιλαίτιως.
 καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἰμαρμένης
 λόγοις εὖροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων
 καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναι πολὺ
 20 κρεῖττον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, οἷον εὖομβρον
 εἶναι τὴν Αἰγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτίζειν
 τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριν εἰς Σπάρτην πλέοντα ναυα-
 γίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα δίκας
 τίσαι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὕστερον, ἤνίκα τοσοῦτον ἀπείρ-
 25 γαστο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπί-
 δης ἀνήνεγκεν εἰς τὸν Δία „Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν
 „Τρωσὶ πῆμα δ' Ἑλλάδι θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβού-
 „λευσεν πατήρ.“

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος 8
 30 μὲν ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον ἀλλὰ
 δίστομον· Ἀρτεμίδωρος δὲ τρίστομον λέγει. Μάριος
 δὲ ὕστερον ὁρῶν τυφλόστομον γινόμενον ἐκ τῆς προσ-

χάσειως καὶ δυσείσβολον καινὴν ἔειπε διώρυχα, καὶ
 ταύτῃ δεξάμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώ-
 ταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς Ἀμβρωνας καὶ
 Τωνγενοὺς πόλεμον· ἐξ οὗ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολύν,
 τέλη πραττόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας καὶ τοὺς καταγο- 5
 μένους· ὅμως οὖν ἔτι μένει δυσείσπλοα διὰ τε τὴν λα-
 βρότητα καὶ τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς
 C.184 χώρας, ὥστε μὴ καθορᾶσθαι μὴδ' ἔγγυς ἐν ταῖς δυσσε-
 ραῖς. διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύργους ἀνέστησαν ση-
 μεῖα, ἐξοικειούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν· καὶ δὴ 10
 καὶ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος κένταυθα ἰδρύναντο ἱερὸν,
 χωρίον ἀπολαβόντες ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ στόματα τοῦ
 ποταμοῦ. ὑπέρκειται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 λιμνοθάλαττα, καλοῦσι δὲ στομαλίμνην, ὁστράκια
 δ' ἔχει πάμπολλα καὶ ἄλλως εὖοψεῖ. ταύτην δ' ἐνιοι 15
 συγκατηρήθησαν τοῖς στόμασι τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ μά-
 λιστα οἱ φήσαντες ἐπτάστομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὖ
 λέγοντες οὔτ' ἐκείνο· ὅρος γάρ ἐστι μεταξὺ τὸ διειργον
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνην. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυ-
 ρρήνης ἐπὶ Μασσαλίαν παραλία τοιαύτη καὶ τοσαύτη τις. 20
 9 Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Ὑᾶρον ποταμὸν καὶ τοὺς ταύτῃ Αἰ-
 γνας τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις Ταυροέν-
 τιον καὶ Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νίκαιαν καὶ τὸ
 ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι
 Φόρον Ἰούλιον. Ἰδρυταὶ δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας 25
 καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἑξακοσίους
 σταδίους. ὃ δὲ Ὑᾶρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντιπόλεως καὶ
 Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἴκοσι τῆς δὲ ἐξήκοντα σταδίου
 διέχων· ὥσθ' ἡ Νίκαια τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν
 νῦν ἀποδεδειγμένον ὅρον καίπερ οὐσα Μασσαλιωτῶν· 30
 ἐπετείχισαν γὰρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερκειμένοις
 βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται τὴν γε θάλατταν ἐλευθέ-

ραν εχει βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κρατου-
 μένης· ὄρεινὴ γάρ ἐστι καὶ ἐρυμνὴ, πρὸς μὲν τῇ Μασ-
 σαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων
 χωρίων, προϊόντι δὲ ἐπὶ τὴν ἕω παντάπασιν ἀποθλί-
 5 βουσα πρὸς τὴν θάλατταν καὶ μόλις αὐτὴν πορεύσι-
 μον ἐῶσα τὴν ὁδόν. κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σά-
 λυνες, τὰ δὲ τελευταία πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες
 Ἀίγυες, περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. νυνὶ δὲ το-
 σοῦτον προσθετέον ὅτι τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς
 10 τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς δὲ Νικαίας ἐν
 τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἥ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις
 μένει καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν, ἥ δ' Ἀντίπολις τῶν Ἰτα-
 λιωτίδων ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώ-
 τας καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγ-
 15 μάτων.

Πρόκεινται δὲ τῶν στενῶν τούτων ἀπὸ Μασσα- 10
 λίας ἀρξαμένοις αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλο-
 γοι δύο δὲ μικραί· γεωργοῦσι δ' αὐτὰς Μασσαλιῶται.
 τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον ἰδρυμένην αὐτόθι
 20 πρὸς τὰς τῶν λησθηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ
 λιμένων. μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία καὶ Ἀή- C.185
 ρων ἔχουσαι κατοικίας. ἐν δὲ τῇ Ἀήρῳ καὶ ἡρῶν
 ἐστὶ τὸ τοῦ Ἀήρωνος· κεῖται δ' αὕτη πρὸ τῆς Ἀντιπό-
 λεως. ἄλλα δ' ἐστὶ νησιδία οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν
 25 πρὸ τῆς Μασσαλίας αὐτῆς τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς
 λεχθείσης ἡόνος. τῶν δὲ λιμένων ὁ μὲν κατὰ τὸν ναύ-
 σταθμον ἀξιόλογος καὶ ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ δ'
 ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ὁξύβιος καλούμε-
 νος λιμὴν, ἐπώνυμος τῶν Ὁξυβίων Λιγύων. περὶ μὲν
 30 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν μάλιστα γεω- 11
 γραφεῖ τά τε ὄρη τὰ περικείμενα καὶ οἱ ποταμοί, δια-

αερόντως δὲ ὁ Ῥοδανὸς μέγιστός τε ὢν καὶ πλείστον
 ἀνάπλουν ἔχων ἐκ πολλῶν πληρούμενος θευμάτων·
 λεκτίον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. ἀπὸ Μασσαλίας τοίνυν
 ἀρξαμένοις καὶ προιοῦσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν τῶν
 τε Ἀλπειν καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ μέχρι μὲν τοῦ Ἀρουνεντία 5
 ποταμοῦ Σάλυες οἰκοῦσιν ἐπὶ πεντακοσίους σταδίους·
 πορθμείῳ δὲ διαβάσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν ἣ ἐφεξῆς
 χώρα πᾶσα Κασάρων ἐστὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμ-
 βολῶν πρὸς τὸν Ῥοδανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμε-
 νον συνάπτει πῶς τῷ Ῥοδανῷ· μῆκος τὸ μέχρι δεῦρο 10
 ἀπὸ τοῦ Ἀρουνεντία σταδίων ἐστὶν ἑπτακοσίων. οἱ μὲν
 οὖν Σάλυες ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδιά καὶ τὰ ὑπερκείμενα
 ὄρη κατοικοῦσι, τῶν δὲ Κασάρων ὑπέρχονται ὁσόν-
 τιό τε καὶ Τρικόριοι καὶ Ἰκόνιοι καὶ Μίδυλλοι. μεταξὺ
 δὲ τοῦ Ἀρουνεντία καὶ τοῦ Ἰσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ 15
 ῥέουσιν ἀπὸ τῶν Ἀλπειν ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν
 οἱ περιρρέοντες πόλιν Κασάρων κοινῷ ῥεῖθρῳ συμ-
 βάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλγας ὁ κατὰ
 Οὐνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος
 Ἀηνόβαρβος μεγάλη μάχῃ πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν 20
 μυριάδας. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ πόλεις καὶ Ἀυενιῶν καὶ
 Ἀρανσίων καὶ Ἀερία, τῷ ὄντι (φησὶν Ἀρτεμίδωρος)
 αἰερία διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. ἡ μὲν οὖν
 ἄλλη πᾶσα ἐστὶ πεδιάς καὶ εὐβοτος, ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας
 εἰς τὴν Ἀυενιῶνα ὑπερθέσεις ἔχει στενὰς καὶ ὑλώδεις. 25
 καθ' ὃ δὲ συμπέπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς
 καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Αἰ-
 μιλιανὸς οὐχ ὅλαις τρισὶ μυριάσιν εἴκοσι μυριάδας
 Κελτῶν κατέκοψε, καὶ ἔστησε τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ
 λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἀρεως τὸν δ' Ἡρακλείους. 30

ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσαρος εἰς Ἑλένναν τὴν τῶν Ἀλλοβρίγων
 μητρόπολιν κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ στάδιοι εἰσι τρια-
 κόσιοι εἰκοσι. πλησίον δ' ὑπέρκειται τῆς Ἑλέννης τὸ C.186
 Δούγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ
 5 καὶ ὁ Ῥοδανός· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ πεξῆ μὲν περὶ
 διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβρίγων, ἀνάπλω δὲ μικρῷ
 πλείους. Ἀλλόβριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον
 μὲν ἐστράτευνον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδία καὶ τοὺς
 ἀνλῶνας τοὺς ἐν ταῖς Ἀλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμη-
 10 δὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανίστατοι τὴν Ἑλένναν ἔχοντες,
 κώμην πρότερον οὖσαν μητρόπολιν δ' ὅμως τοῦ ἑ-
 θνους λεγομένην, κατεσκευάκασιν πόλιν· ἰδρυται δ' ἐπὶ
 τῷ Ῥοδανῷ. φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων οὗτος πολὺς
 καὶ σφοδρὸς, ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἐξιὼν τῆς Ἀημέννης
 15 φανερόν δαίκνυσι τὸ ρεῖθρον ἐπὶ πολλοὺς σταδίους.
 κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδία τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβρίγων
 καὶ Σεγοσιανῶν συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Δούγδου-
 νον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. ρεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν
 Ἀλπεων ὀρέζων Σηκοανούς τε καὶ Αἰδούους καὶ Αἰγ-
 20 κασίους, παραλαβὼν δ' ὕστερον τὸν Δοῦβιν ἐκ τῶν
 αὐτῶν ὀρῶν φερόμενον πλωτόν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνό-
 ματι καὶ γενόμενος ἐξ ἀμφοῖν Ἄραρ συμμίσγει τῷ Ῥο-
 δανῷ. πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Ἑλέν-
 ναν φέρεται. συμβαίνει δὴ κατ' ἀρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς
 25 ποταμούς φέρεσθαι πρὸς ἄρκτον, εἴτα πρὸς δύσιν·
 εἰς ἔν δ' ἤδη συμπεσὸν ρεῖθρον πάλιν ἄλλην καμ-
 πὴν λαβὼν νότιον φέρεται τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβο-
 λῶν, δεξιάμενον καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, κάκειθεν
 ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς θαλάττης ῥύσιν.
 30 ἡ μὲν οὖν μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοι-
 αύτη τις.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ ὁόλκαι νέ- 12

μονται τὴν πλείστην, οὓς Ἀθηκομίσκους προσαγο-
 ρεῖν οὖσι. τούτων δ' ἐπίνειον ἡ Νάρβων λέγεται, δι-
 καιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· το-
 σοῦτον ὑπερβέβληται τῷ πλήθει τῶν χρωμένων τῷ
 ἔμπορίῳ. οἱ μὲν οὖν Ὀόλκαι γειτονεύουσι τῷ Ῥοδανῷ, 5
 τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ πε-
 ραίᾳ καὶ τοὺς Κανάρους. ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Κανά-
 ρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι
 τοὺς ταύτῃ βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους ἔτι ὄντας,
 ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλεον εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τύ- 10
 πον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολι-
 τείᾳ. ἄλλα δ' ἐστὶν ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακεί-
 μενα τοῖς Ἀθηκομίσκοις μέχρι Πυρρήνης. μητρόπολις
 δὲ τῶν Ἀθηκομίσκων ἐστὶ Νέμαυσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλ-
 λότριον ὄχλον καὶ τὸν ἔμπορικὸν πολὺ Νάρβωνος λει- 15
 πομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπη-
 κόους γὰρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἴκοσι τῶν ὁμο-
 ἐθνῶν εὐανδρία διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτήν,
 C.187 ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέν-
 τας ἀγορανομίας καὶ ταμείας ἐν Νεμαύσῳ Ῥωμαίους 20
 ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἐστὶ τὸ ἔθνος τοῦτο.
 Ἰδρυταὶ δ' ἡ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὐβατον οὖσαν χειμῶνος
 δὲ καὶ ἕαρος πηλώδῃ καὶ ποταμόκλυστον. τινὰ μὲν οὖν 25
 τῶν ῥευμάτων πορθμείοις περᾶται, τινὰ δὲ γεφύραις
 ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις ταῖς δὲ λίθων. ποιοῦσι
 δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χείμαρροι καὶ
 μέχρι τοῦ θέρους ἔσθ' ὅτε ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερό-
 μενοι μετὰ τὴν ἀπότηξιν τῶν χιόνων. τῆς δ' ὁδοῦ τῆς 30
 λεχθείσης ἡ μὲν εὐθύς ἐπὶ τὰς Ἀλπεὺς ἐστί, καθάπερ
 εἴπομεν, ἡ σύντομος διὰ Ὀκοντίων· ἡ δὲ διὰ τῆς πα-

ραλίας τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς μα-
 κροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν
 εὐμαρεστέρας ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν
 ὁρῶν. διέχει δ' ἡ Νέμανσος τοῦ μὲν Ῥοδανοῦ περὶ ἑκα-
 5 τὸν σταδίους, καθ' ὃ ἐν τῇ περαίᾳ πολίχνιον ἐστὶ Τα-
 ρούσκων, τῆς δὲ Νάρβωνος ἑπτακοσίους εἴκοσι. πρὸς
 δὲ τὸ Κέμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ
 καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων
 οἰκοῦσι τῶν τε Ὑολκῶν οἱ Τεκτόσαγες καλούμενοι καὶ
 10 ἄλλοι τινές. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον.
 Οἱ δὲ Τεκτόσαγες καλούμενοι τῇ Πυρρήνῃ πλησιά- 13
 ζουσιν, ἐφάπτονται δὲ μικρὰ καὶ τοῦ προσαρκτίου
 πλευροῦ τῶν Κεμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν.
 εἰκόνασι δὲ καὶ θυναστεῦσαι ποτε καὶ εὐανδρῆσαι το-
 15 σοῦτον ὥστε στάσεως ἐμπεσούσης ἐξελάσαι πολὺν πλη-
 θος ἐξ ἑαυτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις
 καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐθνῶν· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς
 κατασχόντας τὴν Φρυγίαν τὴν ὁμορον τῇ Καππαδο-
 κίᾳ καὶ τοῖς Παφλαγόσι· τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τε-
 20 κμήριον τοὺς ἐτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτόσαγας. τριῶν
 γὰρ ὄντων ἐθνῶν, ἐν ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ Ἀγκυραν πό-
 λιν Τεκτοσάγων λέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἐστὶ Τρόκμοι
 καὶ Τολιστοβῶγιοι· τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτι-
 κῆς ἀποκίσθησαν μηνύει τὸ πρὸς τοὺς Τεκτόσαγας
 25 σύμφυλον, ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν οὐκ ἔχομεν
 φράζειν· οὐ γὰρ παρειλήφαμεν οἰκοῦντάς τινες νυνὶ
 Τρόκμους ἢ Τολιστοβωγίους [οὔτ'] ἐκτὸς τῶν Ἀλπεων
 οὔτ' ἐν αὐταῖς οὔτ' ἐντός· εἰκὸς δ' ἐκλειοπέναι διὰ
 τὰς ἀθρόας ἀπαναστάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων
 30 συμβαίνει πλειόνων· ἐπεὶ καὶ τὸν ἄλλον Βρέννον τὸν
 ἐπελθόντα ἐπὶ Δελφοὺς Πραῦσον τινὲς φασιν· οὐδὲ
 τοὺς Πραῦσους δ' ἔχομεν εἰπεῖν ὅπου γῆς ᾤκησαν

C.188 πρότερον. καὶ τοὺς Τεκτόσαγας δὲ φασὶ μετασχεῖν
 τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, τοὺς τε θησαυροὺς τοῖς
 εὗρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καιπίωνος τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση τῶν ἐκείθεν χρη-
 μάτων μέρος εἶναι φασί, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώ- 5
 πους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιερῶντας καὶ ἐξιλα-
 σκομένους τὸν θεόν· προσψάμενον δ' αὐτῶν τὸν
 Καιπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι καταστρέφει τὸν
 βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, δια-
 δόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνευ- 10
 θείσας, ὡς εἴρηκε Τιμαγένης, αἰσχροῦς ἀπολέσθαι. πι-
 θανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ
 εὗρεθέντα ἐν τῇ Τολώσση χρήματα μυρίων πού καὶ
 πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησί, τὰ μὲν ἐν
 σηκοῖς ἀποκειμένα τὰ δ' ἐν λίμναις ἱερῶν, οὐδεμίαν 15
 κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἀργὸν χρυσίον καὶ ἄργυρον·
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους
 ὑπάρχει κενὸν τῶν τοιούτων, σισυλημένον ὑπὸ τῶν
 Φωκίων κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθη,
 διανείμασθαι πολλοὺς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς 20
 εἰς τὴν οἰκίαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ
 Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ'
 ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν. ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε
 εἴρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολὺχρυσος οὕσα
 καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς 25
 βίοις πολλαχοῦ ἔσχε θησαυροὺς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ
 λίμναι τὴν ἀσυλίαν παρῆχον, εἰς ἃς καθίεσαν ἀργύ-
 ρου ἢ καὶ χρυσοῦ βάρη. οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
 τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίᾳ καὶ τῶν ὠνη-
 σαμένων πολλοὶ μύλους εὖρον σφυρηλάτους ἀργυ- 30

ροῦς. ἐν δὲ τῇ Τολώσση καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἅγιον, τιμώ-
μενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιούκων, καὶ τὰ χρήματα
ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέντων καὶ μηδε-
νὸς προσάπτεσθαι θαυροῦντος.

- 5 Ἰδρυται δ' ἡ Τολώσσα κατὰ τὸ στενώτατον τοῦ 14
ἰσθμοῦ τοῦ διείργοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θα-
λάττης τὸν ὠκεανόν, ὃν φησι Ποσειδώνιος ἐλάττω
τῶν τρισχιλίων σταδίων. ἄξιον δ' ἀντὶ πάντων ἐπιση-
μῆνασθαι πάλιν ὅπερ εἰπομεν πρότερον, τὴν ὁμολο-
10 γίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλατ-
ταν τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντός· εὖροι γὰρ ἄν
τις ἐπιστήσας οὐκ ἐλάχιστον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς
τῶν τόπων ἀρετῆς, λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐπιπλέκε-
σθαι τὰς τοῦ βίου μετὰ ὁραστῶν ἅπασι πρὸς ἅπαντας
15 καὶ τὰς ὀφελείας ἀνείσθαι κοινάς, μάλιστα δὲ νῦν, C.189
ἡνίκα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὅπλων ἐργάζονται τὴν
χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πο-
λιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων κἂν τὸ τῆς προνοίας
ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δόξειεν, οὐχ ὅπως ἐτυ-
20 χεν, ἀλλ' ὥς ἂν μετὰ λογισμοῦ τινος διακεκμένων τῶν
τόπων. ὁ μὲν γὰρ Ῥοδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλου
καὶ μεγάλους φορτίους καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας
διὰ τὸ τοὺς ἐμπέτοντας εἰς αὐτὸν ποταμοὺς ὑπάρχειν
πλωτοὺς καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον πλείστον. ὁ δ'
25 Ἄραρ ἐκδέχεται καὶ ὁ Δουβις ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλων,
εἴτα πεζεύεται μέχρι τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ, κἀντεῦθεν
ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ τοὺς Αἰξοβίους
καὶ Καλέτους, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἐλάτ-
των ἡ ἡμερήσιος δρόμος ἐστίν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὄξυς καὶ
30 δυσανάπλους ὁ Ῥοδανός, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων
πεζεύεται μᾶλλον ταῖς ἄρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἀρσέρ-
νους κομίζεται καὶ τὸν Αἰγῆρα ποταμόν, καίπερ τοῦ

Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἡ ὁδὸς πεδιάς οὐσα καὶ οὐ πολλὴ περὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἐπάγεται μὴ χρήσασθαι τῷ ἀνάπλω διὰ τὸ πεξεύεσθαι ῥᾶον· ἐντεῦθεν δ' ὁ Αἰγὴρ εὐφυῶς ἐκδέχεται· ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν ὠκεανόν. ἐκ δὲ 5 Νάρβωνος ἀναπλεῖται μὲν ἐπὶ μικρὸν τῷ Ἄτακι, πεξεύεται δὲ πλέον ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμόν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων ἢ ἐπτακοσίων σταδίων· ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν ὠκεανόν. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νειομένων τὴν Ναρβωνίτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς 10 οἱ πρότερον Κέλτας ὠνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἣ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον.

15

- 2 Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Ἀκυιτανῶν λεκτέον καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνων τετταρεσκαίδεκα Γαλατικῶν τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Αἰγῆρος, ὧν ἕνια ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωνίτιν. 20 ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, οἱ Ἀκυιτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου κατὰ τε τὰς τῶν σωματίων κατασκευὰς καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, εἰκόσιν δὲ μᾶλλον Ἰβηρσιν. ὀρίζονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρήνης οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκυιτανῶν 25 πλείω μὲν τῶν εἰκοσι, μικρὰ δὲ καὶ ἄδοξα τὰ πολλά, [τὰ] μὲν παρωκεανιτικὰ τὰ δὲ εἰς τὴν μεσόγειαν καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὁρῶν μέχρι Τεκτοσάγων ἀνέ-
C. 190 χοντα. ἐπειδὴ δὲ μικρὰ μερὶς ἦν ἡ τοσαύτη, προσέθε-
σαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος. 30 παράλληλοι δὲ πῶς εἰσιν οἱ ποταμοὶ τῇ Πυρήνῃ καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρίω,

- ὀριζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῷ τε ὠκεανῷ καὶ
 τοῖς Κεμμένοις ὄρεσι· δισχιλίων δ' ὁμοῦ τι σταδίων
 ἐστὶν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. ἐκβάλλει δ' ὁ
 μὲν Γαρούνας τρισὶ ποταμοῖς αὐξηθεὶς εἰς τὸ μεταξὺ
 5 Βιτουρίγων τε τῶν Ὀϊσκων ἐπικαλουμένων καὶ Σαν-
 τόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἐθνῶν· μόνον γὰρ δὴ
 τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκυιτανοῖς
 ἀλλόφυλον ἴδρυται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς, ἔχει δὲ ἐμ-
 πόριον Βουρδύγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττῃ τινί,
 10 ἣν ποιοῦσιν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. ὁ δὲ Αἰγήρ με-
 ταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκβάλλει. πρότερον
 δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ,
 περὶ ἧς εἰρήκε Πολύβιος, μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθίου
 μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμι-
 15 ξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης
 ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρετα-
 νικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶ-
 νος, αἵπερ ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτῃ, Πυθίας
 δ' ἐθάρρησε τοσαῦτα ψεύσασθαι. τῶν δὲ Σαντόνων
 20 πόλις ἐστὶ Μεδιολάνιον. ἐστὶ δ' ἡ μὲν παρωκεανῆς
 τῶν Ἀκυιτανῶν ἀμνώδης ἡ πλείστη καὶ λεπτή, κέγχρω
 τρέφουσα, τοῖς δὲ ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. ἐνταῦ-
 θα δ' ἐστὶ καὶ ὁ κόλπος ὁ ποῖων τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν
 ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίᾳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώ-
 25 νυμος ἐκείνῳ καὶ αὐτός. ἔχουσι δὲ Τάρβελλοι τὸν κόλ-
 πον, παρ' οἷς ἐστὶ τὰ χρυσεῖα σπουδαιότατα πάντων·
 ἐν γὰρ βόθροις ὀρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ
 χειροπληθεῖς χρυσίου πλάκες ἐσθ' ὅτε μικρὰς ἀποκα-
 θάρσεως δεόμεναι. τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμα ἐστὶ καὶ βῶ-
 30 λοι, καὶ αὗται κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. ἡ δὲ
 μεσόγειος καὶ ὄρεινὴ βελτίω γῆν ἔχει, πρὸς μὲν τῇ Πυ-
 ρήνῃ τὴν τῶν Κωνσενῶν, ὅ ἐστι συνηλύδων, ἐν ἡ πό-

λις Δούγδουνον καὶ τὰ τῶν Ὀνησιῶν θερμὰ κάλλιστα ποτισμωτάτου ὕδατος· καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Αὐσκίων.

- 2 Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος ἔθνη τὰ προσκείμενα τοῖς Ἀκυιτανοῖς ἐστὶν Ἑλλοὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Ῥοδανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Ὑελλάιοι δὲ μετὰ τούτους, οἱ προσωρίζοντό ποτε Ἀρσέρνοις, νῦν δὲ τάττονται καθ' ἑαυτούς· εἰτα Ἀρσέρνοι καὶ Λεμόσικες καὶ Πετροκόριοι· πρὸς δὲ τούτοις Νιτιόβοριγες καὶ Καδοῦρκοι καὶ Βιτούριγες οἱ Κούβοι καλούμενοι· πρὸς δὲ τῷ ὠκεανῷ Σάντονοί τε καὶ Πίκτονες, οἱ μὲν τῷ 10 Γαρούνα παροικοῦντες, ὥς εἰπομεν, οἱ δὲ τῷ Αἰγῆρι.

C. 191 Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβαλεῖς τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι. παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκορίοις σιδηρουργεῖα ἐστὶν ἀστία καὶ τοῖς Κούβοις Βιτούριξι, παρὰ δὲ τοῖς Καδοῦρκοις λινουργίαι, παρὰ δὲ τοῖς Ῥουτηνοῖς ἀργυ- 15 ρεῖα· ἔχουσι δ' ἀργυρεῖα καὶ οἱ Γαβαλεῖς. δεδώκασι δὲ Λάτιον Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκυιτανῶν τισι, καθάπερ Αὐσκίοις καὶ Κωνσέναις.

- 3 Ἀρσέρνοι δὲ ἴδρυνται μὲν ἐπὶ τῷ Αἰγῆρι· μητρό-πολις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. 20 ῥυεῖς δ' οὗτος παρὰ Κήναβον, τὸ τῶν Καρνούτων ἐμπόριον κατὰ μέσον που τὸν πλοῦν συνοικούμενον, ἐκβάλλει πρὸς τὸν ὠκεανόν. τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρσέρνοι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλάκις πολεμῆσαι πρὸς Ῥωμαίους, τοτὲ μὲν μυριάσιν εἰ- 25 κοσι πάλιν δὲ διπλασίαις. τοσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Ὑερκιγγετόριγος, πρότερον δὲ καὶ εἴκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν, καὶ πρὸς Δομίτιον δ' ὡσαύτως Ἀηνόβαρβον. πρὸς μὲν οὖν Καίσαρα περὶ τε Γεργοσίαν πόλιν τῶν Ἀρσέρ- 30 νων ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶνες, ἐξ ἧς ἦν ὁ Ὑερκιγγετόριξ· καὶ περὶ Ἀλησίαν πό-

λιν Μανδουβίων, ἔθνους ὁμόρου τοῖς Ἀρσέρνοις, καὶ
 ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην περιεχομένην δ'
 ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυσὶν, ἐν ᾗ καὶ ἑάλω ὁ ἡγεμὼν καὶ
 ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε· πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν
 5 κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τ' Ἰσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ,
 καθ' ἣν καὶ τὸ Κέιμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῷ·
 πρὸς δὲ Δομίτιον κατωτέρω ἔτι κατὰ τὴν συμβολὴν
 τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ. διέτειναν δὲ τὴν ἀρ-
 χὴν οἱ Ἀρσέρνοι καὶ μέχρι Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων
 10 τῆς Μασσαλιώτιδος, ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρρή-
 νης ἔθνων καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτυῦτον δὲ
 τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμήσαν-
 τος ὁ πατήρ Λουέριος τοσοῦτον πλούτῳ λέγεται καὶ
 τρυφῇ διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπίδειξιν ποιούμενος
 15 τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας ἐπ' ἀπήνης φέρεσθαι διὰ πε-
 δίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δεῦρο κάκεισε δια-
 σπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀκνιτανὴν μερίδα καὶ τὴν Ναρβω- 3
 νίτιν ἣ ἐφεξῆς ἐστὶ μέχρι τοῦ Ῥήνου παντὸς ἀπὸ τοῦ
 20 Ἀλγῆρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ὃ συνάπτει
 πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεὶς ὁ
 Ῥοδανός. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ
 πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ
 Ῥοδανοῦ, μέχρι μίσων σχεδόν τι τῶν πεδίων ὑπὸ τῷ
 25 Λουγδούνῳ τέτακται, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρωκεανιτικὰ
 ὑπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσνέ-
 μουσιν· ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕκαστα δηλώ-
 σομεν.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ λό- C.192
 30 φῳ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Ἰσαρος τοῦ ποταμοῦ
 καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ κατέχουσιν Ῥωμαῖοι. εὐάνδρεϊ δὲ μάλ-
 ιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμποριῶ

χρῶνται καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσιν ἐνταῦθα τὸ τε
 ἀργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.
 τό τε ἱερὸν τὸ ἀναδειχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν Γα-
 λατῶν Καίσαρι τῷ Σεβαστῷ πρὸ ταύτης ἰδρύεται τῆς
 πόλεως ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἐστὶ δὲ βωμὸς 5
 ἀξιόλογος ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἐθνῶν ἐξήκοντα τὸν
 ἀριθμὸν καὶ εἰκόνες τούτων ἐκάστου μία καὶ ἄλλος
 [ἄνδριās] μέγας. προκάθεται δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σε-
 γοσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένου μεταξὺ τοῦ Ῥοδανοῦ
 καὶ τοῦ Αἰγῆρος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς 10
 τὸν Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται τὰ δ' ὑπὸ
 τοῦ Ἀραρος. οὗτοι μὲν οὖν, ὥς εἰρηται πρότερον, ἀπὸ
 τῶν Ἀλπεων καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες ἐπειτ' εἰς ἕν ἑξ-
 ἑθρον συμπεσόντες εἰς τὸν Ῥοδανὸν καταφέρονται· ἄλ-
 λος δ' ἐστὶν ὁμοίως ἐν ταῖς Ἀλπεσι τὰς πηγὰς ἔχων, Ση- 15
 κοάνας ὄνομα. ἑστ' δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν παράλληλος τῷ
 Ῥήνῳ διὰ ἔθνη ὁμωνύμου, συνάπτοντος τῷ Ῥήνῳ
 τὰ πρὸς ἑω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἀραρι, ὅθεν αἱ κάλ-
 λισται ταριχίται τῶν ὑείων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην κα-
 τακομίζονται. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Αἰγῆρος καὶ τοῦ 20
 Ἀραρος οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος, πόλιν ἔχον Κα-
 βυλλῖνον ἐπὶ τῷ Ἀραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. οἱ δὲ
 Αἰδουοὶ καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων ὀνομάζοντο καὶ πρῶ-
 τοι τῶν ταύτῃ προσῆλθον πρὸς τὴν φιλίαν καὶ συμμα-
 χίαν. πέραν δὲ τοῦ Ἀραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοανοί, διά- 25
 φοροὶ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς
 Αἰδούοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις
 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπε-
 δείκνυντό γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοι-
 νωνοῦντες αὐτοῖς ἱποῖον μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι 30
 μικροὺς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδούους καὶ διὰ ταῦτα μὲν,
 ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἐχθραν ἡ τοῦ ποταμοῦ ἕρις τοῦ δι-

εὐργοντος αὐτούς, ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἰδιον ἀξιούν-
τος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ ἑαυτῷ προσήκειν τὰ διαγω-
γικὰ τέλη· νυνὶ δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστί.

Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦ- 3
5 σιν Ἑλλήττιοι, παρ' οἷς εἰσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
ἐν τῷ Ἀδοῦλᾳ ὄρει. τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἀλπειων,
ὅθεν καὶ ὁ Ἀδοῦας εἰς τὰναντία μέρη ῥεῖ τὰ πρὸς τὴν
ἐντὸς Κελτικὴν καὶ πληροὶ τὴν Λάριον λίμνην, πρὸς
ἣ ἐκτισται τὸ Κῶμον, εἰτ' ἐνθένδε εἰς τὸν Πάδον συμ-
10 βάλλει, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς
ἔλη μεγάλα καὶ λίμνην ἀναχέεται μεγάλην, ἣς ἐφά- C.193
πτονται καὶ Ῥαιτοὶ καὶ Ῥινδολικοὶ τῶν Ἀλπειῶν τινὲς
καὶ τῶν ὑπεραλπειῶν. φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ στα-
δίων ἑξακισχιλίων Ἀσίνιος, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλ' ἐπ' εὐ-
15 θείας μὲν τοῦ ἡμίσεος ὀλίγον ἂν ὑπερβάλλοι, τοῖς δὲ
σκολιῶμασι καὶ χίλιοι προστεθέντες ἱκανῶς ἂν ἔχοιεν·
καὶ γὰρ ὀξύς ἐστι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος καὶ
διὰ πεδίων ὑπτίος φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ
τῶν ὄρων· πῶς οὖν οἶόν τε μένειν ὀξὺν καὶ βίαιον, εἰ
20 τῷ ὑπτιασμῷ προσδοίημεν καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ
μακράς; φησὶ δὲ καὶ δίστομον εἶναι μεμφάμενος τοὺς
πλείω λέγοντας· ἐγκυκλοῦνται μὲν δὴ τινα χώραν ταῖς
σκολιότησι καὶ οὗτος καὶ ὁ Σηκοάνας, οὐ τοσαύτην
[δὲ]. ἀμφοτέροι δὲ ῥέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν
25 νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἡ Βρεττανικὴ, τοῦ
μὲν Ῥήνου καὶ ἐγγύθεν ὥστε καθορᾶσθαι τὸ Κάντιον,
ὅπερ ἐστὶ τὸ ἔφον ἄκρον τῆς νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα
μικρὸν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνε-
στήσατο Καῖσαρ ὁ θεὸς πλείων εἰς τὴν Βρεττανικὴν.
30 τοῦ δὲ Σηκοάνα τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος
δεχομένων τὰ φορτία μικρῷ πλέον ἐστὶν ἢ τὸ τοῦ Αἰγῆ-
ρος καὶ τὸ τοῦ Γαρούνα· τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι

τοῦ Σηκοάνα χιλίων σταδίων ἐστίν, ἔλαττον δ' ἢ δι-
 πλάσιον τούτου [τὸ] ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 μέχρι Λουγδούνου. φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς
 Ἑλεθητίους, μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
 σθαι τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆ-
 ναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φύλα τριῶν ὄντων κατὰ στρα-
 τείας. ὅμως δ' ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ τῶν ἐπιγόνων πλη-
 θος ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν πόλεμος, ἐν
 ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες σωμάτων διεφθάρη-
 σαν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώζεσθαι μεθήκεν εἰς ὀκτακισχι-
 λίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόροις οὖσιν ἐρημον
 τὴν χώραν ἀφῇ.

- 4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἑλεθητίους Σηκοανοὶ καὶ Μεδιο-
 ματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδρυνται Γερμα-
 νικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκίας Τριβόκχοι. ἐν δὲ 15
 τοῖς Σηκοανοῖς ἐστὶ τὸ ὄρος ὁ Ἰουράσιος, διορίζει δ'
 Ἑλεθητίους καὶ Σηκοανούς. ὑπὲρ οὖν τῶν Ἑλεθητίων
 καὶ τῶν Σηκοανῶν Αἰδοῦοι καὶ Αἰγγονες οἰκοῦσι πρὸς
 δύσιν, ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν Λεῦχοι καὶ τῶν
 Αἰγγόνων τι μέρος. τὰ δὲ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Αἰγῆρος 20
 καὶ τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ τὰ πέραν τοῦ Ῥοδανοῦ τε
 καὶ τοῦ Ἀραρος παράκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλό-
 βριξι καὶ τοῖς περὶ τὸ Λούγδουνον· τούτων δ' ἐπιφα-
 νίστατόν ἐστι τὸ τῶν Ἀρμέρων καὶ τὸ τῶν Καρνού-
 των, δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεῖς ὁ Αἰγῆρ εἰς τὸν ὠκεανὸν 25
 ἔξεισι. διάγραμμα δ' ἐστὶν εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀπὸ τῶν
 ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἰκοσι καὶ τριακόσιοι στάδιοι·
 C.194 ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπωτιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες τῇ ὑστε-
 ραίᾳ περὶ ὀγδόην ὥραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον.
 μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροι- 30

κοῦσι τὸν Ῥήνον Τρηῖροι, καθ' οὓς πεποιήται το
 ξεῦγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνὶ τῶν στρατηγούντων
 τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. πέραν δὲ ὄκουν Οὐβριοι
 κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας
 5 ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρηῖροις δὲ συνε-
 χεῖς Νέρσιοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι
 δὲ Μενάπιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ θρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς ἀλλὰ
 πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. κατὰ τούτους δ' ἴδρυν-
 10 ται Σούγαμβροι Γερμανοί. πάσης δ' ὑπέρκεινται τῆς
 ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμα-
 νοὶ καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων,
 ὑφ' ὧν οἱ ἐξελαυνόμενοι κατέφευγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ
 Ῥήνου νυνί· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνα-
 15 στεύουσι καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου τῶν
 πρώτων αἰε καταλυομένων.

Τῶν δὲ Τρηῖρων καὶ Νερσίων Σένονες καὶ Ῥή- 5
 μοι πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦσιν, ἔτι δ' Ἀτρεβάτιοι καὶ
 Ἐβούρωνες· τοῖς Μενάπιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ
 20 θαλάττῃ Μορίνοι καὶ Βελλοάκοι καὶ Ἀμβιανοὶ καὶ
 Σουεσσίωνες καὶ Κάλετοι μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ση-
 κοάνα ποταμοῦ. ἐμφορῆς δ' ἐστὶ τῇ τῶν Μεναπίων
 ἢ τε τῶν Μορίνων καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατίων καὶ Ἐβουρά-
 νων· ὕλη γάρ ἐστιν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλή μὲν
 25 οὐ τοσαύτη δὲ ὥσπην οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασι, τετρακισ-
 χιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδουένναν· κατὰ
 δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θά-
 μνων λύγους βατώδεις οὕσας ἀπέφραττον τὰς παρό-
 δους. ἐστὶ δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπηττον, αὐτοὶ δὲ
 30 κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίκοι, νησίδια ἔχοντες ἐν
 τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβρίαις ἀσφαλεῖς τὰς
 καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς αὐχμοῖς ἠλίσκοντο ὁρδίως.

νυνὶ δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνου καθ' ἡσυχίαν ὄντες ὑπακούουσι Ῥωμαίων. περὶ δὲ τὸν Σηκοάναν ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι, νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ καὶ πόλιν Λουκοτοκίαν, καὶ Μέλδοι καὶ Αἰξόδιοι, παρωκεανῖται οὗτοι. ἀξιολογώτατον δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν ταύτη Ῥῆμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν Λουρικορτόρα μάλιστα συνοικεῖται καὶ δέχεται τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας.

¶ Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη τῶν παρωκεανιτῶν, ὧν ὁ ἐνέτωι μὲν εἰσιν οἱ ναυ- 16
μαχήσαντες πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρεττανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἐμπορίῳ. κατεναυμάχησε δὲ ὁσθίως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν C.195 γὰρ παχία τὰ ξύλα) ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἱστία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ 15
σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔτινον ἀντὶ κάλων. πλατύπυγα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑφίπρυνα καὶ ὑφόπρωρα διὰ τὰς ἀμπώτεις, δορυτῆς ὕλης ἧς ἐστὶν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀρραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα 20
δὲ βρύοις διανάττουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεωλκίας καπυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βρύου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ θρυὸς ξηρᾶς καὶ ἀλιποῦς. τούτους οἶμαι τοὺς ὁσθέντους οἰκιστὰς εἶναι τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχεδόν 25
τι οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων γῆς, καθάπερ καὶ οἱ Βόιοι καὶ Σένονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν Παφλαγόνας φασὶν αὐτούς. λέγω δ' οὐκ ἰσχυριζόμενος· ἀρκεῖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶκος. Ὀσίσμοι δ' εἰσὶν, οὓς [Ωσ]τιμίους 30
ὀνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτωκυίας ἱκανῶς ἄκρας εἰς τὸν ὠκεανὸν οἰκοῦντες, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ

ἐφ' ὅσον ἐκεῖνος φησι καὶ οἱ πιστεύσαντες ἐκείνῳ. τῶν δὲ μεταξὺ ἐθνῶν τοῦ τε Σηκοάνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος οἱ μὲν τοῖς Σηκοανοῖς οἱ δὲ τοῖς Ἀρσέρνοις ὁμοροῦσι.

Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γα- 2
 5 λατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον ἐστὶ καὶ θυμικόν τε καὶ ταχὺ πρὸς μάχην, ἄλλως δὲ ἀπλοῦν καὶ οὐ κακότηες. διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν ἀθρόοι συνίασι πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ φανερώς καὶ οὐ μετὰ περισκέψεως, ὥστε καὶ εὐμεταχειρίστοι γίνονται τοῖς καταστρατη-
 10 γεῖν ἐθέλουσι· καὶ γὰρ ὅτε βούλεται καὶ ὅπου καὶ ἀφ' ἧς ἔτυχε προφάσεως παροξύνας τις αὐτοὺς ἐτοίμους ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλήν βίας καὶ τόλμης οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. παραπεισθέντες δὲ εὐμαρῶς ἐνδιδοῦσι πρὸς τὸ χρήσιμον,
 15 ὥστε καὶ παιδείας ἄπτεσθαι καὶ λόγων. τῆς δὲ βίας τὸ μὲν ἐκ τῶν σωματίων ἐστὶ μεγάλων ὄντων, τὸ δ' ἐκ τοῦ πλήθους· συνίασι δὲ κατὰ πλήθος ῥαδίως διὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ αὐθέκαστον, συναγανακτούντων τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν αἰ τῶν πλησίον. νυνὶ μὲν
 20 οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι καὶ ζῶντες κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἐλόντων αὐτοὺς Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ αὐτῶν καὶ τῶν μέχρι νῦν συμμενόντων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς νομίμων. καὶ γὰρ τῇ φύσει καὶ τοῖς πολι- C.196
 25 τεύμασιν ἐμφορεῖς εἰσὶ καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις οὗτοι, ὁμορόν τε οἰκοῦσι χώραν διοριζομένην τῇ Ῥήνῃ ποταμῷ καὶ παραπλήσια ἔχουσιν τὰ πλεῖστα. ἀρκιτωτέρα δ' ἐστὶν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων μερῶν πρὸς τὰ νότια καὶ τῶν ἀρκτικῶν πρὸς τὰ ἀρ-
 30 κτικά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς μεταναστάσεις αὐτῶν ῥαδίως ὑπάρχειν συμβαίνει, φερομένων ἀγεληδὸν καὶ πανστρατιᾷ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίων ἐξαιρόντων,

ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλωνται κρείττωνων. οἳ τε Ῥωμαῖοι πολὺ ῥᾶον τούτους ἐχειρώσαντο ἢ τοὺς Ἰβήρας· καὶ γὰρ ἤρξαντο πρότερον καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον ἐκείνοις πολεμοῦντες, τούτους δ' ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνὰ μέσον Ῥήνου καὶ τῶν 5 Πυρηναίων ὁρῶν σύμπαντας. ἄθροοι γὰρ καὶ κατὰ πλῆθος ἐμπίπτοντες ἄθροοι κατελύοντο, οἳ δ' ἐταμίειον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι καὶ κατ' ἄλλα μέρη ληστρικῶς πολεμοῦντες. εἰσὶ μὲν οὖν μαχηταὶ πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἱππότες 10 ἢ πεζοί, καὶ ἔστι Ῥωμαίοις τῆς ἱππείας ἀρίστη παρὰ τούτων. αἰεὶ δὲ οἱ προσβορρότεροι καὶ παρωκισανῆται μαχιμώτεροι.

- 3 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ 15 τοῦ Αἰγῆρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἐφοδόν, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελλοάκους ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουεσσίωνας. τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας 20 ἐξετάζεσθαι φασὶ τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν ὅπλα. εἰρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἑλσηττίων πλῆθος καὶ τὸ τῶν Ἀρσιένων καὶ τὸ τῶν συμμάχων, ἐξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται καὶ ὅπερ εἶπον ἡ τῶν 25 γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τίκτειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς παῖδας. σαγηφοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι καὶ ἀναξυρίσι χρῶνται περιεταμέναις, ἀντὶ δὲ χιτῶνων σχιστοὺς χειριδωτοὺς φέρουσι μέχρι αἰδοίων καὶ γλουτῶν. ἡ δ' ἐρέα τραχεῖα μὲν ἀκρόμαλλος δέ, ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσιν οὓς λαίνας καλοῦ- 30 σιν· οἳ μέντοι Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τοῖς προσβορροτάτοις ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποίμνας ἱκανῶς ἀστείας ἐρέας.

ὀπλισμὸς δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι,
 μάχαιρα μακρὰ παρηρητημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρόν,
 καὶ θυρεὸς μακρὸς καὶ λόγχει κατὰ λόγον καὶ μάδαρις,
 πάλτου τι εἶδος. χρωῖνται δὲ καὶ τόξοις ἐνιοὶ καὶ σφεν-
 5 δόναϊς· ἔστι δέ τι καὶ γρόσφῳ ἰοικὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς
 οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, C.197
 ᾧ μάλιστα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρωῖνται θήρας.
 χαμευνοῦσι δὲ καὶ μέχρι νῦν οἱ πολλοὶ καὶ καθιζόμε-
 νοὶ δειπνοῦσιν ἐν στιβάσι. τροφή δὲ πλείστη μετὰ γά-
 10 λακτος καὶ κρεῶν παντοίων, μάλιστα δὲ τῶν υἰέων
 καὶ νέων καὶ ἀλίστων. αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν ὕψει
 τε καὶ ἀλκῇ καὶ τάχει διαφέρουσαι· κίνδυνος γοῦν
 ἔστι τῷ ἀήθει προσιόντι, ὡσαύτως καὶ λύκῳ. τοὺς δ'
 οἴκους ἐκ σανίδων καὶ γέρρων ἔχουσι μεγάλους θολο-
 15 εἰδεῖς, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. οὕτως δ' ἔστι δα-
 ψιλῇ καὶ τὰ ποιμνία καὶ τὰ ὑοφόρβια ὥστε τῶν σάγων
 καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ῥώμῃ χορηγεῖσθαι
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας.
 ἀριστοκρατικά δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἓνα
 20 δ' ἡγεμόνα ἡρῶντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν, ὥς δ'
 αὐτῶς εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυτο
 στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων
 προστάγμασι τὸ πλῆρον. ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις
 συμβαῖνον· ἐὰν γάρ τις θορυβῇ τὸν λέγοντα καὶ ὑπο-
 25 κρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης ἐσπασμένος τὸ ξίφος κε-
 λεύει σιγᾶν μετ' ἀπειλῆς, μὴ πανομένου δέ, καὶ δεύ-
 τερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό, τελευταῖον δὲ ἀφαιρεῖ
 τοῦ σάγου τοσοῦτον ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν
 τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλά-
 30 χθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῖν, κοινὸν κα-
 πρὸς ἄλλους συχνοὺς τῶν βαρβάρων ἔστι.

Παρὰ πᾶσι δ' ὥς ἐπείκαν τρία φῦλα τῶν τιμωμέ- 4

νων διαφερόντως ἐστί, βάρδοι τε καὶ ἑσάτεις καὶ δρυΐ-
δαι· βάρδοι μὲν ὑμνῆται καὶ ποιηταί, ἑσάτεις δὲ ἱερο-
ποιοὶ καὶ φυσιολόγοι, δρυΐδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ
καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἀσχοῦσι· δικαιοτάτοι δὲ
νομίζονται καὶ διὰ τοῦτο πιστεύονται τὰς τε ἰδιωτικὰς ὁ
κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς, ὥστε καὶ πολέμους διήτων πρό-
τερον καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔπαυον, τὰς δὲ
φονικὰς δίκας μάλιστα τούτοις ἐπετέτραπτο δικάζειν.
.... ὅταν τε φορὰ τούτων ἦ, φορὰν καὶ τῆς χάρας νο-
μίζουσιν ὑπάρχειν. ἀφθάρτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι 10
καὶ [οἱ] ἄλλοι τὰς ψυχὰς καὶ τὸν κόσμον, ἐπικρατήσειν
δέ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

- 5 Τῷ δ' ἀπλῷ καὶ θυμικῷ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ
ἀλαξονικὸν πρόσσεστι καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφο-
ροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν τοῖς τραχήλοις στρεπτά ἔχοντες 15
περὶ δὲ τοῖς βραχίοσι καὶ τοῖς καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς
ἐσθῆτας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπάστους οἱ ἐν ἁξιώ-
ματι. ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι μὲν
νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἡττηθέντες ὀργῶνται. πρόσσεστι
δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἔκφυλον, ὃ τοῖς 20
προσβόροισι ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλεῖστον, τὸ ἀπὸ
C.198 τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξά-
πτειν ἐκ τῶν ἀνχένων τῶν ἵππων, κομίσαντας δὲ προσ-
πατταλεύειν τοῖς προπυλαίοις. φησὶ γοῦν Ποσειδῶνιος
αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην τὴν θείαν πολλαχοῦ, καὶ τὸ μὲν 25
πρῶτον ἀηθῆζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρῶτος διὰ
τὴν συνήθειαν. τὰς δὲ τῶν ἐνδόξων κεφαλὰς κεδρουν-
τες ἐπέδεικνυν τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοστάσιον
χρυσὸν ἀπολυτροῦν ἤξιουν. καὶ τούτων δ' ἔπαυσαν
αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ τῶν κατὰ τὰς θυσίας καὶ μαντείας 30
ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῖν νομίμοις. ἄνθρωπον γὰρ
κατεσπεισμένον παῖσαντες εἰς νῶτον μαχαίρᾳ ἱμαν-

τεύοντο ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ. ἔθνον δὲ οὐκ ἄνευ δρυ-
δῶν. καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν εἶδη λέγεται· καὶ
γὰρ κατετόξευόν τινας καὶ ἀνεσταύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς
καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμ-
5 βαλόντες εἰς τοῦτον βοσκήματα καὶ θηρία παντοῖα καὶ
ἀνθρώπους, ὥλοκαύτουν.

Ἐν δὲ τῷ ὠκεανῷ φησὶν εἶναι νῆσον μικρὰν οὐ 6
πάνυ πελαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Αἰγῆρος
ποταμοῦ· οἰκεῖν δὲ ταύτην τὰς τῶν Σαμνιτῶν γυναῖ-
10 κας, Διονύσῳ κατεχομένας καὶ ἱλασκομένας τὸν θεὸν
τοῦτον τελεταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέ-
ναις. οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἀνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναῖ-
κας αὐτὰς πλεούσας κοινωνεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ πάλιν
ἐπανιέναι. ἔθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερὸν
15 ἀποστεγάζεσθαι καὶ στεγάζεσθαι πάλιν αὐθιμερὸν
πρὸ δῦσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἥς δ' ἂν
ἐκπέσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλ-
λων· φερούσας δὲ τὰ μέρη περὶ τὸ ἱερὸν μετ' εὐασμοῦ
μὴ παύεσθαι πρότερον, πρὶν παύσωνται τῆς λύττης·
20 αἰεὶ δὲ συμβαίνειν ὥστε τινὰ ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πει-
σομένην. τούτου δ' ἔτι μυθωδέστερον εἰρηκεν Ἀρτε-
μίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαῖνον. λιμένα γάρ
τινα τῆς παρωικειανίτιδος ἱστορεῖ δύο κοράκων ἐπονο-
μαζόμενον, φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν
25 δεξιὰν πτέρυγα παράλευκον ἔχοντας· τοὺς οὖν περὶ
τινῶν ἀμφισβητοῦντας, ἀφικομένους δεῦρο ἐφ' ὑψη-
λοῦ τόπου σανίδα θέντας ἐπιβάλλειν ψαιστά, ἐκάτερον
χωρεῖς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθίειν τὰ δὲ
σκορπίζειν· οὗ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαιστά, ἐκείνον
30 νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει, περὶ δὲ τῆς
Δήμητρος καὶ Κόρης πιστότερα, ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον
πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ

περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται. καὶ
 τοῦτο δὲ τῶν πιστευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ
 φύεται δένδρον ὁμοιον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει πα-
 C 199 ραπλήσιον κιοκράνῳ κορινθιουργεῖ. ἐπιτηθεὶς δ'
 οὗτος ἀφήσιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρίσεις 5
 τῶν βελῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῶν θρυλουμένων ἐστίν, ὅτι
 πάντες Κελτοὶ ἠδόνικοί τε εἰσι καὶ οὐ νομίζεται παρ'
 αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νέους.
 Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσάν τε τῷ μεγέθει λέγει τὴν
 Κελτικὴν, ὥστε ἥσπερ νῦν Ἰβηρίας καλοῦμεν ἐκείνοις 10
 τὰ πλεῖστα προσνέμειν μέχρι Γαδείρων, φιλέλληνάς
 τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει
 περὶ αὐτῶν οὐκ ἰοικότα τοῖς νῦν. Ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο·
 ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς μὴ παχεῖς εἶναι μηδὲ προγαστορας,
 τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νείων τὸ τῆς ζωῆς μέτρον 15
 ζημιοῦσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπέων
 Κελτικῆς.

3 Ἡ δὲ Βρεττανικὴ τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι,
 παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελ-
 τικῇ, τοῦ μήκους οὐθ' ὑπερβάλλον οὔτ' ἐλλείπον· 20
 ἐστὶ γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρα-
 κοσίων σταδίων ἑκάτερον, τό τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν
 ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης
 ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκυτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ
 καταντικρὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἰωθινωτάτου 25
 σημείου τῆς Βρεττανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον
 ἄκρον τῆς νήσου τὸ κατὰ τὴν Ἀκυτανίαν καὶ τὴν Πυ-
 ρρήνην ἀντικείμενον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον διά-
 στημα ἀπὸ τῆς Πυρρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνόν ἐστιν, ἐπεὶ τὸ
 μέγιστον εἰρηται ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων 30
 ἐστίν· ἀλλ' εἰκὸς εἶναι τινα σύννευσιν ἐκ τῆς παραλ-
 λήλου θέσεως τῷ ποταμῷ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν

ἐπιστροφῆς τινος γινομένης κατὰ τὰς πρὸς τὸν ὠκεανὸν ἐσχατίας.

Τέτταρα δ' ἐστὶ διάγραμμα, οἷς χρῶνται συνήθως 2
ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
5 τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Σηκοόνα καὶ τοῦ
Λίγηρος καὶ τοῦ Γαρούνα. τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν
Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβο-
λῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων τοῖς
Μεναπίοις Μορίνων, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, φ'
10 ἐχρήσατο ναυστάθμῳ Καῖσαρ ὁ θεός, διαίρων εἰς τὴν
νῆσον· νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ κατήρε
περὶ τετάρτην ὥραν τριακοσίους καὶ εἴκοσι σταδίους
τοῦ διαύλου τελέσας· κατέλαβε δ' ἐν ἀρούραις τὸν
σῖτον. ἐστὶ δ' ἡ πλείστη τῆς νήσου πεδιάς καὶ κατὰ-
15 δρυμος, πολλὰ δὲ καὶ γεώλοφα τῶν χωρίων ἐστί, φέρει
δὲ σῖτον καὶ βοσκήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ σί-
θηρον· ταυτὰ [τε] δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς καὶ δέσματα καὶ
ἀνδράποδα καὶ κύνας εὐφρεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας· C.200
Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις
20 καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηκίστεροι τῶν
Κελτῶν εἰσὶ καὶ ἥσσον ξανθότριχες, χαυνότεροι δὲ
τοῖς σώμασι. σημεῖον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαιδας
γὰρ εἶδομεν ἡμεῖς ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑψηλοτάτων αὐτόθι
ὑπερέχοντας καὶ ἡμιποδίῳ, βλαιοῦς δὲ καὶ τὰλλα οὐκ
25 εὐγράμμους τῇ συστάσει. τὰ δ' ἔθνη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς
Κελτοῖς τὰ δ' ἀπλούστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὥστ'
ἐνίοις γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν διὰ τὴν
ἀπειρίαν, ἀπείρους δ' εἶναι καὶ κηπίας καὶ ἄλλων
γεωργικῶν. δυναστεῖται δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. πρὸς δὲ
30 τοὺς πολέμους ἀπῆναις χρῶνται τὸ πλεόν, καθάπερ
καὶ τῶν Κελτῶν ἔνιοι. πόλεις δ' αὐτῶν εἰσὶν οἱ δρυ-
μοί· περιφράξαντες γὰρ δένδροις καταβεβλημένοις

εὐρυχωρῇ κύκλον ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. ἔπομβροι δ' εἶδιν οἱ ἄερες μᾶλλον ἢ νηφεῶδεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθρίαις ὁμίχλη κατέχει πολὺν χρόνον, ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον ἢ τέτταρας ὥρας τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς Μορίνοις συμβαίνει καὶ τοῖς Μεναπίοις καὶ ὅσοι τούτων πλησιόχωροι.

- 3 Δὺς δὲ διέβη Καῖσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ θεός, ἐπα-
νῆλθε δὲ διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ 10
προελθὼν ἐπὶ πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελ-
τοῖς γενομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰ-
κειῶν στρατιωτῶν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν πλοίων ἀπο-
λέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὐξησιν λαβουσῶν τῶν
ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. δύο μέντοι ἢ τρεῖς 15
νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα
μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὄμηρά
τε καὶ ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πλήθος. νυνὶ
μέντοι τῶν δυναστῶν τινες τῶν αὐτόθι πρεσβεύσεισι
καὶ θεραπαίαις κατασκευασάμενοι τὴν πρὸς Καίσαρα 20
τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήματά τε ἀνέθηκαν ἐν τῇ
Καπετωλίῳ καὶ οἰκίαν σχεδὸν τι παρεσκεύασαν τοῖς
Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον· τέλη τε οὕτως ὑπομένουσι
βαρέα τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκεῖθεν
καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθένδε (ταῦτα δ' ἐστὶν ἐλεφάν- 25
τινα ψάλια καὶ περιαυχένια καὶ λυγγούρια καὶ ὑαλᾶ
σκεύη καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος), ὥστε μηδὲν δεῖν
φρουρᾶς τῆς νήσου· τοῦλάχιστον μὲν γὰρ ἐνὸς τάγ-
ματος χρήζοι ἂν καὶ ἱππικοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους
ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰς ἴσον δὲ καθίσταται ἂν τὸ 30

C. 201 ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν·
ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομέ-

νων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινὰς βίας ἐπαγομένης.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσοι 4
μικραί· μεγάλη δ' ἡ Ἰέρνη πρὸς ἄρκτον αὐτῇ παρα-
5 βεβλημένη, προμήκης μᾶλλον (ἢ) πλάτος ἔχουσα. περὶ
ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφὲς πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι
τῶν Βρεττανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν,
ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε πατέ-
ρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι καὶ
10 φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναιξὶ καὶ μητράσι
καὶ ἀδελφαῖς. καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν ὥς οὐκ ἔχον-
τες ἀξιοπίστους μάρτυρας· καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωπο-
φαγίας καὶ Σκυθικὸν εἶναι λέγεται, καὶ ἐν ἀνάγκαις
πολιορκητικαῖς καὶ Κέλτοι καὶ Ἰβηρες καὶ ἄλλοι πλεί-
15 οὺς ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἐτι μᾶλλον ἀσαφὲς ἡ ἱστορία 5
διὰ τὸν ἐκτοπισμόν· ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων
ἀρκτικωτάτην τιθέασιν. ἃ δ' εἰρήκε Πυθίας περὶ τε
ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ τόπων ὅτι μὲν πέ-
20 πλασται, φανερόν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κα-
τέψευσται γὰρ αὐτῶν τὰ πλεῖστα, ὥσπερ καὶ πρότερον
εἴρηται, ὥστε δῆλός ἐστιν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ
τῶν ἐκτετοπισμένων. πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν
μαθηματικὴν θεωρίαν ἱκανῶς δόξει κεχρησθαι τοῖς
25 πράγμασι . . . τοῖς τῇ κατεψυγμένῃ ζῳῇ πλησιάζουσι
τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ζῳῶν τῶν μὲν
ἀφορίαν παντελῆ τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ
ἀγρίοις λαχάνοις καὶ καρποῖς καὶ ῥίζαις τρέφεσθαι·
παρ' οἷς δὲ σῖτος καὶ μέλι γίνεσθαι, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦ-
30θεν ἔχειν· τὸν δὲ σῖτον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι
καθαροὺς, ἐν οἴκοις μεγάλοις κόπτουσι, συγκομισθέν-

των δεῦρο τῶν σταχύων· αἱ γὰρ ἄλλως ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνῆλιν καὶ τοὺς ὄμβρους.

- 6 Μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἀλπειων Κελτικὴν καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην περὶ αὐτῶν τῶν Ἀλπειων λεκτέον καὶ τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἔπειτα περὶ τῆς συμπάσης Ἰταλίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν ἥνπερ δίδωσιν ἡ τῆς χώρας φύσις. ἄρχονται μὲν οὖν αἱ Ἀλπεῖς οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὡς εἰρήκασί τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧν περ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γένουαν ἐμπό- 10 ριον Λιγύων καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων ἡάδα, ὅπερ C. 202 ἴστί τενάγῃ· τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἀπὸ Γενοῦας, αἱ δὲ Ἀλπεῖς ἀπὸ τῶν Σαβάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν· στάδιοι δ' εἰσὶ μεταξὺ Γενοῦας καὶ Σαβάτων διακόσιοι πρὸς τοῖς ἐξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους πρὸς τοῖς 15 ἑβδομήκοντα Ἀλβίγγανον ἴστί πόλις, οἱ δ' ἐνοικοῦντες Λίγυες Ἰγγαυνοὶ καλοῦνται· ἐντεῦθεν δ' εἰς Μονοίκου λιμένα τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τε τῷ μεταξὺ πόλις εὐμεγέθης Ἀλβιον Ἰντεμέλιον καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι. καὶ δὴ καὶ σημεῖον τίθενται 20 τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβάτων εἶναι ταῖς Ἀλπεσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἀλπεῖα καλεῖσθαι πρότερον Ἀλβια, καθάπερ καὶ Ἀλπεινά. καὶ γὰρ νῦν ἐτι τὸ ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλὸν συνάπτει πῶς τῇ Ὀκρᾷ καὶ ταῖς Ἀλπεσιν Ἀλβιον λέγεσθαι, ὡς ἂν μέχρι 25 δεῦρο τῶν Ἀλπειων ἐκτεταμένων.

- 2 Τῶν οὖν Λιγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγαύνων τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἐποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἀλβιον Ἰντεμέλιον οἷον Ἀλπειον, τὴν δὲ ἐπιτεταμμένως μᾶλλον Ἀλβίγγανον. 30 Πολύβιος δὲ προστίθῃσι τοῖς δυοῖ φύλοις τῶν Λιγύων τοῖς λεχθεῖσι τό τε τῶν Ὀξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεκνητῶν.

ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι Τυρρηνίας ἐκ
 Μονοίκου λιμένος προσεχῆς τέ ἐστι καὶ ἀλίμενος πλὴν
 βραχέων ὄρμων καὶ ἀγκυροβολίων. ὑπέρκεινται δὲ οἱ
 τῶν ὄρων ἐξαίσιοι κρημνοὶ στενὴν ἀπολείποντες πρὸς
 5 θαλάττῃ πάροδον. κατοικοῦσι δὲ Λίγυες ζῶντες ἀπὸ
 θρεμμάτων τὸ πλεόν καὶ γάλακτος καὶ κριθίνου πό-
 ματος, νεμόμενοι τὰ τε πρὸς θαλάττῃ χωρία καὶ τὸ
 πλεόν τὰ ὄρη. ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην
 ναυπηγήσιμον καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πά-
 10 χους τὴν διάμετρον ὀκτὼ ποδῶν εὐρίσκεισθαι· πολλὰ
 δὲ καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θυϊνῶν οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς
 τραπεζοποιίας. ταῦτά τε δὴ κατάγουσιν εἰς τὸ ἐμπό-
 ριον τὴν Γένουαν καὶ θρέμματα καὶ δέρματα καὶ μέλι,
 ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰτα-
 15 λίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστί, πιττίτης αὐστηρός.
 ἐντεῦθεν δὲ εἰσιν οἱ γίννοι λεγόμενοι ἵπποι τε καὶ
 ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυστῆνοί τε χιτῶνες καὶ σάγοι· πλεο-
 νάζει δὲ καὶ τὸ λιγγούριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινες ἤλεκ-
 τρον προσαγορεύουσι. στρατεύονται δ' ἱππεῖς μὲν οὐ
 20 πάνυ, ὀπλῖται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀκροβολισταί· ἀπὸ δὲ
 τοῦ χαλκάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἑλλήνας
 αὐτοὺς εἶναι.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὄρμος ἐστὶν οὐ μεγά- 3
 λαις οὐδὲ πολλαῖς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μο-
 25 νοίκου καλουμένου· ἔοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ
 μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους·
 διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικρῶ πλείους ἢ διακοσίους στα-
 δίους. τὸν τεῦθεν δ' ἤδη μέχρι Μασσαλίας καὶ μι- C.203
 κρὸν προσωτέρω τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἀλ-
 30 πεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ τινα τῆς αὐτῆς παραλίας
 ἀναμίξῃ τοῖς Ἑλλήσι. καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλυας οἱ μὲν
 παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Λίγυας καὶ τὴν χώραν, ἣν ἔχου-

σιν οἱ Μασσαλιῶται, Αἰγυστικήν, οἱ δ' ὕστερον Κελτολίγυας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Ἀσενίωνος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ περὶ μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππικὴν ἔστελλον στρατιάν, εἰς δέκα μέρη διηρημένοι. πρῶτους δ' ἐχειρῶσαντο Ῥωμαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλπίων Κελτῶν, πολὺν χρόνον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Αἰγυσιν, ἀποκεκλειόσι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς παραλίας. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐλήζοντο καὶ τοσοῦτον ἰσχυρὸν ὥστε μόλις στρατοπέδοις 10 μεγάλοις πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. ὀγδοηκοστὸν δ' ἔτος πολεμοῦντες διαπράξαντο μόλις ὥστ' ἐπὶ δώδεκα σταδίους τὸ πλάτος ἀνεῖσθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὁδεύουσι δημοσίᾳ. μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον. 15

4 Μετὰ δὲ τοὺς Σάλνας Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβίοικοι καὶ Ὀκόντιοι νέμονται τὰ προσάρχτια μέρη τῶν ὄρων. παρατείνουσι δὲ οἱ Ὀκόντιοι μέχρι Ἀλλοβρόγων, ἔχοντες αὐλῶνας ἐν βάθει τῆς ὄρεινῆς ἀξιολόγους καὶ οὐ χείρους ὧν ἔχουσιν ἐκεῖνοι. Ἀλλοβρίγες μὲν οὖν καὶ 20 Αἰγυεῖς ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνουμένοις εἰς τὴν Ναρβωννίτην, Ὀκόντιοι δέ, καθάπερ τοὺς Ὀύλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμανσον, τάττονται καθ' αὐτούς. τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ Ὑάρου καὶ τῆς Γενούας Αἰγύων οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις 25 εἰσὶν οἱ αὐτοί, ἐπὶ δὲ τοὺς ὄρεινους πέμπεται τις ὑπαρχος τῶν ἱππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλους τῶν τελείως βαρβάρων.

5 Μετὰ δὲ Ὀκοντίους Ἰκόνιοι καὶ Τρικόριοι καὶ μετ' αὐτοὺς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι 30 κορυφάς· τὸ γοῦν ὀρθιώτατον αὐτῶν ὕψος σταδίων ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβασιν, κἀνθένδε πάλιν τὴν

ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Ἰταλίας κατάβασιν. ἄνω δ' ἐν
 τισι κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη καὶ
 πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἄπωθεν ἀλλήλων, ὧν ἐκ μὲν τῆς
 ἐτέρας εἰσιν ὁ Δρουνεντίας ποταμὸς χαραδρωθήσῃ, ὃς
 5 ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταράττει, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τάναν-
 τία· τῷ γὰρ Πάδω συμμίσγει κατενεχθεὶς διὰ Σαλασ-
 σῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Κελτικὴν· ἐκ δὲ τῆς ἐτέ-
 ρας πολὺν ταπεινότερος τούτων τῶν χωρίων ἀναδίδω-
 σιν αὐτὸς ὁ Πάδος πολὺς τε καὶ ὀξὺς, προϊὼν δὲ γίνε-
 10 ται μείζων καὶ πρᾶότερος· ἐκ πολλῶν γὰρ λαμβάνει C.204
 τὴν αὔξησιν ἐν τοῖς πεδίοις ἤδη γενόμενος καὶ πλατύ-
 νεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾷ καὶ ἀμβλύνει τὸν
 ῥοῦν· εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλατταν ἐκπίπτει μέ-
 γιστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπῃν ποταμῶν
 15 πλὴν τοῦ Ἰστροῦ. ὑπέρκεινται δ' οἱ Μῆδουλλοι μά-
 λιστα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰσαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλι- 6
 μένα τῆς λεχθεΐσης ὀρεινῆς Ταυρίνοι τε οἰκοῦσι Λι-
 γυστικὸν ἔθνος καὶ ἄλλοι Αἰγυες. τούτων δ' ἐστὶ καὶ
 20 ἡ τοῦ Δόννου λεγομένη γῆ καὶ ἡ τοῦ Κοττίου. μετὰ
 δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδον Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων
 ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρωνες καὶ Κατόριγες καὶ Ὑάρα-
 γροι καὶ Ναντουᾶται καὶ ἡ Δημένα λίμνη, δι' ἧς ὁ
 Ῥοδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. οὐκ ἄπω-
 25 θεν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ῥήνου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδού-
 λας τὸ ὄρος, ἐξ οὗ ῥεῖ καὶ ὁ Ῥήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ
 ὁ Ἀδούας εἰς τάναντία ἐμβάλλων εἰς τὴν Λάριον λί-
 μνην τὴν πρὸς τῷ Κώμῳ. ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου
 πρὸς τῇ ῥίζῃ τῶν Ἀλπεων Ἰδρυμένου τῇ μὲν Ῥαιτοὶ καὶ
 30 Ὑέννωνες ἐπὶ τὴν ἔω κεκλιμένοι, τῇ δὲ Δηπόντιοι καὶ
 Τριδεντῖνοι καὶ Στόνοι καὶ ἄλλα πλείω μικρὰ ἔθνη
 κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις λη-

στρικὰ καὶ ἄπορα· νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐξέφθαρται τὰ δ' ἡμέρωται τελέως, ὥστε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους πρότερον οὕσας ὀλίγας καὶ δυσπεράτους νυνὶ πολλαχόθεν εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐβάτους, ὥς ἐνεστι, διὰ τὴν κατασκευὴν. προσέθηκε 5 γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν ὅσην οἶόν τ' ἦν· οὐ γὰρ δυνατὸν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρημνῶν ἐξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ τῶν δ' ὑποπιπτόντων, ὥστε καὶ μικρὸν ἐκβᾶσιν ἄφν- 10 κτον εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰς φάραγγας ἀβύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. οὕτω δὲ ἐστὶ στενὴ κατὰ τι αὐτοῦ ἡ ὁδὸς ὥστ' ἱλιγγον φέρειν τοῖς περὶ βαδίζουσι καὶ αὐτοῖς καὶ ὑποζυγίοις τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχώρια κομίζει τοὺς φόρτους ἀσφαλῶς. οὕτ' οὖν ταῦτα ἰάσιμα 15 οὐδ' αἱ κατολισθάνουσαι πλάκες τῶν κρυστάλλων ἀνωθεν ἐξαίσιον, συνοδίαν ὅλην ἀπολαμβάνειν δυνάμεναι καὶ συνεξωθεῖν εἰς τὰς ὑποπιπτούσας φάραγγας. πολλὰ γὰρ ἀλλήλαις ἐπίκεινται πλάκες, πάγων ἐπὶ πάγοις γενομένων τῆς χιόνος κρυσταλλωδῶν καὶ τῶν 20 ἐπιπολῆς αἰὲ ῥαδίως ἀπολυομένων ἀπὸ τῶν ἐντὸς πρὶν διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλίοις.

C. 205

7

Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν πολλὴ μὲν ἐστὶν ἐν αὐλῶνι βαθεῖ τῶν ὁρῶν ἀμφοτέρωθεν κλειόντων τὸ χωρίον, μέρος δὲ τι αὐτῶν ἀνατείνει καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμέ- 25 νας κορυφάς. τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερτιθεῖται τὰ ὄρη διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστιν ἡ ὁδός. εἴτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Ποινίνου λεγομένου φέρεται ζεύγεσιν οὐ βατὴ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἀλπεων, ἡ δὲ διὰ Κεντρώνων δυσμικωτέρα. ἔχει δὲ καὶ χρυσεῖα 30 ἢ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι.

προσελάμβανε δὲ πλείστον εἰς τὴν μεταλλείαν αὐτοῖς
ὁ Δουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλύσια, διόπερ ἐπὶ
πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἐξοχεταιάς τὸ ὕδωρ
το κοινὸν ρεῖθρον ἐξεκένουν. τοῦτο δ' ἐκαίνοις μὲν
δ συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωρ-
γοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδείας στερομένους
ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποιτίζειν τὴν χώραν
διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον. ἐκ δὲ ταύτης τῆς
αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέ-
10 ροις τοῖς ἔθνεσι. κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν
χρυσουργείων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί,
τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπώλουν τοῖς δη-
μοσιώναις τοῖς ἐργολαβήσασι τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς
τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν
15 δημοσιωνῶν. οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας
αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους
εὐπορεῖν προφάσεων ἀφ' ὧν πολεμήσουσι. μέχρι μὲν
δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τοτὲ μὲν πολεμούμενοι τοτὲ δὲ
καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἴσχυον
20 ὅμως, καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερ-
βάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος· οἷ γε καὶ
Δέκιμον Βροῦτον φυγόντα ἐκ Μουτίνης ἐπράξαντο
δραχμὴν κατ' ἄνδρα· Μεσσάλας δὲ πλησίον αὐτῶν
χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε καυσίμων
25 καὶ τῶν πτελείνων ἀκοντισμάτων τῶν γυμναστικῶν.
ἐσύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες
οὔτοι καὶ ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν
ὡς ὁδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντες ποταμούς. ὕστερον
μέντοι κατεστρέφατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς καὶ
30 πάντας ἐλαφυροπώλησε, κομισθέντας εἰς Ἐπορεδίαν
Ῥωμαίων ἀποικίαν, ἣν συνῆκισαν μὲν φρουρὰν εἶναι
βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς, ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύ-

ναντο οἱ αὐτόθι, ἕως ἡφανίσθη τὸ ἔθνος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωμάτων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ 0.206 τοῖς ἑξακισχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίοι· πάντας δ' ἐπώλησε Τιρέντιος Ὑάρρων ὑπὸ δόρῳ καταστρεψάμενος αὐτοὺς στρατηγός· τρισχιλίους δὲ Ῥωμαίων πέμψας ᾤκισε τὴν πόλιν Ἀγροῦσταν ὁ Καῖσαρ, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδευσε χωρὶς ὁ Ὑάρρων, καὶ νῦν εἰρήνην ἄγει πᾶσα ἡ πλησιόχωρος μέχρι τῶν ἄκρων ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.

- 8 Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἑω μέρη τῶν ὄρων καὶ τὰ ἐπιστρέ- 10
φοντα πρὸς νότον Ῥαιτοὶ καὶ Ὑινδολικοὶ κατέχουσι
συνάπτοντες Ἑλσηττίοις καὶ Βοῖοις· ἐπίκεινται γὰρ
τοῖς ἐκείνων πεδίοις. οἱ μὲν οὖν Ῥαιτοὶ μέχρι τῆς Ἰτα-
λίας καθήκουσι τῆς ὑπὲρ Οὐήρωνος καὶ Κώμου. καὶ ὁ
γε Ῥαιτικὸς οἶνος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς ἐπαινουμένων 15
οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν ἐν ταῖς τούτων ὑπαρείαις
γίνεται· διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων δι' ὧν
ὁ Ῥήνος φέρεται· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ Ἀη-
πόντιοι καὶ Καμουνοὶ. οἱ δὲ Ὑινδολικοὶ καὶ Νωρικοὶ
τὴν ἐκτὸς παρῳρίαν κατέχουσι τὸ πλέον μετὰ Βρεῦ- 20
νων καὶ Γεναύνων, ἥδη τούτων Ἰλλυριῶν. ἅπαντες
δ' οὗτοι καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ γειτονεύοντα μέρη κατέ-
τρεχον αἰεὶ καὶ τῆς Ἑλσηττίων καὶ Σηκοανῶν καὶ Βοῖων
καὶ Γερμανῶν. Ἰταμώτατοι δὲ τῶν μὲν Ὑινδολικῶν
ἐξητάζοντο Λικάττιοι καὶ Κλαυτηνάτιοι καὶ Ἑέννω- 25
νες, τῶν δὲ Ῥαιτῶν Ρουκάντιοι καὶ Κωτουάντιοι. καὶ
οἱ Ἑστῖωνες δὲ τῶν Ὑινδολικῶν εἰσὶ καὶ Βριγάντιοι,
καὶ πόλεις αὐτῶν Βριγάντιον καὶ Καμβόδουνον καὶ ἡ
τῶν Λικαττίων ὥσπερ ἀκρόπολις Λαμασία. τῆς δὲ
πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλεπότητος 30
λέγεται τι τοιοῦτον ὥς, ἐπειδὴν ἔλῳσι κώμην ἢ πόλιν
οὐ μόνον ἡβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν

νηπίων προδόντας τῶν ἀρρένων, καὶ μὴδ' ἐνταῦθα παυομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύνους γυναῖκας κτείνοντας ὅσας φαίεν οἱ μάντις ἀρρενοκυεῖν.

- Μετὰ δὲ τούτους οἱ ἐγγὺς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ 9
 5 μυχοῦ καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληίαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρικῶν τέ τινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικῶν εἰσι καὶ οἱ Ταυρίσκοι. πάντας δ' ἔπαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δροῦσος θερεία μισθῷ, ὥστ' ἤδη τρίτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἐστὶν ἐξ οὗ καθ' 10
 ἡσυχίαν ὄντες ἀπειτακτοῦσι τοὺς φόρους. κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν τῶν Ἀλπεων ὄρεινὴν ἔστι μὲν καὶ γεώλοφα χωρία καλῶς γεωργεῖσθαι θυνάμενα καὶ αὐλῶνες εὖ 15
 συνεκτισμένοι, τὸ μέντοι πλεόν καὶ μάλιστα περὶ τὰς κορυφάς, περὶ δ' ἡ δὴ καὶ συνίσταντο οἱ λησταί, λυκρὸν καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχνας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς 20
 γῆς. κατὰ σπάνιν οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων ἐφείδοντο ἔσθ' ὅτε τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἃν' ἔχοιεν χορηγοὺς· ἄν-Ο.207
 τεδίδοσαν δὲ ῥητίνην πίτταν δᾶδα κηρὸν τυρὸν μέλι· τούτων γὰρ εὐπόρου. ὑπέρκειται δὲ τῶν Κάρνων τὸ 25
 Ἀπέννινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξεῖδσαν εἰς τὸν Ἀθησι-
 νον ποταμόν, ὃς παραλαβὼν Ἀταγιν ἄλλον ποταμόν εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλει. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ ἄλλος ποταμὸς εἰς τὸν Ἰστρον ῥεῖ, καλούμενος Ἰσάρας. καὶ γὰρ ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τούτων λαμβάνει τῶν 30
 ὄρων πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων. μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς συνεχῇ τὰ ὑψηλὰ τῶν Ἀλπεων διέτεινε καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρείχεν, εἴτ' ἀνεθέντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαίρεται πάλιν εἰς πλείω μέρη καὶ πλείους κορυφάς. πρώτη δ' ἐστὶ τού-
 30 των ἢ τοῦ Πήνου πέραν καὶ τῆς λίμνης κεκλιμένη πρὸς ἑω ῥάχιν μετρίως ὑψηλή, ὅπου αἱ τοῦ Ἰστρου πηγαὶ πλησίον Σοήβων καὶ τοῦ Ἐρκυνίου δρυμοῦ· ἄλλαι δ'

εἰσὶν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν Ἀδρίαν, ὧν ἐστὶ τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ λεχθὲν καὶ τὸ Τοῦλλον καὶ Φλιγαδία, τὰ ὑπερκείμενα τῶν Ὑνδολικῶν, ἐξ ὧν ὁ Δούρας καὶ Κλάνης καὶ ἄλλοι πλείους χαραδρῶδεις ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἰστρου ὄριθρον.

- 10 Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ ἤδη τοῦτο ἐπίμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελτοῖς ἔθνος περὶ τούτους οἰκοῦσι τοὺς τόπους, καὶ ἡ Ὀκρα πλησίον τούτων ἐστίν. οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐανδροῦντες καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἐκάτερον τὴν οἰκῆσιν ἔχοντες καὶ τοῖς ληστηρίοις ἐπικρατοῦν-
 15 τες, ἐκπεπὸνῃται τελέως ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες. πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον Ἀρουπίνοι Μονήτιον Ὑένδων. μεθ' οὗς ἡ Σεγιστικὴ πόλις ἐν πεδίῳ, παρ' ἣν ὁ Σάος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκδι-
 20 δοὺς εἰς τὸν Ἰστρον. κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυῶς πρὸς τὸν κατὰ τῶν Λακῶν πόλεμον· ἡ δ' Ὀκρα τὸ ταπεινότατον μέρος τῶν Ἀλπεῶν ἐστὶ καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις, καὶ δι' οὗ τὰ ἐκ τῆς Ἀκυληίας φορτία κομίζουσιν ἄρμαμάξαις εἰς τὸν καλούμενον Ναύπορ-
 25 τον, σταδίων ὁδὸν οὐ πολὺ πλείονων ἢ τετρακοσίων· ἐκείθεν δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάγεται μέχρι τοῦ Ἰστρου καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων. παραρρεῖ γὰρ δὴ τὸν Ναύπορτον [Κορκόρας] ποταμὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος πλατός, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον, ὥστ' εὐμαρῶς
 30 εἰς τὴν Σεγιστικὴν κατάγεται καὶ τοὺς Παννονίους καὶ Ταυρίσκους. συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν καὶ ὁ Κόλαπις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλατοί, ὁδούσι δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων. ἔχουσι δ' αἱ Ἀλπεῖς καὶ ἵππους ἀγρίους καὶ βόας. φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορ-
 35 φόν τι γενναῖσθαι ζῷον ἐν αὐταῖς ἐλαφοειδὲς τὸ σχῆμα πλὴν αὐχένος καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' εἰκέναι κά-

πρω, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖφ πυρῆνα ἰσχεῖν ὅσον σπιθαμιαῖον ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρκου τὸ πάχος.

Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν 11
 ἔξω Κελτικὴν καὶ τὴν προσάρκτιον ἢ διὰ Σαλασσῶν
 5 ἔστιν ἄγουσα ἐπὶ Λούγδουνον· διττὴ δ' ἔστιν, ἡ μὲν
 ἀμαξεύεσθαι δυναμένη διὰ μήκους πλείονος ἢ διὰ Κεν-
 τρώνων, ἡ δὲ ὀρθία καὶ στενὴ, σύντομος δέ, ἡ διὰ τοῦ
 Ποινίνου. τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἔστιν
 ὥσπερ ἀκρόπολις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν
 10 καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι. διόπερ καὶ
 Ἀγρίππας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔτεμε, τὴν διὰ τῶν Κεμ-
 μένων ὁρῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκυτανίας, καὶ
 τὴν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν,
 τὴν πρὸς Βελλοάκοις καὶ Ἀμβιανοῖς, τετάρτη δ' ἔστιν
 15 ἐπὶ τὴν Ναρβωννῆτιν καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παρα-
 λίαν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ ἀφείσι τὸ Λούγδουνον
 καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν ἐν αὐτῷ τῷ Ποινίνῳ
 πάλιν ἐκτροπὴ διαβάντι τὸν Ῥοδανὸν ἢ τὴν λίμνην τὴν
 Ἀημένναν εἰς τὰ Ἑλσηττίων πεδία, κἀντεῦθεν εἰς Ση-
 20 κοανοὺς ὑπερθεσίς διὰ τοῦ Ἰόρα ὄρους καὶ εἰς Αἰγγο-
 νας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον καὶ
 ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν δίοδοι σχίζονται.

Ἔτι φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληῖαν 12
 μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νωρικοῖς εὐρεθῆναι
 25 χρυσεῖον οὕτως εὐφυνὲς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι
 τὴν ἐπιπολῆς γῆν εὐθὺς ὀρυκτὸν εὐρίσκεισθαι χρυσόν,
 τὸ δ' ὄρυγμα μὴ πλείονων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα
 ποδῶν, εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθα-
 ρὸν κυάμου μέγεθος ἢ θέρμου, τοῦ ὀγδόου μέρους
 30 μόνον ἀφεψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείο-
 νος σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συνεργασαμένων δὲ τοῖς
 βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παραχορῆμα τὸ

χρυσίον εὐωνότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, αἰσθομένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστί. κἀνταῦθα δ', ὥσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυ- 5
σοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρυκτῳ, οὐ μέντοι τοσοῦτον. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταῦγετον τὸ Λύκαιον Παρνασσὸν Ὀλυμ-
πον Πήλιον Ὅσσαν, ἐν δὲ Θράκῃ Αἴμον Ῥοδόπην 10

C.209 Δούνακα· καὶ φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ
δεῖν αὐθιμερὸν εὐζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθι-
μερὸν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἀλπεῖς οὐδ' ἂν πεμ-
πταῖος ἀναβαίῃ τις· τὸ δὲ μῆκός ἐστι δισχιλίων καὶ
διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέττα- 15
ρας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν
τὴν ἐγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, εἴτα τὴν διὰ Ταυ-
ρίνων ἣν Ἀντίβας διήλθεν, εἴτα τὴν διὰ Σαλασσῶν,
τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ραιτῶν, ἀπάσας κρημνώδεις. λί-
μνας δὲ εἶναι φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ 20
μεγάλας· ὧν ἡ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων
σταδίων, πλάτος δὲ [ἑκατὸν] τριάκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποτα-
μὸς Μίγκιος· ἡ δ' ἐξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος
δὲ στενωτέρα τῆς πρότερον, ἐξίησι δὲ ποταμὸν τὸν
Ἀδοῦαν· τρίτη δὲ Ἑερβανὸς μῆκος ἐγγὺς τριακοσίων 25
σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἐξίησι μέ-
γαν Τικίνον· πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσιν. το-
σαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπεινῶν.

— E —

- Μετὰ δὲ τὴν ὑπώφρειαν τῶν Ἀλπεων ἀρχὴ τῆς νῦν **1**
 Ἰταλίας. οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωτρίαν ἐκάλουν Ἰτα-
 5 λίαν ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ταραντί-
 νου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν, ἐπι-
 κρατήσαν δὲ τοῦνομα καὶ μέχρι τῆς ὑπώφρειας τῶν Ἀλ-
 πεων προὔβη. προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Λιγυστικῆς τὰ
 μέχρι Ὑάρου ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης ἀπὸ τῶν
 10 ὁρίων τῶν Τυρρηνικῶν καὶ τῆς Ἰστρίας μέχρι Πόλας.
 εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχήσαντας τοὺς πρώτους ὀνομα- C.210
 σθέντας Ἰταλοὺς μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις,
 εἰθ' οὕτως ἐπίδοσιν λαβεῖν μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρα-
 τείας. ὅψε δέ ποτε, ἅψ' οὐ μετίδωσαν Ῥωμαῖοι τοῖς
 15 Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἀλ-
 πεων Γαλάταις καὶ Ἑνετοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονείμει τι-
 μὴν, προσαγορευῆσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥω-
 μαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι, τὰς μὲν πρότερον
 τὰς δ' ὕστερον, ὧν οὐ ῥάδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἑτέρας.
- 20 Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν **2**
 οὐ ῥάδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς, καίτοι φασὶν ἄκραν
 εἶναι τρίγωνον ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς
 ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθ-
 μῷ, βάσιν δ' ἔχουσιν τὰς Ἀλπεῖς· [συγχωρῆσαι μὲν
 25 οὖν δεῖ τὴν βάσιν,] συγχωρῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν
 μίαν τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελευτῶσαν, κλυζομένην δὲ
 ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ
 εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις
 καὶ ἡ πλευρὰ περιφερεῖς εἰσιν, ὥστε, εἰ φημι δεῖν
 30 συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετέον καὶ
 τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευράν, συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν
 λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς,

τάλλα δ' οὐχ ἱκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευ-
 ρὰν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ.
 πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν, ἀγώ-
 νιος δ' ἐστὶν ὅταν ἢ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
 ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. ἢ δὲ ἀπὸ Ἀριμίνου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν ὁ
 Ἰαπυγίαν καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν
 πάμπολύ τι συννεύουσιν. ὁμοίως δ' ἔχειν οἴομαι καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰαπυ-
 γίας· συμπέπτουσai γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ράκεινναν τόπους γωνίαν ποιοῦσιν, εἰ δὲ μὴ γωνίαν, 10
 περιφέρειάν γε ἀξιόλογον· ὥστ', εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη
 μία πλευρὰ ὁ παράπλους ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰα-
 πυγίαν, οὐκ εὐθεία· τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν
 πορθμὸν ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευρὰν, οὐδὲ ταύτην
 εὐθείαν. οὕτω δὲ τετράπλευρον μᾶλλον ἢ τρίπλευρον 15
 φαίη τις ἂν τὸ σχῆμα, τρίγωνον δ' οὐδοπώσοῦν, πλὴν
 εἰ καταχρώμενος. βέλτιον δ' ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγε-
 ωμετρήτων σχημάτων [οὐκ] εὐπερίγραφος ἢ ἀπόδοσις.

- 3 Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰπεῖν δυνατόν, ὅτι τῶν
 μὲν Ἀλπεων περιφερὴς ἢ ὑπώρειά ἐστι καὶ κολπώ- 20
 δης, τὰ κοῖλα ἔχουσα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ἰταλίαν·
 τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μέσα πρὸς τοῖς Σαλασσοῖς ἐστί,
 C.211 τὰ δ' ἄκρα ἐπιστροφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν μέχρι τῆς
 Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ' εἰς
 τὴν Λιγυστικὴν παραλίαν μέχρι Γενούας τοῦ τῶν 25
 Λιγύων ἑμπορίου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει
 ταῖς Ἀλπεσιν. ὑπόκειται δ' εὐθὺς πεδίων ἀξιόλογον,
 πάρισόν πως ἔχον τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, σταδίων
 ἑκατὸν καὶ δισχιλίων· τὸ δὲ μεσημβρινὸν αὐτοῦ πλευ-
 ρὸν κλείεται τῇ τε τῶν Ἐνετῶν παραλίᾳ καὶ τοῖς Ἀπεν- 30
 νίνοις ὄρεσι τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ἀγκῶνα καθή-
 κουσι. ταῦτα γὰρ ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς εἰς

τὴν Τυρρηνίαν ἐμβάλλει, στενὴν παραλίαν ἀπολεί-
ποντα· εἰτ' ἀναχωροῦντα εἰς τὴν μεσόγαίαν κατ' ὀλί-
γον, ἐπειδὴν γένηται κατὰ τὴν Πισᾶτιν, ἐπιστρέφει
πρὸς ἑω καὶ πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον
καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν
Ἑνετῶν παραλίᾳ. ἡ μὲν οὖν ἐντὸς Ἀλπειων Κελτικῇ
τούτοις κλείεται τοῖς ὄροις, καὶ ἔστι τῆς μὲν παραλίας
τὸ μῆκος ὅσον τριακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχι-
λίοις [μετὰ] τῶν ὄρων, μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ πλάτος
10 τῶν [δισ]χιλίων. ἡ λοιπὴ δ' Ἰταλία στενὴ καὶ παραμῆ-
κης ἐστὶ, κορυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελι-
κὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν, σφιγγομένη
δ' ἐκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ
Τυρρηνικοῦ πελάγους. ἔστι δ' ὁμοιον τὸ σχῆμα τοῦ
15 Ἀδρίου καὶ τὸ μέγεθος τῇ Ἰταλίᾳ τῇ ἀφοριζομένῃ τοῖς
τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ θαλάττῃ ἐκατέρᾳ μέχρι τῆς
Ἰαπυγίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντῖνον
καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τὸ τε γὰρ πλάτος τὸ
μέγιστον ἀμφοῖν ἐστὶ περὶ χιλίους καὶ τριακοσίους στα-
20 δίους, τὸ δὲ μῆκος ἔλαττον [οὐ] πολὺ τῶν ἑξακισχι-
λίων. ἡ λοιπὴ δ' ἐστὶν ὅσῃν κατέχουσι Βρεῖττιοι καὶ
Λευκανῶν τινές. φησὶ δὲ Πολύβιος περὶ μὲν εἶναι
τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μέχρι πορθμοῦ καὶ
τρισχιλίων σταδίων, κλύεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ
25 πελάγει, πλείοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δέουσας. τὰ δὲ
Ἀπέννινα ὄρη συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ
Ἀγκῶνα τόποις καὶ ἀφορίσαντα τὸ ταύτῃ πλάτος τῆς
Ἰταλίας ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἐπιστροφὴν λαμ-
βάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μῆκος. μέ-
30 χρι μὲν δὲ Πευκετίων καὶ Λευκανῶν οὐ πολὺ ἀφίστα-
ται τοῦ Ἀδρίου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς ἐπὶ τὴν ἑτέ-
ραν θάλατταν ἀποκλίνει μᾶλλον καὶ λοιπὸν διὰ μέσων

τῶν Λευκανῶν καὶ Βρεττίων διεξιόντα τελευτᾷ πρὸς
τὴν Λευκόπειτραν τῆς Ῥηγίνης καλουμένην. τυπωδῶς
μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα·
πειρασόμεθα δὲ ἀναλαβόντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ'
ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἀλπεσιν. 5

C.212

4

Ἔστι δὲ πεδῖον σφόδρα εὐδαιμον καὶ γεωλοφίαις
εὐκάρποις πεποικιλμένον. διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς
ὁ Πάδος, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ Πάδου τὸ δὲ
πίραν· ἐντὸς μὲν ὅσον ἐστὶ πρὸς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι
καὶ τῇ Αἰγυστικῇ, πίραν δὲ τὸ λοιπόν. οἰκεῖται δὲ τὸ 10
μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυστικῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Κελτικῶν,
τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων τῶν δ' ἐν τοῖς πε-
δίοις, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἑνετῶν. οἱ μὲν οὖν
Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπείοις ὁμοεθνεῖς εἰσι, περὶ δὲ τῶν
Ἑνετῶν διττός ἐστι λόγος. οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτοὺς φα- 15
σιν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους τῶν ὁμωνύμων παρωκια-
νιτῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος
σωθῆναι δευρὸ φασὶ τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἑνετῶν
τινάς· μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται τὴν περὶ τὰς
ἱπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκκλέλοιπε, 20
πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ καλαιοῦ ξή-
λου τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἱπποῦς. τούτου δὲ καὶ
Ὅμηρος μέμνηται „ἐξ Ἑνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος
„ἀγροτεράων.“ καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραν-
νος ἐντεῦθεν τὸ ἱπποτροφεῖον συνεστήσατο τῶν ἀθλη- 25
τῶν ἱππων, ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι γενέσθαι
τῆς Ἑνετικῆς πωλείας καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκιμῆσαι
τὸ γένος.

5 Ἀπᾶσα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύνει καὶ
ἐλεσι, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἑνετῶν· πρόσεστι δὲ ταύτῃ 30
καὶ τὰ τῆς θαλάττης πάθη. μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη
σχεδὸν τι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ὁμοιοπαθεῖ τῷ ὥκε-

ανῶ καὶ παραπλησίως ἐκείνῳ ποιεῖται τὰς τε ἀμπώταις καὶ τὰς πλημμυρίδας, ὑφ' ὧν τὸ πλεον τοῦ πεδίου λιμνοθαλάττης γίνεται μεστόν. διώρυξι δὲ καὶ παραχώμασι, καθάπερ ἢ κάτω λεγομένη χώρα τῆς Αἰγύπτου, 5 διωχέτενται, καὶ τὰ μὲν ἀνέψυκται καὶ γεωργεῖται τὰ δὲ διάπλους ἔχει· τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησιζουσιν αἱ δ' ἐκ μέρους κλύζονται, ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖνται τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θαυμαστοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ὁ Πάδος· μέγιστός τε γάρ 10 ἔστι καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὄμβρων καὶ χιόνων, διαχεόμενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς τυφλὸν τὸ στόμα ποιεῖ καὶ δυσεῖσβολός ἐστιν· ἢ δ' ἐμπειρία περιγίνεται καὶ τῶν χαλεπωτάτων.

Τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον, ὥσπερ ἔφην, ὑπὸ Κελτῶν 6 15 περιφκεῖτο τῶν πλείστων ὁ ποταμός. μέγιστα δ' ἦν τῶν Κελτῶν ἔθνη Βόιοι καὶ Ἰνσουβροι καὶ οἱ τὴν Ῥωμαίων ποτὲ ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σένονες μετὰ Γαισατῶν. τούτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τελέως Ῥωμαῖοι, τοὺς δὲ Βοίους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. C.213 20 μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰστρον τόπους μετὰ Ταυρίσκων ὄκουν πολεμοῦντες πρὸς Λακούς, ἕως ἀπώλοντο πανθενί· τὴν δὲ χώραν οὖσαν τῆς Ἰλλυρίδος μηλόβοτον τοῖς περιοικοῦσι κατέλιπον. Ἰνσουβροι δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν, 25 πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὄκουν κωμηδόν), νῦν δ' ἀξιόλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσάν πως ταῖς Ἀλπεσι. πλησίον δὲ καὶ Ὑήρων, καὶ αὕτη πόλις μεγάλη. ἐλάττους δὲ τούτων Βριξία καὶ Μάντουα καὶ Ρήγιον καὶ Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με- 30 τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνου πατὴρ κακώθεισαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ῥαιτῶν συνφύκισεν· εἶτα Γάιος Σκιπίων τρισχιλίους προσέθηκεν· εἶτα ὁ

θεὸς Καίσαρ πεντακισχιλίους ἐπισυνήκισεν, ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείαν ἔδωκε καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους· οὐ μὲν τοι ὄκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομά γε τῷ κτίσματι ἐκεῖνοι κατέλιπον· Νεο-5
κωμῖται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμηνευθὲν Νοβουμκῶμουμ λέγεται. ἐγγὺς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Λάριος καλουμένη· πληροῖ δ' αὐτὴν ὁ Ἀδούας ποταμός· εἰτ' ἐξίησιν εἰς τὸν Πάδον· τὰς δὲ πηγὰς ἴσχηκεν ἐν τῷ Ἀδούλῳ ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥήνος. 10

- 7 Αὗται μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ὄκηνται, πλησίον δὲ τὸ Πατάσιον, πασῶν ἀρίστη τῶν ταύτῃ πόλεων, ἣ γε νεωστὶ λέγεται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἱππικοὺς ἄνδρας, καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ἔστελλε δῶδεκα μυριάδας στρατιάς. ὅλοι δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῆς πεμ- 15
πομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ἐσθῆτος παντοδαπῆς τὴν εὐανδρίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλουν ποταμῷ διὰ τῶν ἑλῶν φερομένῳ σταδίων πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐκ λιμένος μεγάλου· καλεῖται δ' ὁ λι- 20
μὴν Μεδόακος ὁμωνύμως τῷ ποταμῷ. ἐν δὲ τοῖς ἔλεσι μεγίστη μὲν ἐστὶ Ῥάσεινα, ξυλοπαγῆς ὅλη καὶ διάρρυτος, γεφύραις καὶ πορθμείοις ὁδευομένη. δέχεται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν, ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκκλυζόμενον 25
τὸ βορβορῶδες πᾶν ἵεται τὴν δυσαιρίαν. οὕτως γοῦν ὑγιεινὸν ἐξήτασται τὸ χωρίον ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες. ἐστὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τῶν ἐνθάδε τὸ ἐν ἔλει τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἐν 30
C.214 Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἡ λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ

καὶ τὸν τῶν τελευμάτων ἀφανισμόν. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ
 τὴν ἄμπελον πάθος θαυμάζειν ἄξιον· φύει μὲν γὰρ
 αὐτὴν τὰ ἔλη καὶ ποιεῖ ταχὺ καὶ πολὺν ἀποδιδούσαν
 καρπὸν, φθείρεται δὲ ἐν ἔτεσι τέτταρσιν ἢ πέντε. ἔστι
 5 δὲ καὶ τὸ Ἀλτίνον ἐν ἔλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ρα-
 σέννῃ τὴν θέσιν. μεταξὺ δὲ Βούτριον τῆς Ρασέννης
 πόλισμα καὶ ἡ Σπῖνα, νῦν μὲν κωμίον πάλαι δὲ Ἑλ-
 ληνὸς πόλις ἐνδοξος. θησαυρὸς γοῦν ἐν Λελοφοῖς Σπι-
 νητῶν δαίκνυται, καὶ τὰλλα ἱστορεῖται περὶ αὐτῶν ὡς
 10 θαλασσοκρατησάντων. φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρ-
 ξαι, νῦν δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἐνενή-
 κοντα τῆς θαλάττης σταδίου ἀπέχον. καὶ ἡ Ράσεννα
 δὲ Θετταλῶν εἰρηται κτίσμα· οὐ φέροντες δὲ τὰς τῶν
 Τυρρηναίων ὕβρεις ἐδέξαντο ἐκόντες τῶν Ὀμβρικών τι-
 15 νάς, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν, αὐτοὶ δ' ἀπεχώρη-
 σαν ἐπ' οἴκου. αὐταὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλείον περιέχονται
 τοῖς ἔλεσιν ὥστε καὶ κλύζεσθαι.

Ὀπιτέργιον δὲ καὶ [Κωνκ]ορδία καὶ Ἀτρία καὶ Ὀ- 8
 κεία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν
 20 ἑλῶν ἐνοχλεῖται, μικροῖς δ' ἀνάπλοισι πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν συνῆπται. τὴν δ' Ἀτρίαν ἐπιφανῆ γενέσθαι πόλιν
 φασίν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ
 Ἀδρία μικρὰν μετάθεσιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μάλ-
 λιστα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἐστὶ Ρωμαίων
 25 ἐπιτειχισθὲν τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις, ἀναπλεῖ-
 ται δὲ ὀλκάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλεί-
 στους ἐξήκοντα σταδίους. ἀνείηται δ' ἐμπόριον [τοῖς
 τε Ἑνετοῖς καὶ] τοῖς περὶ τὸν Ἰστρον τῶν Ἰλλυριῶν
 ἔθνεσι· κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ
 30 οἶνον ἐπὶ ξυλίνων πίθων ἄρμαμάξαις ἀναθέντες καὶ
 ἔλαιον, ἐκεῖνοι δ' ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ δέρ-
 ματα. ἔξω δ' ἐστὶ τῶν Ἑνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. διο-

ρίζονται δὲ ποταμῷ ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων, ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλί-
οις εἰς Νωρηίαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος Κάρβων συμ-
βαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος οὗτος
χρυσιοπλῦσια εὐφυῇ καὶ σιδηρουργείᾳ. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ
μυχῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον
μνήμης, τὸ Τίμανον· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκ-
πρεπὲς καὶ πηγὰς ἑπτὰ ποταμίῳ ὕδατος εὐθὺς εἰς τὴν
θάλατταν ἐκπίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πο-
λύβιος δ' εἰρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἀλμυροῦ ὕδατος, 10
καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θα-
λάττης ὀνομάζειν τὸν τόπον. Ποσειδώνιος δὲ φησι πο-
ταμὸν τὸν Τίμανον ἐκ τῶν ὄρων φερόμενον καταπί-
πτειν εἰς βίφειθρον, εἰδ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκα-
τὸν καὶ τριάκοντα σταδίους ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβο- 15
λὴν ποιεῖσθαι.

- 9 Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θά-
λατταν ταύτην αἵ τε Διομήδαιοι νῆσοι μαρτύρια καὶ τὰ
περὶ Δαυνίους καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἰππιον ἱστορούμενα·
περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐφ' ὅσον πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον, τὰ 20
δὲ πολλὰ τῶν μυθευομένων ἢ κατεψευσμένων ἄλλως
εἶναι δεῖ, οἷον τὰ περὶ Φαίθοντα καὶ τὰς Ἡλιάδας τὰς
ἀπαιγειρουμένας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ
γῆς ὄντα, πλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον, καὶ τὰς
Ἡλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου καὶ μελεαγρί- 25
δας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς
τόποις. τῷ δὲ Διομήδῃ παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀποδεδειγ-
μέναι τινὲς ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευ-
κὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλσῃ τὸ μὲν Ἡρας Ἀργείας
δείκνυται τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. προσμυθεύουσι 30
δ', ὥς εἰκός, τὸ ἐν τοῖς ἄλσεσι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ
θηρία καὶ λύκοις ἐλάφους συναγελάζεσθαι, προσιόν-

- των δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ καταψώντων ἀνέχεσθαι, τὰ δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὴν καταφύγη δεῦρο, μηκέτι διώκεσθαι. φασὶ δὲ τινα τῶν πάνυ γνωριζόμενον ὥς εἰη φιλέγγυος καὶ σκωπτόμενον ἐπὶ τούτῳ πε-
 5 ριτυχεῖν κυνηγέταις λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· εἰπόντων δὲ κατὰ παιδιάν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον ἐφ' ᾧ τε τὰς ζημίας ἃς εἰργασται διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ τῶν λίνων, ὁμολογῆσαι. ἀφεθέντα δὲ τὸν λύκον ἵππων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκαυτηριάστων ἱκανὴν προσ-
 10 αγαγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλέγγυου σταθμόν· τὸν δ' ἀπολαμβάνοντα τὴν χάριν καυτηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον, καὶ κληθῆναι λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει διαφερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε καυτήριον φυλάξαι καὶ τοῦνομα τῷ γένει τῶν ἵππων, ἔθος
 15 δὲ ποιῆσαι θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριοῦν, ἵνα μένοι παρὰ μόνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθένδε ἱππείας. νυνὶ δέ, ὥσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκλείπειν ἢ τοιαύτη ἄσκησις. μετὰ δὲ τὸ Τίμαιον ἢ τῶν Ἰστροίων ἐστὶ παραλία μέχρι Πόλας, ἣ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ.
 20 μεταξὺ δὲ φρούριον Τεργέστε Ἀκυλίας διέχον ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίους· ἣ δὲ Πόλα ἰδρυται μὲν ἐν κόλῳ λιμενοειδεῖ νησίδια ἔχοντι εὖορμα καὶ εὐκαρπα, κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μῆδειαν
 ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ κα-
 25 ταγνόντων ἑαυτῶν φυγὴν „τὸ μὲν φυγάδων κεν ἐνί-
 „σποι Γραικὸς“ ὥς Καλλίμαχος εἰρηκεν „ἀτὰρ κείνων „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πόλας.“ τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πάδου χωρία οἳ τε Ἐνετοὶ νέμονται καὶ οἱ [Ἰστροί] μέχρι Πόλας. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἐνετῶν Κάρνοι καὶ Κενόμανοι καὶ
 30 Μεδόακοι καὶ Ἰνσουβροί, ὧν οἱ μὲν πολέμιοι τοῖς Ρωμαίοις ὑπήρξαν, Κενόμανοι δὲ καὶ Ἐνετοὶ συνειμάχουν

καὶ πρὸ τῆς Ἀννίβα στρατείας, ἡνίκα Βοῖους καὶ Ἰν-
 σουβρούς ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

- 10 Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν
 ὄσσην ἐγκυκλοῦται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἀλπεῖα
 μέχρι Γενούας καὶ τῶν Σαβάτων. κατεῖχον δὲ Βόιοι καὶ 5
 Αἰγυεῖς καὶ Σένονες καὶ Γαιζᾶται τὸ πλεόν· τῶν δὲ
 Βοίων ἐξελαθέντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαι-
 ζατῶν καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Λιγυστικὰ φύλα καὶ
 τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμέμι-
 κται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φύλον, ἔστι δ' ὅπου καὶ 10
 Τυρρηνῶν. ταῦτα γὰρ ἅμωρ τὰ ἔθνη πρὸ τῆς τῶν
 Ῥωμαίων ἐπὶ πλεόν ἀνέξσεως εἶχε τινα πρὸς ἀλλήλα
 περὶ πρωτείων ἄμιλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβεριν
 ποταμὸν ῥαδίως ἐπιδιέβαιναν ἀλλήλοις. καὶ εἴ ποῦ τι-
 νας ἐκστρατείας ἐποιοῦντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ 15
 τοῖς ἑτέροις ἕρις ἦν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς τοὺς αὐ-
 τοὺς τόπους ἐξόδου· καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρηνῶν στει-
 λάντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους
 καὶ πρᾶζάντων εὖ, ταχὺ δὲ πάλιν ἐκπεσόντων διὰ τὴν
 τρυφήν, ἐπιστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἰτ' 20
 ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες πολλὰς τῶν
 κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρηνικὰς ἐποίησαν τὰς δ' Ὀμ-
 βρικὰς· πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν, οἳ ἐγγυτέρω ἦσαν
 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες καὶ πέμψαντες ἐποίκους
 πολλαχοῦ συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων 25
 γένη. καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσιν ἅπαντες, οὐδὲν δ' ἦτ-
 τον Ὀμβροὶ τε τινὲς λέγονται καὶ Τυρρηνοί, καθάπερ
 Ἑνετοὶ καὶ Αἰγυεῖς καὶ Ἰνσουβροὶ.

- 11 Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πά-
 δον ἐπιφανεῖς Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμώνη πλησιαί- 30
 τатаὶ κατὰ μέσσην ποῦ τὴν χώραν, μεταξὺ δὲ τούτων
 τε καὶ Ἀριμίνου Πάρμα καὶ Μουτίνη καὶ Βονωνία

πλησίον ἤδη *Ῥασέννης* καὶ μικρὰ πολίσματα ἀνὰ μέσον
τούτων δι' ὧν ἡ εἰς *Ῥώμην* ὁδός, *Ἀγκαρά Ῥήγιον*
Λέπιδον Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελεῖ-
ται κατ' ἔτος, *Κλάτερνα Φόρον Κορινθίλιον*, *Φασεν- C.217*
5 *τία* δὲ [καὶ] *Καισήνα* πρὸς τῷ *Σάπι* ποταμῷ καὶ τῷ
Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ *Ἀρίμινῳ*. τὸ δὲ *Ἀρίμι-
νον* *Ὀμβρων* ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ *Ῥάσεννα*.
δέδεκται δ' ἐποίκους *Ῥωμαίους* ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ
Ἀρίμινον λιμένα καὶ ὁμώνυμον ποταμόν. ἀπὸ δὲ *Πλα-
10 κεντίας* εἰς *Ἀρίμινον* στάδιοι χίλιοι τριακόσιοι. ὑπὲρ
δὲ *Πλακεντίας* ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρους τῆς *Κοττίου γῆς*
Τικίνον ἐν τριάκοντα ἑξ μιλλίοις πόλις, καὶ ὁμώνυμος ὁ
παραρρέων ποταμὸς συμβάλλων τῷ *Πάδῳ*, καὶ *Κλα-
στίδιον* καὶ *Διέρθων* καὶ *Ἀγκαιστατιέλλαι* μικρὸν ἐν
15 *παρόδῳ*. ἡ δ' εὐθεῖα εἰς *Ὁκελον* παρὰ τὸν *Πάδον* καὶ
τὸν *Δουριάν* ποταμόν βαρυσφάγος ἡ πολλή, πλεί-
ους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμούς, ὧν καὶ τὸν *Δρουεν-
τίαν*, μιλλίων ἐστὶ περὶ [ἑκατὸν] ἑξήκοντα. ἐντεῦθεν δὲ
ἤδη τὰ *Ἀλπεια* ὄρη καὶ ἡ *Κελτική*. ἐστὶ δὲ ἡ *Διέρθων*
20 πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ
Γενοῦας εἰς *Πλακεντίαν*, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους
τετρακοσίους· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ *Ἀγκαι-
στατιέλλαι*. ἀπὸ δὲ *Πλακεντίας* εἰς μὲν *Ἀρίμινον* εἰρη-
ται· εἰς δὲ *Ῥάσενναν* κατάπλους τῷ *Πάδῳ* θυεῖν ἡμε-
25 ρῶν καὶ νυκτῶν. πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ *Πάδου* κα-
τείχετο ὑπὸ ἑλῶν, δι' ὧν *Ἀννίβας* χαλεπῶς διηλθε
προῶν ἐπὶ *Τυρρηνίαν*· ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ *Σκαῦ-*

19. *proi Κελτική*: πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐστὶ πόλις τοῖς ὑπερ-
κειμένοις τῆς *Λούνης Λούκα*. ἐνιοὶ δὲ καμηδὸν οἰκοῦσιν. εὐαν-
δρεῖ δ' ὁμοῦς ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεον ἐστὶ
καὶ τὸ τῶν ἱππικῶν πλήθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
σύνταξιν.

ρος διώρυγας πλωτὰς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρμης ἄγων. κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβίας συμβάλλων τῷ Πάδῳ καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους πληροῦσι πέ-
ραν τοῦ μετρίου. οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν στρώσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης 5
μέχρι Σαβάτων κάντεῦθεν διὰ Δέρθωνος· ἄλλη δ' ἐστὶν Αἰμιλία διαδεχομένη τὴν Φλαμινίαν. συννύ-
τευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος καὶ Γάιος Φλα-
μίνιος· καθελόντες δὲ Αἰγυας ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἐστρωσεν ἐκ Ῥώμης διὰ Τυρρηνῶν καὶ τῆς Ὀμβρικῆς 10
μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων, ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι Βονωνίας κάκειθεν εἰς Ἀκυληίαν παρὰ τὰς ῥίζας τὰς τῶν Ἀλπεων ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. ὄριον δὲ τῆς χώ-
ρας ταύτης, ἣν ἐντὸς Κελτικὴν καλοῦμεν, πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρ- 15
ρηνίας ἀπεδίδεικτο καὶ ὁ Αἰσὶς ποταμός, ὕστερον δὲ ὁ Ῥουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες ἀμφοτέροι.

C. 218

12

Τῆς δ' ἀρετῆς τῶν τόπων τεκμήριον ἦ τ' εὐαν-
δρία καὶ τὰ μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶ-
σιν ὑπερβέβληνται τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτῃ Ῥω- 20
μαῖοι. καὶ γὰρ ἡ γεωργομένη γῆ πολλοὺς καὶ παντοί-
ους ἐκφέρει καρπούς, καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην ἔχουσι βᾶ-
λανον ὥστ' ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑποφορβίων ἡ Ῥώμη τρέ-
φεται τὸ πλεον. ἐστὶ δὲ καὶ κεγχροφόρος διαφερόντως
διὰ τὴν εὐνδρίαν· τοῦτο δὲ λιμοῦ μέγιστόν ἐστιν ἄκος· 25
πρὸς ἅπαντας γὰρ καιροὺς αἴρων ἀντέχει καὶ οὐδέποτε
ἐπιλείπειν δύναται, καὶ τοῦ ἄλλου σίτου γίνηται σπά-
νις. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θαυμαστά. τοῦ δ' οἴνου τὸ
πληθος μηνύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ μείζους οἴ-
κων εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία 30
πρὸς τὸ εὐκωήτην. ἐρέαν δὲ τὴν μὲν μαλακὴν οἱ περὶ
Μουτίνην τόποι καὶ τὸν Σκουλτάνναν ποταμὸν φέ-

ρουσι πολὺ πασσῶν καλλίστην, τὴν δὲ τραχείαν ἢ Λι-
 γυστική καὶ ἡ τῶν Ἰνσούβρων, ἐξ ἧς τὸ πλεον τῆς οί-
 κειάς τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται, τὴν δὲ μέσην οἱ
 περὶ Πατάξιον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαν-
 5 σάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφίμαλλον τε καὶ
 ἑτερόμαλλον. τὰ δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως ἐν-
 ταῦθα σπουδάζεται διὰ τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ
 ἐν τοῖς ὑπεραλπειοῖς Κελτοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, πρότερον
 δὲ ἐσπουδάζετο, ἐπεὶ καὶ ἐν ἑερκέλλοις χρυσωρυχεῖον
 10 ἦν· κώμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύτης
 κώμης, ἄμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. αὕτη μὲν δὴ ἡ
 πρώτη μερὶς τῆς Ἰταλίας μέχρι δεῦρο περιωδεδεύθω.

Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυστική ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς 2
 Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης
 15 Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγή-
 σεως ἄξιον, πλὴν ὅτι κωμηδὸν ζῶσι, τραχείαν γῆν
 ἀροῦντες καὶ σκάπτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὥς
 φησι Ποσειδώνιος. [εὐανδροῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ
 στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεον ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἱπ-
 20 πικῶν πλῆθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
 σύνταξιν.] τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρηνοί,
 τὰ πεδία ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος,
 κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἑω μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ θάτερα τῷ Τυρρη-
 25 νικῷ καὶ Σαρδῶνι πελάγει. ἦτι δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων
 ὄρων ὁ Τίβερις, πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν,
 μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τὸ
 δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς πρῶτον μὲν τὴν Ὀμβρι-
 κήν, εἴτα τοὺς Σαβίνους καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ
 30 Ῥώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. παραβέβληνται δὲ πῶς τῷ
 ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις
 δὲ κατὰ μῆκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ C. 219

πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ πρῶτοι μὲν οἱ Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβίνοι, τελευταῖοι, δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὀστίων παραλίας μέχρι πόλεως Σινοίσεως καὶ τῆς Σα- 5 βίνης (τὰ δ' Ὀστια ἐστὶν ἐπίνειον τῆς Ρώμης, εἰς ὃ ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ῥυεῖς), ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καμπανίας καὶ τῶν Σαυνιτικῶν ὄρων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κεῖται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν, ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαυνιτικὰ 10 ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνους τοῖς κατὰ Ἰηστίνους τε καὶ Περίγνους καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρικοὶ μέσοι μὲν κεῖνται τῆς τε Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρηνίας, μέχρι δ' Ἀριμίνου καὶ Ραβέννης προΐασιν, 15 ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρρηνοὶ δὲ παύονται ὑπ' αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τοῖς περικλείουσιν ἐκ τῆς Λιγυστικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀρξάμενοι θαλάττης καὶ τοῦ Τιβέριδος. τὰ καθ' ἕκαστα δὲ διέξιμεν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

- 2 Οἱ Τυρρηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ρωμαίοις Ἐτροῦ- 20 σκοὶ καὶ Τοῦσκοὶ προσαγορεύονται. οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Τυρρηνοῦ Ἄττος, ὥς φασι, τοῦ στείλαντος ἐκ Αὐδίας ἐποίκους δεῦρο. ἐπὶ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀφορίας ὁ Ἄττις, εἰς τῶν ἀπογόνων Ἡρακλείους καὶ Ὀμφάλης, θυεῖν παίδων ὄντων, κλήρω 25 Αὐδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνοῖ τὸν πλείω συστήσας λαὸν ἐξέστειλεν. ἐλθὼν δὲ τὴν τε χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν ἐκάλεσε καὶ δώδεκα πόλεις ἐκτίσεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα, ἀφ' οὗ Ταρκυνία ἡ πόλις, ὃν διὰ τὴν ἐκ παίδων σύνεσιν πολλὸν γεγεννησθαι 30 μυθεύουσι. τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμόνι ταττόμενοι μέγα ἰσχυρον, χρόνοις δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύ-

στημα εἰκὸς καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι βίᾳ τῶν
 πλησιοχώρων εἰζαντας· οὐ γὰρ ἂν χώραν εὐδαίμονα
 ἀφέντες τῇ θαλάττῃ κατὰ ληστειάν ἐπέθεντο ἄλλοι
 πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγῃ, ἐπεὶ, ὅπου γε συμπνεύ-
 5 σαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνον τοὺς ἐπιχει-
 ρούντας αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν καὶ μακρὰς
 στρατείας ποιῆσθαι. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν
 Δημάρατος ἀφικνεῖται λαὸν ἄγων ἐκ Κορίνθου, καὶ
 δεξαμένων αὐτὸν Ταρκυνιτῶν γεννᾷ Λουκούμωνα ἐξ
 10 ἐπιχωρίας γυναικὸς. γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίῳ τῷ
 βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος καὶ
 μετωνομάσθη Λεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. ἐκόσμησε C.220
 δ' οὖν τὴν Τυρρηνίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ πρότε-
 ρον, ὁ μὲν εὐπορία δημιουργῶν τῶν συνακολουθη-
 15 σάντων οἰκοθεῖν, ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφορμαῖς.
 λέγεται δὲ καὶ ὁ θριαμβικὸς κόσμος καὶ ὑπατικὸς καὶ
 ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετε-
 νεχθῆναι καὶ ῥάβδοι καὶ πελέκεις καὶ σάλπιγγες καὶ
 ἱεροποιαὶ καὶ μαντικὴ καὶ μουσικὴ, ὅση δημοσίᾳ
 20 χρῶνται Ῥωμαῖοι. τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δεῦτερος Ταρ-
 κύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύ-
 σας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ', ὁ τῶν Κλουσίων βασι-
 λεύς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατὰγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας
 δι' ὅπλων, ὥς οὐχ οἷός τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν
 25 ἐχθραν ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.

Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα 3
 καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖς πραχθέντα . . . καὶ γὰρ τοὺς
 ἐλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν ἀπιούσιν
 ἐπιθήμενοι κατὰ Σαβίνους, καὶ ἃ παρ' ἐκόντων ἔλαβον
 30 Ῥωμαίων ἐκεῖνοι λάφυρα ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ
 τούτοις τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώ-
 μης ἔσωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ καὶ τὰς τῆς Ἑστίας

Ιερσίας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φανύως δι-
 οικούντας τὴν πόλιν οὐχ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν
 χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτείαν γὰρ δόντες οὐκ ἀνέ-
 γραψαν εἰς τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας εἰς τὰς δέλους ἐξώριζον 5
 τὰς Καίρειαν. παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκίμησεν
 ἡ πόλις αὕτη διὰ τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε
 γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο καίπερ δυναμένη πλεῖστον,
 καὶ Πυθοῖ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε θη-
 σαυρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν 10
 Καίρεα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θεττα-
 λίας ἀφικμένων· τῶν δὲ Λυδῶν, οἵπερ Τυρρηνοὶ με-
 τωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις,
 προσιών τῷ τείχει τις ἐπυνθάνετο τοῦτομα τῆς πό-
 λεως, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θετταλῶν τινος ἀντὶ τοῦ 15
 ἀποκρίνασθαι προσαγορεύσαντος αὐτὸν „χαῖρε,“ δε-
 ξάμενοι τὸν οἰωνόν οἱ Τυρρηνοὶ τοῦτον ἀλοῦσαν τὴν
 πόλιν μετωνόμασαν. ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς
 πόλις νῦν ἰχνη σώζει μόνον, εὐανδρεὶ δ' αὐτῆς μᾶλλον
 τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καίρειαν, διὰ τοὺς 20
 φοιτῶντας θεραπείας χάριν.

- 4 Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖόν τι φύλον
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα πα-
 C.221 ρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν
 ἅπαντες σχεδόν τι νομίζειν δέ φησιν Ἐφορος τὸ ἀνέ- 25
 καθεν Ἀρχάδας ὄντας ἐλέσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς
 δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν προτρέποντας πολλοὺς ἅπασι
 τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι καὶ πολλὴν ἐπιφάνειαν κτή-
 σασθαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις,
 παρ' ὅσους ποτὲ ἀφικμένοι τετυχήκασιν. καὶ γὰρ τῆς 30
 Κρήτης ἐποικοὶ γεγόνασιν, ὥς φησιν Ὀμηρος· λέγει
 γοῦν Ὀδυσσεὺς πρὸς Πηνελόπην „ἄλλη δ' ἄλλων

„γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί, ἐν δ' Ἑτεόκρητες
 „μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες, Δωριεῖς τε τριχάικες,
 „δοῖοι τε Πελασγοί.“ καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἢ Θεττα-
 λία λέγεται, τὸ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ
 5 τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὄρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ
 τὸ ἐπάρξαι τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς. τὸν τε
 Δία τὸν Δωδωναῖον αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὀνομάζει Πελασ-
 γικόν „Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ.“ πολλοὶ δὲ
 καὶ τὰ Ἑπειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικὰ εἰρήκασιν, ὥς καὶ
 10 μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων· Πελασγούς τε πολλοὺς καὶ
 τῶν ἡρώων ὄνομα καλίσαντες, οἱ ὕστερον ἀπ' ἐκείνων
 πολλὰ τῶν ἔθνων ἐπώνυμα πεποιήκασιν· καὶ γὰρ τὴν
 Λέσβον Πελασγίαν εἰρήκασιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι
 Κίλιξιν Ὅμηρος εἰρηκε τοὺς ὁμόρους Πελασγούς „Ἰπ-
 15 „πόθοος δ' ἄγε φῦλα Πελασγῶν ἐγχεσιμῶρων, τῶν οἷ
 „Δάρισαν ἱριβόλακα ναιετάασκον.“ τῷ δ' Ἐφόρῳ τοῦ
 ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φῦλον τοῦτο ἤρξεν Ἡσίοδος. φησὶ
 γάρ „υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο, ὃν ποτε
 „τίκτε Πελασγός.“ Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας
 20 Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισι καὶ Δαναῖσι τὸ γένος αὐτῶν.
 καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος
 κληθῆναι, καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελάῳ φησὶν ὅτι
 „Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ ἐλθὼν ἐς
 „Ἄργος ὥκισ' Ἰνάχου πόλιν, Πελασγιώτας δ' ὀνομα-
 25 „σμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν'
 „Ἑλλάδα.“ Ἀντικλείδης δὲ πρῶτους φησὶν αὐτοὺς τὰ
 περὶ Ἀἴμνον καὶ Ἴμβρον κτίσαι, καὶ δὴ τούτων τινὰς
 καὶ μετὰ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττος εἰς τὴν Ἰταλίαν συνᾶ-
 ραι. καὶ οἱ τὴν Ἀθθίδα συγγράψαντες ἱστοροῦσι περὶ
 30 τῶν Πελασγῶν ὥς καὶ Ἀθήνησι γενομένων, διὰ δὲ

τὸ πλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους Πελαγούς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κληθῆναι.

C.222

6

Τῆς δὲ Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναι φασὶ τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ὠστίων δισχι- 5 λίων που καὶ πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τοῦ ἡμίσους ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν. εἰς μὲν οὖν Πίσας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρακοσίων σταδίων εἰσίν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ὑολατίρρας διακόσιοι ὀγδοήκοντα, πάλιν δ' ἐνθένδε εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι 10 ἑβδομήκοντα, ἐκ δὲ Ποπλωνίου εἰς Κόσαν ἑγγὺς ὀκτακόσιοι, οἱ δὲ ἑξακόσιοι φασὶ Πολύβιος δ' οὐκ εὖ καὶ τοὺς πάντας χιλίους τριακοσίους τριάκοντα λέγει. τούτων δ' ἡ μὲν Λοῦνα πόλις ἐστὶ καὶ λιμὴν, καλοῦσι δ' οἱ Ἕλληνες Σελήνης λιμένα καὶ πόλιν. ἡ μὲν οὖν πόλις 15 οὐ μεγάλη, ὁ δὲ λιμὴν μέγιστός τε καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ περιέχων πλείους λιμένας ἀγχιβαθεῖς πάντας, οἷον ἂν γένοιτο ὀρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀνθρώπων τοσαύτης μὲν θαλάττης τοσοῦτον δὲ χρόνον. περι- κλείεται δ' ὁ λιμὴν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη 20 κατοπτεύεται καὶ ἡ Σαρδὼ καὶ τῆς ἥονος ἑκατέρωθεν πολὺ μέρος. μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου γλαυκίζοντος τοσαῦτά τ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονολίθους ἐκδιδόντα πλάκας καὶ στύλους, ὥστε τὰ πλεῖστα τῶν ἐκπρεπῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις 25 πόλεσιν ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ γὰρ εὐεξάγωγός ἐστιν ἡ λίθος, τῶν μετάλλων ὑπερκειμένων τῆς θαλάττης πλησίον, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου τοῦ Τιβέριος τὴν κομιδὴν· καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς οἰκοδομὰς σελμάτων εὐθυτάτων καὶ εὐμηκιστάτων ἡ 30 Τυρρηνία χορηγεῖ τὴν πλείστην, τῷ ποταμῷ κατάγουσα ἐκ τῶν ὀρῶν εὐθύς. [πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς

ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης ἐστὶ πόλις Λοῦκα.] μεταξύ
 δὲ Λούνης καὶ Πίσσης ὁ Μάκρας ἐστὶ *χωρίον, ᾧ πέρατι
 τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς κέχρηται τῶν συγ-
 γραφέων πολλοί. ἡ δὲ Πίσα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν
 5 Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἳ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἴλιον
 στρατεύσαντες κατὰ τὸν ἀνάπλου ἐπλανήθησαν, οἱ
 μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον οἱ δ' εἰς τὴν Πισᾶτιν, ἅπαντες
 Πύλιοι καλούμενοι. οὖεν δὲ ποταμῶν κεῖται μεταξύ
 κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρνου τε καὶ Αὔσαρος, ὧν
 10 ὁ μὲν ἐξ Ἀρρητίου φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς, ἀλλὰ τριχῇ
 σχισθεὶς, ὁ δ' ἐκ τῶν Ἀπεινίνων ὀρῶν· συμπεσόντες
 δ' εἰς ἕν ρεῖθρον μετεωρίζουσιν ἀλλήλους ταῖς ἀντι-
 κοπαῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ῥόνων ἐστῶτας
 ἀμφοτέρων μηδέτερον ὑπὸ θατέρου καθορᾶσθαι, ὥστ'
 15 ἀνάγκη θυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· στάδιοι δ'
 εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου περὶ εἴκοσι. μυθεύουσι δ', ὅτε πρῶ-
 τον ἐκ τῶν ὀρῶν οἱ ποταμοὶ κατεφέροντο οὗτοι, κω-
 λυομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων μὴ συμπεσόντες εἰς ἕν
 κατακλύζοιεν τὴν χώραν, ὑποσχέσθαι μὴ κατακλύσειν,
 20 καὶ φυλάξαι τὴν πίστιν. δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐτυχῆσαι C.228
 ποτε, καὶ νῦν οὐκ ἄδοξεῖ διὰ τε εὐκαρπίαν καὶ τὰ λι-
 θουργεῖα καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγήσιμον, ἥ τὸ μὲν
 παλαιὸν ἐχρῶντο πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους·
 καὶ γὰρ μαχιμώτεροι Τυρρηνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρῶ-
 25 ξυναν αὐτοὺς οἱ Αἰγυες πονηροὶ γείτονες παρὰ πλεον-
 ρὰν ὄντες· νῦν δὲ τὸ πλεον εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλί-
 σκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ κἂν ταῖς ἐπαύλεσι βασιλεία κατα-
 σκευαζομένων Περσικά.

Τῶν δὲ Ὀλοαττορρανῶν ἡ μὲν χώρα κλύζεται τῇ 6
 30 θαλάττῃ, τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος ἐστὶν
 ὑψηλὸς περίκρημνος πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ'
 ἧ ἰδρυταὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβα-

σις πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὅξεια
 πᾶσα καὶ χαλεπή. ἐνταῦθα συνίστησαν τινὲς τῶν Τυρ-
 ρηνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ Σύλλα· πληρώ-
 σαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς διετὴ χρόνον ἐπο-
 λιορκήθησαν, εἴθ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τό- 5
 που. τὸ δὲ Ποπλῶνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἵδρυται κα-
 τερρωγυίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χειρρονησιζούσης,
 πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δεδεδυμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ρούς. τὸ μὲν οὖν πολίχνην πᾶν ἐρημὸν ἐστὶ πλὴν τῶν
 ἱερῶν καὶ κατοικιῶν ὀλίγων, τὸ δ' ἐπίνειον οἰκεῖται 10
 βέλτιον, πρὸς τῇ ῥίξῃ τοῦ ὄρους λιμένιον ἔχον καὶ
 νεωσοίκους δύο· καὶ δοκεῖ μοι μόνῃ τῶν Τυρρηνίδων
 τῶν παλαιῶν αὕτη πόλεως ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρυ-
 σθαι· αἴτιον δ' ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἀλίμενον· διόπερ
 παντάπασιν ἐφανγον οἱ κτίσται τὴν θάλατταν ἢ προε- 15
 βάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἔτοι-
 μον ἐκκείσθαι τοῖς ἐπιπλεύσασιν. ἐστὶ δὲ καὶ θυνηνο-
 σκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ. κατοπιτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πό-
 λεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἢ Σαρδῶ, ἐγγυτέρω δ' ἢ
 Κύρνος ἐξήκοντά πως διέχουσα τῆς Σαρδόνης στα- 20
 δίους, πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἢ Αἰθαλία, [ἢ] προσε-
 χεστέρα τῇ ἡπείρῳ ἐστὶν ὅσον τριακοσίους διέχουσα
 σταδίους, ὅσους καὶ τῆς Κύρνον διέχει. ἄριστον δ'
 ἀφετήριον τοῦτο τὸ χωρίον ἐστὶν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λε-
 χθείσας νήσους. εἰδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς ἀναβάν- 25
 τες ἐπὶ τὸ Ποπλῶνιον καὶ μεταλλά τινα ἐν τῇ χώρᾳ
 ἐκλειμμένα. εἰδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν
 σίδηρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κομιζόμενον· οὐ γὰρ δύ-
 νηται συλλιπαίνεσθαι καμινεύομενος ἐν τῇ νήσῳ, κο-
 μίζεται δ' εὐθὺς ἐκ τῶν μετάλλων εἰς τὴν ἡπειρον. 30
 τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἡ νῆσος ἔχει καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα
 C.224 ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα,

καθάπερ τοὺς πλαταμῶνάς φασι τοὺς ἐν Ῥόδῳ καὶ τὴν
ἐν Πάρῳ πέτραι τὴν μάραρον καὶ τὰς ἐν Ἰνδοῖς
ἄλας, ὥς φησι Κλείταρχος. οὐτ' οὖν Ἐρατοσθένης
ὀρθῶς ὁ φήσας μὴ καθορᾶσθαι μήτε τὴν Κύρνον ἐκ
5 τῆς ἡπείρου μήτε τὴν Σαρδόνα, οὐτ' Ἀρτεμίδωρος ὁ
φήσας ἐν χιλίοις εἶναι καὶ διακοσίοις σταδίοις πελαγίας
ἀμφοτέρως. καὶ γὰρ εἰ τιςιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν
ὄραται ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον σαφεῖς ἐωρῶντο, καὶ μά-
λιστα ἡ Κύρνος. ἔστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀρ-
10 γῶς ἀπὸ τῆς Ἀργοῦς, ὥς φασιν. ἐκεῖσε γὰρ πλεῦσαι
τὴν τῆς Κίρκης οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μη-
δεῖας ἐθελούσης ἰδεῖν τὴν θεάν· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπο-
στλεγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποίουν οἱ Ἀργοναῦται,
διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ἡῶνος
15 ψήφους. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιαί τεκμήρια τῶν λε-
γομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηρος αὐτὸς
ἐπλατεῖν, ἀλλ' ἀκούων θρυλουμένων τῶν τοιούτων
πολλῶν αὐτὸς προσετίθει μήκη διαστημάτων καὶ ἐκτο-
πισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὸν ὠκεανὸν
20 ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένης καὶ
τούτῳ πλάνης τινὸς κακείνῳ, καθάπερ καὶ Μενελάῳ.
περὶ μὲν οὖν τῆς Αἰθαλίας τοσαῦτα.

Ἡ δὲ Κύρνος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κορ- 7
σίκα. οἰκεῖται δὲ φανύως τραχεῖά τε οὐσα καὶ τοῖς
25 πλείστοις μέρεσι δύσβατος τελείως ὥστε τοὺς κατέχον-
τας τὰ ὄρη καὶ ἀπὸ λησθηρίων ζῶντας ἀγριωτέρους
εἶναι θηρίων. ὁπότεν γοῦν ὁρμήσωσιν οἱ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγοὶ καὶ προσπесόντες τοῖς ἐρύμασι πολὺν
πλῆθος ἔλωσι, τῶν ἀνδραπόδων ὁρᾶν ἔστιν ἐν τῇ
30 Ῥώμῃ καὶ θαυμάζειν ὅσον ἐμφαίνεται τὸ θηριῶδες καὶ
τὸ βοσκηματῶδες ἐν αὐτοῖς· ἢ γὰρ οὐχ ὑπομένουσι
ζῆν ἢ ζῶντες ἀπαθεία καὶ ἀναισθησίᾳ τοὺς ἀνησαμέ-

νους ἐπιτρίβουσιν, ὥστε καίπερ τὸ τυχὸν καταβαλοῦ-
 σιν ὑπὲρ αὐτῶν ὅμως μεταμέλειν. ἔστι δ' ὅμως οἰκή-
 σιμά τινα μέρη καὶ πολίσματα που Βλησίνων τε καὶ
 Χάραξ καὶ Ἐνικονίαι καὶ Ὑάπανες. μήκος δὲ τῆς νήσου
 φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος 5
 δὲ ἑβδομήκοντα. Σαρδόνος δὲ μήκος διακόσια εἰκοσι,
 πλάτος δὲ ἐνενήκοντα ὀκτώ. κατ' ἄλλους δὲ Κύρνου μὲν
 περίμετρος περὶ [τρις]χιλίους λέγεται καὶ διακοσίους
 σταδίους, τῆς δὲ Σαρδόνος καὶ τετρακισχιλίους. ἔστι
 δὲ αὐτῆς τὸ πολὺ μέρος τραχὺ καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ 10
 δὲ καὶ χώραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖς πᾶσι, σίτω δὲ καὶ
 διαφερόντως. πόλεις δ' εἰσὶ μὲν πλείους, ἀξιόλογοι δὲ
 C. 225 Κάραλις καὶ Σοῦλχοι. τῇ δ' ἀρετῇ τῶν τόπων ἀντιτάτ-
 τεταί τις καὶ μοχθηρία· νοσερὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ θε-
 ρους καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐκαρποῦσι χωρίοις· τὰ δ' 15
 αὐτὰ ταῦτα καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρείων
 οἱ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζό-
 μενοι. λέγεται γὰρ Ἰόλαος ἄγων τῶν παίδων τινὰς τοῦ
 Ἡρακλέους ἐλθεῖν δεῦρο καὶ συνοικῆσαι τοῖς τὴν νῆ-
 σον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρηνοὶ δ' ἦσαν· ὕστερον δὲ 20
 Φοίνικες ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνης, καὶ μετὰ
 τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμουν· καταλυθέντων δὲ ἐκεί-
 νων πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. τέτταρα δ' ἐστὶ τῶν
 ὀρείων Ἰθνη, Πάρατοι Σοσσινάτοι Βάλαροι Ἀκόνιτες,
 ἐν σπηλαίοις οἰκοῦντες, εἰ δέ τινα ἔχουσι γῆν σπόρι- 25
 μον, οὐδὲ ταύτην ἐπιμελῶς σπεύροντες, ἀλλὰ τὰς τῶν
 ἐργαζομένων καθαρχάζοντες, τοῦτο μὲν τῶν αὐτόθι
 τοῦτο δ' ἐπιπλείοντες τοῖς ἐν τῇ περαίᾳ, Πισάταις μά-
 λιστα. οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντέχουσι,
 πρὸς ἃ δ' ἀπανδῶσιν, ἐπιδὰν μὴ λυσιτελῇ τρέφειν 30
 συνεχῶς ἐν τόποις νοσεροῖς στρατόπεδον. λείπεται δὲ
 στρατηγεῖν τέχνας τινάς· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τι

τῶν βαρβάρων (πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἀπὸ τῆς λεηλασίας), ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦνται πολλούς. γίνονται δ' ἐνταῦθα οἱ τρεῖς φύοντες αἰγείαν ἀντ' ἐρείας κριοί, καλούμενοι δὲ μούσμωνες, ὧν ταῖς δοραῖς θωρακίζονται. χρῶνται δὲ πέλτη καὶ ξιφιδίῳ.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πίσσης 8
 ἱκανῶς αἱ νῆσοι κατοπεύονται· ἐπιμήκεις δ' εἰσὶ καὶ
 παράλληλοι σχεδὸν αἱ τρεῖς ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τε-
 10 τραμμέναι· πολὺ μέντοι τῷ μεγέθει λείπεται τῶν ἄλ-
 λων ἢ Αἰθαλία. ἀπὸ τε τῆς Λιβύης τὸ ἐγγυτάτω διαρμά-
 φησιν ὁ χωρογράφος εἰς τὴν Σαρδῶ μίλια τριακόσια.
 μετὰ δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσαι πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς
 θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλπῳ βουνὸς ὑψηλός, ἐφ' οὗ τὸ
 15 κτίσμα· ὑπόκειται δ' Ἡρακλείους λιμὴν καὶ πλησίον
 λιμνοθάλαττα καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλ-
 που θυμνοσκοπεῖον. ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννος οὐ τῇ
 βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρᾳ παρὰ γῆν, ἀρ-
 ξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης μέχρι καὶ Σικελίας. ἀπὸ
 20 δὲ τῶν Κοσῶν εἰς Ὡστια παραπλέουσι πολίχνιά ἐστι
 Γρακίσκοι καὶ Πύργοι καὶ Ἀλσιον καὶ Φρεγῆνα. εἰς
 μὲν δὴ Γρακίσκους στάδιοι τριακόσιοι, ἐν δὲ τῷ με-
 ταξὺ τόπος ἐστὶ καλούμενος Ῥηγισεῖλλα· ἱστόρηται δὲ
 γενέσθαι τοῦτο βασιλεῖον Μάλεω τοῦ Πελασγοῦ, ὃν
 25 φασὶ δυναστεύσαντα ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοί-C.226
 κων Πελασγῶν ἀπελθεῖν ἐνθένδε εἰς Ἀθήνας· τούτου
 δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ οἱ τὴν Ἀγυλλαν κατεσχηκότες.
 ἀπὸ δὲ Γρακίσκων εἰς Πύργους μικρὸν ἐλάττους τῶν
 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἔστι δ' ἐπίνειον τῶν Καιρετανῶν
 30 ἀπὸ τριάκοντα σταδίων. ἔχει δὲ Εἰληθυίας ἱερὸν, Πε-
 λασγῶν ἴδρυμα, πλούσιόν ποτε γενόμενον· ἐσύλησε δ'
 αὐτὸ Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος κατὰ τὸν

πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύρνον. ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὠστία διακοσίοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὸ Ἀλσιον καὶ ἡ Φρεγῆνα. περὶ μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς ταῦτα.

- 9 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις δ' Ἀρρήτιόν τε καὶ Περουσία καὶ Ὑολσίνιοι καὶ Σούτριον· πρὸς δὲ ταύταις πολίχναι συχναί, Βλήρα τε καὶ Φαρεν-
τῖνον καὶ Φαλέριοι καὶ Φαλίσκον καὶ Νεπήτα καὶ Στα-
τωνία καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνεστῶσαι,
τινὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκισάντων ἢ ταπεινωσάντων, 10
καθάπερ τοὺς Ὑήριους πολεμήσαντας πολλάκις καὶ τὰς
Φιδήνας. ἔνιοι δ' οὐ Τυρρηνοὺς φασὶ τοὺς Φαλερίους
ἀλλὰ Φαλίσκους, ἴδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φα-
λίσκους πόλιν ἰδιόγλωσσον· οἱ δὲ Αἰκκουμφαλίσκον
λέγουσιν ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξὺ Ὀκρί- 15
κλων καὶ Ῥώμης. ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτῳ ὄρει Φερωνία
πόλις ἐστίν, ὁμῶνυμος ἐπιχωρία τινὶ δαίμονι τιμωμένη
σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, ἥς τέμενός ἐστιν ἐν τῷ
τόπῳ θαυμαστὴν ἱεροποιῶσαν ἔχον· γυμνοῖς γὰρ ποσὶ
διεξίασιν ἀνθρακιὰν καὶ σποδιὰν μεγάλην οἱ κατεχό- 20
μενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς, καὶ συνέρχε-
ται πλῆθος ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν,
ἣ συντελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης θίας. μά-
λιστα δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρήτιον πρὸς τοῖς ὄρε-
σιν. ἀπέχει γοῦν τῆς Ῥώμης χιλίους καὶ διακοσίους 25
σταδίους, τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους· ἐγγὺς δὲ τού-
των ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. προσλαμβάνουσι δὲ πρὸς
τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι μεγάλαι τε καὶ
πολλαὶ οὔσαι· καὶ γὰρ πλέονται καὶ τρέφουσιν ὄψον
πολὺ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφη τε καὶ πάπυ- 30
ρος ἀνθήλη τε πολλὴ κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν
Ῥώμην, οὓς ἐκδιδόασιν αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέρεως·

- ὧν ἐστὶν ἢ τε Κιμνία καὶ ἡ περὶ Ὑολσινίους καὶ ἡ
 περὶ Κλούσιον καὶ ἡ ἐγγυτάτω τῆς Ῥώμης καὶ τῆς θα-
 λάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ καὶ δὴ πρὸς Ἀρρητίῳ ἡ
 Τρασουμένηνα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς τὴν
 5 Τυρρηνίαν εἰσβολαὶ στρατοπέδοις, αἷσπερ καὶ Ἀννί-
 βας ἐχρήσατο, θυεῖν οὕσων, ταύτης τε καὶ τῆς ἐπ' Ἀρι-
 μίνου διὰ τῆς Ὀμβρικῆς. βελτίων μὲν οὖν ἡ ἐπ' Ἀρι-
 μίνου· ταπεινοῦται γὰρ ἐνταῦθα ἰκανῶς τὰ ὄρη· φρου- C.227
 ρουμένων δὲ τῶν παρόδων τούτων ἐπιμελῶς, ἤναγ-
 10 κάσθη τὴν χαλεπωτέραν ἐλίσθαι, καὶ ἐκράτησεν ὁμῶς
 νικῆσας μάχας μεγάλας Φλαμίνιον. πολλὴ δὲ καὶ τῶν
 θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· οὐχ
 ἦττον δ' εὐανδρεῖ τῶν ἐν Βαίαις, ἃ διωνόμασται πολὺ
 πάντων μάλιστα.
- 15 Τῇ δὲ Τυρρηνίᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἔω 10
 μέρος ἡ Ὀμβρικὴ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λα-
 βοῦσα, καὶ ἐτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. ἀπὸ γὰρ
 δὴ Ῥαβέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον
 καὶ ἐφεξῆς Σάρσιναν Ἀρίμινον Σήναν καὶ Μάρινον.
 20 αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ὁ Αἰσίς ποταμὸς καὶ τὸ Κίγγουλον
 ὄρος καὶ Σεντῖνον καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ τὸ ἱερὸν
 τῆς Τύχης. περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους ἐστὶ τὰ
 ὅρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον καὶ τῆς Κελτικῆς κατὰ
 τὸ πρὸς τὴν θαλάττην ταύτην μέρος, καίπερ μετατιθέν-
 25 των πολλάκις τῶν ἡγεμόνων. πρότερον μὲν γε τὸν
 Αἰσὶν ἐποιοῦντο ὄριον, πάλιν δὲ τὸν Ρουβίκωνα πο-
 ταμόν. ἐστὶ δ' ὁ μὲν Αἰσίς μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Σή-
 νας, ὁ δὲ Ρουβίκων μεταξὺ Ἀρίμινου καὶ Ῥαβέννης,
 ἅμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. νυνὶ δὲ συμπά-
 30 σης τῆς μέχρι Ἀλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους

μὲν τοὺς ὄρους ἴαν δεῖ, τὴν δ' Ὀμβρικὴν καθ' (αὐτ)ήν
 οὐδὲν ἦτιον μέχρι καὶ Ῥακέννης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες
 διατείνειν· οἰκεῖται γὰρ ὑπὸ τούτων. εἰς μὲν δὴ Ἀρί-
 μινον ἐνθένδε περὶ τριακοσίους φασίν, ἐκ δὲ Ἀριμίνου
 τὴν ἐπὶ Ῥώμης ἰόντι κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διὰ τῆς 5
 Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἴσθι μέχρι Ὀκρίκων καὶ τοῦ
 Τιβέρεως σταδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλίοις. τοῦτο μὲν δὴ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλόν
 ἴσθι. πόλις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὄρων
 ἄξια λόγου κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν οἷ τε 10
 Ὀκρίκλοι πρὸς τῷ Τιβέρει καὶ *λαρολονι καὶ Ναρνία,
 δι' ἧς ῥεῖ ὁ Νὰρ ποταμός, συμβάλλων τῷ Τιβέρει μι-
 κρόν ὑπὲρ Ὀκρίκων, πλωτὸς οὐ μέγαλοις σκάφεσιν·
 εἰτα Κάρσουλοι καὶ Μησανία, παρ' ἣν ῥεῖ ὁ Τενίας,
 καὶ οὗτος ἐλάττωσι σκάφεσι κατὰ γων ἐπὶ τὸν Τίβεριν 15
 τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι διὰ τὴν
 ὁδὸν πληθυνόμεναι μᾶλλον ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα,
 Φόρον Φλαμίνιον καὶ Νουκερία ἢ τὰ ξύλινα ἀγγεῖα
 ἐργαζομένη καὶ Φόρον Σεμπρώνιον. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς
 ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκων εἰς Ἀρίμινον Ἰντέ- 20
 ραμνά ἴσθι καὶ Σπολήτιον καὶ Αἰσίον καὶ Καμέρτης,
 ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεισι. κατὰ δὲ
 θάτερα μέρη Ἀμερία τε καὶ Τοῦδερ εὐερκῆς πόλις,
 καὶ Εἰσπέλλον καὶ Ἰγούιον, πλησίον τοῦτο ἤδη τῶν
 ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους. ἅπασα δ' εὐδαίμων ἡ χώρα, μι- 25
 κρῶ δ' ὀρειοτέρα, ξειᾷ μᾶλλον ἢ πυρῶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους τρέφουσα· ὀρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη ἐφεξῆς οὔσα
 ταύτῃ, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ αὕτη
 τῇ Τυρρηνικῇ· καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει τού-
 τοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεισι τραχύτερά ἐστιν. 36
 ἄρχεται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως
 καὶ τῆς Τυρρηνίας, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη

πρὸς τῷ Ἀδρία λοξὰ παρεμβάλλοντα, ἡ δὲ Ὀμβρική
καὶ παραλλάττουσα, ὥς εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης.
περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν ἱκανῶς εἴρηται.

Σαβῖνοι δὲ στενὴν οἰκοῦσι χώραν, ἐπὶ μῆκος δὲ **3**
διήκουσαν καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ
Νωμεντοῦ πολίχνης μέχρι Ὀηστίνων. πόλεις δ' ἔχου-
σιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμένας διὰ τοὺς συνεχεῖς πο-
λέμους, Ἀμίτερον καὶ Ρεᾶτε, ᾧ πλησιάζει κώμη Ἰν-
τεροκρέα καὶ τὰ ἐν Κωτιλίαις ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν
10 καὶ πίνουνσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύονται νόσους.
Σαβίνων δ' εἰσὶ καὶ οἱ Φόρουλοι, πέτραι πρὸς ἀπόστα-
σιν μᾶλλον ἢ κατοικίαν εὐφυνεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν
κωμίων ἐστίν, ἣν δὲ πόλις ἐπίσημος, ἐξ ἧς ὠρεμνητο
οἱ τῆς Ῥώμης βασιλεύσαντες Τίτος Τάτιος καὶ Νου-
15 μᾶς Πομπίλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζου-
σιν οἱ δημηγοροῦντες τοὺς Ῥωμαίους. Τρηήβουλά τε
καὶ Ἡρητὸν καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται κῶμαι μᾶλ-
λον ἢ πόλεις ἐξετάζουσιν· ἅν. ἅπαντα δ' αὐτῶν ἡ γῆ δια-
φερόντως ἐλαιόφυτός ἐστι καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν
20 τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς
τε ἄλλοις, καὶ δὴ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ῥεατίνων
διωνόμασται θαυμαστώς. ὥς δ' εἶπεν, ἅπαντα ἡ Ἰτα-
λία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἐστίν,
ἄλλα δ' εἶδη κατὰ ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει.
25 ἐστὶ δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβῖνοι καὶ αὐτό-
χθονες· τούτων δ' ἀποικοὶ Πικεντῖνοί τε καὶ Σαυνί-
ται, τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρέττιοι. τὴν δ'
ἀρχαιότητα τεκμήριον ἂν τις ποιήσαιο ἀνδρείας καὶ
τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀφ' ἧς ἀντίσχον μέχρι πρὸς τὸν πα-
30 ρόντα χρόνον. φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ῥωμαί-
ους αἰσθέσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ
ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. ἐστρωται δὲ δι' αὐ-

τῶν ἡ Σαλαρία ὁδὸς οὐ πολλὴ οὖσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νω-
μεντανὴ συμπέπτει κατὰ Ἡρητὸν τῆς Σαβίνης κώμην
ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης
ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

- 2 Ἐξίης δ' ἡ Λατίνη καίται, ἐν ᾗ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων δ
πόλις, πολλὰς συνειληφύα καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρό-
τερον. Αἱκοὶ γὰρ καὶ Ὀόλσκοι καὶ Ἑρνικοὶ Ἀβοριγινές
τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην καὶ Ρούτουλοι οἱ τὴν ἀρ-
χαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες καὶ ἄλλα συστήματα μείζω καὶ
C.229 ἐλάττω τὰ περιοικοῦντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπῆρξαν, 10
ἡνίκα πρῶτον ἔκτιστο ἡ πόλις· ὧν ἔνια κατὰ κώμας
αὐτονομεῖσθαι συνέβαινεν ὑπ' οὐδενὶ κοινῷ φύλῳ
τεταγμένα. φασὶ δὲ Αἰνεΐαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου
καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου κατάραντας εἰς Λαυρεντὸν
τῆς πλησίον τῶν Ὠστίων καὶ τοῦ Τιβέρεως ἡόνος, μι- 15
κρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ὅσον ἐν τέτταρσι καὶ εἰκοσι
σταδίοις, κτίσαι πόλιν. ἐπειθὸντα δὲ Λατίνον τὸν τῶν
Ἀβοριγίνων βασιλεῖα τῶν οἰκούντων τὸν τόπον τοῦ-
τον, ὅπου νῦν ἡ Ῥώμη ἐστί, συμμάχοις χρήσασθαι
τοῖς περὶ τὸν Αἰνεΐαν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας Ρουτού- 20
λους τοὺς Ἀρδέαν κατέχοντας (στάδιοι δ' εἰσὶν ἀπὸ
τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ῥώμην ἑκατὸν ἐξήκοντα), νική-
σαντα δ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λαυινίας ἐπώνυμον κτίσαι
πλησίον πόλιν. πάλιν δὲ τῶν Ρουτούλων συμβαλόντων
εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατίνον πεισεῖν, τὸν δὲ Αἰνεΐαν 25
νικήσαντα βασιλεῦσαι καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ'
αὐτῷ. καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς,
τὸν Ἀσκάνιον Ἀλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἀλβανῷ ὄρει, διέ-
χοντι τῆς Ῥώμης τοσοῦτον ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα. ἐνταῦθα
Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις διὰ θύουσιν, ἅπανα ἡ συν- 30
αρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ' ἐφιστάσιν ἄρχοντα

πρὸς τὸν τῆς Θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων τινὰ νέων.
 ὕστερον δὲ τετρακοσίοις ἔτεσιν ἱστορεῖται τὰ περὶ
 Ἀμόλλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμίτορα, τὰ μὲν μυθώ-
 δη τὰ δ' ἐγγυτέρω πίστεως. διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν
 5 τῆς Ἀλβας ἀρχὴν ἀμφοτέρωι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ
 Ἀσκανίου, διατείνουσιν μέχρι τοῦ Τιβέρεως· παραγ-
 κωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν πρεσβύτερον ἤρχεν ὁ
 Ἀμόλλιος, υἱοῦ δ' ὄντος καὶ θυγατρὸς τῷ Νουμίτορι,
 τὸν μὲν ἐν κυνηγίᾳ δολοφονεῖ, τὴν δέ, ἵνα ἄτεκνος
 10 διαμείνῃ, τῆς Ἑστίας ἱέρειαν κατέστησε παρθενείας
 χάριν· καλοῦσι δ' αὐτὴν Πίαν Σιλβίαν. εἰτα φθορὰν
 φωράσας, διδύμων αὐτῇ παίδων γενομένων, τὴν μὲν
 εἰρξεν ἀντὶ τοῦ κτείνειν χαριζόμενος τὰδελφῶ, τοὺς
 δ' ἐξέθηκε πρὸς τὸν Τίβεριν κατὰ τι πάτριον. μυθεύ-
 15 εται μὲν οὖν ἐξ Ἀρεως γενέσθαι τοὺς παῖδας, ἐκτεθέν-
 τας δ' ὑπὸ λυκαίνης ὁραθῆναι σκυλακνομένους. Φαν-
 στύλον δὲ τινὰ τῶν περὶ τὸν τόπον συφορβῶν ἀνελό-
 μενον ἐκθρέψαι (δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινὰ,
 ὑπηκόων δὲ τῷ Ἀμολλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι), καλέ-
 20 σαι δὲ τὸν μὲν Ῥωμύλον τὸν δὲ Ῥῶμον. ἀνδρωθέντας
 δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμολλίῳ καὶ τοῖς παισὶ· καταλυθέν-
 των δ' ἐκείνων καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμίτορα περι-
 στάσης, ἀπελθόντας οἵκαδε κτίσαι τὴν Ῥώμην ἐν τό-
 ποις οὐ πρὸς αἵρεσιν μάλλον ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτη-
 25 δείοις. οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος οὔτε χώραν οἱ-
 κίαν ἔχον τὴν περίξ ὄση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ'
 ἀνθρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ὥκουν
 καθ' αὐτούς, συνάπτοντές πως τοῖς τείχεσι τῆς κτι-
 ζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἀλβανοῖς πάνυ προσέχον-
 30 τες. Κολλατία δ' ἦν καὶ Ἀντέμναι καὶ Φιδῆναι καὶ
 Λαβικὸν καὶ ἄλλα τοιαῦτα τότε μὲν πολίχνια, νῦν δὲ

κῶμαι, κτήσεις ἰδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ μικροῦ πλει-
 ὄνων τῆς Ῥώμης σταδίων. μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου
 καὶ τοῦ ἑκτοῦ λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς
 Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀπο-
 φαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἳ θ' ἱερομνήμονες 5
 θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις
 πλείοσιν ὡς ὁρίοις αὐθημερόν, ἣν καλοῦσιν Ἀμβαρ-
 εῖαν. γενομένης δ' οὖν στάσεως φασὶ κατὰ τὴν κτί-
 σιν ἀναιρεθῆναι τὸν Ῥῶμον. μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀν-
 θρώπους σύγκλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδείξας 10
 ἄσυχλόν τι τέμενος μεταξὺ τῆς ἄκρας καὶ τοῦ Καπετω-
 λίου, τοὺς δ' ἐκεῖ καταφεύγοντας τῶν ἀστυγειτόνων
 πολίτας ἀποφαίνων. ἐπιγαμίας δὲ τούτοις οὐ τυγχά-
 νων ἐπηγγείλατο ἓνα ἀγῶνα ἱππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος
 ἱερὸν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτελούμενον. συνελθόντων δὲ 15
 πολλῶν, πλείστων δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθέ-
 νους ἀρπάσαι τὰς ἀφιγμένας τοῖς δεομένοις γάμου·
 μετιῶν δὲ τὴν ὕβριν Τίτος Τάτιος δι' ὅπλων ὁ βασι-
 λεὺς τῶν Κυριτῶν ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολι-
 τείας συνέβη πρὸς τὸν Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ' 20
 ἐν Λατινίῳ τοῦ Τατίου, μόνος ἤρξεν ἐκόντων τῶν Κυ-
 ριτῶν ὁ Ῥωμύλος. μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν ἀρχὴν
 Νουμᾶς Πομπιλίου πολίτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων
 λαβὼν τῶν ὑπηκόων.

- 3 Αὕτη μὲν οὖν ἡ μάλιστα πιστευομένη τῆς Ῥώμης 25
 κτίσις ἐστίν. ἄλλη δέ τις προτέρα καὶ μυθώδης Ἀρκαδι-
 κὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. τού-
 τῳ δ' ἐπιξενωθῆναι τὸν Ἡρακλεῖα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυ-
 ὄνου βοῦς· πυθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοστράτης τὸν
 Εὐάνδρον (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἔμπειρον), ὅτι τῷ 30

Ἡρακλεῖ πεπρωμένον ἦν τελέσαντι τοὺς ἄθλους θεῶ γενέσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ταῦτα καὶ τέ-
μενος ἀναδεῖξαι καὶ θῦσαι θυσίαν Ἑλληνικὴν, ἣν καὶ
νῦν ἐτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ ὁ γε Κοίλιος, ὁ
5 τῶν Ῥωμαίων συγγραφεύς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ
Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν
πάτριον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ τὴν
μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμῶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν
νυμφῶν νομίσαντες, Καρμίντην μετονομασθεῖσαν.

- 10 Οἱ δ' οὖν Λατῖνοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ ^{C.231}
οἱ πλείους οὐ προσείχον Ῥωμαίοις· ὕστερον δὲ κατα-
πλαγνέυτες τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ῥωμύλου καὶ τῶν μετ'
ἐκείνου βασιλέων ὑπήκοοι πάντες ὑπήρξαν. καταλυ-
θέντων δὲ τῶν τε Αἰκῶν καὶ τῶν Ὀόλσκων καὶ Ἐρνί-
15 κων, ἐτι δὲ πρότερον Ῥουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων,
ἣ τούτων χώρα Λατίνη προσηγόρευται πᾶσα. ἦν δὲ
τῶν Ὀόλσκων τὸ Πωμεντίνον πεδῖον, ὅμορον τοῖς Λα-
τίνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἣν κατέσκαψε Ταρκύνιος
Πρίσκος. Αἰκοὶ δὲ γειτονεύοντες μάλιστα τοῖς Κυ-
20 ρίταις, καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν·
ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σιέσσαν εἰλε τὴν μητρόπολιν τῶν
Ὀόλσκων. Ἐρνικοὶ δὲ πλησίον ὄκουν τῷ τε Λανουίῳ
καὶ τῇ Ἀλβᾷ καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ'
Ἀρικία καὶ Τελλῆναι καὶ Ἀντιον. Ἀλβανοὶ δὲ κατ'
25 ἀρχὰς μὲν ὠμονόουν τοῖς Ῥωμαίοις ὁμόγλωττοί τε
ὄντες καὶ Λατῖνοι, βασιλευόμενοι δ' ἐκάτεροι χω-
ρὶς ἐτύγχανον· οὐδὲν δ' ἤττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς
ἀλλήλους καὶ ἱερὰ κοινὰ τὰ ἐν Ἀλβᾷ καὶ ἄλλα δίκαια
πολιτικά· ὕστερον δὲ πολέμου συστάντος ἡ μὲν Ἀλβᾷ
30 κατεσκάφη πλὴν τοῦ ἱεροῦ, οἱ δ' Ἀλβανοὶ πολῖται

15. πρὸς Ἀβοριγίνων: πρὸς δὲ τούτοις Ῥαικῶν, καὶ Ἀργυ-
ρούσκων δὲ τινες καὶ Περιφίρων

Ῥωμαίων ἐκρίθησαν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιουκί-
δων πόλεων αἱ μὲν ἀνηγρέθησαν αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν
ἀπειθοῦσαι, τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν.
νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινοέσσης ἀπὸ
τῶν Ῥωστίων Λατίνη καλεῖται, πρότερον δὲ μέχρι τοῦ 5
Κιρκαίου μόνον ἐσχήκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσο-
γαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕστερον δὲ καὶ μέχρι
Καμπανίας διέτεινε καὶ Σαννιτῶν καὶ Πελλήνων καὶ
ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

- 5 Ἄπασα δ' ἐστὶν εὐδαιμών καὶ παμφόρος, πλὴν 10
ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν ὅσα ἐλώδη καὶ
νοσερά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδεατῶν καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου
καὶ Λανουίου μέχρι Πωμεντίνου καὶ τινῶν τῆς Σητίνης
χωρίων καὶ τῆς περὶ Ταρρακίναν καὶ τὸ Κιρκαίου ἢ εἰ
τινα ὄρεινὰ καὶ πετρώδη· καὶ ταῦτα δ' οὐ τελείως ἀργὰ 15
οὐδ' ἄχρηστα, ἀλλὰ νομὰς παρέχει θαψιλεῖς ἢ ὕλην ἢ
καρπούς τινας ἐλείους ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καίκουβον
ἐλώδες ὃν εὐοινοτάτην ἄμπελον τρέφει τὴν δυνδρεῖ-
τιν. πόλεις δ' ἐπὶ θαλάττῃ μὲν τῶν Λατίνων εἰσὶ τὰ
τε Ῥωστια, πόλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν ἣν ὁ 20
Τίβερις παρασκευάζει πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποτα-
μῶν· παρακινδύνως μὲν οὖν ὁρμίζονται μετέωρα ἐν
τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια, τὸ μέντοι λυσιτελεῖς νικᾷ· καὶ
C.232 γὰρ ἡ τῶν ὑπηρετικῶν σκαφῶν εὐπορία τῶν ἐκδεχο-
μένων τὰ φορτία καὶ ἀντιφορτιζόντων ταχὺν ποιεῖ 25
τὸν ἀπόπλουν πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι, καὶ μέ-
ρους ἀποκουφισθέντος εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς
Ῥώμης, σταδίους ἑκατὸν ἐνενήκοντα. κτίσμα δ' ἐστὶ
τὰ Ῥωστια Ἀγκου Μαρκίου. αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη.
ἐξῆς δ' ἐστὶν Ἀντιον, ἀλίμενος καὶ αὕτη πόλις· Ἰδρυ- 30
ται δ' ἐπὶ πέτραις, διέχει δὲ τῶν Ῥωστίων περὶ διακοσί-
ους ἐξήκοντα σταδίους. νυνὶ μὲν οὖν ἀνεῖται τοῖς ἡγε-

μόσιν εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσιν τῶν πολιτικῶν, ὅτε λά-
 βοιεν καιρὸν, καὶ διὰ τοῦτο κατφοκοδόμηνται πολυτε-
 λεῖς οἰκήσεις ἐν τῇ πόλει συχνὰ πρὸς τὰς τοιαύτας
 ἐπιδημίας. καὶ πρότερον δὲ ναῦς ἐκέκτηντο καὶ ἐκοι-
 5 νώνουν τῶν λησθηρίων τοῖς Τυρρηνοῖς, καίπερ ἤδη
 Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος πρό-
 τερον ἐγκαλῶν ἐπέστειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον,
 τοὺς ἀλόντας τῶν ληστῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις,
 χαρίζεσθαι μὲν αὐτοῖς ἔφη τὰ σώματα διὰ τὴν πρὸς
 10 τοὺς Ἕλληνας συγγένειαν, οὐκ ἀξιοῦν δὲ τοὺς αὐτοὺς
 ἄνδρας στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰταλίας καὶ ληστήρια
 ἐκπέμπειν, καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκούρων ἱερὸν
 ἰδρυσάμενους τιμᾶν οὓς πάντες σωτήρας ὀνομάζου-
 σιν, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τὴν ἐκείνων πατρίδα
 15 τοὺς λεηλατήσοντας. ἐπαυσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τῆς
 τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως. ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν πό-
 λεων ἔστι τὸ Λατίνιον, ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν
 Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρ-
 δεᾶται· εἰτα Λαυρεντόν. ὑπέρκειται δὲ τούτων ἡ Ἀρ-
 20 δία κατοικία Ρουτούλων ἐν ἑβδομήκοντα σταδίοις ἀπὸ
 τῆς θαλάττης. ἔστι δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον,
 ὅπου πανηγυρίζουσι Λατίνοι. Σαυνῖται δ' ἐπόρθησαν
 τοὺς τόπους καὶ λείπεται μὲν ἔχνη πόλεων, ἐνδοξα δὲ
 διὰ τὴν Αἰνείου γέγονεν ἐπιδημίαν καὶ τὰς ἱεροποιίας,
 25 [αἷς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδόσθαι φασί.

Μετὰ δὲ Ἄντιον τὸ Κίρκαϊον ἔστιν ἐν διακοσίοις 6
 καὶ ἐνενηκοντα σταδίοις ὄρος νησιζον θαλάττῃ τε καὶ
 ἔλεσι· φασὶ δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ
 τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικαιοῦντες. ἔχει δὲ πολίχνιον
 30 καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηνᾶς βωμόν, δείκνυσθαι δὲ
 καὶ φιάλην τινὰ φασιν Ὀδυσσέως. μετὰξὺ δὲ ὁ τε Στό-
 ρας ποταμὸς καὶ ἐπ' αὐτῷ ὕφορμος. ἔπειτα προσεχῆς

αίγιαλὸς λιβί, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ Κιρκαίῳ λιμένιον
 ἔχων. ὑπέρκειται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πωμεντίνον πε-
 δίον· τὴν δὲ συνεχὴ ταύτη πρότερον Αὔσονες ᾤκουν,
 C.2330 ἵπερ καὶ τὴν Καμπανίαν ἔχον, μετὰ δὲ τούτους
 Ὅσκοι· καὶ τούτοις δὲ μετὴν τῆς Καμπανίας, νῦν δ' 5
 ἅπαντα Λατίνων ἐστὶ μέχρι Σινοέσσης, ὥς εἶπον. ἴδιον
 δέ τι τοῖς Ὅσκοις καὶ τῷ τῶν Αὐσόνων ἔθνεϊ συμβέ-
 βηκε· τῶν μὲν γὰρ Ὅσκων ἐκλελοιπότεων ἡ διάλεκτος
 μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ ποιήματα σκηνο-
 βατεῖσθαι κατὰ τινα ἀγῶνα πάτριον καὶ μιμολογεῖ- 10
 σθαι· τῶν δ' Αὐσόνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐπὶ τῇ
 Σικελικῇ θαλάττῃ, τὸ πέλαγος ὁμῶς Αὐσόνιον καλεῖ-
 ται. ἔξῃς δ' ἐν ἑκατὸν σταδίοις τῷ Κιρκαίῳ Ταρρακίνα
 ἐστὶ, Τραχίνη καλουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβεβη-
 κότες. πρόκειται δὲ αὐτῆς μέγα ἔλος ὃ ποιοῦσι δύο 15
 ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Οὐφης. ἐνταῦθα δὲ
 συνάπται τῇ θαλάττῃ πρῶτον ἡ Ἀππία ὁδός, ἐστρω-
 μένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλεῖστον
 δ' ὁδευομένη, τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πόλεων τούτων
 ἐφαπτομένη μόνον, τῆς τε Ταρρακίνης καὶ τῶν ἐφεξῆς 20
 Φορμιῶν τε καὶ Μιντούρης καὶ Σινοέσσης, καὶ τῶν
 ἐσχάτων Τάραντός τε καὶ Βρεντεσίου. πλησίον δὲ τῆς
 Ταρρακίνης βαδίζοντι ἐπὶ τῆς Ῥώμης παραβέβληται τῇ
 ὁδῷ τῇ Ἀππίᾳ διαῶρυξ ἐπὶ πολλοὺς τόπους πληρουμένη
 τοῖς ἐλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι· πλεῖται δὲ μά- 25
 λιστα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἐσπέρας ἐκβαί-
 νειν πρῶτας καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ καὶ
 μεθ' ἡμέραν· θυμουλκεῖ δ' ἡμίονιον. ἔξῃς δὲ Φορ-
 μίαι Λακωνικὸν κτίσμα ἐστίν, Ὀρμῖαι λεγόμενον πρό-
 τερον διὰ τὸ εὐορμον. καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖ- 30
 νοι Καιάταν ὠνόμασαν· τὰ γὰρ κοῖλα πάντα καίετας οἱ
 Λάκωνες προσαγορεύουσιν· ἐνιοὶ δ' ἐπώνυμον τῆς

Αἰνείου τροφουὶ τὸν κόλπον φασίν. ἔχει δὲ μῆκος στα-
 δίων ἑκατὸν ἀρξάμενος ἀπὸ Ταρρακίνης μέχρι τῆς
 ἄκρας τῆς ὁμωνύμου· ἀνέωγέ τ' ἐνταῦθα σπήλαια
 ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτελεῖς δε-
 5 δεγμένα· ἐνταῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμίας τετταράκοντα.
 ταύτης δ' ἀνὰ μέσον εἰσὶ καὶ Σινοέσσης αἱ Μιντοῦρ-
 ναι, σταδίους ἑκατέρας διέχουσαι περὶ ὀγδοήκοντα.
 διαρρεῖ δὲ Λεῖρις ποταμός, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότε-
 ρον· φέρεται δ' ἄνωθεν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων καὶ
 10 τῆς *Θηστίνης παρὰ Φρεγέλλας κώμην (πρότερον δ' ἦν
 πόλις ἐνδοξος), ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλσος ἱερὸν τιμώμε-
 νον περιτιῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντοῦρναϊς ὑποκείμενον τῇ
 πόλει. τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὧσι μάλιστα πρόκεινται
 δύο νῆσοι πελάγαι, Πανδατερία τε καὶ Ποντία, μικραὶ
 15 μὲν οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺν ἂν ἀλλήλων διέ-
 χουσαι, τῆς ἡπείρου δὲ πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις.
 ἔχεται δὲ τοῦ Καϊάτου κόλπου τὸ Καΐκουβον, τούτου
 δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία κειμένη. πάν- C.234
 τες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὗτοι σφόδρα εὖοινοι· ὁ δὲ Καί-
 20 κουβος καὶ ὁ Φουνδανὸς καὶ ὁ Σητίνος τῶν διανομα-
 σμένων εἰσὶ, καθάπερ ὁ Φάλερνος καὶ ὁ Ἀλβανὸς καὶ
 ὁ Στατανός. ἡ δὲ Σινοέσση ἐν κόλπῳ ἴδρυνται, ἅφ' οὗ
 καὶ τοῦνομα· σίνος γὰρ ὁ κόλπος· πλησίον ἐστὶ δ' αὐ-
 τῆς θερμὰ λουτρὰ κάλλιστα, ποιοῦντα πρὸς νόσους
 25 ἐνίας. αὗται μὲν αἱ ἐπὶ θαλάττῃ τῶν Λατίνων πόλεις.
 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πρώτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ὠστίων 7
 ἐστὶν ἡ Ρώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρι καίται· περὶ
 ἧς ὅτι πρὸς ἀνάγκην οὐ πρὸς αἵρεσιν ἐκτισται εἰρη-
 ται· προσθετέον δ' ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκτί-
 30 σαντὲς τινα μέρη κύριοι τοῦ βελτίονος ἦσαν, ἀλλ'

ἰδοῦλεον τοῖς προὔποκειμένοις. οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ
 Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον καὶ τὸν Κυρῖνον λόφον
 ἐταίχισαν, ὅς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἔξωθεν ὥστ' ἐξ
 ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἶλεν ἐπιελθάν, ἥνικα μετῆται τὴν
 τῶν ἀρπαγείων παρθένων ὕβριν· Ἄγκος δὲ Μάρκιος 5
 προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος καὶ τὸ Ἀβεντῖνον ὄρος καὶ
 τὸ μεταξὺ τούτων πεδῖον, διηρημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων
 καὶ ἀπὸ τῶν προτετειχισμένων, προσέθηκεν ἀναγκαί-
 ως· οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἔξω τείχους εἶσαι
 τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον 10
 ἐκπληρῶσαι τὸν κύκλον ἰσχυσε τὸν μέχρι τοῦ Κυρί-
 νου. ἤλεγξεν δὲ Σέρριος τὴν ἐκλειψιν· ἀνεπλήρωσε γὰρ
 προσθεὶς τὸν τε Ἡσκυλῖνον λόφον καὶ τὸν Ὀμίναλιν.
 καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἔξωθεν ἐστὶ· διόπερ τάφρον
 βαθειὰν ὀρύξαντες εἰς τὸ ἐντὸς ἐδέξαντο τὴν γῆν, καὶ 15
 ἐξέτειναν ὅσον ἑξαστάδιον χώμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρύνι
 τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς
 Κολλίνης πύλης μέχρι τῆς Ἡσκυλίνης. ὑπὸ μέσῳ δὲ
 τῷ χώματι τρίτῃ ἐστὶ πύλη ὁμώνυμος τῷ Ὀμινάλι
 λόφῳ. τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως, 20
 ἐρυμάτων ἑτέρων δεόμενον. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶ-
 τοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τε σφῶν αὐτῶν
 καὶ περὶ τῶν ὕστερον, διότι Ῥωμαίοις προσῆκεν οὐκ
 ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὀπλων καὶ τῆς οἰ-
 κείας ἀρετῆς ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπο- 25
 ρίαν, προβλήματα νομίζοντες οὐ τὰ τεῖχη τοῖς ἀνδράσιν
 ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας τοῖς τεύχεσι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἄλλο-
 τρίας τῆς κύκλῳ χώρας οὔσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς,
 τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάφους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρι-
 σθησόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν εὐκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ 30
 c.235 καὶ τῷ πόρῳ τῆς χώρας οἰκείας γενομένης, ἐφάνη συν-
 δρομή τις ἀγαθῶν ἅπασαν εὐφύειαν ὑπερβάλλουσα, δι'

ἦν ἐπὶ τοσοῦτον ἀνέστησα ἡ πόλις ἀντέχει τοῦτο μὲν
 τροφῇ τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας,
 αἷς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις καὶ ἐμπρή-
 σεις καὶ μεταπράσεις, ἀδιάλειπτοι καὶ αὐταὶ οὔσαι· καὶ
 5 γὰρ αἱ μεταπράσεις ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις εἰσὶ,
 καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομοῦντων πρὸς τὰς ἐπι-
 θυμίας ἑτέρα ἐξ ἑτέρων. πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν με-
 τάλλων πλήθος καὶ ἡ ὕλη καὶ οἱ κατακομίζοντες ποτα-
 μοὶ θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποχορηγίαν, πρῶτος
 10 μὲν Ἀνίων ἐξ Ἀλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσοῖς Λατίνης
 πόλεως διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν
 Τίβεριν συμβολῆς, ἐπειθ' ὁ Νὰρ καὶ ὁ Τενίας οἱ διὰ
 τῆς Ὀμβρικῆς εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν
 τὸν Τίβεριν, διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης ὁ
 15 Κλάνις. ἐπεμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῶν
 τοιούτων ἐλαττωμάτων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμ-
 πρήσεις συντάξας στρατιωτικὸν ἐκ τῶν ἀπειλευθερω-
 τῶν τὸ βοηθῆσον, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὕψη
 τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελών, καὶ κωλύσας
 20 ἐξαίρειν ποδῶν ἐβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς
 δημοσίαις. ἀλλ' ὅμως ἐπέλειπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰ
 μὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ τῆς πορθμείας εὐμε-
 ταχείριστον ἀντεῖχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ 8
 25 εὐτυχήματα τῇ πόλει, προσέθεσαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ
 ἐκ τῆς προνοίας. τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις
 εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχά-
 ζοντο καὶ ἐρυμνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφυοῦς,
 οὗτοι προϋνόησαν μάλιστα ὧν ὀλιγώρησαν ἐκεῖνοι,
 30 στρώσεως ὁδῶν καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς καὶ ὑπονόμων
 τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς
 τὸν Τίβεριν. ἔστρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν

ὁδοὺς, προσθέντες ἐκκοπὰς τε λόφων καὶ ἐγγώσεις
 κοιλάδων, ὥστε τὰς ἄρμαμάξας δέχισθαι πορθμείων
 φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι συννόμῳ λίθῳ κατακαμφθέν-
 τες ὁδοὺς ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας ἀπολελοί-
 πασι. τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν 5
 ὑδραγωγίων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν
 ὑπονόμων ρεῖν, ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς
 καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνουσ, ὧν πλεί-
 στην ἐπιμέλειαν ἐποίησατο Μάρκος Ἀγρίππας, πολ-
 λοῖς καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. ὥς δ' 10
 εἶπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὀλιγά-
 C.236 ρουν, πρὸς ἄλλοις μείζοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες·
 οἱ δ' ὕστερον καὶ μάλιστα οἱ νῦν καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδὲ
 τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
 καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. καὶ γὰρ Πομπήσιος καὶ 15
 ὁ θεὸς Καίσαρ καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου παῖδες
 καὶ οἱ φίλοι καὶ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο
 σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευάς· τούτων δὲ
 τὰ πλείστα ὁ Μάρτιος ἔχει κάμπος πρὸς τῇ φύσει προσ-
 λαβὼν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. καὶ γὰρ τὸ μέ- 20
 γεθος τοῦ πεδίου θαυμαστὸν ἅμα καὶ τὰς ἄρματοδρο-
 μίας καὶ τὴν ἄλλην ἱππασίαν ἀκώλυτον παρέχον τῷ
 τοσοῦτῳ πλήθει τῶν σφαίρα καὶ κρίκῳ καὶ παλαιστοῖς
 γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα καὶ τὸ ἔδα-
 φος ποάξον δι' ἔτους καὶ τῶν λόφων στεφάναι τῶν 25
 ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ῥεῖθρου σκηνογραφικὴν
 ὄψιν ἐπιδεικνύμεναι δυσapάλλακτον παρέχουσι τὴν
 θέαν. πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πε-
 δίον καὶ στοὰὶ κύκλοι παμπληθεῖς καὶ ἄλση καὶ θέατρα
 τρία καὶ ἀμφιθέατρον καὶ ναοὶ πολυτελεῖς καὶ συνεχεῖς 30
 ἀλλήλοις, ὥς πάρεργον ἂν δόξαιεν ἀποφαίνειν τὴν
 ἄλλην πόλιν. διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τοῦ-

τον τὸν τόπον καὶ τὰ τῶν ἐπιφανιστάτων μνήματα ἐν-
 ταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἀξιολο-
 γώτατον δὲ τὸ Μανσώλειον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος
 ὑψηλῆς λευκολίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα μέγα, ἄχρι
 5 κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρηφές· ἐπ’
 ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκὼν ἐστὶ χαλκῇ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσα-
 ρος, ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ καὶ τῶν συγ-
 γενῶν καὶ οἰκείων, ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλσος περιπάτους
 θαυμαστοὺς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύ-
 10 στρας αὐτοῦ περίβολος καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ
 μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς
 δ’ αἰγίροις κατάφυτος. πάλιν δ’ εἴ τις εἰς τὴν ἀγορὰν
 παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν ἄλλην ἐξ ἄλλης ἰδοι παραβε-
 βλημένην ταύτη καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἰδοι δὲ
 15 καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ
 Παλατίῳ καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, ὁραδίως ἐκλά-
 θοιτ’ ἂν τῶν ἔξωθεν. τοιαύτη μὲν ἡ Ρώμη.

Τῶν δ’ ἄλλων τῆς Λατίνης πόλεων τὰς μὲν ἐτέ- 9
 ροις γνωρίσμασι τὰς δὲ ὁδοὺς ἀφορίζαιτ’ ἂν τις ταῖς
 20 γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἐστρωνται· ἡ
 γὰρ ἐπὶ ταύταις ἡ παρὰ ταύταις ἡ μεταξὺ ἴδρυνται.
 γνωριμωτάται δὲ τῶν ὁδῶν ἡ τε Ἀππία καὶ ἡ Λατίνη
 καὶ ἡ Ὑαλερία, ἡ μὲν τὰ πρὸς θάλατταν ἀφορίζουσα. 237
 μέρη τῆς Λατίνης μέχρι Σινοέσσης, ἡ δὲ τὰ πρὸς τῇ
 25 Σαβίνῃ μέχρι Μαρσῶν, μέση δ’ αὐτῶν ἡ Λατίνη ἡ
 συμπέπτουσα τῇ Ἀππίᾳ κατὰ Κασιλίνον, πόλιν διέ-
 χουσαν Καπύης ἐννεακαίδεκα σταδίου. ἄρχεται δὲ
 ἀπὸ τῆς Ἀππίας, ἐν ἀριστερᾷ ἀπ’ αὐτῆς ἐκτρεπομένη
 πλησίον Ρώμης, εἴτα διὰ τοῦ Τουσκληανοῦ ὄρους ὑπερ-
 30 βᾶσα μεταξὺ Τούσκληου πόλεως καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους
 κάτεισιν ἐπὶ Ἀλγιδον πολίχνιον καὶ Πικτὰς πανδοχεῖα.
 εἴτα συμπέπτει καὶ ἡ Λαβικανή, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς

Ἡσκυλίνης πύλης ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραινεστίνη, ἐν ἀρι-
 στερᾷ δ' ἀφείσα καὶ ταύτην καὶ τὸ πεδῖον τὸ Ἡσκυλί-
 νον πρόεισιν ἐπὶ πλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στα-
 δίων, καὶ πλησιάσασα τῷ Λαβικῷ παλαιῷ κτίσματι
 κατεσπασμένῳ, κειμένῳ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ 5
 τὸ Τοῦσκλον ἐν δεξιότης ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς
 τὰς Πικτὰς καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ῥώμης τὸ
 χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίου. εἰδ' ἐξῆς
 μὲν ἐκ' αὐτῆς τῆς Λατίνης εἰσὶν ἐπίσημοι κατοικίαι
 καὶ πόλεις Φαρεντίνον, Φρουσινῶν, παρ' ἣν ὁ Κόσας 10
 ῥεῖ ποταμός, Φαβρατερία, παρ' ἣν ὁ Τρηῆρος ῥεῖ, Ἀκυ-
 νον μεγάλη πόλις, παρ' ἣν ὁ Μέλπις ῥεῖ ποταμός μέ-
 γας, Ἰντεράμνιον ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον
 Λεϊριός τε καὶ ἑτέρου, Κασίνον καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλο-
 γος, ὑστάτη τῶν Λατίνων· τὸ γὰρ Τέανον τὸ καλού- 15
 μενον Σιδικίνον ἐφεξῆς κείμενον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δη-
 λούται διότι τῶν Σιδικίνων ἐστίν. οὗτοι δὲ Ὅσκοι,
 Καμπανῶν ἔθνος ἐκλελοιπός, ὥστε λέγουτ' ἂν τῆς
 Καμπανίας καὶ αὕτη, μεγίστη οὖσα τῶν ἐπὶ τῇ Λατίνῃ
 πόλεων. καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληνῶν καὶ αὕτη ἀξιο- 20
 λογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

- 10 Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσιν αἱ
 μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀππίας Σητία τε καὶ Σιγνία, φέ-
 ρουσαι οἶνον ἢ μὲν τῶν πολυτελεῶν ἓνα ἢ δὲ τὸν σταλ-
 τικώτατον κοιλίας τὸν Σιγνῖνον λεγόμενον. πρὸς δὲ 25
 ταύταις ἐστὶ Πρίβερνον καὶ Κόρα καὶ Σύνεσσα * Τρα-
 πόντιόν τε καὶ Βελίτραι καὶ Ἀλέτριον· ἐτι δὲ Φρεγέλ-
 λαι, παρ' ἣν ὁ Λεϊρις ῥεῖ ὁ εἰς τὰς Μιντούρνας ἐκδι-
 δοὺς, νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ ποτε γεγονυῖα ἀξιόλογος
 καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄρτι λεχθεῖσων περιοικίδας πρότε- 30
 ρον ἐσχηκυῖα, αἱ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρχονται ἀγοράς
 τε ποιούμεναι καὶ ἱεροποιίας τινάς· κατεσκάφη δ' ὑπὸ

- Ῥωμαίων ἀποστάσα. πλείσται δ' εἰσὶ καὶ τούτων καὶ
 τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἑρνίκων τε
 καὶ Αἰκῶν καὶ Ῥόλσκων ἰδρυμέναι, Ῥωμαίων δ' εἰσὶ
 κτίσματα. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ αὐτῆς C. 238
 5 καὶ τῆς Ὑαλερίας, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραινεστίνῃ ὁδῷ
 κειμένη, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργὸν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα
 τῶν ἄλλων, διέχουσα τὸ ἴσον τῆς Ῥώμης τε καὶ Πραι-
 νεστοῦ, περὶ ἑκατὸν σταδίους· εἰθ' ἡ Πραινεστός, περὶ
 ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν· εἰθ' αἱ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ
 10 Πραινεστόν, ἧς τε τῶν Ἑρνίκων πολίχνη Καπίτουλον
 καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶτε καὶ Σῶρα,
 παρ' ἣν ὁ Λεῖρις παρεξιών εἰς Φρεγέλλας ῥεῖ καὶ Μιν-
 τούρνας. ἔπειτα ἄλλα τινὰ καὶ ἑνάφρον, ὅθεν τὸ
 κάλλιστον ἔλαιον· ἡ μὲν οὖν πόλις ἐφ' ὕψους κεῖται,
 15 παραρρεῖ δὲ τὴν τοῦ λόφου ῥίξαν ὁ Ὀυλτούρνος, ὃς
 καὶ παρὰ τὸ Κασιλῖνον ἐνεχθεὶς ἐκδίδωσι κατὰ τὴν
 ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. Αἰσερνία δὲ καὶ Ἀλλιφαὶ ἤδη
 Σαννιτικαὶ πόλεις εἰσὶν, ἡ μὲν ἀνηρημένη κατὰ τὸν
 Μαρσικὸν πόλεμον ἡ δ' ἐτι συμμένουσα.
- 20 Ἡ Ὑαλερία δ' ἄρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' 11
 ἐπὶ Μαρσούς καὶ Κορφίνιον τὴν τῶν Περίγνων μη-
 τρώπολιν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Ὑαρία τε καὶ
 Καρσεόλοι καὶ Ἄλβα, πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκουλον.
 ἐν ὧσιν δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ Τίβουρά τε καὶ Πραιν-
 25 στός καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα μὲν, [ἐν] ἧς τὸ Ἡρά-
 κλειον καὶ ὁ καταράκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς ὢν ὁ Ἀνίω
 ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν
 καὶ καταλσὴ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι
 πεδῖον εὐκαρπώτατον παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ
 30 Τιβουρτίνου καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις τοῦ καὶ ἐρυθροῦ λεγο-
 μένου, ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἐξαγωγὴν καὶ τὴν
 πορθμεῖαν εὐμαρῇ τελέως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων

- τῆς Ῥώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. ἐν δὲ τῷ πε-
 δίῳ τούτῳ καὶ τὰ Ἀλβουλα καλούμενα ῥεῖ ὕδατα ψυ-
 χρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους καὶ πί-
 νουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ
 Λαβανά, οὐκ ἄπωθεν τούτων ἐν τῇ Νωμεντανῇ καὶ 5
 τοῖς περὶ Ἑρῆτὸν τόποις. Πραίνεστός δ' ἐστὶν ὅπου
 τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρηστηριάζον. ἀμφοτέ-
 ραι δ' αἱ πόλεις αὗται τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχά-
 νουσιν ὄρεινῇ, διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους
 ἑκατόν, τῆς δὲ Ῥώμης Πραίνεστός μὲν καὶ διπλάσιον, 10
 Τίβουρα δ' ἑλαττον. φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρας·
 Πραίνεστὸν γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.
 ἱερυμνὴ μὲν οὖν ἑκατέρα, πολὺ δ' ἱερυμνοτέρα Πραι-
 νεστός· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθεῖν ὄρος
 ὑψηλόν, ὅπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὄρεινῆς αὐ- 15
 χίνι διεξευγμένον, ὑπεραίρον καὶ δυοὶ σταδίοις τού-
 C.239του πρὸς ὀρθίαν ἀνάβασιν. πρὸς δὲ τῇ ἱερυμνότητι
 καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν μέχρι
 τῶν παιδίων ταῖς μὲν ὑδρείας χάριν ταῖς δ' ἐξόδων λα-
 θραίων, ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. 20
 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλεῖστον τὸ εὐεργὲς πρὸς
 ἀγαθοῦ τίθεται, Πραίνεστίνοις δὲ συμφορὰ γιγνένηται
 διὰ τὰς Ῥωμαίων στάσεις. καταφεύγουσι γὰρ ἐκεῖσε οἱ
 νεωτερίσαντες· ἐκπολιορκηθέντων δέ, πρὸς τῇ κακώ-
 σει τῆς πόλεως καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριουῖσθαι συμ- 25
 βαίνει, τῆς αἰτίας μεταφερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.
 ῥεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας ὕεριστις ποταμός. πρὸς ἑω δὲ τῆς
 Ῥώμης εἶσιν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.
- 12 Ἐνδοτίρῳ δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὄρεινῆς ἄλλη θάξις
 ἐστί, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἀλγιδον, 30
 ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους. ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ
 Τοῦσκλον ἱδρύται πόλις οὐ φαύλως κατεσκευασμένη·

κεκόσμηται δὲ ταῖς κύκλῳ φυτείαις καὶ οἰκοδομίαις,
καὶ μάλιστα ταῖς ὑποπιπτούσαις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν Ῥώ-
μην μέρος. τὸ γὰρ Τοῦσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος εὐ-
γεωσ καὶ εὐνδρος, κορυφούμενος ἡρέμα πολλαχοῦ καὶ
5 δεχόμενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπρεπεστάτας. συν-
εχῇ δ' ἐστὶ καὶ τὰ τῷ Ἀλβανῷ ὄρει ὑποπίπτοντα, τὴν
αὐτὴν τε ἀρετὴν ἔχοντα καὶ κατασκευὴν. ἐφεξῆς δ'
ἐστὶ πεδία, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ῥώμην συνάπτοντα καὶ τὰ
προάστεια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλατταν· τὰ μὲν
10 οὖν πρὸς τὴν θάλατταν ἥττον ἐστὶν ὑγιεινά, τὰ δὲ
ἄλλα εὐάγωγά τε καὶ παραπλησίως ἐξησκημένα. μετὰ
δὲ τὸ Ἀλβανὸν Ἀρικία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ
Ἀππίας· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἑκατὸν ἐξή-
κοντα· κοῖλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος, ἔχει δ' ὅμως ἐρυ-
15 μὴν ἄκραν. ὑπέρκειται δ' αὐτῆς τὸ μὲν Λανούτιον,
πόλις Ῥωμαίων, ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
ἐποπτος ἦ τε θάλαττά ἐστι καὶ τὸ Ἄντιον· τὸ δ' Ἀρτε-
μίσιον, ὃ καλοῦσι νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀριστερᾷ μέρους
τῆς ὁδοῦ τοῖς ἐξ Ἀρικίας ἀναβαίνουσιν. τῆς δ' Ἀρι-
20 κίνης τὸ ἱερὸν λέγουσιν ἀφίδρυμά τι τῆς Ταυροπόλου·
καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ καὶ Σκυθικὸν περὶ τὸ
ἱερὸν ἔθος. καθίσταται γὰρ ἱερεὺς ὁ γεννηθεὶς αὐτό-
χειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον δραπέτης ἀνὴρ· ξιφῆρης
οὖν ἐστὶν αἰὶ περισκοπῶν τὰς ἐπιθέσεις, ἔτοιμος ἀμύ-
25 νεσθαι. τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, πρόκειται δὲ λίμνῃ πελα-
γίζουσα, κύκλῳ δ' ὄρεινῃ συνεχῆς ὄφρως περιέκειται
καὶ λίαν ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολαμβά-
νουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. τὰς μὲν οὖν πηγὰς
ὁρᾶν ἐστίν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ' ἐστὶν C. 240
30 ἡ Ἥγερία καλουμένη, δαίμονός τις ἐπώνυμος· αἱ δ'
ἀπορροῦσαι ἐνταῦθα μὲν ἄδηλοι εἰσιν, ἔξω δὲ δείκνυν-
ται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

13 Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἀλβανὸν ὄρος πολὺ ὑπερκύπτειν τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρυων, καίπερ ὑψηλῶν οὐσῶν καὶ ὀρθίων ἰκανῶς· ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνη· πολὺ μείζω τῆς κατὰ τὸ Ἀρτεμίσιον. προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρό- 5 τερον πόλεις τῆς Λατίνης εἰσὶ. μάλιστα δ' ἐν μεσογαίᾳ τῶν Λατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἀλβα ὁμορουῖσα Μαρσοῖς· ἴδρυνται δ' ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου λίμνης Φουκίνας πλησίον, πελαγίας τὸ μέγεθος· χρῶνται δ' αὐτῇ μάλιστα μὲν Μαρσοὶ καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. φασὶ δ' 10 αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτε μέχρι τῆς ὀρεινῆς καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, εἴτε μεταστάσεις τῶν κατὰ βάθους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ τελείως ἐκλείπουσιν· αἱ 15 πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμενάνου συμβαίνει· φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ. ἐκ δὲ τῆς Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἱστοροῦσι τοῦ Μαρκίου ὕδατος τοῦ τὴν Ῥώμην ποτίζοντος καὶ παρὰ τὰλλα 20 εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. τῇ δὲ Ἀλβᾷ διὰ τὸ ἐν βάθει τῆς χώρας ἰδρῦσθαι καὶ διὰ τὸ εὐεργὲς ἀντὶ φρουρᾶς ἐχρήσαντο πολλάκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς δεομένους ἐνταῦθα καθείργοντες.

14 Ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν προσαλπίων ἔθνων ἀρξάμενοι 25 καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄρων τῶν Ἀπεννίνων, ἐπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα τὴν ἐντὸς ἐπήλθομεν πᾶσαν, ὅση μεταξὺ κεῖται τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν μέχρι Σαυνιτῶν [καὶ] Καμπανῶν, νῦν ἐκαινιόντες δηλώσο- 30

μεν τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ ταῖς ὑπαρ-
 ρείαις τῆς τε ἐκτὸς μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς
 καὶ τῆς ἐντός. ἀρκτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν Κελτικῶν
 ὄρων.

- 5 Ἔστι δ' ἡ Πικεντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πό- 2
 λεις τὰς μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ἀγκῶνος. ὠρμηνται δ'
 ἐκ τῆς Σαβίνης οἱ Πικεντῖνοι, δρυοκολάπτου τὴν ὁδὸν
 ἡγησαμένον τοῖς ἀρχηγέταις, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· πῆ-
 κον γὰρ τὸν ὄριν τούτον ὀνομάζουσι, καὶ νομίζουσιν
 10 Ἀρεως ἱερὸν. οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἀρξάμενοι
 μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆκος ἡϋξή-
 μένην ἔχοντες μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν
 πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς ἢ τοῖς
 σιτικοῖς. ἔστι δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θάλατ- C. 241
 15 ταν ἀνώμαλον τοῖς διαστήμασι· μῆκος δ' ἀπὸ Αἰσίου
 ποταμοῦ μέχρι Κάστρου παράπλουν ἔχον σταδίων
 ὀκτακοσίων. πόλεις δ' Ἀγκῶν μὲν Ἑλληνίς, Συρακου-
 σίων κτίσμα τῶν φυγόντων τὴν Διουνυσίου τυραννίδα·
 κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἑμπεριλαμβανούσης τῇ
 20 πρὸς τὰς ἄρκτους ἐπιστροφῇ, σφόδρα δ' εὖοινός ἐστι
 καὶ πυροφόρος. πλησίον δ' αὐτῆς Αὐξουμον πόλις
 μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· εἰτα Σεπτέμπεδα καὶ
 * Πνευεντία καὶ Ποτεντία καὶ Φόρμον Πικηνόν· ἐπί-
 νειον δὲ ταύτης Κάστελλον. ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς Κύπρας
 25 ἱερὸν, Τυρρηγῶν ἱδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν δ' Ἥραν
 ἐκεῖνοι Κύπραν καλοῦσιν· εἰτα Τρουνετίνος ποταμός
 καὶ πόλις ἐπώνυμος· εἰτα Καστρουνόουν καὶ ὁ Μα-
 τρίνος ποταμός, ῥέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως,
 ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. ἔστι δ'
 30 ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη καὶ τὸ Ἀσκλον τὸ Πικηνόν,
 ἐρυμνότατον χωρίον καὶ ἔφ' ᾧ κεῖται τὸ τεῖχος,
 καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοπέδοις οὐ βάσιμα. ὑπὲρ δὲ

τῆς Πικεντίνης ὕηστίνοι τε καὶ Μαρσοὶ καὶ Περίγνοι καὶ Μαρρουκίνοι καὶ Φρεντιανοί, Σαυνιτικὸν ἔθνος, τὴν ὄρεινὴν κατέχουσιν ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θαλάττης. ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν ἀνδρικότατα δὲ καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥω- 5 μαίοις, πρῶτον μὲν ἡνίκα ἐπολέμουν, δεύτερον δὲ ὅτε συνεστράτευσον, τρίτον δ' ὅτε θεόμενοι τυχεῖν ἐλευθερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχάνοντες ἀπίστησαν καὶ τὸν Μαρσικὸν καλούμενον ἐξῆψαν πόλεμον, Κορφίνιον, τὴν τῶν Περίγνων μητρόπολιν, κοινὴν ἅπασιν τοῖς Ἰτα- 10 λιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὁρμητήριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν, καὶ ἐνταῦθα δὴ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτονήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμειναν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωνίαν 15 περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα ἀπὸ Πομπαιδίου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν, ἔχουσι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τό τε Κορφίνιον καὶ Σούλμωνα καὶ Μαρούιον καὶ Τιατέαν τὴν τῶν 20 Μαρρουκίωνων μητρόπολιν. ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τό τε Ἀτερνον, ὁμορον τῇ Πικεντίνῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ ποταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Ὑηστίνην καὶ τὴν Μαρρουκίνην. ῥεῖ γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ δὲ Ὑηστίνων, παραλιπὼν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαρρουκίνοὺς ὑπὲρ τῶν 25 Περίγνων κειμένους, ζεύγματι περατός. τὸ δὲ πόλισμα

c. 242 τὸ ἐπόνυμον αὐτοῦ Ὑηστίνων μὲν ἔστι, κοινῷ δ' ἐπινεῖφ χρῶνται καὶ οἱ Περίγνοι καὶ οἱ Μαρρουκίνοι· διέχει δὲ τὸ ζεύγμα τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορφινίου. μετὰ δὲ Ἀτερνον Ὀρτων ἐπίνειον Φρεντανῶν, 30 καὶ Βοῦκα καὶ αὐτὴ Φρεντανῶν, ὁμορος Τιάνῳ τῷ

Ἀπούλῳ. μεταξὺ δὲ Ὅρτωνος καὶ Ἀτέρνου ὁ Σάγγρος ποταμὸς ὁρίζων τοὺς Φρεντανοὺς ἀπὸ τῶν Περίγνων. ὁ δὲ παράπλους ἀπὸ τῆς Πικεντίνης ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Λαυνίους καλοῦσι, σταδίων ἐστὶν 5 ὅσον τετρακοσίων ἐνενηκοντα.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἐστὶν ἡ τε Καμπανία 3 παρήκουσα τῇ θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἡ Σαννίτις ἐν μεσογαίᾳ μέχρι Φρεντανῶν καὶ τῶν Λαυνίων, εἴτ' αὐτοὶ Λαύνιοι καὶ τὰλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ 10 πορθμοῦ. πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας ῥητέον. ἐστὶ δ' ἀπὸ τῆς Σινοέσσης ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν κόλπος εὐμεγέθης μέχρι Μισηνοῦ, κάκειθεν ἄλλος κόλπος πολὺ μείζων τοῦ προτέρου, καλοῦσι δ' αὐτὸν κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δυεῖν 15 ἀκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ῥόνων Καμπανία πᾶσα ἰδρυται, πεδίον εὐδαιμονέστατον τῶν ἀπάντων· περικεῖνται δ' αὐτῷ γεωλοφαίαι τε εὐκαρποι καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαννιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκων. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησὶ τὴν χώραν ταύτην Ὀπι- 20 κοὺς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικοὺς γάρ φησὶ καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην περὶ τὸν κρατῆρα. ἄλλοι δὲ λέγουσιν οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον καὶ Αὔσωνων· οἱ δ' ἐκείνους κατασχεῖν ὥστε- 25 ρον Ὀσκων τι ἔθνος, τούτους δ' ὑπὸ Κυμαίων, ἐκείνους δ' ὑπὸ Τυρρηνῶν ἐκπείσειν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχῃτον γενέσθαι τὸ πεδίον· δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας τὴν οἶον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. διὰ δὲ τὴν τρυφὴν εἰς μαλακίαν τραπομένους καθά-

1. post Ἀπούλῳ: Ὅρτῳνιόν ἐστιν ἐν τοῖς Φρεντανοῖς, πέτραι ληστρικῶν ἀνθρώπων, οἷς αἱ οἰκῆσεις ἀπὸ τῶν ναυαγίων πηγνυνται· καὶ τὰλλα θηριώδεις εἶναι.

- περ τῆς περὶ τὸν Πάθον χώρας ἐξέστησαν, οὕτω καὶ ταύτης παραχωρῆσαι Σαυνίταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπείσειν. τῆς δ' εὐκαρπίας ἐστὶ σημεῖον τὸ σῖτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν κάλλιστον, λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος κρείττων ὢν πάσης καὶ ὀρύ- 5
ζης καὶ ἐν ὀλίγῳ σιτικῆς τροφῆς. ἱστορεῖται δ' ἓν ἅ τῶν πεδίων σπείρεσθαι δι' ἑτους δις μὲν τῇ ζείᾳ, τὸ δὲ τρί-
C.243 τον ἐλύμφω, τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι τῷ τετάρτῳ σπό-
ρῳ. καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φάλερνον καὶ τὸν Στατανὸν καὶ Καλη- 10
νόν· ἤδη δὲ καὶ ὁ Συρρεντίνος ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νειωσὶ πειρασθεὶς ὅτι παλαιώσιν δέχεται. ὥς δ' αὐτῶς εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸ ἑνάφρον ὁμορον τοῖς πεδίοις ὄν.
- 4 Πόλεις δ' ἐπὶ μὲν τῇ θαλάττῃ μετὰ τὴν Σινόεσ- 15
σαν Λίτερνον, ὅπου τὸ μνημα τὸ Σκιπίωνος τοῦ πρώ-
του προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐν-
ταῦθα τὸ τελευταῖον ἀφείδ τὰς πολιτείας κατ' ἀπέ-
χθειαν τὴν πρὸς τινος. παραρρεῖ δὲ ὁμώνυμος τῇ πόλει
ποταμός. ὥς δ' αὐτῶς καὶ Ὀουλτοῦρνος ὁμώνυμός 20
ἐστὶ τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· φεῖ δ' οὗτος
διὰ ἑνάφρον καὶ τῆς Καμπανίας μέσης. ταύταις δ'
ἐφεξῆς ἐστὶ Κύμη Χαλκιδίων καὶ Κυμαίων παλαιότα-
τον κτίσμα· πασῶν γάρ ἐστι πρεσβυτάτη τῶν τε Σικε-
λικῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. οἱ δὲ τὸν στόλον ἄγοντες, 25
Ἰπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεύς,
διωμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν [τὴν]
ἀποικίαν εἶναι τῶν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν
προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δο-
κούσι. πρότερον μὲν οὖν ἡτύχει [ἢ τε πόλις] καὶ τὸ 30
Φλεγραῖον καλούμενον πεδῖον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γί-
γαντας μυθεύουσιν οὐκ ἄλλοθεν, ὥς εἰκός, ἀλλ' ἐκ

τοῦ περιμάχητον τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν, ὕστερον
 δ' οἱ Καμπανοὶ κύριοι καταστάντες τῆς πόλεως ὕβρι-
 σαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναι-
 ξιν αὐτῶν συνώκησαν αὐτοί. ὅμως δ' οὖν ἐτι σώζεται
 5 πολλά ἔχνη τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἱερῶν καὶ
 τῶν νομίμων. ἀνομάσθαι δ' ἐνιοὶ Κύμην ἀπὸ τῶν κυ-
 μάτων φασί· βασιώδης γάρ καὶ προσεχὴς ὁ πλησίον
 αἰγιαλός. εἰσὶ δὲ καὶ κητεῖαι παρ' αὐτοῖς ἄρισταί. ἐν
 δὲ τῷ κόλῳ τούτῳ καὶ ὕλη τις ἐστὶ θαμνώδης ἐπὶ πολ-
 10 λούς ἐκτεινομένη σταδίους ἄνδρος καὶ ἀμμώδης, ἣν
 Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ ληστήρια
 συνιστήσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν
 καιρὸν Σικελίαν ἀπέστησεν ἐκεῖνος.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης τὸ Μισσηνὸν ἀκρωτήριον 5
 15 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Ἀχερουσία λίμνη, τῆς θαλάττης ἀνά-
 χυσίς τις τεναγώδης. κάμπαντι δὲ τὸ Μισσηνὸν λιμὴν
 εὐθύς ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ, καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπίζουσα
 ἡὼν εἰς βάθος, ἐν ᾗ αἱ Βαῖται καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ
 καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς θεραπείαν νόσων ἐπιτή- C.244
 20 δεια. ταῖς δὲ Βαίαις συνεχὴς ὁ τε Λοκρεῖος κόλπος καὶ
 ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος χειρόνησον ποιῶν τὴν ἀπο-
 λαμβανομένην μέχρι Μισσηνοῦ γῆν ἀπὸ τῆς μεταξὺ
 Κύμης καὶ αὐτοῦ. λοιπὸς γάρ ἐστιν ὀλίγων σταδίων
 ἰσθμὸς διὰ τῆς διώρυγος ἐπ' αὐτὴν Κύμην καὶ τὴν
 25 πρὸς αὐτῇ θάλατταν. ἐμύθενον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ
 Ἄορνῳ τὰ περὶ τὴν νέκυιαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ
 καὶ νεκυομαντεῖον ἱστοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι καὶ
 Ὀδυσεΐα εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. ἔστι δ' ὁ μὲν Ἄορνος
 κόλπος ἀγχιβαθὴς καὶ ἀρτίστομος, λιμένος καὶ μέγε-
 30 θος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ' οὐ παρεχόμενος λιμένος

διὰ τὸ προκίεσθαι τὸν Λοκρῖνον κόλπον προσβραχῇ
καὶ πολύν. περικλείεται δ' [ὁ] Ἄορνος ὀφρύσιν ὀρ-
θείαις ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλήν τοῦ εἰσπλου,
νῦν μὲν ἡμέρως ἐκπεπονημέναις πρότερον δὲ συνηρε-
φείσιν ἀγρία ὕλη μεγαλοδένδρων καὶ ἀβάτω, αἱ κατα
δυσειδαίμονίαν κατάσκιον ἐποιοῦν τὸν κόλπον. προσε-
μύθενον δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς ὑπερπε-
τεῖς γινομένους καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ φθιτομέ-
νους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων αἰρών, καθάπερ ἐν τοῖς
Πλουτωνίοις. καὶ τοῦτο [τὸ] χωρίον Πλουτωνιόν τι 10
ὑπελάμβανον καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι
καὶ εἰσέπλιόν γε προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τοὺς
καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑφηγουμένων τὰ
τοιιάδε ἱερέων ἡργολαβηκότων τὸν τόπον. ἔστι δὲ πηγὴ
τις αὐτόθι ποτίμου ὕδατος ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· τούτου δ' 15
ἀπείχοντο πάντες τὸ τῆς Στυγὸς ὕδωρ νομίσαντες·
καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθά που ἴδρυνται· τὸν τε Πυρι-
φλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐτεκμαίροντο τῶν
πλησίον τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις
προσοικειῶν τὸν τόπον φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις 20
οἰκίαις οἰκεῖν ἃς καλοῦσιν ἀργίλλας, καὶ διὰ τινων
ὀρυγμάτων παρ' ἀλλήλους τε φοιτᾶν καὶ τοὺς ξένους
εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι πολὺ ὑπὸ γῆς ἴδρυνμένον· ζῆν
δ' ἀπὸ μεταλλείας καὶ τῶν μαντευομένων, καὶ τοῦ βα-
σιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. εἶναι δὲ τοῖς 25
περὶ τὸ χρηστήριον ἔθος πάτριον μηδένα τὸν ἥλιον
ὄραν, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἐξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων·
καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὥς ἄρα
„οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥελιος φαίθων ἐπιδέρεται.“ ὅστε-
C.245 ρον δὲ διαφθαρήναι τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλέως 30
τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ, τὸ δὲ μαν-
τεῖον ἔτι συμμένειν μεθεσθηκὸς εἰς ἕτερον τόπον. τοι-

αὐτὰ μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν, νυνὶ δὲ τῆς μὲν
 ὕλης τῆς περὶ τὸν Ἰορρὸν κοπίσης ὑπὸ Ἀγρίππα, τῶν
 δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰορροῦ
 διώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης, ἅπαντ'
 5 ἐκείνα ἐφάνη μῦθος, τοῦ Κοκκηίου τοῦ ποιήσαντος
 τὴν διώρυγα ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν ἐκ Δικαι-
 αρχείας ἐπὶ ταῖς Βαίαις, ἐπακολουθήσαντός πως τῷ
 περὶ τῶν Κιμμερίων ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἴσως
 καὶ πάτριον νομίσαντος τῷ τόπῳ τούτῳ δι' ὀρυγμά-
 10 των εἶναι τὰς ὁδοὺς.

Ὁ δὲ Ἰορρὸς κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαιῶν, 6
 χώματι εἰργόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης ὀκτασταδίῳ
 τὸ μήκος, πλάτος δὲ ἁμαξίτου πλατείας, ὃ φασιν Ἡρα-
 κλέα διαχωῶσαι τὰς βοῦς ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνας· δε-
 15 χόμενον δ' ἐπιπολῆς τὸ κύμα τοῖς χειμῶσιν ὥστε μὴ
 πεξεύεσθαι ῥαδίως Ἀγρίππας ἐπεσκεύασεν. εἰσπλουν
 δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι μὲν ἄχρηστος,
 τῶν ὀστρίων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονωτάτην. ἐνιοὶ δὲ
 τοῦτον αὐτὸν τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχερουσίαν φασίν,
 20 Ἀρτεμίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἰορρὸν. τὰς δὲ Βαίας ἐπω-
 νύμους εἶναι λέγουσι Βαίου τῶν Ὀδυσσέως ἐταίρων
 τινός. ἐξῆς δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιάρχειαν ἄκται καὶ
 αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίνειον Κυμαίων
 ἐπ' ὀφρύος ἰδρυμένον, κατὰ δὲ τὴν Ἀντίβα στρατείαν
 25 συνόκισαν Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους ἀπὸ
 τῶν φρεάτων· οἱ δ' ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων·
 ἅπαν [γὰρ] τὸ χωρίον ἐκεῖ μέχρι Βαιῶν καὶ τῆς Κυμαίας
 θείου πλήρῃς ἐστὶ καὶ πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων. τινὲς
 δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομίζουσι κλη-
 30 θῆναι, καὶ τῶν πεπτωκότων Γηγάντων τὰ κεραῦνια

22. post τινός: καὶ τὸν Μισσηνόν. 27. post Κυμαίας: ὅτι
 STRABO I.

τραύματα ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος. ἡ δὲ πόλις ἐμπόριον γεγένηται μέγιστον, χειροποιήτους ἔχουσα ὄρμους διὰ τὴν εὐφύιαν τῆς ἁμμου· σύμμετρος γάρ ἐστι τῇ τιτάνῳ καὶ κόλλησιν ἰσχυρὰν καὶ πῆξιν λαμβάνει. διόπερ τῇ χάλικι κα- 5 ταμιζαντες τὴν ἁμμοκονίαν προβάλλουσι χώματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἡόνας ὥστ' ἀσφαλῶς ἐνορμίζεσθαι τὰς μεγίστας ὀλκά- C.246δας. ὑπέρεκειται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἡ τοῦ Ἡφαίστου ἀγορά, πεδῖον περικεκλημένον διαπύροις ὄφρῦσι, κα- 10 μινώδεις ἐχούσαις ἀναπνοὰς πολλαχοῦ καὶ βρωμώδεις ἱκανῶς· τὸ δὲ πεδῖον θείου πληρεὲς ἐστι συρτοῦ.

- 7 Μετὰ δὲ Δικαιαρχείαν ἐστι Νεάπολις Κυμαίων (ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδαῖς ἐπώκησαν καὶ Πιθηκον-
σαίων τινὲς καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη 15
διὰ τοῦτο), ὅπου δέικνυται μνημα τῶν Σειρήνων μιᾶς Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικὸς κατὰ μαντείαν. ὕστερον δὲ Καμπανῶν τινὰς ἐδέξαντο συνοί-
κους διχοστατήσαντες, καὶ ἡναγκάσθησαν τοῖς ἐχθί-
στοις ὡς οἰκειοτάτοις χρῆσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκέλους 20
ἄλλοτρίους ἔσχον. μηνύει δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνό-
ματα τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς
Ἑλληνικοῖς ἀναμῖξ τὰ Καμπανικά. πλείστα δ' ἔχνη τῆς
Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε καὶ
ἐφηβεία καὶ φρατρίαι καὶ ὀνόματα Ἑλληνικά καίπερ 25
ὄντων Ῥωμαίων. νυνὶ δὲ πεντετηρικὸς ἱερὸς ἀγῶν
συντελεῖται παρ' αὐτοῖς μουσικὸς τε καὶ γυμνικὸς ἐπὶ
πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν
κατὰ τὴν Ἑλλάδα. ἐστι δὲ καὶ ἐνθάδε διῶρυξ κρυπτῇ,
τοῦ μεταξὺ ὄρους τῆς τε Δικαιαρχείας καὶ τῆς Νεαπό- 30
λεως ὑπεργασθέντος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην,
ὁδοῦ τε ἀνοιχθείσης ἐναντίοις ζεύγεσι πορευτῆς ἐπὶ

πολλους σταδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
 ὄρους, πολλαχόθεν ἐκκοπείσων θυρίδων, διὰ βάθους
 πολλοῦ κατάγεται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμῶν
 ὑδάτων ἐκβολὰς καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χείρους
 5 τῶν ἐν Βαίαις, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένης· ἐκεῖ
 γὰρ ἄλλη πόλις γεγένηται, συνφοκοδομημένων βασι-
 λείων ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐλάττων τῆς Δικαιαρ-
 χείας. ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει διαγωγὴν τὴν
 Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δεῦρο ἡσυ-
 10 χίας χάριν τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων ἢ καὶ ἄλ-
 λων διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν ποθοῦντων ἐν ἀνέσει ζῆν·
 καὶ τῶν Ῥωμαίων δ' ἐνιοὶ χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ,
 θεωροῦντες τὸ πλήθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς
 ἐπιδημούντων ἀνδρῶν, ἄσμενοι φιλοχωροῦσι καὶ ξῶ-
 15 σιν αὐτόθι.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστιν Ἡράκλειον ἐκκειμέ- 8
 νην εἰς τὴν θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνεομένην λιβί
 θαυμαστῶς ὥσθ' ὑγιεινὴν ποιεῖν τὴν κατοικίαν. ὍσκοιC.247
 δὲ εἶχον καὶ ταύτην καὶ τὴν ἐφεξῆς Πομπηίαν ἣν πα-
 20 ραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός, εἰτα Τυρρηνοὶ καὶ Πελασ-
 γοί, μετὰ ταῦτα δὲ Σαυνῖται· καὶ οὗτοι δ' ἐξέπεσον ἐκ
 τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερρῶν,
 ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρέμωνα, ἐπίνειόν ἐστιν
 ἡ Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρνῳ ποταμῷ καὶ δεχομένῳ τὰ
 25 φορτία καὶ ἐκπέμποντι. ὑπέρεκειται δὲ τῶν τόπων τού-
 των ὄρος τὸ Ὑέσιον, ἀγροῖς περιρικτούμενον παγκά-
 λους πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ
 μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ τῆς ὕψεως τεφρώ-
 30 δης, καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγῶδεις πετρῶν αἰθα-
 λωδῶν κατὰ τὴν χροάν, ὥς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυ-
 ρός, ὥς τεκμαίροιτ' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο καίεσθαι
 πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπι-

λιπούσης τῆς ὕλης. τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κύκλω τοῦτ' αἴτιον, ὥσπερ ἐν τῇ Κατάνῃ, φασί, τὸ κατατεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνενεχθείσης ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς εὐάμπελον τὴν γῆν ἐποίησεν. ἔχει μὲν γὰρ τὸ λιπαῖνον καὶ τὴν ἐκπυρουμένην βῶλον καὶ 5 τὴν ἐκφέρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν τῷ λίπει πρὸς ἐκπύρωσιν ἐπιτηδεῖα, καθάπερ ἡ Θειώδης πᾶσα, ἐξικμασθεῖσα δὲ καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκτέφρωσιν εἰς καρπογονίαν μετέβαλε. συνεχὲς δὲ ἔστι τῇ Πομπηίᾳ τὸ Συρρεντὸν τῶν Καμπανῶν, ὅθεν πρό- 10 κείται τὸ Ἀθήναιον, ὃ τινες Σειρηνουσσῶν ἀκρωτήριον καλοῦσιν· ἔστι δὲ ἐπ' ἄκρῳ μὲν Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἴδρυμα Ὀδυσσεύως. διάπλους δ' ἐνθένδε βραχὺς εἰς Καπρίας νῆσον. κάμφαντι δὲ τὴν ἄκραν νησιδὲς εἰσὶν ἔρημοι πετρώδεις ἃς καλοῦσι Σειρήνας. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς 15 Συρρεντὸν μέρους ἱερὸν τι δέκνυται καὶ ἀναθήματα παλαιὰ τιμώντων τῶν πλησίον [τὸν] τόπον. μέχρι μὲν δεῦρο ἔχει τέλος ὁ κόλπος ὁ κρατὴρ προσαγορευόμενος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις βλέπουσι πρὸς μεσημβρίαν, τῷ τε Μισσηνῷ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. ἅπας 20 δ' ἔστ' ἐκτετασμένος τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν ἃς ἔφαμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φυτείαις, αἱ μεταξὺ συνεχεῖς οὔσαι μιᾶς πόλεως ὅψιν παρέχονται.

9 Τοῦ μὲν οὖν Μισσηνοῦ πρόκειται νῆσος ἡ Προχύτη, Πιθηκουσσῶν δ' ἔστιν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσ- 25 σας δ' Ἐρετριεῖς ᾤκισαν καὶ Χαλκιδεῖς, εὐτυχήσαντες [δὲ] δι' εὐκαρπίαν καὶ διὰ τὰ χροσεῖα ἐξέλιπον τὴν νῆσον κατὰ στάσιν, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελαθέντες καὶ ἀναφυσημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ C.248 θερμῶν ὑδάτων· ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφορὰς ἡ νῆσος, 30 ὅφ' ὧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος τοῦ τυράννου τῶν Συρακοσίων ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὅφ' ἑαυ-

τῶν τεῖχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολίται
 κατέσχον. ἐντεῦθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα
 ὑποκεῖσθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, στρεφομένου δὲ τὰς φλό-
 γας ἀναφυσᾶσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἔστι δ' ὅτε καὶ νηστ-
 5 δας ἐχούσας ξίον ὕδωρ. πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος
 εἰρηκεν ἐκ τῶν φαινομένων ὁρμηθεῖς, ὅτι πᾶς ὁ πόρος
 οὗτος ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας
 διάπυρός ἐστι καὶ κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τινὰς εἰς
 ἑν συναπτούσας πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ἡπει-
 10 ρον. διόπερ ἥ τε Αἴτνη τοιαύτην ἔχειν δείκνυται φύ-
 σιν οἷαν ἱστοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Λιπαράων
 νῆσοι καὶ τὰ περὶ τὴν Δικαιάρχειαν καὶ Νεάπολιν καὶ
 Βαίας χωρία καὶ αἱ Πιθηκούσσαι. ταῦτ' οὖν διανοη-
 θεὶς τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκεῖσθαι τὸν Τυ-
 15 φῶνα „νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκῆες ὄχθαι
 „Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει στέρνα λαχνάεντα.“ καὶ Τί-
 μαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσσῶν φησιν ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν πολλὰ παραδοξολογεῖσθαι, μικρὸν δὲ πρὸ ἐαν-
 τοῦ τὸν Ἐπωπία λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέντα
 20 ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
 τῆς θαλάττης ἐξῶσαι ἐπὶ τὸ πέλαγος, τὸ δ' ἐκτεφρω-
 θέν τῆς γῆς μετεωρισμὸν λαβὼν κατασκήψαι πάλιν
 τυφωνοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατ-
 ταν ἀναχωρῆσαι σταδίους, ἀναχωρήσασαν δὲ μετ' οὐ
 25 πολὺ ὑποστρέψαι καὶ τῇ παλιρροίᾳ κατακλύσαι τὴν
 νῆσον, καὶ γενέσθαι σβέσιν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρός· ἀπὸ
 δὲ τοῦ ἥχου τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ φυγεῖν ἐκ τῆς παραλίας
 εἰς τὴν [ἄνω] Καμπανίαν. δοκεῖ δὲ τὰ θερμὰ ὕδατα
 ἐνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. αἱ δὲ Καπρέαι
 30 δύο πολίχνας εἶχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεα-
 πολίται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόν-
 τες τὰς Πιθηκούσας ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς

Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρέας ἴδιον ποιη-
σαμένου κτῆμα καὶ κατοικοδομήσαντος. αἱ μὲν οὖν
παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκείμεναι
νῆσοι τοιαῦται.

- 10 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Καπύη μὲν ἐστὶν ἡ μητρόπο-
λις, κεφαλὴ τῶ ὄντι κατὰ τὴν ἐντυμότητα τοῦ ὀνόμα-
τος· τὰ γὰρ ἄλλα πολίχνια νομίζουσιν ἂν κατὰ τὴν σύγ-
Q.249 κρισιν πλὴν Τεάνου Σιδικίνου· καὶ γὰρ αὕτη ἀξιόλο-
γος. κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία αὕτη τε καὶ τῶν
ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντέσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλατία 10
καὶ Καυδίδιον καὶ Βενεσεντόν· ἐπὶ δὲ Ῥώμῃς Κασιλίνον
ἰδρυται ἐπὶ τῷ Ὑουλτούρνῳ ποταμῷ, ἐν ᾗ πολιορκου-
μενοι Πραϊνεστίνων ἄνδρες τετταράκοντα καὶ πεντα-
κόσιοι πρὸς ἀκμάζοντα Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντί-
σχον, ὥσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πραθέντος 15
μυός, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμε-
νος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπείροντας
γογγύλην ἐθαύμαζεν, ὥς ἔοικεν, ὁ Ἀννίβας τῆς μα-
κροθυμίας, εἰ ἐλπίζοιεν τέως ἀνθέξειν ἕως τελεσφο-
ρήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασὶ 20
πλὴν ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων ἢ ἐν
ταῖς μάχαις.

- 11 Πρὸς δὲ ταῖς ῥηθείαις ἐτι καὶ αὗται Καμπαναὶ
πόλεις εἰσὶν ὧν ἐμνήσθημεν πρότερον, Κάλης τε καὶ
Τεάνου Σιδικίνου, αἷς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' 25
ἐκάτερα ἰδρυμέναι τῆς Λατίνης ὁδοῦ, καὶ ἐτι Σουέσ-
σουλα καὶ Ἀτέλλα καὶ Νῶλα καὶ Νουκερία καὶ Ἀχέρ-
ραι καὶ Ἀβέλλα καὶ ἄλλαι ἐτι ἐλάττους τούτων κατοι-
κίαι, ὧν ἐνίας Σαυνίτιδάς φασιν εἶναι. Σαυνίται δὲ
πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν 30
ἐξοδίας ποιοῦμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμ-
πανίαν πορθοῦντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ

- γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες ταχὺ
 ὑπούργουν τοῖς προστάγμασι. νυνὶ δ' ἐκπεπότηνται
 τελέως ὑπὸ τε ἄλλων καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ
 μοναρχήσαντος Ῥωμαίων, ὃς ἐπειδὴ πολλαῖς μάχαις
 5 καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους
 σχεδόν τι μόνους συμμένοντας ἑώρα καὶ ὁμοίως ὁρμῶν-
 τας, ὥστε καὶ ἐκ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν, συνέστη
 πρὸ τοῦ τείχους αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέ-
 κοψε κελεύσας μὴ ζωγεῖν τοὺς δὲ ῥίψαντας τὰ ὄπλα,
 10 περὶ τρισχιλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλίους φασίν, εἰς
 τὴν δημοσίαν ἐπαυλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγὼν
 εἶρξε· τρισὶ δὲ ὑστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας
 ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφάς τε ποιούμενος οὐκ
 ἐπαύσατο πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαυνιτῶν
 15 διέφθειρεν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς
 αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἐφη καταμαθεῖν
 ἐκ τῆς πείρας, ὥς οὐδέποτε ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥω-
 μαίων οὐδὲ εἰς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαυ-
 νίται. τοιγάρ τοι νυνὶ κῶμαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· ἔναι
 20 δ' ἐκλελοίπασι τελέως, Βοιανὸν Αἰσερνία Πάννα Τε-
 λεσία συνεχῆς ἑνάφωρ καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐ-
 δεμίαν ἄξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς δ' ἐπέξιμεν μέχρι
 τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ δύναμιν.
 Βενεκεντὸν δ' ὁμῶς συνέστηκεν εὐ καὶ Ἰενοουσία.
 25 Περὶ δὲ Σαυνιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, 12
 διότι πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς
 Ὀμβρικοὺς εὗξαντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινές, τὰ
 γεγόμενα τῷ ἔτει τούτῳ καθιερωῖσαι, νικήσαντες δὲ
 τῶν γενομένων τὰ μὲν κατέθυσαν τὰ δὲ καθιέρωσαν·
 30 ἀφορίας δὲ γενηθείσης, εἰπέ τις ὡς ἐχορὴν καθιερωῖσαι
 καὶ τὰ τέκνα. οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο καὶ τοὺς γενομέ-
 νους τότε παῖδας Ἀρεως ἐπιφήμισαν, ἀνδρωθέντας δ'

ἔστειλαν εἰς ἀποικίαν, ἡγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ
 τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγγανον δὲ κωμηδὸν
 ζῶντες) ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρύθησαν αὐτόθι καὶ
 τὸν ταῦρον ἐσφαγίασαν τῷ Ἄρει τῷ δόντι αὐτὸν ἡγε-
 μόνα κατὰ τὴν τῶν μάντεων ἀπόφασιν. εἰκὸς δὲ διὰ 5
 τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν
 γονέων προσαγορευθῆναι, Σαυνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰ-
 τίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαυνίτας λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ
 Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασὶ καὶ διὰ
 τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρξαι, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας 10
 καλεῖσθαι. δοκεῖ δὲ καὶ Ταραντίνων πλάσμα τοῦτ'
 εἶναι, κολακευόντων ὁμόρους καὶ μέγα δυναμένους
 ἀνθρώπους καὶ ἅμα ἐξοικειουμένων, οἳ γε καὶ ὀκτώ
 μυριάδας ἔστειλόν ποτε τῆς πεζῆς στρατιᾶς, ἱππίας δ'
 ὀκτακισχιλίους. φασὶ δὲ νόμον εἶναι παρὰ τοῖς Σαυνί- 15
 ταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ
 ἔξεστι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ
 κρίνεσθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους δέκα δὲ τῶν
 νέων τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας· τούτων τῷ πρῶ-
 τῳ τὴν πρώτην δίδοσθαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν 20
 καὶ ἑξῆς οὕτως· ἐὰν δ' ὁ λαβὼν τὸ γέρας μεταβαλόμε-
 νος γένηται πονηρός, ἀτιμάζουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν
 δοθεῖσαν. ἑξῆς δ' εἰσὶν Ἰρπῖνοι, καὶ τοὶ Σαυνῖται· τοῦ-
 νομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἡγησαμένου λύκου τῆς ἀποι-
 κίας· Ἰρπον γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαυνῖται τὸν λύκον· συν- 25
 ἀπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. περὶ μὲν Σαυ-
 νιτῶν ταῦτα.

- 13 Καμπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαι-
 μονίαν ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. ἐπὶ
 τοσοῦτον γὰρ ἐξετρύφησαν ὥστ' ἐπὶ δειπνον ἐκάλουν 30
 πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρίζοντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν
 τῶν [συν]δειπνῶν ἀξίαν. Ἀννίβα δ' ἐξ ἐνδόσεως λα-

βόντος αὐτούς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιὰν οὕ-
 τως ἐξεθήλυναν ταῖς ἡδοναῖς ὥσθ' ὁ Ἀννίβας ἔφη νι-
 κῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναικας
 ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβών. Ῥω-
 5 μαῖοι δὲ κρατήσαντες πολλοῖς κακοῖς ἐσωφρόνισαν αὐ-
 τοὺς, ὕστατα δὲ καὶ κατεκληρούχησαν τὴν γῆν. νυνὶ
 μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι τοῖς ἐποίκοις ὁμονοή-
 σαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον καὶ τῷ
 μεγέθει τῆς πόλεως καὶ κατ' εὐανδρίαν. μετὰ δὲ τὴν
 10 Καμπανίαν καὶ τὴν Σαυνίτιν ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρηνικῇ
 θαλάττῃ τὸ τῶν Πικέντων ἔθνος οἰκεῖ, μικρὸν ἀπό-
 σπασμα τῶν ἐν τῷ Ἀδρία Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων
 μετρωκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν
 Παιστανὸς καλεῖται, καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία Παι-
 15 στός, ἐν μέσῳ τῷ κόλῳ κειμένη. μεταξὺ δὲ τῶν Σει-
 ρηνουσσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας Μαρκίνα, Τυρρηνῶν
 κτίσμα οἰκούμενον ὑπὸ Σαυνιτῶν. ἐντεῦθεν εἰς Πομ-
 πηίαν διὰ Νουκερίας οὐ πλείονων ἑκατὸν καὶ εἰκοσι
 σταδίων ἐστὶν ὁ ἰσθμός. διήκουσι δ' οἱ Πίκεντες μέχρι
 20 τοῦ Σιλάριδος ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς
 χώρας τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, ἐφ' οὗ τοῦτ' ἰδιον ἱστο-
 ροῦσιν περὶ τοῦ ὕδατος ὄντος ποτίμου, τὸ καθιέμενον
 εἰς αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι φυλάττον τὴν χροάν
 καὶ τὴν μορφήν. τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητρόπολις
 25 Πικεντία, νυνὶ δὲ κομητὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ
 Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν· ἀντὶ δὲ
 στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπε-
 δείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίᾳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ
 καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· ἐπετείχισαν δ' αὐ-
 30 τοῖς Σάλερνον Ῥωμαῖοι φρουρὰς χάριν μικρὸν ὑπὲρ

τῆς θαλάττης· εἰσὶ δ' ἀπὸ Σειρηνουσσῶν ἐπὶ Σίλαριν
στάδιοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

— 5 —

¹
C.252

Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάριδος Λευκανία καὶ τὸ 5
τῆς Ἡρας ἱερὸν τῆς Ἀργείας, Ἰάσονος ἱδρυμα, καὶ πλη-
σίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἢ Ποσειδωνία. Συβαρῖ-
ται μὲν οὖν ἐπὶ θαλάττῃ τεῖχος ἔθεντο, οἱ δ' οἰκισθέν-
τες ἀνωτέρω μετέστησαν, ὕστερον δὲ Λευκανοὶ μὲν
ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλοντο τὴν πόλιν. 10
ποιεῖ δ' αὐτὴν ἐπίνουσον ποταμὸς πλησίον εἰς ἑλὴ ἀνα-
χεόμενος. ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν κόλπον νήσος
Λευκωσία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἡπειρον διάπλουν,
ἐπώνυμος μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐκπεσούσης δεῦρο μετὰ
τὴν μυθευομένην ῥίψιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. τῆς δὲ 15
νήσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σειρηνούσ-
σαις ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. κάμψαντι δ'
ἄλλος συνεχὴς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες
Φωκαεῖς Τέλην οἱ δὲ Ἑλὴν ἀπὸ κρήνης τινὸς οἱ δὲ νῦν
Ἑλέαν ὀνομάζουσιν, ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐγέ- 20
νοντο ἄνδρες Πυθαγόρειοι. δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκεί-
νους καὶ ἐτι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς Λευ-
κανοὺς ἀντέσχον καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας καὶ κρείττους
ἀπῆεσαν καίπερ ἐνδεέστεροι καὶ χῶρα καὶ πλήθει σωμα-
των ὄντες. ἀναγκάζονται γοῦν διὰ τὴν λυπρότητα τῆς 25
γῆς τὰ πολλὰ θαλαττουργεῖν καὶ ταριχείας συνίστασθαι
καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. φησὶ δ' Ἀντίοχος Φω-
καίας ἀλούσης ὑφ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγοῦ,
τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους
πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρε- 30
οντιάδου, ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἑλέαν κτίσαι· διέ-

31. πρὸς κτίσαι· ἔνιοι δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλέητος·

χει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἢ πό-
 λιν. μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλίνουρος. πρὸ δὲ
 τῆς Ἑλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες νῆσοι δύο ὑφόρμους
 ἔχουσαι. μετὰ δὲ Παλίνουρον Πυξοῦς ἄκρα καὶ λιμὴν C.253
 5 καὶ ποταμός· ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα· ὤκισε δὲ Μί-
 κυθος ὁ Μεισσήνης ἄρχων τῆς ἐν Σικελίᾳ, πάλιν δ'
 ἀπῆραν οἱ ἰδρυθέντες πλὴν ὀλίγων. μετὰ δὲ Πυξοῦντα
 Λᾶος κόλπος καὶ ποταμός καὶ πόλις, ἐσχάτη τῶν Λευ-
 κανίδων, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἄποικος Συβα-
 10 ριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλῆς στάδιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ
 πᾶς τῆς Λευκανίας παράπλους ἑξακοσίων πεντήκοντα.
 πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἡρῶν ἐνὸς τῶν Ὀδυσ-
 σέως ἐταίρων, ἐφ' οὗ ὁ χρησμὸς τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο
 „Λάιον ἀμφὶ Δράκοντα πολὺν ποτε λαὸν ὀλεῖσθαι.“
 15 ἐπὶ γὰρ ταύτην Λᾶον στρατεύσαντες οἱ κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν Ἕλληνες ὑπὸ Λευκανῶν ἠτύχησαν ἑξακατηθέντες
 τῷ χρησμῷ.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταῦτ' 2
 ἐστὶ τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, τῆς δ' ἑτέρας οὐχ ἤπτον-
 20 το θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτουν οἱ
 τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. πρὶν δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας ἐλθεῖν οὐδ' ἤσάν πο Λευκανοί, Χῶνες δὲ καὶ Οἰ-
 νωτροὶ τοὺς τόπους ἐνέμουτο. τῶν δὲ Σαννιτῶν αὐξη-
 θέντων ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰνωτροὺς
 25 ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
 ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρω-
 θεν παραλίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρό-
 νον ἐπολέμουν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλ-
 λήλους. οἱ δὲ τῆς Σικελίας τύραννοι καὶ μετὰ ταῦτα
 30 Καρχηδόνιοι, τότε μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες

πρὸς Ῥωμαίους τοτὲ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαν-
τας τοὺς ταύτῃ κακῶς διέθηκαν, μάλιστα δὲ τοὺς Ἑλ-
ληνας, [οἱ] πρότερον μὲν γε καὶ τῆς μεσογαίας πολλὴν
ἀφῆρηντο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν χρόνων ἀρξάμενοι, καὶ
δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἠϋξήντο ὥστε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα
ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν· νυνὶ δὲ πλὴν Τάραν-
τος καὶ Ῥηγίου καὶ Νεαπόλεως ἐκβεβηκτοβαρῶσθαι συμ-
βέβηκεν ἅπαντα καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους
κατέχειν τὰ δὲ Καμπανοὺς, καὶ τούτους λόγῳ, τὸ δ'
ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγόνασιν. 10
ὁμῶς δὲ τῷ πραγματευομένῳ τὴν τῆς γῆς περίοδον καὶ
τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη καὶ τῶν ὑπαρξάντων ἔνια,
καὶ μάλιστα ὅταν ἐνδοξα ᾦ.

Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῆς Τυρρη-
νικῆς θαλάττης εἰρηνται, οἱ δὲ τὴν μεσόγαιαν ἔχοντες 16
εἰσὶν οἱ ὑπεροικούντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου. οὕτω
δ' εἰσὶ κακακωμένοι τελέως οὗτοι καὶ Βρέττιοι καὶ αὐ-
τοὶ Σαυνῖται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσαι
0.254 χαλεπὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἷτιον δ' ὅτι οὐδὲν ἐτι
σύστημα κοινὸν τῶν ἔθνων ἐκάστου συμμένει, τὰ τε 20
ἔθνη διαλέκτων τε καὶ ὀπλισμοῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν
παραπλησίων ἐκλέλοιπεν, ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν
εἰσιν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει κατοικίαι.

3 Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἃ παρειλήφαμεν, οὐδὲν παρὰ
τοῦτο ποιούμενοι τοὺς τὴν μεσόγαιαν οἰκοῦντας, Λευ- 25
κανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαυνίτας. Πετη-
λία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν καὶ
συννοικεῖται μέχρι νῦν ἱκανῶς. κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλο-
κτήτου φυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. ἱερὴν δ'
ἐστίν, ὥστε καὶ Σαυνῖται ποτε Θουρίοις ἐπετείχισαν 30
αὐτήν. Φιλοκτῆτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισσα περὶ
τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ

νεῶν τοῦ Φιλοκλήτου μνησθεὶς λέγειν τινὰς φησιν, ὥς
εἰς τὴν Κροτωνιάτιν ἀφικόμενος Κρίμισσαν ἄκραν
οἰκίσαι καὶ Χῶνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτη
Χῶνες ἐκλήθησαν, παρ' αὐτοῦ δὲ τινες σταλέντες εἰς
5 Σικελίαν περὶ Ἑρκα μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωὸς Αἰγε-
σταν τειχίσαιεν. καὶ Γρουμεντόν δὲ καὶ Ὀρετῖναι τῆς
μεσογαίας εἰσὶ καὶ Καλάσαρνα καὶ ἄλλαι μικραὶ κατοι-
κίαι μέχρι Ὀρενουςίας πόλεως ἀξιολόγον· ταύτην δ'
οἶμαι καὶ τὰς ἐφεξῆς ἐπὶ Καμπανίαν ἰόντι Σαννίτιδας
10 εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λε-
γομένη ἴδρυται. οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσὶ Σαν-
νίται, Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμάχων κρατή-
σαντες πολέμῳ κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. τὸν μὲν
οὖν ἄλλον χρόνον ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολέ-
15 μοις ἤρκειτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀρχάς· νῦν
δ' εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλίαν Βρέττιοι μέχρι τοῦ Σικελι- 4
κοῦ κατέχουσι πορθμοῦ σταδίων πεντήκοντα καὶ τρι-
ακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ
20 τῆς Ἰταλίας συγγράμματι ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι
καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωτρίαν
προσαγορεύεσθαι. ὅριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν
τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς * Βρεττα-
νίας ἔφαμεν, τὸν Λᾶον ποταμόν, πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ
25 τὸ Μεταπόντιον. τὴν δὲ Ταραντίνην, ἡ συνεχὴς τῷ
Μεταποντίῳ ἐστίν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυ-
ρας καλῶν. ἔτι δ' ἀνώτερον Οἰνωτροὺς τε καὶ Ἰταλοὺς
μόνους ἔφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς
τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν. ἐστὶ δ' αὐτὸς ὁ C. 255
30 ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα στάδιοι μεταξὺ δυεῖν κόλ-
πων, τοῦ τε Ἰππωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπητῖνον εἴ-
ρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικοῦ. περίπλους δ' ἐστὶ τῆς

ἀπολαμβανομένης χώρας πρὸς τὸν πορθμὸν ἐντὸς στάδιοι δισχίλιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκτείνεσθαι φησι τοῦ νομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ τῶν Οἰνωτρῶν μέχρι τῆς Μεταποντίνης καὶ τῆς Σειρήτιδος· οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τόπους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος κατακοσμοῦ- 5 μενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χώνην. οὗτος μὲν οὖν ἀπλουστέρως εἰρηκε καὶ ἀρχαϊκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. ἔστι δ' ἡ μὲν Λευκανία μεταξὺ τῆς τε παραλίας τῆς Τυρρονηκῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' 10 ἀπὸ τοῦ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἡπειρον ἀπὸ Σκυνιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων εἰς Κηφίλλους πλησίον Λάου· στάδιοι δ' εἰσὶ τοῦ ἰσθμοῦ τριακόσιοι. ὑπὲρ δὲ τούτων Βρεττίοι χειρρόνη- 15 σον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιεῖληπται χειρρόνησος ἡ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου ἐπὶ τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ὀνόμασται δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκανῶν· βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας· ἀπέστησαν δ', ὥς φασι, ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον, εἰθ' ὑπὸ ἀνέσεως ἐλευθεριάσαντες, ἥνίκα ἐπε- 20 στράτευσε Δίων Διονυσίῳ καὶ ἐξετάραξεν ἅπαντας πρὸς ἅπαντας. τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ Λευκανῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

- 6 Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἐστὶ τῆς Βρεττίας Τεμέση (Τέμφαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν) Αὐσόνων κτίσμα, 25 ὕστερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὓς ἐξέβαλον Βρεττίοι, Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τε καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἡρῶον ἀγροελαίοις συνηρεφὲς Πολίτου τῶν Ὀδυσσεύς ἑταίρων, ὃν δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενέσθαι βαρύ- 30 μνην, ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τι λόγιον καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς τοὺς ἀηδεῖς, τὸν

ἦρκα τον ἐν Τεμέσῃ λεγόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Λοκρῶν δὲ τῶν Ἐπιζεφυρίων ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθυμον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐπ' αὐτὸν κρατῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ δασμοῦ
 5 τοὺς ἐπιχωρίους. ταύτης δὲ τῆς Τεμέσης φασὶ μεμνησθαι τὸν ποιητὴν, οὐ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασσοῦ· λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ δείκνυται χαλκουργεῖα πλη- C.256
 σίον, ἃ νῦν ἐκλείπεται. ταύτης δὲ συνεχῆς Τερῖνα, ἣν Ἀννίβας καθείλεν οὐ δυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ
 10 εἰς αὐτὴν καταπεφεύγει τὴν Βρεττίαν. εἶτα Κωσεντία μητρόπολις Βρεττίων· μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδοσία φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολοτ-
 τὸς διεφθάρη. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Λωδώνης χρησμὸς φυλάττεσθαι κελεύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν
 15 Πανδοσίαν δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ ὁμωνύμων τούτοις, ἐνταῦθα κατέστρεψε τὸν βίον. τρικόρυφον δ' ἐστὶ τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς Ἀχέρων. προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον „Πανδοσία
 „τρικόλωνε, πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.“ ἔδοξε γὰρ πο-
 20 λεμίῳ φθορὰν, οὐκ οἰκείων δηλοῦσθαι. φασὶ δὲ καὶ βασιλείῳ ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλείων τὴν Πανδοσίαν. μετὰ δὲ τὴν Κωσεντίαν Ἰππώνιον Λοκρῶν κτίσμα· Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ἐιβῶνα Ὑαλεντίαν. διὰ δὲ τὸ
 25 εὐλείμωννα εἶναι τὰ περικείμενα χωρία καὶ ἀνθηρὰ τὴν Κόρην ἐκ Σικελίας πεπιστεύκασιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξὶν ἐν ἔθει γέγονεν ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς
 30 ἑορταῖς αἰσχρὸν εἶναι στεφάνους ὀνητοὺς φορεῖν. ἔχει δ' ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασε ποτὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραν-

7. post ἀμφοτέρως: τὸ „ἐς Τεμέσῃ μετὰ χαλκόν“,

νος τῶν Σικελιωτῶν κρατήσας τῆς πόλεως. ἐντεῦθεν
 δ' ἐπὶ τὸν Ἡρακλεῖον λιμένα πλεύσασιν ἄρχεται ἐπι-
 στρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας τὰ πρὸς τῷ πορθμῷ
 πρὸς τὴν ἰσπέραν. ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Μέδμα
 πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη, 5
 πλησίον ἔχουσα ἐπίνειον καλούμενον Ἐμπόριον· ἐγ-
 γὺς δὲ καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ ὕφορμος ὁμώνυμος.
 πρόκεινται δὲ τῆς ἡόνος ταύτης αἱ τῶν Λιπαραίων νῆ-
 σοι διέχουσαι τοῦ πορθμοῦ σταδίους διακοσίους. οἱ δ'
 Αἰόλου φασίν, οὗ καὶ τὸν ποιητὴν μεμνήσθαι κατὰ 10
 τὴν Ὀδύσσειαν· εἰσὶ δ' ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ἐν ἀπόψει
 πᾶσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἡπείρου
 τοῖς κατὰ τὴν Μέδμαν ἀφορῶσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν,
 ὅταν περὶ τῆς Σικελίας λέγωμεν. ἀπὸ δὲ τοῦ Μεταύ-
 ρου ποταμοῦ ἕτερος· ἐκδέχεται δ' ἐντεῦθεν τὸ Σκύλ- 15
 λαιον, πέτρα χειρρονησίξουσα ὑψηλή, τὸν ἰσθμὸν ἀμ-
 C.257 φίδυμον καὶ ταπεινὸν ἔχουσα, ὃν Ἀναξίλαος ὁ τύραν-
 νος τῶν Ῥηγίνων ἐπετείχισε τοῖς Τυρρηνοῖς κατασκευ-
 άσας ναύσταθμον, καὶ ἀφείλετο τοὺς ληστὰς τὸν διὰ
 τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. πλησίον γάρ ἐστι καὶ ἡ Καί- 20
 νυς διεχουσα τῆς Μέδμης σταδίους πεντήκοντα καὶ
 διακοσίους, ἡ τελευταία ποιοῦσα ἄκρα τὰ στενὰ τοῦ
 πορθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πελω-
 ριάδα· ἐστι δ' αὕτη μία τῶν τριῶν τῶν ποιουσῶν τρί-
 γωνον τὴν νῆσον, νεύει δὲ ἐπὶ θεινὰς ἀνατολάς, κα- 25
 θάπερ ἡ Καίνυς πρὸς τὴν ἰσπέραν, ἀνταποστροφὴν
 τινα ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ Καίνυος
 μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίνων στυλίδος, τοῦ
 πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῷ δὲ
 πλείον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ στυλίδος ἑκα- 30

τὸν εἰς Ῥήγιον, ἤδη τοῦ πορθμοῦ πλατυνομένου, προ-
οῦσι πρὸς τὴν ἔξω καὶ πρὸς ἑω θάλατταν τὴν τοῦ Σι-
κελικοῦ καλουμένου πελάγους.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδίων, οὓς κατὰ 6
5 χρησμὸν δεκατευθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν
ὑστερον ἐκ Δελφῶν ἀποικῆσαι δευρὸ φασὶ παραλα-
βόντας καὶ ἄλλους τῶν οἰκοθεν· ὥς δ' Ἀντίοχος φησι,
Ζαγκλαῖοι μετεπέμψαντο τοὺς Χαλκιδίας καὶ οἰκιστὴν
Ἀντίμνηστον συνέστησαν ἐκείνων. ἦσαν δὲ τῆς ἀποι-
10 κίας καὶ οἱ Μεσσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
καταστασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι
δίκας ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Αἰμναῖς
γενομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃς καὶ αὐτὰς ἐβιάσαν-
το πεμφθείσας ἐπὶ τὴν ἱερουργίαν, καὶ τοὺς ἐπιβοη-
15 θούντας ἀπέκτειναν. παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάκι-
στον οἱ φυγάδες πέμπουσιν εἰς θεοῦ, μεμφόμενοι τὸν
Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἀρτεμιν εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν ἀνθ'
ὧν ἐτιμῶρουν αὐτοῖς, καὶ πυνθανόμενοι πῶς ἂν σω-
θεῖεν ἀπολωλότες. ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε στέλλεσθαι
20 μετὰ Χαλκιδίων εἰς τὸ Ῥήγιον καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ
χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς ἀλλὰ σεσω-
σθαι μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσεσθαι τῇ πα-
τρίδι ἄλωσομένη μικρὸν ὑστερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ
δ' ὑπήκουσαν. διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίων ἡγεμόνες μέχρι
25 Ἀναξίλα τοῦ Μεσσηνίων γένους αἰεὶ καθίσταντο. Ἀν-
τίοχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκῆσαι
φησι Σικελούς καὶ Μοργήτας, διαῖραι δ' εἰς τὴν Σικε-
λίαν ὑστερον ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. φασὶ
δὲ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντεῦθεν τὴν προσηγορίαν
30 ἀπὸ τῶν Μοργήτων ἔχειν. ἰσχυσε δὲ μέγιστον ἢ τῶν C.258
Ῥηγίων πόλις καὶ περιοικίδας ἴσχε συχνάς, ἐπιτείχι-
σμά τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νῦν ἐφ'

ἡμῶν, ἥνικα Σέξτος Πομπήιος ἀπέστησε τὴν Σικελίαν.
 ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον εἰθ', ὥς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ
 συμβὰν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ
 τῆς ἡπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε καί-
 κεινος εἰρηκεν „ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκεται.“ τσ-δ
 κμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἰτνὴν συμπτωμάτων
 καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῶν κατὰ Λι-
 πάραν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, ἐτι δὲ τῶν κατὰ τὰς
 Πιθηκούσας καὶ τὴν προσεχῇ περαιᾶν ἅπασαν οὐκ
 ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νυνὶ μὲν οὖν 10
 ἀνεφγμένων τῶν στομάτων, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσᾷ-
 ται καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπάνιόν τι σείεσθαι
 φασὶ τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν, τότε δὲ πάντων ἐμ-
 πεφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς
 σφυρόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα σεισμοὺς ἀπειργά- 15
 ζετο σφοδρούς, μοχλευόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν
 βίαν τῶν ἀνέμων ὑπεῖξάν ποτε καὶ ἀναρραγέντες ἐδέ-
 ξαντο τὴν ἐκατέρωθεν θάλατταν καὶ ταύτην καὶ τὴν
 μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ νήσων. καὶ γὰρ ἡ Προ-
 χύτη καὶ Πιθηκούσαι ἀποσπάσματα τῆς ἡπείρου καὶ 20
 αἱ Καπρίαι καὶ ἡ Λευκωσία καὶ Σειρῆνες καὶ αἱ Οἰνω-
 τρίδες. αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ
 καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ
 βυθοῦ μᾶλλον ἀνενεχθῆναι πιθανόν, τὰς δὲ προκει-
 μένας τῶν ἀκρωτηρίων καὶ πορθμῶ διηρημένas ἐν- 25
 τεῦθεν ἀπερρωγένας δοκεῖν εὐλογώτερον. πλὴν εἴτε
 διὰ ταῦτα τοῦνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπι-
 φάνειαν τῆς πόλεως ὥς ἂν βασιλείον τῇ Λατίνῃ φωνῇ
 προσαγορευσάντων Σαυνιτῶν διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας
 αὐτῶν κοινωνῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας καὶ ἐπὶ 30

11. ποιε ἀνεφγμένων: τούτων

- πολὺ χρῆσασθαι τῇ Λατίνῃ διαλέκτῳ, πάρεστι σκοπεῖν, ὅποτέρως ἔχει τάληθές. ἐπιφανῇ δ' οὖν πόλιν οὖσαν καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν πολλοὺς δ' ἄνδρας παρασχομένην ἀξίους λόγου, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν ἀρετὴν τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον αἰτιασάμενον, ὅτι αἰτησαμένῳ κόρην πρὸς γάμον τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ μέ-
 10 ρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν Φοιβίαν ἐκάλεσεν. ἐπὶ Πύρρου δ' ἡ τῶν Καμπανῶν φρουρὰ παρασπονδηθέν-
 τας διέφθειρε τοὺς πλείστους· μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρ-
 σικῶν καὶ σεισμοὶ κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομ-
 πῆιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ C. 259
 ὁρῶν λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν συνοίκους ἰδὼκεν αὐτῇ
 τῶν ἐκ τοῦ στόλου τινάς, καὶ νῦν ἱκανῶς εὐάνδρει.
- 15 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς ἑὼ Λευκοπέτραν
 καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χρόας ἐν πεντήκοντα σταδί-
 οῖς, εἰς ἣν τελευτᾶν φασὶ τὸ Ἀπέννινον ὄρος. ἐντεῦθεν
 δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευτᾶτον ἀκρωτήριον [ὄν] νεύει
 πρὸς μεσημβρίαν· κάμψαντι γὰρ εὐθὺς ὁ πλοῦς λιβὶ
 20 μέχρι πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν· εἴτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον
 αἰεὶ καὶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τὸν κόλπον
 τὸν Ἰόνιον. μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος
 ἢ καλεῖται Ζεφύριον, ἔχουσα τοῖς ἐσπερίοις ἀνέμοις
 λιμένα, ἐξ οὗ καὶ τοῦνομα. εἴθ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ
 25 Ἐπιζεφύριοι, Λοκρῶν ἀποικοὶ τῶν ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλ-
 πῳ, μικρὸν ὕστερον τῆς Κρότωνος καὶ Συρακουσῶν
 κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνθους· Ἐφορος δ' οὐκ
 εὖ τῶν Ὀπουντιῶν Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. ἔτη μὲν
 οὖν τρία ἢ τέτταρα ὥκουν ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· καὶ ἐστὶν
 30 ἡκεὶ κρήνη Λοκρία, ὅπου οἱ Λοκροὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

εἶτα μετήνικαν τὴν πόλιν συμπραξάντων καὶ Συρακουσσίων. ἅμα γὰρ οὗτοι ἐν οἷς εἰσὶ δ' ἀπὸ Ῥηγίου μέχρι Λοκρῶν ἑξακόσιοι στάδιοι. ἴδρυνται δ' ἡ πόλις ἐκ' ὀφρύος ἣν Ἐπῶπιν καλοῦσι.

- 8 Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρήσασθαι πεπι-
στευμένοι εἰσὶ· καὶ πλεῖστον χρόνον εὐνομηθέντας
Διονύσιος ἐκπεσὼν ἐκ τῆς Συρακουσσίῳ ἀνομώτατα
πάντων διεχρήσατο, ὅς γε προεγάμει μὲν παρεισιῶν
εἰς τὸ δωμάτιον τὰς νυμφοστοληθείσας, συναγαγὼν δὲ
τὰς ὥραιας παρθένους περιστεράς κολοπτέρους ἐν τοῖς 10
συμποσίοις ἤφει, κἀκείνας ἐκέλευσε θηρεύειν γυμνάς,
τινὰς δὲ καὶ σανδάλια ὑποδοιμένας ἄξυνα, τὸ μὲν ὑψη-
λὸν τὸ δὲ ταπεινόν, περιδιώκειν * ἔφασαν τοῦ ἀπρε-
ποῦς χάριν. δίκας μέντοι ἔτισεν, ἐπειδὴ πάλιν εἰς τὴν
Σικελίαν ἐπανήλθεν ἀναληψόμενος τὴν ἀρχήν· κα- 15
ταλύσαντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουρὰν ἠλευθέρωσαν
σφᾶς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδίων κύριοι
κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες καὶ τῶν υἱῶν
ὁ νεώτερος ἤδη μειράκιον· ἄτερος γὰρ Ἀπολλοκράτης
συνεστρατήγει τῷ πατρὶ τὴν κάθοδον. πολλὰ δὲ δεο- 20
μένῳ τῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ καὶ Ταραντίνοις ὑπὲρ αὐτοῦ
προέσθαι τὰ σώματα ἐφ' οἷς ἂν ἐθελήσωσιν οὐκ ἔδο-
C.260σαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμειναν καὶ πόρθησιν τῆς
χώρας, τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας τὸν πλεῖστον
ἐξέχεαν· καταπορνευθείσας γὰρ ἐστραγγάλησαν, εἶτα 25
καύσαντες τὰ σώματα κατήλεσαν τὰ ὀστά καὶ κατε-
πόντωσαν. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς
Ἐφορος, ἣν Ζάλευκος συνέταξεν ἐκ τε τῶν Κρητικῶν
νομίμων καὶ Λακωνικῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀρειοπαγитικῶν,
φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις καινίσαι τοῦτο τὸν Ζάλευκον 30
ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ζημίας τοῖς δικασταῖς ἐπιτρε-
ψάντων ὀρίξειν ἐφ' ἑκάστοις τοῖς ἀδικήμασιν, ἐκείνος

ἐν τοῖς νόμοις διαώρισεν, ἡγούμενος τὰς μὲν γνώμας
 τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν,
 [τὰς δὲ ζημίας] δεῖν εἶναι τὰς αὐτάς· ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ
 ἀπλουστέως αὐτὸν περὶ τῶν συμβολαίων διατάξαι.
 5 Θουρίους δ' ὕστερον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λο-
 κρῶν ἐνδοξοτέρους μὲν γενέσθαι, χείρονας δέ· εὐνο-
 μέσθαι γὰρ οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττο-
 μένους τὰ τῶν συκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας
 τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἰρηκεῖν
 10 ὅτι παρ' οἷς πλεῖστοι νόμοι καὶ δίκαι παρὰ τούτοις καὶ
 βίοι μοχθηροί, καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἱατροὶ πολλοὶ καὶ
 νόσους εἰκὸς εἶναι πολλάς.

Τοῦ δὲ Ἄλγηκος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥή- 9
 γίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος βαθεῖαν φάραγγα διεξιόντος
 15 ἰδιὸν τι συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν
 τῇ τῶν Λοκρῶν περαίᾳ φθόγγονται, τοῖς δ' ἀφώνοις
 εἶναι συμβαίνει· τὸ δ' αἷτιον εἰκάξουσιν ὅτι τοῖς μὲν
 παλίνσκιόν ἐστι τὸ χωρίον ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ
 διαστέλλειν τοὺς ὑμένας, τοὺς δ' ἡλιαζομένους ξηροὺς
 20 καὶ κερατώδεις ἔχειν ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυνῶς ἐκπέμ-
 πεσθαι τὸν φθόγγον. εἰδείκνυτο δ' ἀνδριάς ἐν Λοκροῖς
 Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν κα-
 θήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνι-
 ζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ
 25 τοῦ * κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελ-
 φῶν ἐαντῷ συμπράττειν· ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ
 τοὺς προγόνους αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλ-
 θαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μεταίνα
 ἐκείνοις τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ
 30 οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων,
 ὅμως εὐδοκίμειν μηδὲν ἦττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἑλ-
 πίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνομον καὶ

- ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπειδὴ
κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης ἐπιστὰς
C.261 ἐτίθει ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν πό-
λεων τούτων μεσόγαιαν Βρεττίοι κατέχουσι· καὶ πόλις
ἐνταῦθα Μαιέρτιον καὶ ὁ θρυμὸς ὁ φέρων τὴν ἀρί- 5
στην πίτταν τὴν Βρεττίαν, ὃν Σίλαν καλοῦσιν, εὐδεν-
δρὸς τε καὶ εὐνδρος, μήκος ἐπτακοσίων σταδίων.
- 10 Μετὰ δὲ Λοκροὺς Σάγρα, ὃν Θηλυκῶς ὀνομά-
ζουσιν, ἐφ' οὗ βωμοὶ Διοσκούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ
μύριοι μετὰ Ῥηγίνων πρὸς δεκατρεις μυριάδας Κρο- 10
τωνιατῶν συμβαλόντες ἐνίκησαν· ἀφ' οὗ τὴν παροι-
μίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπεσεῖν φασιν „ἀληθέ-
„στερα τῶν ἐπὶ Σάγρα.“ προσμεμνηθεύκασι δ' ἔνιοι καὶ
διότι αὐθημερὸν τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος Ὀλυμπίᾳσιν
ἀπαγγελθεῖη τοῖς ἐκεῖ τὸ συμβάν, καὶ εὐρεθεῖη τὸ τά- 15
χος τῆς ἀγγελίας ἀληθές. ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰ-
τίαν τοῖς Κροτωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμμει-
ναι χρόνον διὰ τὸ πλῆθος τῶν τότε πεσόντων ἀνδρῶν.
μετὰ δὲ τὴν Σάγραν Ἀχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρό-
τερον δ' Αὐλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκείμενον αὐ- 20
λῶνα. ἔστι δ' ἔρημος· οἱ γὰρ ἔχοντες εἰς Σικελίαν
ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον καὶ τὴν ἐκεῖ Καυλωνίαν
ἐκτίσαν. μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθη-
ναίων τῶν μετὰ Μενεσθείως (νῦν δὲ Σκυλάκιον κα-
λεῖται), Κροτωνιατῶν δ' ἐχόντων Διονύσιος Λοκροῖς 25
προσώρισεν. ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως καὶ ὁ κόλπος Σκυλ-
λητικὸς ὠνόμασται, ποιῶν τὸν εἰρημένον ἰσθμὸν πρὸς
τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ἐπεχείρησε δ' ὁ Διονύσιος καὶ
διατειχίζειν τὸν ἰσθμὸν στρατεύσας ἐπὶ Λευκανοὺς, λό-
γῳ μὲν ὥς ἀσφάλειαν παρέξων ἀπὸ τῶν ἐκτὸς βαρβάρων 30
τοῖς ἐντὸς ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθὲς λῦσαι τὴν πρὸς ἀλλή-

λους κοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥστ' ἄρχειν ἀδεῶς τῶν ἐντός· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτὸς εἰσελθόντες.

Μετὰ δὲ τὸ Σκυλλήτιον ἡ Κροτωνιάτις χώρα καὶ 11
 5 τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς. μετὰ δὲ ταύτας τὸ Λακί-
 νιον Ἥρας ἱερὸν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολλῶν
 ἀναθημάτων μιστόν. τὰ διάγραμμα δ' οὐκ εὐκρινῶς
 λέγεται· πλὴν ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίου ἀπὸ πορθ-
 10 μοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χιλίους καὶ
 τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ διάγραμμα εἰς ἄκραν Ἰα-
 πυγίαν ἐπτακοσίους. τοῦτο μὲν οὖν στόμα λέγουσι
 τοῦ Ταραντίνου κόλπου. αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περί-
 πλουν ἀξιόλογον μιλίων διακοσίων τετταράκοντα, ὥς
 ὁ χωρογράφος φησί . . τριακοσίων ὀγδοήκοντα . . ἀζώ-
 15 νω, Ἀρτεμίδωρος· τοσούτοις δὲ καὶ λείπων . . τοῦ 0.262
 πλάτους τοῦ στόματος τοῦ κόλπου. βλέπει δὲ πρὸς
 ἀνατολὰς χειμερινάς, ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Λακίνιον· κάμ-
 ψαντι γὰρ εὐθὺς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν
 οὐκ εἰσὶ πλὴν τῆς Ταραντίνων. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν
 20 τινῶν ἄξιον καὶ ἐπὶ πλέον αὐτῶν μνησθῆναι.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων ἐν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα 12
 σταδίοις ἀπὸ τοῦ Λακινίου καὶ ποταμὸς Αἰσαρος καὶ
 λιμὴν καὶ ἄλλος ποταμὸς Νέαιθος, ᾧ τὴν ἐπωνυμίαν
 γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. καταχθέντας
 25 γάρ τινες τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ στόλου πλανηθέντων
 Ἀχαιῶν ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσκηψιν τῶν χω-
 ρίων, τὰς δὲ συμπλεύσας αὐτοῖς Τροφάδας καταμα-
 θούσας ἔρημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα ἐμπρησαι βαρυνουέ-
 νας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους,
 30 ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρώντας· εὐθὺς δὲ καὶ

ἄλλων πλειόνων εἰσαφικνουμένων καὶ ζηλούντων ἐκεί-
 νους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γενέσθαι,
 ὧν αἱ πλείους ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν ἐγένοντο. φησὶ
 δ' Ἀντίοχος, τοῦ θεοῦ χρήσαντος Ἀχαιοὺς Κρότωνα
 κτίζειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασκεφόμενον τὸν
 τόπον, ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν ποταμῷ τῷ
 πλησίον ὁμώνυμον κρῖναι ταύτην ἀμείνω· ἐπανερέ-
 σθαι δ' οὖν ἀπιόντα τὸν θεὸν εἰ λῶον εἴη ταύτην ἀντ'
 ἐκείνης κτίζειν, τὸν δὲ ἀνειπεῖν (ἐτύγγανε δὲ ὑπόκυφος
 ὢν ὁ Μύσκελλος) „Μύσκελλε βραχύνωτε, παρὲκ θεὸν 10
 „ἄλλο ματεύων κλαύματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὃ τι δῶ
 „τις ἐπαινεῖν.“ ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὸν Κρότωνα
 συμπράξαντος καὶ Ἀρχίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκί-
 σαντος, προσπλεύσαντος κατὰ τύχην ἡνίκα ὤρητο
 ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσσῶν οἰκισμὸν. ᾤκουν δὲ Ἰάπυ- 15
 γες τὸν Κρότωνα πρότερον, ὡς Ἐφορός φησι. δοκεῖ δ'
 ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκήσαι καὶ τὰ περὶ τὴν ἀθλη-
 σιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτερή-
 σαντες τῷ σταδίῳ ἐπὶ τὰς ἀνδρες ἅπαντες ὑπῆρξαν Κρο-
 τωνιάται, ὥστ' εἰκότως εἰρῆσθαι δοκεῖ διότι Κροτω- 20
 νιατῶν ὁ ἔσχατος πρῶτος ἦν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ
 τὴν παροιμίαν δὲ ὑγιέστερον Κρότωνος λέγουσαν ἐν-
 τεῦθεν εἰρῆσθαι φασιν, ὡς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίειαν
 καὶ εὐεξίαν ἔχοντός τι φορόν. πλείστους οὖν Ὀλυμ-
 πιονίκας ἔσχε, καίπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα διὰ 25
 τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγγρα πεσόντων ἀνδρῶν το-
 0.263 σούτων τὸ πλῆθος· πρὸςέλαβε δὲ τῇ δόξῃ καὶ τὸ τῶν
 Πυθαγορείων πλῆθος καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν

3. post ἐγένοντο: καὶ ποταμός δὲ ὁ Νίαιθος ἀπὸ τοῦ
 πάθους τὴν προσωρινὴν ἔσχε. 24. post φορόν: διὰ το
 πλῆθος τῶν ἀθλητῶν.

- τῶν ἀθλητῶν γεγωνὸς ὁμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου δια-
 τρίψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. φασὶ δ' ἐν τῷ
 συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων πονήσαντος στύλου τὸν
 Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑποσπάσαι δὲ καὶ
 5 ἑαυτὸν· τῇ δ' αὐτῇ ῥώμῃ πεποιθότα· εἰκὸς καὶ τὴν
 ἱστορουμένην ὑπὸ τινων εὐρέσθαι καταστροφὴν τοῦ
 βίου. λέγεται γοῦν ὁδοιπορῶν ποτε δι' ὕλης βαθείας
 παραβῆναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ πλείον, εἰθ' εὐρὼν ξύλον μέγα
 ἐσφηνωμένον, ἐμβαλὼν χεῖρας ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν
 10 διάστασιν βιάζεσθαι πρὸς τὸ διαστήσαι τελέως· το-
 σοῦτον δ' ἰσχυσε μόνον ὥστ' ἐκπεσεῖν τοὺς σφῆνας·
 εἰτ' εὐθύς ἐπισυμπεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀπολη-
 φθέντα δ' αὐτὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ πάγῃ θηρόβρωτον γε-
 νέσθαι.
- 15 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν [ἐν] διακοσίοις σταδίοις Ἀχαιῶν 13
 κτίσμα ἢ Σύβαρις δυεῖν ποταμῶν μεταξὺ, Κράθιδος
 καὶ Συβάριδος· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς ὁ Ἰσ[ος] Ἑλικεύς.
 τοσοῦτον δ' εὐτυχίᾳ διήνεγκεν ἢ πόλις αὕτη τὸ πα-
 λαιὸν ὥστε τεττάρων μὲν ἔθνων τῶν πλησίον ἐπῆρξε,
 20 πέντε δὲ καὶ εἰκοσι πόλεις ὑπηκόους ἔσχε, τριάκοντα
 δὲ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἐστράτευσεν,
 πεντήκοντα δὲ σταδίων κύκλον συνεπλήρουν οἰκοῦν-
 τες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὕβρεως
 ἅπασαν τὴν εὐδαιμονίαν ἀφῆρέθησαν ὑπὸ Κροτωνια-
 25 τῶν ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα· ἐλόντες γὰρ τὴν πόλιν
 ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν καὶ κατέκλυσαν. ὕστερον δ' οἱ
 περιγεγόμενοι συνελθόντες ἐπύκουν ὀλίγοι· χρόνῳ
 δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων
 Ἑλλήνων, οἳ συνοικήσαντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοντο,
 30 καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν διεχειρίσαντο
 . . . τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθηκαν πλησίον
 καὶ Θουρίους προσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμωνύμου.

ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ
 πτυρτικοὺς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπ'
 αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραῆτις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ
 λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη
 ἰᾶται. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον ὑπὸ 5
 Λευκανῶν ἡνδραποδίσθησαν, Ταραντίνων δ' ἀφελο-
 μένων ἐκείνους ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον. οἱ δὲ πέμ-
 ψαντες συνοίκους ὀλιγανδροῦσι μετωνόμασαν Κωπιάς
 τὴν πόλιν.

- 14 Μετὰ δὲ Θουρίους Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ 10
 καὶ Φωκέων κτίσμα, ὅθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶνος,
 γλυκὺς καὶ ἀπαλὸς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδο-
 C.264 χιμῶν· καὶ ὁ Θουρίνος δὲ τῶν ἐν ὀνόματι οἰνων ἐστίν.
 εἰδ' Ἡράκλεια πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, καὶ
 ποταμοὶ δύο πλωτοὶ Ἀκιρις καὶ Σίρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν 15
 ὁμώνυμος Τρωικῇ· χρόνῳ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεῦθεν
 οἰκισθεῖσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὕτη τῶν Ἡρα-
 κλεωτῶν ὑπῆρξε. διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας
 καὶ εἰκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριακοσίους
 τριάκοντα. τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον 20
 ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ξόανον ἰδρυμέ-
 νον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μυθεύουσιν ἀποσπωμέ-
 νων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἐλόντων τὴν πόλιν·
 τοὺτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκήτορας φεύγοντας τὴν Λυ-
 δῶν ἀρχήν, καὶ βίᾳ λαβεῖν τὴν πόλιν Χῳίων οὔσαν, 25
 καλέσαι δὲ αὐτὴν Πολίειον· δείκνυσθαι δὲ καὶ νῦν κα-
 ταμῦον τὸ ξόανον. ἱταμὸν μὲν οὖν καὶ τὸ οὔτω μυ-
 θεύειν, ὥστε μὴ καταμῦσαι ἀναινόμενον, καθάπερ καὶ
 ἐν Ἰλίῳ ἀποστραφῆναι κατὰ τὸν Κασάνδρας βιασμόν,
 ἀλλὰ καὶ καταμῦον δείκνυσθαι· πολὺ δὲ ἱταμώτερον 30
 τὸ τοσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κίκομισμένα ξόανα, ὅσα
 φασὶν οἱ συγγραφεῖς· καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Λατινίῳ

καὶ ἐν Λουκερίᾳ καὶ ἐν Σιρίτιδι Ἰλιάς Ἀθηναῖα καλεῖται
ὥς ἐκαῖθεν κομισθεῖσα. καὶ τὸ τῶν Τρῳάδων δὲ τόλ-
μημα περιφέρεται πολλαχοῦ καὶ ἄπιστον φαίνεται καί-
περ δυνατόν ὄν. τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίῳ κτίσμα φασὶ καὶ
5 Σιρίτιν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Τράεντος Σύβαριν. φησὶ δ'
Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους Θουρίοις καὶ Κλεανδρίδα
τῷ στρατηγῷ φυγάδι ἐκ Λακεδαιμόνος πολεμοῦντας
περὶ τῆς Σιρίτιδος συμβῆναι, καὶ συνοικῆσαι μὲν κοι-
νῇ, τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ταραντίνων, Ἡράκλειαν
10 δ' ὕστερον κληθῆναι μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα καὶ
τὸν τόπον.

Ἐξῆς δ' ἐστὶ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπι- 15
νείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ στάδιοι τετταράκοντα πρὸς
τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου
15 πλευσάντων μετὰ Νέστορος, οὓς οὕτως ἀπὸ γεωργίας
εὐτυχῆσαι φασιν ὥστε θέρος χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀνα-
θεῖναι. σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὸν τῶν Νη-
λειδῶν ἐναγισμὸν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σαυνιτῶν. Ἀν-
τίοχος δὲ φησιν ἐκλειφθέντα τὸν τόπον ἐποικῆσαι τῶν
20 Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρι
Ἀχαιῶν, μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μῖσος τὸ πρὸς Τα-
ραντίνους τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι γειτνιωῖτες ἐπιπηδήσαιεν τῷ
τόπῳ. οὖν δ' οὐσῶν πόλεων, τοῦ Μεταποντίου ἐγ-
25 γυτέρῳ [τῆς δὲ Σιρίτιδος ἀπωτέρῳ] τοῦ Τάραντος,
πεισθῆναι τοὺς ἀφικμένους ὑπὸ τῶν Συβαριτῶν τὸ
Μεταπόντιον κατασχεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας ἔξιενC.265
καὶ τὴν Σιρίτιν, εἰ δ' ἐπὶ τὴν Σιρίτιν τράποιντο, προσ-
θήσειν τοῖς Ταραντίνοις τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς
30 οὖσι. πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους
καὶ τοὺς ὑπερκειμένους Οἰνωτροὺς ἐπὶ μέρει διαλυ-
θῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γενέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον

καὶ τῆς Ἰαπυγίας. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μετάποντον
 μυθεύουσι καὶ τὴν Μελανίππην τὴν δεσμῶτιν καὶ τὸν
 ἐξ αὐτῆς Βοιωτὸν. δοκεῖ δ' Ἀντίοχος τὴν πόλιν Μετα-
 πόντιον εἰρησθαι πρότερον Μέταβον, παρωνομάσθαι
 δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίππην οὐ πρὸς τοῦτον ἀλλὰ 5
 πρὸς Δίον κομισθῆναι ἐλέγχειν ἡρώδην τοῦ Μετάβου
 καὶ Ἄσιον τὸν ποιητὴν φήσαντα ὅτι τὸν Βοιωτὸν „Δίον
 ἐν μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίππη,“ ὥς πρὸς ἐκεῖ-
 νον ἀχθεῖσαν τὴν Μελανίππην, οὐ πρὸς Μέταβον.
 οἰκιστῆς δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος ὁ Κρίσης τύ- 10
 ραννος γεγένηται τῆς περὶ Δελφούς, ὥς φησιν Ἐφο-
 ρος. ἔστι δέ τις καὶ οὗτος λόγος ὥς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸν συνοικισμὸν Δεύκιππος εἶη, χρη-
 σάμενος δὲ παρὰ τῶν Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέ-
 ραν καὶ νύκτα μὴ ἀποδοίη, μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων 15
 πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς νύκτα
 αἰτήσαιο καὶ λάβοι, νύκτωρ δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς
 ἡμέραν. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, περὶ
 ὧν ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας τῆς Ἰτα-
 λίας νήσους περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό- 20
 θεσιν· ἀεὶ γὰρ τοῖς Ἰθνεσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιώσας
 προσκαταλέγοντες νήσους καὶ νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους
 ἐπεληλύθαμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἣν περ καὶ Ἰταλίαν μό-
 νην ὠνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοί ἐσμεν φυλάξαι τὴν
 αὐτὴν τάξιν, ἐπελθόντες τὴν Σικελίαν καὶ τὰς περὶ 25
 αὐτὴν νήσους.

- 2 Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι, καὶ διὰ
 τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Θρινακία δ' ὕστερον
 προσηγορεύθη μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. τὸ δὲ
 σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι, Πελωριάς μὲν ἡ πρὸς 30
 τὴν Καῖνυν καὶ τὴν στυλίδαν τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν
 πορθμὸν, Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη πρὸς ἑω καὶ τῷ Σι-

κελικῷ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον· τρίτη δ' ἐστὶν
 ἡ προσεχὴς τῇ Λιβύῃ βλέπουσα πρὸς ταύτην ἄμα καὶ
 τὴν χειμερινὴν δύσιν, Αἰλύβαιον. τῶν δὲ πλευρῶν, ὥς
 5 ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κοῖλαι με-
 τρώς, ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ ἀπὸ τοῦ Αἰλυβαίου καθή- 0.266
 κούσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μεγίστη ἐστί, στα-
 δίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος εἰρηκε
 προσθεῖς καὶ εἴκοσι. τῶν δ' ἄλλων ἡ ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ
 10 τοῦ Αἰλυβαίου μεῖζων τῆς ἑτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ
 πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχὴς, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριά-
 δος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν
 καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος στα-
 δίων τετραρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαί-
 15 νει. ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μεῖζω λέγεται τὰ διαστήματα
 κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῷ· ἐκ μὲν Πελωριάδος
 εἰς Μύλας εἴκοσι πέντε· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς
 Τυνδαρίδα· εἰτα εἰς Ἀγάθυρνον τριάκοντα καὶ τὰ ἴσα
 εἰς Ἀλαισαν καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον· ταῦτα μὲν
 20 πολέχνια· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν δεκαοκτῶ διὰ μέσης
 ῥέοντα τῆς Σικελίας· εἰτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα
 πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Αἰγισταίων
 ἐμπόριον· λοιπὰ δὲ εἰς Αἰλύβαιον τριάκοντα ὀκτώ.
 ἐντεῦθεν δὲ κάμψαντι ἐπὶ τὸ συνεχὲς πλευρὸν εἰς μὲν
 25 τὸ Ἡράκλειον ἑβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγαν-
 τίνων ἐμπόριον εἴκοσι, καὶ ἄλλα εἴκοσιν εἰς Καμάρι-
 ναν· εἰτ' ἐπὶ Πάχυνον πενήτηκοντα. ἐνθεν πάλιν κατὰ
 τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας τριάκοντα ἑξ,
 εἰς δὲ Κατάνην ἑξήκοντα· εἰτ' εἰς Ταυρομένιον τριά-
 30 κοντα τρία· εἰτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. περὶ δὲ ἐκ
 μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτώ,
 ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Αἰλύβαιον τῇ Ὑαλερίᾳ ὁδῷ [διακό-

σια] τριάκοντα πέντε. ἐνιοι δ' ἀπλούστερον εἰρήκασιν, ὥσπερ Ἐφορος, τὸν περίπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδάωνιος δὲ τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Αἰλύβαιον, πρὸς ἄρκτον δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν. ἀνάγκη δέ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμῳ σχήματι διαστελλομένων, τὰ ἐγγραφόμενα τρίγωνα καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ καὶ ὧν οὐδεμία πλευρὰ [οὐδεμία] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόστως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. ὅμως δ' οὖν 10 * ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη ἢ Πελωριάς ἀρκτικωτάτῃ λέγοιτ' ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥσθ' ἢ ἐπιγεγνημένη ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυνον, [ὄν] ἐκκείσθαι πρὸς ἄρκτον ἔφαμεν, ἅμα πρὸς ἄρκτον βλέπουσα ποιήσει τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν 15 πορθμόν. δεῖ δ' ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἢ ἡὼν παρακλίνει προΐουσιν ἀπὸ τῆς Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυνον. διάγραμμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Παχύνου πρὸς C.267 τὸ στόμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι τετρακισχίλιοι. Ἄρτε- 20 μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύνου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τετρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Παμισὸν χιλίους ἑκατὸν τριάκοντα, παρασχεῖν ἂν δοκῇ μοι λόγον μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγῃ τῷ φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ 25 τοῦ Παχύνου. ἢ δ' ἀπὸ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον (ἰσπεριώτερον δὲ τῆς Πελωριάδος ἐστὶν) ἱκανῶς ἂν καὶ τὴν λοξοῖτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἑσπέραν, βλέπει δὲ ἂν ἅμα πρὸς τε τὴν ἄρκτον καὶ πρὸς τὸν νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυ- 30

4. post νῆσον: καὶ 27. post Πελωριάδος: ἱκανῶς

ζομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ τοῦ πρὸς τὰς Σύρτας
 διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ Λιλυ-
 βαίου τοῦλάχιστον διάστημα ἐπὶ Λιβύην χίλιοι καὶ πεν-
 τακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καθ' ὃ δὴ λέγεται τις τῶν
 5 ὀξυδορκούντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν
 ἀριθμὸν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνης σκαφῶν τοῖς
 ἐν Λιλυβαίῳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Λιλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελο-
 ριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἑω καὶ βλέπειν
 πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς ἄρκτου, πρὸς ἄρ-
 10 κτον μὲν ἔχουσιν τὴν Ἰταλίαν πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυρ-
 ρηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν 2
 πορθμὸν Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον καὶ
 Κατάνη καὶ Συρακοῦσαι· αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ
 15 Συρακοῦσῶν ἐκλελοίπασιν, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου
 καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ * συνελθοῦσαι καὶ πάντα
 καταρρεόντων ἐκ τῆς Αἰτνῆς εἰς εὐλίμενα στόματα· ἐν-
 ταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. φησὶ δὲ
 ταύτας Ἐφορος πρῶτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας
 20 ἐν Σικελίᾳ δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωικά· τοὺς γὰρ
 πρότερον δεδιέναι τὰ ληστήρια τῶν Τυρρηνῶν καὶ τὴν
 ὁμότητα τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ὥστε μὴδὲ κατ' ἐμπο-
 ρίαν πλεῖν. Θεοκλέα δ' Ἀθηναῖον παρενεχθέντα ἀνέ-
 μοις εἰς τὴν Σικελίαν κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένειαν
 25 τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς, ἐπανελθόντα
 δὲ Ἀθηναίους μὲν μὴ πείσαι, Χαλκιδίας δὲ τοὺς ἐν
 Εὐβοίᾳ συχνοὺς παραλαβόντα καὶ τῶν Ἰώνων τινάς,
 ἔτι δὲ Δωριέων, (ὧν) οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῖν-
 σαι· τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδίας κτίσαι Νάξον τοὺς δὲ
 30 Δωριέας Μέγαρα τὴν Ἰβλαν πρότερον καλουμένην.
 αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ, τὸ δὲ τῆς Ἰβλῆς ὄνομα
 συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἰβλαίου μέλιτος.

3 Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λεχθὲν πλεῦρόν
 C.268 πόλεων ἡ μὲν Μεσσηνίη τῆς Πελοποννήσου ἐν κόλπῳ κεῖ-
 ται, καμπτομένης ἐπὶ πολὺ πρὸς ἑω καὶ μασχάλην τινα
 ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάγραμμα ἑξηκον-
 ταστάδιον, τῆς δὲ στυλίδος πολὺ ἔλαττον. κτίσμα δ' 6
 ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦ-
 νομα μετέλλαξε καλουμένη Ζάγκλη πρότερον διὰ τὴν
 σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ σκο-
 λιόν), Ναξίων οὕσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατά-
 νην· ἐπόκησαν δ' ὕστερον Μαιερτίνοι Καμπανῶν τι 10
 φύλον. ἐχρήσαντο δ' ὀρηκτηρίῳ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
 Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους, καὶ μετὰ
 ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτος ἐνταῦθα συνείχε τὸ ναυτι-
 κὸν πολέμῳ πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα· ἐντεῦθεν
 δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποιήσατο ἐκπείσων ἐκ τῆς νήσου. 15
 δεικνύνται δὲ καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως
 ἐν τῷ πόρῳ, βάθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ καλὶόρροιοι τοῦ
 πορθμοῦ κατάγουσι φυσικῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα
 μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης· καταποθέντων δὲ
 καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάρια παρασύρεται πρὸς ἥονα 20
 τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος
 τούτου Κοπρίαν. τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μαιερ-
 τῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν
 ἡ πόλις, καλοῦσί τε Μαιερτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐ-
 τοὺς ἢ Μεσσηνίους, εὐοῖνον τε σφόδρα τῆς χώρας οὗ- 25
 σης οὐ Μεσσηνίον καλοῦσι τὸν οἶνον ἀλλὰ Μαιερ-
 τίνον, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν.
 οἰκεῖται δ' ἱκανῶς ἡ πόλις, μᾶλλον δὲ Κατάνη· καὶ γὰρ
 οἰκήτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἦττον δ' ἀμφοῖν τὸ
 Ταυρομένιον. καὶ Κατάνη δ' ἐστὶ Ναξίων τῶν αὐτῶν 30
 κτίσμα, Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ἰβλῇ Ζαγκλαίων·

ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Κατάνη,
κατοικίσαντος ἑτέρουσι Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσσίῳ τυ-
ράννου καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἰτνὴν ἀντὶ Κα-
τάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν
5 ὅταν φῇ „ξύνες [ὁ] τοι λέγω, ζαθέων ἱερῶν ὁμώνυμε
„πάτερ, κτίστορ Αἰτνας.“ μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ
Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι τοὺς τε ἐνοίκους
ἐξέβαλον καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. οἱ
δὲ Αἰτναῖοι παραχωρήσαντες τὴν Ἰννησαν καλουμέ-
10 νην τῆς Αἰτνῆς ὄρεινὴν ᾤκησαν καὶ προσηγόρευσαν
τὸ χωρίον Αἰτνὴν διέχον τῆς Κατάνης σταδίους ὀγδοή-
κοντα, καὶ τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. ὑπέρκειται
δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἡ Αἰτνὴ καὶ τῶν περὶ τοὺς
κρατῆρας παθῶν πλείστον κοινωνεῖ· καὶ γὰρ οἱ ῥύα-C.269
15 κες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτω καταφέρονται, καὶ τὰ
περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύληται τὸν Ἀμφίνομον
καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀρά-
μενοι διέσωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. ὅταν δ', ὁ
Ποσειδῶνι[ός] φ[ησι], γίνηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατε-
20 φροῦται πολλῶ βάθει τὰ Καταναίων χωρία· ἡ μὲν οὖν
σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν εὐεργετὶ τὴν χώραν
χρόνοις ὕστερον· εὐάμπελον γὰρ παρίχεται καὶ χρη-
στόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐόινου· τὰς
τε ῥίζας, [ἄς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, πιαί-
25 νειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν ὥστε πνίγισθαι·
διόπερ ἐκ τῶν ὧτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τετ-
τάρων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἑρῦθειαν
συμβαίνειν εἰρήκαμεν. ὁ δὲ ῥύαξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων
ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος,
30 ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομέ-
νοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς
κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἴτ' ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυ-

θὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν πηλὸς ἐστὶ μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἰτα πῆξιν λαβὼν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάττων χρόαν ἣν ῥέων εἶχε. καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὥς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πῆγανον τῇ ξυλίνῃ σποδῶ τρέφεται, τοιοῦτον ἔχειν τι οἰκείωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

- 4 Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἷς ῥήσθησαν ἢ τε Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μύσκελ- 10 λόν τε φασιν εἰς Δειλοῦς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν· χρηστηριαζομένων δ' ἐρίσθαι τὸν θεόν, πότερον αἰροῦνται πλοῦτον ἢ ὑγίαν· τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίζειν τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ 15 συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγεινήν οἰκῆσαι πόλιν ὥσπερ εἰρήκαμεν, Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς ὥς οὐκ ἂν ἐκγένοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακουσσίαν δεκάτη. πλέοντα 20 δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν καταλιπεῖν μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσικράτη συνοικιοῦντα τὴν νῦν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. ἐκείνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Λι- 25 c.270 βυρνοὺς κατέχοντας οἰκίσαι τὴν νῆσον, τὸν δ' Ἀρχίαν κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον τῶν Δωριέων εὐρόντα τινὰς δεῦρο ἀφυγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων ἀναλαβεῖν αὐτούς, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας. ἠϋξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἢ πόλις καὶ διὰ τὴν τῶν λιμέ- 30

νων εὐφυίαν. οἳ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν, καὶ
 συνίβη Συρακουσίοις τυραννουμένοις τε δεσπόζειν
 τῶν ἄλλων καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπο
 τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. ἦσαν γὰρ τῶν
 5 βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι, τινὲς δ' ἐκ τῆς περαίας ἐπή-
 εσαν, οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἶων οἱ Ἕλληνες ἄπτε-
 σθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ
 ἴσχυον, ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Συ-
 κανοὶ καὶ Μοργγητες καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆ-
 10 σον, ὧν ἦσαν καὶ Ἰβηρες, οὓσπερ πρῶτους φησὶ τῶν
 βαρβάρων Ἐφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς.
 καὶ τὸ Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μοργγῆτων φέρε-
 σθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη, νῦν δ' οὐκ ἔστιν. ἐπελθόντες
 δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τούτους οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες
 15 καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀντεῖχον δ' ὅμως οἱ Συρακούσσιοι.
 Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξέβαλον
 καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. ἐφ' ἡμῶν
 δὲ Πομπηίου τὰς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ
 καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς
 20 Καῖσαρ πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε.
 πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκα-
 τὸν σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύ-
 κλον τοῦτον ἐκπληροῦν οὐδὲν ἔδει, τὸ δὲ συνοικού-
 μενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος φήθη δεῖν
 25 οἰκίσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περίμετρον·
 ἡ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρα πρὸς τὴν ἡπειρον
 [δόμορ]οῦσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν ἐξεῖσαν
 ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν
 Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῆς Πελοπον-
 30 νήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ρεῖθρον ἔχοντα
 μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἴτ' ἐκδιδόντα ἐνθένδε
 πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τεκμηριοῦνται δὲ τοιοῦτοις

τισί· καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν
 *ἐνόμισαν ἐν Ὀλυμπίᾳ δεῦρο ἀνενεχθῆναι εἰς τὴν
 κρήνην, καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ βουθυ-
 σιῶν. ὃ τε Πίνδαρος ἐπακολουθῶν τούτοις εἰρηκε τάδε
 „ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ, κλεινὰν Συρακοσσᾶν 5

C.271 „θάλος, Ὀρτυγία.“ συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ
 ταῦτά καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεύς. εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ
 συνάφαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἀλφειὸς εἰς τι βά-
 ραθρον, ἣν τις ἂν πιθανότης ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ
 γῆς ρεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας ἀμιγῆς τῇ θαλάττῃ 10
 διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ
 στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θαλάτταν ἐκδιδόν, ἐγγὺς
 δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα
 τὸ καταπῖνον τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὐ-
 τως ἂν συμμείναι γλυκύ, παντάπασι ἀμήχανόν ἐστι. 15
 τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ πότιμον
 ὄν· τό τε διὰ τοσούτου πόρου συμμένει τὸ ρεῦμα
 τοῦ ποταμοῦ μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρι ἂν
 εἰς τὸ πεπλασμένον ρεῖθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθώ-
 δες. μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, ὅ 20
 συμμένει τὸ ρεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν
 ῥύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ διάστημα καὶ οὐ κυ-
 μαινούσης τῆς λίμνης, ἐνταῦθα δέ, ὅπου χειμῶνες
 ἐξαίσιοι καὶ κλυδασμοί, πιθανότητος οὐδεμιᾶς οἰκετός
 ὁ λόγος. ἐπιταίνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παρατεθείσα· 25
 οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ρεύματι εὐπειθής, οὐχ ὅτι τῷ τοσούτῳ
 τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερομένῳ. φέρονται δ'
 ὑπὸ γῆς ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τοσούτον διάστημα· εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τά

15. post γλυκύ: ὅπως τό γε ἐπὶ πλέον, εἰ καταδύναι εἰς
 τὸ κατὰ γῆς ρεῖθρον.

- γε προειρημένα ἀδύνατα καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ
 παραπλήσια· „ῥεῖ γὰρ ἀπ' ἄκρας Πίνδου“ φησὶν ὁ Σο-
 φοκλῆς „Λάκμου τ' ἀπὸ Περραιβῶν εἰς Ἀμφιλόχους
 „καὶ Ἀκαρνᾶνας, μίσγει δ' ὕδασιν τοῖς Ἀχελώου.“ καὶ
 5 ὑποβὰς „ἐνθεν εἰς Ἄργος διὰ κῦμα τεμῶν ἦκει δῆ-
 „μον τὸν Λυρκείου.“ βελτίων δ' Ἐκαταῖος, ὅς φησι
 τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰναχον ἐκ τοῦ Λακμοῦ ῥέοντα,
 εἰς οὗ καὶ ὁ Αἴας ῥεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνο-
 μάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχου τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἄργος
 10 Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὗτός φη-
 σιν εἰς τὸν Ἀχελῶον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἴαντα εἰς
 Ἀπολλωνίαν πρὸς δύοσιν ῥεῖν. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς νή-
 σου λιμὴν ἔστι μέγας, ὧν ὁ μείζων καὶ ὀγδοήκοντα στα-
 δίων ἔστί. ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ C. 272
 15 καὶ τὴν Κατάνην, ὡς δ' αὐτῶς Κεντόριπα συμβαλο-
 μένην πολλὰ πρὸς τὴν Πομπηίου κατάλυσιν. κεῖται δ'
 ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόριπα συνάπτοντα τοῖς Αἰτναί-
 οῖς ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ ῥέοντι εἰς τὴν Κα-
 ταναίαν.
- 20 Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ 5
 τοῦ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον διήκουσα ἐκλείπεται
 τελείως, ἔχνη τινὰ σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν,
 ὧν ἦν καὶ Καμάρινα ἄποικος Συρακουσίων· Ἀκράγας
 δὲ Γελφῶν οὔσα καὶ τὸ ἐπίνειον καὶ Αἰλύβαιον ἔτι
 25 συμμένει. τῇ γὰρ Καρχηδονία τούτων μάλιστα ὑπο-
 πιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι
 γενόμενοι τὰ πολλὰ κατέφθειραν. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ με-

6. post Λυρκείου: ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολο-
 γίαν οἱ τὸν Ἰναχὸν εἰς Ἀῆλον ἐκ τοῦ Νεῖλου περαιοῦντες. Ἀλ-
 φειὸν δὲ Ζώϊλος ὁ δῆτωρ ἐν τῷ Τενεδίων ἐγκυκλίῳ φησὶν ἐκ Τε-
 νείδου ῥεῖν, ὁ τὸν Ὀμηρον ψέγων ὡς μυθογράφον. Τρύκος δὲ τὸν
 ἐν Σικυῶνι Ἀσωπὸν ἐκ Φρυγίας ῥεῖν φησι.

ρίστη πλευρά, καίπερ οὐδ' αὐτὴ πολυάνθρωπος οὐσα
 ὅμως ἱκανῶς συνοικεῖται. καὶ γὰρ Ἀλαισα καὶ Τυνδα-
 ρις καὶ τὸ τῶν Αἰγισταίων ἐμπόριον καὶ Κεφαλοιδίς
 πόλίσματά ἐστι· Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοι-
 κίαν. τὴν δὲ Αἰγισταίαν κτισθῆναι φασιν ὑπὸ τῶν μετὰ 5
 Φιλοκτῆτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιάτιν, καθάπερ
 ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν
 Σικελίαν μετὰ Αἰγίστου τοῦ Τρωός. οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ
 Ἑρμῆς λόφος ὑψηλός, ἱερὸν ἔχων Ἀφροδίτης τιμώμενον
 διαφερόντως ἱεροδούλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν, 10
 ἃς ἀνέθεσαν κατ' εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας καὶ ἔξω-
 θεν πολλοί· νυνὶ δ' ὥσπερ αὐτὴ ἡ κατοικία λειπανδρεῖ
 καὶ τῶν ἱερῶν σωμάτων ἐκλέλοιπε τὸ πλῆθος. ἀφί-
 δρυμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ τῆς θεοῦ ταύτης τὸ πρὸ
 τῆς πύλης τῆς Κολλίνης ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἑρμῆς 15
 λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν καὶ στοᾶν περικειμένην ἀξίό-
 λογον.

- 6 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν μὲν Ἑνναυ, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τῆς
 Δήμητρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περιει-
 λημμένην πλατέσιν ὄροπεδίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. ἐκά- 20
 κωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐ-
 νουν δραπέται καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων·
 ἔπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναῖοι καὶ Ταυρομε-
 νῖται καὶ ἄλλοι πλείους. ἡ δ' ἄλλη κατοικία καὶ τῆς με-
 σογαίας ποιμένων ἢ πλείστη γεγένηται· οὔτε γὰρ Ἰμέ- 25
 ραν ἐτι συνοικουμένην ἴσμεν οὔτε Γέλαν οὔτε Καλλίπο-
 λιν οὔτε Σελινοῦντα οὔτ' Εὐβοίαν οὔτ' ἄλλας πλείους,
 ὧν τὴν μὲν Ἰμέραν οἱ ἐν Μυλαῖς ἐκτίσαν Ζαγκλαῖοι,
 [Γέλαν δὲ Ῥόδιοι,] Καλλίπολιν δὲ Νάξιοι, Σελινοῦντα δὲ
 οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς, Εὐβοίαν δὲ οἱ Λεοντῖνοι. κεκάκω- 30

12. ποῖ λειπανδρεῖ· ἢ τὸ ἱερὸν

ται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὖσα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτόθι· τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ αἰεὶ. καὶ τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελείφθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ C. 273

- 5 Καμικοὶ τὸ Κωκάλου βασίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολοφονηθῆναι λέγεται. τὴν οὖν ἐρημίαν κατανοήσαντες Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη καὶ τῶν πεδίων τὰ πλεῖστα ἱπποφορβοῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμέσι παρίδουσιν· ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη
10 μεγάλους ἡ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τρεπομένων σποράδην τῶν νομέων, εἰτα καὶ κατὰ πλήθην συνισταμένων καὶ πορθούντων τὰς κατοικίας, καθάπερ ἡνίκα οἱ περὶ Εὐνουν τὴν Ἐνναν κατέσχον. νεωστὶ δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνεπέμφθη Σέλουρός
15 τις, Αἰτνης υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος καὶ λεηλασίαις πυκναῖς καταδεδραμηκὼς τὰ κύκλῳ τῆς Αἰτνης πολὺν χρόνον, ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ μονομάχων ἀγῶνος συνιστῶτος εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θηρίων· ἐπὶ πῆγματος γάρ τινος ὑψηλοῦ τεθεῖς ὡς ἂν
20 ἐπὶ τῆς Αἰτνης, διαλυθέντος αἰφνιδίως καὶ συμπεσόντος κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλεάγρας θηρίων εὐδιαλύτους ἐπίτηδες παρεσκευασμένας ὑπὸ τῷ πῆγματι.

- Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάντων οὐδὲν χείρῳ τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων τί δεῖ
7 λέγειν; σίτῳ δὲ καὶ μέλιτι καὶ κρόκῳ καὶ ἄλλοις τισὶ καὶν ἀμείνω τις φαίη. πρόσσεσι δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν· ὥσανει γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος, καὶ ὑποχωρηγῇ τῇ Ῥώμῃ καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ δὴ καὶ
30 καλοῦσιν αὐτὴν ταμίειον τῆς Ῥώμης· κομίζεται γὰρ τὰ γινόμενα πάντα πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισκόμενων δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ

καὶ βοσκήματα καὶ δέσματα καὶ ἔρια καὶ τὰ τοιαῦτα. φησὶ δ' ὁ Ποσειδώνιος οἷον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἑρκα, μέσσην δὲ ἀμφοῖν ὑπερκαῖσθαι τῶν κύκλῳ πεδίων τὴν Ἑνναν.

8 Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα ἡ μι-5
κρὸν ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἰτνη τοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. ἐστὶ δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη καὶ χιόνος μεστὰ τοῦ χειμῶνος, τὰ κάτω δὲ δρυμοῖς καὶ φυτείαις διείληπται παντοδαπαῖς. ἔοικε 10
δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἓνα κρατῆρα C.274 συμφερομένου τοτὲ δὲ σχιζομένου, καὶ τοτὲ μὲν ῥύα-
κας ἀναπέμποντος τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῦς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι 15
τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συμμεταβάλλειν καὶ τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω [ὄντα] κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν περὶξ. οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβάντες διηγοῦντο ἡμῖν ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδῖον ὁμαλὸν ὅσον εἴκοσι σταδίων τὴν περίμετρον, κλειόμενον ὀφρύϊ τεφρώδει τειχίου 20
τὸ ὕψος ἔχοντι, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πε-
δῖον προελθεῖν βουλομένους· ὁρᾶν τ' ἐν τῷ μέσῳ βου-
νὸν τεφρώδη τὴν χροάν, οἷα περ καὶ ἡ ἐπιφάνεια κα-
θεωρεῖτο τοῦ πεδίου, ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρ-
θιον διανεστηκὸς εἰς ὕψος ὅσον διακοσίων ποδῶν ἤρε- 25
μοῦν (εἶναι γὰρ καὶ νηνεμίαν), εἰκάζειν δὲ καπνῷ· δύο δὲ τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πεδῖον, ἐπειδὴ θερ-
μοτέρας ἐπέβαινον τῆς ψάμμου καὶ βαθυτέρας, ἀνα-
στρέφαι μὴδὲν ἔχοντας περιττότερον φράζειν τῶν φαι-
νομένων τοῖς πόρρωθεν ἀφορῶσι. νομίζειν δ' ἐκ τῆς 30
τοιαύτης ὄψεως πολλὰ μυθεύεσθαι καὶ μάλιστα οἷα
φασὶ τινες περὶ Ἐμπεδοκλέους, ὅτι καθάλοιτο εἰς τὸν

- κρατήρα καὶ καταλίποι τοῦ πάθους ἔχνος τῶν ἐμβά-
δων τὴν ἑτέραν ἃς ἐφόρει χαλκᾶς· εὐρεθῆναι γὰρ ἔξω
μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χεῖλους τοῦ κρατήρος ὡς ἀνερομι-
μένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσιτὸν
5 εἶναι τὸν τόπον οὐδ' ὁρατόν, εἰκάζειν τε μηδὲ καταρ-
ριφῆναι τι δύνασθαι ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ
βάθους ἀνέμων καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν
εὐλογον πόρρωθεν πρὶν ἢ τῷ στομίῳ τοῦ κρατήρος
προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφείη, φθάνοι ἂν διαφθα-
10 ρὲν πρὶν ἀναρριφῆναι πάλιν ὅποιον παρελήφθη πρό-
τερον. τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ
πῦρ ἐπιλειπούσης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον, οὐ μὴν ἐπὶ
τοσοῦτόν γε ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας ἐφικτὸν ἀν-
θρώπῳ γενέσθαι τὸν πλησιασμόν. ὑπέρεκται δ' ἡ
15 Αἴτνη μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Κα-
ταναίαν παραλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν
πέλαγος καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους. νύκτωρ μὲν οὖν
καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέ-
ραν δὲ καπνῷ καὶ ἀχλύϊ κατέχεται.
- 20 Ἀνταίρει δὲ τῇ Αἴτνῃ τὰ Νεβρώδη ὄρη ταπεινό- 9
τερα μὲν πλάττει δὲ πολὺ παραλλάττοντα. ἅπαντα δ' ἡ
νῆσος κοίλῃ κατὰ γῆς ἐστὶ, ποταμῶν καὶ πυρὸς μεστή,
καθάπερ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι
τῆς Κυμαίας. θερμῶν γοῦν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ C.275
- 25 πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νῆσος, ὧν τὰ μὲν Σελινούντια
καὶ τὰ Ἰμεραῖα ἀλμυρὰ ἐστὶ, τὰ δὲ Αἰγισταῖα πότιμα
περὶ Ἀκράγαντα δὲ λίμναι τὴν μὲν γεῦσιν ἔχουσαι θα-
λάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀκο-
λύμβοις βαπτίζεσθαι συμβαίνει ξύλων τρόπον ἐπιπο-
30 λάξουσιν. οἱ Παλικοὶ δὲ κρατήρας ἔχουσιν ἀναβάλλον-

τας ὕδωρ εἰς θολοειδὲς ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τον αὐτὸν δεχομένους μυχόν. τὸ δὲ περὶ * Μάταυρον σπήλαιον ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη καὶ ποταμὸν δι αὐτῆς ῥέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος, εἰτ' ἀνακύπτουτα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καθάπερ Ὅρόν-5 της ἐν τῇ Συρίᾳ καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιν, ἀνατέλλει πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίοις· τὰ δὲ παραπλήσια καὶ ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Λιβύῃ μικρὸν πρὸ τῶν πηγῶν. τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ 10 ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργεῖ τὸν Ἑρασῖνον ἐκδίδωσι ποταμὸν, καὶ πάλιν τὸ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσίαν ὑποβρύχιον ὥσθ' ἐν ὧς ποτε τὸν τ' Εὐρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥστε καὶ πεπιστεῦσθαι μνθῶδές τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στε- 15 φάνων ἑκατέρῳ καὶ ῥιφέντων εἰς τὸ κοινὸν ῥεῦμα ἀναφαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκίῳ ποταμῷ. εἰρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαίου.

- 10 Συγγενῇ δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν πάθεισι τὰ περὶ τὰς Λιπαραίων νήσους καὶ αὐτὴν 20 τὴν Λιπάραν δείκνυνται. εἰσὶ δ' ἐπὶ τὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν, μεγίστη δὲ ἡ Λιπάρᾳ Κνιδίων ἄποικος ἐγγυτάτω τῆς Σικελίας κειμένη μετὰ γε τὴν Θέρμεσσαν· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μελιγουνίς· ἠγήσατο δὲ καὶ στόλῳ καὶ πρὸς τὰς τῶν Τυρρηνῶν ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀν- 25 τέσχεν, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν λεγομένας Λιπαραίων νήσους ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι. καὶ δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν Δελφοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων· ἔχει δὲ καὶ τὴν γῆν εὐκαρπον καὶ στυπτηρίας μέταλλον ἐμπρόσοδον καὶ θερ- 30 μὰ ὕδατα καὶ πυρὸς ἀναπνοάς. ταύτης δὲ μεταξὺ πῶς ἐστὶ καὶ τῆς Σικελίας ἣν νῦν ἱερὰν Ἡφαίστου καλοῦσι,

πετρώδης πᾶσα καὶ ἔρημος [καὶ] διάπυρος· ἔχει δὲ ἀνα-
 πνοὰς τρεῖς ὥς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων. ἐκ δὲ τοῦ μεγί-
 στου καὶ μύδρους αἱ φλόγες ἀναφέρουσιν, οἱ προσκε-
 χώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου. ἐκ δὲ τῆς τηρή-
 5 σεως πεπίστευται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται
 καὶ αἱ φλόγες αἷ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἴτην,
 παυομένων δὲ παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον C.276
 δέ· καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται τὴν ἀρ-
 χὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων,
 10 ὥστ' ἀπὸ σύγγενουs ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξα-
 πτόμενον οὐκ ἐξ θαυμάζειν τοὺς ὀρῶντας ἀμωσγέπως
 τὰ τοιαῦτα. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν κρατήρων τὸν μὲν
 κατερρυηκέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ συμμένειν,
 τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περιφερὲς ὃν πέντε στα-
 15 δίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα πο-
 δῶν διάμετρον· καθ' οὗ βάθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάτ-
 της σταδιαῖον, ὥστε καθορᾶν ταῖς νηνεμίαις. ἐὰν μὲν
 οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν ὀμιχλώδη καταχεῖσθαι
 κύκλῳ φησὶ τῆς νησιδος ὥστε μὴδὲ τὴν Σικελίαν ἄπω-
 20 θεν φαίνεσθαι· ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαρὰς ἀπὸ
 τοῦ λεχθέντος κρατῆρος εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι καὶ βρό-
 μους ἐκπέμπεσθαι μεῖζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσῃν τινὰ
 ἔχειν τάξιν. τοὺς δ' ἄλλους κρατῆρας ὁμοιοεῖς μὲν εἶ-
 ναι, τῇ δὲ βίᾳ λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων· ἐκ τε
 25 δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἄρχε-
 ται τὰ ἀναφυσῆματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προ-
 σημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα
 ἄνεμον πνεῖν· τῶν γοῦν ἐν Αἰπάραις γενομένης ἀπλοί-
 ας προειπεῖν τινὰς φησὶ τὸν ἐσόμενον [ἄνεμον] καὶ μὴ
 30 διαψεύσασθαι. ἄφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν

17. post νηνεμίαις: εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ πιστά, οὐκ ἀπιστητέον
 ἴσως οὐδὲ τοῖς περὶ Ἐμπειδοκλίους μυθολογηταῖσιν.

εἰρησθαι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι λεχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῇ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἰόλον· περὶ ὧν ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἱκανῶς. ἐπ' αὐτῷ δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρεξέβημεν.

- 11 Τὴν μὲν δὴ Αἰπάραν καὶ τὴν Θέρμεισαν εἰρήκα-
μεν. ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος,
ἔστι δὲ καὶ αὕτη διάπυρος, βίᾳ μὲν φλογὸς λειπομένη
τῷ δὲ φέγγει πλεονεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Αἰόλον
οἰκῆσαι φασί. τετάρτη δ' ἐστὶ Λιδύμη, καὶ αὕτη δ' ἀπὸ
τοῦ σχήματος ὠνόμασται. τῶν δὲ λοιπῶν Ἑρικοῦσσα 10
μὲν καὶ Φοινικοῦσσα ἀπὸ τῶν φυτῶν κέκληνται, ἀνεῖν-
ται δὲ εἰς νομάς. ἐβδόμη δ' ἐστὶν Εὐώνυμος, πελαγία
μάλιστα καὶ ἔρημος· ὠνόμασται δ' ὅτι μάλιστα τοῖς εἰς
Αἰπάρας ἐκ Σικελίας πλείουσιν εὐώνυμός ἐστι. πολλά-
κις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ 15
περὶ τὰς νήσους ὥφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ
βάθους κοιλιῶν ἀναστομωθέντος πόρου τινὸς καὶ τοῦ
C.277 πυρὸς βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδῶνιος δὲ κατὰ
τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπὰς θερινὰς ἅμα τῇ
ἔω μεταξὺ τῆς Ἰέρας καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρ- 20
θεῖσαν ἐξαίσιον τὴν θάλατταν ὀραθῆναι, καὶ συμμει-
ναί τινα χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἰτα παύσα-
σθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νε-
κροὺς ἰχθυὰς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ θέρμῃ καὶ
δυσωδία πληγέντας φυγεῖν, ἔν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ 25
μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν
τοὺς δ' εἰς Αἰπάραν μόλις σῶσαι, τότε μὲν ἔκφρονας
γινόμενους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς τότε δὲ ἀνατρέ-
χοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλὰς δ' ἡμέ-

4. post ἱκανῶς: ἔστιν ἡ ἐπίστασις τῆς ἐναργείας λέγοιτ' ἂν
..... ἐπίσης τε γὰρ ἄμφω πάρεστι, καὶ διαθίσει καὶ τῇ ἐναρ-
γείᾳ· ἢ γε ἡδονῇ κοινὸν ἀμφοτέρων. 24. post ῥοῦ: τοὺς δὲ

ραῖς ὕστερον ὀράσθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ,
 πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ καπνοὺς καὶ
 λιγνύας, ὕστερον δὲ παγῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλί-
 ταις λίθοις ἰοικότα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας
 5 στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλῶσαι τῇ συγκλήτῳ,
 τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν
 Λιπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλατ-
 τίοις. ἀπὸ μὲν οὖν Ἑρικῶδους εἰς Φοινικῶδῃ δέκα μί-
 λιά φησιν ὁ χωρογράφος, ἐνθεν δ' εἰς Λιδύμην τριά-
 10 κοντα, ἐνθεν δ' εἰς Λιπάραν πρὸς ἄρκτον ἐννέα καὶ
 εἴκοσιν, ἐνθεν δ' εἰς Σικελίαν ἐννεακαίδεκα· ἐκκαίδεκα
 δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. πρόκειται δὲ τοῦ Παχύνου Με-
 λίτη, ὅθεν τὰ κυνίδια ἃ καλοῦσι Μελιταῖα, καὶ Γαῦ-
 δος, ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ μίλια τῆς ἄκρας ἀμφοτέραι
 15 διέχουσαι· Κόσσουρα δὲ πρὸ τοῦ Αἰλυβαίου καὶ πρὸ
 τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως ἦν Κλυπέαν κα-
 λοῦσι, μέση ἀμφοῖν κειμένη καὶ τὸ λεχθὲν διάστημα
 ἀφ' ἑκατέρας ἀπέχουσα· καὶ ἡ Αἰγίμουρος δὲ πρὸ τῆς
 Σικελίας καὶ τῆς Λιβύης ἐστὶ καὶ ἄλλα μικρὰ νησίδια.
 20 ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Ἐπεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν 3
 μέχρι Μεταποντίου τὰ συνεχῆ λεκτέον. συνεχῆς δ'
 ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία· ταύτην δὲ καὶ Μεσσαπίαν καλοῦσιν
 οἱ Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρη τὸ μὲν τι Σα-
 25 λεντίνους καλοῦσι τὸ περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν,
 τὸ δὲ Καλαβρούς. ὑπὲρ τούτους πρόσβορροι Πευκέτιοί
 τέ εἰσι καὶ Λαύνιοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον προσ-
 αγορευόμενοι, οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς
 Καλαβρούς Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ
 30 Ποίδικλοι λέγονται, καὶ μάλιστα οἱ Πευκέτιοι. ἐστὶ
 δ' * ἐπιχερρονησιάζουσα ἡ Μεσσαπία τῷ ἀπὸ Βρεντε-
 σίου μέχρι Τάραντος ἰσθμοῦ κλειομένη σταδίων δέκα

καὶ τριακοσίων. ὁ τε περίπλους ἐστὶ περὶ τὴν ἄκραν
 Ταπυγίαν σταδίων ὁμοῦ τι * τετρακοσίων. τοῦ δὲ Με-
 0.278ταποντίου μὲν διέχει σταδίους περὶ διακοσίους καὶ [εἰ-
 κοσιν ὁ Τάρας], ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατο-
 λὰς. τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλεόν 5
 ἀλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα [δὴ λιμὴν] ἐστὶ μέγιστος καὶ
 κάλλιστος γεφύρα κλειόμενος μεγάλη, σταδίων δ' ἐστὶν
 ἑκατὸν τὴν περίμετρον. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέ-
 ρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἕξω θάλατταν, ὥστ' ἐπὶ
 χειρρονήσῃ κεῖσθαι τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεωλ- 10
 κεῖσθαι ῥαδίως ἐκατέρωθεν ταπεινοῦ ὄντος τοῦ αὐχέ-
 νος. ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἔδαφος, μικρὸν
 δ' ὅμως ἐπῆρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. τὸ μὲν οὖν πα-
 λαιὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν, νυνὶ δ' ἐκλείπεται τὸ
 πλεόν τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ, τὸ δὲ πρὸς τῷ στόματι τοῦ 15
 λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει μέγεθος
 ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιόν τε
 κάλλιστον καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ᾗ καὶ ὁ τοῦ Διὸς
 ἵδρυται κολοσσὸς χαλκοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίων.
 μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στόματος ἡ ἀκρόπολις 20
 μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ κόσμου τῶν ἀνα-
 θεμάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν Καρχη-
 δόνιοι λαβόντες τὴν πόλιν, τὰ δ' ἐλαφυραγώγησαν
 Ῥωμαῖοι κρατήσαντες βιαίως· ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς
 ἐν τῷ Καπειωλίῳ χαλκοῦς κολοσσικός, Λυσίππου ἐρ- 25
 γον, ἀνάθημα Μαξίμου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.
 2 Περὶ δὲ τῆς κτίσεως Ἀντίοχος λέγων φησὶν ὅτι
 τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου γενηθέντος οἱ μὴ μετασχόν-
 τες Λακεδαιμονίων τῆς στρατείας ἐκρίθησαν δοῦλοι
 καὶ ὠνομάσθησαν Ἐῖλωτες, ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρα- 30
 τείαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθενίας ἐκάλουν καὶ ἀτί-
 μους ἐκριναν· οἱ δ' οὐκ ἀνασχόμενοι (πολλοὶ δ' ἦσαν)

ἐπεβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. αἰσθόμενοι δ' ὑπέπεμ-
 φάν τινας, οἳ προσποιήσῃ φιλίας ἐμελλον εξαγγέλλειν
 τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. τούτων δ' ἦν καὶ Φάλαν-
 θος, ὅσπερ ἐδόκει προστάτης ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐκ
 ἤρεσκετο δ' ἀπλῶς τοῖς περὶ τῆς [ἐπι]βουλῆς * ὀνομα-
 σθεῖσι. συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς Ἰακινθίοις ἐν τῷ Ἀμυ-
 κλαίῳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος, ἡνίκ' ἂν τὴν [κυ-
 νῆν] περιίθῃται ὁ Φάλανθος, ποιῆσθαι τὴν ἐπίθεσιν·
 γνώριμοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. ἐξαγ-
 10 γελάντων δὲ λάθρᾳ τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλαν-
 θον καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος, προελθὼν ὁ κήρυξ εἶπε
 μὴ περιθέσθαι κυνῆν Φάλανθον. οἱ δ' αἰσθόμενοι
 ὥς * μεμηνύκασιν τὴν ἐπιβουλὴν οἱ μὲν διεδίδρασκον οἱ
 δὲ ἰκέτεον. κελεύσαντες δ' αὐτοὺς θαρρεῖν φυλακῇ
 15 παρέδοσαν, τὸν δὲ Φάλανθον ἐπεμψαν εἰς θεοῦ περὶ
 ἀποικίας· ὁ δ' ἔχρησε „Σατύριόν τοι δῶκα Τάραντά. 279
 „τε πλοῖνα δῆμον οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰάπυγεςσι γενέ-
 „σθαι.“ ἤκον οὖν σὺν Φαλᾶνθῳ οἱ Παρθενίαι, καὶ
 ἐδέξαντο αὐτοὺς οἱ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρήτες οἱ προ-
 20 κατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναι φασὶ τοὺς
 μετὰ Μίνῳ πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν
 ἐκείνου τελευταίαν τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκᾶλῳ συμ-
 βάσαν ἀπάραντας ἐκ Σικελίας κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον
 δεῦρο παρωσθέντας, ὧν τινὰς ὕστερον περὶ περι-
 25 ελθόντας τὸν Ἀδρίαν μέχρι Μακεδονίας Βορτιαίους
 προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ
 μέχρι τῆς Δαντίας ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσεως γυ-
 ναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ καὶ ἡγήσασθαι τῶν
 Κρητῶν· Τάραντα δ' ὠνόμασαν ἀπο ἡρώος τινος τὴν
 30 πόλιν.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως· ἐπολέ- 3
 μουν Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίοις ἀποκτείναντες τὸν βα-

σιλία Τήλεκλον εἰς Μεσσήνην ἀφικόμενον ἐπὶ Θυσίαν,
 ὁμόσαντες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἰκαδε πρὶν ἢ Μεσ-
 σήνην ἀνελὲν ἢ πάντας ἀποθανεῖν· φύλακας δὲ τῆς
 πόλεως κατέλιπον στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ
 πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν. δεκάτῳ δ' ὕστερον [ἔτει] 5
 τοῦ πολέμου τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελ-
 θούσας ἐξ ἑαυτῶν πέμψαι τινας παρὰ τοὺς ἄνδρας τὰς
 μεμφομένας, ὥς οὐκ ἐπ' ἴσοις πολεμοῖεν πρὸς τοὺς
 Μεσσηνίους (οἱ μὲν γὰρ μένοντες τεκνοποιοῦνται, οἱ
 δὲ χήρας ἀφέντες τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πολεμίᾳ ἐστρατο- 10
 πέδευον), καὶ κίνδυνος εἴη λειπανδρῆσαι τὴν πατρίδα.
 οἱ δ' ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες καὶ τὸν τῶν γυ-
 ναικῶν λόγον ἐν νῷ θέμενοι πέμπονσι τῆς στρατιᾶς
 τοὺς εὐρωστωτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ᾔδεσαν
 οὐ μετασχόντας τῶν ὀρκῶν διὰ τὸ παῖδας ἔτι ὄντας 15
 συνεξιλεῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγίνε-
 σθαι ταῖς παρθέναις ἀπάσαις ἅπαντας, ἡγούμενοι πο-
 λυτεκνήσειν μᾶλλον· γενομένων δὲ τούτων οἱ μὲν
 παῖδες ὠνομάσθησαν Παρθενῖαι. Μεσσήνη δὲ ἐάλω
 πολεμηθεῖσα ἐννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρταῖός 20
 φησιν „ἄμφ' αὐτὴν δ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκα ἔτη, νω-
 „λεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες, αἰχμηταὶ
 „πατέρων ἡμετέρων πατέρες. εἰκοστῷ δ' οἱ μὲν κατὰ
 „πίονα ἔργα λιπόντες φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων
 C. 280 „ὀρέων.“ τὴν μὲν οὖν Μεσσηνίαν κατενεύμαντο, ἐπα- 25
 νελθόντες δ' οἰκαδε τοὺς Παρθενῖας οὐχ ὁμοίως τοῖς
 ἄλλοις ἐτίμων ὥς οὐκ ἐκ γάμου γεγονότας· οἱ συνι-
 στάμενοι μετὰ τῶν Εἰλώτων ἐπεβούλευσαν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον ἐν τῇ ἀγορᾷ
 πῖλον Λακωνικόν, ἐπιθεῖν ἐγχειρῶσι. τῶν δὲ Εἰλώ- 30
 των τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντεπιτίθεσθαι χαλε-
 πὸν ἔγνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι καὶ πάντας ὁμό-

φρονας, ὥς ἂν ἀλλήλων ἀδελφούς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ' αἵρειν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπιέναι προσέταξεν. οἱ μὲν δὴ μεμνηνυμένην αἰσθόμενοι τὴν πρᾶξιν ἐπέσχον, οἱ δὲ διὰ τῶν πατέρων ἐπεισαν αὐτοὺς εἰς * ἀποικίαν ἐξελθεῖν· καὶ μὲν κατάσχουσιν ἀρκοῦντα τὸν τόπον, μένειν, εἰ δὲ μή, τῆς Μεσσηνίας τὸ πέμπτον καταλείμασθαι μέρος ἐπανιόντας. οἱ δὲ σταλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς πολεμοῦντας τοῖς βαρβάροις, μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων κτίζουσι τὴν Τάραντα.

Ἰσχυσαν δὲ ποτε οἱ Ταραντῖνοι καθ' ὑπερβολὴν 4 πολυτενέμενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκέκτηντο μέγιστον τῶν ταύτῃ καὶ πεζοὺς ἔστελλον τρισμυρίους, ἱππίας δὲ τρισχιλίους, ἱππάρχους δὲ χιλίους. 15 ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, διαφερόντως δ' Ἀρχύτας, ὃς καὶ προέστη τῆς πόλεως πολλὸν χρόνον. ἐξίσχυσεν δ' ἡ ὕστερον τρυφὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὥστε τὰς πανθήμους φορτὰς πλείους ἄγεσθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς ἢ τὰς ἡμέρας· ἐκ δὲ τούτου 20 καὶ χειρόν ἐπολιτεύοντο. ἔν δὲ τῶν φαύλων πολιτευμάτων τεκμήριόν ἐστι τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι· καὶ γὰρ τὸν Μολοπτόν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ Μεσσαπίους καὶ Λευκανοὺς, καὶ ἔτι πρότερον Ἀρχίδαμον τὸν Ἀγησιλάου καὶ ὕστερον Κλεώνυμον καὶ 25 Ἀγαθοκλέα, εἴτα Πύρρον, ἡνίκα συνέστησαν πρὸς Ῥωμαίους. οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὐς ἐπεκαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἐχθραν αὐτοὺς καθίστασαν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς 30 Ταραντίνης, μετάγειν ἐπειρᾶτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ ἐχθρος, ἐκέλευέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τεύχειν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι· καὶ δὴ καὶ ἡ

συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία διὰ τὴν ἐκείνων ἀγνωμοσύνην ἀπαντῆσαι λέγεται. πρὸς δὲ Μεσσηπίους ἐπολέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργοὺς τὸν τε C.281 τῶν Λαυνίων καὶ τὸν τῶν Πευκετίων βασιλέα. περὶ τε τὰ Ἀννίβεια καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφηρέθησαν, ὕστερον δ' ἀποικίαν Ῥωμαίων διεξάμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ βέλτιον ἢ πρότερον.

- 6 Ἡ δ' ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν ἀστεία· ἐπιπολῆς γὰρ φαινομένη τραχεῖα εὐρίσκεται βαθύγαιος σχιζομένη, ἀνδροτέρα δ' οὔσα εὐβοτος οὐ- 10 δὲν ἦττον καὶ εὐδενδρος ὁράται. εὐάνδρησε δὲ ποτε καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν καὶ ἔσχε πόλεις τρισκαίδεκα, ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βρεντεσίου τᾶλλα πολισμάτιά ἐστιν· οὕτως ἐκπεπύνηται. τοὺς δὲ Σαλεντίνους Κρητῶν ἀποίκους φασίν· ἐν- 15 ταῦθα δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπελος, ὃν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυγίαν, πολὺς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὰς χειμερινὰς ἀνατολάς, ἐπιστρέφων δὲ πῶς ἐπὶ τὸ Λακίνιον ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῷ καὶ κλείον τὸ στόμα 20 τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. καὶ τὰ Κεραύνια δ' ὁμοίως ὄρη κλείει πρὸς αὐτόν τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου κόλπου, καὶ ἐστὶ τὸ διάστημα ὅσον ἑπτακοσίων σταδίων ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κεραύνια καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον. περίπλους δ' ἐκ Τάραντός ἐστιν εἰς Βρεντέσιον μέχρι 25 μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στάδιοι· καλοῦσι δὲ Βᾶριν οἱ νῦν Ὀρεητόν, κεῖται δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροις τῆς Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ περὶ μᾶλλον ἢ κατὰ πλοῦν εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρὴς ἢ ἄφιξις ἐστίν. ἐνθεν εἰς τὰ Λευκὰ στάδιοι ὀγδοήκοντα, πολίχνιον καὶ 30 τοῦτο, ἐν ᾧ δαίκνυται πηγὴ δυσώδους ὕδατος· μυθεύουσι δ' ὅτι τοὺς περιλειφθέντας τῶν γιγάντων ἐν τῇ

κατὰ Καμπανίαν Φλέγρα Λευτερνίους καλουμένους
 Ἡρακλῆς ἐξελάσειε, καταφυγόντες [δὲ] δεῦρο ὑπὸ γῆς
 περισταλῆεν, ἐκ δὲ ἰχώρων τοιοῦτον ἰσχοι ῥεῦμα ἢ
 πηγὴ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλίαν ταύτην Λευτε-
 ρνίαν προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν Λευκῶν εἰς Ὑδροῦν-
 τα πολίχνην ἑκατὸν πεντήκοντα· ἐντεῦθεν δ' εἰς Βρεν-
 τέσιον τετρακόσιοι· οἱ δ' ἴσοι καὶ εἰς Σάσωνα τὴν νῆ-
 σον, ἣτις μίση πῶς ἴδρυται τοῦ διαόματος τοῦ ἐκ τῆς
 Ἠπείρου πρὸς τὸ Βρεντέσιον· διόπερ οἱ μὴ θυνάμενοι
 κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ ἐκ
 τοῦ Σάσωνος πρὸς τὸν Ὑδροῦντα, ἐντεῦθεν δὲ τηρή-
 σαντες φορὸν πνεῦμα προσέχουσι τοῖς μὲν Βρεντεσί-
 νων λιμέσιν, ἐκβάντες δὲ πεζεύουσι συντομώτερον
 ἐπὶ Ῥοδιῶν πόλεως Ἑλληνίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητὴς Ἐν-
 νιος. ἔοικεν οὖν χειρρονήσου τὸ περιπλεόμενον χωρίον
 ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντέσιον· ἢ δ' ἐκ Βρεντεσίου πε-
 ζευομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα, εὐζώνῳ μιᾷ οὐσα
 ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης χειρρονήσου,
 ἣν Μεσσαπίαν τε καὶ Ἰαπυγίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ
 Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς
 δὲ διαιροῦσιν, ὥς ἐλέγομεν πρότερον.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ παράκλῳ πολίχνια εἰρηται. ἐν 6
 δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥοδιαὶ τέ εἰσι καὶ Λουπῖαι καὶ μικρὸν
 ὑπὲρ τῆς θαλάττης Ἀλητία· ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐ-
 ρία, ἐν ᾗ βασιλῆιον ἔτι δείκνυται τῶν δυναστῶν τινος.
 εἰρηκότος δ' Ἡροδότου Ὑρίαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυγίᾳ
 κτίσμα Κρητῶν τῶν πλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω στό-
 λου τοῦ εἰς Σικελίαν, ἦτοι ταύτην δεῖ δέχεσθαι ἢ τὸ
 ὕερητόν. Βρεντέσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρη-
 τες οἱ μετὰ Θησέως ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἰθ' οἱ
 ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηρκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυγος (λέγεται
 γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμεῖναι δὲ φασιν αὐτούς, ἀλλ'

ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοττιαίαν. ὕστερον δὲ ἡ πόλις βασι-
 λευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ
 Φαλάνθου Λακεδαιμονίων, ὅμως δ' ἐκπесόντα αὐτὸν
 ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσίνοι, καὶ τελευ-
 τήσαντα ἡξίωσαν λαμπρᾶς ταφῆς. χώραν δ' ἔχουσι 5
 βελτίω τῆς Ταραντίνων· λεπτόγειος γὰρ ἐκείνη, χρη-
 στόκαρπος δέ, μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμέ-
 νων ἐστί. καὶ εὐλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐνὶ
 γὰρ στόματι πολλοὶ κλείονται λιμένες ἄκλυστοι, κόλ-
 πων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὥστ' εἰκέναι κέρασιν 10
 ἐλάφου τὸ σχῆμα, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σὺν γὰρ τῇ
 πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσείκειν ὁ τόπος, τῇ
 δὲ Μεσσαπία γλαῦτῃ βρέντιον ἢ κεφαλῇ τοῦ ἐλάφου
 καλεῖται. ὁ δὲ Ταραντίνος οὐ παντελῶς ἐστὶν ἄκλυ-
 στος διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προσβραχὴ 15
 ἔχει τὰ περὶ τὸν μυχόν.

- 7 Ἐτι δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαί-
 ρουσιν εὐθύπλοια μᾶλλον ἐστὶν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον, καὶ
 δὴ καὶ δεῦρο πάντες καταίρουσιν οἷς εἰς τὴν Ῥώμην
 πρόκειται ὁδός. δύο δὲ εἰσι, μία μὲν ἡμιονικὴ διὰ Πεν- 20
 κτίων, οὓς Ποιδίκλους καλοῦσι, καὶ Λαυνίων καὶ
 Σαυνιτῶν μέχρι Βενεσεντοῦ, ἐφ' ἣ ὁδῷ Ἐγνατία πό-
 λις, εἰτα Καιλία καὶ Νήτιον καὶ Κανύσιον καὶ Ἐρδω-
 C.283 νία· ἡ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐν ἀριστερᾷ ὅσον δὴ
 μιᾶς ἡμέρας περίοδον κυκλεύσαντι, ἡ Ἀπία λεγο- 25
 μένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία
 τε καὶ Βενουσία, ἡ μὲν μεταξὺ Τάραντος καὶ Βρεντε-
 σίου, ἡ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. συμ-
 βάλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεσεντόν καὶ τὴν Καμπα-
 νίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. τούντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι τῆς 30
 Ῥώμης Ἀπία καλεῖται, διὰ Κανδίου καὶ Καλατίας καὶ
 Καπύης καὶ Κασιλίνου μέχρι Σανοίσεως· τὰ δ' ἐνθένδε

εἰρηται. ἡ δὲ πᾶσα ἐστὶν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντέσιον μί-
 λια τριακόσια ἐξήκοντα. τρίτη δ' ἐστὶν ἐκ Ῥηγίου διὰ
 Βρεττίων καὶ Λευκανῶν καὶ τῆς Σαυνίτιδος εἰς τὴν
 Καμπανίαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππίαν, μακροτέρα
 5 τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις διὰ τῶν
 Ἀπεννίνων ὁρῶν.

Ὁ δ' εἰς τὴν περαιάν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πλοῦς 8
 ἐστὶν ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεραύνια καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν τῆς
 τε Ἠπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον μεί-
 10 ζων τοῦ προτέρου· χιλίων γάρ ἐστι καὶ ὀκτακοσίων
 σταδίων· τέτριπται δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐ-
 φυῶς κεῖσθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνη καὶ τὰ
 τῶν Μακεδόνων. παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου
 τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν πόλις ἐστὶν ἡ Ἐγνατία, οὔσα
 15 κοινὴ καταγωγὴ πλείοντί τε καὶ πεζεύοντι εἰς Βάριον·
 ὁ δὲ πλοῦς νότος. μέχρι δευρο μὲν Πευκετίοι κατὰ θά-
 λατταν, [έν] τῇ μεσογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλσίου· πᾶσα δὲ
 τραχεῖα καὶ ὄρεινῇ, πολὺ τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν κοινω-
 νούσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. εἰσὶ δ'
 20 ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑπτακόσιοι ποὺ στάδιοι· σχε-
 δὸν δ' ἴσον ἑκατέρας [Τάρας] διέχει· τὴν δὲ συνεχῇ
 Δαύνιοι νέμονται, εἴτα Ἀπουλοὶ μέχρι Φρεντανῶν.
 ἀνάγκη δέ, Πευκετίων καὶ Δαυνίων μηδ' ὅλως λεγο-
 μένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πλὴν εἰ τὸ παλαιόν, ἀπά-
 25 σης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλίας λεγομένης νυνί,
 μηδὲ τοὺς ὄρους ἐπ' ἀκριβὲς λέγεσθαι τῶν ἐθνῶν τού-
 των· διόπερ οὐδ' ἡμῖν δυσχυριστίον περὶ αὐτῶν.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Αὔφιδον, ἐφ' ᾧ 9
 τὸ ἐμπόριον τῶν Κανυσιτῶν, τετρακόσιοι· ὁ δ' ἀνά-
 30 πλους ἐπὶ τὸ ἐμπόριον ἐνενήκοντα. πλησίον δὲ καὶ
 Σαλαπία τὸ τῶν Ἀργυριπίνων ἐπίνειον. οὐ πολὺ
 γὰρ δὴ τῆς θαλάττης ὑπέρκεινται δύο πόλεις * ἐν γε

τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γέγονται πρότερον, ὥς ἐκ τῶν περιβόλων δῆλον, τό τε Κανύσιον καὶ ἡ Ἀργυρίππα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττων ἐστίν. ἐκαλεῖτο δ' ἐξ ἀρχῆς Ἄργος Ἰππιον, εἴτ' Ἀργυρίππα, εἴτα νῦν Ἀρ-
 C.284ποι. λέγονται δ' ἀμφοτέραι Διομήδους κτίσματα· καὶ 5
 τὸ πεδῖον καὶ ἄλλα πολλὰ δείκνυνται τῆς Διομήδους ἐν
 τούτοις τοῖς τόποις θυνασταίας σημεῖα, ἐν μὲν τῷ τῆς
 Ἀθηνᾶς ἱερῷ τῆς ἐν Λουκερίᾳ παλαιὰ ἀναθήματα (καὶ
 αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δαυνίων, νῦν δὲ τετα-
 πίνονται), ἐν δὲ τῇ πλησίον θαλάττῃ δύο νῆσοι Διο- 10
 μήδεια προσαγορευόμεναι, ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ'
 ἐρήμην φασὶν εἶναι· ἐν ἧ καὶ τὸν Διομήδην μυθεύου-
 σιν ἀφανισθῆναι τινες καὶ τοὺς ἐταίρους ἀπορνηθῆ-
 ναι, καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους καὶ βίον τινὰ
 ζῆν ἀνθρώπινον τάξει τε διαίτης καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώ- 15
 πους ἡμερότητι τοὺς ἐπισκεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν κακούργων
 καὶ μιαρῶν φυγῇ. εἴρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς
 διατεθρυλημένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου καὶ αἱ νομι-
 σθεῖσαι τιμαί. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σιπυὺς Διομήδους εἶναι
 κτίσμα διέχων τῆς Σαλαπίας ὅσον τετταράκοντα καὶ 20
 ἑκατὸν σταδίους, καὶ ὠνομάζετό γε Σηπιοὺς Ἑλληνι-
 κῶς ἀπὸ τῶν ἐκκυματιζομένων σηπιῶν. μεταξὺ δὲ τῆς
 Σαλαπίας καὶ τοῦ Σιποῦντος ποταμός τε πλωτὸς καὶ
 στομαλίμνη μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σιποῦντος
 κατάγεται καὶ μάλιστα ὁ σῖτος. δείκνυνται δὲ τῆς Δαυ- 25
 νίας περὶ λόφον ᾧ ὄνομα Δρίον ἥρωα, τὸ μὲν Κάλχαν-
 τος ἐπ' ἄκρα τῇ κορυφῇ (ἐναγίζουσι δ' αὐτῷ μέλανα
 κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέσματι),
 τὸ δὲ Ποδαλειρίου κάτω πρὸς τῇ ῥίξῃ διέχον τῆς θα-
 λάττης ὅσον σταδίους ἑκατόν· ῥεῖ δ' ἐξ αὐτοῦ ποτά- 30
 μιον Πάνακες πρὸς τὰς τῶν Θριμμάτων νόσους. πρό-
 κειται δὲ τοῦ κόλπου τούτου πελάγιον ἀκρωτήριον ἐπὶ

τριακοσίους ἀνατείνον σταδίους πρὸς τὰς ἀνατολὰς
 τὸ Γάργανον, κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκραν πολισματίον
 Οὐρίον καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδεια νῆσοι. ἔστι
 δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη πάμπορος τε καὶ πολυφόρος,
 5 ἵπποις δὲ καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἡ δ' ἐρεῖα μαλακω-
 τέρα μὲν τῆς Ταραντίνης ἐστί, λαμπρὰ δὲ ἦττον. ἡ δὲ
 χώρα εὐδινὴ διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. οἱ δὲ καὶ
 διώρυγα τεμεῖν ἐπιχειρήσαι φασὶ τὸν Διομήδην μέχρι
 τῆς θαλάττης, καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην καὶ
 10 τὰς ἄλλας πράξεις μετὰπεμπον οἰκαδὲ γενόμενον,
 κάκει καταστρέφαι τὸν βίον. εἰς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ
 αὐτοῦ, δεύτερος δ' ὡς αὐτόθι μένειε μέχρι καταστρο-
 φῆς τοῦ βίου, τρίτος δ' ὁ μυθώδης ὃν προείπον τὸν ἐν
 τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν, τέταρτον δὲ θείη τις ἂν
 16 τὸν τῶν Ἑνετῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρὰ σφίσι πως τὴν
 καταστροφὴν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν κα-
 λούσι.

Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀρτεμίδωρον καίται τὰ δια- 10
 στήματα. φησὶ δ' ὁ χωρογράφος τὰ ἀπὸ τοῦ Βρεντε-C.285
 20 σίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε,
 πλεονάζει δὲ αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος· ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀγκῶνα διακόσια πεντήκοντα τέτταρα μιλιά φησιν
 ἐκεῖνος, ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Αἴσιν πλησίον [ὄν]τα
 τοῦ Ἀγκῶνος σταδίους εἴρηκε χιλίους διακοσίους πεν-
 25 τήκοντα, πολὺ ἐνδεέστερον ἐκείνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ
 τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιάσθαι φησὶ καὶ εἶναι μιλία πεντα-
 κόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σήναν πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀκυληίαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ. οὐχ ὁμολογοῦν-
 30 τες τῷ φερομένῳ διαστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλλίας
 ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὄρων ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν,
 ὑπὲρ ἑξακισχιλίων *τοῦτον ἀποφαίνοντες καὶ μεῖζω
 καθιστάντες ἐκείνου πολὺ ἐλάττονα ὄντα. καὶ πάντες

δὲ πρὸς ἅπαντας μάλιστα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὥς πολλάκις ἐλέγομεν. ἡμεῖς δ' ὅπου μὲν ἐπικρίνειν δυνατόν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ὅπου δὲ μὴ, τὰ ἐκείνων εἰς μέσον οἴομεθα δεῖν τιθέναι. εἰ δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, οὐδὲν θαυμαστὸν οὐδ' εἰ παρελείψαμέν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταυτ' ὑποθέσει· τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλίπομεν, τὰ δὲ μικρὰ καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ὥνησε καὶ παραπεμφθέντα ἔλαθε καὶ οὐδὲν ἢ [οὐ] πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσε.

- 11 Μεταξὺ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπος ὑποδέχεται βαθύς· οἱ δὲ περαιοκοῦντες ἰδίως Ἀπουλοὶ προσαγορεύονται, εἰσὶ δὲ ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Λαυνίοις καὶ Πευκετίοις· οὐδὲ τὰλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλαι διαφέρειν εἰκός, ὅθεν περ καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων ἐπικρατεῖν. πρότερον μὲν οὖν ἡτύχαι αὕτη πᾶσα ἢ γῆ, Ἀντίβας δὲ καὶ οἱ ὕστερον πόλεμοι ἡρήμωσαν αὐτήν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ Κάννας συνέβη, ὅπου πλεῖστος ὄλεθρος σωμάτων Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμαχοῖς ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ κόλῳ λίμνη ἐστίν, ὑπὲρ δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀπουλον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ Σιδικίνῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συναγέσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τοὺς περὶ Δικαιάρχειαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἰσθμὸν καταλεῖπον. μετὰ δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φρεντανοὺς καὶ τὴν Βοῦκαν παράπλους ἐστὶ· διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἑκάτερα στάδιοι τῆς λίμνης ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν καὶ τὸ Γάργανον. τὰ δ' ἐξῆς τοῖς περὶ Βοῦκαν εἰρηται πρότερον.
- Α Τοσαύτη μὲν δὴ καὶ τοιαύτη τις ἡ Ἰταλία. πολλὰ δ' εἰρηκότων, τὰ μέγιστα νῦν ἐπισημανοῦμεθα, ὅφ'

ὧν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐξήρθησαν Ῥωμαῖοι. ἐν μὲν ὅτι
 νήσου δίκην ἀσφαλῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλῳ C.286
 πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἃ καὶ αὐτὰ τετείχισται τοῖς ὄρεσι
 δυσβάτοις οὔσι. δεύτερον δὲ τὸ ἀλίμενον κατὰ τὸ
 5 πλείστον καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας μεγάλους εἶναι καὶ
 θαυμαστούς, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἐξωθεν ἐπιχειρήσεις
 χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ τὴν τῶν
 ἐμποριῶν ἀφθονίαν συνεργόν. τρίτον δὲ τὸ πολλὰς
 ὑποπεπτωκέναι διαφοραῖς αἰρών τε καὶ κράσεων, παρ'
 10 ἃς καὶ ξῶα καὶ φυτὰ καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν
 βίον χρήσιμα πλείστην ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βέλ-
 τιον καὶ τὸ χεῖρον. ἐκτέταται δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν, προσθήκη δ'
 ἐστὶν ἡ Σικελία τῷ μήκει τοσαύτη οὔσα καὶ τοσούτῳ
 15 καθάπερ μέρος. εὐκρασία δ' αἰρών καὶ δυσκρασία
 κρίνεται παρὰ τὰ ψύχη καὶ τὰ θάλαπυ καὶ τὰ μεταξὺ
 τούτων, ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν νῦν Ἰταλίαν ἐν
 μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην
 τῷ μήκει πλείστον τῆς εὐκράτου μετέχειν καὶ κατὰ
 20 πλείστας ἰδέας. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ·
 τῶν γὰρ Ἀπεννίνων ὄρων δι' ὅλου τοῦ μήκους διατε-
 ταμένων, ἐφ' ἑκάτερον δὲ τὸ πλευρὸν πεδία καὶ γεω-
 λοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐ-
 τῆς ἐστὶν ὃ μὴ καὶ τῶν ὀρείων ἀγαθῶν καὶ τῶν πε-
 25 δινῶν ἀπολαῦτον τυγχάνει. καὶ προστίθει τὸ μέγεθος
 καὶ πληθος ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, πρὸς δὲ τούτοις
 θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλοῦ
 πρὸς ὑγίειαν φύσει παρεσκευασμένης, καὶ μὴν καὶ με-
 τάλλων εὐπορίας παντοδαπῶν. ὕλης δὲ καὶ τροφῆς
 30 ἀνθρώποις τε καὶ βοσκήμασιν οὐδ' ἀξίως ἐστὶν εἰπεῖν

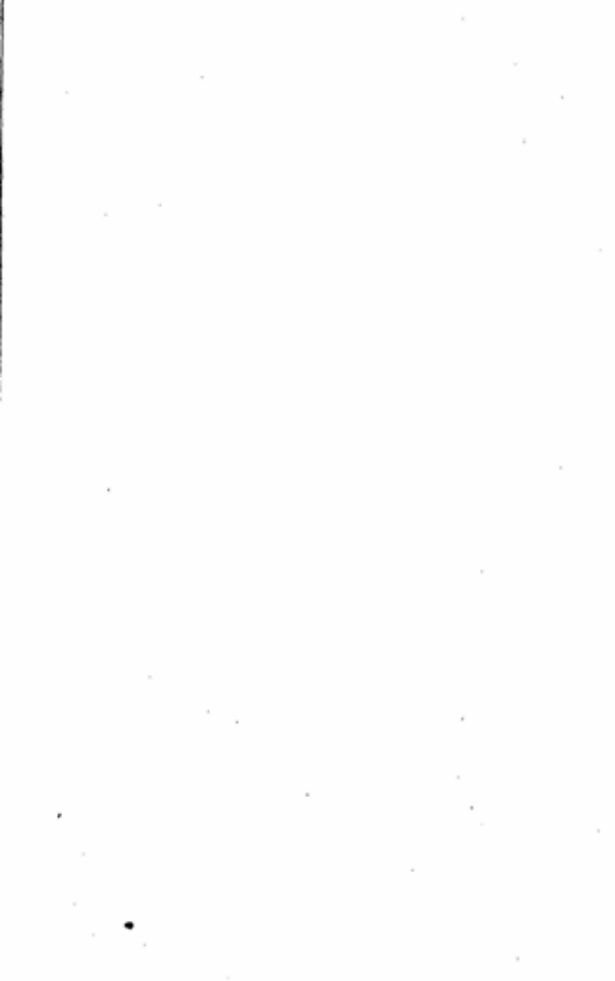
τὴν ἀφθονίαν ὅσῃν παρέχεται καὶ τὴν χρηστοκαρπίαν. ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἔθνων τῶν μεγίστων οὐσα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀρίστων τῆς *Ἀσίας μερῶν τῷ μὲν κρατιστεύειν ἐν ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περιεστώτα αὐτὴν πρὸς ἡγεμονίαν εὐφυῶς ἔχει, τῷ δ' ἐγγὺς εἶναι δὲ τὸ μετὰ ῥασιτώνης ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

- 2 Ἐξ δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθεῖναι τινα λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν καὶ κατεσκευασμένων ὁρμητήριον πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειλήφθω καὶ 10 ταῦτα, ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης βασιλευόμενοι διετέλεισαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἐπειτα τοῦ ἐσχάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντας, τὸν μὲν ἐξέβαλον πολιτείαν δὲ συνεστήσαντο μικτὴν C.287 ἐκ τε μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας, κοινωνοὺς δ' ἐχρή- 15 σαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις· οὐκ εὐγνωμόνων δ' οὔτε ἐκείνων ἀεὶ τυγχάνοντες οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων ἠναγκάζοντο τρόπον τινὰ τῇ ἐκείνων καταλύσει τὴν σφετέραν ἐπαύξειν, οὕτω δ' αὐτοῖς κατ' ὀλίγον προοιῦσιν εἰς ἐπίδοσιν συνέβη τὴν πόλιν αἰφ- 20 νιδίως ἀποβαλεῖν παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν, παρὰ δόξαν δὲ καὶ ἀπολαβεῖν· ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὥς φησι Πολύβιος, ἔτι ἐννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην. διακρουσάμενοι δὲ τούτους Ῥωμαῖοι 25 πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποιήσαντο, εἰτα Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Πάδον ἐπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἰτα Σαυνίτας, μετὰ δὲ τούτους Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἰτ' ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας 30 πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον. ταύτης δ' ἐτι καθεστώσης ἐν πολέμῳ διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφελόμενοι δὲ

Καρχηδονίων αὐτὴν ἐπανῆλθον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Πά-
 δον· συνεστῶτος δ' ἐτι τούτου τοῦ πολέμου παρῆν
 Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος
 πρὸς Καρχηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τρί-
 5 τος, ἐν ᾧ κατεσκάφη Καρχηδών· ἅμα δὲ τὴν τε Λι-
 βύην ἔσχον Ῥωμαῖοι καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅσον ἀφείλοντο
 τῶν Καρχηδονίων. συνενεωτέρισαν δὲ τοῖς Καρχηδο-
 νίοις οἱ δ' Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες καὶ τῆς Ἀσίας οἱ
 ἐντὸς Ἄλυος καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα
 10 συγκατακτᾶσθαι προήχθησαν, ὧν Ἀντίοχος τε ἦν ὁ
 βασιλεὺς καὶ Φίλιππος καὶ Περσεύς. καὶ Ἰλλυριῶν δὲ
 καὶ Θρακῶν οἱ πλησιόχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακε-
 δόσιν ἀρχὰς ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, καὶ
 διετέλεισαν πολιοῦντες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων
 15 τῶν ἐντὸς Ἰστροῦ καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλυος. τὰ δ' αὐτὰ
 ἔπαθον καὶ Ἰβηρες καὶ Κελτοὶ καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ
 ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσι· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ
 ἐπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις ἕως ἅπασαν κατε-
 στρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐρίαθον
 20 καὶ Σερτώριον ὕστερον διαφθείραντες, ὑστάτους δὲ
 Καντάβρους, οὓς [κατέλυσεν] ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ· τὴν
 [τε] Κελτικὴν ἅπασαν τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς συν-
 τῇ Αἰγυπτικῇ πρότερον μὲν κατὰ μέρος ἀεὶ προσή-
 γοντο, ὕστερον δὲ Καῖσαρ ὁ θεὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ
 25 Σεβαστὸς κοινῶς πολέμῳ καὶ ἀθρόως κατεκτήσαντο.
 νυνὶ δὲ Γερμανοῖς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὀρμώ-
 μενοι τῶν τόπων ὡς οἰκειοτάτων, καὶ τισιν ἤδη θριάμ-
 βοις κεκοσμήκασιν ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρίδα. τῆς δὲ C.288
 Λιβύης ὅση μὴ Καρχηδονίων βασιλεῦσιν ἐπετέτραπτο
 30 ὑπηκόοις οὖσιν, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νυνὶ δ'
 εἰς Τούβαν περιέστηκεν ἥ τε Μαυρουσία καὶ πολλὰ
 μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοϊάν
 τε καὶ φιλίαν. τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη,
 [ἥ] κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο ὑπη-
 35 κόων ὄντων, ὕστερον δ' ἐκλιπόντων ἐκείνων, καθά-
 περ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων καὶ Σύρων καὶ Παφλα-
 γόνων καὶ Καππαδόκων καὶ Αἰγυπτίων, [ἥ] ἀφιστα-

μένων καὶ ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθρι-
δάτου συνέβη τοῦ Εὐπάτορος καὶ τῆς Αἰγυπτίας Κλεο-
πάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος καὶ Εὐφράτου πλὴν
Ἀράβων τινῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων
ἀποδιδυχθεῖσι δυνάσταις. Ἀρμένιοι δὲ καὶ οἱ ὑπερκεί-
μενοι τῆς Κολχίδος Ἀλβανοὶ τε καὶ Ἰβηρες παρουσίας
δεύονται μόνον τῶν ἡγησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦν-
ται· νεωτερίζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχο-
λίας, καθάπερ καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ τὸν Εὐξεινον
περιοικούντες πλὴν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν νομάδων· 10
τὸ μὲν γὰρ ὑπήκοον τὸ δ' ἄχρηστον εἰς πᾶν (διὰ) τὸ
ἀκοινώνητον, φυλακῆς δὲ μόνον δεόμενον· καὶ τὰλλα
δὲ τὰ πολλὰ σκηνιτῶν καὶ νομάδων ἐστὶ πόρρω σφό-
δρα ὄντων. Παρθυαῖοι δὲ ὁμοροὶ τε ὄντες καὶ μέγι-
στον δυνάμενοι τοσοῦτον ὅμως ἐνέδωσαν πρὸς τὴν 15
Ῥωμαίων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν ὥστ'
οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἐπεμφαν εἰς Ῥώμην ἀ κατὰ Ῥω-
μαίων ἀνέστησάν ποτε, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐπίστευσε
Φραάτης τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι καὶ παίδων παῖδας ἐξο-
μνηρευσάμενος θεραπευτικῶς τὴν φιλίαν· οἱ δὲ νῦν 20
μετίασιν ἐνθένδε πολλάκις τὸν βασιλεύοντα, καὶ σχε-
δὸν τι πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν σύμ-
πασαν ἐξουσίαν. καὶ αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διαστᾶ-
σαν πολλάκις, ἀφ' οὗ γε ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ, καὶ αὐτὴν
τὴν Ῥώμην ἢ τῆς πολιτείας ἀρετὴ καὶ τῶν ἡγεμόνων 25
ἐκώλυσεν ἐπὶ πλέον προελθεῖν πλημμελείας καὶ δια-
φθοράς. χαλεπὸν δὲ ἄλλως [δι]οικεῖν τὴν τηλικαύτην
ἡγεμονίαν ἢ ἐνὶ ἐπιτρέφαντας ὥς πατρί. οὐδέποτε
γούν εὐπορῆσαι τοσαύτης εἰρήνης καὶ ἀφθονίας ἀγα-
θῶν ὑπῆρξε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην 30
Καῖσάρ τε ὁ Σεβαστὸς παρέσχεν ἀφ' οὗ παρέλαβε τὴν
ἐξουσίαν αὐτοτελῆ, καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκεί-
νον παρέχει Τιβέριος, κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν
προσταγμάτων ποιούμενος ἐκείνον, καὶ αὐτὸν οἱ παῖ-
δες αὐτοῦ Γερμανικὸς τε καὶ Ἰουλὸς ὑπουργοῦντες 35
τῷ πατρί.

Chen
6/18/51
CATALOGUED

H.C.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.